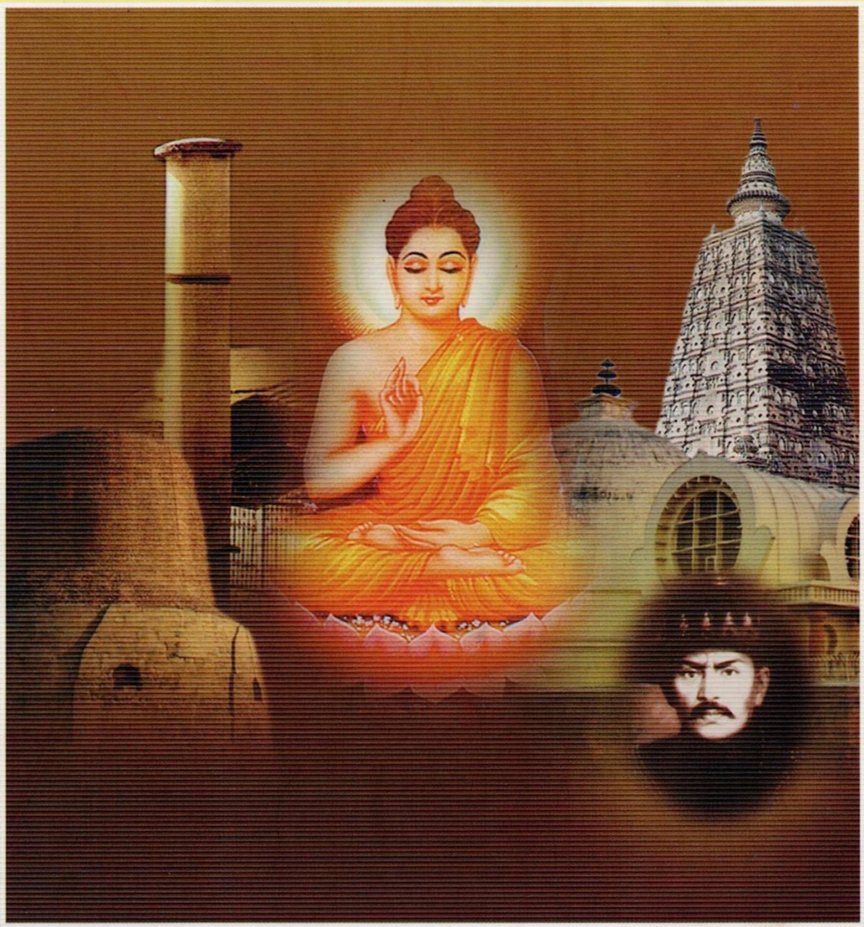
ฉบับมุทิตาสักการะ ๘๔ ปี พระธรรมสิงหบุราจารย์

ธรรมนิยายชุด สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม เรื่องที่ ๕

ครามเหลงในสังสาร

สุทัสสา อ่อนค้อม

ธรรมนิยายชุด สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม เรื่องที่ ๕ ครามเหลงในสังสาร สุทัสสา อ่อนค้อม

๘๔ ปี

พระธรรมสิงหบุราจารย์

ธรรมนิยายชุด

สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม

เรื่องที่ ๕

ความหลงในสังสาร

สุทัสสา อ่อนค้อม

ธรรมนิยายชุด สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม เรื่องที่ ๔

ความหลงในสงสาร

สุทัสสา อ่อนค้อม

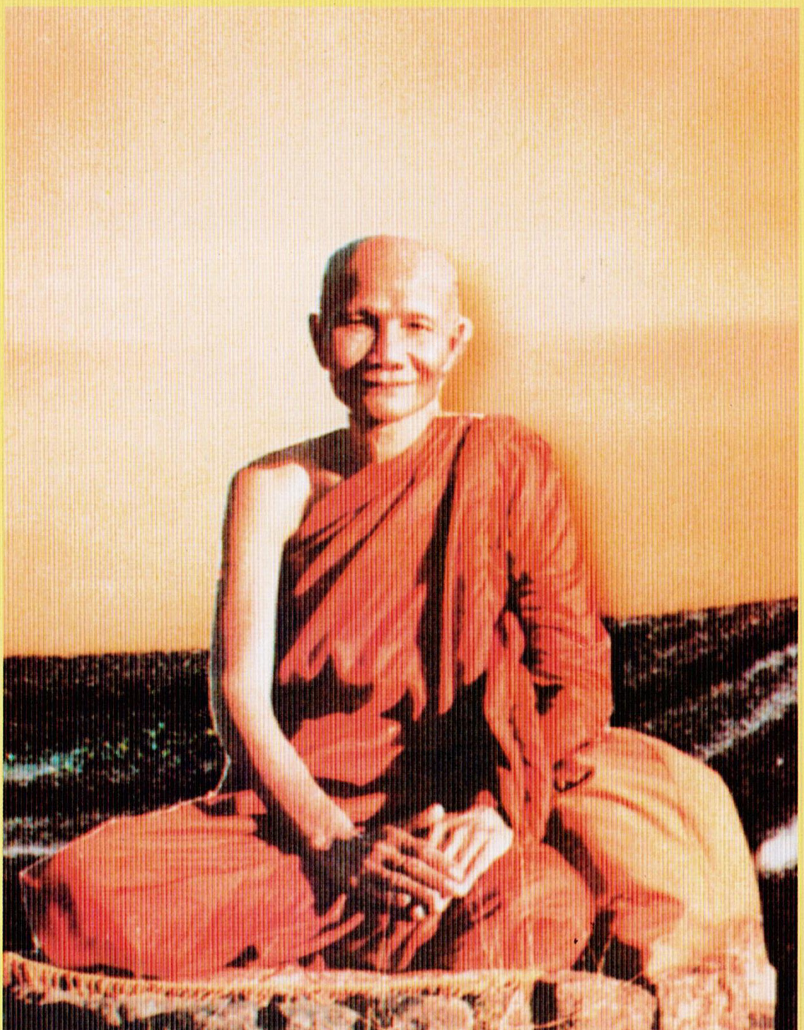
ISBN 978-611-550-001-7

พิมพ์ครั้งที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๔๙

พิมพ์ครั้งที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๔

มุทิตาสักการะ พระธรรมสิงหบุราจารย์
เจริญอายุครบ ๘๔ ปี
๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๕

พิมพ์ที่
หอรัตนชัยการพิมพ์
๓๓/๒๘ ซอยเพชรบุรี ๕ เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทร. ๐ ๒๒๑๕ ๙๖๘๑ (๔ สายอัตโนมัติ) โทรสาร ๐ ๒๒๑๖ ๙๔๖๕

หลวงพ่อจรัญ ฐิตธมฺโม

พระธรรมสิงหบุราจารย์

เจ้าอาวาสวัดอัมพวัน

คำปรารภ

ธรรมนิยาย ชุด สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม ฉบับมุทิตาสักการะ

วันพุธที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ เป็นวันที่พระเดชพระคุณพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) เจริญอายุครบ ๗ รอบ (๘๔ ปี) ข้าพเจ้าในฐานะศิษย์คนหนึ่งของพระเดชพระคุณ ใคร่ขอแสดงมุทิตาสักการะด้วยการพิมพ์หนังสือธรรมนิยายชุด**สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม** เรียงร้อยจากอัตประวัติและจริยาวัตรอันงดงามของพระเดชพระคุณ รวม ๕ เรื่อง ๘ เล่ม จำนวนประมาณ ๑,๐๐๐ ชุด โดยเจ้าภาพที่บริจาค ๒,๕๐๐ บาท จะได้รับหนังสือ ๑ ชุดเป็นธรรมบรรณาการ เป็นหนังสือขนาด A 5 ปกแข็ง แต่ละเรื่องมีภาพถ่ายของพระเดชพระคุณตามอายุในแต่ละเรื่อง เช่นเรื่องมักกะลีผล ข้าพเจ้าได้ภาพพระเดชพระคุณตอนอายุ ๒๔ ปี มีลายมือพระเดชพระคุณเขียนไว้ที่รูปว่า "พ.ศ. ๒๕๐๕"

ข้าพเจ้าเคยแสดงมุทิตาสักการะด้วยการพิมพ์หนังสือชุดนี้เมื่อปี ๒๕๕๑ ครั้งพระเดชพระคุณเจริญอายุครบ ๘๐ ปี ได้ปัจจัยหลังจากหักค่าใช้จ่ายและภาษีแล้ว เป็นจำนวน

เงิน ๓,๔๐๒,๙๔๘.๙๕ บาท สำหรับครั้งนี้ไม่มุ่งเรื่องจำนวนเงิน ตั้งใจถวายเป็นอาจริยบูชาเพื่อพระเดชพระคุณจะได้ให้เป็นธรรมทานแก่ศิษยานุศิษย์และห้องสมุดทัณฑสถานทั่วประเทศ ดังเจตนารมณ์ที่ข้าพเจ้าได้ระบุไว้ที่ปกหลังของหนังสือชุดนี้

อิทํ ธมฺมสีหปุราจริยสฺส โหตุ สุขิโต โหตุ
อโรโค โหตุ ทีฆายุโก โหตุ ธมฺมสีหปุราจริยา

ขอกุศลผลบุญนี้ จงสำเร็จแด่พระเดชพระคุณพระธรรมสิงหบุราจารย์ ขอให้พระเดชพระคุณพระธรรมสิงหบุราจารย์ จงมีความเกษมสำราญ ปราศจากโรคาพาธแผ้วพาน เจริญอายุยิ่งยืนนาน ชั่วนิรันดรเทอญ

ขอกราบแสดงมุทิตาสักการะด้วยความเคารพอย่างสูง

รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา อ่อนค้อม
(สุทัสสา อ่อนค้อม)
๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

คำนำ
ในการพิมพ์ครั้งที่ ๘

ธรรมนิยายชุด*สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม* เรื่อง **ความหลงในสงสาร** พิมพ์รวมเล่มครั้งแรกเมื่อกรกฎาคม ๒๕๔๙ เป็นหนังสือขายดีติดอันดับ และได้พิมพ์ซ้ำอีกจนมาถึงครั้งนี้ ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ได้มีผู้อ่านหลายรายติดต่อผู้เขียนแสดงความสนใจเรื่องราวของสมเด็จพระเจ้าตากสินอยู่เสมอ

วันอาทิตย์ที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ข้าพเจ้าได้รับเชิญไปเป็นวิทยากรบรรยายถวายความรู้แก่พระนักเรียนนายเรืออากาศที่วัดถ้ำวัฒนมงคล อำเภอเขาชะเมา (เมื่อก่อนเป็นกิ่งอำเภอ) จังหวัดระยอง ท่านเจ้าคุณพระอุดมวัฒนมงคล เจ้าอาวาส ได้เล่าเรื่องราวหลายอย่างเกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าตากสิน เช่นที่ข้าพเจ้าเขียนไว้ในบทที่ ๘ ว่าพระองค์ประทับที่นครศรีธรรมราช ๒ ปี ท่านเจ้าคุณบอกว่าความจริง ๔ ปี คือตอนถูกสำเร็จโทษด้วยท่อนจันทน์มีพระชนมายุ ๔๘ พรรษา (แต่ผู้ที่ถูกสำเร็จโทษคือหลวงอาสาศึก) ได้เสด็จมาประทับในถ้ำที่เพชรบุรี เมื่อมีพระชนมายุ ๕๒ พรรษา และไม่นานก็ถูกทุบพระศอจนหักขณะประทับนั่งภาวนาอยู่ในถ้ำ เมื่อท่านเจ้าคุณเล่ามาถึงตอนนี้ ข้าพเจ้าก็พูดขึ้นว่าคนที่ปลงพระชนม์พระองค์จะต้องบาปมากและเป็น*อนันตริยกรรม*เพราะฆ่าพระอรหันต์ ท่านเจ้าคุณหลวงพ่อจรัญท่านบอกว่าพระภิกษุสมเด็จพระเจ้าตากสินสำเร็จพระอรหัต ท่านเจ้าคุณก็ยิ้มนิดๆ มิได้ปฏิเสธ

เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๑ ศิษย์เก่าเตรียมอุดมศึกษารุ่น ๓๐ ได้จัดกิจกรรม *"ศิษย์พาอาจารย์เที่ยว"* มีอาจารย์อาวุโส (อายุมากที่สุดคือ ๙๗ ปี) ไป ๘๐ ท่าน แต่ลูกศิษย์อาวุโสไปเพียง ๕๐ คน ได้ไปชมพระราชวังเดิมของสมเด็จพระเจ้าตากสิน ข้าพเจ้าจึงได้ถ่ายภาพมาลงพิมพ์ไว้ในหนังสือเล่มนี้ด้วย

ข้าพเจ้าเชื่ออย่างแน่นแฟ้นว่า ดวงพระวิญญาณของบูรพมหากษัตริย์ยังมีพลานุภาพปกปักรักษาและคุ้มครองป้องกันชาติบ้านเมืองของเราอยู่ คนที่ทำผิดคิดร้ายต่อชาติบ้านเมืองจะต้องแพ้ภัยตนเอง ไม่วันใดก็วันหนึ่ง ซึ่งเป็นไปตามกฎแห่งกรรมอันเป็นกฎที่เที่ยงตรงที่สุด ไม่มีอะไรหรือผู้ใดจะมาขัดขวางหรือต้านทานได้ ดังที่นายสวนมหาดเล็กได้แต่งโคลงยอพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินไว้ว่า

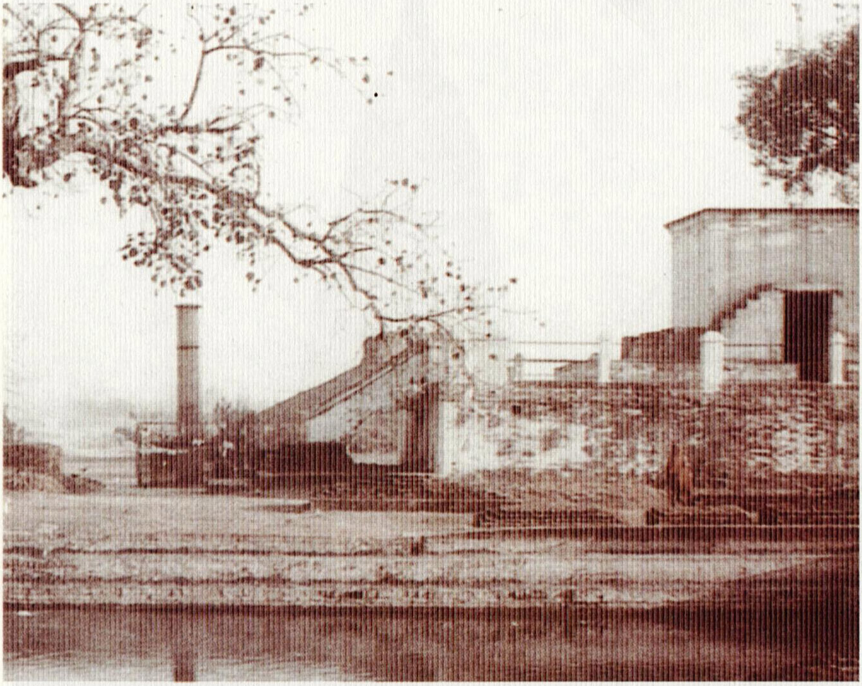
ใครที่โมหะมืดไหม้ สะเทือนฤทธิ์
รอยว่าเวรตามปลิด ชีพม้วย
ที่แข็งแข่งอิทธิฤทธิ์ ภูวนาถ
ย่อมระย่ำยับด้วย ปิ่นเกล้าธรณี ฯ

ขอความเจริญในธรรมจงมีแด่ท่านผู้อ่านทุกท่าน และขอคนไทยทุกคนมีความจงรักภักดีและธำรงรักษาสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ไว้คู่กับแผ่นดินไทยตราบชั่วนิรันดร์เทอญ

สุทัสสา อ่อนค้อม

๔ มีนาคม ๒๕๕๒

ชาตสถาน

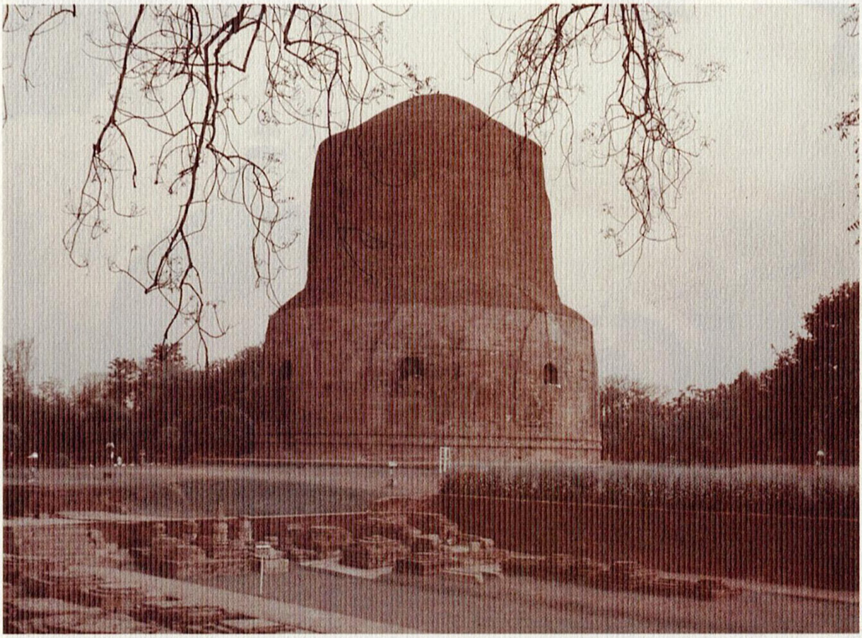
สถานที่ประสูติ ลุมพินีวัน ปัจจุบันอยู่ในตำบลรุมมินเด ประเทศเนปาล

อภิสัมพุทธสถาน

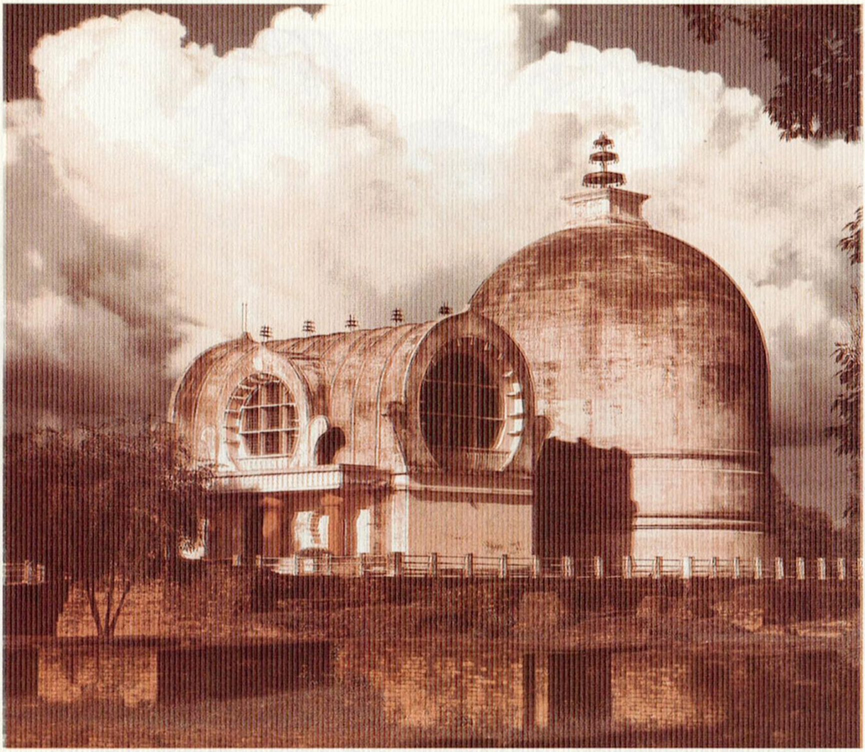
สถานที่ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ
ตำบลพุทธคยา อำเภอคยา รัฐพิหาร ประเทศอินเดีย

ธัมมจักกัปปวัตตนสถาน

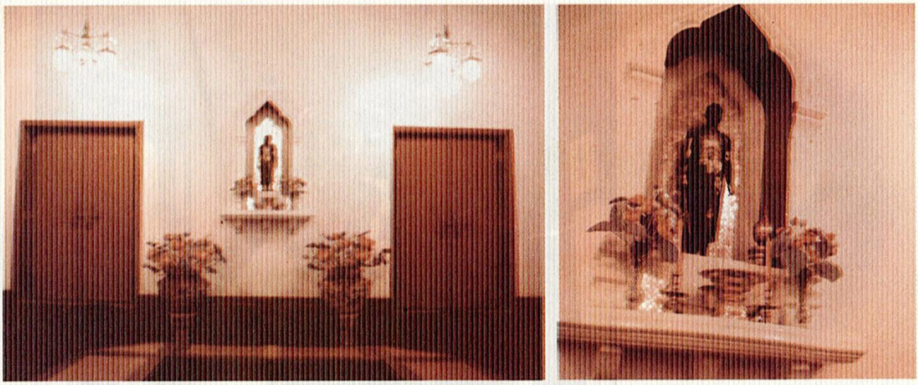

ธัมเมกขสถูป ณ สถานที่ทรงแสดงปฐมเทศนา "ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร"
ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี ปัจจุบันเรียกว่า สารนาถ

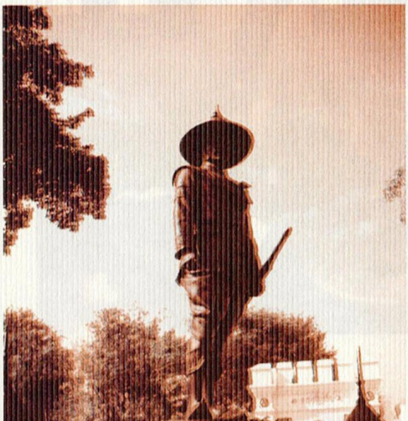
ปรินิพพุตสถาน

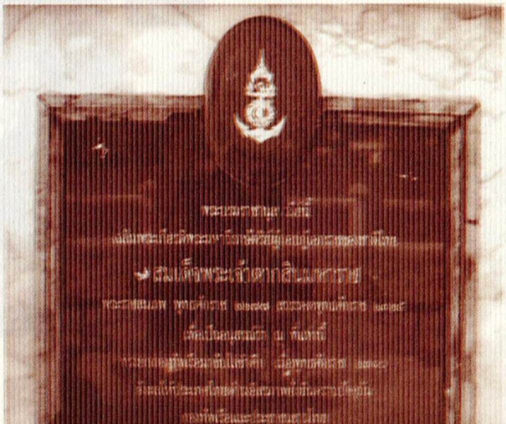
สถานที่เสด็จดับขันธปรินิพพาน สาลวโนทยาน เมืองกุสินารา
ด้านหน้าคือวิหารพระพุทธรูปปางปรินิพพาน ด้านหลังคือพระปรินิพพานสถูป

พระรูปขณะทรงผนวช

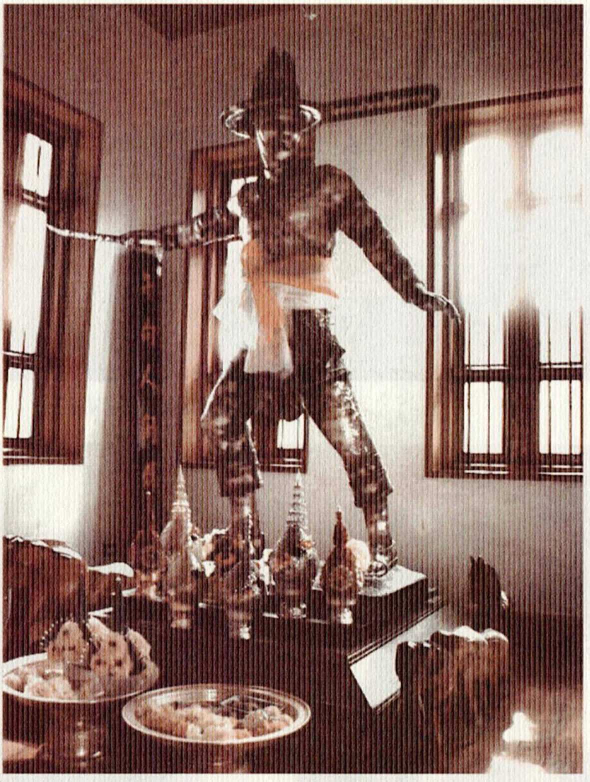
พระบรมราชานุสาวรีย์
ที่หน้าพระราชวังเดิม ธนบุรี

คำจารึกที่ฐานพระบรมราชานุสาวรีย์

พระบรมราชานุสาวรีย์นี้ เฉลิมพระเกียรติพระมหาวีรกษัตริย์ผู้กอบกู้เอกราชของชาติไทย สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระราชสมภพ พุทธศักราช ๒๒๗๗ สวรรคตพุทธศักราช ๒๓๒๕ เพื่อเป็นอนุสรณ์ว่า ณ ที่แห่งนี้ ทรงยกกองทัพเรือมาขับไล่ข้าศึก เมื่อพุทธศักราช ๒๓๑๐ ยังผลให้ประเทศไทยดำรงอิสรภาพยั่งยืนตราบปัจจุบัน...

ตำหนักเก๋งคู่หลังใหญ่
The Larger Chinese Style Residence

คำนำ

ในการพิมพ์ครั้งที่ ๑

ธรรมนิยายชุด**สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม** เรื่อง **ความหลงในสงสาร** เป็นธรรมนิยายอิงประวัติชีวิตของพระเดชพระคุณพระธรรมสิงหบุราจารย์ *(จรัญ จิตธมฺโม)* ซึ่งในเรื่องคือ *พระครูเจริญ จิตธมฺโม* เหตุการณ์ในเรื่องความหลงในสงสาร เป็นช่วงที่พระเดชพระคุณสมัยที่ยังเป็นพระครูภาวนาวิสุทธิ์ ได้พบกับหลวงพ่อในป่าและพระภิกษุสมเด็จพระเจ้าตากสิน ซึ่งพระคุณท่านได้เล่าให้ข้าพเจ้าและนักศึกษาที่ข้าพเจ้าพาไปเข้ากรรมฐานที่วัดอัมพวันฟังเมื่อยี่สิบปีก่อน เมื่อพระคุณท่านเล่าจบได้กำชับข้าพเจ้าว่าอย่านำไปเล่าให้ใครฟัง ข้าพเจ้าก็รับปากหากก็คิดในใจว่า *"ไม่เล่าเจ้าค่ะ แต่จะนำไปเขียน"* จึงรอเวลาที่จะเขียน ซึ่งมาได้โอกาสเมื่อเรื่อง**วัฏจักรชีวิต**จบลง

ความจริงเรื่องสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชผนวชเป็นพระภิกษุ เป็นที่ทราบในหมู่พระอริยเจ้าหลายองค์ เท่าที่ข้าพเจ้าทราบมี*หลวงพ่อชา หลวงพ่อพุธ หลวงพ่อโง่น* และ*หลวงพ่อฤาษีลิงดำ* ซึ่งข้าพเจ้าเคยไปกราบนมัสการมาแล้วทุกองค์ ขณะเขียนเรื่องความหลงในสงสาร พระอริยเจ้าทั้งสี่องค์ท่านละสังขารแล้ว น่าแปลกที่ว่าก่อนจะเขียนได้มีกัลยาณมิตรที่เป็นลูกศิษย์บ้าง ท่านผู้อ่านบ้าง มิตรสหายบ้าง มาให้ข้อมูลเกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช โดยเฉพาะ*อาจารย์อุทุมพร มุลพรม* ได้ถ่ายเอกสารหนังสือของหลวงพ่อฤาษีลิงดำ วัดท่าซุง มาให้ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเขียนมาก บทสนทนา

ระหว่างสมเด็จพระเจ้าตากสินกับสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก ข้าพเจ้าก็คัดลอกมาจากหนังสือเล่มนี้

ลูกชายของข้าพเจ้าพูดขึ้นในวันหนึ่งว่า *"แม่ไม่กลัวนักประวัติศาสตร์ลุกขึ้นมาประท้วงหรือ ที่ไปเปลี่ยนประวัติศาสตร์เขา"* ข้าพเจ้าบอกลูกว่าข้าพเจ้าเขียนจากประสบการณ์ของครูบาอาจารย์ ซึ่งข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่าเป็นอย่างนั้นจริง แล้วก็เขียนในรูปของนิยาย คงไม่มีใครมาประท้วง หรือหากมีก็คงต้องบอกว่าอย่ามาเอานิยายอะไรกับข้าพเจ้าเลย ข้าพเจ้าเพิ่งเข้าใจว่าเหตุใดพระเดชพระคุณหลวงพ่อจึงให้เขียนเป็นนิยายแทนที่จะเขียนเป็นหนังสือหรือตำรา

เมื่อความหลงในสงสารตีพิมพ์ในกุลสตรีไปได้ประมาณ ๕-๖ บท มีท่านผู้อ่านโทรศัพท์มาเมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ บอกว่าให้ช่วยมารับเงินบริจาคจำนวนหนึ่งแสนบาท เพื่อนำไปพิมพ์รวมเล่มและถวายตามวัดต่างๆ ข้าพเจ้าปฏิเสธไปว่าไม่มีเวลา งานยุ่งมาก ขอให้เก็บเงินไว้ก่อน อีกตั้งสองปีจึงจะพิมพ์รวมเล่มได้ สาเหตุที่สุภาพสตรีท่านนั้นประสงค์จะเป็นเจ้าภาพพิมพ์ถวายวัดคือ *"ดิฉันรักสมเด็จพระเจ้าตากสิน รักหลวงพ่อในป่า รักหลวงพ่อจรัญ อ่านแล้วถึงกับน้ำตาไหลด้วยความซาบซึ้ง"* ข้าพเจ้าก็สารภาพว่ามีความรู้สึกอย่างเดียวกันถึงขนาดเขียนไปร้องไห้ไป ด้วยความรู้สึกรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อย่างสูงสุด ข้าพเจ้าประทับใจที่พระมหากษัตริย์ทั้งสองพระองค์ทรงให้ความสำคัญกับพระพุทธศาสนา ทำให้เกิดความภูมิใจที่ได้เกิดมาเป็นคนไทย และเป็นมนุษย์พบพระพุทธ

ศาสนา สรุปว่าข้าพเจ้าต้องนัดพบผู้อ่านท่านนั้นและได้ไปรับเงินหนึ่งแสนบาทจากท่านมาใส่บัญชีไว้ ขออนุโมทนาบุญกับ**คุณอรัญญา องค์วิเศษ** ที่มีกุศลจิตจะช่วยเผยแผ่พระศาสนา และเมื่อรวมเล่มข้าพเจ้าก็ร่วมบริจาคสมทบอีก ๕๐,๐๐๐ บาท เพื่อถวายพระเดชพระคุณหลวงพ่อ มอบเป็นธรรมบรรณาการแด่ศิษยานุศิษย์ที่มาเข้าโครงการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ระหว่างวันที่ ๔-๑๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ เพื่อถวายกุศลแด่พระเดชพระคุณพระธรรมสิงหบุราจารย์

พระเดชพระคุณหลวงพ่อได้จาริกไปนมัสการสังเวชนีย-สถาน ณ ประเทศอินเดีย ในปี พ.ศ. ๒๕๒๘ และกลับมาเล่าว่าโยมคนหนึ่งได้ดวงตาเห็นธรรมขณะสวดพระธัมมจักกัปป-วัตตนสูตร ที่ธัมเมกขสถูปเจดีย์ แต่ท่านมิได้บอกชื่อโยมท่านนั้น ข้าพเจ้าจึงสรุปเอาเองว่าจะต้องเป็น *โยมเส็ง ใจบุญ* ซึ่งภรรยาของท่านคือ *โยมผ่องศรี ใจบุญ* แต่ในเรื่องข้าพเจ้าเปลี่ยนชื่อให้ใหม่เป็น *โยมผ่องใส ใจบุญ* ชื่อพระภิกษุหนุ่มสามรูปเป็นชื่อสมมุติและไม่มีตัวตน หลวงพ่อวัดดอนเมืองข้าพเจ้าไม่รู้จักท่านมาก่อน เพิ่งมารู้จักตอนนิยายเรื่องนี้ใกล้จะจบ พระเจริญซึ่งเป็นมัคคุเทศก์ ปัจจุบันคือ *พระอาจารย์ ดร.จรัญ จิตธมฺโม* ซึ่งชื่อและฉายาเหมือนกับพระเดชพระคุณหลวงพ่อ ส่วน*แม่ชีป่วน* *นายไกรู* และ*นายทุกโข* มีตัวตนจริง แม่ชีป่วนปัจจุบันอายุร่วมแปดสิบ ส่วนสองพ่อลูกเสียชีวิตไปหลายปีแล้ว นายไกรูตายเพราะโรคชรา นายทุกโขตายเพราะโรคสุรา ข้าพเจ้าต้องการให้เรื่องดำเนินไปด้วยดี จึงจัดฉากให้ท่านพระครูสนทนากับพระมหาฉลองด้วยเรื่องของสองพ่อลูก

ส่วนเรื่องภควันต์ ข้าพเจ้าไม่ต้องการให้กระทบกระเทือนจิตใจของผู้ที่นับถือ แต่ในเมื่อเป็นประสบการณ์จริงของพระเดชพระคุณหลวงพ่อ และท่านก็ให้ทุนการศึกษาพระอินเดียรูปนั้นจริง พระอินเดียก็'*เล่นกล*'ให้ดูจริง (ข้าพเจ้าเคยไปพักที่วัดนี้สมัยที่เรียนอยู่อินเดีย ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๓๓-๒๕๓๕ แต่จำชื่อวัดไม่ได้เสียแล้ว) จึงต้องเขียนโดยเปลี่ยนชื่อเมืองที่ภควันต์อยู่ให้ผิดไปจากความจริง บรรดาผู้นับถือภควันต์ (ซึ่งในจำนวนนี้มีเพื่อนของข้าพเจ้าหลายคน) จะได้ไม่อาฆาตโกรธเคืองข้าพเจ้า

สิ่งที่ภาคภูมิใจที่สุดในงานเขียนชิ้นนี้คือ ได้ทำให้ประวัติศาสตร์กรุงธนบุรีที่ดูลึกลับมากว่าสองร้อยปีโปร่งใสขึ้น คนไทยจะได้รู้ความจริงว่าพระมหากษัตริย์แห่งกรุงธนบุรีกับกรุงรัตนโกสินทร์ทรงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ชาวไทยทุกคนจงรักภักดีต่อสถาบัน**ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์** ที่บุรพมหากษัตริย์และบรรพบุรุษของเราเสียสละเลือดเนื้อและชีวิตปกปักรักษาไว้ให้ **ขอคนไทยจงอยู่อย่างรู้คุณแผ่นดินด้วยเทอญ**

สุทัสสา อ่อนค้อม

สารบัญ

ภท 1 ยก 3

๑

พระอรหันต์สามองค์

เจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วงรู้ว่าพระอรหันต์ทั้งสามองค์จะมาด้วยกายทิพย์ ท่านจำเป็นต้องเสวนากับอาคันตุกะด้วยกายเนื้อ เพราะต้องการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นหลักฐานในการค้นคว้าวิจัยของอนุชนรุ่นหลัง ทุกเรื่องทุกเหตุการณ์ที่ท่านประสบ ถูกบันทึกไว้อย่างละเอียดลออ คนที่เจริญกรรมฐานอย่างจริงจังเท่านั้นจึงจะเข้าใจและเชื่อว่าเป็นเรื่องจริง เพราะเขาสามารถพิสูจน์ได้ด้วยตัวของเขาเอง ส่วนคนที่ไม่เคยเจริญกรรมฐาน ไม่เคยฝึกจิตจะไม่เชื่อเลยว่ามนุษย์สามารถล่วงรู้และรับรู้สิ่งที่อยู่เหนือผัสสะได้ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๕ อันเป็นปีแรกที่ท่านเริ่มสอนกรรมฐาน มีเหตุการณ์ต่างๆเกิดขึ้นมากมาย และท่านก็ได้บันทึกไว้ เช่น เรื่องของโยมอ่อนที่เจริญกรรมฐานจนสามารถระลึกได้ว่า เคยรับจ้างฆ่าชายผู้หนึ่งด้วยการจ่อยิงที่ศีรษะ ชายผู้นั้นมาเกิดที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ท่านได้แนะนำให้แกไปขอขมาและขออโหสิกรรมจากชายผู้นั้น และร่วมเดินทางไปด้วย กระทั่งได้พิสูจน์แล้วว่ากรรมฐานมีประโยชน์ต่อชีวิตเหลือที่จะคณนา หากโยมอ่อนไม่ได้เจริญกรรมฐาน แกจะต้องไปตกนรกเพราะกระทำปาณาติบาต

ท่านยังจำเหตุการณ์ในวันนั้นได้ดี แม้มันจะผ่านมานาน

ถึงสามสิบสามปี และโยมอ่อนก็ตายไปได้สิบปีแล้ว เมื่อโยมอ่อนเล่าเรื่องราวให้ชายผู้นั้นฟัง แล้วกล่าวคำขออโหสิกรรม ชายผู้นั้นหัวเราะชอบใจ พร้อมกับพูดว่า "ไม่เป็นไร ถ้าลุงฆ่าผมเมื่อชาติที่แล้ว ผมไม่เอาเรื่อง แต่ชาตินี้อย่าฆ่าผมอีกก็แล้วกัน" เป็นอันว่าโยมอ่อนสามารถชดใช้กรรมได้ด้วยกรรมฐาน และใช้ในชาตินี้ ไม่เช่นนั้นจะต้องใช้ในชาติหน้า คือตายไปจะต้องตกนรก

สถานที่ที่จะพบกับพระอรหันต์ทั้งสามองค์ ไม่มีที่ใดดีเท่ากับในโบสถ์ ท่านเตรียมสมุดดินสอไว้พร้อม จะกราบทูลถามสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีในหลายๆเรื่อง ที่ท่านอยากถามมานาน แม้ท่านจะเกิดปัญญารอบรู้ในกองการสังขารทั้งหลาย แต่ก็มิได้หมายความว่าท่านสามารถรู้ทุกเรื่องที่อยากรู้ มีแต่พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้นที่ทรงรู้ทุกเรื่องหากทรงประสงค์ กระนั้นก็ยังมีข้อจำกัดว่า มิได้ทรงเป็นสัพพัญญูทุกอิริยาบถ เรื่องนี้มีหลักฐานอยู่ในจูฬวัจฉโคตตสูตร ปริพาชกกวรรค พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓ ซึ่งวัจฉโคตตปริพาชกได้มาสนทนากับพระพุทธเจ้าที่อารามเอกปุณฑริก และได้กราบทูลพระพุทธเจ้าว่า เขาได้ข่าวมาว่าพระสมณโคดมเป็นสัพพัญญูทุกอิริยาบถ พระพุทธองค์ตรัสตอบว่า

ดูก่อนวัจฉะ ชนที่กล่าวอย่างนี้ว่า พระสมณโคดมเป็นสัพพัญญู มีปกติเห็นธรรมทั้งปวง ทรงปฏิญญาญาณทัสสนะ ไม่มีส่วนเหลือว่า เมื่อเราเดินไปก็ดี หยุดอยู่ก็ดี หลับก็ดี ตื่นก็ดี ญาณทัสสนะปรากฏแล้วเสมอติดต่อกันไป ดังนี้ ไม่เป็นอันกล่าวตามคำที่เรากล่าวแล้ว และชื่อว่ากล่าวตู่เราด้วยคำที่ไม่มี ไม่เป็นจริง

ด้วยเหตุนี้ พระครูเจริญวัดป่ามะม่วงจึงเตรียมที่จะกราบทูลถามพระมหาบพิตรสมภารเจ้า ว่าเหตุใดจึงทรงสละเพศฆราวาสมา

ถือเพศบรรพชิต และที่ประวัติศาสตร์บันทึกไว้ว่า พระองค์ทรงมีพระสัญญาวิปลาสนั้น เป็นกุศโลบายหรือเป็นการใส่ร้ายป้ายสีกันแน่ ประวัติศาสตร์กรุงธนบุรีดูมีเงื่อนงำที่ซ่อนเร้น ท่านจะได้รู้ความจริงในอีกไม่กี่นาทีนี้

เวลาสองยามตรง สมภารวัยห้าสิบเศษเดินจากกุฏิไปยังโบสถ์แต่เพียงลำพัง ไม่มีผู้ใดล่วงรู้เรื่องนี้นอกจากพระมหาบุญ กระนั้นท่านก็ไม่อนุญาตให้พระมหาบุญไปด้วย เนื่องจากพระรูปนี้ยังปฏิบัติได้ไม่ถึงขั้นที่จะพบกับหลวงพ่อในป่า และที่สำคัญกว่านั้นก็คือไม่ได้เป็นศิษย์เป็นอาจารย์กันมาก่อน ตอนที่ท่านพระครูเปิดประตูออกไปทางด้านหลังกุฏิ พระมหาบุญยังไม่จำวัด ปกติช่วงเวลานี้ท่านหลับไปนานแล้ว แต่ความอยากรู้จัก อยากเห็นว่าหลวงพ่อในป่ารูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร ทำให้ท่านนอนไม่หลับ ท่านมองตามท่านพระครูคิดอยากจะสะกดรอยตาม หากก็เกรงว่าจะถูกตำหนิ เพราะรู้ว่าท่านพระครูต้องรู้

ภายใต้แสงไฟเรื่องๆ ท่านเห็นสมภารไปยืนอยู่ตรงทางประตูเข้าโบสถ์ ประเดี๋ยวหนึ่งก็มีแสงสว่างไสวไปทั่วบริเวณวัด บัดดลนั้นพระภิกษุสามองค์ก็เดินเรียงกันมาที่ประตูโบสถ์ อาการที่เดินผิดแผกไปจากคนธรรมดา คือมีลักษณะเลื่อนไหลไปข้างหน้ามากกว่าก้าวขาเดิน ท่านไม่รู้ว่าพระภิกษุองค์แรกกับองค์กลาง องค์ไหนเป็นหลวงพ่อในป่า และองค์ไหนเป็นสมเด็จพระเจ้าตากสิน ส่วนองค์หลังสุดท่านจำได้แม่นยำว่าคือพระบัวเฮียว ผู้เคยเป็นศิษย์ของท่าน พระบัวเฮียวดูมีสง่าราศีขึ้นกว่าแต่ก่อน และคงจะได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้ว จึงไปอยู่กับหลวงพ่อในป่าได้

นอกเหนือจากพระภิกษุสามองค์แล้ว ท่านก็เห็นและทราบสาเหตุที่มาของแสงสว่างไสวว่า เป็นรัศมีของทวยเทพนั่นเอง บรรดา

เทพบุตรเทพธิดาต่างมารายล้อม แต่งองค์ทรงเครื่องงดงามเหมือนพระเอกนางเอกในลิเก ภิกษุวัยสี่สิบเศษเริ่มไม่แน่ใจในสิ่งที่ท่านเห็นว่าเป็นภาพจริงหรือภาพลวงตากันแน่ จึงหลับตาแล้วกำหนด 'เห็นหนอ เห็นหนอ' อยู่สักครู่ เมื่อลืมตาภาพเหล่านั้นยังคงเป็นเช่นเดิม แสดงว่าสิ่งที่ท่านเห็นเป็นของจริง ท่านรู้สึกเป็นบุญตาที่ได้เห็นเทพบุตรเทพธิดา ซึ่งแม้จะแต่งองค์ทรงเครื่องเหมือนลิเก หากก็งดงามกว่าหลายเท่า

ภาพของนางเทพธิดาทำให้ท่านนึกไปถึงสตรีที่เคยรักและคิดจะลาสิกขาไปแต่งงานกับหล่อน มาบัดนี้ท่านรู้สึกดีใจที่มิได้ทำเช่นนั้น เพราะเมื่อเทียบความงามของหล่อนกับนางเทพธิดาเหล่านี้แล้ว หล่อนช่างหาความงามมิได้เลย เหตุนี้กระมังที่พระนันทะพุทธอนุชาเปรียบเทียบนางชนบทกัลยาณีว่าเหมือนนางลิงลุ่นที่ท่านเห็นระหว่างทาง เรื่องมีอยู่ว่า

ในพรรษาที่สองแห่งการตรัสรู้ พระพุทธองค์เสด็จนครกบิลพัสดุ์ พร้อมด้วยพระอรหันตขีณาสพสองหมื่นเป็นบริวาร เพื่อโปรดพระพุทธบิดาและพระประยูรญาติ ในวันที่ ๓ ได้เสด็จไปบิณฑบาตยังพระราชนิเวศน์ของเจ้าชายนันทะ โอรสของพระนางปชาบดีโคตมีและเป็นพระอนุชาต่างมารดาของพระองค์ ขณะนั้นเจ้าชายนันทะกำลังอยู่ในพิธีวิวาหมงคลกับนางชนบทกัลยาณี เมื่อทรงรับบิณฑบาตแล้ว ได้ประทานบาตรแก่เจ้าชายนันทะทรงถือ เจ้าชายนันทะจึงต้องถือบาตรตามเสด็จ พวกหญิงบริวารของนางชนบทกัลยาณีได้ไปบอกนางว่า พระผู้มีพระภาคทรงพาเจ้าชายนันทะเสด็จไปแล้ว คงจะพรากเจ้าชายนันทะไปจากนางเป็นแน่ นางชนบทกัลยาณีเมื่อได้ฟังก็วิ่งร้องไห้ตามไป ขอให้เจ้าชายนันทะกลับ แม้กระนั้นพระพุทธองค์ก็ไม่ทรงรับบาตรคืน ทำให้พระอนุชารู้สึกกระอักกระอ่วน

พระทัย อยากกลับก็อยาก หากก็มิกล้า จึงตามพระพุทธองค์ไปจนถึงนิโครธารามอันเป็นที่ประทับ รับสั่งถามพระอนุชาว่า "นันทะ เธออยากบวชไหม" เจ้าชายนันทะไม่อยากบวช แต่ด้วยความเคารพในพระพุทธเจ้า จึงจำต้องทูลรับว่า "ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์จักบวชพระเจ้าข้า" พระบรมศาสดาจึงมีรับสั่งให้ภิกษุบริวารบวชให้เจ้าชายนันทะ

พระบรมศาสดาประทับในนครกบิลพัสดุ์เป็นเวลา ๗ วัน จึงเสด็จกลับไปประทับยังพระเวฬุวัน นครราชคฤห์ อยู่มาวันหนึ่ง สุทัตตะ เศรษฐีแห่งนครสาวัตถี แคว้นโกศล ได้มานครราชคฤห์ด้วยกิจธุระบางอย่าง ได้มีโอกาสฟังพระธรรมเทศนาจากพระพุทธองค์ ยังผลให้ได้ธรรมจักษุ คือได้ดวงตาเห็นธรรม จึงกราบทูลเชิญพระพุทธองค์ให้ไปเผยแผ่พระศาสนายังนครสาวัตถี และได้กลับไปสร้างพระเชตวันไว้สำหรับเป็นที่ประทับ สุทัตตะผู้นี้ก็คืออนาถบิณฑิกเศรษฐีในเวลาต่อมา

เมื่อพระบรมศาสดาเสด็จไปประทับยังนครสาวัตถีตามคำกราบทูลเชิญของอนาถบิณฑิกเศรษฐี พระนันทะได้ตามเสด็จด้วย ท่านไม่เป็นอันได้ปฏิบัติธรรม เพราะจิตกระสันคิดถึงแต่นางชนบทกัลยาณี จึงบอกแก่เพื่อนภิกษุทั้งหลายว่า ท่านไม่ยินดีประพฤติพรหมจรรย์ ไม่สามารถที่จะสืบต่อพรหมจรรย์ไปได้ จักขอลาสิกขา เมื่อความทรงทราบถึงพระพุทธองค์ จึงมีรับสั่งให้พระนันทะเข้าเฝ้าตรัสถามความจริงจากพระอนุชา ครั้นพระนันทะกราบทูลว่าอยากลาสิกขาจริง พระองค์ตรัสถามถึงสาเหตุ พระนันทะก็กราบทูลตามตรงว่า ท่านระลึกนึกถึงถ้อยคำของนางชนบทกัลยาณีที่ทูลอ้อนวอนขอให้ท่านกลับ จึงไม่ยินดีประพฤติพรหมจรรย์ ไม่สามารถสืบต่อพรหมจรรย์ไปได้ ดังที่ท่านบอกกับภิกษุทั้งหลาย แล้วจึงทูลขอ

พุทธานุญาตลาสิกขา

พระพุทธองค์ทรงมีพระมหากรุณาต่อพระนันทะ มีพระประสงค์จะให้พระอนุชาต่างพระมารดาได้เข้าถึงอมตธรรม อันจะเป็นเหตุให้ตัดความหลงในสงสารลงเสียได้ จึงทรงใช้กุศโลบายอันแยบยลที่ชนทั้งหลายเข้าใจได้ยาก ทรงจับพระพาหาของพระอนุชาแล้วพาไปยังสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ด้วยกำลังพระฤทธิ์ ในระหว่างทางทรงแสดงนางลิงลุ่นตัวหนึ่งซึ่งมีหู จมูก และหางขาด นั่งจับเจ่าอยู่บนตอไม้ที่ถูกไฟไหม้จนดำเป็นตอตะโก เมื่อถึงสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ทรงแสดงนางฟ้า ๕๐๐ ผู้มาสู่ที่บำรุงของท้าวสักกเทวราช ตรัสถามพระอนุชาว่า นางชนบทกัลยาณีกับนางฟ้า ๕๐๐ ใครงามกว่ากัน พระนันทะกราบทูลว่า ถ้าเปรียบเทียบกับนางฟ้าเหล่านั้น นางชนบทกัลยาณีก็เหมือนกับนางลิงลุ่น มีหูจมูกและหางขาดตัวนั้น พระพุทธองค์ตรัสว่า จะให้พระนันทะได้นางฟ้าทั้ง ๕๐๐ นั้น หากพระนันทะยินดีในพรหมจรรย์ พระนันทะกราบทูลว่า ท่านจักยินดีในพรหมจรรย์ แล้วพระพุทธองค์จึงทรงพาพุทธอนุชากลับมายังพระเชตวันดังเดิม

เมื่อเพื่อนภิกษุรู้ว่าพระนันทะประพฤติพรหมจรรย์เพื่อนางฟ้า จึงพากันล้อเลียนท่าน พระนันทะรู้สึกละอาย จึงปลีกวิเวกปฏิบัติธรรมอยู่ผู้เดียว เป็นผู้ไม่ประมาท มีความเพียร กระทั่งสามารถทำให้แจ้งซึ่งที่สุดแห่งพรหมจรรย์อันยอดเยี่ยม เป็นที่ต้องการแห่งกุลบุตรทั้งหลายผู้ออกจากเรือนโดยชอบ สำเร็จอยู่แล้วในทิฏฐธรรม รู้ชัดว่า “ชาติสิ้นแล้ว พรหมจรรย์อยู่จบแล้ว กิจที่ต้องทำทำเสร็จแล้ว กิจอื่นที่จักทำเพื่อความเป็นอย่างนี้ไม่มี”

พระพุทธเจ้าผู้เป็นพระบรมศาสดาทรงทราบด้วยพระญาณว่า พระอนุชาทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุติ ปัญญาวิมุติ อันหาอาสวะมิได้

เพราะความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ด้วยความรู้ยิ่งเอง สำเร็จแล้วอยู่ในทิฏฐธรรม

เมื่อราตรีล่วงไป พระนันทะได้เข้าไปเฝ้าพระบรมศาสดาถวายบังคมแล้วกราบทูลว่า ท่านไม่ยินดีในนางฟ้า ๕๐๐ ที่พระพุทธองค์ทรงรับรองว่าจะประทานแก่ท่าน พระพุทธองค์ตรัสแก่พระนันทะว่า

"นันทะ เมื่อใดจิตของเธอพ้นแล้วจากอาสวะทั้งหลายเพราะมีความไม่ยึดมั่น เมื่อนั้นเราก็พ้นจากการรับรองนั่น" แล้วทรงเปล่งพระอุทานว่า

ยสฺส ติณฺโณ กามปงฺโก มทฺทิโต กามกณฺฏโก
โมหกฺขยมนุปฺปตฺโต สุขทุกฺเข น เวธตีติ

"เปือกตมคือกามอันผู้ใดข้ามแล้ว หนามคือกามอันผู้ใดย่ำยีแล้ว ผู้นั้นบรรลุความสิ้นไปแห่งโมหะ ย่อมไม่หวั่นไหวในเพราะสุขและทุกข์"

อยู่มาวันหนึ่ง ภิกษุทั้งหลายพากันถามพระนันทะว่า

"นันทะผู้มีอายุ เมื่อก่อนท่านกล่าวว่า 'ข้าพเจ้าเป็นผู้กระสันแล้ว' บัดนี้จิตของท่านเป็นอย่างไร" พระนันทะตอบว่า "ผู้มีอายุความห่วงใยในความเป็นคฤหัสถ์ของเราไม่มี" พวกภิกษุฟังดังนั้นแล้ว พากันพูดว่าพระนันทะพูดไม่จริงด้วยการอวดอ้างว่าท่านบรรลุอรหัตตผล จึงพากันไปกราบทูลพระพุทธเจ้า พระพุทธองค์ตรัสว่า "ภิกษุทั้งหลาย ในวันที่แล้วๆมา อัตภาพของนันทะได้เป็นเช่นกับเรือนที่เขามุงไม่ดี แต่บัดนี้เป็นเช่นกับเรือนที่เขามุงดีแล้ว เพราะว่านันทะนี้จำเดิมแต่กาลที่ได้เห็นนางฟ้าแล้ว พยายามเพื่อบรรลุที่สุดแห่งกิจของบรรพชิตอยู่ ได้บรรลุกิจนั้นแล้ว" จากนั้นได้ทรงภาษิตพระคาถาเหล่านี้ว่า

ยถา อคารํ ทุจฺฉนฺนํ วุฏฺฐิ สมติวิชฺฌติ
เอวํ อภาวิตํ จิตฺตํ ราโค สมติวิชฺฌติ
ยถา อคารํ สุจฺฉนฺนํ วุฏฺฐิ น สมติวิชฺฌติ
เอวํ สุภาวิตํ จิตฺตํ ราโค น สมติวิชฺฌตีติ.

"ฝนย่อมรั่วรดเรือนที่มุงไม่ดีฉันใด ราคะย่อมเสียดแทงจิตที่ไม่อบรมแล้วได้ฉันนั้น ฝนย่อมรั่วรดเรือนที่มุงดีแล้วไม่ได้ฉันใด ราคะก็ย่อมเสียดแทงจิตที่อบรมดีแล้วไม่ได้ฉันนั้น"

(พระธัมมปทัฏฐกถาแปล ภาค ๑ หน้า ๑๖๓)

ในกาลจบคาถา ชนเป็นอันมากได้บรรลุอริยผลทั้งหลาย มีโสดาปัตติผลเป็นต้น เทศนาได้สำเร็จประโยชน์แก่มหาชนแล้ว

วันหนึ่ง ภิกษุทั้งหลายสนทนากันในธรรมสภาว่า "ผู้มีอายุ ชื่อว่าพระพุทธเจ้าทั้งหลายเป็นอัจฉริยบุคคล ท่านพระนันทะชื่อว่าเป็นผู้กระสันเพราะนางชนบทกัลยาณีเป็นต้นเหตุ พระศาสดาทรงทำเหล่านางฟ้าให้เป็นอามิส ทรงแนะนำให้ท่านพระนันทะพ้นจากบ่วงกามได้แล้ว" พระศาสดาเสด็จมา ตรัสถามว่า "ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้ พวกเธอนั่งประชุมกันด้วยกถาอะไรหนอ" เมื่อภิกษุเหล่านั้นกราบทูลว่า "ด้วยกถาชื่อนี้พระเจ้าข้า" ดังนี้แล้ว ตรัสว่า "ภิกษุทั้งหลาย ไม่ใช่แต่บัดนี้เท่านั้น แม้ในกาลก่อน นันทะนี้เราก็ได้ล่อด้วยสตรี ได้แนะนำแล้วเหมือนกัน" ภิกษุเหล่านั้นได้ทูลอ้อนวอนให้ทรงเล่าเรื่องของพระนันทะในครั้งอดีต พระบรมศาสดาจึงตรัสเล่าบุพกรรมในปางก่อนของพระนันทะ ดังนี้

ในอดีตกาลครั้งพระเจ้าพรหมทัตครองราชสมบัติในกรุงพาราณสี มีพ่อค้าชาวเมืองพาราณสีคนหนึ่งชื่อกัปปกะ ได้นำสินค้าบรรทุกบนหลังฬาเพศผู้ตัวหนึ่ง ฬาตัวนี้เดินได้วันละ ๗ โยชน์ (๑๑๒ กิโลเมตร) ครั้งหนึ่งเขาไปเมืองตักสิลา ขณะที่ขายสินค้าอยู่ ได้

ปล่อยฬาเที่ยวไปจนกว่าจะขายสินค้าหมด ฬาหนุ่มได้เดินเที่ยวไปและได้พบนางฬาตัวหนึ่ง จึงเดินเข้าไปหาและได้พูดจาเกี้ยวกันและกัน นางฬาสาวถามฬาหนุ่มว่า เมื่อเดินทางมานี้ มีนางฬาตัวไหนช่วยทำการนวดเท้าหรือประคบประหงมให้บ้างหรือไม่ ฬาหนุ่มตอบว่าไม่มี

จริงอยู่ ชื่อว่าผู้ทำกรรมมีการนวดเท้าเป็นต้น ย่อมไม่มีในสัตว์ดิรัจฉานทั้งหลาย แต่นางฬาพูดเช่นนั้นเพื่อพาดพิงถึงกามสังโยชน์ ฬาหนุ่มกระสันขึ้นด้วยกรรมของนางแล้ว

ฝ่ายพ่อค้ากัปปกะ เมื่อขายสินค้าหมดแล้วได้ไปตามฬาของตน กล่าวว่า "มาเถิดพ่อ เราจักไป" ฬาหนุ่มตอบว่า "ท่านจงไปเถิด ข้าพเจ้าจักไม่ไป" นายกัปปกะอ้อนวอนฬาหนุ่มอยู่หลายครั้งก็ไม่สำเร็จ จึงขู่ว่า "เราจะทำปฏักมีหนามแหลมยาว ๑๖ นิ้ว มาทิ่มแทงกายเจ้า" ฬาหนุ่มตอบว่า "เมื่อท่านทำปฏักมีหนามแหลม ๑๖ นิ้วแก่ข้า ข้าก็จะยันข้างหน้า ยกข้างหลังขึ้นให้สัมภาระของท่านตก" นายกัปปกะครุ่นคิดว่า เหตุใดฬาหนุ่มจึงกล้าพูดเช่นนี้กับเขา ครั้นหันไปเห็นนางฬาสาวยืนอยู่ก็เข้าใจว่าอะไรเป็นอะไร จึงใช้อุบายหลอกล่อฬาหนุ่มด้วยการพูดว่า "เราจักนำนางฬาสาวมีเท้าทั้งสี่ มีหน้าดุจสังข์ มีสรรพางค์กายงามมาเป็นภรรยาเจ้า" ฬาหนุ่มจึงพูดว่า "หากเป็นเช่นนั้น ข้าพเจ้าจักไปให้เร็วขึ้นถึง ๑๔ โยชน์" ด้วยอุบายอย่างนี้ กัปปกะจึงนำฬาหนุ่มกลับไปได้ ครั้นล่วงไปอีกสองสามวัน ฬาหนุ่มจึงทวงรางวัลจากนายกัปปกะ พ่อค้าหนุ่มตอบว่า เขามิได้ลืมสัญญา จะนำภรรยามาให้ แต่จะให้อาหารแก่ฬาหนุ่มเฉพาะตัวเดียว อาหารนั้นจะเพียงพอแก่นางฬาหรือลูกที่จะเกิดมาจากการสังวาสของสัตว์ทั้งสองหรือไม่ เขาไม่สนใจ ฬาหนุ่มได้ฟังดังนั้นก็หมดหวังที่จะมีภรรยา

พระศาสดาครั้นทรงนำบุพกรรมของพระนันทะมาตรัสเล่าจบลงแล้วทรงมีพระดำรัสว่า "ภิกษุทั้งหลาย นางฬาในคราวนั้นได้เป็นนางชนบทกัลยาณี ฬาหนุ่มได้เป็นนันทะ พ่อค้าได้เป็นเราเอง แม้ในกาลก่อน นันทะนี้เราก็ล่อด้วยสตรี ด้วยประการฉะนี้"

พระมหาบุญมัวคิดถึงเรื่องพระนันทเถระเพลินอยู่ จึงไม่ทันเห็นว่าพระอรหันต์ทั้งสามองค์ได้เลื่อนไหลเข้าไปในโบสถ์แล้ว พวกเทพบุตรเทพธิดาต่างรายล้อมกันอยู่รอบ ๆโบสถ์ แสงสว่างไสวจึงยังคงอยู่ ภิกษุวัยสี่สิบเศษรู้สึกอิ่มเอิบใจที่ได้เห็นบุคคลผู้หมดกิเลสถึงสามท่านในคราวเดียวกัน แล้วให้นึกตำหนิตัวเองว่า มัวเพลินหลงอยู่ในสงสารจึงต้องแคล้วคลาดจากการได้ลิ้มรสอมตธรรม อุตส่าห์ถือเพศบรรพชิต เล่าเรียนศึกษามามาก หากก็ยังมิได้แม้ดวงตาเห็นธรรม พระบัวเฮียวบวชทีหลังและเคยก่อกรรมทำเวรกับวัวควายมาก่อน ก็ยังตัดความหลงในสงสารลงเสียได้ แต่เหตุใดตัวท่านจึงยังตัดไม่ได้ น่าอายนัก

สมภารวัดป่ามะม่วงเดินตามหลวงพ่อในป่าและสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีเข้าไปในโบสถ์ ส่วนพระบัวเฮียวผู้ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของท่านเดินแบบเลื่อนไหลเข้าไปเป็นลำดับสุดท้าย ท่านจัดการปิดประตูโบสถ์ลงดาลอย่างเรียบร้อย แล้วจึงเข้าไปกราบอาจารย์และสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี โดยกราบอาจารย์ก่อน พระบัวเฮียวกราบท่าน และแล้วการสนทนาปราศรัยก็เริ่มขึ้น

"หลวงพ่อสบายดีหรือครับ" ท่านถามอาจารย์

"ไม่ต้องถามแบบนี้กับเรา เธอก็รู้ไม่ใช่หรือ ผู้ละความหลงในสงสารได้แล้ว สบายหรือไม่สบาย เอาละ อยากจะถามสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีก็ถามท่านได้ ท่านมาให้เธอถามแล้ว" อาจารย์บอกลูกศิษย์

๒

พระเถรเจ้า

สมภารวัดป่ามะม่วงพูดกับพระเถรเจ้าผู้ซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นกษัตริย์นักรบ ด้วยวาจาที่แสดงถึงความชื่นชมว่า

"เกล้ากระผมรู้สึกยินดีเป็นที่สุด ที่ได้มีโอกาสพบกับบุคคลผู้เข้าถึงประโยชน์สูงสุดของชีวิตทั้งทางโลกและทางธรรม เกล้ากระผมอยากทราบเรื่องราวเกี่ยวกับพระองค์ ซึ่งคงจะไม่เหมือนกับที่ประวัติศาสตร์บันทึกไว้ การที่เกล้ากระผมได้พบกับพระองค์ ณ ที่นี้ ย่อมเป็นเครื่องพิสูจน์อันดีว่า สิ่งที่บันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ไม่ถูกต้อง เกล้ากระผมพูดเช่นนี้ไม่ทราบว่าถูกหรือผิดประการใด พระเจ้าข้า"

"ประวัติศาสตร์ก็เป็นเรื่องหนึ่ง ความจริงก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ไม่มีประวัติศาสตร์ชาติไหนที่จะถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกอย่าง ประวัติศาสตร์กรุงธนบุรีผิดเพี้ยนไปจากความจริงมาก ไม่มีผู้ใดรู้เรื่องนั้นนอกจากเรากับสหายร่วมสาบาน" ตรัสตอบด้วยพระสุรเสียงกังวานน่าฟัง

"พระสหายร่วมสาบาน" ภิกษุวัยห้าสิบเศษพึมพำเบาๆ ท่านกำลังจะกราบทูลถามว่าคือผู้ใด พระราชาผู้ทรงละความหลงในสงสารได้แล้วก็ตรัสขึ้นว่า

"ท่านคงอยากรู้ซินะว่า สหายร่วมสาบานของเราคือใคร"

"ข้าพระองค์อยากทราบพระเจ้าข้า อยากทราบว่าจะเป็นบุคคลเดียวกับที่ข้าพระองค์คิดไว้หรือไม่" สมภารวัยห้าสิบเศษกราบทูล

"เป็นคนเดียวกัน เอาอย่างนี้นะ ท่านพูดธรรมดาก็ได้ ไม่ต้องใช้ราชาศัพท์ ชื่อและโคตรเป็นสิ่งสมมุติ ท่านอย่าไปยึดติดกับสิ่งสมมุติเลยนะ"

"ข้าพระองค์ต้องการจะรักษาโบราณราชประเพณี พระเจ้าข้า" คือเหตุผลของท่านพระครู

"ที่ท่านให้เหตุผลมาก็ดีอยู่หรอกนะ แต่ท่านอย่าลืมว่าขณะนี้เราเป็นใคร ท่านเป็นใคร เราทั้งสองมีความเท่าเทียมกันในทางธรรม มีอาจารย์องค์เดียวกัน ตัดความหลงในสงสารได้เหมือนกัน ถ้าท่านคิดว่าเราเป็นกษัตริย์และพูดกับเราด้วยคำราชาศัพท์ เราก็คงต้องพูดราชาศัพท์กับท่านเช่นกัน เพราะในเจ็ดชาติที่ท่านระลึกได้นั้นท่านก็เคยเป็นราชามหากษัตริย์มิใช่หรือ เราเองก็ระลึกชาติแต่หนหลังได้เจ็ดชาติเท่ากับท่าน ฉะนั้น เราสองคนจึงแทบจะไม่มีอะไรแตกต่างกันเลย แล้วทำไมจะมาติดอยู่กับสิ่งสมมุติ"

"ถ้าเช่นนั้นกระผมพูดธรรมดาก็ได้ขอรับ" ท่านพระครูยอมจำนนต่อเหตุผลที่พระเถรเจ้ากล่าวอ้าง

"ดีแล้ว ทีนี้อยากรู้อะไรก็ถามมาได้ เรามีโอกาสดีแล้วที่ได้มาสนทนากันต่อหน้าครูบาอาจารย์ และยังมีพระบัวเฮียวผู้ซึ่งจะเป็นผู้เปิดเผยความจริงนี้ให้ชนรุ่นหลังรู้ เราไม่อยากให้มีการเข้าใจราชวงศ์จักรีผิดๆ ทุกวันนี้มีคนจีนจำนวนมากที่ยังเชื่อว่าเราถูกสำเร็จโทษโดยสหายร่วมสาบานของเราเป็นผู้บงการ"

"แสดงว่าที่ประวัติศาสตร์บันทึกไว้ว่า ท่านถูกสำเร็จโทษด้วยท่อนจันทน์นั้น ไม่เป็นความจริงใช่ไหมขอรับ" พระเถรเจ้า

ตอบว่า

“มีการสำเร็จโทษด้วยท่อนจันทน์จริง เพียงแต่คนที่ถูกสำเร็จโทษไม่ใช่เรา เป็นสหายอีกคนหนึ่งของเราที่เขามีความจงรักภักดีต่อเรา ถึงขนาดยอมสละชีวิตของตัวเองเพื่อรักษาชีวิตเราไว้ บังเอิญว่าเขารูปร่างหน้าตาคล้ายคลึงกับเรามาก ทั้งที่มิได้เป็นญาติสืบสาโลหิตกัน”

“เหตุใดท่านจึงถูกสำเร็จโทษ ที่ประวัติศาสตร์บันทึกไว้ว่าท่านสัญญาวิปลาสก็ต้องไม่จริง เพราะถ้าจริงท่านจะตัดความหลงในสงสารไม่ได้ การปฏิบัติธรรมเพื่อบรรลุจุดหมายสูงสุด จะต้องกระทำอย่างมีสติสัมปชัญญะ ผู้ขาดสติมิอาจบรรลุถึงจุดหมายได้เลย” พระเถรเจ้าอธิบายด้วยเสียงเรียบๆว่า

“คนที่เคยทำอะไรอย่างหนึ่งเป็นปกตินิสัย แล้วจู่ๆก็เปลี่ยนไปทำในสิ่งที่ตรงข้าม คนเขาก็ต้องคิดว่าคนคนนั้นผิดปกติใช่ไหม เหมือนอย่างเรา เราเคยถือดาบออกรบป้องกันบ้านเมือง กู้อิสรภาพให้กับชาติไทย ใครๆก็เห็นเราเป็นนักรบผู้เก่งกาจสามารถ เป็นวีรบุรุษ แล้วอยู่ๆเราก็วางดาบ ไม่จับดาบอีกเลย เอาแต่เจริญวิปัสสนาถ่ายเดียว คนเขาก็เลยว่าเราบ้า”

“เหตุใดท่านจึงเปลี่ยนไปทำในสิ่งตรงข้ามเล่าขอรับ”

“เพราะอาจารย์ที่เคารพของพวกเราน่ะซิ อาจารย์ที่นั่งอยู่เบื้องหน้าเราทั้งสาม” พระเถรเจ้าประนมมือไหว้หลวงพ่อในป่าแล้วจึงเล่าว่า “วันหนึ่งเราตั้งค่ายอยู่ที่ในป่า ตกดึกมีพระรูปหนึ่งเข้ามาถึงตัวเรา เราก็ถามท่านว่าเข้ามาได้อย่างไร เพราะนั่นย่อมหมายถึงความปลอดภัยของเรา เกิดผู้ที่เข้ามาเป็นข้าศึก เราก็อาจจะถูกฆ่าตาย พระรูปนั้นตอบว่าเดินเข้ามา เราก็ถามอีกว่าทหารยามไม่เห็นท่านหรือ ท่านก็ตอบว่าไม่ทราบ เราก็คิดว่าจะต้องลงโทษทหาร

ผู้ทำหน้าที่เป็นเวรยาม ท่านก็พูดขึ้นมาว่าไม่ต้องคิดแต่จะเพ่งโทษคนอื่น ขอให้สำรวจตัวเอง เพ่งโทษตัวเองดีกว่า เราก็รู้สึกแปลกๆ ว่าทำไมท่านจึงพูดอย่างนี้ อยากจะโกรธแต่ก็ไม่กล้า แล้วท่านก็พูดให้เราสะเทือนใจว่า 'มหาบพิตรฆ่าคนมามาก มีมือเปื้อนเลือดบาปมาก ตายไปจะต้องตกนรก' หากเป็นคนธรรมดาพูดเช่นนี้ เราคงสั่งตัดหัวไปแล้ว แต่นี่เป็นพระพูด เราไม่กล้าแม้แต่จะคิด เราก็เรียนท่านว่าเราเป็นกษัตริย์ มีหน้าที่ทำสงครามปกป้องแผ่นดิน ท่านก็พูดว่า 'บัดนี้มหาบพิตรก็ได้ทำหน้าที่ได้สำเร็จเรียบร้อยแล้ว การกู้ชาติเป็นหน้าที่ของมหาบพิตร แต่การทำสงครามปกป้องประเทศชาติ มหาบพิตรควรยกให้ผู้อื่น มีคนที่เขาสามารถทำหน้าที่แทนมหาบพิตรได้ จงอย่าจับดาบอีกเลย อาตมาขอบิณฑบาตดาบจากมหาบพิตร' เราก็ถามท่านว่าเราจะทำอย่างนั้นเพื่ออะไร ท่านก็ตอบว่า 'เพื่อตัดความหลงในสงสาร หากมหาบพิตรครองราชสมบัติต่อไป ก็จะไม่สามารถตัดความหลงในสงสารได้ **สงสารก็คือวัฏสงสาร** หมายถึงการเวียนว่ายตายเกิดด้วยอำนาจกิเลส กรรม และวิบาก หากมหาบพิตรไม่ตัดความหลงในสงสาร ก็จะต้องเวียนว่ายวกวนอยู่อย่างนี้ไม่มีจบสิ้น อาตมารู้ว่ามหาบพิตรสามารถตัดความหลงในสงสารได้ จึงมาหา'

"เราได้ให้กรรมฐานแก่พระยาตาก เมื่อรับกรรมฐานจากเราแล้ว เขาก็เปลี่ยนเป็นคนละคน ไม่ยอมจับดาบอีก ไม่ยอมออกสงคราม เอาแต่ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน คนที่ไม่เข้าใจก็เลยพากันคิดว่า เขาบ้า" หลวงพ่อในป่าพูดถึงศิษย์คนแรกที่ท่านให้กรรมฐาน พระเถรเจ้าช่วยเสริมว่า

"เมื่อเราเป็นลูกศิษย์ของท่านแล้ว เราก็ขอให้ท่านพูดกับเราแบบอาจารย์กับศิษย์ ไม่ใช่แบบพระมหากษัตริย์กับสามัญชน"

"เพราะอะไรประวัติศาสตร์กรุงธนบุรีจึงถูกบันทึกให้ผิดไปจากความจริงมากอย่างนั้นขอรับ" ท่านพระครูถาม

"เพื่อความอยู่รอดของประเทศชาติน่ะสิ รู้ไหมว่าเราเป็นกษัตริย์ที่อาภัพที่สุดในประวัติศาสตร์ชาติไทย ตอนเราขึ้นครองราชย์เงินในท้องพระคลังไม่มีเลย เราต้องเป็นหนี้ชาวจีนถึงหกหมื่นตำลึง ซึ่งถ้าคิดเป็นเงินสมัยนี้ก็เท่ากับสองแสนสี่หมื่นบาท สมัยก่อนเงินหกหมื่นตำลึงมีค่ามาก ถ้าเขาจะให้เราผ่อนใช้ เราก็พอจะหามาผ่อนได้ แต่นี่เขาคิดจะยึดประเทศเราไปเป็นของเขา เขาจึงเร่งรัดจะเอาเงินจำนวนนี้ให้ได้ เรากับสหายร่วมสาบานก็เลยต้องช่วยกันคิด ว่าจะแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างไร แล้วเราก็คิดออกว่า การผลัดแผ่นดินเป็นการล้างหนี้ที่ดีที่สุด ท่านอย่าคิดว่าเราตั้งใจโกงเขานะ เราไม่คิดจะโกง แต่ในเมื่อเขาคิดไม่ดีกับเรา เราจึงต้องใช้เล่ห์กลกับเขา อีกประการหนึ่ง ตั้งแต่เรารับกรรมฐานจากหลวงพ่อในป่า เราก็ไม่มีแก่ใจที่จะครองราชย์ต่อไปอีกแล้ว เราอยากตัดความหลงในสงสารให้เด็ดขาด เราสมเพชตัวเองที่เป็นกษัตริย์ยากจนเข็ญใจ เป็นกษัตริย์พระองค์เดียวที่ไม่มีเบญจราชกกุธภัณฑ์"

"เบญจราชกกุธภัณฑ์คืออะไรขอรับ" พระบัวเฮียวเพิ่งจะได้โอกาสถาม ท่านพระครูตอบแทนพระเถระว่า

"คือเครื่องหมายความเป็นพระราชา มี ๕ อย่าง ได้แก่ พระขรรค์ ธารพระกร อุณหิส ฉลองพระบาท และวาลวิชนี"

"ที่หลวงพ่อกล่าวมา ผมไม่รู้จักเลยสักอย่างเดียว ถ้าจะรู้จักอย่างเดียวก็เห็นจะเป็นพระขรรค์ นอกนั้นไม่รู้จัก" พระบัวเฮียวพูดซื่อๆ แม้จะตัดความหลงในสงสารได้แล้ว ท่านก็ยังพูดเชยๆ อันเป็นวาสนาคือความเคยชินของท่าน หลวงพ่อในป่าพูดว่า

"ที่เธอไม่รู้จักเพราะเธอไม่เคยเกิดเป็นพระราชา ไม่เหมือน

ลูกศิษย์สองคนของเราที่เขารู้จัก เพราะในอดีตชาติเคยมีสิ่งเหล่านี้"

"ครับหลวงพ่อ ผมมันคนไม่มีบุญวาสนา เกิดมาอาภัพอับโชค" พระบัวเฮียวทำทีเป็นน้อยใจ

"ถ้าอาภัพอับโชคจริง เธอก็จะมานั่งตรงนี้ไม่ได้หรอก คนที่เข้าถึงจุดหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา เป็นคนโชคดีที่สุด"

"ครับ โชคดีที่สุดก็ดีที่สุด กระผมอยากฟังท่านเล่าเรื่องเมืองธนบุรีต่อขอรับ" พระบัวเฮียวพูดกับพระเถรเจ้าผู้ซึ่งเคยเป็นกษัตริย์พระองค์เดียวของกรุงธนบุรี

"เพราะไม่มีเบญจราชกกุธภัณฑ์นี่เอง พระยามหานุภาพจึงเขียนสดุดีเราไว้ในนิราศกวางตุ้งว่า

ชะรอยอรรถบุรุษอุดมวงศ์	ในสิบองค์โพธิสัตว์ดุสิตสวรรค์
ได้รัฐยาเพททายทำนายพรรณ	ในอนันต์สำนักชิเณรนาน
จึงดลใจให้พระองค์ทรงนั่ง	บัลลังก์รัฐรสพระธรรมกัมมัฏฐาน
ให้ทรงเครื่องนพรัตน์ชัชวาล	พระชมฌานแทนเบญจกกุธภัณฑ์
เอาพระไตรลักษณ์ทรงเป็นมงกุฎ	พระงามสุดยอดฟ้าสุทธาสวรรค์
เอาพระศีลสุจริตในกิจกรรม์	เป็นสุวรรณเนาวรัตน์สังวาลย์
เอาพระมุติธรรม์เป็นคันฉัตร	เอาพระสัจจะเป็นระไบไพศาล
ล้วนเครื่องศีลวัตรอันชัชวาล	พระอุเบกขาญาณเป็นธารกร"

ฯลฯ

"แต่กระผมชอบจารึกในศาลพระเจ้าตากสินมหาราช วัดอรุณราชวราราม ที่แสดงให้เห็นปณิธานอันแน่วแน่ของท่านที่มีต่อพระพุทธศาสนา บัวเฮียว เธออยากรู้ไหมว่า จารึกมีว่าอย่างไร" ท่านพระครูถามพระบัวเฮียว

"อยากครับหลวงพ่อ ผมไม่เคยไปวัดอรุณฯ จึงไม่เคยเห็น

จารึกนั้น แต่ผมก็อยากรู้ว่า ปณิธานอันแน่วแน่เป็นอย่างไร หลวงพ่อพอจะจำได้หรือเปล่าครับ หากจำได้กรุณาถ่ายทอดให้ผมฟังด้วยจักเป็นพระคุณยิ่ง” พระบัวเฮียวพยายามใช้สำนวนที่ท่านคิดว่าเก๋ที่สุด

“ได้ซิ ฉันจำได้ขึ้นใจเลยทีเดียว รู้สึกซาบซึ้งจนน้ำตาไหลตอนที่อ่านครั้งแรกเมื่อหลายสิบปีมาแล้ว”

“แต่ผมคงน้ำตาไหลไม่ได้นะครับ หากเป็นเมื่อก่อนคงได้ แต่พอตัดความหลงในสงสารได้ ก็น้ำตาไหลไม่ได้อีกต่อไป ถึงหลวงพ่อก็เหมือนกัน น้ำตาไหลไม่ได้แล้วนะครับ แต่เกิดธรรมสังเวชได้”

“รู้สึกว่าเธอจะเก่งขึ้นมากนะ พูดจาน่าฟังแล้วก็ถูกต้องตามหลักการของพระพุทธศาสนาทุกอย่าง สมกับที่เป็นผู้ตัดความหลงในสงสารเสียได้” ท่านพระครูชมศิษย์ที่กลับกลายมาเป็นศิษย์ร่วมอาจารย์เดียวกัน

“ครับ ผมดีใจที่ทำเช่นนั้นได้ ชาติภพจบสิ้นลงแล้วสำหรับผม ไม่เช่นนั้นผมจะต้องไปตกนรกหมกไหม้อีกนานแสนนาน เพื่อใช้กรรมที่ฆ่าวัวฆ่าควาย พ้นจากนรกแล้วก็ยังต้องเสวยผลของเศษกรรม ด้วยการไปเกิดเป็นวัวเป็นควายให้เขาฆ่า หากไม่ได้หลวงพ่อกับหลวงพ่อใหญ่ช่วยไว้ ผมคงไม่มีโอกาสได้มานั่ง ณ ที่นี้” พระหนุ่มพูดอย่างซาบซึ้งในความกรุณาของพระเถระทั้งสอง ท่านเรียกหลวงพ่อดำว่า “หลวงพ่อใหญ่”

“พร้อมที่จะฟังหรือยัง” ท่านพระครูถามเมื่อเห็นว่าศิษย์สาธยายยืดยาวเกินความจำเป็น

“พร้อมแล้วครับ ผมจะกำหนดจิตฟัง หลวงพ่อคอยดูนะครับ ผมจะจำให้ได้ทุกถ้อยคำเลยทีเดียว”

"ฉันเชื่อว่าเธอทำได้ เอาละ จารึกในศาลพระเจ้าตากสินมหาราช วัดอรุณราชวราราม มีดังนี้"

อันตัวพ่อ ชื่อว่า พระยาตาก
ทนทุกข์ยาก กู้ชาติ พระศาสนา
ถวายแผ่นดิน ให้เป็น พุทธบูชา
แด่พระศาสนา สมณะ พระพุทธโคดม
ให้ยืนยง คงถ้วน ห้าพันปี
สมณพราหมณ์ชี ปฏิบัติ ให้พอสม
เจริญสมถะ วิปัสสนา พ่อชื่นชม
ถวายบังคม รอยบาท พระศาสดา
คิดถึงพ่อ พ่ออยู่ คู่กับเจ้า
ชาติของเรา คงอยู่ คู่พระศาสนา
พุทธศาสนา อยู่ยง คู่องค์กษัตรา
พระศาสดา ฝากไว้ ให้คู่กัน

เมื่อท่านพระครูพูดจบจึงบอกให้พระบัวเฮียวพูดบ้าง ผลปรากฏว่าพระบัวเฮียวสามารถจำได้ทุกถ้อยคำ ท่านจึงพูดกับศิษย์ว่า

"บัวเฮียว เธอพอจะรู้ไหมว่าเหตุใดความจำของเธอถึงดีขึ้น เพียงฉันพูดครั้งเดียวเธอก็จำได้หมด เมื่อก่อนเธอไม่ได้เป็นอย่างนี้" ท่านหลีกเลี่ยงประโยคที่ว่า "เมื่อก่อนเธอไม่ฉลาดอย่างนี้"

"เหตุที่ความจำของผมดี ก็เพราะปัญญาของผมได้รับการพัฒนาครับ กรรมฐานทำให้คนเกิดปัญญา ผมยังจำได้ที่หลวงพ่อสอนว่า การปฏิบัติกรรมฐานต้องให้ได้รับอานิสงส์สามอย่าง คือ ระลึกชาติได้ เห็นกฎแห่งกรรม และเกิดปัญญาแก้ปัญหาได้ ผมได้

อานิสงส์ครบทั้งสามข้อแล้ว ความจำของผมจึงดี เมื่อก่อนความจำไม่ดีเพราะยังไม่ได้รู้จักหลวงพ่อและหลวงพ่อใหญ่ ผมต้องขอกราบขอบพระคุณทั้งหลวงพ่อและหลวงพ่อใหญ่เป็นอย่างสูง” ท่านคุกเข่ากราบหลวงพ่อในป่าและท่านพระครูสามครั้ง ท่านพระครูพูดกับพระเถรเจ้าผู้เคยกอบกู้ชาติประกาศอิสรภาพไม่ขึ้นต่อพม่าว่า

“กระผมอยากทราบความจริงอีกอย่างหนึ่งขอรับ ไม่ทราบว่าจะเป็นการละลาบละล้วงเกินไปหรือไม่ อยากทราบจริงๆขอรับ”

“ท่านอยากทราบเรื่องอะไรล่ะ บอกมาเถอะ เราไม่มีอะไรที่จะต้องปิดบังอีกต่อไป” พระเถรเจ้าพูดด้วยเมตตา

“คืออย่างนี้ขอรับ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๕ กระผมได้มีโอกาสไปร่วมประชุมพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก ที่ประเทศศรีลังกา กระผมได้พบกับสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี) ท่านมาในกายทิพย์ พอกระผมทราบว่าท่านเป็นใคร จึงกราบเรียนถามถึงชาติกำเนิดของท่าน เพราะกระผมสงสัยว่าที่วัดวัดหนึ่งมีรูปหล่อโยมพ่อโยมแม่ของท่าน ไม่น่าจะตรงกับความเป็นจริง”

“แล้วสมเด็จฯท่านว่าอย่างไร”

“ท่านบอกว่าท่านเป็นลูกแม่ทัพ คือกระผมเรียนถามท่านว่า ท่านเป็นลูกกษัตริย์ใช่หรือไม่ ท่านตอบว่าไม่ใช่ ท่านเป็นลูกแม่ทัพ กระผมก็สรุปเอาเองว่าแม่ทัพที่สมเด็จฯพูดถึงก็คือ สมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก แม่ทัพใหญ่สมัยกรุงธนบุรีเป็นเมืองหลวง และต่อมาคือรัชกาลที่ ๑ แห่งราชวงศ์จักรี”

“เราเป็นคนขอร้องให้สหายร่วมสาบานของเราทำพิธีปราบดาภิเษก...”

“พิธีปราบดาภิเษกเป็นอย่างไรขอรับ” ผู้ถามคือพระบัวเฮียว พระเถรเจ้าตอบว่า

"เป็นพระราชพิธีอภิเษกของพระเจ้าแผ่นดิน ซึ่งได้ราชสมบัติมาด้วยการรบชนะข้าศึก มิใช่ได้มาจากการสืบราชสันตติวงศ์" พระเถรเจ้าเล่าเรื่องราวความเป็นมาของสมเด็จพระพุฒาจารย์ว่า

"เราให้สหายร่วมสาบานของเราไปตรวจตราบริเวณชายแดนไทย-พม่า ที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก วันหนึ่งเขาผ่านกระท่อมหลังหนึ่ง รู้สึกกระหายน้ำ จึงเข้าไปขอน้ำดื่ม นางสาวงุดนำน้ำโรยเกสรบัวมาเต็มขัน ทำให้ดื่มยาก จึงถามว่าทำไมต้องแกล้งกันด้วย นางสาวงุดตอบว่า 'ท่านกำลังกระหาย หากผลีผลามดื่มเข้าไปจะทำให้จุก การลอยเกสรบัวลงไปจะทำให้ท่านค่อยๆดื่มจนอิ่ม และไม่เกิดอาการจุก' เมื่อสหายร่วมสาบานของเราได้ฟังก็พอใจในความฉลาดรอบคอบของนาง จึงถอดแหวนให้และขอแต่งงาน หลังจากนั้นเขาก็กลับกรุงธนบุรีและไม่ทราบว่านางงุดตั้งครรภ์ ลูกของนางงุดก็คือสมเด็จพระพุฒาจารย์ที่ท่านพูดถึงนี่แหละ" ท่านพระครูจึงพูดออกตัวว่า

"ที่กระผมเกริ่นนำเรื่องของสมเด็จฯ เพราะกระผมอยากทราบประวัติความเป็นมาของท่าน ประวัติศาสตร์บันทึกไว้ว่าท่านเป็นลูกคนจีน บิดาชื่อนายไหฮอง มารดาชื่อนางนกเอี้ยง กระผมสงสัยว่าจะไม่ตรงกับความจริงขอรับ"

๓

นามไหฮอง

พระเถรเจ้าผู้ซึ่งหลวงพ่อในป่าเรียกว่า "พระยาตาก" ยิ้มน้อยๆก่อนตอบคำถามของสมภารวัดป่ามะม่วง

"เรื่องนี้ก็ไม่มีผู้ใดล่วงรู้มาก่อน นอกจากเรากับโยมมารดา"

"แม้แต่โยมบิดาของท่านก็ไม่รู้หรือขอรับ" ท่านพระครูเรียนถาม

"ถูกแล้ว ประวัติของเราคล้ายคลึงกับของสมเด็จพระพุฒาจารย์ ตรงที่โยมแม่ของเราตั้งครรภ์โดยที่โยมพ่อไม่ทราบ"

"ชีวิตช่างเหมือนลิเกนะขอรับ สมัยที่เป็นเด็ก กระผมชอบดูลิเก พอเป็นหนุ่มก็เขียนบทให้ลิเกเอาไปเล่น ผมเลือกเขียนเกี่ยวกับพระประวัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สมัยที่ยังเป็นพระโพธิสัตว์ ผมเขียนเรื่องท้าวปาจิตต์กับนางอรพิม เขียนไว้หลายเล่มสมุด พวกคณะลิเกมาขอยืมไปเล่น แล้วก็เลยหายสาบสูญไป เรื่องท้าวปาจิตต์กับนางอรพิมซึ่งเป็นพระชาติหนึ่งใน ๕๐๐ ชาติของพระโพธิสัตว์ ก็มีเรื่องราวเหมือนลิเกนะขอรับ เพราะความหลงในสงสารทีเดียวที่ทำให้ชีวิตมนุษย์มาเหมือนกับลิเก" ท่านพระครูเล่าความหลัง

"แต่บัดนี้ ลิเกของเรากับท่านได้ปิดฉากลงแล้ว เพราะ

ตัดความหลงในสงสารเสียได้” พระเถรเจ้าสรุปแล้วจึงเล่าความเป็นมาของท่านว่า “เราเป็นลูกกษัตริย์พระองค์หนึ่งสมัยอยุธยา ตอนปลาย ท่านลองทายสิว่าโยมบิดาของเราคือใคร” ท่านพระครูคิดอยู่ประเดี๋ยวหนึ่งจึงพูดว่า

“คงไม่ใช่สมเด็จพระเจ้าอุทุมพร แล้วก็คงไม่ใช่สมเด็จพระที่นั่งสุริยาอมรินทร์ หรืออีกพระนามหนึ่งคือสมเด็จพระเจ้าเอกทัศกษัตริย์พระองค์สุดท้ายแห่งกรุงศรีอยุธยา กระผมขอทายว่า น่าจะเป็นสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศใช่หรือไม่ขอรับ”

“ถูกแล้ว โยมมารดาของเราเป็นสนมลับๆของโยมบิดา ซึ่งเป็นกษัตริย์ลำดับที่ ๓๑ แห่งกรุงศรีอยุธยา ท่านทราบหรือไม่ว่าสมัยอยุธยามีกษัตริย์ปกครองกี่พระองค์”

“๓๓ พระองค์ขอรับ แต่มี ๓๔ รัชกาล เพราะสมเด็จพระราเมศวรทรงครองราชย์ ๒ ครั้ง ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๑๙๑๒-๑๙๑๓ ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๑๙๓๑-๑๙๓๘ กรุงศรีอยุธยาเป็นเมืองหลวงอยู่ ๔๑๗ ปี มีกษัตริย์ปกครอง ๓๓ พระองค์ ที่ครองราชย์ได้เพียง ๗ วัน คือพระเจ้าทองลัน และที่ครองราชย์นานถึง ๔๐ ปี คือสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ” ท่านพระครูตอบเกินคำถาม

“แล้วท่านทราบหรือไม่ว่า สมัยอยุธยามีกษัตริย์ปกครองทั้งหมดกี่ราชวงศ์” พระเถรเจ้าถามอีก ท่านพระครูเกรงว่าพระบัวเฮียวจะง่วงที่ฟังอย่างเดียว จึงเปิดโอกาสให้ศิษย์พูดด้วยการถามว่า “บัวเฮียว เธอทราบไหมว่า สมัยอยุธยามีกษัตริย์ปกครอง ทั้งหมดกี่ราชวงศ์” พระบัวเฮียวตอบทันทีว่า

“ไม่ทราบครับ เพราะผมไม่ได้เกิดในสมัยอยุธยาเหมือนหลวงพ่อและพระยาตาก” ท่านเรียกพระเถรเจ้าเหมือนที่หลวงพ่อในป่าเรียก

"แล้วเธออยากทราบไหม" อาจารย์ถามอีก

"ถ้าผมตอบว่าอยาก หลวงพ่อก็จะตำหนิติเตียนว่า คนที่หมดความหลงในสงสารแล้วยังมีความอยากอีกหรือ ผมจึงขอตอบว่าไม่อยากทราบ แต่ถ้าหลวงพ่อจะบอกไว้เป็นการประดับความรู้ให้ผม ผมก็ยินดีให้ประดับครับ" พระบัวเฮียวตอบตามบุคลิกอันเป็นเอกลักษณ์ของท่าน

"เอาละ ตกลงว่าฉันจะประดับความรู้ให้เธอด้วยการตอบว่า สมัยอยุธยามีพระมหากษัตริย์ปกครองทั้งหมด ๓๓ พระองค์ มี ๕ ราชวงศ์ ได้แก่ ราชวงศ์อู่ทอง ๓ พระองค์ ราชวงศ์สุพรรณภูมิ ๑๓ พระองค์ ราชวงศ์สุโขทัย ๗ พระองค์ ราชวงศ์ปราสาททอง ๔ พระองค์ และราชวงศ์บ้านพลูหลวง ๖ พระองค์ กระผมตอบอย่างนี้ถูกต้องไหมขอรับ" ท่านถามพระเถรเจ้า

"ถูกต้อง ท่านความจำดีมาก สมกับที่เคยเกิดในสมัยอยุธยาถึงสองครั้ง ท่านคงทราบใช่ไหมว่า ท่านเป็นแม่ทัพใหญ่ในรัชกาลสมเด็จพระนเรศวรแห่งราชวงศ์สุโขทัยครั้งหนึ่ง และก่อนกรุงศรีอยุธยาจะเสียให้แก่พม่าในสมัยสมเด็จพระเจ้าเอกทัศแห่งราชวงศ์บ้านพลูหลวง ท่านก็ต่อสู้ป้องกันบ้านเมืองเต็มความสามารถ แต่ก็ต้องมาเสียชีวิตเพราะกลศึกของพม่า ตอนท่านเป็นแม่ทัพใหญ่เรายังหนุ่มและไม่ได้มีตำแหน่งสำคัญอะไรนัก ทั้งสมเด็จพระเจ้าอุทุมพร และสมเด็จพระเจ้าเอกทัศก็ไม่ทรงทราบว่า เราเป็นโอรสในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศที่เกิดจากสนมลับชาวจีนชื่อไหฮองซึ่งประวัติศาสตร์บันทึกว่าเป็นชื่อบิดาของเรา ส่วนมารดา ประวัติศาสตร์บันทึกว่าชื่อนางนกเอี้ยง ในความเป็นจริง ไหฮองเป็นชื่อโยมมารดาของเรา ส่วนนางนกเอี้ยงไม่มีตัวตน การที่โยมมารดาของเราไม่ได้กราบทูลให้โยมบิดาทราบ ก็เพราะเกรงจะเป็นอันตราย

แก่เรา ท่านก็ทราบดีมิใช่หรือว่า ๔๑๗ ปีแห่งสมัยอยุธยาก็คือลิเกโรงใหญ่เราดีๆนี่เอง มีการฆ่าแกงเพื่อแย่งชิงราชสมบัติ แก่งแย่งอิจฉาริษยากัน ท่านจำได้หรือไม่ว่ากษัตริย์กรุงศรีอยุธยา ๓๓ พระองค์นั้น ถูกปลงพระชนม์ไปกี่พระองค์" พระเถรเจ้าถามอีก

"๘ พระองค์ขอรับ" คราวนี้ท่านพระครูตอบไม่เกินคำถาม พระเถรเจ้าจึงถามอีกว่า

"มีพระองค์ใดบ้าง"

"มีพระเจ้าทองลัน พระรัชฎาธิราช พระแก้วฟ้า แห่งราชวงศ์สุพรรณภูมิ พระศรีเสาวภาคย์ สมเด็จพระเชษฐาธิราช พระอาทิตยวงศ์ แห่งราชวงศ์สุโขทัย พระอาทิตยวงศ์ถูกถอดออกจากราชสมบัติก่อนแล้วถูกปลงพระชนม์ภายหลัง และราชวงศ์ปราสาททองอีก ๒ พระองค์ คือสมเด็จเจ้าฟ้าไชย และสมเด็จพระศรีสุธรรมราชา จริงอย่างที่ท่านพูดมานั่นแหละขอรับว่า ๔๑๗ ปีแห่งสมัยอยุธยาก็คือลิเกโรงใหญ่เราดีๆนี่เอง แต่ท่านขอรับ วัฏจักรชีวิตช่างวกวนเหลือจะกล่าว ท่านเชื่อไหมขอรับว่า โยมมารดาของกระผมสมัยที่กระผมเป็นแม่ทัพตอนปลายกรุงศรีอยุธยาได้มาเกิดที่อยุธยาอีก กระผมไปพบโดยบังเอิญเมื่อหลายปีมาแล้ว เหมือนเรื่องลิเกเลยขอรับ" ท่านหมายถึงแม่เชิญศรี

"เรื่องของเราก็เหมือนลิเกนะ โยมบิดาสวรรคตโดยที่มิทรงทราบว่าพระองค์มีบุตรกับหญิงจีนผู้เป็นสนมลับๆของพระองค์ โยมมารดาได้สร้างเรื่องขึ้นว่า เราเป็นลูกจีน บิดาชื่อนายไหฮอง มารดาชื่อนางนกเอี้ยง และเรื่องที่สร้างขึ้นนี้ก็ถูกบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ ที่โยมมารดาทำเช่นนี้ก็เพื่อความอยู่รอดปลอดภัยของเรา เราไม่คิดว่าเป็นความผิดแต่ประการใด และเราก็ไม่ตำหนินักประวัติศาสตร์ที่บันทึกเรื่องราวอันเป็นความเท็จ เพราะเขาบันทึกตามข้อมูล เพียง

แต่ข้อมูลนั้นถูกบิดเบือนเพื่อความอยู่รอดของประเทศชาติ ซึ่งนักประวัติศาสตร์เองก็ไม่รู้ เราจึงพูดว่า ไม่มีประวัติศาสตร์ของชาติไหนที่จะถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกอย่าง" เงียบกันไปครู่หนึ่ง สมภารวัดป่ามะม่วงก็ถามพระเถระว่า

"ท่านจะกรุณาเล่าเหตุการณ์ตอนที่ท่านกู้เอกราชให้กระผมฟังได้ไหมขอรับ กระผมอยากทราบว่า ตรงกับประวัติศาสตร์มากน้อยเพียงใด"

"กระผมก็อยากฟังขอรับ" พระบัวเฮียวพูดขึ้น เลยถูกท่านพระครูซึ่งถือโอกาสแก้เผ็ดว่า

"ก็ไหนเธอบอกว่าคนที่หมดความหลงในสงสารแล้ว จะไม่มีความอยากไงล่ะ แล้วทำไมถึงบอกว่าอยากฟัง"

"ผมก็อยากตามหลวงพ่อแหละครับ ในเมื่อหลวงพ่อยังอยากทราบ แล้วทำไมผมจะอยากฟังบ้างไม่ได้" ศิษย์ตอบชนิดที่อาจารย์มิรู้จะเถียงว่ากระไร พระเถรเจ้าจึงพูดขึ้นว่า

"ตกลงเราจะเล่าให้ฟัง ท่านไม่ต้องเถียงกันให้เสียเวลา ประวัติศาสตร์บันทึกเหตุการณ์ตอนเรากู้ชาติตรงกับความเป็นจริง เพียงแต่มีบางเรื่องที่ไม่ได้บันทึกไว้ อย่างเรื่องที่เราตีเมืองจันทบุรี ประวัติศาสตร์บันทึกแต่เพียงว่า เราสั่งให้ทหารทุบหม้อข้าวหม้อแกงทิ้ง ความจริงเราทำมากกว่านั้น คือหลังจากตีเมืองจันทบุรีได้แล้ว เราก็มาพิจารณาว่า สงครามกู้ชาติต่อจากนี้ไปจะต้องหนักหนาสาหัสและยืดยาว จึงให้สร้าง**พระยอดธงแบบศรีอยุธยา**ขึ้น แล้วนิมนต์พระเถระทั้งหลายมาสวดบทพาหุง-มหากาบรรจุไว้ในองค์พระ เราเองก็เจริญรอยตามสมเด็จพระนเรศวรมหาราชด้วยการเจริญพาหุง-มหากา หรือในปัจจุบันเป็นที่รู้จักในนามบทถวายพรพระ พาหุง-มหากามีอานุภาพมาก เพราะว่าด้วยชัยชนะของพระ

พุทธองค์ที่ทรงชนะพญาวสวัตตีมาร อาฬวกยักษ์ ช้างนาฬาคิรี องคุลิมาล นางจิญจมาณวิกา สัจจกนิครนถ์ นันโทปนันทนาคราช และท้าวพกาพรหม เพราะอานุภาพแห่งการสวดพาหุง-มหากา สมเด็จพระนเรศวรจึงทรงชนะสงครามทุกครั้ง ไม่เคยแพ้เลย เราเองก็ได้รับอานิสงส์แห่งการสวด คือเรากู้ชาติได้สำเร็จ”

“พาหุง-มหากา แต่งขึ้นในสมัยอยุธยาใช่ไหมขอรับ กระผมอยากทราบว่าท่านผู้ใดเป็นผู้รจนา” หลวงพ่อในป่าพูดขึ้นว่า

“ปี พ.ศ. ๒๕๒๙ เธอจะได้พบกับผู้รจนา อดใจรออีกปีเดียว”

“ท่านยังมีชีวิตอยู่หรือครับหลวงพ่อ” ท่านพระครูรู้สึกสงสัย หลวงพ่อในป่าจึงอธิบายว่า

“ถ้าความหมายของ ‘ยังมีชีวิต’ ตามความเข้าใจของปุถุชน เราก็ขอบอกว่า ท่านไม่มีชีวิต คือท่านมิได้มีชีวิตเหมือนเธอหรือเหมือนพระบัวเฮียว เอาเป็นว่าท่านเหมือนเรา เหมือนพระยาตาก ที่แม้ไม่มีชีวิตแต่ก็สามารถสื่อสารกับเธอได้ ท่านจะมาพบเธอในฝัน ไม่ได้มาแบบเรากับพระยาตาก หรือแบบสมเด็จพระพุฒาจารย์ เรื่องอย่างนี้เป็นปัจจัตตัง คือรู้ได้เฉพาะตัว คนที่เขารู้ไม่ได้ เข้าใจไม่ได้ เพราะขาดทั้งสติและปัญญา ไม่เคยอบรมกาย ไม่ได้อบรมจิต เขาก็จะมองว่าเป็นเรื่องเหลวไหลไร้สาระ ในอนาคตกาล เมื่อโลกเจริญทางวัตถุ ผู้คนก็จะไปยึดถือเส้นลวดเล็กๆบางๆ เป็นสรณะแทนพระรัตนตรัย โลกจะถึงยุคที่คฤหัสถ์ศึกษาธรรมะ ส่วนพระไปศึกษาคอมพิวเตอร์ ถ้าใครอยากรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ ต้องไปถามพระ อยากรู้ธรรมะให้ถามคฤหัสถ์ เป็นเรื่องน่าเศร้า แล้วก็จะมีนักบวชที่เรียกตัวเองว่าพระ หากความจริงเป็นได้แค่คนโกนหัวห่มผ้าเหลือง เพราะเขาไม่มีคุณสมบัติของพระแม้แต่ข้อเดียว แต่เขาอหังการ์ ถือว่าเป็นผู้เก่งกาจในวิชาการทางโลก แต่ในทางธรรม

ซึ่งเป็นหน้าที่ที่เขาจะต้องรู้จะต้องศึกษา เขากลับไม่รู้ เพราะไม่มีเวลาจะมานั่งเจริญสติ เอาเวลาไปนั่งเฝ้าจอคอมพิวเตอร์ แล้วก็สร้างเครือข่าย อวดรู้ เที่ยววิจารณ์พระเถระที่ท่านปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เธอเองก็จะถูกวิจารณ์ด้วยเรื่องที่เธอพบกับผู้รจนาพาหุง-มหากาแล้วนำบทสวดไปเผยแผ่ให้ประชาชนสวดเพื่อแก้ปัญหา **เธอจะช่วยประชาชนได้ทั่วโลก** ขณะเดียวกันพวกที่นั่งเฝ้าจอคอมพิวเตอร์ก็จะพยายามหาทางจับผิด พวกเขาไม่รู้หรอกว่า ได้พาตัวเองเข้าสู่อบาย พวกเขาจะบาปหนาเสียยิ่งกว่าพระเทวทัต ที่เรียกว่าบาปหนากว่าเพราะว่าพระเทวทัตท่านยังมีโอกาสได้ตรัสรู้เป็นพระปัจเจกพุทธเจ้ามีพระนามว่า อัฏฐิสสระ ในคัมภีร์กล่าวไว้ว่า เมื่อพระเทวทัตใช้กรรมในนรกอเวจีเป็นเวลา ๕ กัปแล้ว ท่านก็จะได้ตรัสรู้เป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า เราจึงพูดว่าพวกนั่งเฝ้าจอคอมพิวเตอร์แล้วเที่ยวเผยแพร่คำหยาบคาย ว่าร้ายพระเถระผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบนั้นบาปหนาเสียยิ่งกว่าพระเทวทัต และหมดโอกาสที่จะบรรลุธรรมหากเขาไม่กลับตัวกลับใจเสียใหม่” หลวงพ่อในป่าอธิบายค่อนข้างละเอียดเพราะท่าน ‘เห็น’ ว่าอะไรจะเกิดขึ้นในอนาคต

“แล้วคนที่นำคอมพิวเตอร์ไปใช้ในทางดีมีไหมครับหลวงพ่อ” ผู้ถามคือพระบัวเฮียว

“มี เช่น พระเถระที่ท่านปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ท่านก็จะใช้คอมพิวเตอร์ให้เป็นประโยชน์ในด้านการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ แต่ถ้าจะวัดกันในด้านปริมาณ คนที่ได้ประโยชน์จากสิ่งนี้มีน้อยกว่าคนที่ได้โทษ โดยเฉพาะเยาวชน พวกเขาจะเสียหายมาก เพราะจะไม่สนใจศึกษาเล่าเรียน แต่จะนั่งเฝ้าจอคอมพิวเตอร์ สื่อสารกันด้วยเรื่องไร้สาระ และถึงกับเสพสิ่งลามกอนาจารทางคอมพิวเตอร์ จะว่าไปแล้วคอมพิวเตอร์ในตัวมัน

เองไม่มีประโยชน์หรือโทษ แต่อยู่ที่การนำไปใช้ คนมีสติปัญญาจะนำไปใช้ในทางที่เกิดประโยชน์ ทั้งประโยชน์แก่ตนเองและประโยชน์แก่มนุษยชาติ ส่วนคนไร้สติปัญญาก็จะนำไปใช้ในทางที่ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งแก่ตนเองและแก่มนุษยชาติ เพราะฉะนั้นผู้ใช้โดยเฉพาะผู้ที่เป็นบรรพชิต จะต้องใช้ด้วยปัญญา มิใช่ด้วยตัณหา”

“ผมอยากฟังพระยาตากเล่าเรื่องการกู้ชาติครับ” พระบัวเฮียวเอ่ยขึ้นเบาๆ หลังจากที่พระเถระทั้งสามองค์อนุญาตให้ความเงียบเข้ามาแทนที่การสนทนา

“กระผมก็อยากฟังขอรับ” ท่านพระครูสนับสนุน

“อยากฟังก็เล่าให้เขาฟัง เขาเป็นสหธรรมิกของเธอ” หลวงพ่อในป่าพูดกับพระเถรเจ้าโดยใช้ถ้อยคำแบบเดียวกับที่พูดกับท่านพระครูและพระบัวเฮียว

“ครับ หลวงพ่อ” พระเถรเจ้าพูดกับอาจารย์โดยใช้ถ้อยคำแบบเดียวกับที่สหธรรมิกทั้งสองของท่านใช้ แล้วจึงเล่าวีรกรรมการกู้ชาติของท่านเมื่อครั้งกรุงแตกในปีพุทธศักราช ๒๓๑๐ ว่า

“หลังจากกรุงศรีอยุธยาเสียเอกราชให้แก่พม่าเมื่อปีพุทธศักราช ๒๓๑๐ บ้านเมืองระส่ำระสายมาก พม่าเผาผลาญถล่มทลายกรุงศรีอยุธยาเสียย่อยยับ วัดวาอารามถูกทำลายยับเยิน พระศรีสรรเพชญ์ซึ่งเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมือง มีความสูงถึง ๘ วา หุ้มด้วยทองคำหนักสองหมื่นบาท ก็ถูกพม่าใช้ไฟลนเผาลอกเอาทองคำขนกลับไปเมืองตน ผู้คนแบ่งแยกเป็นก๊กเป็นเหล่า มีก๊กที่สำคัญอยู่ถึงหกก๊กด้วยกัน ก๊กที่ร้ายกาจที่สุดก็คือก๊กเจ้าพระฝาง ซึ่งมีหัวหน้าเป็นพระภิกษุ ที่ว่าร้ายกาจเพราะทำให้เสียภาพลักษณ์ของพระศาสนา ผู้ครองกาสาวพัสตร์ โกนศีรษะเหมือนพระภิกษุ แต่

เสพสุรา ฆ่าคน และทำลามกอนาจารด้วยประการต่างๆ เจ้าพระฝางในเครื่องแต่งกายของบรรพชิต คุมกองทัพสงฆ์ออกจี้ปล้นทรัพย์สินของราษฎร ทำให้บ้านเมืองที่ระส่ำระสายอยู่แล้วต้องสับสนอลหม่านหนักขึ้น เป็นการทำลายภาพลักษณ์ของพระศาสนาอย่างร้ายแรงที่สุด" พระเถรเจ้าหยุดเล่าเพื่อกำหนดปลงธรรมสังเวช ท่านพระครูและพระบัวเฮียวกำหนดปลงธรรมสังเวชเช่นเดียวกัน จากนั้นอดีตวีรบุรุษแห่งประเทศสยามจึงเล่าต่อ

"เมื่อเราปราบก๊กสำคัญ ๔ ก๊กได้แล้ว จึงยกกองทัพไปตีก๊กเจ้าพระฝาง ซึ่งเวลานั้นไปตั้งมั่นอยู่ที่พิษณุโลกเนื่องจากไปตีได้เมืองพิษณุโลกไว้ กองทัพของเราตีเมืองพิษณุโลกได้ แต่เจ้าพระฝางหนีไป เป็นอันว่าก๊กทั้ง ๕ พ่ายแพ้แก่เรา เมื่อได้ชัยชนะแล้วเราก็คิดว่าจะฟื้นฟูปฏิสังขรณ์กรุงศรีอยุธยา แต่ก็มองไม่เห็นทางเลยว่าจะทำให้กรุงศรีอยุธยารุ่งโรจน์เหมือนแต่ก่อนได้ เราเริ่มวิตกกังวล คืนหนึ่งเราจึงแก้ปัญหาด้วยการสวดพาหุง-มหากา แผ่เมตตาและอุทิศส่วนกุศลให้ดวงพระวิญญาณของพระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยาทุกพระองค์ และขอท่านเหล่านั้นจงช่วยหาทางออกให้แก่เราด้วย จากนั้นเราก็หลับไป" พระเถรเจ้าหันไปพูดกับหลวงพ่อในป่าว่า

"น่าแปลกนะครับหลวงพ่อ เป็นเรื่องที่บางคนอาจคิดว่างมงายไร้สาระ แต่ผมเชื่อว่าสิ่งที่ผมเห็นในฝันไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ หากเป็นผลจากการแผ่เมตตาและอุทิศส่วนกุศล"

"ท่านเห็นอะไรหรือขอรับ" ท่านพระครูถาม พระเถระตอบว่า "เราเห็นสมเด็จพระนเรศวรกับพระอาจารย์ของท่าน ที่เรารู้เพราะพระเถระรูปนั้นท่านพูดว่า อาตมาคืออาจารย์ของสมเด็จพระนเรศวรที่จะมาช่วยท่านแก้ปัญหา กรุงศรีอยุธยาเสียหายเกิน

กว่าจะปฏิสังขรณ์ได้ ทั้งพม่าก็รู้ลู่ทางที่จะเข้ามาโจมตี ขอท่านจงย้ายราชธานีไปอยู่ที่ธนบุรี และสถาปนาตัวท่านขึ้นเป็นกษัตริย์เถิด อาตมาขอถวายพระพร" จากนั้นสมเด็จพระนเรศวรทรงมีพระดำรัสแก่เราว่า 'ขอต้อนรับกษัตริย์แห่งกรุงธนบุรี ขอพระองค์จงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาอันเป็นมรดกล้ำค่าของชาวสยาม' แล้วภาพนั้นก็หายวับไป เราตื่นขึ้นมากลางดึก จิตสัมผัสกับความสงบเย็น ผิดกับคนที่ฝันร้าย ซึ่งจะตื่นขึ้นมาพร้อมกับความหวาดกลัว และเหงื่อไหลโทรมกาย เรารู้สึกเหมือนกับว่ามิได้ฝันไป เพราะภาพนั้นยังฝังแน่นอยู่ในมโนนึกมาจนบัดนี้" พระเถรเจ้าเล่าด้วยใบหน้าเจือยิ้มเมื่อรำลึกนึกถึงเหตุการณ์แต่ก่อนเก่า จากนั้นจึงเล่าต่อ

"พระราชดำรัสในสมเด็จพระนเรศวรทำให้เราตั้งปณิธานในบัดนั้นว่า จักทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้วัฒนาสถาวรสืบไป และนี่เองคือที่มาของปณิธานของเราที่ท่านกล่าวให้พระบัวเฮียวฟังเมื่อสักครู่นี้" ท่านพระครูจึงถือโอกาสถามพระบัวเฮียวว่า "บัวเฮียว เธอยังจำพระราชปณิธานที่ฉันกล่าวให้เธอฟังเมื่อสักครู่นี้ได้ใช่ไหม" พระบัวเฮียวตอบซื่อๆว่า

"จำไม่ได้แล้วครับหลวงพ่อ"

"ทำไมถึงจำไม่ได้ ก็เมื่อสักครู่เธอยังสาธยายให้ฉันฟังไม่มีผิดเพี้ยนเลยสักคำ เวลาผ่านไปไม่ถึงชั่วโมงลืมเสียแล้ว"

"การลืมไม่ใช่เรื่องแปลกนะครับหลวงพ่อ การไม่ลืมถึงจะเป็นเรื่องแปลก" พระบัวเฮียวอธิบาย

"แปลกอย่างไร"

"แปลกไปจากคำสอนขององค์สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าน่ะสิครับ ก็พระองค์สอนว่า *สัญญา อนิจจา - สัญญาไม่เที่ยง* สัญญาก็คือการจำได้หมายรู้ ถ้าการจำเที่ยงเราก็จะไม่ลืม

แต่เพราะเราลืม ที่ลืมก็เพราะสัญญาไม่เที่ยงตามที่พระพุทธองค์ทรงสอน เพราะฉะนั้นจึงเป็นเรื่องปกติธรรมดาของเราที่จะต้องลืม การลืมก็คือการจำไม่ได้ ถ้าเราจำได้เราก็ไม่ลืม และถ้าเราไม่ลืมก็แสดงว่า *สัญญา อนิจจา* ไม่จริง การลืมจึงเป็นการพิสูจน์ว่า คำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นความจริง หลวงพ่อพอจะเข้าใจใช่ไหมครับ”

“เอาละๆ ฉันว่าฉันจะไม่เข้าใจก็เพราะการอธิบายแบบเยิ่นเย้อยืดยาดของเธอนี่แหละ ไม่ต้องอธิบายต่อก็ได้ ฉันอยากฟังพระเถรเจ้าเล่าเรื่องการกู้ชาติมากกว่า” ท่านพระครูพูดตัดบท

๔

พระยอดธง

เมื่ออาจารย์บอกว่าอยากฟังพระเถรเจ้าเล่าเรื่องการกู้ชาติ ศิษย์รีบสนับสนุนว่า "ผมก็อยากฟังครับ แต่ก่อนอื่น ผมอยากให้หลวงพ่ออธิบายเกี่ยวกับพระยอดธงแบบศรีอยุธยา ที่พระยาตากให้สร้างขึ้น ผมไม่เข้าใจว่าพระยอดธงเป็นอย่างไร หลวงพ่อกรุณาอธิบายให้ผมฟังได้ไหมครับ" ท่านพระครูตอบว่า

"ได้ซิ แต่ก่อนที่จะอธิบาย ฉันอยากขอร้องเธอสักเรื่องหนึ่ง คือ เธออย่าเรียกสมเด็จพระเจ้าตากสินว่าพระยาตาก เพราะฟังแล้วดูเหมือนเธอตีตนเสมอกับท่าน ขอให้เรียกว่า "พระเถรเจ้า" เหมือนอย่างที่ฉันเรียกจะดีกว่า"

"ผมเรียกตามหลวงพ่อในป่าน่ะครับ" พระบัวเฮียวชี้แจงและอธิบายขยายความอีกว่า "ศิษย์ที่ดีต้องทำตามครูบาอาจารย์ไม่ใช่หรือครับ อาจารย์เรียกอย่างไร ก็ต้องเรียกอย่างนั้น"

"ไม่ได้เป็นเช่นนั้นเสมอไป หลวงพ่อในป่าท่านเป็นอาจารย์ของพระเถรเจ้า ท่านจึงเรียกอย่างนั้นได้ ส่วนเธอไม่ได้เป็นอาจารย์ของท่าน จึงไม่ควรเรียกอย่างนั้น"

"ก็พระยาตากท่านบอกเมื่อตะกี้นี้เองว่า ชื่อและโคตรเป็นสิ่งสมมุติ ท่านบอกไม่ให้ยึดติดกับสิ่งสมมุติ จริงไหมครับ" ท่าน

ถามพระเถรเจ้า มหาราชแห่งธนบุรีมิได้ตรัสตอบ ท่านพระครูจึงเป็นผู้ตอบว่า "แม้ท่านจะกล่าวอย่างนั้นก็จริง แต่เธอควรจะคิดพิจารณาว่าอะไรควร อะไรไม่ควร ในฐานะที่เธอเป็นศิษย์ ฉันจึงขอร้องแกมบังคับว่าไม่ให้เธอเรียกท่านอย่างนั้น เข้าใจไหม"

"เข้าใจครับ ต่อไปนี้ผมจะไม่เรียกสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชว่าพระยาตาก จะเรียกว่า พระเถรเจ้า เหมือนอย่างที่หลวงพ่อเรียกครับ" ศิษย์ยอมเชื่อฟังแต่โดยดี

"ดีมาก เอาละ ทีนี้ฉันก็จะอธิบายเรื่องพระยอดธงแบบศรีอยุธยาให้เธอฟัง พระยอดธงเป็นพระพุทธรูปองค์เล็กๆ ที่สร้างไว้บนยอดธงเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้รบชนะข้าศึก การสร้างพระยอดธงต้องนิมนต์พระสงฆ์ที่เป็นพระเถระมาสวดธชัคคสูตรหรือธชัคคปริตร ธชัคคเป็นคำบาลี มีรากศัพท์มาจาก **ธช** ซึ่งแปลว่า **ธง** สนธิกับ **อคฺค** ซึ่งแปลว่า **เลิศ** หรือ **ยอด** **ธชัคค** จึงแปลว่า **ธงอันยอด**หรือ**ธงอันเลิศ** เรียกสั้นๆว่า**ยอดธง** การสร้างพระยอดธงขึ้นเท่ากับเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ เมื่อท่านให้สร้างพระยอดธงแบบศรีอยุธยาแล้ว ยังนิมนต์พระเถระทั้งหลายมาสวดบทพาหุง-มหากาบรรจุไว้ในองค์พระก็ยิ่งทำให้เกิดความขลังศักดิ์สิทธิ์มากขึ้น อย่างนั้นใช่ไหมขอรับ" ท่านเรียนถามพระเถรเจ้า อดีตมหาราชแห่งกรุงธนบุรีตอบว่า

"ถูกแล้ว การสู้รบสมัยนั้นต้องการขวัญและกำลังใจ ธชัคคสูตรเป็นพระสูตรหนึ่งที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ การสร้างขวัญและกำลังใจที่ดีที่สุดก็คือการน้อมนำพระธรรมคำสอนเข้ามาไว้ในใจ พระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญต่อประเทศชาติของเราเหมือนที่เรากล่าวไว้ว่า

คิดถึงพ่อ พ่ออยู่ คู่กับเจ้า
ชาติของเรา คงอยู่ คู่พระศาสนา
พุทธศาสนา อยู่ยง คู่องค์กษัตรา
พระศาสดา ฝากไว้ ให้คู่กัน

แม้บัดนี้ เราก็ขอยืนยันว่า สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ จะต้องยืนยงคงคู่กันตลอดไป ศาสนา ก็คือพระพุทธศาสนา เมื่อใดที่พระพุทธศาสนาหมดไปจากประเทศสยาม เมื่อนั้นประเทศชาติก็ดำรงคงอยู่ไม่ได้ เราจึงยังอยู่ แม้หมดความหลงในสงสารแล้วก็ยังอยู่เพื่อคอยปกป้องดูแลชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ดังที่เรากล่าวว่า *"คิดถึงพ่อ พ่ออยู่ คู่กับเจ้า"*

"เหมือนที่สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ท่านพูดว่า *คิดถึงท่าน ท่านก็คิดถึงเรา* ใช่ไหมขอรับ" สมภารวัดป่ามะม่วงถาม

"ถูกแล้ว ครูบาอาจารย์ที่ท่านหมดความหลงในสงสารแล้ว ท่านสามารถคุ้มครองปกปักรักษาประเทศชาติได้ เรื่องอย่างนี้คนมีปัญญาที่เขาปฏิบัติธรรมจนถึงขั้นจึงจะรู้ได้ ส่วนพวกไร้ปัญญาไม่สามารถเข้าใจเรื่องลึกซึ้งอย่างนี้ โดยเฉพาะพระสงฆ์ที่ไม่มีการอบรมกาย ไม่ได้อบรมจิต เขาจะไม่เชื่อ ในอนาคตจะมีคนโกนหัว ห่มผ้าเหลืองที่เรียกตัวเองว่าพระ แต่ไม่มีคุณสมบัติของพระแม้แต่ข้อเดียว พวกเขาจะคลั่งไคล้ไหลหลงในวัตถุ ไม่สามารถเข้าถึงความดีงามอันเป็นนามธรรมได้ จะไม่เชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด คือไม่เชื่อเรื่องชีวิตหลังความตาย เขาจะมีความคิดที่โน้มเอียงไปในทางวัตถุนิยม ไม่เข้าใจเรื่องจิตวิญญาณอย่างแท้จริง แล้วก็ไปเชื่อตามพวกวัตถุนิยมที่ว่าตายแล้วสูญ ร้ายยิ่งไปกว่านั้น เขายังอ้างว่า นี่คือคำสอนของพระพุทธเจ้า ในอนาคต พระสงฆ์พวกที่ไม่อบรมกาย ไม่อบรมจิต จะนิยมไปอยู่ต่างประเทศด้วยคิดว่าวัฒนธรรมตะวัน

ตกนั้นเป็นอารยธรรม แต่คนตะวันตกเองกลับหันมายอมรับนับถือพระพุทธศาสนา” พระเถรเจ้ากล่าวถึงอนาคตของพระสงฆ์ไทย หลวงพ่อในป่าช่วยเสริมว่า

“ในอนาคต พระสงฆ์องค์เจ้าจะไม่สนใจที่จะตัดความหลงในสงสาร แต่จะสนใจยศตำแหน่ง ถึงกับแก่งแย่ง ใส่ร้ายป้ายสีกัน **สังคมสงฆ์จะกลายเป็นลิเกโรงใหญ่ที่คนดูพากันเอือมระอา** พระสงฆ์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบจะถูกใส่ร้ายป้ายสี เธอเองก็จะพลอยติดร่างแหเขาไปด้วย คือจะมีพวกพระที่ไม่ปฏิบัติ เขาอิจฉาริษยาเธอ เขียนวิจารณ์เธอลงในคอมพิวเตอร์ เพื่ออวดว่าเขาเก่งกว่าเธอ แต่เธอเชื่อเราเถอะ คนดีมีปัญญาเขาอ่านแล้วก็จะตัดสินได้ว่าคนเขียนไร้ปัญญา หากพยายามจะโอ้อวดกับชาวโลกว่าฉันเก่งฉันฉลาด ถ้าจะเรียกว่าฉลาดก็คงได้เหมือนกัน คือพวกเขาฉลาดในอบาย เมื่อตายลงก็เลยต้องไปเกิดในอบายภูมิ คนพวกนี้น่าสงสาร พวกเราช่วยเขาไม่ได้เพราะเขาคิดว่าเขาฉลาดกว่า จึงไม่ยอมรับความช่วยเหลือ แม้ในครั้งพุทธกาลคนประเภทนี้ก็มีอยู่”

“หลวงพ่อครับ ผมอยากรู้ที่มาของธชัคคสูตรที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ หลวงพ่อจะกรุณาเล่าให้ผมฟังจะได้ไหมครับ” พระบัวเฮียวพูดขึ้นหลังจากที่พระอริยเจ้าทั้งสี่อนุญาตให้ความเงียบเข้าครอบงำอยู่ครู่ใหญ่ๆ เพราะต่างองค์ต่างเกิด“ธรรมสังเวช”

“ถ้าเช่นนั้นกระผมขออนุญาตเล่านะขอรับ” ท่านพระครูขออนุญาตหลวงพ่อในป่าและพระเถรเจ้า เมื่อได้รับอนุญาตจึงเล่าว่า “สมัยพุทธกาล มีภิกษุพวกหนึ่งไปเจริญสมณธรรมคืออบรมกายอบรมจิตอยู่ในที่ต่างๆ เช่น ตามโคนไม้บ้าง ตามเรือนร้างว่างเปล่าบ้าง ตามป่าดงพงไพรห่างไกลจากหมู่บ้านบ้าง เมื่อไปอยู่ไกลพระเนตรพระกรรณ ก็พากันเลิกละความเพียร ปล่อยใจ

ไปตามอารมณ์ พระพุทธองค์ทรงทราบด้วยพระญาณ ทรงมีพระประสงค์จะเตือนภิกษุทั้งหลายเหล่านั้นให้เกิดความอุตสาหะในกิจที่ทำอยู่ คือการเจริญสมณธรรม จึงเสด็จมาและตรัสเล่าเรื่องสงครามระหว่างเทวดากับอสูรว่า

ในสมัยที่สงครามระหว่างเทวดากับอสูรกำลังประชิดติดพันกันอยู่ ครั้งนั้นพวกเทวดามีความสะดุ้งหวาดกลัวพวกอสูรมากอยากจะยอมแพ้ ท้าวสักกเทวราชผู้เป็นทั้งจอมทัพและจอมเทพโปรดให้ประชุมแม่ทัพนายกองทั้งหลาย และโปรดให้ทำธงประจำกองทัพขึ้นเพื่อเป็นสัญญาณในการที่จะต่อต้านทัพอสูร ทรงมีเทวโองการว่า

"ดูก่อนชาวเราทั้งหลาย ในขณะรบกันอยู่ ความกลัว ความสะดุ้ง ความหวาดหวั่นพรั่นใจ ขนพองสยองเกล้า ทำให้ขวัญเสียหมดสิ้นกำลังรบ เหล่านี้อาจเกิดขึ้นแก่พวกเราได้ หากคราวใดเกิดมีขึ้น ขอให้ท่านทั้งหลายจงดูธงของเราผู้เป็นจอมเทพ แล้วความหวาดกลัวนั้นจะหายไป แต่ถ้าไม่หาย ให้พวกท่านจงดูธงของท้าวปชาบดี ท้าววรุณ ท้าวอีสาน ท่านจะหายกลัวได้ในทันที และกลับมีขวัญกำลังใจขึ้นมาได้"

พระพุทธองค์ตรัสเล่าต่อไปว่า "การดูธงของท้าวเทพทั้งสี่นี้ บางครั้งก็หายกลัว บางครั้งก็ไม่หายกลัว เพราะท้าวเทพทั้งสี่ยังเป็นผู้มีราคะ โทสะ และโมหะ จึงยังกลัวอยู่ ทำให้ขวัญเสีย หนีเตลิดเปิดเปิงไปก็ได้ ส่วนพระรัตนตรัยที่เธอทั้งหลายบูชาเคารพนับถืออยู่นั้นทรงคุณพิเศษ ทรงอานุภาพ ทรงอภินิหารเกินกว่าท้าวเทพทั้งสี่นั้น เป็นดังธงชัยของเธอทั้งหลาย เมื่อเธอเจริญสมณธรรมอยู่ในป่าเปลี่ยวก็ดี โคนไม้ก็ดี เรือนว่างก็ดี หากเกิดความหวาดกลัวความสะดุ้งขึ้นมา เธอพึงระลึกถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์โดยภาวนา **อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ** เป็นต้น เมื่อ

ระลึกยึดหน่วงอยู่อย่างแนบแน่นแล้ว ความกลัวก็ดี ความสะดุ้งก็ดี ย่อมหายไปโดยพลัน เพราะ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ไม่มีราคะ ไม่มีโทสะ ไม่มีโมหะ จึงไม่กลัว ไม่สะดุ้ง ดังนั้น อานุภาพของพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ จึงสามารถบำบัดความสะดุ้งกลัวได้"

ท่านพระครูเล่าจบ พระบัวเฮียวยกมือขึ้นพร้อมกล่าวคำ "สาธุ" และพรรณนาคุณพระรัตนตรัยว่าช่างวิเศษประเสริฐล้ำเลิศนัก จากนั้นจึงยกมือขึ้นประนม กราบเรียนพระเถรเจ้า ใช้คำพูดแบบเดียวกับท่านพระครูผู้เป็นอาจารย์ว่า "กระผมอยากฟังท่านเล่าเรื่องการกู้ชาติขอรับ" พระเถรเจ้ายิ้มน้อย ๆแล้วเล่าว่า

"เป็นเรื่องลำบากยากเข็ญอย่างที่สุด แต่เราก็ทำได้สำเร็จเพราะอาศัยพระพุทธานุภาพ พระธัมมานุภาพ และพระสังฆานุภาพ หากเราไม่ได้เป็นชาวพุทธที่เลื่อมใสในพระรัตนตรัยอย่างแท้จริง เราคงทำงานนี้ไม่สำเร็จ และเพราะเหตุนี้เองที่ทำให้เรา เมื่อพบกับหลวงพ่อในป่าและท่านขอให้เราวางดาบมารับกรรมฐานจากท่าน ซึ่งนั่นหมายถึง การสละราชสมบัติออกผนวช เพื่อเจริญพระกรรมฐาน เราจึงตัดสินใจทันทีมิได้มีการรั้งรอ เราได้เรียกให้สหายของเรามาพบเพื่อมอบหมายภาระหน้าที่อันสำคัญให้ ซึ่งเราจะเล่าในภายหลัง ท่านอยากฟังเรื่องการกู้ชาติมิใช่หรือ"

"ใช่ขอรับ" พระบัวเฮียวตอบ พระเถรเจ้าจึงเล่าต่อว่า

"เมื่อกรุงแตก เราเป็นผู้นำทหารตีฝ่าวงล้อมพม่าจากกรุงศรีอยุธยามาตั้งมั่นอยู่กรุงธนบุรี ส่วนท่านกับทหารอีกจำนวนหนึ่งไปดูแลอารักขาเสด็จในกรมและองค์หญิงพระธิดาของพระองค์"

"ขอรับ กระผมต้องตอบแทนพระคุณพระองค์ท่าน กระผมเป็นเด็กกำพร้า พระองค์ท่านทรงเมตตาชุบเลี้ยงกระผมอย่างดีดุจ

เป็นบุตรของพระองค์ เมื่อบ้านเมืองต้องมามีอันเป็นไป กระผมจึงต้องแสดงกตัญญูกตเวทิตาธรรมต่อพระองค์ท่าน”

“ช่วงนั้น บ้านเมืองสับสนวุ่นวายมาก พระสงฆ์องค์เจ้าบางรูปก็ไม่อยู่ในศีลในธรรม ท่านจำได้ใช่หรือไม่ ที่เจ้าอาวาสวัดสังฆราชาก็ยังคิดคดทรยศต่อแผ่นดินถิ่นเกิด” พระเถรเจ้าถาม

“จำได้ขอรับ กระผมรู้สึกสลดใจมาก เจ้าอาวาสรูปนี้ปาราชิกเพราะอยากเป็นกษัตริย์ เขาทรยศต่อชาติด้วยการเป็นไส้ศึกให้พม่า เขามีน้องชายเป็นแม่ทัพ เจ้าอาวาสก็คบคิดกับน้องชายว่า ถ้ากรุงศรีอยุธยาแพ้แก่พม่า เขาก็จะได้ขึ้นเป็นกษัตริย์ น้องชายเขาก็จะเป็นมหาอุปราช แล้วเขาก็จะแต่งตั้งรองเจ้าอาวาสที่ร่วมมือกับเขาเป็นแม่ทัพแทนน้องชาย เขาเป็นพระแต่มีความโลภเสียยิ่งกว่าคฤหัสถ์”

“ในอนาคต พระส่วนใหญ่ก็จะเป็นเช่นนี้ พวกเขาจะแก่งแย่งตำแหน่งกันถึงขั้นทำลายชีวิตฝ่ายตรงข้าม อีกไม่นานเธอจะได้เห็น” หลวงพ่อในป่าพูดขึ้น

“แล้วเจ้าอาวาสรูปนั้นได้เป็นกษัตริย์อย่างที่ต้องการหรือเปล่าขอรับ” พระบัวเฮียวถามพระเถรเจ้า เป็นคำถามที่ท่านพระครูรู้สึกว่าศิษย์ของท่านซื่อจนเกินขอบเขต จึงตอบแทนพระเถรเจ้าว่า

“ก็ฉันเพิ่งพูดไปหยกๆ ว่ากษัตริย์องค์สุดท้ายของกรุงศรีอยุธยาคือ พระเจ้าเอกทัศ แล้วเธอถามอย่างนี้ได้อย่างไร”

“อ้อ จริงสิ ผมก็ฉลาดน้อยไปหน่อย ต้องขอประทานโทษหลวงพ่อด้วยนะครับ แต่ผมก็ยังอยากรู้ว่าเจ้าอาวาสรูปนั้นเป็นอย่างไรเมื่อกรุงแตก” พระเถรเจ้าเป็นผู้ตอบว่า

“ถูกพม่าตัดคอทั้งพี่ทั้งน้อง ก่อนตัดคอ พม่าบังคับให้เจ้าอาวาสสึกเป็นคฤหัสถ์ก่อน เพราะพม่าก็นับถือพระพุทธศาสนา จึง

ไม่อยากฆ่าทั้งผ้าเหลือง"

"แล้วถ้าเจ้าพระฝางไม่หนีไป ท่านจะฆ่าทั้งผ้าเหลืองไหมขอรับ" พระบัวเฮียวยังไม่วายสงสัย

"ก็ต้องบังคับให้เปลื้องผ้าเหลืองออกก่อน" คราวนี้พระหนุ่มหัวเราะคิกๆ ท่านพระครูออกหมั่นไส้ จึงถามว่า

"เธอหัวเราะอะไร มีอะไรขำนักหรือ"

"จะว่าขำก็ไม่ใช่ ครั้นจะว่าไม่ขำก็ไม่เชิงครับ" ท่านเล่นสำนวน

"นี่อย่าชักใบให้เรือเสียได้ไหม ฉันไม่อยากฟังเธอพูดเยิ่นเย้อ แต่อยากฟังพระเถรเจ้า" พระบัวเฮียวหยุดหัวเราะ แล้วจึงเฉลยว่า

"ที่ผมหัวเราะเพราะขำน่ะครับ คือพระเถรเจ้าบอกว่า ถ้าจับเจ้าพระฝางได้ จะต้องให้เปลื้องผ้าเหลืองออกก่อนแล้วค่อยฆ่าอย่างนี้ก็แปลว่าเจ้าพระฝางต้องตายอย่างอนาจาร คือตายในชุดชีเปลือย คงเป็นภาพที่ไม่น่าดูเลยนะครับ"

"ไม่ต้องคิดไกลไปถึงปานนั้น ผู้ที่หมดความหลงในสงสารจะต้องมีสติอยู่ตลอดเวลาและไม่คิดอะไรเกินเหตุ เอาละ ตั้งสติให้ดีแล้วฟังเราเล่าต่อ" พระเถรเจ้าบอกพระบัวเฮียว แล้วจึงเล่าต่อว่า

"ช่วงที่ตีฝ่าวงล้อมออกไป มีเหตุการณ์คล้ายปาฏิหาริย์เกิดขึ้น กล่าวคือ ทุกครั้งที่ทหารพม่าตามมาประชิดติดตัว ก็จะมีไฟลุกโพลงขึ้นในจุดใกล้ๆกัน ทำให้ทหารพม่าเบนความสนใจไปที่กองไฟ เราก็เลยหนีรอดมาได้ มารู้ภายหลังว่าเพื่อนเก่าของเราตามมาช่วย เพื่อนเก่าสมัยที่เป็นศิษย์วัดด้วยกัน ตอนเป็นเด็กโยมมารดาพาเราไปฝากเป็นลูกศิษย์วัด เราเติบโตขึ้นมาภายใต้ร่มเงาของพระพุทธศาสนา ได้ฝึกอาวุธและคาถาอาคมร่วมกับเพื่อนๆอีก ๔ คน

แต่ละคนมีความเชี่ยวชาญแตกต่างกัน พวกเขาคอยตามช่วยเหลือเราโดยที่เราไม่รู้ ภายหลังที่เราตกลงกับสหายของเราให้ขึ้นครองราชสมบัติแทน และเราได้เข้ามาสู่ร่มกาสาวพัสตร์ พวกที่ไม่เข้าใจแผนการอันแยบยลนี้เลยพากันกบฏ แบ่งออกเป็นหมู่เป็นเหล่าเหมือนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตอนก่อนกรุงแตก ในที่สุดกบฏกลุ่มหนึ่งอ้างคำสั่งของสหายเราให้นำเราไปประหารทั้งที่ตอนนั้นเราอยู่ในเพศบรรพชิต ซ้ำร้ายกว่านั้นก็คือ เกิดกบฏซ้อนกบฏ จนไม่รู้ว่าใครเป็นใคร บ้านเมืองระส่ำระสายอีกครั้งหนึ่ง เราก็ได้เพื่อนสี่คนนี่แหละพาลงเรือหนีไปนครศรีธรรมราช จากนั้นเราก็ไม่พบกับพวกเขาอีกเลย เราได้ทราบภายหลังว่าเขาไม่อยากเป็นนักรบอีก ได้กลับไปใช้ชีวิตแบบชาวบ้านธรรมดา หากเราไม่ได้เพื่อนสี่คนนี้ก็คงต้องตายอยู่ในสมณเพศ และพวกที่ฆ่าเราก็ต้องบาปหนาสาหัสมาก”

“ช่วงระยะเวลานั้น ท่านตัดความหลงในสงสารได้แล้วหรือขอรับ” ท่านพระครูถาม

“ยัง แต่ก็ได้ดวงตาเห็นธรรมแล้ว เรารับกรรมฐานจากหลวงพ่อในป่าได้ไม่นาน ก็เร่งปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานจนได้ดวงตาเห็นธรรม และได้เรียกสหายของเราให้มาหา” พระเถรเจ้านิ่งไปครู่หนึ่งเมื่อรำลึกนึกย้อนไปถึงสมัยที่ยังดำรงเพศคฤหัสถ์ บรรยากาศในขณะนั้นเงียบสงบ หลวงพ่อในป่าและศิษย์สององค์ของท่านต่างพากันนั่งนิ่งเพื่อให้พระมหากษัตริย์แห่งธนบุรีได้คิดคำนึงอย่างอิสระ สิบนาทีผ่านไป พระเถระก็เล่าว่า

“วันหนึ่งเราอยู่ในห้องพระแต่ผู้เดียว ซึ่งเป็นกิจวัตรอันเป็นปกติวิสัยของเรา เราจะนุ่งขาวห่มขาวและเจริญพระกรรมฐานอยู่ในห้องพระ หากไม่มีข้อราชการเร่งด่วน ตอนนั้นบ้านเมืองเริ่มสงบลงมากหลังจากที่เราแก้ปัญหาเรื่องปากท้องของราษฎรได้แล้ว”

"ช่วงนั้นท่านรับกรรมฐานจากหลวงพ่อในป่าหรือยังขอรับ" ท่านพระครูถามและพร้อมที่จะจดคำตอบลงในสมุดที่ท่านเตรียมมา แสงสว่างจากเทพทั้งหลายที่รายล้อมอยู่รอบโบสถ์ ทำให้ท่านไม่ต้องการแสงสว่างจากเทียนไขหรือไฟฟ้า

"รับแล้วและถือปฏิบัติทุกวัน หลวงพ่อในป่าท่านเมตตาเรามาก เมื่อเราติดขัดข้ออรรถข้อธรรมใด ท่านก็มาสอนมาอธิบายให้เข้าใจแจ่มแจ้ง" พูดพร้อมกับประนมมือไหว้พระอาจารย์

"พระยาตากปฏิบัติกรรมฐานไม่นานก็ได้ดวงตาเห็นธรรม เรารู้ว่าท่านสามารถตัดความหลงในสงสารได้ในชาตินี้ จึงมาสอน" หลวงพ่อในป่าช่วยขยายความ พระเถรเจ้าช่วยเสริมว่า

"เพราะความเมตตาของหลวงพ่อ เราจึงคิดที่จะตัดขาดจากฆราวาสวิสัย และตั้งอกตั้งใจปฏิบัตินับตั้งแต่รับกรรมฐานแล้ว เพราะสงครามกู้ชาติทำให้เราต้องทำลายชีวิตมนุษย์ไปเป็นจำนวนมาก เราอยากล้างบาปที่ทำกรรมที่ก่อ จึงคิดว่าการบวชจะทำให้เราได้ใช้หนี้กรรมได้มากกว่าการเป็นคฤหัสถ์ เราเคยอ่านเรื่องของสันตติอำมาตย์ที่เคยฆ่าคนมานับพัน แต่ก็สามารถบรรลุอรหัตตผล เป็นพระอรหันต์ได้ เพราะมีกัลยาณมิตรคือพระพุทธเจ้า เราก็มีหลวงพ่อในป่าเป็นกัลยาณมิตร น่าจะตัดบาปกรรมลงได้บ้าง หรือหากสำเร็จเป็นพระอรหันต์ก็จะตัดบาปกรรมได้โดยสิ้นเชิง เมื่อพิจารณาอย่างนี้แล้ว จึงให้ทหารไปเชิญสหายของเรามาพบ" เจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วงถามขึ้นว่า

"สหายของท่านคือเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกใช่ไหมขอรับ"

"ไม่ใช่" พระเถรเจ้าตอบ

๕

ลิเกโรงใหญ่

สมภารวัดป่ามะม่วงรู้สึกสงสัย ท่านคิดว่าสหายของพระเถรเจ้าก็คือเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก ผู้มีนามเดิมว่าด้วง ซึ่งต่อมาได้กระทำพิธีปราบดาภิเษกเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์แรกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ และเป็นปฐมบรมกษัตริย์แห่งบรมราชจักรีวงศ์ ในเมื่อพระเถรเจ้าบอกว่าไม่ใช่ แล้วจะเป็นผู้ใดเล่าหนอ

"กระผมสงสัยขอรับ แสดงว่าสิ่งที่กระผมทราบมาไม่ตรงกับความจริง แล้วความจริงเป็นอย่างไรขอรับ" สมภารวัดป่ามะม่วงเรียนถาม

"ความจริงก็คือ สหายของเราไม่ใช่เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก แต่เป็นสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก เมื่อเราขึ้นครองราชย์ได้เลื่อนตำแหน่งให้เขาเป็นสมเด็จเจ้าพระยา" พระเถรเจ้าอธิบายยังความสงสัยของท่านพระครูให้ปลาสนาการไปสิ้น

"สมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก ผู้มีนามเดิมว่าด้วง" สมภารวัดป่ามะม่วงพูดคล้ายรำพึง พระเถรเจ้าช่วยเสริมว่า

"ต่อมาได้กระทำพิธีปราบดาภิเษกเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์แรกแห่งราชวงศ์จักรี ในตอนแรกสหายของเราไม่ยอมทำเช่นนั้น เพราะความจงรักภักดีต่อเราประการหนึ่ง อีกประการ

หนึ่ง เขาเกรงว่าประชาชนจะไม่ยอมรับและคิดว่าเขาเป็นกบฏ เราต้องชี้แจงให้ฟังถึงเจตนาอันบริสุทธิ์ของเรา เกลี้ยกล่อมกันอยู่นานกว่าเขาจะยอมรับ” แล้วพูดกับท่านพระครูว่า

“ท่านเองเมื่อครั้งที่เป็นแม่ทัพสมัยอยุธยาตอนปลาย ก็มีตำแหน่งเป็นพระยามหากษัตริย์ศึก ท่านมีลูกชายอยู่คนหนึ่งซึ่งเกิดจากภรรยา ชาตินี้ภรรยาของท่านมาเกิดเป็นผู้หญิงอีกและไม่แต่งงานเพราะต้องการบรรลุธรรมจนถึงขั้นตัดความหลงในสงสารได้ ส่วนลูกชายของท่านเกิดเป็นผู้หญิง ขณะนี้กำลังเรียนปริญญาโทอยู่ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา เขาเรียนเก่งและจะจบปริญญาเอกในอีกห้าปีข้างหน้า จากนั้นจะมาเป็นอาจารย์สอนในมหาวิทยาลัยเก่าแก่ที่สุดของประเทศสยาม เขามีศรัทธาในพระศาสนา จะปฏิบัติธรรมและตั้งสำนักวิปัสสนาขึ้น สามีและลูกสาวของเขาจะช่วยด้วยความศรัทธา วันหนึ่งเมื่อเขาปฏิบัติจนระลึกชาติได้ เขาจะพาสามีและลูกสาวมากราบท่าน”

“ชีวิตช่างเหมือนลิเกโรงใหญ่นะขอรับ กระผมเมื่อสมัยอยู่ที่วัดพรหมบุรี สมภารให้ไปหาเช่าเมรุ ก็บังเอิญไปพบแม่ในชาติที่แล้ว ไม่เชื่อก็ต้องเชื่อ” ท่านหมายถึงแม่เชิญศรี พระบัวเฮียวอยากฟังเรื่องการกู้ชาติมากกว่า จึงพูดขึ้นอย่างแสนจะเกรงใจว่า “กระผมอยากฟังเรื่องพระเถรเจ้ากู้ชาติขอรับ เมื่อกี้ท่านเล่าว่าวันหนึ่งท่านอยู่ในห้องพระแต่ผู้เดียว จากนั้นเกิดอะไรขึ้นหรือขอรับ” พระเถรเจ้าจึงกลับมาเล่าเหตุการณ์ในวันนั้นต่อ

“เราได้สั่งให้ข้าหลวงไปตามสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกมาพบ เมื่อสหายของเราได้รับการบอกกล่าวว่า พระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสตรัสสั่งให้เข้าไปเฝ้า และให้มาในเครื่องแบบนักรบ มีดาบมาด้วย เขาก็คิดว่าคงจะทรงใช้ให้ไปทำสงครามกับผู้หนึ่งผู้ใด

เป็นแน่ ครั้นมาเห็นเรานั่งอยู่ในห้องพระแต่ผู้เดียว ในชุดนุ่งขาวห่มขาว สหายของเราก็รีรออยู่ไม่กล้าเข้ามา เพราะเห็นเราอยู่คนเดียวและไม่มีอาวุธอยู่ข้างกายเลย เราจึงบอกว่า "ด้วงเข้ามาสิ เข้ามาหาข้า เอาดาบมาด้วย" ท่านลองคิดดู ถ้าสหายของเราคิดก่อกบฏจริงก็คงถือโอกาสตอนนี้ แต่เพราะเขาไม่เคยมีความคิดอย่างนี้อยู่ในใจ จึงวางดาบไว้ข้างนอก แล้วค่อยๆคลานเข้ามาใกล้ หมอบอยู่ห่างประมาณวาหนึ่ง เราก็บอกอีกว่า

"ด้วงเข้ามาใกล้ๆ เอาดาบของเจ้ามาวางไว้ข้างหน้า" สหายของเราคลานไปหาดาบ แต่แทนที่จะเอามาไว้ใกล้ๆอย่างที่เราสั่ง กลับกระทุ้งให้ไกลออกไปอีก แล้วจึงคลานเข้ามาใกล้ประมาณสองศอก หมอบกราบถวายความเคารพเป็นอย่างดี เราจึงถามเขาว่า

"ด้วงอยากจะเป็นพระเจ้าแผ่นดินไหม" เราพูดเท่านี้ แต่สมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกมีอาการตกใจนัก ถึงกับมีเม็ดเหงื่อผุดขึ้นบนใบหน้า ก้มลงกราบแล้วก็ไม่ได้ตอบว่ากระไร เราก็ถามใหม่อีกว่า

"ด้วงได้ยินหรือเปล่า ข้าถามว่าอยากเป็นพระเจ้าแผ่นดินไหม" สหายของเราตอบว่า

"ข้าพระพุทธเจ้าไม่เคยคิดเลยพระเจ้าข้า อยู่อย่างนี้ก็สบายแล้ว" เราจึงถามเพื่อทดสอบว่าสิ่งที่สหายของเราตอบนั้นมาจากใจจริงหรือว่าต้องการพูดเอาใจเรา ต่อไปนี้เป็นการสนทนาระหว่างเรากับสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก ซึ่งเราจะยกมาตามที่พูดกันจริงๆ ภาษาที่ใช้อาจจะฟังไม่คุ้นหูท่านสักเท่าไร เพราะเวลาก็ล่วงเลยมากว่าสองร้อยปีแล้ว" ประโยคสุดท้ายพระเถรเจ้าพูดกับพระบัวเฮียว ภิกษุอายุน้อยกว่าองค์อื่นๆรีบสนองว่า

"มิเป็นไรขอรับ หากกระผมไม่เข้าใจก็จะเรียนถามอาจารย์

ของกระผม เพราะท่านเกิดร่วมสมัยกับพระเถรเจ้า”

ท่านพระครูนึกชมพระลูกศิษย์ ตั้งแต่ตัดความหลงในสงสารได้ ศิษย์ของท่านพูดจาฉะฉานและเฉลียวฉลาดกว่าเดิมถึงสองเท่า! ตกลงกันดังนี้แล้ว พระเถรเจ้าจึงตั้งต้นเล่าเรื่องราวแต่หนหลังครั้งยังเป็นราชามหากษัตริย์ โดยยกคำสนทนาระหว่างสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชกับสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก ที่สนทนากันในห้องพระเมื่อกว่าสองร้อยปีล่วงแล้วมาเล่า

“ด้วง ข่าวว่าทหารพม่ามาหาเจ้าบ่อยๆรึ”

“มาครั้งเดียวพระเจ้าค่ะ”

“เขามาเรื่องอะไร”

“เขามาถามว่ามีความสุขสบายดีรึ ข้าพระพุทธเจ้าก็ตอบว่าสบายดี เพราะในหลวงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งให้เป็นสมเด็จเจ้าพระยา เวลานี้จึงมีความสุขมาก” เมื่อสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกตอบเช่นนี้ เราก็มั่นใจว่าสหายของเรามิได้คิดกบฏ ไม่คิดมักใหญ่ใฝ่สูงดังที่คนพากันเข้าใจเขาผิดๆมาจนทุกวันนี้ และเพราะเหตุนี้ที่เรามาพบท่าน และมากับอาจารย์ของพวกเราเพื่อท่านจะได้เป็นพยานว่าสิ่งที่เราพูด แม้จะไม่ตรงกับที่ประวัติศาสตร์บันทึกไว้ หากก็เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์” พระเถรเจ้ากล่าวรับรองความถูกต้องในสิ่งที่ท่านเล่า ท่านพระครูจึงพูดเสริมว่า

“ขอรับ กระผมจะนำไปเล่าให้ลูกศิษย์ลูกหาฟัง แต่คงจะต้องเลือกเล่า เพราะคนที่สติปัญญายังไม่ได้รับการพัฒนา อาจจะคิดอกุศลทำให้เขาบาปเปล่าๆ กระผมทราบว่ายังมีคนไทยอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่เข้าใจเรื่องนี้ พวกเขาไม่จงรักภักดีต่อราชวงศ์จักรี และคิดเป็นโกรธเป็นแค้นว่า สมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกสำเร็จโทษสมเด็จ

พระเจ้าตากสินมหาราชด้วยท่อนจันทน์ ถ้าพวกเขารู้ความจริงเรื่องนี้จะได้หายโกรธแค้น และที่สำคัญยิ่งกว่านั้น คือบาปกรรมจะได้ไม่ติดตามเขาไปในภพหน้า ถ้าเขายังโกรธแค้นอยู่ ก็จะมีเวรมีกรรมติดตัวไป ไม่สามารถตัดความหลงในสงสารได้” พระเถรเจ้าเสริมว่า

“เพราะเหตุนี้ที่เราต้องมาพบท่าน ท่านมีลูกศิษย์ลูกหามากมาย และจะช่วยทำให้คนมิจฉาทิฏฐิกลายเป็นสัมมาทิฏฐิได้ หากเขาได้รู้ความจริงเรื่องนี้ โดยเฉพาะคนจีนซึ่งเรารู้ว่าพวกเขารักเรามาก ถึงบิดาเรามิได้เป็นคนจีนอย่างที่ประวัติศาสตร์บันทึกไว้ แต่มารดาของเราก็เป็นคนจีน เราจึงไม่อยากให้คนที่รักเราต้องมาเป็นเวรเป็นกรรมเพราะความเข้าใจผิด ท่านจะช่วยคนเหล่านี้ได้ เพราะพวกเขานับถือท่าน” พระเถรเจ้ามอบหมายหน้าที่ให้ท่านพระครูโดยปริยาย

“กระผมอยากฟังพระเถรเจ้าเล่าต่อขอรับ” พระบัวเฮียวพูดขึ้นด้วยความเกรงใจเป็นที่สุด ส่วนหลวงพ่อในป่านั่งสมาธิหลับตา แต่ศิษย์ทั้งสามก็ “รู้” ว่าท่านกำลังฟังอยู่ เมื่อพระบัวเฮียวอยากฟัง พระเถรเจ้าจึงเล่าต่อ

“เมื่อเราเชื่อในความบริสุทธิ์ใจของสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก เราจึงบอกเขาว่า

“ด้วง ข้าจะให้เจ้าเป็นพระเจ้าแผ่นดิน จะเอาไหม” สหายของเรากราบถวายบังคมอีกครั้ง พร้อมกับยกผ้าเช็ดหน้าขึ้นซับเหงื่อคงจะคาดไม่ถึงว่าเราจะพูดแบบนี้กับเขา เหตุที่เราถามอย่างนี้เพราะสมัยที่อะแซหวุ่นกี้แม่ทัพพม่ายกทัพมาตีพิษณุโลก เราได้ให้สหายของเราซึ่งขณะนั้นเป็นเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกยกทัพไปรบกับอะแซหวุ่นกี้ ผู้มีสมญานามว่าขุนพลเฒ่า และเป็นแม่ทัพที่มีความชำนาญในการรบมาก แต่เพราะสหายของเราฝีมือทัดเทียมกับ

ขุนพลเฒ่า การรบจึงไม่มีใครแพ้ใครชนะ สงครามติดพันกันอยู่นาน อะแซหวุ่นกี้จึงใช้อุบายขอพักรบหนึ่งวัน และขอดูตัวแม่ทัพ ครั้นเห็นสหายเรา ก็พยากรณ์ว่า

"ต่อไปท่านจะได้เป็นกษัตริย์ ขอจงรักษาตัวไว้ให้ดี" ความจริงอะแซหวุ่นกี้ไม่ได้เป็นโหรหรือมีความรู้ทางโหราศาสตร์แต่ประการใด หากเป็นลีลาของข้าศึกที่จะยุแหย่ให้ไทยฆ่ากันเอง บังเอิญคำพยากรณ์มาตรงกับความจริงโดยที่อะแซหวุ่นกี้เองก็คาดไม่ถึง เรื่องอย่างนี้เคยเกิดขึ้นครั้งหนึ่งสมัยที่เรากับสหายของเราบวชเป็นพระภิกษุ วันหนึ่งเรากับสหายไปบิณฑบาตด้วยกัน ซินแสผู้หนึ่งเดินสวนทางมา เขาก็หยุดมองหน้าเรา เสร็จแล้วก็มองหน้าสหายของเรา แล้วก็กลับมามองเราอีก เราจึงถามว่า

"โยมมองอะไรรึ รึว่าอาตมานุ่งห่มไม่เรียบร้อย" แกก็ยิ้มแล้วส่ายหน้าไปมา เดินเลยไปสักประเดี๋ยวก็เดินกลับมาอีก มิหนำซ้ำมายืนขวางหน้าเรากับสหาย แล้วพูดด้วยเสียงดังลั่นจนคนทั้งหลายหันมามองเรากับสหายเป็นตาเดียวกัน เขาพูดว่า

"อักซาจัง อักซาจังจิงๆ ในหลวงสององค์มาบิงทะบากล่วยกัง"

"ท่านพูดสำเนียงเหมือนคนจีนเลยขอรับ" ท่านพระครูพูดยิ้มๆ

"ก็เราเป็นลูกจีน โยมแม่เป็นคนจีน" พระเถรเจ้าตอบ

"โยมตาของกระผมก็เป็นคนจีนขอรับ กระผมต้องเรียกท่านว่าก๋ง ก๋งของกระผมใจดีมาก แต่โยมยายดุชะมัด" พูดเหมือนบ่นพระเถรเจ้าพูดขัดขึ้นว่า

"ถ้าไม่ดุท่านก็ไม่ได้เป็นอย่างนี้"

"จริงขอรับ เพราะหลวงพ่อซนแล้วก็เกเรมาก วันไหนไม่

ถูกโยมยายตี วันนั้นกินไม่ได้นอนไม่หลับ" พระบัวเฮียวรีบเป็นกองหนุน เลยถูกพระเถรเจ้าปรามว่า

"ไม่เป็นการสมควรที่ศิษย์จะพูดถึงครูอาจารย์ในทางลบ"

"ขอประทานโทษขอรับ กระผมเพลินไปหน่อย นิมนต์พระเถรเจ้าเล่าต่อเถิดขอรับ" พระบัวเฮียวพูดพร้อมกับประนมมือนิมนต์ พระเถรเจ้าจึงเล่าต่ออีกว่า

"พอซินแสพูดเช่นนั้น ผู้คนก็พากันสาธุ แต่บางคนก็พูดขึ้นว่า "สงสัยตาแป๊ะนี่แกจะแก่จนหลง ถึงได้พูดอะไรเลอะเทอะเปรอะเปื้อน ถ้าในหลวงมาได้ยิน รับรองหัวขาดแน่" เขาหมายถึงสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ"

"ในที่สุดคำทำนายทายทักของซินแสก็กลายเป็นความจริง กระผมคิดว่าซินแสคนนั้นน่าจะมีความรู้ทางโหราศาสตร์นะขอรับ" ท่านพระครูออกความเห็น

"เราก็คิดอย่างท่าน แต่สำหรับอะแซหวุ่นกี้ เขามีความประสงค์จะให้เรากับสหายเป็นศัตรูกัน เพราะถ้าคนไทยรบกันเองแล้ว พม่าก็จะกลืนชาติได้ง่าย เพราะฉะนั้นการที่เราสั่งให้สมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกเข้าเฝ้า ให้แต่งชุดนักรบถือดาบเข้ามาด้วยก็เพื่อจะทดสอบใจสหายของเรา ว่าอยากเป็นพระเจ้าแผ่นดินตามคำพยากรณ์ของอะแซหวุ่นกี้หรือไม่ แต่ไม่ว่าเราจะพูดอย่างไร สหายผู้ซื่อสัตย์ของเราก็ไม่ยอมตกปากรับคำที่จะเป็นพระเจ้าแผ่นดิน บอกแต่ว่ามีความสุขแล้ว มีความชื่นใจในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้ว ยิ่งไปกว่านั้นยังประกาศว่า

"ข้าพระพุทธเจ้าจะขอรักษาราชบัลลังก์ด้วยชีวิตหากมีผู้คิดทรยศต่อพระองค์" เมื่อเราได้ทดลองน้ำใจของสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกจนเป็นที่แน่ใจแล้ว จึงพูดแบบเพื่อนพูดกับเพื่อนว่า

"ด้วง ต่อไปเจ้าจงเป็นพระเจ้าแผ่นดินแทนข้านะ เจ้าเป็นเพื่อนข้า แล้วก็เป็นคนซื่อสัตย์สุจริตมาก ข้าไว้วางใจเจ้า" เมื่อเราพูดอย่างนี้ สมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกก็ยังนิ่งอยู่ในท่าหมอบกราบ เราจึงบอกอีกว่า

"ด้วง ลุกขึ้นนั่งให้สบาย เงยหน้าขึ้น เวลานี้ไม่มีใคร เราอยู่กันสองคน ไม่ต้องเคร่งเรื่องระเบียบประเพณีนักหรอก ข้าก็ถือว่าด้วงเป็นเพื่อนของข้า เราเคยเป็นเพื่อนกันมาก่อน แต่ต่อไปนี้เจ้าจะต้องเป็นพระเจ้าแผ่นดินนะ ข้าจะสละราชสมบัติ แต่การที่จะสละราชสมบัติเฉยๆย่อมเป็นไปไม่ได้ ต้องมีกุศโลบาย เพราะมีเงื่อนไขต่างๆมากมายที่จะต้องทำตาม" สหายของเราพูดขึ้นว่า

"ข้าพระพุทธเจ้ารับไม่ได้พระพุทธเจ้าข้า เพราะพระองค์ก็มีพระราชโอรส ในเมื่อพระองค์จะทรงสละราชสมบัติ ก็ควรจะให้แก่พระราชโอรส" เราจึงบอกเขาว่า

"ด้วง ความจริงลูกชายข้าเขาก็เป็นคนดีนะ มีคนรักเขามาก ทหาร-ข้าราชการทั้งหมดก็รักเขา แต่ข้าให้เขาเป็นพระเจ้าแผ่นดินไม่ได้หรอก เพราะว่าบ้านเมืองของเรายังไม่มั่นคงนัก เพิ่งกู้ชาติได้ใหม่ๆ ถ้าลูกข้าเป็นพระเจ้าแผ่นดินก็จะกลายเป็นหุ่นให้เขาเชิดไป เขาครองเมืองไม่ได้ ด้วงจะต้องครองเมือง เพราะข้าไม่เห็นใครที่จะมีความเข้มแข็ง สามารถรักษาเมืองต่อไปได้ นอกจากเจ้า" สหายเราแย้งว่า

"เวลานี้พระองค์ก็ยังไม่ทรงชราภาพ จึงยังไม่ควรจะสละราชสมบัติ พระองค์ทรงเป็นมิ่งขวัญของประชาชนชาวไทยทั้งชาติ แล้วก็ชาวจีนด้วย ถ้าขาดพระองค์เสีย ข้าพระพุทธเจ้าเถลิงราชย์เป็นพระเจ้าแผ่นดิน ความดีก็คงจะมีไม่ถึงพระองค์ ความเชื่อถือของบุคคลทั่วไปก็จะไม่มีเท่าที่มีในพระองค์ ข้าพระพุทธเจ้าเกรงว่า

ประเทศชาติอาจจะต้องสลายไปก็ได้" เมื่อสหายของเราพูดมาอย่างนี้ เราจึงต้องเล่าความจริงให้ฟังว่า

"ด้วง เวลานี้ข้าเป็นหนี้ชาวจีนเขาอยู่ ๖๐,๐๐๐ ตำลึง ความจริงเงินจำนวนเท่านี้ ถ้าหากเขาจะให้เราผ่อนใช้ เราก็พอจะหาได้ แต่ทางจีนเขาต้องการจะยึดประเทศไทยไปเป็นประเทศของเขา เขาต้องการจะกลืนเรา เขาจึงเร่งรัดจะเอาเงินจำนวนนี้ให้ได้ แล้วเจ้าก็รู้นี่ว่า ข้าเป็นพระเจ้าแผ่นดินที่ยากจนเข็ญใจมาก เพราะไม่มีทรัพย์สินอะไรเลย เงินในท้องพระคลังก็ไม่มีสักแดงเดียว เวลานี้เบี้ยหวัดเงินปีของข้าราชการทั้งทหารและพลเรือนก็ยังติดค้างเขาอยู่มาก ข้าได้กู้เงินจากประเทศจีนมาใช้จ่าย เวลานี้ข้ากันเงินไว้สองส่วน ส่วนหนึ่งเป็นเงินสำหรับให้แก่ข้าราชการ เป็นเบี้ยหวัดเงินปีที่คั่งค้างอยู่ อีกส่วนหนึ่งเป็นเงินที่ข้าเก็บรักษาไว้เพื่อเจ้าจะได้มีใช้จ่ายเมื่อเจ้าเป็นพระเจ้าแผ่นดิน เพราะข้าเป็นพระเจ้าแผ่นดินมาก่อน ไม่มีเงินทอง มีความลำบากมาก ข้าเห็นใจจึงไม่อยากให้เจ้าเป็นอย่างข้า แต่เรื่องที่จะต้องให้เจ้าเป็นพระเจ้าแผ่นดินก็มีอยู่ว่าเมื่อเจ้าหนี้เขามาทวงข้า เมื่อข้าพ้นจากความเป็นพระเจ้าแผ่นดินเสียแล้ว เจ้าก็ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบหนี้สินนี้แทนข้า เพราะเป็นคนละคนกัน ที่ทำอย่างนี้ไม่ใช่เพราะข้าคิดจะโกงเขา แต่เขาจะเอาเราไปเป็นประเทศของเขา เขาคิดไม่ดีกับเราก่อน เราก็ต้องหาทางป้องกันรักษาประเทศของเราไว้ แต่การที่จะเป็นพระเจ้าแผ่นดินนั้น จู่ๆจะยกให้เจ้าเป็นแล้วข้าสละราชสมบัติอย่างนั้นทำไม่ได้ เพราะเขาจะรู้เท่าทันแผนการของเรา เราจึงต้องใช้กุศโลบายที่แยบยล เวลานี้เมืองเขมรเกิดจลาจล ข้าจะให้เจ้ากับเจ้าพระยาสุรสีห์น้องชายของเจ้ายกกองทัพไปปราบเมืองเขมร แล้วเวลาที่เจ้าไปก็ให้เอาลูกชายของข้าไปด้วย ถ้าตีเมืองเขมรได้เมื่อไรก็ให้ลูกชายของ

ข้าครองเมืองที่นั่น แล้วข้าอยู่ทางนี้ก็จะทำเป็นวิกลจริต แล้วก็จะแนะให้ข้าราชการบางคนที่นี่จับข้าบวชเสีย ข้าก็จะทำเป็นบ้า ไม่สามารถจะปกครองประเทศต่อไปได้ เมื่อเจ้ามาก็ให้ทำพิธีปราบดาภิเษกเถลิงราชสมบัติเป็นพระเจ้าแผ่นดิน แล้วเนรเทศข้าไปอยู่หัวเมืองเสีย เรื่องมันก็หมดเท่านี้ เรื่องหนี้สินต่าง ๆ ก็เป็นอันว่าหมดกันไป" พระเถรเจ้าเล่าเรื่องราวของธนบุรีที่ไม่มีในประวัติศาสตร์

"แต่กระผมรู้สึกว่าเรื่องไม่ได้หมดเท่านี้นะขอรับ เพราะต่อมาหลังจากที่สมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกกระทำพิธีปราบดาภิเษกเป็นสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกแล้ว มีเหตุการณ์ที่ทำให้คนจีนเขาสะเทือนใจและขุ่นข้องแค้นเคืองมาจนทุกวันนี้ กระผมไม่เข้าใจว่าเหตุการณ์ร้ายแรงเหล่านั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร ท่านจะกรุณาอธิบายให้กระผมหายข้องใจได้ไหมขอรับ" ท่านพระครูกราบเรียน

"ท่านคงหมายถึงเหตุการณ์ที่ลูกหลานเราถูกจับลงเรือลอยไปในปากอ่าว แล้วเรือล่มทำให้ตายกันทั้งลำเรือ คนก็พากันเข้าใจว่าเป็นการกระทำของสหายเราและน้องชายของเขา ซึ่งความจริงแล้วสหายของเรามิได้มีเจตนาเช่นนั้น แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องของความหลงในสงสาร คนที่มักใหญ่ใฝ่สูงต้องการเป็นใหญ่ซึ่งมีอยู่หลายคนหลายกลุ่ม เลยทำให้เกิดกบฏซ้อนกบฏ วุ่นวายกันไปหมด อย่าให้เราเอ่ยชื่อเลยว่ามีใครบ้าง เพราะจะเป็นที่อัปยศของบรรดาลูกหลานเหลนของเขา ซึ่งสืบทอดมาถึงปัจจุบัน เอาเป็นว่าเราจะเล่าความจริงให้ท่านฟังอย่างย่อ ๆ คือ เมื่อเกิดกบฏซ้อนกบฏ หมายความว่ามีพวกที่คิดกบฏต่อสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้อ้างคำสั่งของพระองค์ให้นำลูกหลานเราไปลอยเรือและฆ่าเสีย ทั้งที่ในหลวงรัชกาลที่ ๑ ท่านทรงตั้งพระทัยที่จะให้ลูกหลานเราอพยพไปอยู่นครศรีธรรมราช ซึ่งเราไปบวชอยู่ที่นั่น แต่พวก

กบฏถือโอกาสฆ่าเสียเพื่อต้องการขจัดเสี้ยนหนามประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งก็หวังจะได้รับความดีความชอบจากในหลวง คนพวกนี้ในที่สุดก็ได้รับกรรมทันตาเห็น เราคิดไม่ผิดที่เลือกสหายของเราให้ขึ้นครองราชย์แทนที่จะเป็นลูกชายของเรา เพราะราชวงศ์จักรีได้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อมาถึงปัจจุบัน และคนที่ได้รับประโยชน์สูงสุดก็คือเรา เพราะถ้าเราไม่บวชก็จะไม่สามารถตัดความหลงในสงสารลงได้เลย” พระเถรเจ้ากล่าวด้วยความระลึกนึกถึงบุญคุณของสหายสนิท

๖

สองพี่น้อง

บรรยากาศภายในอุโบสถถูกความเงียบเข้าครอบงำอีกวาระหนึ่ง เมื่อผู้ตัดความหลงในสงสารทั้ง ๔ องค์ ต่างพากันปลงธรรมสังเวช อากาศปลายเดือนมกราคมแม้จะหนาวเหน็บ หากก็มิได้เป็นอุปสรรคต่อการสนทนาของพระผู้ตัดความหลงในสงสารสิ้นแล้ว เพราะความหนาวความร้อนเป็นเรื่องของธรรมชาติภายนอก ซึ่งมีอำนาจครอบงำจิตของปุถุชนให้เกิดสุขหรือทุกข์ได้ ส่วนผู้ข้ามพ้นวนวังแห่งสงสารสาคร ความร้อนความหนาวมิอาจทำให้จิตของท่านสุขหรือทุกข์ได้เลย

"กระผมอยากทราบรายละเอียดของเหตุการณ์ที่ท่านส่งสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกไปปราบเขมร ขอรับ" สมภารวัดป่ามะม่วงพูดขึ้นเพื่อทำลายความเงียบ พระเถรเจ้าจึงเล่าว่า

"เราได้สั่งให้สองพี่น้อง คือ สมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกและเจ้าพระยาสุรสีห์ นำทัพไปปราบจลาจลในเขมรและให้ลูกชายเราไปด้วย อยู่ทางนี้ก็นัดแนะกันว่าให้พระยาสรรค์จับเราโดยเราใช้อุบายทำเป็นคนวิกลจริต พอดีกับเวลานั้นพระสงฆ์ทั้งหลายประพฤติเสียหายกันมาก มีเรื่องราวฟ้องร้องกันไม่เว้นแต่ละวัน เราเรียกพระทั้งหลายเข้ามาแล้วประกาศว่า เราเป็นพระโสดาบัน และถาม

พระทั้งหลายว่า พระที่เป็นปุถุชนจะไหว้คฤหัสถ์ที่เป็นพระโสดาบันได้หรือไม่ ถ้ารูปไหนตอบว่าไม่ได้ ก็ถูกลงโทษด้วยการเฆี่ยน เราก็สั่งทหารให้เฆี่ยนต่อหน้าประชาชน การกระทำเช่นนี้ก็เพื่อให้คนทั้งหลายเห็นว่า เราเป็นคนสัญญาวิปลาส ผิดจากมนุษย์ธรรมดาสามัญไม่น่าจะเป็นพระเจ้าแผ่นดินอีกต่อไป”

“พระเถรเจ้าสั่งให้เฆี่ยนพระ แล้วไม่บาปหรือขอรับ” พระบัวเฮียวถามด้วยความสงสัย พระเถรเจ้าจึงขยายความว่า

“เราไม่ได้สั่งให้เฆี่ยนพระ แต่ให้เฆี่ยนคนโกนหัวห่มผ้าเหลือง”

“หมายความว่าอย่างไรขอรับ” พระเถระผู้บวชใกล้จะครบ ๑๒ พรรษาถามอีก

“หมายความว่า คนที่เราเฆี่ยนไม่ใช่พระ คือเราให้หานักโทษประหารมาโกนหัว แล้วก็ให้นุ่งผ้าเหลือง มิได้มีการบวชแต่อย่างใด การถูกเฆี่ยนก็ยังดีกว่าถูกประหารชีวิตมิใช่หรือ”

“ดีกว่าขอรับ เพราะการประหารชีวิตต้องเข้าข่ายปาณาติบาต” พระบัวเฮียวกราบเรียน

“นั่นสิ พระโสดาบันเป็นผู้มีศีลบริสุทธิ์ จะกระทำปาณาติบาตได้อย่างไรกัน ก็อย่างที่บอกแล้วว่า ที่เราต้องทำเช่นนั้นก็เพื่อความอยู่รอดปลอดภัยของชาติบ้านเมือง” พระเถรเจ้ากล่าวด้วยน้ำเสียงเด็ดเดี่ยว แล้วจึงเล่าต่ออีกว่า

“เราก็ดำเนินตามแผนการที่วางไว้ทุกอย่าง ต่อมาทางอยุธยาเกิดมีเรื่องขึ้น แต่ก็ไม่ร้ายแรงเท่าไร เราสั่งให้พระยาสรรค์ยกกองทัพไปปราบ เสร็จแล้วให้ยกกลับมายังกรุงธนบุรี และล้อมพระราชฐานไว้ จับเราบวชเสีย ซึ่งทุกอย่างก็เป็นไปตามแผน กระนั้นก็ปรากฏว่ามีนายทหารที่จงรักภักดีและมีฝีมือจะทำการต่อสู้

เราจึงต้องประกาศแก่ทหารเหล่านั้นมิให้สู้ เพราะบุญวาสนาของเราหมดแล้ว บ้านเมืองควรจะเป็นของสองพี่น้องเขา พระยาสรรค์บังคับให้เราบวช แล้วกักบริเวณไว้ที่พระอุโบสถวัดอรุณราชวราราม หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่าวัดแจ้ง ซึ่งอยู่ในเขตพระราชฐาน แต่ต่อมาพระยาสรรค์เกิดกำเริบเสิบสาน อยากเป็นใหญ่เพราะหลงใหลในยศและอำนาจ คงจะเหมือนนักการเมืองสมัยนี้กระมัง” พระเถรเจ้าเปรียบเทียบ สมภารวัดป่ามะม่วงจึงแสดงความเห็นบ้างว่า

“กระผมเคยอ่านหนังสือพิมพ์สมัยที่จอมพลแปลกเป็นนายกรัฐมนตรี มีคนเขียนบทความมาลง กระผมยังจำมาจนทุกวันนี้ เขาเขียนไว้ว่า ตำแหน่งการเมืองนี่มีสภาพเหมือนยาเสพย์ติด ใครได้แล้วก็ถอนตัวไม่ขึ้น และจะลืมทุกสิ่งทุกอย่าง ลืมตัวลืมตน คิดว่าตนเป็นผู้วิเศษที่วิเศษเลอเลิศกว่าคนอื่น ประเทศชาติจะเป็นอย่างไรก็ช่าง ขอให้ตัวเองได้มีอำนาจ ได้เป็นคนบริหารประเทศตามใจของตัวเองเท่านั้น กระผมก็ไม่ทราบว่าคนเขียนเขาตั้งใจจะว่าจอมพลแปลกหรือเปล่า แต่กระผมก็มีความเห็นว่า นักการเมืองจะเป็นอย่างนี้เหมือนกันหมดไม่ว่าจะยุคใดสมัยใด”

“ทั้งนี้ทั้งนั้นเพราะพวกเขายังตัดความหลงในสงสารไม่ได้ ยังต้องเวียนว่ายอยู่ในสงสารสาครอีกนาน” พระเถรเจ้าบอกเหตุผล

“กระผมอยากฟังพระเถรเจ้าเล่าต่อขอรับ” พระบัวเฮียวพูดขึ้นขณะที่หลวงพ่อในป่านั่งขัดสมาธิหลับตาฟังไปเรื่อย ๆ

“ตกลง เราจะเล่าต่อ สรุปว่าพระยาสรรค์เกิดลืมตัวเพราะอยากเป็นใหญ่ หรือจะเรียกว่าหลงใหลในตำแหน่งทางการเมืองก็ได้ เมื่อจับเราบวชแล้ว พระยาสรรค์ก็นำเงินที่เราเก็บไว้เพื่อจะให้สหายของเรามีไว้ใช้ในเวลาที่เป็นพระเจ้าแผ่นดิน ไปแจกจ่ายซื้อความเป็นพวก คือเอาเงินซื้อพวกซื้อเพื่อน เป็นการสนับสนุนบัลลังก์ของ

ตน เหมือนที่ผู้แทนสมัยนี้ซื้อเสียงกัน” พระเถรเจ้าเปรียบเทียบอีก

“จากนั้นพระยาสรรค์ก็ตั้งตนเป็นกษัตริย์ ทางกรุงธนบุรีก็ส่งข่าวไปยังสหายของเรา สมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกจึงได้นำทัพกลับ มาถึงวัดสระเกศก็มาพักทัพอยู่ตรงนั้น พวกทหารนายกองและข้าราชบริพารก็อัญเชิญให้เถลิงราชสมบัติ วัดสระเกศเดิมชื่อวัดสะแก เมื่อสหายเรามาสระผมที่นี่และแต่งกายให้ดี เพื่อเตรียมตัวเป็นพระเจ้าแผ่นดิน วัดนี้จึงได้เปลี่ยนชื่อจากวัดสะแกมาเป็นวัดสระเกศ เมื่อสหายเราเข้ามากรุงธนบุรีในฐานะพระเจ้าแผ่นดิน ก็สั่งให้ประหารชีวิตพระยาสรรค์ที่ทำการเกินพอดี แล้วก็สั่งให้ประหารชีวิตเราซึ่งขณะนั้นบวชเป็นพระภิกษุแล้ว ประชาชนในสมัยนั้นจึงเชื่ออย่างแน่นแฟ้นว่า รัชกาลที่ ๑ แห่งราชวงศ์จักรีทรงมีรับสั่งให้ประหารชีวิตเราโดยการทุบด้วยท่อนจันทน์ สหายคนหนึ่งซึ่งหน้าตาเหมือนเรารับอาสาตายแทนดังที่ได้เล่าแล้ว คนที่รู้ความจริงในเรื่องนี้จึงมีเพียงสองคนคือ สหายของเราและน้องชายของเขา เพราะได้วางแผนไว้ล่วงหน้าแล้ว หลังจากประหารชีวิตเราเสร็จแล้ว ในเวลากลางคืนสหายของเราก็ส่งเราไปนครศรีธรรมราช โดยออกไปทางราชบุรี ไปพักอยู่ที่ปากท่อก่อน จากนั้นจึงไปนครศรีธรรมราช สหายของเราและน้องชายของเขาได้บำรุงเลี้ยงเราอย่างดี นี่คือความจริง ซึ่งไม่ตรงกับที่ประวัติศาสตร์บันทึกไว้ ก็อย่างที่เราบอกแล้วว่า บุคคลที่รู้ความจริงในเรื่องนี้มีเพียงสอง คือสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกกับเจ้าพระยาสุรสีห์ สหายของเรากับน้องชายของเขามิได้เป็นสามัญชนอย่างที่คนส่วนใหญ่เข้าใจ แท้จริงเขาเป็นผู้สืบเชื้อสายมาจากพระเจ้าแผ่นดินแห่งสุโขทัย เหมือนที่เราเป็นกษัตริย์เพราะเป็นโอรสของพระเจ้าบรมโกศ หากไม่มีเชื้อสายของกษัตริย์ก็คงจะเป็นกษัตริย์ไม่ได้ เพราะคนที่จะเป็นพระเจ้าแผ่นดินนั้นจะต้อง

มีบุญวาสนามาก่อน มิใช่ว่าอยู่ๆจะก้าวจากสามัญชนมาเป็นพระราชามหากษัตริย์ เป็นไปไม่ได้"

"แต่เคยเป็นกษัตริย์แล้วกลับเป็นสามัญชนได้ใช่ไหมขอรับ อย่างเช่นหลวงพ่อของกระผมเป็นต้น" พระบัวเฮียวอดเสียมิได้ที่จะเย้าพระอุปัชฌาย์

"หลวงพ่อของท่านเป็นสามัญชนก็จริง แต่ท่านก็เป็นอริยวงศ์ ซึ่งถือเป็นเชื้อสายวงศ์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเหมือนเราท่านและหลวงพ่อในป่า การจะเป็นเชื้อสายของอริยวงศ์ได้จะต้องบำเพ็ญบารมีกันหลายภพหลายชาติ ยากยิ่งกว่าการเป็นราชามหากษัตริย์เสียอีก" พระเถรเจ้ากล่าวเสียงเรียบ ท่านพระครูจึงเรียนถามว่า

"พระเดชพระคุณขอรับ หากกระผมจะกราบเรียนถามเกี่ยวกับพระโอรสที่มีพระนามว่า เจ้าฟ้าเหม็น จะได้หรือไม่ขอรับ"

"ท่านคงอยากทราบข้อเท็จจริงเรื่องเจ้าฟ้าเหม็นเป็นกบฏในสมัยรัชกาลที่ ๒ ใช่ไหม"

"ขอรับ แต่ถ้าพระเดชพระคุณไม่ประสงค์จะตอบ ก็ไม่เป็นไรขอรับ" พูดอย่างเกรงใจ

"อยากรู้อะไรก็ถามได้ เราไม่มีอะไรที่จะต้องปิดบังอีกต่อไป" แล้วจึงเล่าเรื่องเจ้าฟ้าเหม็นว่า

"เจ้าฟ้าเหม็นเป็นโอรสของเราที่เกิดจากธิดาของสหายเรากล่าวคือสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก นอกจากจะเป็นสหายของเราแล้ว ยังเป็นพ่อตาของเราอีกด้วย ท่านย่อมทราบดีว่าคนที่เป็นพระเจ้าแผ่นดินนั้นมักจะมีนางสนมกำนัลมากมาย แล้วก็มีโอรสธิดาเต็มบ้านเต็มเมือง เจ้าฟ้าเหม็นจึงมีศักดิ์เป็นหลานของรัชกาลที่ ๒ ต่อมาได้คบคิดกับน้องสาวเพื่อก่อกบฏ แต่ถูกรัชกาลที่ ๒ ทรงจับ

ได้เสียก่อน จึงมีรับสั่งให้ประหารชีวิตทั้งพี่ทั้งน้อง นอกจากนี้ยังมีพวกทหารคนสนิทและข้าราชบริพารที่ร่วมคิดกบฏในครั้งนี้ด้วย ทุกคนถูกประหารชีวิตหมด ใช้เวลาประหารถึง ๔ วัน กว่าจะแล้วเสร็จ เรื่องก็มีเท่านี้"

"กระผมยังอยากฟังเรื่องที่พระเถรเจ้ากู้ชาติ อยากรู้รายละเอียดว่าทำอย่างไร และสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกกับน้องชายของท่านได้ช่วยกู้ชาติด้วยหรือไม่" พระบัวเฮียวกราบเรียนบ้าง

"กระผมก็อยากฟังเรื่องที่ท่านทำนุบำรุงพระศาสนาหลังจากกู้ชาติสำเร็จแล้ว" อาจารย์เห็นพ้องกับศิษย์ พระเถรเจ้าจึงพูดรับรองว่า

"ตกลง เราจะเล่าตามที่ท่านทั้งสองอยากฟัง" แล้วจึงเล่าว่า

"เมื่อกรุงแตก เราได้รวบรวมสมัครพรรคพวกตีฝ่าวงล้อมพม่าออกไปและวางแผนที่จะไปตีจันทบุรีเป็นลำดับแรก เราได้พามารดาและน้องสาวไปไว้ที่ราชบุรีก่อน จากนั้นจึงมุ่งหน้าไปตีจันทบุรี"

"ท่านมีน้องสาวด้วยหรือขอรับ" ท่านพระครูถามขึ้น

"มี คือมารดาของเรา ซึ่งคนทั่วไปเรียกว่า 'แม่นกเอี้ยง' ตามชื่อที่มารดาเราเรียกตัวเอง ทั้งที่ความจริงท่านชื่อ ไหฮอง ท่านไม่ต้องการให้ใครรู้ว่าเราเป็นโอรสของพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ จึงสร้างเรื่องขึ้นมาว่า ท่านชื่อนางนกเอี้ยง มีสามีเป็นคนจีนชื่อไหฮอง เมื่อคลอดเราแล้ว ท่านก็ได้สามีใหม่เป็นคนจีน และมีลูกสาวคือน้องสาวของเรา สมัยนั้นผู้หญิงต้องพึ่งสามี คือต้องมีสามีหาเลี้ยง มิฉะนั้นจะดำรงชีวิตอยู่ด้วยความยากลำบาก โดยเฉพาะคนที่เคยอยู่ในรั้วในวังเช่นมารดาเรา เมื่อออกมาใช้ชีวิตแบบสามัญชนก็ทำไร่ทำนาไม่เป็น ต้องพึ่งสามี ไม่เหมือนผู้หญิงสมัยนี้ ที่พึ่งตัวเองได้" พระ

เถรเจ้าเล่าเรื่องราวของโยมมารดา

"แล้วสหายของท่านกับน้องชายคือเจ้าพระยาสุรสีห์ไปช่วยตีจันทบุรีด้วยหรือเปล่าขอรับ" ท่านพระครูถามอีก

"ยังไม่ได้ไป เพราะตอนนั้นบ้านเมืองกำลังระส่ำระสาย ยังไม่รู้ว่าใครเป็นใคร ก่อนตีจันทบุรี เราได้ไปตั้งทัพอยู่ที่ระยอง ได้แอบซ่องสุมผู้คนและอาวุธที่ถ้ำแห่งหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันเป็นที่ตั้งของวัดถ้ำวัฒนมงคล กิ่งอำเภอเขาชะเมา เป็นเขตติดต่อกับจังหวัดจันทบุรี ยังมีอาวุธยุทโธปกรณ์หลงเหลืออยู่ในถ้ำนี้ ขึ้นสนิมหมดแล้วเพราะเวลาล่วงเลยมาถึงสองร้อยสิบแปดปี เมื่อเราตีจันทบุรีได้ และตั้งทัพอยู่ที่นั่น สหายของเรากับน้องชายของเขาก็มาสมทบที่เราประทับใจและรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณสองพี่น้องมากก็คือ เขาไม่ได้มากันลำพังสองคน แต่ได้ไปรับมารดาและน้องสาวของเราที่ราชบุรีมาด้วย จากนั้นเราก็วางแผนร่วมกันที่จะไปปราบก๊กเจ้าพระฝาง ซึ่งเวลานั้นไปอยู่ที่พิษณุโลกเพราะไปตีได้เมืองพิษณุโลกไว้ เมื่อเรายกกองทัพไปตีพิษณุโลกได้ เจ้าพระฝางหนีไป เรายกทัพกลับมาที่อยุธยา แล้วก็รู้สึกสังเวชใจที่เห็นสภาพของเมืองหลวงถูกทำลายอย่างย่อยยับ กระทั่งคืนวันหนึ่งเราฝันเห็นสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับสมเด็จพระพนรัตน์ พระอาจารย์ของท่านอย่างที่เล่าไปแล้วเมื่อสักครู่ เป็นอันว่าเมื่อเราย้ายเมืองหลวงไปอยู่ที่ธนบุรีและสถาปนาตัวเราเป็นพระเจ้าตากสินหรือพระเจ้ากรุงธนบุรี แล้วจึงเริ่มแก้ปัญหาต่างๆ ซึ่งนอกจากจะเป็นปัญหาด้านการศึกสงครามแล้ว ยังมีปัญหาเรื่องปากท้องของราษฎร กล่าวคือ ในช่วงที่บ้านเมืองเกิดศึกสงคราม ทำให้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ที่เรียกกันว่าข้าวยากหมากแพง ราษฎรไม่มีข้าวและเกลือจะบริโภค เพราะทำนาไม่ได้ถึงสองปี เราต้องซื้อข้าวและเกลือในราคาแพงมาแจกจ่าย

ราษฎรด้วยความสงสารและเห็นใจในทุกข์ร้อนของพวกเขา ท่านลองนึกดู ขณะนั้นเราคือพ่อของชาติ ลูกๆกำลังอดอยากปากหมอง แล้วพ่อจะเป็นสุขได้อย่างไร" พระเถรเจ้านึกย้อนไปถึงครั้งที่ท่านเป็นพระเจ้าแผ่นดินแห่งธนบุรี

"กระผมเข้าใจขอรับ กระผมเองก็เคยประสบปัญหาที่คล้ายคลึงกันนี้ สมัยที่วัดของกระผมยังไม่มีอะไร คือกระผมหมายถึงว่าสมัยที่กระผมมาเป็นเจ้าอาวาสวัดนี้ใหม่ๆ วัดยากจนมาก พระเณรบิณฑบาตไม่พอเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง เวลาญาติโยมเขานิมนต์กระผมไปเจริญพระพุทธมนต์ในงานมงคลต่างๆ เขาถวายภัตตาหารอย่างดี มีทั้งหมูเห็ดเป็ดไก่ กระผมกลับฉันไม่ลงเมื่อนึกถึงลูกวัดว่ากำลังอดอยากปากหมอง ครั้นจะขอญาติโยมเขาให้ใส่ปิ่นโตมาถวายลูกวัดก็ไม่กล้า" ท่านพูดยิ้มๆ พระบัวเฮียวจึงถือโอกาสพูดบ้างว่า "แต่ตอนที่ผมมาบวชอยู่วัดป่ามะม่วง วัดอุดมสมบูรณ์แล้วขอรับ สงสัยผมจะนำความอุดมสมบูรณ์มาด้วย" ท่านพูดยิ้มๆเช่นกัน ท่านพระครูจึงกราบเรียนถึงสาเหตุที่ทำให้วัดเจริญรุ่งเรืองว่า "มีพระผู้ใหญ่รูปหนึ่ง ท่านแนะนำว่า หากต้องการให้วัดอุดมด้วยวัตถุธรรมและศาสนธรรม ก็ให้สวดพระธัมมจักกัปปวัตตนสูตรให้ได้ ๑,๐๐๐ จบ กระผมก็เริ่มสวดมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๙ มาครบพันจบเอาเมื่อสองปีที่แล้ว ใช้เวลาสวดอยู่ถึง ๑๗ ปี นอกจากนี้กระผมยังสอนกรรมฐานให้ญาติโยมเขาด้วย วัดก็เจริญรุ่งเรืองมาโดยลำดับ"

"ปีหน้าจะยิ่งเจริญรุ่งเรืองมากขึ้น เมื่อท่านได้พบกับสมเด็จพระพนรัตน์วัดป่าแก้ว ซึ่งเราได้พบท่านมาแล้ว" พระเถรเจ้าผู้ซึ่งเคยเป็นกษัตริย์พระองค์เดียวของธนบุรีทำนาย

"พบที่ไหนขอรับ"

"พบในฝันเหมือนที่เราพบ" พระเถรเจ้าตอบและทำนายต่อ

อีกว่า "ท่านจะพบบทสวดพาหุง-มหากา และนำมาเผยแผ่ให้ญาติโยมเขาสวดกัน บทสวดนี้จะเป็นที่นิยมไปทั่วโลก เพราะเมื่อญาติโยมสวด พวกเขาก็จะเกิดปัญญาแก้ปัญหาได้ ชื่อของท่านก็จะดังไปทั่วโลก ดังจนกระทั่งมีพระธรรมทูตรูปหนึ่งซึ่งมีจิตริษยา เห็นความดังของท่าน เขาก็ทนไม่ได้ เลยเขียนวิจารณ์ท่านด้วยถ้อยคำหยาบคายผ่านทางวิธีการสื่อสารในอนาคตที่เรียกกันว่าเว็บไซต์ ถึงเวลานั้นท่านจะทำอย่างไร" พระเถรเจ้าทดสอบคุณสมบัติทางใจของสมภารวัดป่ามะม่วง

"กระผมจะทำได้ก็คือเกิดธรรมสังเวช สังเวชว่าผู้ทำหน้าที่เป็นธรรมทูต แต่ขาดคุณสมบัติของธรรมทูตที่พระพุทธองค์ทรงวางหลักเกณฑ์ไว้ในโอวาทปาฏิโมกข์ ข้อ ๘ กับข้อ ๙ คือ **อนูปวาโท อนูปฆาโต** - การไม่กล่าวร้าย ๑ การไม่ทำร้าย ๑ คนที่จะสำเร็จมรรคผลจะต้องไม่กล่าวร้าย ไม่ทำร้ายใคร หากพระรูปนั้นท่านทำ ก็เท่ากับท่านขาดคุณสมบัติของพระธรรมทูตด้วย หมดโอกาสที่จะสำเร็จมรรคผลด้วย ผมว่าท่านน่าสงสารมากนะขอรับ"

"นั่นสิ เราถึงได้เป็นห่วงพระศาสนา เราตั้งความปรารถนาไว้อยากให้พระพุทธศาสนาอยู่คู่ประเทศสยามตลอดไป เหมือนดังปณิธานของเราที่จารึกไว้ในศาลที่วัดอรุณราชวราราม ความตอนท้ายว่า

คิดถึงพ่อ พ่ออยู่ คู่กับเจ้า
ชาติของเรา คงอยู่ คู่พระศาสนา
พุทธศาสนา อยู่ยง คู่องค์กษัตรา
พระศาสดา ฝากไว้ ให้คู่กัน

เพราะฉะนั้น เวลาที่ท่านสอนญาติโยม โดยเฉพาะญาติโยมที่เป็นชาวธนบุรี ขอให้ท่านบอกพวกเขาว่า **ถ้ารักเรา ก็ขอ**

ให้ตั้งใจสวดมนต์ ปฏิบัติธรรมเจริญพระกรรมฐาน แล้วจะรักษาชาติ รักษาพระศาสนาไว้ได้ ช่วยบอกพวกเขาว่า พระศาสนาจะอยู่ได้ก็ด้วยการปฏิบัติเท่านั้น ลำพังปริยัติอย่างเดียวไม่อาจรักษาพระศาสนาไว้ได้ ในอนาคตจะมีการบิดเบือนพระธรรมคำสอน เกิดสัทธรรมปฏิรูป เขาจะสอนศาสนาตามใจที่เขาต้องการให้เป็น อะไรที่เขาปฏิบัติไม่ได้ เขาก็จะตัดทิ้งไป ถ้าไม่ปฏิบัติธรรม ไม่เอาพระพุทธศาสนาเข้ามาไว้ในใจ ก็จะไม่รู้คำสอนที่แท้จริงที่พระพุทธองค์ทรงสอน เรื่องนี้สำคัญมาก การที่เรามาพบท่านก็เพื่อจะมาบอกเรื่องนี้ บอกต่อหน้าพระประธานในโบสถ์ซึ่งเป็นพุทธานุสสติ ต่อหน้าอาจารย์ของพวกเราคือหลวงพ่อในป่า ท่านจะต้องรับภาระอันสำคัญยิ่งนี้ไปจนกว่าจะล่วงลับดับขันธ์”

“กระผมยินดีขอรับ และจะปฏิบัติหน้าที่นี้จนสุดความสามารถ ชีวิตของกระผมขออุทิศให้กับพระศาสนา จะทำหน้าที่ของศากยบุตรพุทธโอรสไปจนกว่าชีวิตจะหาไม่” สมภารวัดป่ามะม่วงพูดเสียงหนักแน่น

“นอกจากพระธรรมคำสอนจะถูกบิดเบือนเหมือนที่พระยาตากพูดแล้ว ศาสนิกอื่นที่คิดร้ายต่อพระพุทธศาสนาจะพากันทำลายพุทธสถาน จะมีการระเบิดภูเขาที่สลักองค์พระพุทธรูปขนาดใหญ่เพื่อจะทำลายให้สิ้นซาก จะไม่ให้เหลือสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา ดังนั้น หากชาวพุทธไม่เอาพระพุทธศาสนามาไว้ในใจด้วยการปฏิบัติธรรมเจริญพระกรรมฐาน พระพุทธศาสนาก็จะหมดไปในที่สุด” หลวงพ่อในป่าพูดทั้งที่ยังหลับตา

๗

พระสังฆราชศรี

ถ้อยคำของหลวงพ่อในป่าทำให้ท่านพระครูเกิดธรรมสังเวชอีกวาระหนึ่ง ท่านรู้ว่าหน้าที่ที่ท่านจะต้องทำต่อไปนอกเหนือจากที่ทำอยู่ ก็คือ เผยแผ่พระธรรมคำสอนอันบริสุทธิ์ให้ชาวพุทธได้เข้าใจอย่างถูกต้อง คือเข้าใจในพระสัทธรรม อันหมายถึง ธรรมที่ดี ธรรมที่แท้ ธรรมของสัตบุรุษซึ่งหมายถึงคนดี มี ๓ อย่าง ได้แก่ ๑. *ปริยัติสัทธรรม* สัทธรรมคือสิ่งที่พึงเล่าเรียน ได้แก่ พุทธพจน์ ๒. *ปฏิบัติสัทธรรม* สัทธรรมคือสิ่งพึงปฏิบัติ ได้แก่ ไตรสิกขา และ ๓. *ปฏิเวธสัทธรรม* สัทธรรมคือผลที่พึงบรรลุ ได้แก่ มรรคผล และนิพพาน เรียกสั้นๆว่า ปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ เมื่อชาวพุทธเข้าใจในพระสัทธรรมสามอย่างนี้แล้ว จะสามารถรักษาพระศาสนาไว้ได้ หรืออย่างน้อยก็สามารถยืดอายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวออกไปอีก ท่านตั้งปณิธานว่าจะทุ่มเททั้งกำลังกาย กำลังใจ และกำลังปัญญาให้กับงานอันยิ่งใหญ่นี้ มิใช่เพื่อชาวพุทธเท่านั้น แต่เพื่อมนุษยชาติทั้งมวลที่เป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ของกันและกันอีกด้วย

"เรารู้ว่าเธอสามารถทำได้ดังที่ตั้งปณิธานไว้" หลวงพ่อในป่ายังคงหลับตาพูด ท่าน "รู้" ว่าศิษย์กำลังคิดอะไรอยู่ ยิ่งไปกว่า

นั้นยังพูดให้กำลังใจอีกว่า "ไม่ต้องห่วงนะ งานนี้เธอจะมีผู้ช่วยฝ่ายต่างประเทศ เขาเคยเกี่ยวข้องกับเธอมาหลายชาติ เป็นลูกสาวครั้งที่เธอเกิดเป็นคนอินเดีย เมื่อเธอเป็นแม่ทัพสมัยอยุธยาตอนปลายเขาเป็นทหารคนสนิทและเป็นศิษย์ในปัจจุบันชาติ" สมภารวัดป่ามะม่วงนึกไปถึงนายจันสม ซึ่งชาตินี้คือนางสาววรรณวิไล บุตรีอาจารย์สฤษดิ์ผู้บริจาครถตู้ให้วัดป่ามะม่วงเมื่อหลายปีมาแล้ว

"หลวงพ่อท่านคงจะหมายถึงโยมวรรณวิไลนะครับ ที่หลวงพ่อเคยเล่าให้ผมฟังว่าชื่อนายจันสม เขาตายไปเกิดที่นครสวรรค์" พระบัวเฮียวเอ่ยขึ้น ณ บัดนี้ท่านสามารถพูดถึงหญิงสาวด้วยจิตอุเบกขาปราศจากความชอบความชัง "หลวงพ่อ"ที่ท่านพูดถึงครั้งแรกหมายถึงหลวงพ่อในป่า ครั้งที่สองหมายถึงท่านพระครู

"เมื่อสองปีที่แล้ว เขามาเข้ากรรมฐาน ฉันเป็นคนสอนให้เอง พอเธอไปอยู่กับหลวงพ่อในป่าได้ไม่นาน เขาก็มาปฏิบัติแล้วก็หายไป เขายังต้องสะสางกรรมอีกนาน แต่ในที่สุดก็จะมาช่วยฉันเผยแผ่พระศาสนา" แล้วพูดกับหลวงพ่อในป่าว่า

"ผมดูหน้าเขาแล้ว เขาจะต้องจบดอกเตอร์ แล้วก็จะได้เป็นศาสตราจารย์ด้วย และจะเป็นดอกเตอร์ที่ทำให้ชาวต่างประเทศหันมานับถือพระพุทธศาสนา"

"กระผมยังอยากฟังพระเถรเจ้าเล่าเรื่องการกู้ชาติขอรับ" พระบัวเฮียวพูดกับวีรกษัตริย์แห่งธนบุรีในอดีต

"อยากรู้เรื่องตอนไหนอีกล่ะ เราเล่าไปหลายตอนแล้วมิใช่หรือ"

"ตอนที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาขอรับ กระผมอยากทราบว่าเมื่อพระเถรเจ้าต้องเผชิญกับภาวะวิกฤตทั้งด้านการเมืองและการศาสนา ท่านมีวิธีการอย่างไรจึงสามารถรักษาพระพุทธศาสนา

ไว้ได้" พระเถรเจ้าจึงเล่าว่า

"แม้บ้านเมืองจะระส่ำระสายอย่างไร เราก็มิได้ทอดทิ้งพระพุทธศาสนาอันเป็นสมบัติคู่ชาติบ้านเมืองของไทยมาโดยตลอด เมื่อขึ้นครองราชย์ เราได้ฟื้นฟูเรื่องพระศาสนาอย่างหนัก เพราะถูกกระทำย่ำยีจากพม่า ซึ่งนอกจากจะทำลายถาวรวัตถุต่าง ๆ แล้ว ยังเผาพระไตรปิฎกจนวอดวายหมด ซึ่งเท่ากับพระธรรมถูกทำลายลงอย่างสิ้นเชิง เราต้องลงไปเมืองนครศรีธรรมราชเพื่อขอยืมพระไตรปิฎกมา"

"เอามาอย่างไรขอรับ แล้วทางนครศรีธรรมราชยอมให้ยืมหรือขอรับ" ผู้อาวุโสน้อยที่สุดยังคงสงสัย พระเถรเจ้าตอบว่า

"บรรทุกใส่เรือมา ทางโน้นเขาก็คงไม่เต็มใจนักหรอก แต่ก็ไม่กล้าขัดคำสั่งเราซึ่งเป็นพระเจ้าแผ่นดิน เราสั่งให้ขนพระไตรปิฎกจากนครศรีธรรมราชมาธนบุรี แล้วนำมาคัดที่วัดบางหว้าใหญ่ ซึ่งปัจจุบันคือวัดระฆังโฆสิตาราม คัดอยู่หนึ่งปีเต็มจึงได้นำไปคืน จากนั้นก็ให้ทำการสังคายนาพระไตรปิฎก รวมทั้งคัมภีร์วิสุทธิมรรคด้วย"

"คัด หมายถึง คัดลอกใช่ไหมขอรับ" พระบัวเฮียวถามอีก

"ถูกแล้ว เราได้ให้พระสงฆ์ช่วยกันคัดลอกไว้ เมื่อคัดลอกเสร็จจึงให้ทำการสังคายนา" ท่านพระครูเรียนถามว่า

"พระราชกรณียกิจของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์บันทึกไว้ถูกต้องตรงกับความจริงใช่ไหมขอรับ"

"ถูกต้อง แต่รายละเอียดมีมากกว่านั้น ท่านจำได้หรือไม่ หากยังจำได้ช่วยอธิบายให้ศิษย์ของท่านฟังด้วย ขาดตกบกพร่องตรงไหน เราจะช่วยเติมให้เต็ม"

"ขอรับ จากการศึกษาประวัติศาสตร์สมัยธนบุรี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาไว้พอสรุปได้ดังนี้" ท่านพระครูทบทวนความจำแล้วเล่าให้พระบัวเฮียวฟัง

"เรื่องที่หนึ่ง ทรงชำระพระอลัชชี"

"หลวงพ่อครับ อลัชชี ถ้าจะแปลให้คนฟังเข้าใจ จะต้องแปลว่าอย่างไรครับ" พระบัวเฮียวถามอาจารย์ ท่านพระครูจึงตอบว่า

"อลัชชี แปลตรงตัวว่า ผู้เก้อยาก ซึ่งก็คือผู้หน้าด้านนั่นเอง ในที่นี้แปลให้เป็นภาษาพระว่า ผู้ไม่มีความละอาย หมายถึงภิกษุผู้มักประพฤติละเมิดพุทธบัญญัติ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงให้ชำระพระอลัชชี ซึ่งในเวลานั้นมีอยู่เป็นจำนวนมาก ที่เป็นพวกเจ้าพระฝางก็มี ทรงประกาศให้บรรดาพระสงฆ์หัวเมืองฝ่ายเหนือมาดำน้ำพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน ผู้ใดทนได้ก็โปรดให้ดำรงอยู่ในฐานานุศักดิ์ ผู้ใดทนไม่ได้ก็ให้สึกออกมาแล้วให้สักข้อมือ ใช้ให้ทำงานหนัก ผู้ใดกล่าวเท็จว่าตนบริสุทธิ์ แต่พอจะให้ดำน้ำพิสูจน์กลับสารภาพว่าตนเป็นปาราชิก ก็โปรดให้นำตัวไปประหารชีวิตเสีย กระผมเล่ามาถึงตอนนี้ ขอพระเดชพระคุณพระเถรเจ้ากรุณาเพิ่มเติมในรายละเอียดด้วยขอรับ" พระเถรเจ้าจึงเล่ารายละเอียดว่า

"พิธีดำน้ำพิสูจน์ความบริสุทธิ์ได้เริ่มในวันอังคาร ขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๑๑ ปีขาล พุทธศักราช ๒๓๑๓ เมื่อเสร็จพิธีแล้วพวกที่ดำได้เสมอนาฬิกา คือดำได้ตามเวลาที่กำหนด เราก็ให้อุปสมบทใหม่ แต่ที่แพ้มีมาก สบงจีวรกองเป็นพะเนิน เราก็ให้เผาทิ้งเสีย แล้วให้นำผ้าไตรจีวร ๑,๐๐๐ ชุด นิมนต์พระราชาคณะฐานานุกรมจากธนบุรีไป ๕๐ รูป อุปสมบทพระสงฆ์เมืองเหนือเสียใหม่ ให้พระ

โพธิวงศาจารย์อยู่ประจำเมืองพิษณุโลก พระพิมลธรรมอยู่ เมืองฝาง พระธรรมเจดีย์อยู่เมืองทุ่งยั้ง พระธรรมอุดมอยู่เมืองพิชัย พระเทพกวีอยู่เมืองสวรรคโลก เพื่อชำระพวกอลัชชีต่อไป"

"พระยาตากคิดว่าการดำน้ำพิสูจน์ความบริสุทธิ์เป็นการยุติธรรมแล้วหรือ" หลวงพ่อในป่าลืมตาแล้วจึงถาม

"ไม่ยุติธรรมขอรับ เพราะพระที่ปาราชิกแต่สามารถดำได้ตามเวลาที่กำหนดก็มี พระที่บริสุทธิ์แต่ไม่สามารถดำน้ำได้ตามเวลาที่กำหนดก็มี แต่กระผมไม่ทราบว่าจะใช้วิธีใดที่ดีไปกว่านี้ ก็ตอนนั้นกระผมยังไม่พบหลวงพ่อ แม้หากว่ากระผมมิได้มาบวช คงต้องรับกรรมหนักหนาสาหัสเป็นแน่"

"การบวชมิได้เป็นสาเหตุเพียงอย่างเดียว เพราะถ้าบวชแล้วมิได้ปฏิบัติจนถึงขั้นตัดความหลงในสงสารได้ พระยาตากก็ต้องรับกรรมหนักหนาสาหัสอย่างที่พูดมา"

"เพราะความกรุณาของหลวงพ่อโดยแท้ ที่ทำให้กระผมไม่ต้องไปเกิดในอบาย" พระเถรเจ้าก้มลงกราบหลวงพ่อในป่าสามครั้งด้วยสำนึกในพระคุณ จากนั้นจึงบอกให้ท่านพระครูเล่าต่อ

"เรื่องที่สอง ทรงให้รวบรวมพระไตรปิฎก ได้เสด็จนครศรีธรรมราชและโปรดให้นำพระไตรปิฎกฉบับเมืองนครศรีธรรมราชมาเป็นแม่แบบ ทรงให้คัดลอกไว้หลายจบ แล้วพระราชทานให้พระสงฆ์ในอารามใหญ่ๆ เสร็จแล้วจึงส่งคืนนครศรีธรรมราช คัมภีร์ใดขาดตกบกพร่อง ทรงให้ไปแสวงหาถึงประเทศเขมร เช่น คัมภีร์วิสุทธิมรรคในธนบุรีไม่มี ก็ทรงให้พระเถระสองรูป คือ พระเทพกวีไปเขมร และพระพรหมมุนีไปนครศรีธรรมราช เพื่อนำคัมภีร์วิสุทธิมรรคมาคัดลอกไว้ ตอนเสียกรุงครั้งที่สองเมื่อปี ๒๓๑๐ บ้านเมืองและวัดถูกไฟเผา คัมภีร์พระไตรปิฎกก็พลอยสูญหายไปด้วย สมเด็จ

พระเจ้าตากสินมหาราชทรงหวั่นเกรงว่า เมื่อไม่มีคัมภีร์อันเป็นหลักแล้ว พระศาสนาจะอันตรธานไปโดยเร็ว จึงโปรดให้สืบหาต้นฉบับพระไตรปิฎกตามหัวเมืองต่างๆเท่าที่จะหาได้ มาคัดลอกไว้เพื่อสร้างพระไตรปิฎกฉบับหลวงขึ้น” พระเถรเจ้าช่วยเสริมว่า

“แต่การสร้างพระไตรปิฎกยังไม่ทันสำเร็จ ก็เกิดเหตุการณ์จำเป็นต้องผลัดแผ่นดิน แต่สหายของเราก็ได้รับงานนี้ไปสานต่อจนสำเร็จ นอกจากนี้เรายังบำรุงการเล่าเรียนพระไตรปิฎก ให้กำลังใจแก่ผู้เรียนดีโดยถวายไตรจีวรบ้าง ปัจจัยไทยธรรมอย่างอื่นบ้างตามสมควร และยังขอร้องให้พระภิกษุสงฆ์และสามเณรมั่นอยู่ในธรรมวินัย เราถึงกับปวารณาไว้ว่า หากมีศีลบริสุทธิ์แล้ว แม้เลือดและเนื้อของเราก็สามารถถวายได้ถ้าท่านทั้งหลายต้องการ” เมื่อพระเถรเจ้ากล่าวจบ ท่านพระครูจึงสาธยายต่อ

“เรื่องที่สาม ทรงจัดสังฆมณฑล โปรดให้ประชุมพระเถรานุเถระเท่าที่มีอยู่ในราชอาณาจักร โดยประชุมที่วัดบางหว้าใหญ่ ทรงเลือกพระเถระที่ทรงคุณธรรม แล้วแต่งตั้งขึ้นเป็นสมเด็จพระสังฆราช ซึ่งได้แก่พระอาจารย์ศรีจากเมืองนครศรีธรรมราช พระอาจารย์ศรีเป็นชาวพระนครศรีอยุธยา และทรงคุ้นเคยกันมาก่อน ได้หนีพม่าไปอยู่เมืองนครศรีธรรมราช นอกจากนี้ยังทรงแต่งตั้งพระเถรานุเถระอื่นๆ ให้เป็นพระราชาคณะและให้มีฐานานุกรมตามสมควร นิมนต์ให้อยู่ตามวัดต่างๆ สั่งสอนคันถธุระและวิปัสสนาธุระแก่พระภิกษุสามเณรต่อไป” สาธยายมาถึงตอนนี้ สมภารวัดป่ามะม่วงเรียนถามพระเถรเจ้าว่า

“ในรัชกาลที่ ๑ สมเด็จพระสังฆราชมีพระนามว่าศรี และประวัติศาสตร์บันทึกไว้ว่า เป็นองค์เดียวกับสมเด็จพระสังฆราชศรีในสมัยธนบุรี ความจริงเป็นคนละองค์หรือองค์เดียวกันขอรับ”

"เป็นองค์เดียวกัน ที่ท่านถามอย่างนี้เพราะเข้าใจว่า เป็นคนละองค์กันใช่ไหม ยังมีคนเข้าใจผิดอยู่มากนะ และเป็นหน้าที่ของท่านที่จะทำให้พวกเขาเข้าใจอย่างถูกต้อง"

"ขอรับ กระผมขออนุญาตเล่าถึงสาเหตุที่ทำให้คนคิดว่า สมเด็จพระสังฆราชสมัยธนบุรี กับสมัยรัตนโกสินทร์เป็นคนละองค์กันได้หรือไม่ขอรับ"

"เล่ามาเถิด เรากำลังฟังอยู่" พระเถรเจ้าอนุญาต ท่านพระครูจึงเล่าว่า

"สมัยรัตนโกสินทร์ สมเด็จพระสังฆราชศรีถูกปลดจากตำแหน่ง เพราะได้กราบบังคมทูลถามสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชว่า ผู้ที่เข้าเฝ้าโดยมิได้ปลดอาวุธมีโทษสถานใด เพราะขณะนั้นเจ้าพระยาสุรสีห์เข้าเฝ้าโดยมิทันได้ปลดอาวุธ ด้วยเข้าใจผิดคิดว่าพระเจ้าอยู่หัวทรงกวักพระหัตถ์เรียก จึงขึ้นจากเรือมาเฝ้า ขณะนั้นสมเด็จพระสังฆราชศรีกำลังสนทนาธรรมกับพระเจ้าอยู่หัวที่ศาลาท่าน้ำ เห็นเจ้าพระยาสุรสีห์เข้าเฝ้าในลักษณะนั้น จึงกราบบังคมทูลถามถึงโทษของการเข้าเฝ้าโดยมิได้ปลดอาวุธ พระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสถามเจ้าพระยาสุรสีห์ ท่านก็ตอบว่ามีโทษถึงประหารชีวิตและกราบทูลให้ประหารชีวิตตนเสีย พระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสถามอีกว่า หากไม่ประหารชีวิตจะต้องถูกลงโทษสถานใด ท่านก็ตอบว่าต้องถูกเฆี่ยน ๑๐๐ ที มีพระราชดำรัสถามอีกว่า ถ้าไม่เฆี่ยน ๑๐๐ ที จะเฆี่ยนกี่ที ตอบว่า ๘๐ ที และเมื่อมีพระราชดำรัสถามอีกจนในที่สุดเจ้าพระยาสุรสีห์กราบทูลว่า ๖๐ ที จึงทรงเฆี่ยนครั้นเฆี่ยนได้ ๒๐ ที ก็หยุด ไม่ทรงเฆี่ยนต่อ เหตุใดจึงไม่เฆี่ยนต่อขอรับ" ท่านถามพระเถรเจ้า

"เราเฆี่ยนไม่ลง อย่างที่บอกแล้วว่า สหายของเราและน้อง

ชายของเขามีบุญคุณต่อเรามาก นึกถึงตอนที่เขาบอกว่า พาแม่นกเอี้ยงมาด้วยเมื่อไปสมทบกับเราที่จันทบุรี เราก็เลยเฆี่ยนไม่ลง เหตุการณ์ครั้งนี้เองที่ทำให้คนสมัยนั้นไปเล่าลือกันว่า เมื่อสหายของเราขึ้นครองราชสมบัติ จึงปลดพระสังฆราชศรี เพราะทรงเชื่อพระอนุชา ซึ่งมีความอาฆาตแค้นเคืองในสมเด็จพระสังฆราช แท้จริงเป็นการใส่ร้ายเจ้าพระยาสุรสีห์ พวกที่ช่วยกันประโคมข่าวเป็นพวกที่ไม่หวังดีต่อแผ่นดิน เราขอยืนยันว่า เจ้าพระยาสุรสีห์มิได้มีจิตใจเช่นนั้น ตรงข้าม เขาเป็นคนใจดีมีเมตตา และที่สำคัญคือ เขารักพระพุทธศาสนาเหมือนอย่างที่เรารัก ถึงพี่ชายของเขาก็เช่นกัน เมื่อได้กระทำพิธีปราบดาภิเษกเป็นพระเจ้าแผ่นดินแล้ว ก็ได้ทำงานทุ่มเทให้กับพระศาสนา ดังปณิธานที่ปรากฏในนิราศท่าดินแดงของเขา ความตอนหนึ่งว่า

ตั้งใจจะอุปถัมภก ยอยกพระพุทธศาสนา
ป้องกันขอบขัณฑสีมา รักษาประชาชนและมนตรี

สหายของเราได้สืบสานงานพระศาสนาต่อจากเราคือการทำสังคายนาพระไตรปิฎก ที่เราทำยังไม่ทันเสร็จก็เกิดความจำเป็นต้องผลัดแผ่นดินดังที่ได้เล่ามาแล้ว”

“กระผมทราบมาว่าก่อนที่สมเด็จพระเจ้าตากสินจะทรงสถาปนาพระอาจารย์ศรีขึ้นเป็นสมเด็จพระสังฆราช ในเวลานั้น เมืองธนบุรีก็มีสมเด็จพระสังฆราชอยู่แล้วใช่ไหมขอรับ” พระเถรเจ้าอธิบายว่า

“ถูกแล้ว คือสมเด็จพระสังฆราชดี หรือพระอาจารย์ดีที่คนธนบุรีพากันเลื่อมใสศรัทธา ต่อมาภายหลังเราทราบว่าตอนกรุงแตกครั้งที่ ๒ พระอาจารย์ดีเคยบอกที่ซ่อนทรัพย์ผู้อื่นให้แก่พม่า จึงถอดสมเด็จพระสังฆราชดีที่เราเป็นผู้สถาปนาขึ้น ออกเสียจาก

ตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราช แล้วสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชศรีขึ้นแทน”

“ทำไมพระอาจารย์ดีต้องบอกที่ซ่อนทรัพย์ผู้อื่นให้แก่พม่าด้วยขอรับ”พระบัวเฮียวไม่เข้าใจ พระเถรเจ้าจึงพูดกับท่านพระครูว่า

“ท่านเคยอ่านประชุมพงศาวดารภาคที่ ๖ ใช่ไหม ช่วยเล่าให้พระบัวเฮียวฟังได้หรือไม่”

“ได้ขอรับ” สมภารวัยใกล้หกสิบรับคำแล้วจึงเล่าว่า

“ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๖ ได้บันทึกเรื่องราวต่างๆตอนเสียกรุงครั้งที่ ๒ ไว้ว่า เมื่อพม่าเข้าพระนครได้นั้นเป็นเวลากลางคืน พม่าไปถึงไหนก็เอาไฟจุดเผาเหย้าเรือนของชาวเมืองจนกระทั่งปราสาทราชมณเฑียร ไฟไหม้ลุกลามสว่างไสวราวกับเป็นเวลากลางวัน ครั้นพม่าเห็นว่าไม่มีผู้ใดต่อสู้แล้ว ก็เที่ยวเก็บรวบรวมทรัพย์ จับผู้คนอลหม่านไปทั่วทั้งพระนคร แต่เป็นเพราะเวลากลางคืน พวกชาวเมืองจึงหนีรอดไปได้มาก พม่าจับได้สัก ๑๐,๐๐๐ คน ส่วนพระเจ้าเอกทัศนั้น มหาดเล็กพาลงเรือน้อยหนีไปซุ่มซ่อนอยู่ในสุมทุมพุ่มไม้ที่บ้านจิก ริมวัดสังฆาวาส แต่พม่ายังหารู้ไม่ จับไม่ได้ แต่พระเจ้าอุทุมพรซึ่งผนวช กับเจ้านายโดยมากทั้งข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย และพระภิกษุสามเณรที่หนีไม่พ้น พม่าก็จับเอาไปคุมรวมไว้ที่ค่ายโพธิ์สามต้น ส่วนผู้คนพลเมืองที่จับได้ก็แจกจ่ายกันไปควบคุมไว้ตามค่ายนายทัพนายกองทั้งปวง แล้วพม่าเที่ยวเก็บยึดทรัพย์สมบัติสิ่งของหลวงของราษฎร ตลอดจนเงินทองของเครื่องพุทธบูชาตามพระอารามใหญ่น้อย ไม่เลือกว่าของที่จะหยิบยกได้หรือไม่พึงยกได้ ดังเช่นทองเงินที่แผ่หุ้มพระพุทธรูป มีทองคำที่หุ้มพระศรีสรรเพชญ เป็นต้น พม่าก็เอาไฟสุมพระพุทธรูป ให้ทองละลาย

เก็บเอามาจนสิ้น เท่านั้นยังไม่พอ พม่ายังจะเอาทรัพย์ซึ่งราษฎรฝังซ่อนไว้ตามวัดวาบ้านเรือนต่อไปอีก เอาราษฎรที่จับได้ไปชำระซักถาม แล้วล่อลวงให้ลวงล่อกันเอง ใครเป็นโจทย์บอกทรัพย์ของผู้อื่นให้ได้ก็ยอมปล่อยตัวไป ส่วนผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพย์ ถ้าไม่บอกให้โดยดี พม่าก็เฆี่ยนตีและทำทัณฑกรรมต่างๆ เร่งเอาทรัพย์จนถึงล้มตายก็มี มีเรื่องปรากฏขึ้นเมื่อพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงตั้งพระอาจารย์ดีครั้งกรุงเก่าเป็นสมเด็จพระสังฆราชองค์แรก ภายหลังได้ความว่าพระอาจารย์ดีเคยบอกทรัพย์ผู้อื่นให้พม่าเมื่อเวลาถูกขังอยู่ พระอาจารย์ดีเลยถูกถอดจากที่พระสังฆราช...ทีนี้เธอพอจะเข้าใจหรือยังล่ะ บัวเฮียว” ท่านพระครูถามศิษย์ แล้วกราบเรียนพระเถรเจ้าว่า

“กระผมอ่านตามตัวอักษรที่ปรากฏในประชุมพงศาวดารภาคที่ ๖ เลยนะขอรับ อ่านด้วยกสิณ”

“อ่านด้วยกสิณเป็นอย่างไรครับหลวงพ่อ” พระเถระอายุน้อยกว่าองค์อื่นๆถามอีก

“ฉันลืมไปว่าเธอมาทางวิปัสสนากรรมฐานเท่านั้น จึงไม่เข้าใจเรื่องสมถกรรมฐาน กสิณเป็นอารมณ์ของสมถกรรมฐาน อารมณ์ของสมถกรรมฐานมีทั้งหมด ๔๐ ได้แก่ กสิณ ๑๐ อสุภะ ๑๐ อนุสติ ๑๐ อัปปมัญญา ๔ อาหาเรปฏิกูลสัญญา ๑ จตุธาตุววัฏฐาน ๑ และ อรูป ๔ รวมเป็น ๔๐” แล้วพูดกับพระเถรเจ้าว่า

“กระผมเคยเจริญสมถกรรมฐานมาก่อนที่จะพบกับหลวงพ่อในป่าขอรับ และเคยหุงปรอทด้วยเตโชกสิณ”

“หลวงพ่อครับ กรุณาอธิบายกสิณ ๑๐ ให้ผมฟังได้ไหมครับ ผมอยากทราบว่า หลวงพ่อใช้กสิณอ่านพงศาวดารได้อย่างไร” พระบัวเฮียวขอร้องอาจารย์ของท่าน อาจารย์จึงต้องอธิบายว่า

“กสิณ หมายถึง วัตถุอันจูงใจ หรือวัตถุสำหรับเพ่งเพื่อจูงจิตให้เป็นสมาธิ มี ๑๐ อย่าง ได้แก่ *ปฐวีกสิณ* - กสิณคือดิน กสิณที่ใช้ดินเป็นอารมณ์ *อาโปกสิณ* - กสิณคือน้ำ *เตโชกสิณ* - กสิณคือไฟ *วาโยกสิณ* - กสิณคือลม *นีลกสิณ* - กสิณคือสีเขียว *ปีตกสิณ* - กสิณคือสีเหลือง *โลหิตกสิณ* - กสิณคือสีแดง *โอทาตกสิน* - กสิณคือสีขาว *อาโลกกสิณ* - กสิณคือแสงสว่าง และ *อากาสกสิณ* - กสิณคือที่ว่างเปล่า กสิณที่ใช้ที่ว่างเปล่าเป็นอารมณ์”

“หลวงพ่อขอรับ กระผมจะเจริญสมถกรรมฐานจะได้หรือไม่ขอรับ กระผมต้องการเจริญกสิณ จะได้ใช้กสิณอ่านหนังสือ” พระบัวเฮียวถามหลวงพ่อในป่า

“ไม่จำเป็น จุดมุ่งหมายของการเจริญสมถะก็เพื่อจะใช้เป็นบาทฐานในการเจริญวิปัสสนา ในเมื่อเธอสำเร็จวิปัสสนาแล้ว สมถะก็ไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป เราไม่เห็นด้วยกับผู้ที่เจริญสมถะโดยมีจุดมุ่งหมายอยากจะได้อิทธิปาฏิหาริย์อย่างที่พวกโยคีเขาปฏิบัติกัน เพราะนั่นมิใช่จุดหมายของพระพุทธศาสนา” หลวงพ่อในป่าตอบทั้งที่ยังหลับตา

๘

ภาระอันยิ่งใหญ่

การสนทนาของพระอริยเจ้าทั้ง ๔ องค์ ผู้ตัดความหลงในสงสารสิ้นแล้ว ยังคงดำเนินต่อไปกระทั่งใกล้จะถึงเวลาลงอุโบสถ ท่านพระครูอยากเรียนถามพระเถรเจ้าอีกหลายเรื่องที่เกี่ยวกับกรุงธนบุรี หากก็รู้ว่าเวลาแห่งการสนทนากำลังจะสิ้นสุดลง จึงพูดขึ้นว่า

"กระผมจะมีโอกาสได้สนทนากับพระเถรเจ้าอีกหรือไม่ กระผมไม่ทราบ ทราบแต่ว่าค่ำคืนนี้กระผมได้รู้ในสิ่งที่อยากรู้มานาน"

"สิ่งที่เราเล่ามาทั้งหมดนี้เป็นเรื่องสำคัญที่ท่านจะต้องนำไปบอกกล่าวแก่ศิษยานุศิษย์ของท่าน ซึ่งมีทั้งฝ่ายที่รักเราแต่เข้าใจราชวงศ์ผิด และฝ่ายที่รักราชวงศ์ แต่เข้าใจเราผิด นอกจากท่านแล้ว เราไม่เห็นใครที่จะทำหน้าที่นี้ได้" วีรกษัตริย์แห่งธนบุรีทรงมอบหมายหน้าที่สำคัญแก่สมภารวัดป่ามะม่วง

"ขอรับ แม้จะเป็นภาระอันยิ่งใหญ่และหนักหน่วงเพียงไร กระผมก็จะทำจนสุดความสามารถ การสอนคนยุคนี้มิใช่เรื่องง่ายนะขอรับ เพราะฝ่ายมิจฉาทิฏฐิมีมากกว่าฝ่ายสัมมาทิฏฐิ"

"นั่นแหละ ท่านจะต้องทำด้วยความระมัดระวัง คนมีบุญเขาจะเชื่อท่าน ส่วนคนไร้บุญวาสนาก็ต้องปล่อยเขาไป ถือเสียว่า

สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม แต่ละคนมีกรรมเป็นของของตน เหมือนเราเหมือนท่าน แต่เรากับท่านโชคดีตรงที่ตัดความหลงในสงสารได้แล้ว”

“แม้จะตัดได้ แต่กระผมก็ยังต้องใช้หนี้มนุษย์ต่อไปอีกจนกว่าวาระสุดท้ายของชีวิตจะมาถึง ผิดกับพระเถรเจ้าที่มิต้องใช้หนี้มากมายเหมือนกระผม” ท่านพระครูเปรียบเทียบ

“หากเราไม่ละสังขารก็คงต้องใช้หนี้เช่นเดียวกับท่าน บังเอิญเราอายุสั้น มีเหตุการณ์ที่ทำให้ละสังขารเสียก่อน ก็เลยไม่ต้องใช้หนี้” ท่านพระครูเรียนถามด้วยความเกรงใจว่า

“พระเถรเจ้าจะกรุณาเล่าเหตุการณ์ที่ทำให้ละสังขารได้หรือไม่ขอรับ กระผมอยากทราบว่าพระเถรเจ้าละสังขารเมื่อไร”

“เอาละ เมื่อท่านอยากทราบ เราก็จะเล่า เล่าตามประวัติศาสตร์ก่อนนะ วันที่หลวงอาสาศึกถูกประหารชีวิตแทนเรา ประวัติศาสตร์บันทึกไว้ว่า ตรงกับวันที่ ๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๓๒๕ หลวงอาสาศึกคือคนที่เราบอกว่า หน้าตาท่าทางเหมือนเราราวกับเป็นคนคนเดียวกัน ส่วนเราถูกส่งตัวไปนครศรีธรรมราชในเพศบรรพชิต ซึ่งแผนการทั้งหมดนี้สหายเรากับน้องชายของเขาเป็นคนจัดการ คนที่ติดตามเราไปชื่อเจ้าพัฒน์ ซึ่งต่อมาคือเจ้าพระยาพัฒน์ผู้ครองเมืองนครศรีธรรมราช นอกจากนี้เจ้าพัฒน์ยังพาชายาคนสุดท้ายของเราซึ่งกำลังตั้งครรภ์อ่อนๆไปด้วย เมื่อไปถึงเจ้าพัฒน์ก็ได้พาเราไปอยู่วัดๆหนึ่ง เราตั้งใจจะบวชไม่สึกจึงขอให้เขารับชายาเราเป็นภรรยาของเขา และขอให้รับบุตรในครรภ์เป็นบุตรของเขาด้วย แต่เจ้าพัฒน์จงรักภักดีต่อเรา จึงปฏิเสธที่จะรับชายาของเราไปเป็นภรรยา เขาเลี้ยงดูชายาของเราอย่างดีที่สุด ต่อมาชายาของเราได้ให้กำเนิดบุตรชาย เจ้าพัฒน์ก็ประคบประหงมเลี้ยงดูอย่างดี

ราวกับเป็นบุตรของเขาเอง บุตรคนนี้ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพระยานครศรีธรรมราชสืบต่อจากเจ้าพระยาพัฒน์ ในสมัยรัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๓ ทรงทราบว่าเป็นบุตรของเรา แต่พระองค์ยังทรงแต่งตั้ง เท่ากับเป็นการพิสูจน์ว่าราชวงศ์มิได้มีเรื่องขัดเคืองบาดหมางกับเรา"

"บุตรผู้นี้ของพระเถรเจ้าก็คือต้นตระกูล ณ นคร ในปัจจุบันใช่ไหมขอรับ"

"ถูกแล้ว นอกจากนี้ยังมีบุตรธิดาที่เกิดจากภรรยาคนก่อนๆ ซึ่งต่อมาได้เป็นต้นตระกูล ณ นครราชสีมา และต้นตระกูลอินทรกำแหงด้วย ส่วนเรา เมื่ออยู่นครศรีธรรมราชได้สองปี ก็อยากจะมาอยู่เมืองเพชรบุรี จึงบอกเจ้าพัฒน์ซึ่งขณะนั้นเป็นเจ้าพระยาพัฒน์แล้ว สหายเราได้แต่งตั้งให้เขาเป็นเจ้าพระยา เพราะเห็นว่าเขาจงรักภักดีต่อเราทั้งที่ไม่ล่วงรู้ถึงแผนการอันแยบยลที่เรากับสหายร่วมกันคิดขึ้น หากสหายเราคิดไม่ดีหรือที่คนสมัยนั้นพากันกล่าวหาว่าเขาเป็นกบฏ เขาก็ต้องสั่งให้ประหารชีวิตเจ้าพัฒน์ผู้ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นเสี้ยนหนามของเขา แต่นี่เขาแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพระยา ให้ครองเมืองนครศรีธรรมราช จะได้ช่วยดูแลรักษาความปลอดภัยให้แก่เรา สหายผู้นี้มีบุญคุณต่อเรามาก ราชวงศ์ของเขาจึงเจริญรุ่งเรืองมาทุกยุคทุกสมัย"

"เป็นอันว่าพระเถรเจ้าย้ายมาอยู่เพชรบุรีหรือขอรับ"

"ถูกแล้ว ในตอนแรกเจ้าพัฒน์ไม่อยากให้เรามา แต่เมื่อเรายืนยันที่จะมา เจ้าพัฒน์จึงให้คนมากับเราสองคน และให้อยู่ในถ้ำแห่งหนึ่ง เราได้เจริญวิปัสสนากรรมฐานอยู่ในถ้ำ ไม่นานนักก็สามารถตัดความหลงในสงสารได้ เพราะหลวงพ่อในป่าได้เมตตามาสอนกรรมฐานให้เราอย่างใกล้ชิด" เมื่อถูกพาดพิงถึง

หลวงพ่อในป่าจึงลืมตาและพูดขึ้นว่า

"วันที่พระยาตากบรรลุธรรมสูงสุด เป็นวันที่เขาละสังขาร" พระเถรเจ้าจึงเล่าต่ออีกว่า

"ขณะที่เราดูดดื่มอยู่ในวิมุติสุข ก็ถูกชายฉกรรจ์สองคนใช้ไม้คมแฝกฟาดที่ศีรษะ ครั้นเห็นเราไม่เป็นอะไรเพราะกำลังอยู่ในภาวะแห่งความหลุดพ้น เขาทั้งสองก็กระหน่ำไม้คมแฝกลงไปอีกอย่างนับไม่ถ้วน เสร็จแล้วก็พากันหนีไป คงจะคิดว่าอย่างไรเสียเราก็คงไม่รอดชีวิตไปได้เพราะถูกตีหนักถึงปานนั้น เราจึงละสังขารโดยวิธีสลายธาตุ"

"ทำไมหลวงพ่อไม่ช่วยพระเถรเจ้าเล่าครับ" พระบัวเฮียวถามหลวงพ่อในป่า ท่านคิดว่าอาจารย์น่าจะช่วยศิษย์

"เรื่องของกรรมไม่มีใครช่วยใครได้ พระยาตากสร้างกรรมไว้มากจึงต้องรับผล" หลวงพ่อในป่าอธิบาย ท่านพระครูถามพระเถรเจ้าว่า

"คนร้ายเป็นใครขอรับ"

"คนของฝ่ายที่คิดจะเอาความดีความชอบจากพระเจ้าแผ่นดิน เป็นความจริงที่ว่า ความลับไม่มีในโลก เพราะในที่สุดพวกเขาก็รู้ว่าคนที่ถูกสำเร็จโทษไม่ใช่เรา เลยกลัวว่าสหายของเราจะรู้เรื่องนี้ จึงพยายามสืบหาเราจนพบ"

"กระผมสงสารเขาสองคน เขาคงไม่รู้ว่าได้ทำอนันตริยกรรมที่ทำให้ตัดสวรรค์ตัดนิพพาน เพราะความหลงในสงสารทีเดียวที่ทำให้เขาสร้างกรรมทำบาป แล้วเขาถูกพระเจ้าแผ่นดินลงโทษหรือไม่ขอรับ"

"สหายเรายังมิทันได้ลงโทษ กรรมก็ลงโทษพวกเขาเสียก่อน ก็อย่างที่เราบอกแล้วว่า เกิดกบฏซ้อนกบฏให้วุ่นวายไปหมด สหาย

เราไม่ต้องทำอะไร เขาก็ฆ่ากันเองตายตกไปตามกัน เราอยากให้ท่านไปยังถ้ำที่เราเคยอาศัยอยู่และไปเอาของดีมาเก็บไว้"

"ของดีอะไรขอรับ"

"ท่านไปถึงก็จะรู้เอง กลับจากอินเดียแล้วท่านจงไปเอาของดีที่..." พระเถรเจ้าบอกชื่อถ้ำและที่ตั้งแก่สมภารวัดป่ามะม่วง ผู้ซึ่งรับว่าจะไปยังที่นั้นเมื่อกลับจากอินเดียแล้ว

"ความจริงทั้งหมดที่เราเล่ามานี้ เมื่อท่านนำไปเล่าให้ศิษย์ฟัง ก็ต้องบอกให้เขาฟังอย่างปล่อยวาง อย่าได้คิดเคียดแค้นชิงชังต่อฝ่ายกบฏ หรือแม้กระทั่งฝ่ายพม่า อย่าไปเก็บอดีตมาเป็นเหตุให้สร้างกรรมทำเวรต่อไปอีก อดีตก็คืออดีต มันผ่านไปแล้ว ต้องอโหสิกรรมต่อกัน ในอนาคตประเทศพม่าจะเจริญรุ่งเรืองในพระพุทธศาสนายิ่งกว่าประเทศไทย คนพม่าจะพากันปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด ขณะที่คนไทยไปหลงใหลในวัฒนธรรมตะวันตก พากันละทิ้งพระพุทธศาสนาอันเป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทย สังคมจะวุ่นวาย นักการเมืองจะเอาเปรียบประชาชน ผู้นำประเทศจะไม่สนใจคุณธรรมความดี แต่จะไปให้ความสำคัญกับความสุขสบายทางกายพยายามมอมเมาประชาชนที่ไม่รู้เท่าทันด้วยวัตถุและสิ่งปรนเปรอทั้งหลาย ปกครองประเทศด้วยตัณหา มิใช่ด้วยปัญญา เยาวชนจะเสียหายกันมากทั้งในเรื่องยาเสพติดและเรื่องเพศ ท่านเห็นจะต้องทำงานหนักเพื่อรักษาพระพุทธศาสนาไว้ให้คนที่มีปัญญา ซึ่งเราไม่อยากเรียกว่าปัญญาชน เพราะในอนาคตพวกที่เรียกตัวเองว่าปัญญาชนจะเป็นคนมืดบอดในทางธรรม และจะเป็นกันมากทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ท่านจะเป็นที่พึ่งของคนดีมีปัญญา ส่วนคนทรามต่ำปัญญาจะพากันริษยาใส่ร้ายป้ายสีท่าน ท่านต้องอดทน อย่าเพิ่งละสังขารเสียก่อนที่บ้านเมืองจะสงบเรียบร้อย เมืองไทยไม่สิ้น

คนดี แล้ววันหนึ่งคนชั่วก็จะพ่ายแพ้และมีอันเป็นไปตามกรรมของเขา ขอให้ท่านสอนอย่างปล่อยวาง ส่วนเราจะคอยเป็นกำลังใจให้เช่นเดียวกับหลวงพ่อในป่าอาจารย์ของพวกเรา” หลวงพ่อในป่าจึงพูดกับท่านพระครูว่า

“การไปอินเดียครั้งนี้จะมีประโยชน์มหาศาลสำหรับเธอ เพราะพระพุทธเจ้ามีจริง และการสอนเรื่อง**ตถาคตโพธิสัทธา**จะแจ่มแจ้งชัดเจนขึ้น ในอนาคตเมื่อคนพากันหลงใหลในวัตถุ คนบาปก็จะพยายามแต่งพุทธประวัติและพุทธธรรมให้ผิดแผกแตกต่างไปจากความจริง โดยมุ่งประโยชน์ด้านวัตถุเป็นสำคัญ ไม่คำนึงถึงด้านจิตใจ เพราะไม่เคยปฏิบัติธรรมเจริญพระกรรมฐานอย่างที่พวกเธอทำ เมื่อเขาเข้าไม่ถึงธรรม เขาก็จะทำธรรมนั้นให้เป็นวัตถุที่จับต้องได้ จะมีการแต่งพุทธประวัติขึ้นใหม่ พระไตรปิฎกก็จะถูกดัดแปลงจนแทบไม่เหลือเค้าของเดิม เขาจะจ้างนักวิชาการที่จบดอกเตอร์มาจากประเทศตะวันตก ให้แต่งพระไตรปิฎกขึ้นใหม่ เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในดินแดนชมพูทวีปก็จะถูกดัดแปลงให้มาเกิดขึ้นในประเทศไทย เท่ากับจะทำให้พระพุทธศาสนาเกิดในประเทศไทย ไม่ใช่ในชมพูทวีป แล้วก็จะสรุปว่า พระพุทธเจ้าก็คือตัวเขา ไม่ใช่พระสมณโคดมที่เราเคยเรียนกันมา พูดให้เข้าใจง่ายคือ เขาจะตั้งตนเป็นศาสดา ซึ่งเป็นเรื่องเสียหายมาก พระธรรมและพระวินัยจะถูกทำให้วิปลาสคลาดเคลื่อน แต่ข้อนั้นเธอไม่ต้องห่วง เพราะพระไตรปิฎกฉบับที่ถูกต้องตรงตามคำทรงสอนของพระพุทธองค์ยังคงมีอยู่ในประเทศอื่น เช่น ประเทศพม่า ศรีลังกา และประเทศตะวันตก ในที่สุดพระพุทธศาสนาที่แท้จะหมดไปจากเมืองไทย แต่จะไปเจริญงอกงามในต่างประเทศ ถึงเวลานั้นเธอก็ละสังขารไปแล้ว แต่ไม่เป็นไร ขอให้สบายใจได้ คิดเสียว่า ถึงอย่างไรพระพุทธศาสนา

ที่แท้ก็ยังมีอยู่ในโลก คนมีบุญวาสนาจะรู้จักของแท้ ส่วนคนไร้บุญวาสนาก็จะอยู่กับของเทียมต่อไป" หลวงพ่อในป่าสอนศิษย์ให้ปล่อยวางทั้งที่ศิษย์ของท่านปล่อยวางได้แล้ว แต่ที่ต้องสอนก็เพื่อจะให้ศิษย์ไปสอนศิษย์รุ่นหลังๆ ซึ่งคงจะมีไม่มากนัก เพราะในอนาคตคนจะไม่ละอายความชั่วไม่กลัวบาปกรรม จึงทำชั่วทุกรูปแบบ คนมีปัญญาจะเหลือน้อย คนเขลาจะเพิ่มมากขึ้น

"พูดถึงประเทศพม่า ผมขอถือโอกาสกราบเรียนหลวงพ่อว่า พระพุทธรูปโบราณที่พระพม่าชื่อครูบาวังได้มอบให้กับผมสมัยที่ธุดงค์ไปพม่ากับหลวงพ่อคราวนั้น บัดนี้ไม่อยู่ที่ผมแล้ว ผมได้คืนให้เจ้าของเขาไปแล้วครับ" ท่านหมายถึงนางสาวต้นหลิว

"ของของเขาก็ต้องคืนเจ้าของเขาไป แต่คนที่เธอให้นั้นเขาไม่มีบุญวาสนาที่จะรักษาไว้ได้ เธอต้องทำใจเมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้น" หลวงพ่อในป่าพูดเพราะ "รู้" ว่านางสาวต้นหลิวจะทำอย่างไรกับพระพุทธรูปโบราณองค์ดังกล่าว "เราเองก็ได้มอบไม้เท้าให้ศิษย์ชาวพม่าที่เป็นเจ้าอาวาสวัดหนองคำ อำเภอภายาก จังหวัดเชียงตุง วันหนึ่งศิษย์ของเธอจะไปวัดนี้"

"ศิษย์คนไหนครับ" ท่านคิดว่าคงจะเป็นพระบัวเฮียว หลวงพ่อในป่ารู้ความคิดของศิษย์จึงพูดว่า

"ไม่ใช่พระบัวเฮียว ศิษย์ของเธอคนนี้เขาจะมาช่วยเธอสอนกรรมฐานแทนพระบัวเฮียว ขณะนี้เขาอายุ ๑๐ ขวบ ยังไม่รู้จักเธอและเธอก็ยังไม่รู้จักเขา อีก ๕ ปี เขาจะมาบวชเณรที่วัดป่ามะม่วง สามเณรรูปนี้จะช่วยเธอได้มาก ปี ๒๕๓๗ เขาจะธุดงค์ไปพม่าและจะได้เห็นไม้เท้าของเรา" หลวงพ่อในป่าพูดถึง "ศิษย์ในอนาคต" ของท่านพระครู

เวลาตีสี่ เมื่อพระมหาบุญและพระภิกษุวัดป่ามะม่วงมาลงอุโบสถ ก็เห็นท่านสมภารนั่งรออยู่แล้ว ผิดกับวันอื่นๆที่ท่านจะเดินเข้าประตูโบสถ์มาเวลาสี่นาฬิกาตรง เมื่อสงฆ์แสดงอาบัติต่อกันเสร็จแล้ว สมภารจึงจุดธูปเทียน และนำกล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย เริ่มตั้งแต่ **"โย โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ** ไปจนถึง **อมฺหากํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย"** โดยกล่าวนำทีละวรรคให้พระลูกวัดว่าตามจบแล้วจึงทำวัตรเช้าพร้อมกันเป็นภาษาบาลี ไม่ต้องแปล หากเป็นคฤหัสถ์ ท่านจะให้แปลด้วย เพื่อจะได้รู้ความหมายของคำในขณะที่สาธยาย

การทำวัตรเช้าเสร็จสิ้นลงเมื่อเวลาห้านาฬิกา จากนั้นเจ้าอาวาสจึงเทศน์เกี่ยวกับพระวินัย แล้วจึงแจ้งให้พระลูกวัดทราบว่า ท่านจะเดินทางไปนมัสการสังเวชนียสถาน ณ ประเทศอินเดียและประเทศเนปาล แล้วเลยถือโอกาสเล่าเหตุการณ์ที่ท่านประสบพบมาเมื่อเวลาเที่ยงคืน

"พระคุณเจ้าที่เคารพ" ท่านอารัมภบท สมภารวัดป่ามะม่วงท่านให้เกียรติพระลูกวัดด้วยการเรียกว่า "พระคุณเจ้า" เมื่ออยู่ในที่ประชุมสงฆ์

"ผมมีเรื่องที่จะชี้แจงแสดงให้ท่านทั้งหลายทราบ คือเมื่อเวลาสองยาม ผมเข้ามาในอุโบสถและอยู่ที่นี่จนกระทั่งถึงเวลาทำวัตรอย่างที่ท่านเห็นอยู่นี้ ท่านคงจะอยากทราบว่าผมเข้ามาทำอะไรในโบสถ์ ผมจะเล่าถวาย ณ บัดนี้" แล้วท่านจึงเล่าว่า

"ก่อนอื่น ผมขออ้างคัมภีร์มาแสดงสักเล็กน้อย เพื่อเป็นหลักฐานว่า สิ่งที่ผมประสบมาเป็นเวลา ๔ ชั่วโมงเต็ม เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง ท่านอย่าได้คิดว่าเป็นเรื่องเหลวไหลไร้สาระแต่ประการใด เมื่อคืนผมได้พบและสนทนากับเทพ ๓ องค์" พระมหาบุญมี

อาการตื่นเต้นที่ได้ยินได้ฟัง อยากรู้ว่าท่านสมภารได้สนทนากับเทพองค์ใดบ้าง พระอินทร์ พระพรหม หรือพระยมบาล พระลูกวัดรูปอื่นๆก็พลอยตื่นเต้นไปด้วย

"เรื่องเทพหรือเทวดานี้มีมาในพระไตรปิฎกหลายเล่ม อย่างเทพที่ผมสนทนากับท่านเมื่อคืนนี้ อยู่ในพระสุตตันตปิฎก ขุททก-นิกาย จูฬนิทเทส ท่านไปค้นดูได้ในเล่มที่ ๓๐ ข้อ ๖๕๔ หน้า ๓๑๒ เป็นพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ส่วนฉบับแปลเป็นภาษาไทยก็เล่มและข้อเดียวกัน แต่หน้าอะไรก็ให้ท่านไปค้นเอาเอง ที่ผมอ้างพระไตรปิฎกก็เพื่อจะให้เป็นหลักฐานว่า สิ่งที่พระพุทธองค์ทรงสอนนั้นล้วนเป็นสัจธรรม คือธรรมที่จริงแท้ เราเป็นศากยบุตรพุทธโอรสจะต้องศรัทธาในคำทรงสอนของเสด็จพ่อ ต้องรักษาของดีนี้ไว้ให้เป็นมรดกตกทอดไปถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน ผมรู้สึกเสียใจที่ชาวพุทธยุคนี้เขาไม่ศรัทธาในพระศาสนากันแล้ว เพราะไปหลงระเริงในวัตถุมีทรัพย์สินเงินทองเป็นต้น ในอนาคตกาล แม้พระสงฆ์องค์เจ้าก็จะไม่ศรัทธาในพระธรรมคำสอน จะเห็นแก่ลาภสักการะและสมณศักดิ์มากกว่าศรัทธาจะเสื่อมถอย น่าเป็นห่วงพระศาสนามาก เพราะฉะนั้น พวกท่านที่เข้ามาบวชในพระบวรพุทธศาสนาจะต้องสำเหนียกในเรื่องนี้ให้มาก ท่านจะต้องมีศรัทธาในพระศาสนา มิใช่มาบวชจิ้มๆจ้ำๆไปวันๆ หากพระสงฆ์ไม่มีศรัทธาในพระศาสนาแล้วจะไปสร้างศรัทธาแก่ญาติโยมได้อย่างไร ศรัทธาที่พระพุทธองค์ทรงสอนนั้นหมายถึงความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล ซึ่งมี ๔ อย่าง ได้แก่ *กัมมสัทธา* ท่านจะต้องเชื่อกรรม เชื่อกฎแห่งกรรมว่ามีอยู่จริง *วิปากสัทธา* ท่านจะต้องเชื่อผลของกรรม ว่ากรรมมีผลจริง *กัมมัสสกตาสัทธา* ท่านจะต้องเชื่อว่าสัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของของตน และที่สำคัญที่สุดคือ *ตถาคตโพธิสัทธา* ท่านจะต้องเชื่อความตรัสรู้ของพระ

พุทธเจ้า มั่นใจในองค์พระตถาคตว่าทรงเป็นพระสัมมาสัมพุทธะ ทรงพระคุณทั้ง ๙ ประการ ดังพรรณนาไว้ในบทพระพุทธคุณที่เราได้สาธยายกันไปเมื่อตอนทำวัตรเช้า ศรัทธาทั้ง ๔ อย่างนี้ ตถาคตโพธิสัทธาสำคัญที่สุดและเป็นที่มาของศรัทธาสามอย่างข้างต้น ผมจึงขอย้ำกับท่านทั้งหลายว่า ท่านจะต้องศรัทธาในพระศาสนา เมื่อท่านมีศรัทธา ท่านก็จะมีปสาทะ ที่เรียกรวมกันว่า ศรัทธาปสาทะ คำว่า *ปสาทะ* แปลว่า ความเลื่อมใส ความชื่นบานผ่องใส คืออาการที่จิตเกิดความแจ่มใสโปร่งโล่งเบิกบานปราศจากความอึดอัดขุ่นมัว เพราะฉะนั้นศรัทธากับปสาทะจึงใช้คู่กัน หมายถึงความเชื่อและความเลื่อมใส เมื่อเราเชื่อเราก็เกิดความเลื่อมใส ถ้าไม่เชื่อความเลื่อมใสก็ไม่เกิด” พระมหาบุญอยากฟังเรื่องเทพสามองค์ จึงแอบคิดในใจว่า

“หลวงพ่อพูดชักแม่น้ำทั้งห้าอยู่นั่นแหละ ผมอยากฟังเรื่องเทพสามองค์จะแย่อยู่แล้ว ที่ผมเห็นเมื่อคืนไม่ใช่แค่สามองค์นี่นา ผมเห็นเป็นพันๆองค์ ทั้งเทพบุตรและเทพธิดา หรือว่าผมจะตาฝาดไปก็ไม่รู้ แต่ที่แน่ๆคือเห็นพระสามองค์” พระมหาบุญมัวคิดเพลินอยู่ จึงถูกท่านพระครูทักกลางคันว่า

“ท่านมหาอย่าเพิ่งใจร้อน เดี๋ยวท่านจะได้ฟังแน่นอน” บรรดาพระลูกวัดต่างมองไปที่พระมหาบุญเป็นตาเดียวกัน ท่านสมภารจึงบอกพระลูกวัดว่า

“พระมหาบุญท่านหาว่าผมพูดชักแม่น้ำทั้งห้า เมื่อคืนท่านแอบมองตอนผมเดินมาที่นี่ ท่านได้เห็นเทพสามองค์ด้วย แต่ท่านไม่รู้ว่านั่นคือเทพ นอกจากเทพสามองค์แล้ว ท่านยังเห็นเทพบุตรเทพธิดา ซึ่งท่านคิดว่าเห็นเป็นพันๆองค์ ความจริงเป็นแสนๆองค์นะท่านมหา เทพบุตรเทพธิดามาฟังการสนทนาระหว่างผมกับเทพ

สามองค์ แสงสว่างจากเทพทำให้บริเวณอุโบสถสว่างไสวราวกับกลางวัน ใช่ไหมท่านมหา” ท่านถาม “พยาน”

“ครับหลวงพ่อ” พระมหาบุญรับรองพร้อมยกมือประนมขณะพูด

“เป็นแสนๆองค์เลยหรือครับ ผมคิดว่าแค่จำนวนพัน” ท่านพระครูจึงต้องขยายความว่า

“พวกเทพเขามีกายละเอียด เรียกว่ากายทิพย์ จึงไม่กินเนื้อที่เหมือนมนุษย์ สามารถอยู่ในที่ต่างๆได้โดยไม่ต้องเบียดเสียดยัดเยียดกัน ถ้าเป็นมนุษย์ โบสถ์ของเราบรรจุได้อย่างมากไม่เกินสองร้อย แต่ถ้าเป็นเทพบรรจุได้เป็นแสนๆ” ท่านพระครูอธิบาย

“แล้วเทพสามองค์ที่หลวงพ่อพบและสนทนาด้วยมีองค์ไหนบ้างครับ” พระมหาบุญอยากรู้เร็วๆ ทว่าท่านพระครูกลับถามว่า “ท่านคิดว่ามีองค์ไหนบ้างล่ะ” พระมหาบุญตอบตามที่คิดไว้ว่า “พระอินทร์ พระพรหม พระยมบาล ครับ”

“สามองค์นี้ไม่ได้มา เอาอย่างนี้ ผมจะบอกใบ้ว่า เทพสามองค์ที่ผมพบนั้น มีองค์หนึ่งที่ท่านรู้จักดี อยากรู้ชื่อท่านไหมล่ะ”

“อยากครับ ท่านชื่อเทพอะไรครับ”

“เทพบัวเฮียว” ท่านพระครูตอบยิ้มๆ

๙

วิสุทธิเทพ

"เทพบัวเฮียว...หมาย...หมายความว่า...ว่าอย่างไรครับ" พระมหาบุญมีอันเป็นโรคติดอ่างอย่างเฉียบพลัน

"ก็หมายความว่าพระบัวเฮียวกลายเป็นเทพแล้วน่ะสิครับ เทพคือเทวดา หรือจะเรียกว่าเทพเจ้าก็ได้" ท่านพระครูตอบชัดเจน

"หมาย...หมายความว่าพระ...พระบัวเฮียวตาย...ตายแล้วหรือครับ" รองเจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วงยังไม่หายติดอ่าง

"ท่านจะใช้คำว่า 'ตาย' กับพระบัวเฮียวไม่ได้นะครับ"

"ขอ...ขอโทษ ครับ ผม...ผมตกใจที่...ที่รู้...รู้ว่าพระบัว...บัวเฮียว มรณภาพ ทำ...ทำไมท่านถึง...ถึงอายุสั้นครับ"

"ท่านใช้คำว่า 'มรณภาพ' ก็ยังไม่ถูกต้อง แต่เอาเถอะ ผมอยากจะบอกท่านว่า ท่านต้องปฏิบัติกรรมฐานให้มากกว่าที่ทำอยู่ จะได้ไม่ตกใจจนพูดอึก ๆอัก ๆเหมือนคนติดอ่างอย่างนี้" ท่านพระครูถือโอกาสสอนพระลูกวัด สอนแบบยิงปืนนัดเดียวได้นกทั้งฝูง ทั้งนี้ทั้งนั้นเพราะพระลูกวัดของท่านเริ่มจะย่อหย่อนในการปฏิบัติ ยังไม่มีรูปใดปฏิบัติได้ยอดเยี่ยมเท่าพระบัวเฮียวเลยสักรูป

"พระบัวเฮียวมรณภาพแล้วไปเกิดเป็นเทวดาหรือครับ"

พระบัวเขียวถามท่านพระครู

"ท่านยังไม่ได้มรณภาพหรอกครับ ผมกำลังจะเรียนท่านทั้งหลายว่า เทพ ๓ องค์ ที่ผมพบเมื่อคืนนี้หมายถึง **วิสุทธิเทพ** มีหลวงพ่อในป่าซึ่งเป็นอาจารย์ของผมองค์หนึ่ง พระภิกษุสมเด็จพระเจ้าตากสินพระองค์หนึ่ง และพระบัวเฮียวองค์หนึ่ง พระภิกษุทั้งสามองค์นี้ท่านเป็นวิสุทธิเทพ" ท่านพระครูอธิบาย

"หมายความว่าอย่างไรครับ" พระบวชใหม่รูปหนึ่งถาม

"เอาอย่างนี้นะครับ ผมจะอธิบายเรื่องเทพ ๓ ให้พวกท่านฟัง เทพ ๓ มีมาในคัมภีร์พระไตรปิฎก ขุททกนิกาย จูฬนิทเทส ซึ่งได้แสดงไว้ว่า เทพหรือเทวดามี ๓ ประเภทด้วยกัน ประเภทที่หนึ่งเรียกว่า *สมมติเทพ* คือ เทวดาโดยสมมติ เทวดาประเภทนี้ได้แก่ พระราชา พระเทวี และพระราชกุมาร ประเภทที่สองเรียกว่า *อุปปัตติเทพ* คือเทวดาโดยกำเนิด ได้แก่ เทวดาในกามาวจรสวรรค์ ๖ ชั้น และพรหมทั้งหลาย ประเภทสุดท้ายเรียกว่า *วิสุทธิเทพ* คือ เทวดาโดยความบริสุทธิ์ ได้แก่ พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า และพระอรหันต์ทั้งหลาย" ท่านพระครูอ้างความในพระไตรปิฎก

"หลวงพ่อหมายความว่า พระบัวเฮียวสำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้วใช่ไหมครับ" พระมหาบุญถาม รู้สึกยินดีที่สหธรรมิกของท่านสามารถตัดความหลงในสงสารได้ ขณะเดียวกันก็นึกตำหนิตัวเองที่ย่อหย่อนในการปฏิบัติ เห็นจะต้องปฏิบัติให้มากขึ้นอย่างที่ท่านพระครูเตือน เพราะไหนๆก็ไม่ได้สึกหาลาเพศไปเป็นผู้ครองเรือนแล้ว ในเมื่อเอาดีทางโลกไม่ได้ ก็ควรจะเอาดีทางธรรมเหมือนที่พระบัวเฮียวทำสำเร็จแล้ว

"วิสุทธิเทพสามองค์ที่หลวงพ่อกล่าวถึง ผมรู้จักสององค์

เพราะหลวงพ่อพูดถึงบ่อย แต่ที่สงสัยและไม่เคยได้ยินได้ฟังมาก่อนคือ พระภิกษุสมเด็จพระเจ้าตากสิน หลวงพ่อจะกรุณาอธิบายได้ไหมครับ ผมเคยเรียนประวัติศาสตร์กรุงธนบุรี ไม่มีตอนไหนเลยที่ระบุว่าสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชผนวช มีแต่ว่าพระองค์เจริญวิปัสสนาจนพระสติฟั่นเฟือนถึงกับทรงประกาศว่า พระองค์เป็นพระโสดาบัน และบังคับให้พระภิกษุสงฆ์กราบพระองค์ รูปใดไม่ทำตามก็ทรงมีรับสั่งให้เฆี่ยน ผมอ่านประวัติศาสตร์ตอนนี้แล้วรู้สึกไม่สบายใจ เหมือนว่าพระศาสนาเสื่อมโทรมเสียภาพลักษณ์หมด” พระวิสุทธิ์กราบเรียน

“ไม่ใช่แต่ท่านหรอกที่เข้าใจอย่างนี้ ผมและคนไทยทั้งประเทศก็เข้าใจตรงกันเพราะเราอ่านประวัติศาสตร์ แต่เมื่อคืนนี้ พระเถรเจ้าทรงเล่าความจริงที่ไม่เหมือนกับประวัติศาสตร์ให้ผมฟังโดยมีหลวงพ่อในป่าและพระบัวเฮียวเป็นพยาน ผมจะเล่าให้ท่านทั้งหลายฟังในโอกาสต่อไป ถึงเวลาแล้วที่คนไทยจะได้รู้จักสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในฐานะที่พระองค์ทรงเป็นจริงๆ มิใช่ตามที่บันทึกไว้ในประวัติศาสตร์”

“หมายความว่าประวัติศาสตร์ไม่จริงหรือครับ” พระหนุ่มถาม

“ประวัติศาสตร์บันทึกไปตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง แต่เหตุการณ์ที่คนสมัยนั้นประสบแม้จะเกิดขึ้นจริง แต่ความจริงแล้วไม่จริง คือเป็นเพียงลิเกฉากหนึ่งเท่านั้น บังเอิญผู้แสดง แสดงได้แนบเนียนมากจนคนดูคิดว่าเป็นเรื่องจริง ท่านทั้งหลายโปรดอย่าคิดว่าเป็นเรื่องไร้สาระ มิใช่เรื่องไร้สาระแต่ประการใด แต่ที่ต้องเป็นเช่นนั้นก็เพื่อความอยู่รอดปลอดภัยของประเทศชาติ **สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช**

ทรงใช้กุศโลบายเพื่อรักษาเอกราชของชาติไว้ให้คนไทย นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณที่ผองไทยจักต้องจดจำไปสอนลูกสอนหลาน และต้องสร้างจิตสำนึกแห่งความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ให้มีในตนและเยาวชนของชาติ เป็นหน้าที่ของผมและท่านทุกรูปที่ต้องสอนญาติโยมให้มีความกตัญญูต่อแผ่นดิน กรุงศรีอยุธยาต้องเสียให้แก่พม่าเพราะคนไทยไม่กตัญญูต่อแผ่นดิน ในอนาคตคนไทยจะอกตัญญูกันมาก จะไม่รักแผ่นดินถิ่นกำเนิดของตน จะไปชื่นชมโสมนัสในแผ่นดินของต่างชาติ อยากจะเป็นอารยชนเหมือนคนตะวันตก พยายามขายแผ่นดินของตนเพื่อไปอยู่แผ่นดินอื่น ผมขอเรียนท่านทั้งหลายให้ทราบว่า ไม่มีที่ไหนในโลกนี้จะสงบร่มเย็นเหมือนผืนแผ่นดินไทยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ใครก็ตามที่คิดขายชาติ คิดล้มล้างสถาบันกษัตริย์ เขาจะต้องแพ้ภัยตนเอง ...”

“ขอประทานโทษครับหลวงพ่อ” พระมหาบุญพูดขัดขึ้นเมื่อเห็นว่าสมภารกำลังจะเทศน์ยืดยาวต่อไปไม่หยุดยั้ง

“ท่านมหามีอะไรก็ว่าไป” ท่านพระครูอนุญาต

“คือผมอยากสรุปเรื่องที่ผมสงสัย ประเดี๋ยวฟังเพลินจะลืม จึงขออนุญาตสรุปว่า เมื่อคืนนี้ผมได้เห็นเทพสองประเภทใช่ไหมครับ คืออุปปัตติเทพ และวิสุทธิเทพ”

“ถูกแล้ว ท่านมหาโชคดีและมีบุญที่ได้เห็นอุปปัตติเทพ ซึ่งคนทั้งหลายไม่มีโอกาสได้เห็น หากท่านทั้งหลายตั้งใจปฏิบัติธรรมเจริญพระกรรมฐาน ท่านจะเห็นเทพหรือแม้แต่เป็นเทพเสียเอง คือเป็นวิสุทธิเทพอย่างที่พระบัวเฮียวท่านเป็นแล้ว”

“หลวงพ่อครับ ผมอยากฟังเรื่องพระภิกษุสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชครับ ผมอยากทราบว่าพระองค์ผนวชตอนไหน

และเหตุใดจึงทรงสละราชสมบัติออกผนวช แล้วทำไมประวัติศาสตร์จึงบันทึกไว้ไม่ตรงกับความจริง" พระบุญโชยเรียนถาม

"สิ่งที่ท่านถามเป็นเรื่องที่คนไทยอยากรู้มานาน แต่ถ้าผมเล่าตอนนี้ ท่านก็จะไม่ได้บำเพ็ญกิจวัตรมีบิณฑบาต กวาดอาวาส วิหาร ลานพระเจดีย์ เป็นต้น ไว้โอกาสหน้าผมจะเล่าให้ฟัง เอาละ ไปบำเพ็ญกิจวัตรกันได้" แล้วท่านจึงนำกราบพระรัตนตรัยอีกครั้ง จากนั้นจึงแยกย้ายกันไปบำเพ็ญกิจวัตร

ฉันเช้าแล้ว เจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วงก็ลงรับแขกตามปกติ ญาติโยมมากันเนืองแน่นเหมือนเช่นเคย ทั้งที่ไม่ใช่วันหยุดราชการ เมื่อท่านลงมานั่งยังอาสนะ บรรดาสตรีและบุรุษที่นั่งรออยู่ก็พากันกราบท่านสามครั้ง บางคนกราบได้ถูกต้องสวยงาม หากก็มีบางคนที่กราบปลก ๆเหมือนไม่เต็มใจกราบ หรือไม่ก็ไม่เคยฝึกมาก่อน หากเขาสละเวลามาเข้ากรรมฐาน ๗ วัน ก็จะกราบได้อย่างสวยงามเพราะที่วัดป่ามะม่วงสอนตั้งแต่การยืน เดิน นั่ง นอน การกราบไหว้ การจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย ไปจนถึงการเดินจงกรมและการนั่งภาวนา ผู้ที่ปฏิบัติอย่างตั้งใจ เมื่อออกจากวัดกลับไปบ้าน บุคลิกภาพจะเปลี่ยนไปเป็นคนละคน ที่เคยกระด้างคางแข็งก็จะกลายเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน ที่มารยาททรามจะกลายเป็นมารยาทงาม ที่เคยทำชั่วก็กลับทำดี กรรมฐานช่างมีอานิสงส์มากมายนัก

รายแรกที่ได้สนทนากับท่านพระครูในเช้านี้มิใช่ 'เจ้าทุกข์' แต่เป็น 'เจ้าสัว' เขากราบเรียนว่า "หลวงพ่อครับ ลูกชายผมกับเพื่อน ๆมาเข้ากรรมฐานที่วัดนี้ ๗ วัน กลับไปหายเกเรเลย ผมกับแม่เขากำลังหมดอาลัยตายอยาก เพราะเสียใจและผิดหวังที่มีลูกไม่

เอาไหน ผมลงทุนจ้างให้เขามาปฏิบัติ แล้วก็ได้กำไรมหาศาล คือนอกจากเขาจะหายเกเรแล้ว ยังไม่รับเงินค่าจ้างที่เขาตั้งราคาไว้ถึงห้าแสน ผมกับแม่เขาแทบไม่เชื่อว่าลูกจะเปลี่ยนได้มากขนาดนี้"

"จริงค่ะ หลวงพ่อ หนูรู้สึกเหมือนได้ลูกคนใหม่ เขาไม่เคยทำให้พ่อแม่สบายอกสบายใจเลยสักครั้งตั้งแต่เขาเกิดมา หนูกับเตี่ยเขากำลังจะทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินทั้งหมดให้กับมูลนิธิการกุศลเพราะคิดว่าเขาคงไม่สามารถรักษาทรัพย์สมบัติเหล่านี้ไว้ได้" ภรรยาเจ้าสัวกราบเรียนบ้าง

"แล้วโยมยังคิดที่จะยกทรัพย์สมบัติให้กับมูลนิธิการกุศลอีกหรือเปล่า" ท่านพระครูถามยิ้มๆ

"ไม่คิดแล้วครับ แต่จะนำส่วนหนึ่งมาสร้างกุศลต่อ คือผมจะมาขออนุญาตสร้างอาคารที่พักสำหรับผู้มาเข้ากรรมฐาน ลูกชายผมเขาเป็นคนต้นคิด เขาบอกว่าที่พักไม่เพียงพอกับจำนวนคนที่เข้ามาปฏิบัติ จึงอยากจะมาสร้างอาคารที่พักสักหลังหนึ่ง ที่บรรจุคนได้เป็นร้อยๆ ถือเป็นการตอบแทนที่วัดนี้สร้างลูกผมให้เป็นคนดี ถ้าพวกวัยรุ่นแบบลูกผมมาเข้าปฏิบัติแล้วกลับเนื้อกลับตัวได้ พ่อแม่เขาจะได้ดีใจ หายทุกข์หายโศกเหมือนผมกับภรรยา" 'เจ้าสัว' ให้เหตุผล เป็นเหตุผลของผู้ปรารถนาให้เพื่อนร่วมเกิด แก่ เจ็บ ตาย ได้พ้นจากทุกข์และมีความสุขอย่างยั่งยืน

"อาตมาขออนุโมทนาในกุศลจิตของโยมทั้งสอง โยมเป็นคนใจกว้างและมองการณ์ไกล นี่แหละที่อาตมาเรียกว่า 'สร้างความดีไว้กับลูก ทำถูกไว้กับหลาน' โยมเป็นคนจิตใจดี แล้วโยมก็จะเจริญรุ่งเรือง เงินไหลนองทองไหลมา อาตมาสอนญาติโยมเสมอว่า **ต้องทำจิตให้ดีแล้วจะร่ำรวย สวย ดี มีปัญญา เพราะจิตดีก็จะดูดเอาสิ่งดีเข้ามาหาตัว คิดถึงเงิน เงินก็ไหลนอง คิดถึงทอง ทอง**

ก็ไหลมา ที่เขาเรียกว่า เสกเงินเสกทองได้ ส่วนคนที่จิตไม่ดี ก็จะดูดเอาสิ่งไม่ดีเข้ามา เงินทองก็หดหายเพราะจิตไม่เป็นกุศล”

“สรุปว่า หลวงพ่ออนุญาตให้ผมสร้างอาคารที่พักสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมใช่ไหมครับ” เจ้าสัวจากจังหวัดสุพรรณบุรีถาม

“อาตมาอนุญาต และขอให้ไปติดต่อกับพระมหาบุญเรื่องการก่อสร้าง เพราะอาตมาจะไม่อยู่”

“หลวงพ่อจะไปไหนหรือคะ” ภรรยาเจ้าสัวถาม

“อาตมาจะไปนมัสการสังเวชนียสถานที่ประเทศอินเดียและเนปาล มีโยมเขานิมนต์ให้ไป โยมรู้จักโยมผ่องใส ใจบุญ หรือเปล่า โยมผ่องใสเขานิมนต์พระไป ๕ รูป และเป็นเจ้าภาพออกค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมด”

“รู้จักค่ะหลวงพ่อ คุณพี่ผ่องใสเป็นคนสุพรรณ พอแต่งงานก็ย้ายมาอยู่กรุงเทพฯกับสามี แต่ก็ยังไปช่วยสร้างโบสถ์สร้างศาลาทอดกฐินผ้าป่าที่จังหวัดสุพรรณเสมอๆ คนสุพรรณรู้จักคุณพี่ผ่องใสกันทุกคนค่ะ หนูกับเฮียก็เป็นคนสุพรรณ”

“อ้อ อย่างนั้นหรอกหรือ แล้วโยมผ่องใสเขาจะลงสมัครผู้แทนหรือเปล่า ถ้าลงอาตมาว่าต้องได้แน่นอน”

“คงไม่ลงหรอกค่ะ คุณพี่เคยพูดกับหนูว่า นักการเมืองไม่ดี คนดีที่มาเป็นนักการเมืองก็ไม่สามารถรักษาความดีไว้ได้ ยิ่งคนเลวอยู่แล้วก็จะเลวหนักขึ้น คุณพี่จึงไม่คิดจะลงสมัครผู้แทนเพราะไม่อยากเสียความดีค่ะ”

“โอ้โฮ นี่โยมผ่องใสคิดอย่างนี้หรือ คิดเหมือนอาตมาเลย อาตมาเคยคิดจะสมัครเป็นนายกรัฐมนตรี แต่ก็กลัวจะรักษาความดีไว้ไม่ได้ ก็เลยต้องเลิกล้มความคิด” ท่านพูดเล่นเพื่อช่วยให้บรรยากาศแห่งการรอคอยไม่ตึงเครียด

"หลวงพ่อจะเดินทางเมื่อไรครับ"

"มะรืนนี้ ถ้าอาตมากลับมาก็มาคุยกันบ้างนะ อาตมามีเรื่องอยากคุยกับโยม" ท่านคิดว่าจะเล่าเรื่องพระภิกษุสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชให้เขาฟัง หลวงพ่อในป่าเตือนว่าจะต้องเลือกคนฟังที่เป็นสัมมาทิฏฐิ หากเล่าให้พวกมิจฉาทิฏฐิฟัง เขาจะไม่เชื่อ

"เรื่องอินเดียหรือครับ ผมเคยไปมาหลายครั้งแล้ว และชอบมาก คิดว่าจะไปปีละครั้ง ผมเลือกไปเดือนตุลาคมเพราะอากาศกำลังดี ไม่ร้อน ไม่หนาว ฝนไม่ตกเพราะหมดฤดูฝนพอดี หลวงพ่อไปช่วงนี้ก็หนาวแย่เลยสิครับ น่าจะไปเดือนตุลาคมพร้อมผม"

"เดือนตุลาอาตมาไปไหนไม่ได้หรอกโยม เพราะมีงานใหญ่ต้องทำถึงสองงาน วันที่ ๑๔ ทำบุญต่ออายุ อาตมาต้องต่ออายุกับพญายมราชทุกปีนับตั้งแต่รถคว่ำคอหัก นี่ก็ต่อมาได้ ๗ ปีเข้าปีนี้แล้ว พอวันที่ ๒๓ ก็ทำบุญวันปิยมหาราช เพื่ออุทิศกุศลถวายพระมหาบพิตรราชสมภารเจ้าที่ทรงมีคุณูปการต่อประเทศชาติของเรา อาตมาทำทุกปีเพื่อแสดงกตัญญูกตเวทิตาธรรมแด่สมเด็จพระปิยมหาราช พอถึงเดือนมกราคม วันที่ ๒๕ ซึ่งเป็นวันกองทัพไทย อาตมาก็ทำบุญอุทิศถวายบูรพมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ที่ทรงเสียสละเลือดเนื้อกอบกู้เอกราชรักษาชาติและแผ่นดินไทยไว้ให้อนุชนรุ่นหลัง" ท่านถือโอกาสสอนผู้ที่นั่ง ณ ที่นั้นว่า

"ญาติโยมทั้งหลาย เราเป็นคนไทยต้องมีความกตัญญูต่อแผ่นดิน แล้วก็ต้องสอนลูกสอนหลานให้รักแผ่นดินไทย อย่าเอาแผ่นดินไปขายให้ต่างชาติ คนที่คิดขายแผ่นดินไทยไปอยู่แผ่นดินอื่น เขาจะต้องทนทุกข์ตลอดชีวิต เพราะไม่มีที่ไหนจะสงบร่มเย็นเหมือนผืนแผ่นดินไทย" คำพูดของท่านพระครูทำให้บรรดาญาติ

โยมที่จะมาขอพรให้ขายที่ได้ต้องมีอันหน้าจ๋อยไปตามๆกัน หลายคนล้มเลิกความคิดที่จะขายแผ่นดินให้ต่างชาติ หากบางคนก็แก้ตัวด้วยการคิดว่า "ผมขายแค่ห้าร้อยไร่เองครับหลวงพ่อ อีกสองพันไร่จะเก็บไว้ให้ลูกหลาน"

"ถ้าขายห้าร้อยไร่ได้ อีกหน่อยก็ขายสองพันไร่ได้ แล้วต่อไปก็ไม่มีแผ่นดินจะอยู่" ท่านพระครูพูดลอยๆ แต่มีผลให้คนที่คิดว่าจะขายเพียงห้าร้อยไร่ต้องคิดใหม่ว่า "งั้นผมไม่ขายก็ได้ แต่จะให้เช่าระยะยาวแทน" แม้เขาจะพูดในใจ หากท่านพระครูก็พูดนอกใจว่า

"ถ้าให้เช่าก็ไม่เป็นไร แต่อย่าขาย" เจ้าสัวจากสุพรรณเกิดความรู้สึกว่าเริ่มจะฟังไม่รู้เรื่อง จึงขอตัวไปหาพระมหาบุญเพื่อปรึกษากับท่านเรื่องการสร้างอาคารที่พักสำหรับผู้ปฏิบัติธรรม

"หลวงพ่อคะ ลูกสาวหนูหายไปจากบ้านสองเดือนแล้วยังไม่กลับ มีคนเห็นว่าไปกับพระ" สตรีอายุประมาณห้าสิบกราบเรียนเมื่อถึงคิว

"พระที่ไหนล่ะ แล้วทำไมถึงได้ไปกับพระ"

"หนูก็ไม่ทราบว่าพระที่ไหน รู้แต่ว่าเขามาเข้ากรรมฐานที่วัดนี้ แล้วบังเอิญมารู้จักกับพระที่มากับทัวร์ ที่มาแวะชมวัดป่ามะม่วง" ท่านพระครูรีบต่อให้ว่า

"มาแวะชมแล้วก็มารับประทานอาหารกลางวันด้วย เป็นการประหยัดไปหนึ่งมื้อ เจ้าของทัวร์เขาฉลาดแล้วก็รู้จักประหยัดอดออม" ท่านพูดยิ้มๆ

"แล้วลูกสาวหนูจะกลับไหมคะ เขาพากันไปทางไหน" สมภารวัดป่ามะม่วงจำเป็นต้องพึ่ง 'เห็นหนอ' เพื่อหาคำตอบ

"อ้าว ทำไมถึงเป็นอย่างนั้นไปได้ ลูกสาวโยมนี่ไม่ไหวเลย

อุตส่าห์เรียนจบถึงปริญญาโท แต่ไม่ฉลาดเลย ถูกพระรูปนั้นหลอกเสียแล้ว" ท่าน'รู้'ว่าพระรูปนั้นต้องอาบัติปาราชิกเรียบร้อย แม้จะยังนุ่งห่มผ้ากาสาวะอยู่ หากก็ขาดความเป็นพระแล้วเพราะติดข้องในกามคุณ จึงไม่สามารถตัดความหลงในสงสารให้สิ้นไปได้

"แบบนี้ก็ต้องโทษหลวงพ่อด้วย หลวงพ่อสอนลูกสาวฉันอย่างไรถึงได้ให้พระมาหลอกได้" หล่อนรีบโยนความผิดให้ท่านพระครูพร้อมเปลี่ยนจาก 'หนู' มาเป็น 'ฉัน'

"ลูกสาวโยมอายุเท่าไรแล้ว" สมภารวัดป่ามะม่วงถามเสียงเรียบ

"อายุ ๒๗ ค่ะ"

"แล้วโยมเคยอบรมสั่งสอนเขาบ้างไหม ตลอดเวลา ๒๗ ปีที่เขาอยู่กับโยมน่ะ โยมสอนเขาไหม"

"สอนน่ะสิ ฉันทั้งอบรมทั้งสั่งสอน แต่มันดื้อรั้น ไม่เชื่อฟังเอง" ความโกรธทำให้หล่อนเรียกลูกว่า 'มัน'

"นั่นแหละ อาตมากำลังจะบอกว่า โยมเป็นแม่เขาแท้ๆ แล้วก็สอนเขามาตั้ง ๒๗ ปี เขายังไม่เชื่อฟัง ส่วนอาตมาเป็นคนอื่นแล้วก็สอนเขาแค่ ๗ วัน เขาจะเชื่อฟังหรือ แล้วเขาก็ไม่ตั้งใจปฏิบัติด้วย มาตามเพื่อน ไม่ได้ตั้งใจมา เพื่อนๆเขาตั้งใจปฏิบัติกัน แต่ลูกสาวโยมหนีออกมาจากห้องกรรมฐาน เลยมาเจอกับพระที่มากับทัวร์ คุยกันประเดี๋ยวเดียวก็ไปหลงคารมพระ นัดแนะกันว่าออกจากกรรมฐานจะไปเดินธุดงค์ด้วยกัน พอกลับไปบ้านก็เลยหอบเงินทองของมีค่าหนีไปกับพระ แต่เอาเถอะ เงินทองหมดเมื่อไรเขาก็จะซมซานกลับมาหาโยม โยมก็สอนกันใหม่ก็แล้วกัน"

"มันไปกันสองต่อสองหรือมีเพื่อนไปด้วย" หล่อนถามเสียงห้วน โกรธลูกจนต้องพานโกรธท่านพระครูด้วย

"ไม่มีเพื่อนไปด้วย" ท่านพระครูตอบ

"แบบนี้ก็เสร็จไอ้พระบ้านั่นแล้วสิ ทำไมมันถึงเลวแบบนี้ นี่ฉันจะไปแจ้งความจับมันเข้าคุกดีไหม" หล่อนปรึกษา

"ใจเย็นๆนะโยมนะ อย่าไปแจ้งความให้ต้องอายตำรวจเลย ลูกโยมบรรลุนิติภาวะแล้ว มิหนำซ้ำยังจบถึงปริญญาโท ดีไม่ดีตำรวจเขาจะว่าโยมได้ว่าเลี้ยงลูกไม่เป็น เอาเถอะ อีกสองเดือนเขาจะซมซานกลับมา มีหลานติดท้องมาให้โยมช่วยเลี้ยงด้วย" ท่านพูดเพราะรู้ว่าลูกสาวหล่อนมีท้องกับพระ

"จ้างฉันก็ไม่เลี้ยง ลูกใครก็ไม่รู้ ฉันจะยอมรับเป็นหลานได้อย่างไร" หล่อนพูดโกรธๆ รู้สึกอับอายขายหน้าประชาชีนัก

"โยม ใจเย็นๆนะ ถึงอย่างไรเขาก็เป็นหลานโยม จะเป็นลูกใครก็ช่าง แต่ที่แน่ๆคือเขาเป็นหลานโยม โยมไม่เคยได้ยินบ้างหรือ ที่คนโบราณเขาว่า 'หลานยายน่ะหลานข้า แต่หลานย่ายังไม่รู้ว่าหลานใคร' " ท่านพระครูพูดยิ้มๆ ทำให้ผู้ที่นั่ง ณ ที่นั้นพากันอมยิ้ม ยกเว้นคนลูกสาวหายที่ไม่ยิ้มเพราะยิ้มไม่ออก แล้วก็ไม่อมยิ้มเพราะไม่มียิ้มจะอม!

๑๐

สารพันปัญหา

สตรีอายุประมาณห้าสิบกราบปลกๆลากลับไปแล้ว บุรุษอายุประมาณห้าสิบก็เข้ามากราบเบญจางคประดิษฐ์อย่างสวยงาม แล้วร้องทุกข์ว่า "หลวงพ่อครับ พระอายุ ๒๕ พาเมียผมหนี ลูกสามคนร้องไห้หาแม่ทุกวัน หลวงพ่อช่วยตามเมียผมกลับด้วยเถิดครับ"

"พระอีกแล้วหรือ ทำไมถึงทำอย่างนี้ล่ะ บาปกรรมมากเลย รายเมื่อกี้พรากลูกเขา พอมารายนี้พรากเมียเขา แล้วยังพรากแม่ไปจากลูกๆอีก เป็นพระทำอย่างนี้ได้อย่างไร คนที่ไม่เข้าใจก็จะเอาไปพูดได้ว่า พระไม่ดี แล้วพากันไม่นับถือพระ" ท่านถือโอกาสสอนญาติโยมว่า

"ญาติโยมอย่าไปพูดอย่างนั้นนะ ปัจจุบันคนชั่วมาปลอมบวชกันมาก ที่มาบวชไม่ได้หวังวิมุติหลุดพ้น แต่มาบวชเพื่อจะหากิน คือเอาผ้าเหลืองมาห่มเพื่อหากินในทางหลอกลวงประชาชน อาตมาเรียกคนพวกนี้ว่า **พวกหลอกลวงโลกหวังเอาลาภ** บาปที่สุด อาตมาสงสารที่เขาเห็นกงจักรเป็นดอกบัว เห็นความชั่วเป็นความดี คนแบบนี้เขาไม่เรียกว่าพระ เพราะพระแปลว่า ผู้ประเสริฐ ผู้ประเสริฐย่อมไม่ทำความชั่ว จริงไหม"

"จริงครับ" โยมผู้ชายคนหนึ่งตอบ แล้วถามว่า

"แบบนี้พระรูปนั้นจะตกนรกไหมครับ" ท่านพระครูตอบว่า

"ตกนรกแน่นอน เพราะทำผิดทั้งทางโลกและทางธรรม ในทางโลกคือละเมิดศีลข้อกาเม ในทางธรรมก็ทำผิดพระวินัยข้อเสพเมถุน เท่ากับต้องอาบัติปาราชิก ขาดจากความเป็นภิกษุ ถ้าสึกแล้วจะบวชใหม่อีกไม่ได้ แล้วพวกบ้านโยมอายุเท่าไร" ท่านถามบุรุษผู้ถูกพระแย่งภรรยาไป

"สี่สิบห้าปีครับ แก่กว่าพระกำปั่น ๒๐ ปี เรียกว่าเป็นแม่ลูกกันได้ ผมไม่นึกว่าพระกำปั่นจะตามืดตามัวถึงกับเอาคนคราวแม่มาทำเมีย" พ่อลูกสามตำหนิคนโกนหัวห่มผ้าเหลือง

"ฉันก็ว่าภรรยาคุณคงจะตามืดตามัวเช่นกันที่เอาคนคราวลูกมาทำผัว" สตรีผู้หนึ่งเอ่ยขึ้น หล่อนนับถือพระจึงเข้าข้างพระ

"ไม่แน่นะคะ ภรรยาคุณอาจจะไปหลอกพระก็ได้ ถ้าเป็นผู้ชายเขาเรียกคนแบบนี้ว่า 'เฒ่าหัวงู' ส่วนผู้หญิงน่าจะเรียกว่า 'ไก่แก่แม่ปลาช่อน' พระท่านอายุน้อย แล้วก็อยู่แต่ในวัด จึงอ่อนต่อโลก เลยถูกภรรยาคุณหลอก" หล่อนรู้สึกคันปากอยากจะพูด

"กรุณาอย่าว่าภรรยาผม ถึงอย่างไรพระกำปั่นก็ผิดที่มาพาเมียผมหนี" บุรุษนั้นพูดเข้าข้างภรรยา ถึงจะโกรธหล่อนที่หนีตามพระไป แต่ก็ไม่อยากให้ใครมาว่า "ภรรยาที่เคารพ"

"พระรูปนั้นชื่อกำปั่นหรือ" ท่านพระครูถาม เพราะได้ยินเขาเรียก 'พระกำปั่น' มาสามครั้งแล้ว

"ครับหลวงพ่อ เขาชื่อกำปั่น แต่ผมอยากจะให้กำปั้นเขาสักสองสามที โทษฐานพาพวกบ้านผมหนี ต่อยพระบาปไหมครับ" เขาถามท่านพระครู

"นอกจากบาปแล้ว ยังถูกตำรวจจับในข้อหาทำร้ายร่างกาย

อีกด้วย การทำร้ายร่างกายเป็นคดีอาญา โยมอยากติดคุกหรือเปล่าล่ะ แล้วคิดบ้างไหมว่า ถ้าโยมไปติดคุก ลูกสามคนจะอยู่กับใครในเมื่อแม่ก็หนีตามพระไปแล้ว"

"จริงครับ ผมคิดผิดไป" คนเมียหายพูดเสียงละห้อย

"คิดผิดคิดใหม่ได้" ท่านพระครูใช้สำนวนก่อนสมัยถึงสิบปี เพราะอีกสิบปีข้างหน้า คนจะนิยมใช้สำนวนนี้

"ผมคิดไม่ออกหรอกครับ หลวงพ่อกรุณาช่วยผมคิดด้วย ผมสงสารลูกเหลือเกิน พวกเขาร้องไห้หาแม่ทุกวัน"

"ลูกโยมอายุเท่าไรล่ะ อ่านหนังสือเป็นหรือยัง"

"เป็นแล้วครับ ลูกสาวคนโตอายุ ๑๙ กำลังเรียนครู อยู่ปี ๒ คนรองอายุ ๑๕ กำลังเรียน ม.๕ ส่วนคนเล็กเป็นผู้ชาย อายุเพิ่งได้ ๓ ขวบ เป็นลูกหลงมาเกิด พี่ๆเขารักมาก พอน้องร้องไห้หาแม่ พวกเขาก็ร้องตามเพราะความสงสารน้อง"

"แล้วโยมล่ะ ร้องไห้ตามลูกด้วยหรือเปล่า" คำถามนี้แทงใจดำบุรุษวัยห้าสิบ เขาตอบเสียงอ่อยๆว่า

"ก็ร้องบ้างครับ ผมสงสารลูก" แท้จริงเขาคิดถึงภรรยามากกว่า

"สงสารลูกหรือคิดถึงแม่บ้านกันแน่" สมภารวัดป่ามะม่วงอุตส่าห์รู้ความในใจของเขา คนเมียหายจึงตอบแบ่งรับแบ่งสู้ว่า

"ก็ทั้งสองอย่างแหละครับ ตกลงหลวงพ่อจะช่วยตามเมียให้ผมใช่ไหมครับ" เขารวบรัดตัดความด้วยการโยนภาระให้ท่านพระครู

"อาตมาจะไปตามได้อย่างไรล่ะ มะรืนนี้อาตมาต้องเดินทางไปอินเดีย แล้วอีกอย่าง อาตมาก็ไม่ได้มีหน้าที่ตามเมียให้ใคร เพราะไม่ใช่หน้าที่พระ เมียใครก็ตามกันเอาเองแล้วกัน" ท่านพูดเหมือน

ไม่ต้องการช่วย

"หลวงพ่อได้โปรดเถิดครับ ช่วยผมกับลูกๆด้วย อย่าให้พวกเราต้องกำพร้าเมียกำพร้าแม่เลยนะครับ" เขาอ้อนวอน

"อาตมาขอถามอะไรโยมได้ไหม ขอถามว่า ทำไมโยมถึงไม่คิดมีภรรยาใหม่ หาแม่ใหม่ให้ลูกไม่ดีกว่าหรือ หาที่สาวๆสวยๆกว่าพวกบ้านโยมน่ะ" พ่อลูกสามตอบทันทีว่า

"ไม่ดีแน่ครับหลวงพ่อ เพราะผมได้สาบานไว้กับพวกบ้านตอนก่อนแต่งงานว่า จะไม่ขอมีใหม่ จะรักเดียวใจเดียวแต่เขาตลอดไป ผมสาบานกับเขาที่วัดพระแก้ว ซึ่งเป็นวัดศักดิ์สิทธิ์มาก ผมไม่กล้าผิดสาบานครับ" คือเหตุผลที่เขาไม่คิดมีภรรยาใหม่

"เอาละ ถ้าอย่างนั้น อาตมาก็จะแนะนำให้โยมกับลูกสาวสองคนสวดมหาเมตตาใหญ่ สวดทุกคืน ไม่เกินสามเดือน พวกบ้านจะกลับมา" ท่านหยิบหนังสือสวดมนต์มหาเมตตาใหญ่ส่งให้เขา เป็นหนังสือที่โยมคนหนึ่งพิมพ์มาถวายเพราะเคยมาขอให้ช่วยเนื่องจากลูกชายหายจากบ้านไปหลายปี ท่านช่วยด้วยการแนะนำให้สวดมหาเมตตาใหญ่

"เยอะจังเลยครับหลวงพ่อ ผมคงสวดไม่ไหว หลวงพ่อช่วยสวดให้ผมด้วยก็แล้วกัน" เขาพูดง่ายฟังยาก

"เสียใจ อาตมาเสียใจด้วยที่โยมไม่ยอมแก้ปัญหาด้วยตนเอง ไม่มีใครแก้ปัญหาให้ใครได้ เราต้องแก้ด้วยตัวของเราเอง ถ้าโยมไม่แก้ อาตมาก็ช่วยอะไรไม่ได้" ท่านพูดแบบไม่มีเยื่อใย เพราะคนที่ไม่คิดจะแก้ปัญหาให้ตัวเอง ท่านไม่ต้องการจะเสวนาด้วย

"ตกลงว่าผมจะสวดเองครับ จะให้ลูกสาวช่วยกันสวดด้วย ส่วนลูกชายเขายังอ่านหนังสือไม่ออก ไม่ต้องสวดได้ไหมครับ"

"ได้ แต่โยมไม่ต้องห่วง เด็กอายุขนาดนี้กำลังช่างจำ เขา

ได้ยินพ่อกับพี่ๆสวดทุกวัน ไม่นานก็จะสวดได้เอง”

“ถ้าเช่นนั้น ผมขอกราบลาละครับ จะต้องไปทำงานต่อ” เขากราบเบญจางคประดิษฐ์สามครั้ง แล้วลุกออกไป ไม่ลืมที่จะถวายซองบรรจุปัจจัย ๕๐๐ บาท เป็น ‘ค่าปรึกษา’ ด้วย เพราะไม่ชอบเอาเปรียบใครโดยเฉพาะพระสงฆ์องค์เจ้า พ่อลูกสามลุกออกไปแล้ว ท่านพระครูจึงพูดกับญาติโยมว่า

“โยมคนนั้นเขาเป็นนายทหารยศพันโท รบเก่ง แต่พอมีปัญหาเล็กๆน้อยๆกลับคิดไม่ออก ต้องมาขอให้อาตมาช่วย”

“ผมว่าไม่ใช่ปัญหาเล็กๆน้อยๆนะครับหลวงพ่อ ปัญหาครอบครัวเป็นปัญหาใหญ่มาก” เขาเองก็มีปัญหาครอบครัวจะมาเรียนปรึกษาท่าน

“ก็ถูกของโยม แต่ไม่ถูกของอาตมา สำหรับอาตมาเห็นว่า ปัญหาครอบครัวเป็นเรื่องจิ๊บจ๊อยมาก” ท่านใช้สำนวนในอนาคตอีก “ปัญหาที่ยิ่งใหญ่สำหรับอาตมาและสัตว์โลกทั้งหลายคือ ปัญหาสังสารวัฏ พระพุทธเจ้าทรงแก้ปัญหาได้แล้ว แต่สัตว์โลกทั้งหลายยังแก้ไม่ได้ทั้งที่พระองค์ทรงวางแนวทางการแก้ไขไว้ให้แล้ว”

“หลวงพ่อคะ หลวงพ่อทราบได้อย่างไรคะว่า ผู้ชายคนที่เมียหนีตามพระไปเขาเป็นทหาร เขาไม่ได้บอก แต่ทำไมหลวงพ่อทราบ” สตรีอายุสามสิบเศษรู้สึกกังขา ท่านพระครูตอบว่า

“ถึงไม่บอกอาตมาก็ทราบ อย่างโยมที่กำลังจะปรึกษาปัญหาครอบครัวกับอาตมาคนนี้ก็เป็นทหารยศร้อยตรี ใช่ไหมโยม” ท่านถามบุรุษที่พูดว่าปัญหาครอบครัวเป็นปัญหาใหญ่มาก

“หลวงพ่อทราบได้อย่างไรครับ” เขาถามแบบเดียวกับสตรีอายุสามสิบเศษถาม

“ทราบได้จากกรรมฐาน” ท่านพระครูมิได้พูดเกินความจริง

เพราะกรรมฐานทำให้ระลึกชาติได้ ท่านจึงรู้ว่าทหารสองคนนี้เคยเป็นทหารที่ร่วมรบกับพม่าสมัยที่ท่านเป็นแม่ทัพ

"ถ้าอย่างนั้น สิ่งที่ผมจะกราบเรียนถามหลวงพ่อ หลวงพ่อก็จะตอบจากกรรมฐานใช่ไหมครับ แล้วถ้าผมทำกรรมฐานด้วยตัวเอง ผมก็จะทราบอย่างที่หลวงพ่อทราบใช่ไหมครับ" ร้อยตรีหนุ่มเรียนถาม

"ถูกแล้ว แต่โยมจะต้องปฏิบัติให้ได้อานิสงส์ครบ ๓ ข้อ ดังที่อาตมาวิจัยไว้ คือ ต้องระลึกชาติได้ เห็นกฎแห่งกรรม และเกิดปัญญาแก้ปัญหาได้ ถ้าทำจนได้อานิสงส์ ๓ ข้อนี้ โยมก็ไม่ต้องมาถามอาตมา เพราะรู้คำตอบได้ด้วยตนเอง นี้เป็นอานิสงส์ขั้นต้นของการปฏิบัติ"

"แล้วอานิสงส์ขั้นกลางกับขั้นสูงคืออะไรครับ"

"อานิสงส์ขั้นกลางคือ ต้องทำกรรมฐานให้ถึงขั้นอ่านตัวออก บอกตัวได้ ใช้ตัวเป็น เห็นตัวตาย คลายทิฐิ ดำริชอบ เมื่อถึงขั้นดำริชอบก็จะประกอบแต่กุศล จะไม่ทำอกุศลเลย เมื่อประกอบกุศลก็จะได้ผลอนันต์ นี่เป็นเรื่องสำคัญ ญาติโยมโปรดจำใส่ใจ ส่วนอานิสงส์ขั้นสูงก็คือต้องปฏิบัติจนตัดความหลงในสงสารได้ เมื่อตัดความหลงในสงสารได้ โยมก็จะไม่ต้องมาเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏอีกต่อไป ทั้งหมดนี้คืออานิสงส์แห่งการเจริญพระกรรมฐาน"

"ถ้าเช่นนั้น ผมจะลาพักร้อนมาเข้ากรรมฐาน จะหาคำตอบจากปัญหาที่เกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ผมอยากทราบคำตอบจากหลวงพ่อก่อนเพื่อจะตรวจสอบว่าผมปฏิบัติได้ตรงกับที่หลวงพ่อบอกหรือไม่ ปัญหาของผมก็คือ บ้านผมอยู่ติดกับวัด..." เขาบอกชื่อวัดวัดหนึ่ง

"พระวัดนี้ชื่อเสียงไม่ดีไม่งามตั้งแต่สมภารยันลูกวัด ที่ว่า

ไม่ดีไม่งามก็คือ ทำให้ชาวบ้านเสื่อมศรัทธา อย่างเรื่องของผม มีเพื่อนบ้านมาบอกผมว่า เวลาผมไปชายแดน พระรูปหนึ่งจะปีนข้ามรั้วไปนอนกับเมียผม ตอนแรกผมไม่เชื่อ เพราะไม่คิดว่าจะมีพระที่ไหนทำระยำตำบอนอย่างนั้น แต่ก็ผิดสังเกตคือ พอเมียผมรู้ว่าผมจะไปชายแดน มันจะดีใจจนออกนอกหน้า ผมก็เลยชักไม่แน่ใจ วันหนึ่งก็บอกเมียว่าพรุ่งนี้จะไปชายแดน พอรุ่งเช้าผมก็ออกจากบ้านไป แต่ไม่ได้ไปชายแดน ตกดึกผมก็กลับเข้ามาซุ่มดูอยู่นอกบ้าน ประมาณห้าทุ่ม พระรูปดังกล่าวก็จัดการปีนรั้วข้ามมาบ้านผม นังเมียก็เปิดประตูออกมารับ ประคองกันเข้าไปในบ้าน ผมโกรธจนแทบจะยิงให้ตายตามกันไปเลย แต่มาคิดอีกที ถ้าผมยิงมันตาย หนังสือพิมพ์ก็จะนำไปลงข่าว คนก็จะสาปแช่งว่าผมบาปหนาสาหัสที่ฆ่าพระ ผมจึงสงบจิตสงบใจแล้วขึ้นไปเคาะประตูบ้าน เมียผมตะโกนถามออกมาว่าใคร ผมก็บอกว่าผมเอง ช่วยเปิดประตูหน่อย สักพักมันก็มาเปิดประตู ผมรีบวิ่งตามไปที่หลังบ้านเพราะรู้ว่าพระรูปนั้นจะต้องไปหลบอยู่ที่นั่น แล้วหาทางหนีออกไป พอผมเจอมันนั่งตัวสั่นอยู่ใต้โต๊ะ ผมก็ซ้อมมันเสียยับเยิน เสร็จแล้วเอาปืนจ่อหัว ขู่มันว่า พรุ่งนี้ให้รีบย้ายไปอยู่วัดอื่น ถ้าผมรู้ว่ามันยังอยู่ที่วัดนี้ ผมจะยิงให้สมองกระจายต่อหน้าสมภารเลย มันก็รับปากรับคำว่า จะย้ายไปอยู่วัดบ้านเกิดมัน ซึ่งอยู่อีกจังหวัดหนึ่ง”

“จังหวัดอะไร วัดอะไรคะ ดิฉันจะได้ไม่ไปทำบุญวัดนั้น” สตรีผู้หนึ่งถามขึ้น

“ผมไม่สนใจจะจดจำหรอกครับ แค่มันไม่อยู่ให้ผมเห็นหน้าผมก็พอใจแล้ว” ทหารหนุ่มระบายความแค้นด้วยการเรียกพระและภรรยาว่า “มัน”

“แล้วมีปัญหาอะไรอีก ก็ท่านย้ายไปอยู่วัดอื่นแล้ว ก็น่า

จะหมดปัญหา” ท่านพระครูติง อุตส่าห์เรียกพระรูปนั้นว่า “ท่าน”

“ปัญหามันเกิดอีกครับหลวงพ่อ คือตอนนี้เมียผมท้อง ผมระแวงว่า เด็กในท้องจะไม่ใช่เลือดเนื้อเชื้อไขของผม อาจเป็นลูกไอ้พระระยำรูปนั้น” ท่านพระครู ‘รู้’ ว่าเป็นอย่างที่เขาระแวง จึงพูดให้กำลังใจว่า

“จะเป็นลูกใครก็ช่าง เขามาเกิดกับเราก็ต้องเป็นลูกเรา อาตมาขอทำนายล่วงหน้านะ ถ้าไม่จริง โยมมาปรับอาตมาได้ อาตมาขอทำนายว่า เด็กในท้องจะเป็นผู้หญิง เขาเคยเป็นลูกสาวโยมเมื่อชาติที่แล้ว เขาผูกพันกับโยมมากจึงตามมาเกิดเป็นลูกโยมอีก เลี้ยงเขาให้ดีแล้วเขาก็จะเลี้ยงโยมตอบเมื่อถึงวัยที่โยมเฒ่าชะแรแก่ชรา เขาเป็นเด็กกตัญญูรู้คุณคน จะมีคนเมตตาเขา แล้วโยมก็จะได้เป็นนายพันเพราะบุญกุศลของลูก อาตมาดูหน้าแล้ว โยมมีลูกคนเดียวเท่านั้น” ท่านรู้ว่าเขาเป็นหมัน แต่เขาไม่รู้

“อาตมาจะเล่าให้ฟัง คุณหญิงคนหนึ่งเคยมาหาอาตมามาบอกว่าสามีซึ่งเป็นนายพลได้เด็กคราวลูกเป็นภรรยา และไปคลอดลูกอยู่ที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง เขามาปรึกษาว่าจะเอาน้ำกรดไปสาดทั้งแม่ทั้งลูก อาตมาก็ห้ามไว้ แล้วทำนายว่าอีกหน่อยเขาจะต้องรักเด็กคนนี้ เขาก็เถียงว่าเป็นไปไม่ได้ ต่อมานายพลก็เป็นอัมพาต ภรรยาก็หนีตามชายอื่นที่อายุไล่เลี่ยกัน ทิ้งลูกไว้ คุณหญิงก็เลยต้องเลี้ยงลูกให้แล้วก็ทั้งรักทั้งหลงเพราะเด็กแกก็คิดว่าคุณหญิงเป็นแม่ของแก เด็กเขาบริสุทธิ์เหมือนผ้าขาว ถ้าเราเลี้ยงดูเขาอย่างดี เขาก็จะรักเรา ไม่ต้องไปคิดว่าเป็นเลือดเนื้อเชื้อไขของใครนะโยมนะ”

“ครับหลวงพ่อ ถ้าเช่นนั้นผมขอกราบนมัสการลา จะไปทำเรื่องขอลาพักร้อนเพื่อมาเข้ากรรมฐาน อย่างน้อยผมก็สบายใจขึ้นมาก ต้องกราบขอบพระคุณหลวงพ่อเป็นอย่างสูง” เขากราบ

เบญจางคประดิษฐ์สามครั้งแล้วจึงลุกออกไป

"หลวงพ่อคะ หนูคิดถึงคุณพ่อมากค่ะ คุณพ่อเสียมาปีเศษแล้ว แต่หนูยังคิดถึงท่านอยู่ทุกวัน หนูจะทำอย่างไรดีคะ" สาวสวยอายุราวสามสิบกราบเรียนเมื่อถึงคิวของหล่อน

"แล้วคุณแม่ของหนูยังอยู่หรือเปล่า" ท่านพระครูถาม

"ยังอยู่ค่ะ" หล่อนตอบ

"แล้วคุณแม่ของหนูเขาคิดถึงคุณพ่อไหม"

"ไม่คิดถึงค่ะ นอกจากนี้เวลาหนูร้องไห้คิดถึงคุณพ่อ ก็จะถูกคุณแม่ดุ ทำไมคุณแม่ต้องดุหนูด้วยคะ"

"แบบนี้หนูต้องไปถามคุณแม่ดู มาถามหลวงพ่อ หลวงพ่อจะไปรู้ได้อย่างไร เพราะหลวงพ่อไม่ใช่คุณแม่ของหนู" ท่านตอบยิ้มๆ

"หนูเคยถามแล้วค่ะ คุณแม่ตอบว่า คิดถึงก็ไม่รู้จะไปหาได้ที่ไหน เพราะเขาตายไปแล้ว คุณแม่ยังบอกอีกว่า ถ้าคนเราเกิดแล้วไม่ตาย ป่านนี้ปู่ย่าตาทวดก็อยู่กันเต็มบ้านแล้วน่ะสิ"

"แล้วหนูคิดว่าสิ่งที่คุณแม่พูดมานั้นจริงหรือเท็จ"

"จริงค่ะ" ตอบเสียงอ่อย

"ถ้าเช่นนั้นก็แสดงว่าหนูไม่ยอมรับความจริง เพราะในเมื่อสิ่งที่คุณแม่พูดมาเป็นความจริง หนูก็ต้องทำใจให้รับความจริงให้จงได้จะได้หายคิดถึง คุณพ่อหนูทำงานอะไรล่ะ"

"ท่านเป็นครูประชาบาลค่ะ ท่านมาจากครอบครัวที่ยากจนแต่ก็ช่วยกันกับคุณแม่สร้างฐานะจนเป็นปึกแผ่น ตอนเด็กๆคุณพ่อสอนหนูร้องเพลง หลวงพ่อเคยฟังไหมคะ เพลงเด็กๆสมัยก่อน"

"เพลงอะไรล่ะ" ท่านพระครูถาม

"เพลงฝนตกค่ะ เป็นเพลงสั้นๆ หนูขออนุญาตร้องให้หลวง

พ่อฟังได้ไหมคะ” ท่านพระครูจึงขอความเห็นจากญาติโยมว่า

“มีใครอยากฟังเพลงฝนตกบ้าง หนูคนนี้เขาจะร้องให้ฟัง ใครอยากฟังให้ยกมือขึ้น” ผู้ที่นั่ง ณ ที่นั้นไม่มีใครไม่ยกมือ พวกหนุ่มๆยกทั้งสองมือ แสดงว่าอยากฟังมาก

“ร้องดังๆให้คนข้างหลังได้ยินด้วยนะคะ” เสียงบอกมาจากผู้ที่นั่งข้างหลัง ฟังเรื่องเครียดๆมาหลายเรื่องแล้ว ฟังเพลงสลับฉากบ้างจะได้คลายเครียด

“เอาละ หนูร้องได้ มีคนอยากฟังกันทั้งกุฏิเลย” ท่านบอกหญิงสาว คนคิดถึงพ่อจึงร้องด้วยเสียงค่อนข้างดังว่า

“*ฝนตกจั้กจั้ก มือซ้ายหิ้วปลา มือขวาถือผัก มาถึงที่พักวางผักวางปลา*” เมื่อร้องจบคนร้องก็ร้องไห้เพราะคิดถึงบิดา

“อ้าว ให้ร้องเพลง ไหงมาร้องไห้ล่ะ” ท่านพระครูประท้วง

“หนู...หนูคิดถึงคุณพ่อค่ะ” ตอบเสียงปนสะอื้น หยิบผ้าเช็ดหน้าออกจากกระเป๋ามาซับน้ำตา

“ขออีกเพลงได้ไหม ตอนฉันเล็กๆพ่อก็เคยร้องให้ฟัง แล้วก็มีเพลงจ้ำจี้ผลไม้ด้วย คุณร้องได้ไหม” สตรีอายุใกล้เคียงกันบอกกล่าว

“คุณพ่อก็สอนฉันร้องเพลงนี้เหมือนกัน หลวงพ่อคะ หนูขออนุญาตร้องอีกเพลงหนึ่งนะคะ” หล่อนขออนุญาตท่านพระครู

“ได้ ให้ร้องเพลงนะ ไม่อนุญาตให้ร้องไห้” ท่านตั้งเงื่อนไข

“ได้ค่ะ หนูจะพยายามไม่ร้องไห้” หล่อนรับคำแล้วจึงร้องเพลงจ้ำจี้ผลไม้

“*จ้ำจี้ผลไม้ แตงไทย แตงกวา ขนุน น้อยหน่า พุทรา มังคุด ละมุด ลำไย มะเฟือง มะไฟ มะกรูด มะนาว มะพร้าว ส้มโอ ฟักแฟง แตงโม ไชโย โห่ฮิ้ว*” ร้องจบ หล่อนพูดว่า

"หนูชอบเพลงแรกมากกว่าค่ะ เพราะทำให้เห็นภาพคุณพ่อ ตอนหนูเป็นเด็ก พอโรงเรียนเลิกคุณพ่อจะไปซื้อกับข้าวที่ตลาดแล้วก็เดินตากฝนกลับบ้าน ตัวเปียกปอนหมด มือซ้ายหิ้วปลา มือขวาถือผัก เหมือนในเพลง พอถึงบ้านท่านก็จะวางผักวางปลาลง คุณแม่ก็จะนำไปทำกับข้าวให้พวกเราทาน ทานเสร็จพวกลูกๆก็จะช่วยกันล้างถ้วยล้างชาม ระหว่างนี้คุณพ่อก็จะเล่นดนตรีไทย คุณพ่อสีซอได้ไพเราะมากค่ะ ตีระนาดก็เก่ง พวกเราฟังกันเพลิน พอทำงานเสร็จก็จะพากันอาบน้ำ จากนั้นคุณพ่อก็จะสอนการบ้าน ทำการบ้านเสร็จ คุณพ่อก็จะนำสวดมนต์ไหว้พระแล้วจึงนอน คุณพ่อจะเล่านิทานก่อนนอนให้พวกเราฟังด้วย เล่าเรื่องพระอินทร์ทำสงครามกับพวกอสูรที่สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ บางทีก็เล่าเรื่องคนทำบาปแล้วไปตกนรก ต้องถูกลงโทษทัณฑ์ด้วยประการต่างๆ พวกเรามีความสุขมากค่ะ ด้วยเหตุนี้หนูจึงรักและคิดถึงคุณพ่อมาก" หล่อนมีทีท่าว่าจะร้องไห้อีก แต่แล้วก็พูดขึ้นว่า

"หลวงพ่อคะ ถ้าหนูได้เป็นลูกสาวของหลวงพ่อ หนูคงจะหายคิดถึงคุณพ่อ หลวงพ่ออนุญาตให้หนูเป็นลูกสาวนะคะ" ท่านเจ้าของกุฏิตอบทันทีว่า

"ตกลง หลวงพ่อรับหนูไว้เป็นลูกสาว ฟังหนูเล่าถึงคุณพ่อแล้ว หลวงพ่อยังนึกชื่นชมคุณพ่อของหนูที่**เลี้ยงลูกได้ถูกวิธีด้วยการทำความดีให้ลูกดู** หลวงพ่อนับถือจริงๆ"

๑๑

แหวนมรกตล้อมเพชร

เจ้าทุกข์รายต่อไปเป็นบุรุษวัยกลางคน ท่านพระครูรู้สึกคลับคล้ายคลับคลาว่าเคยเห็นหน้ามาก่อน หากก็นึกไม่ออกว่าเคยเห็นที่ไหน บุรุษนั้นกราบสามครั้งแล้วเอ่ยขึ้นว่า

"หลวงพ่อจำผมได้ไหมครับ ที่ผมกับภรรยาเข้าไปขอยืมเงินในบ้านเศรษฐีแล้วถูกเจ้าของบ้านไล่ออกมาต่อหน้าหลวงพ่อ แต่หลวงพ่อเมตตาผมกับภรรยาและได้ให้คนขับรถนำเงินมาให้ผมหนึ่งพันบาท ถ้าไม่ได้หลวงพ่อช่วยไว้ในวันนั้น ผมกับภรรยาคงไม่มีค่ารถกลับนครพนม ผมไม่เคยลืมบุญคุณหลวงพ่อเลย วันนี้ผมตั้งใจมาทำบุญกับหลวงพ่อหนึ่งแสนบาท ผมขอถวายส่วนตัว หลวงพ่อจะนำไปทำอะไรก็ได้" เขาถวายซองสีน้ำตาลบรรจุปัจจัยหนึ่งแสน ท่านรับไปวางไว้ทางซ้ายมือแล้วพูดว่า

"วันนั้นอาตมามีเงินอยู่พันเดียว โยมเขาใส่ย่ามมาให้ ถ้ามีมากกว่านั้นก็จะให้โยมอีก ยังพูดกับคนขับรถว่า ถ้ามีสักหมื่นก็จะให้โยมทั้งหมด เศรษฐีบ้านนั้นช่างใจร้ายใจดำ ไล่โยมสองคนต่อหน้าพระภิกษุ อาตมาไม่นิยมชมชอบคนไร้เมตตา และตั้งใจว่าจะไม่ขอไปเหยียบบ้านหลังนั้นอีก"

"หลวงพ่อรู้จักกับเขามานานแล้วหรือครับ" เศรษฐีจาก

นครพนมถาม

"เพิ่งจะรู้จักกันวันนั้นนั่นเอง อาตมาไปเทศน์ที่โรงงานยาสูบ เขามาฟังเทศน์แล้วก็เลยนิมนต์อาตมาไปดูบ้านเขา บ้านออกกว้างขวางใหญ่โต แต่เจ้าของบ้านกลับคับแคบเห็นแก่ตัว ไม่สมกับบ้านเลย โยมไปยังไงมายังไงล่ะถึงได้เข้าไปในบ้านนั้นได้" ท่านถาม

"ผมถูกเพื่อนหลอกมาจากนครพนมครับ เขาบอกว่าให้นำเงินมาลงทุนทำธุรกิจกัน ผมก็ถอนเงินสดมาหนึ่งล้านเพื่อจะมาลงทุนกับเขา แต่ถูกเขาหลอกเอาเงินไปหมด แล้วเขาก็หายตัวไป ทิ้งให้ผมกับภรรยารออยู่ที่โรงแรม ผมต้องถอดนาฬิกาข้อมือออกขายเพื่อนำเงินมาจ่ายค่าโรงแรมซึ่งแพงมาก รอเพื่อนอยู่หลายวันจนเงินหมด เลยบากหน้าเข้าไปขอยืมเงินบ้านนั้น แล้วก็ถูกไล่ออกมาอย่างที่หลวงพ่อเห็นนั่นแหละครับ"

"แล้วตอนนี้เพื่อนเขานำมาคืนแล้วหรือถึงได้นำมาถวายอาตมาตั้งแสนน่ะ"

"เขาไม่ได้นำมาคืนหรอกครับ เพราะตั้งแต่วันที่เขาเอาเงินผมไปหนึ่งล้านบาท เขาก็ไม่มาให้เห็นหน้าอีกเลย เงินนี้ได้มาจากการอธิษฐานครับ คือเมื่อผมกับภรรยากลับไปถึงนครพนมแล้วก็ระลึกนึกถึงบุญคุณของหลวงพ่อที่ช่วยเราให้มีค่ารถกลับบ้าน ผมจึงอธิษฐานจิตทุกคืนก่อนนอนว่า ขอให้มีเงินมาถวายหลวงพ่อหนึ่งแสนบาท พอดีมีลูกหนี้นำเงินมาใช้คืนหนึ่งแสน ผมเลยนำมาถวายหลวงพ่อ ผมไม่ได้คิดว่าจะถวายแค่นี้นะครับ ถ้าผมมีก็จะนำมาถวายอีก เพราะหลวงพ่อมีบุญคุณกับผมมากมายเหลือเกิน"

"อย่าคิดว่าเป็นบุญเป็นคุณอะไรเลย แล้วทำไมต้องถวายมากมายอย่างนี้ อาตมาให้โยมแค่พันเดียว ใครไม่รู้เขาจะหาว่า

อาตมาค้ากำไรเกินควร” ท่านพูดยิ้มๆ ‘รู้’ ว่าต่อไปเศรษฐีผู้นี้จะร่ำรวยยิ่งกว่าเศรษฐีที่นิมนต์ท่านไปดูบ้าน ทั้งนี้ทั้งนั้นเพราะเขาเป็นคนมีกตัญญูกตเวทิตาธรรมประจำใจนั่นเอง

“ผมเห็นจะต้องกราบลาก่อนละครับ อ้อ ภรรยาผมฝากกราบนมัสการหลวงพ่อด้วย โอกาสหน้าเขาจะมาเข้ากรรมฐานครับ”

“อาตมายินดีต้อนรับ แล้วโยมมาอย่างไรล่ะ”

“ผมมารถส่วนตัวครับ มีคนขับมาด้วย เขารออยู่ที่รถครับ”

“ถ้าอย่างนั้นก็ไปเรียกเขามาทานข้าวก่อน ได้เวลารับประทานอาหารแล้ว ข้าววัดป่ามะม่วงขลังนะ ใครรับประทานกลับไปรวยทุกคน เอาละ ญาติโยมไปรับประทานอาหารกันก่อน มีอะไรค่อยว่ากันใหม่ในช่วงบ่าย” ท่านบอกให้ญาติโยมไปรับประทานอาหาร พวกเขาจึงลุกออกไปอย่างว่าง่าย เพราะอยากรวยด้วยกันทุกคน

เจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วงลุกจากอาสนะ นำปัจจัยขึ้นไปเก็บ วันนี้มีผู้ถวายปัจจัยสองราย คือ พันโทถวายมา ๕๐๐ บาท อีกรายเป็นเศรษฐีตกยาก ถวายมา ๑๐๐,๐๐๐ บาท รายแรกถือเป็นของสงฆ์เพราะผู้ถวายมิได้ระบุว่าถวายส่วนตัวเหมือนรายที่สอง ปัจจัยส่วนนี้จึงเป็นของกลางที่ท่านจะนำไปใช้จ่ายในกิจการของสงฆ์ ส่วนปัจจัยหนึ่งแสนบาท ผู้ถวายระบุว่าถวายส่วนตัว ท่านมีสิทธิ์ที่จะใช้จ่ายได้ตามอัธยาศัย ท่านจะนำปัจจัยจำนวนนี้ไปทำบุญที่ประเทศอินเดีย เป็นอันว่าสิ่งที่ท่านอธิษฐานจิตไว้ได้บรรลุผลสำเร็จตามที่มุ่งหมายแล้ว

ช่วงบ่าย ท่านพระครูลงรับแขกอีก ผู้คนมากันแน่นกุฏิยิ่งกว่าช่วงเช้า เจ้าทุกข์รายแรกของช่วงบ่ายเป็นบุรุษวัยห้าสิบเศษ เขา

มากับสตรีสองคน บุคคลทั้งสามกราบท่านพระครู แล้วบุรุษนั้นจึงพูดขึ้นว่า

"หลวงพ่อจำผมได้หรือเปล่าครับ ผมชื่อวันชัย เคยไปฟังหลวงพ่อเทศน์ที่โรงงานยาสูบ และเดินมาส่งหลวงพ่อที่รถตอนหลวงพ่อเทศน์เสร็จ" ท่านพระครูพอจะนึกออก วันนั้นมีคนเดินมาส่งท่านที่รถหลายคน ท่านจำไม่ได้ทุกคน กระนั้นก็ถามเขาว่า

"แล้วโยมมากันอย่างไร ทานข้าวหรือยัง"

"เรียบร้อยแล้วครับ ผมขับรถมากับภรรยาและเพื่อนของเขาครับ" เขาแนะนำสตรีที่มาด้วยว่าคนหนึ่งคือภรรยา อีกคนเป็นเพื่อนของภรรยา

"โยมเคยมาวัดนี้หรือเปล่า" ท่านสมภารถาม

"ไม่เคยครับ เพิ่งจะมาเป็นครั้งแรก คือผมมีเรื่องจะกราบเรียนปรึกษาหลวงพ่อครับ พี่สาวของเพื่อนภรรยาผมกำลังป่วยหนักอยู่ห้องไอซียู โรงพยาบาลศิริราช หมอบอกว่าไม่รอดแน่ ภรรยาจึงพาเพื่อนเขามาขอคำแนะนำจากหลวงพ่อ ว่าจะมีทางใดบ้างที่จะช่วยชีวิตพี่สาว เขามีพี่สาวคนเดียวครับ พ่อแม่ก็ไม่มีแล้ว" ถ้อยคำของสามีเพื่อน ทำให้น้องสาวของคนป่วยถึงกับน้ำตาซึม

"พี่สาวโยมป่วยเป็นโรคอะไรล่ะ" ท่านถามเพื่อนของภรรยานายวันชัย

"เป็นมะเร็งค่ะ หมอบอกว่าเป็นมะเร็งระยะสุดท้าย ถึงอย่างไรก็ไม่สามารถรักษาให้หายเป็นปกติได้ หมอบอกให้ดิฉันทำใจ แต่ดิฉันทำใจไม่ได้ค่ะ" แล้วน้ำตาก็ไหลออกมาจนได้

"ตอนนี้เขาอายุเท่าไร"

"ห้าสิบแปดค่ะ แก่กว่าดิฉันสองปี" หล่อนตอบ

"โยมมีรูปถ่ายของเขาหรือเปล่า เผื่ออาตมาจะบอกได้ว่าเขา

หมดอายุหรือยัง" เพื่อนของภรรยานายวันชัยรีบเปิดกระเป๋าถือ หยิบรูปของพี่สาวส่งให้ท่าน สมภารวัดป่ามะม่วงรับภาพนั้นมาดูแล้วพูดว่า

"อาตมาดูหน้าแล้ว เขาจะต้องตายเมื่ออายุเลยหกสิบไปแล้ว ห้าสิบแปดยังไม่ตาย เอาอย่างนี้ อาตมาจะเจรจาต่อรองกับพญายมราชดู ท่านชื่อท้าวเวสสวัณ อาตมารู้จักกับท่านตอนรถคว่ำคอหัก" ท่านเพ่งไปที่รูปถ่ายประเดี๋ยวหนึ่ง แล้วจึงหลับตาทำปากขมุบขมิบ ญาติโยมที่นั่งอยู่ ณ ที่นั้นต่างพากันคิดว่าท่านบริกรรมคาถา หากความจริงท่านกำลังเจรจาต่อรองกับพญายมราช

"ท่านท้าวเวสสวัณ โยมคนนี้เขายังไม่สิ้นอายุ ทำไมเขาจะต้องตายล่ะ อาตมาดูหน้าเขาแล้ว เขายังไม่สิ้นทั้งอายุทั้งกรรมแล้วทำไมจะต้องตาย" พญายมราชตอบว่า

"พระคุณเจ้าเคยได้ยินอุปัจเฉทกกรรมไหม โยมคนนี้ต้องตายด้วยอุปัจเฉทกกรรม คือตายด้วยอุบัติเหตุต่าง ๆมาตัดรอนทั้งที่ยังไม่สิ้นอายุและยังไม่สิ้นกรรม"

"ถ้าอย่างนั้น อาตมาจะบอกให้เขาเจริญพระกรรมฐานต่ออายุ ท่านอนุญาตนะ ทีอาตมาท่านยังอนุญาตเลย"

"พระคุณเจ้าทำให้ผมลำบากใจอีกแล้ว แต่เอาเถอะ ในเมื่อพระคุณเจ้าอุตส่าห์ขอ ผมก็ต้องอุตส่าห์ให้ พระคุณเจ้าบอกเขาก็แล้วกันว่า นอกจากเจริญพระกรรมฐานแล้ว ต้องทำบุญต่ออายุทุกปีเหมือนที่พระคุณเจ้าทำอยู่ ผิดสัญญาเมื่อไร เมื่อนั้นผมจะให้ยมทูตไปเอาตัวมา"

ท่านพระครูลืมตา คืนรูปให้เพื่อนของภรรยานายวันชัยแล้วพูดว่า

"อาตมาเจรจาขอต่ออายุให้เขาแล้ว พญายมราชบอกว่าต้อง

ทำบุญต่ออายุทุกปี โยมพากันกลับไปที่โรงพยาบาลได้แล้ว ให้บอกเขาว่าเมื่อหายป่วยต้องมาเข้ากรรมฐานที่วัดนี้" ท่านสั่งการ

"ขอบพระคุณหลวงพ่อมากค่ะ" น้องสาวคนป่วยกล่าวขอบคุณ ถวายปัจจัยแล้วจึงกราบลาเพื่อไปดูพี่สาวที่โรงพยาบาลศิริราช

"หลวงพ่อครับ ลูกสาวผมหายไปสองเดือนแล้วครับ ผมจะไปตามที่ไหนดี หลวงพ่อกรุณาบอกด้วยว่าเขาอยู่ที่ไหน ผมจะได้ตามไปเอาเลือดชั่วๆของมันออกมาดูเล่นสักหน่อย" คนเป็นพ่อวัยสี่สิบเศษกราบเรียนด้วยอารมณ์โกรธที่ยังปะทุอยู่ในอก

"ถ้าจะทำอย่างนั้น อาตมาไม่บอกหรอก เดี๋ยวจะพลอยบาปไปด้วย" ท่านเจ้าของกุฏิตอบเสียงเรียบ บุรุษนั้นแค้นใจในลูกสาวนัก ถึงกับร้องไห้ออกมา

"หลวงพ่อครับ ผมเลี้ยงลูกไม่ได้ดี มันเป็นกรรมอะไรครับ" เขาถามเสียงปนสะอื้น

"โยมใจเย็นๆ ไม่ต้องร้องไห้ ลูกผู้ชายเขาไม่ร้องไห้กัน เป็นผู้ชายต้องเข้มแข็งอดทน เอาละ เรื่องลูกสาวไม่เป็นไร เขาหมดกรรมก็จะกลับมาเอง" ท่านรู้ว่าลูกสาวของบุรุษผู้นี้เป็นเด็กใจแตกหนีไปอยู่หอพักกับเพื่อนผู้ชาย เพลิดเพลินในกามคุณจนลืมพ่อแม่

"อีกนานไหมครับกว่าเขาจะหมดกรรม"

"อีกสองปี" ท่านพระครูตอบ ท่าน 'เห็น' ว่าเด็กสาวผู้นี้เมื่อถูกเด็กหนุ่มเบื่อและไล่ให้ออกไปจากชีวิตของเขา หล่อนก็จะหาเพื่อนชายคนใหม่ต่อไปอีก เพราะกำลังหลงระเริงในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส

"ผมจะมีทางช่วยลูกได้ไหมครับ คือช่วยให้เขากลับมาเร็วขึ้น"

"เขาจะกลับมาภายในสามเดือน ถ้าโยมกับพวกบ้านช่วย

กันสวดมหาเมตตาใหญ่ทุกคืน นี่อยู่ในหนังสือเล่มนี้" ท่านหยิบหนังสือสวดมนต์ส่งให้และอธิบายว่า

"เมื่อสองปีที่ผ่านมา โยมคนหนึ่งเขามาบอกว่า ลูกชายหายไปหลายปีแล้ว อาตมาก็เลยแนะนำให้เขาไปขอล็อกบทมหาเมตตาใหญ่ ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชแพ วัดสุทัศน์ ท่านพิมพ์ไว้มีที่นั่นแห่งเดียว ที่อื่นไม่มี เขาก็เชื่ออาตมา สวดได้สามเดือนลูกชายก็กลับ เขาเกิดศรัทธาจึงพิมพ์มาถวายอาตมา ๕๐๐ เล่มอาตมาก็แจกญาติโยมไปหลายคนแล้ว"

"ถ้าลูกสาวผมกลับมาภายในสามเดือน ผมจะพิมพ์มาถวายหลวงพ่ออีก ๕๐๐ เล่มครับ" คนลูกสาวหายปวารณา ท่านพระครูจึงเล่าถึงความเป็นมาของบทสวดนี้ให้ญาติโยมฟังว่า

"มหาเมตตาใหญ่นี้เป็นบทสวดมนต์ของเทวดา คือพวกเทวดาเขาสวดกัน ที่อาตมารู้เพราะเมื่อก่อนมีแม่ชีรูปหนึ่งมาอาศัยอยู่ที่ศาลาการเปรียญหลังเก่า โน่นหลังโน้น" ท่านชี้ไปที่ศาลาการเปรียญหลังเก่าซึ่งตั้งอยู่ทางด้านตะวันตก ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา "แม่ชีก็มาบอกอาตมาว่า เทวดามาชวนสวดมนต์ทุกคืน เทวดามาตอนไหนโยมรู้หรือเปล่า" ท่านถามบุรุษที่มีลูกสาวใจแตก

"ไม่ทราบครับ แต่น่าจะเป็นตอนกลางคืน" เขาตอบ

"ตอนเที่ยงคืนกับหนึ่งนาที" ท่านพระครูเฉลย

"หลวงพ่อจะแน่ใจได้อย่างไรคะว่าแม่ชีพูดความจริง" สตรีคนหนึ่งทักท้วงขึ้น

"แม่ชีเขาถือศีลตั้ง ๘ ข้อ เขาจะโกหกทำไม" สมภารวัดป่ามะม่วงแก้ต่างให้แม่ชีก้อนทอง ปานเณร ผู้ซึ่งลาจากโลกไปหลายปีแล้ว

"หนูก็ไม่ได้หมายความว่าแม่ชีโกหก แต่อาจเป็นไปได้ว่า

แกอาจแก่จนหลง เลยพูดอะไรไปตามเรื่อง”

“ถึงแม่ชีจะแก่แต่ก็ไม่หลง ทำไมถึงไม่หลงรู้ไหม เพราะแม่ชีเขาเจริญสติปัฏฐาน ๔ คนที่เจริญสติอยู่เป็นนิตย์ จะไม่หลงลืม จะสติดี ไม่ฟั่นเฟือนเลื่อนลอย” ท่านถามเองตอบเองเสร็จ

“หลวงพ่อทราบได้อย่างไรคะว่า สิ่งที่แม่ชีพูดเป็นความจริง” หญิงสาวยังอยากเอาชนะ หล่อนหารู้ไม่ว่า ไม่มีใครในโลกที่จะเอาชนะท่านพระครูเจริญแห่งวัดป่ามะม่วงได้!

“อาตมาก็พิสูจน์น่ะสิ พิสูจน์ด้วยการย่องมาแอบอยู่ใต้ถุนศาลา นึกเสียวๆอยู่เหมือนกัน”

“หลวงพ่อกลัวผีหรือคะ” หล่อนเข้าใจว่าท่านคงกลัวผี

“อาตมาไม่กลัวผี แต่นึกเสียวๆ กลัวแม่ชีจะปัสสาวะมารดศีรษะ เพราะไปซุ่มอยู่ใต้ถุนศาลามืดๆ” คำตอบของท่านทำให้คนฟังหัวเราะทั้งกุฏิ

“แล้วแม่ชีปัสสาวะลงมาหรือเปล่าครับ” บุรุษหนึ่งถามขึ้น

“เปล่า อาตมาคิดมากไปเอง แต่อาตมาได้ยินเรื่องที่เทวดาคุยกับแม่ชีนะ ได้ยินหมดแล้วก็กลับไปจดไว้ว่าจะจริงตามนั้นหรือเปล่า ปรากฏว่าจริงทุกเรื่อง เทวดาบอกแม่ชีว่า ถ้าบ้านไหนเจ้าของบ้านสวดมนต์ทุกวัน เทวดาจะรักษาและมาช่วยสวดมนต์ด้วย อาตมาก็เลยถือโอกาสถามเทวดาบ้าง ถามว่าทำไมวัดหลวงพ่อโสธรได้เงินมาก ทำไมวัดหลวงพ่อพระพุทธชินราช วัดไร่ขิง วัดเกตุไชโย วัดพระนอนจักรสีห์ ทำไมถึงได้เงินน้อยกว่าวัดหลวงพ่อโสธร เทวดาตอบว่า หลวงพ่อโสธรมีเทวดารักษา ๑๖ องค์ ส่วนวัดหลวงพ่อพระพุทธชินราช วัดไร่ขิง วัดเกตุไชโย วัดพระนอนจักรสีห์ มีเทวดารักษาแค่ ๑๐ องค์ วัดเขาตะเครา วัดบ้านแหลม ก็มี ๑๐ องค์ อาตมาถามเทวดาอีกว่า ถ้าอาตมาจะขอยืมหลวงพ่อโสธรมา

ไว้วัดป่ามะม่วงจะได้เงินไหม เทวดาตอบว่าไม่ได้ เพราะผิดที่ผิดทาง เทวดาบอกว่าคนเรามีเทวดาปกปักรักษา ถ้าคนไหนหมั่นไหว้พระสวดมนต์ เทวดาตรงจะรักษา ถ้าบ้านไหนเจ้าของบ้านเป็นคนจิตใจไม่ดี ไม่มีศีลธรรม เทวดาพาลจะเข้าบ้าน ผัวเมียจะทะเลาะเบาะแว้งแตกแยกกัน ถ้าเทวดาตรงแยกย้ายออกไป เทวดาใหม่ยังไม่เข้ามา ผัวเมียที่ไม่เคยทะเลาะกันก็จะทะเลาะกัน บางทีก็ตาย คนจะตายเขาจะไม่มีเงาหัว ถ้าญาติโยมเห็นใครไม่มีเงาหัวต้องต่อหัวให้เขา"

"ต่ออย่างไรครับ" บุรุษหนึ่งถามอย่างสนใจ

"ต่อด้วยการพูดว่า 'สัมปฏิจฉามิ' ถ้าพูดแล้วมีเงา ไม่ตาย แต่ถ้าไม่มีเงา ตายแน่นอน อาตมาพิสูจน์มาแล้ว แม่ชีที่เทวดามาสวดมนต์ด้วยชื่อแม่ชีก้อนทอง ปานเณร ตอนหลังหลานๆมารับไปอยู่ด้วย หลานของแกมาเล่าให้อาตมาฟังว่า แกตายไป ๗ วัน ตัวยังอ่อน แล้วก็ไม่เคยหลงเพราะเจริญสติปัฏฐาน ๔ เทวดาบอกว่า บทสวดมหาเมตตาใหญ่มีที่วัดสุทัศน์แห่งเดียว อาตมาก็ไปขอยืมมาเพื่อทดสอบแม่ชี อาตมาเปิดหนังสือแล้วบอกให้แม่ชีท่อง แม่ชีอ่านหนังสือไม่ออก ก็ท่องไปช้าๆ ใช้เวลาสามชั่วโมงจึงจบ ไม่ผิดสักตัวเดียว ก็สรุปว่าเทวดามีจริง บทสวดมนต์มหาเมตตาใหญ่มีจริง แล้วอาตมาก็ให้คนที่ลูกหาย ผัวหาย เมียหาย สวดบทนี้ ก็ปรากฏว่าได้ผลทุกราย แต่ก็มีข้อแม้ว่า อาตมาต้องดูหน้าก่อน ว่าคนนี้กุศลพอไหม ถ้ากุศลไม่พอก็ไม่แนะนำให้สวด ถึงแนะนำไปเขาก็ไม่สวด เพราะเขาไม่มีกุศลอยู่เลย ต้องมีกุศลอยู่อย่างต่ำ ๖๐ เปอร์เซ็นต์จึงจะได้ผล" ท่านสรุป

"หลวงพ่อคอแห้งหรือยัง ฉันน้ำชาก่อนค่อยเทศน์ต่อ" นายสมชายนำ 'ชา' มาถวาย เป็นที่รู้กันในหมู่ศิษย์ใกล้ชิดว่า 'ชา' ของสมภารวัดป่ามะม่วงมิได้ทำจากใบชา แต่ทำจากใบของต้นลูก

ใต้ใบและต้นไมยราบ

ได้ฉันชาพอชุ่มคอแล้ว เจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วงก็ให้คำปรึกษาแก่ญาติโยมต่อไปจนถึงคนสุดท้าย โยมสุนีย์แอบซุ่มดูลาดเลาอยู่ ครั้นเห็นคนอื่นๆ ลุกออกไปหมดแล้วจึงเข้ามากราบ

"อ้าว โยมมาตั้งแต่เมื่อไร" ท่านเจ้าของกุฏิทักทายด้วยการถาม นายสมชายตอบแทนว่า

"เจ๊เขามาเป็นชั่วโมงแล้ว หลวงพ่อมัวคุยเพลินไม่ทันสังเกต"

"หลวงพ่อขายดีจังนะคะ คนแน่นกุฏิเลย หนูมารอตั้งสองชั่วโมงแล้วมั้ง" โยมสุนีย์ว่า

"มีธุระอะไรหรือเปล่า หรือว่าจะมาเข้ากรรมฐาน"

"จะว่ามีธุระก็ไม่ใช่ จะว่ามาเข้ากรรมฐานก็ไม่เชิง มาเพราะอยากมามากกว่า" คนตอบเล่นลิ้น

"รับทานข้าวมาหรือยัง" ท่านถามอีก

"เรียบร้อยแล้วค่ะ หนูทานข้าวที่โรงครัวไปสองจาน จานแรกทานเพราะหิว ส่วนจานที่สองทานเพราะอยากรวย ก็หลวงพ่อบอกว่าใครกินข้าววัดนี้แล้วกลับไปรวยทุกคน"

"ยังรวยไม่พออีกหรือ" ท่านตั้งใจประชด

"เกือบพอแล้วค่ะ ได้อีกสักห้าร้อยล้านว่าจะพอ" ตอบประชดเช่นกัน จากนั้นจึงหยิบกล่องกำมะหยี่สีเขียวออกมาถวายท่านพูดว่า

"หลวงพ่อช่วยดูแหวนวงนี้ให้หนูหน่อย เฮียเขาทำให้เป็นของขวัญวันเกิดหนู ราคามันแพงเกิน หนูเลยไม่กล้าใส่" ท่านพระครูเปิดกล่องออกดู แหวนมรกตล้อมเพชรส่องประกายวาววับ แม้ท่านไม่สนใจยึดติดกับสิ่งเหล่านี้ ก็ยังต้องยอมรับว่างามมาก

"สวยดีนี่ จะถวายอาตมาหรือ" ท่านตั้งใจยั่ว

“ถ้าหลวงพ่อจะเอาไปหมั้นผู้หญิง หนูก็จะถวาย แต่ถ้าไม่หมั้น หนูก็ขอฝากไว้ก่อนแล้วกัน วันหลังจะมาเอาคืน”

“อย่าเลย อาตมาจะไม่อยู่หลายวัน จะไปอินเดีย” ท่านปฏิเสธ

“ไม่เป็นไร หลวงพ่อเอาใส่ย่ามไปด้วยก็ได้ ถ้าหายหนูก็ไม่ว่า”

“จะดีหรือ เอาคืนไปดีกว่า” ท่านไม่อยากรับของมีค่าไว้

“วันหลังหนูค่อยมาเอาคืน งั้นหนูกราบลา” พูดจบก็กราบสามครั้งแล้วลุกออกไป ท่านพระครูยังนึกคำพูดไม่ออกว่าจะบอกโยมสุนีย์ว่าอย่างไร เจ้าของแหวนก็เดินไปที่รถแล้ว ท่านจึงคิดว่าจะเก็บไว้ที่กุฏิ จะไม่นำไปอินเดียด้วย กำลังจะขึ้นไปชั้นบน นางสาวต้นหลิวก็เข้ามากราบ

“หลวงพ่อ นั่นกล่องอะไรสวยจัง ขอหนูดูหน่อย” ท่านพระครูจึงวางกล่องกำมะหยี่ลงตรงหน้าหล่อน หญิงสาวเปิดออกดูถึงกับตาลุกวาว “โอ้โฮ สวยจัง” หล่อนถือวิสาสะหยิบออกมาสวมที่นิ้วนาง “แหม พอดีเลย หลวงพ่อขอหนูได้ไหม” หล่อนขอเอาดื้อๆ

“ไม่ใช่ของหลวงพ่อ โยมเขามาฝากไว้” ท่านพระครูตอบตามจริง รู้สึกสังหรณ์ใจว่าโยมสุนีย์จะไม่ได้ใส่แหวนวงนี้

“งั้นหนูขอยืมเอาไปใส่ก่อน วันหลังจะเอามาคืน” หล่อนพูดแบบคนมักง่ายมักได้

กท 5 มก 11

๑๒

สู่แดนพุทธภูมิ

วันรุ่งขึ้น นายสมชายขับรถไปส่งเจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วงยังสนามบินดอนเมือง โดยมีนายขุนทองขอตามไปส่งด้วย โยมที่นิมนต์ท่านพระครูสู่แดนพุทธภูมิในครั้งนี้คือ โยมเส็ง และโยมผ่องใส นามสกุล ใจบุญ บุคคลทั้งสองเป็นคู่สามีภรรยาที่ 'ใจบุญ' สมชื่อสกุล เพราะนอกจากนิมนต์ท่านแล้ว ยังนิมนต์พระภิกษุจากวัดอื่นๆอีก ๔ รูป รวมเป็น ๕ รูป คณะผู้แสวงบุญมีคฤหัสถ์ ๒๔ คน เป็นบุรุษ ๔ สตรี ๒๐ คฤหัสถ์ต้องออกค่าเดินทางกันเอง ส่วนพระภิกษุ โยมเส็งกับโยมผ่องใสเป็นผู้ถวายค่าเดินทาง และยังถวายซองบรรจุปัจจัยซองละ ๕,๐๐๐ บาท สำหรับให้ท่านไปทำบุญอีกด้วย

โยมผ่องใสเป็นคนรอบคอบและรู้จักใช้เงินทุกบาททุกสตางค์ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เหตุนี้จึงต้องพิถีพิถันเลือกบริษัททัวร์ที่บริการดี และราคายุติธรรม คือไม่ค้ากำไรเกินควร ในที่สุดก็เลือกได้ 'สุทธิธรรมทัวร์' ซึ่งสืบทราบมาแล้วว่ามีคุณสมบัติตามที่ต้องการ ผู้นำทัวร์เป็นสุภาพสตรีอายุราวสามสิบ ส่วนแม่ครัวที่จะช่วยทำอาหารนั้นอายุประมาณยี่สิบห้า

คณะผู้แสวงบุญซึ่งมีโยมผ่องใสเป็นหัวหน้า เดินทางโดยสายการบินไทย ออกจากท่าอากาศยานกรุงเทพฯ ไปยังท่าอากาศยานดัมดัม เมืองกัลกัตตา ใช้เวลา ๒ ชั่วโมง เมื่อถึงสนามบิน ผู้โดยสารทุกคนต้องเดินลงจากบันไดเครื่องบินเข้าไปยังตัวอาคาร และไปยืนเข้าคิวยาวเหยียดรอตรวจเอกสารและสิ่งของที่นำมา ซึ่งทั้งเจ้าหน้าที่สนามบินและศุลกากรจะตรวจกันอย่างละเอียดลออจนเกินความจำเป็น ทำให้เสียเวลามาก ผู้ที่ต้องการมาเที่ยวออกรู้สึกผิดหวัง เพราะนอกจากจะต้องยืนจนขาแข็งแล้ว มองไปทางไหนก็ไม่เจริญตาเจริญใจ มีแต่ 'แขก' ดูมืดไปหมด ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีกลิ่นแปลกๆ มากระทบจมูกนับตั้งแต่ย่างก้าวเข้ามาในตัวอาคาร เจ้ากลิ่นแปลกๆ นี้คงจะเป็น 'กลิ่นแขก' นั่นกระมัง

ส่วนผู้ที่ต้องการมาแสวงบุญก็เริ่มรู้สึกว่าตัวเองกำลังบำเพ็ญบารมี โดยเฉพาะ "ขันติบารมี" เพราะยืนรอให้เจ้าหน้าที่และศุลกากรตรวจถึงสามชั่วโมง แล้วก็ยังต้องไปยืนรอรับสัมภาระซึ่งถูกลำเลียงจากเครื่องเข้ามายังตัวอาคาร เมื่อได้ของของตนครบแล้ว ก็นำมาใส่รถเข็นของสนามบิน เพื่อจะเข็นออกไปยังลานจอดรถ แต่เนื่องจากเจ้าของทัวร์ยังต้องรอตรวจของซึ่งเป็นอาหารแห้งและเครื่องปรุงที่นำมาจากประเทศไทย และเจ้าหน้าที่ดูเหมือนว่าจะไม่ยอมให้ผ่าน ในที่สุดต้องให้สินบนที่เรียกกันว่า "box sit" จึงผ่านออกมาได้ จากนั้นผู้นำทัวร์จึงพาคณะผู้แสวงบุญซึ่งมีโยมผ่องใสเป็นหัวหน้า ออกมาขึ้นรถบัสซึ่งจอดรออยู่ที่ลานจอดรถหน้าสนามบิน พระภิกษุรูปหนึ่งมากับรถ ได้เข้ามาทำความเคารพพระภิกษุที่มากับคณะตามลำดับอาวุโส แล้วแนะนำตัวว่า

"ผมชื่อพระเจริญ จิตธมฺโม กำลังศึกษาระดับปริญญาเอกอยู่

ที่มหาวิทยาลัยฮินดู เมืองพาราณสี ได้รับนิมนต์ให้มาทำหน้าที่มัคคุเทศก์ให้กับคณะผู้แสวงบุญครับ”

“ชื่อเหมือนหลวงพ่อที่มากับโยมเลยนะคะ” โยมผ่องใสพูดขึ้น และเมื่อถูกถามว่า หลวงพ่อองค์ไหน ก็ชี้มาที่สมภารวัดป่ามะม่วง

“หลวงพ่อก็ชื่อเจริญหรือครับ” พระเจริญถามพระครูเจริญ

“ครับ ทั้งชื่อและฉายาของผมเหมือนกับของท่าน” เจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วงตอบ

“ถ้าอย่างนั้นญาติโยมเรียกอาตมาว่าหลวงพี่ก็แล้วกัน จะได้ไม่สับสน เรียกหลวงพี่องค์หนึ่ง หลวงพ่อองค์หนึ่ง” พระเจริญเสนอ

“หรือจะเรียกอาตมาว่าหลวงพี่ก็ได้ อาตมาจะได้รู้สึกกระชุ่มกระชวยขึ้นมาบ้าง อยู่ที่วัดมีแต่คนเรียกหลวงพ่อ มาที่นี่เรียกหลวงพี่ก็แล้วกัน” ท่านพระครูพูดยิ้มๆ รู้สึกเบากายจิตที่ได้วางภาระลงชั่วคราว นึกอนุโมทนาบุญกับโยมผ่องใสที่มีจิตใจเป็นกุศล นิมนต์พระภิกษุมาทัศนศึกษา ณ แดนพุทธภูมิ

“ถ้าให้เรียกหลวงพ่อว่าหลวงพี่ แล้วจะให้เรียกผมว่าอะไรล่ะครับ” พระเจริญมีทีท่าว่าจะไม่ยินยอม เจ้าอาวาสวัดดอนเมืองจึงตัดสินว่า

“ก็เรียกว่าพระอาจารย์เจริญ เพราะท่านจะต้องเป็นอาจารย์ถวายความรู้แก่พระภิกษุ ๕ รูป ที่มาจากเมืองไทย ส่วนท่านพระครู ท่านอยากจะให้เรียกว่าหลวงพี่ก็ตามใจท่านหน่อย” เป็นการตัดสินที่ถูกใจท่านพระครูนัก ยังไม่ทันที่จะกำหนด “ถูกใจหนอ” โยมผ่องใสก็สรุปว่า

“เรียกหลวงพ่ออย่างเดิมน่ะดีแล้ว ส่วนพระมัคคุเทศก์ก็เรียกพระอาจารย์อย่างที่หลวงพ่อวัดดอนเมืองบอก ตกลงตามนี้แล้วก็เคลื่อนขบวนได้ จะค่ำแล้ว ญาติโยมหิวข้าวค่ะ” พูดจบก็เดินตาม

ผู้นำทัวร์ไปยังรถ เด็กหนุ่มสามคนที่มากับรถช่วยกันขนสัมภาระ ซึ่งมีทั้งอาหารและกระเป๋าเสื้อผ้าของญาติโยมขึ้นไปไว้บนหลังคารถบ้าง ไว้ท้ายรถบ้าง ใต้ท้องรถบ้าง โยมบางคนมีกระเป๋าเสื้อผ้ามาถึง ๓ ใบ คนที่มีสัมภาระมากที่สุดคือ ผู้นำทัวร์กับแม่ครัว เพราะเมื่อนับกระเป๋าเสื้อผ้าและกระเป๋าที่บรรจุอาหารแล้ว มีจำนวนถึง ๔๔ ใบ สมภารวัดป่ามะม่วงถามโยมผ่องใสว่า

"โยมมีกระเป๋ามากี่ใบ"

"สามใบค่ะ ใบใหญ่สอง ใบเล็กหนึ่ง ผู้นำทัวร์เขาแจกกระเป๋าเดินทางคนละใบ ขนาดจุเสื้อผ้าได้หนึ่งชุด ผ้าเช็ดตัวผืนเล็ก สบู่ ยาสีฟัน แปรงสีฟัน ถุงเท้า ผ้าพันคอ กระเป๋าใบนี้ให้เอาไว้กับตัวเผื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน แล้วหลวงพ่อล่ะคะ มีกระเป๋ามากี่ใบ"

"ไม่มีเลยสักใบ มีแต่ย่ามมาใบเดียว"

"แล้วหลวงพ่อไม่มีจีวรมาเปลี่ยนหรือคะ ตั้งสิบสองวันจะใส่ชุดเดียวได้อย่างไร" โยมผ่องใสถามอย่างเป็นห่วง

"อาตมาเป็นพระภิกษุ ต้องปฏิบัติตามที่พระวินัยบัญญัติไว้ คือพระวินัยบัญญัติไว้ว่า ภิกษุต้องอยู่ด้วยผ้าสามชิ้น ที่เรียกว่าไตรจีวร ได้แก่ ผ้านุ่ง ที่เรียกว่า สบง ผ้าห่ม ที่เรียกว่า จีวร และผ้าพาดบ่า ที่เรียกว่า สังฆาฏิ เป็นพระสบายนะโยม มีชุดเดียวก็เดินทางได้ทั่วโลก ไม่ต้องแบกสัมภาระพะรุงพะรังเหมือนเป็นโยม จริงไหมครับหลวงพ่อ" ท่านถามหลวงพ่อวัดดอนเมือง

"จริงอย่างที่ท่านพระครูพูดมานั่นแหละ นี่ถ้าโยมเป็นผู้ชายจะบวชไหม" หลวงพ่อวัดดอนเมืองถามโยมผ่องใส

"บวชซิคะ โยมอยากมีชีวิตแบบพระจะได้ปฏิบัติให้พ้นทุกข์เร็วๆ เสียดายที่ภิกษุณีไม่มีแล้ว ไม่เช่นนั้นโยมจะไปบวชเป็นภิกษุณี" พูดพลางหันไปมองสามีซึ่งเดินตามหลังท่านพระครูมา

"ไม่ต้องบวชก็ปฏิบัติได้ โยมไปเข้ากรรมฐานที่วัดป่ามะม่วงก็เหมือนกับบวชนั่นแหละ บางทีจะดีกว่าบวชเสียอีก เพราะคนที่ปฏิบัติแต่ไม่ได้บวชก็ยังดีกว่าคนที่บวชแต่ไม่ได้ปฏิบัติ" คำพูดของท่านพระครูทำให้พระหนุ่มสามรูปที่มาด้วยรู้สึกร้อนๆหนาวๆ ด้วยว่าบวชมา ๑๙ พรรษาแล้ว แต่ยังไม่เคยปฏิบัติ เพราะไม่มีเวลาประการหนึ่ง และหาครูบาอาจารย์ไม่ได้อีกประการหนึ่ง พอจะได้ยินมาบ้างว่าสมภารวัดป่ามะม่วงท่านเชี่ยวชาญเรื่องการสอนกรรมฐาน ทางที่ดีขอฝากตัวเป็นลูกศิษย์ท่านดีกว่า จะได้ขายหน้าน้อยลง ภิกษุสามรูปซึ่งอยู่ในวัยเดียวกันบังเอิญมาคิดเหมือนกันเสียอีก ต่างพูดขึ้นพร้อมกันโดยมิได้นัดหมายว่า

"ผมขอฝากตัวเป็นลูกศิษย์หลวงพ่อด้วยนะครับ กลับไปผมจะไปขอเรียนวิชากรรมฐานจากหลวงพ่อ"

"ผมยินดีต้อนรับและขออนุโมทนาที่ท่านทั้งสามคิดที่จะปฏิบัติ ต่อไปท่านจะได้สอนญาติโยมซึ่งผมเรียกว่า 'สร้างคน' ผมเลิกสร้างวัตถุมานานแล้ว การสร้างคนมีประโยชน์มากกว่าการสร้างวัตถุ ปัจจุบันมีวัดร้างเป็นร้อยๆวัด เพราะหาพระอยู่ไม่ได้ แต่คนก็ยังนิยมสร้างวัดกัน ผมเคยพูดอยู่บ่อยๆว่า 'สร้างวัดให้หมาขี้ หาพระดีอยู่ไม่ได้' เพราะอะไร เพราะพระสงฆ์องค์เจ้าไม่สนใจเรื่องการปฏิบัติ แต่ไปสนใจเรื่องทางโลก อยากร่ำอยากรวยอย่างคฤหัสถ์ แล้วก็อยากได้สมณศักดิ์ อยากเป็นเจ้าคุณ ไม่รู้อะไรกันนักหนา พระพุทธเจ้าไม่ได้สอนอย่างนี้" ท่านถือโอกาสเทศน์นอกธรรมาสน์

"นิมนต์พระคุณเจ้าขึ้นรถได้แล้วค่ะ" ผู้นำทัวร์เดินเข้ามานิมนต์พระภิกษุหกรูปที่ยืนสนทนากันอยู่ ญาติโยมพากันขึ้นไปนั่งบนรถแล้วเพราะรู้สึกเมื่อยขาจนแทบทนไม่ไหว ออกสงสัยว่า พระ

คุณเจ้าท่านไม่รู้สึกเมื่อยบ้างหรือไร ถึงได้ยืนรอจนกระทั่งหนุ่มแขกสามคนขนสัมภาระเสร็จ

เมื่อพระภิกษุทั้งหกรูปขึ้นมานั่งบนรถเรียบร้อยแล้ว คนขับก็ออกรถ อากาศเริ่มเย็นมากขึ้น เพราะเป็นช่วงฤดูหนาว เมืองกัลกัตตาคลาคล่ำไปด้วยผู้คนซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย พวกเขาเดินขวักไขว่อยู่ริมถนนด้วยอาการเร่งรีบ สองข้างถนนดูสกปรกรกรุงรังหาความเป็นระเบียบไม่ได้ มิหนำซ้ำยังมีกลิ่นเหม็นโชยเข้ามาในรถ เสียงพระเจริญบรรยายว่า

“ขณะนี้เรากำลังเดินทางจากสนามบินดัมดัมไปยังสถานีรถไฟเฮาร่าห์ เพื่อจะเดินทางไปพุทธคยา ผู้นำทัวร์จะพาโยมแวะรับประทานอาหารค่ำที่ภัตตาคาร ซึ่งอยู่ในเส้นทางที่จะไปสถานีรถไฟ อีกประมาณ ๒๐ นาทีก็จะถึง รับประทานอาหารเสร็จก็มาขึ้นรถไฟซึ่งจะออกจากสถานีเวลาสามทุ่มตรง ระหว่างนั่งรถอาตมาจะบรรยายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมืองกัลกัตตาพอสังเขป” แล้วจึงบรรยายว่า

“เมืองกัลกัตตาตั้งอยู่บริเวณปากแม่น้ำฮุฆลี (Hooghly River) เป็นส่วนปลายสุดของแม่น้ำคงคาที่จะไหลออกทะเลตรงอ่าวเบงกอล แม่น้ำคงคายาวถึง ๔,๐๐๐ กิโลเมตร ยาวกว่าแม่น้ำเจ้าพระยาบ้านเรา คนอินเดียเชื่อกันว่าเป็นแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ เพราะไหลลงมาจากสวรรค์ พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณประยุทธ์ ปยุตฺโต ท่านเรียกประเทศอินเดียว่า *แดนเทวดา* เพราะคนอินเดียนับถือเทวดา มีการบวงสรวงบูชาเทวดาเพื่อขอให้บันดาลโชคลาภแก่ตน จนเกิดพิธีบูชายัญขึ้น คำว่า **ยัญ** แปลว่า **ไฟ** บูชายัญ ก็คือบูชาไฟนั่นเอง คนอินเดียนับถือและบูชาไฟมาตั้งแต่ก่อนพระพุทธ

ศาสนาจะเกิด และก่อนที่ชาวอารยันจะเข้ามาตั้งรกรากในอินเดีย เมื่อพวกอารยันเข้ามาก็ให้เปลี่ยนมานับถือพระอาทิตย์ โดยอ้างว่า พระอาทิตย์เป็นที่มาของไฟทุกดวงบนพื้นปฐพี แล้วเลยยกย่อง พระอาทิตย์ขึ้นเป็นเทพหรือเทวดา ชื่อว่า *สวิตติ* จึงเกิดเทพขึ้น มามากมาย คือนอกจากพระอาทิตย์แล้ว พระจันทร์ ดวงดาวต่างๆ แม่น้ำ ภูเขา ต้นไม้ ก็กลายเป็นเทพไปหมด มีการบูชายัญเพื่อเอา อกเอาใจเทพเหล่านี้ เลยกลายเป็นลัทธิที่ฝากความหวังไว้กับสิ่งภาย นอก ครั้นพระพุทธศาสนาเกิดขึ้น พระพุทธเจ้าก็ให้เบนจาก**เทพ** สู่ **ธรรม** คือจากการหวังพึ่งสิ่งภายนอกมาสู่การเข้าถึงธรรมด้วย ปัญญาของมนุษย์เอง พระพุทธศาสนาจึงได้ชื่อว่า **ศาสนาแห่งปัญญา** ขณะที่ศาสนาพราหมณ์ได้ชื่อว่า ศาสนาแห่งพิธีกรรม เพราะมุ่งแต่ เรื่องการประกอบพิธีกรรมบูชายัญเพื่อเอาอกเอาใจเทพทั้งหลาย”

“เทพกับเทพเจ้าเหมือนกันหรือเปล่าคะ พระพุทธเจ้าทรง เชื่อว่าเทพมีจริงหรือเปล่า” สตรีผู้หนึ่งถามขึ้น

“เทพมีจริง แต่พระพุทธเจ้าทรงสอนไม่ให้มนุษย์ฝากชีวิต ไว้กับเทพ จะเรียกว่า เทพ หรือเทพเจ้า หรือ เทวดา ก็ได้ทั้งนั้น พระองค์ทรงสอนให้มนุษย์พึ่งตัวเอง ดังพระพุทธวจนะว่า ‘**อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ โก หิ นาโถ ปโร สิยา** แปลว่า ตนแลเป็นที่พึ่ง ของตน ใครไหนเล่าจักเป็นที่พึ่งแก่เราได้’ สรุปก็คือ เทพหรือ เทวดามีจริง แต่เป็นที่พึ่งให้เราไม่ได้ เราต้องพึ่งตัวเอง” พระเจริญ ตอบ

“แล้วแม่น้ำคงคาไหลลงมาจากสวรรค์จริงหรือเปล่าครับ” บุรุษคนหนึ่งถาม

“เป็นความเชื่อของคนอินเดียที่เขาเชื่อกันมาเป็นเวลาพันๆ ปี แต่ข้อเท็จจริงก็คือ แม่น้ำคงคามีต้นกำเนิดมาจากเทือกเขาหิมาลัย

ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของประเทศ ดินแดนส่วนนี้ปกคลุมด้วยหิมะ อากาศหนาวเย็นตลอดทั้งปี ฤดูร้อนหิมะละลายก็จะไหลลงมากลาย เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำคงคา เขาหิมาลัยนี้ คนอินเดียเรียกว่า เขาไกรลาส เป็นที่อยู่ของพระศิวะ จึงเป็นแดนสวรรค์ตามความ เข้าใจของพวกเขา พระศิวะเป็นเทพผู้ยิ่งใหญ่ที่คนอินเดียนับถือ มากกว่าเทพองค์อื่นๆ แต่ที่ยิ่งใหญ่กว่าพระศิวะและมีคนนับถือ มากกว่าก็คือ พระอุมา ชายาของพระองค์ พระอุมามีหลายพระนาม เช่น เจ้าแม่กาลี เจ้าแม่ทุรคา เจ้าแม่ไภรวี เป็นต้น เรียกว่าดัง ที่สุดในบรรดาเทพทั้งหลาย ที่ว่าดังเพราะมีคนนับถือมาก พิธีบูชา เจ้าแม่กาลีจัดขึ้นในเดือนตุลาคมของทุกปี เป็นพิธีที่ยิ่งใหญ่มาก ประเทศอินเดียในสายตาของชาวโลกถือว่ายากจน แต่ค่าใช้จ่ายที่ ใช้ในพิธีบูชาเจ้าแม่กาลีในแต่ละปีเป็นเงินนับพันล้าน”

“ลัทธิเจ้าแม่กาลีระบาดไปถึงเมืองไทยด้วยค่ะท่าน คือที่หมู่ บ้านดิฉัน มีเมียนายทหารเรียกตัวเองว่าคุณนาย แกใหญ่คับหมู่บ้าน เลย เที่ยวทะเลาะกับเขาไปทั่ว พูดผิด คิดผิด พอใครท้วงแกก็จะ ตะคอกว่า ‘นี่อย่ามาเถียงนะ ฉันเป็นคุณนายนะ’ และที่ร้ายกว่านั้น ก็คือ แกบอกว่าแกกราบพ่อกราบแม่ของแกไม่ได้ เพราะแกสูงกว่า พ่อแม่”

“ถึงขนาดนั้นเชียวหรือโยม” ท่านพระครูถามขึ้น ท่าน จะตำหนิติเตียนทุกคนที่ไม่เคารพพ่อแม่

“ค่ะหลวงพ่อ แกว่าแกเป็นร่างทรงของเจ้าแม่อุมา จึงสูง กว่าพ่อแม่ กราบพ่อแม่ไม่ได้ ต้องให้พ่อแม่กราบแก”

“บาปเหลือเกิน บาปมาก อาตมาสงสารเขาเหลือเกิน” ท่านพระครูรู้สึกสงสารสตรีผู้นั้น สงสารที่หล่อนจะต้องมีนรกเป็น ที่ไป

"ดิฉันก็สงสารค่ะหลวงพ่อ แต่ก็ช่วยอะไรแกไม่ได้ เพราะแกถือว่าแกเป็นเทพ เรื่องอะไรจะมาเชื่อคนเดินดินกินข้าวอย่างดิฉัน ถ้าพระอาจารย์บอกว่า เจ้าแม่อุมาก็คือเจ้าแม่กาลี ดิฉันก็อยากจะบอกว่า แกเหมาะกับชื่อกาลีมากกว่า เพราะคนกาลีเท่านั้นถึงจะกราบพ่อกราบแม่ของตัวเองไม่ได้ กาลีจริงๆ" พูดอย่างเกลียดชัง

"โอ้โฮ นี่ขนาดสงสารก็ยังขนาดนี้ ถ้าไม่สงสารจะขนาดไหน" ท่านพระครูประชดนิดๆ

"แล้วสามีเขาไม่ว่าอะไรหรือคะ" สตรีอีกคนหนึ่งถามขึ้น เป็นธรรมชาติของสตรีที่ย่อมอยากรู้เรื่องของคนอื่น บางคนรู้เรื่องของคนอื่นมากกว่าเรื่องของตัวเองเสียอีก เช่น รู้ว่าสามีของคนนั้นไปมีเมียน้อยอยู่ในซอยนั้น ภรรยาของคนโน้นไปมีชู้กับเจ้านาย ลูกชายบ้านนั้นติดยา ลูกสาวบ้านโน้นทำแท้ง แต่ไม่ยักรู้ว่าสามีของตัวไปแอบมีเมียน้อยไว้ตั้งสามคนสามซอย!

"สามีเขาไม่มีบทบาทอะไร บางคนมองว่าสามีคงจะเป็นคนดี แต่ก็สงสัยว่าถ้าดีจริงจะอยู่ร่วมกับคนชั่วได้อย่างไร บางคนก็เหมาเอาว่า ต้องชั่วเหมือนกันจึงอยู่ด้วยกันได้ แกร้ายจริงๆนะคะหลวงพ่อ เบียดเบียนคนอื่นด้วย วันหนึ่งแกซื้อลอตเตอรี่จากลุงแก่ๆ ซึ่งขี่จักรยานเก่าๆมาเร่ขาย ซื้อตั้งสิบกว่าใบ แต่ไม่จ่ายเงิน บอกว่าอีกสองสามวันค่อยมาเอา พอลุงคนนั้นไปทวงที่บ้าน แกพูดหน้าตาเฉยว่า แกไม่เคยซื้ออะไรจากลุง ลุงจะพูดอย่างไรแกก็ไม่ฟัง แถมยังไล่ออกไปยังกับไล่หมูไล่หมา ลุงแกเสียใจร้องไห้เลย แกบอกว่าต้องหาเงินมาใช้หนี้เขา เพราะเงินที่ไปซื้อลอตเตอรี่เป็นเงินที่ยืมเขามา เสียดอกเบี้ยร้อยละ ๒๐ ต่อเดือน"

"ทำไมต้องทำถึงปานนั้น อาตมาไม่ชอบให้เบียดเบียนกัน

ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกันถึงจะถูก ไม่ใช่มาข่มเหงน้ำใจกันแบบนี้ โยมกลับไปก็บอกเขาด้วยนะว่า หลวงพ่อวัดป่ามะม่วงขอบิณฑบาต อย่าได้สร้างกรรมทำเวรกับใครเลย” ท่านพูดจากใจจริงหลังจากใช้ ‘เห็นหนอ’ ตรวจสอบแล้วว่า สตรีผู้นี้มิได้พูดเกินความจริง

“ถ้าบอก ดิฉันรับรองได้เลยว่า เขาจะต้องด่าหลวงพ่อ อย่าให้เขาต้องตกนรกเพราะด่าพระสงฆ์องค์เจ้าเลยค่ะ สงสารเขา”

“ถ้าสงสารจริงก็ต้องบอก เพราะสิ่งที่เขาทำอยู่นี้ เขาต้องตกนรกอยู่แล้ว แต่ถ้าโยมบอกแล้วเขาเชื่อหลวงพ่อ และเลิกประพฤติอย่างที่เป็นอยู่ เขาก็จะตกนรกไม่นาน เพราะฉะนั้น ควรบอกเขาเผื่อเขาจะสำนึกได้” ท่านพูดด้วยเมตตา ไม่อยากให้สตรีผู้นั้นไปตกนรกนาน

“อาตมาขออนุญาตบรรยายเกี่ยวกับเมืองกัลกัตตาต่อได้ไหมโยม” พระมัคคุเทศก์รู้สึกว่าถูกลัดคิวอยู่เรื่อย

“นิมนต์ค่ะ ดิฉันกราบขอโทษที่ขัดจังหวะ”

“พอดีรถมาถึงภัตตาคารแล้ว นิมนต์พระคุณเจ้าลงไปฉันน้ำปานะ และขอเชิญญาติโยมลงไปรับประทานอาหารค่ำ แล้วเราจะได้เดินทางต่อไปยังสถานีรถไฟเฮาร่าห์”

พระภิกษุหกรูปซึ่งนั่งอยู่ทางตอนหน้าลงก่อน จากนั้นญาติโยมจึงลงตาม ผู้นำทัวร์พาคณะเข้าไปในภัตตาคาร ซึ่งเป็นห้องแถวขนาดสองคูหา นิมนต์พระภิกษุไปนั่งในห้องที่มีม่านกั้น พระเจริญเรียกบริกรมาสั่งด้วยภาษาฮินดี ให้นำนมเปรี้ยวมา ๖ แก้ว ท่านพระครูพอจะฟังภาษาฮินดีออก เพราะคล้ายๆกับภาษาบาลี จึงบอกภิกษุผู้อ่อนวัยกว่าว่า

“ผมขออนุญาตไม่ฉัน เพราะธาตุไม่ค่อยดี เกิดท้องเสียขึ้น

มาก็จะยุ่ง นิมนต์ท่านตามสบายเถิดครับ”

“ผมก็ขอสละสิทธิ์เช่นกัน เพราะอายุมากแล้วจึงต้องระมัดระวังเรื่องการขบฉันเป็นพิเศษ” หลวงพ่อวัดดอนเมืองปฏิเสธบ้าง พระเจริญจึงบอกกับบริกรว่า ให้นำนมเปรี้ยวมา ๔ แก้ว แล้วนำชาร้อนๆมาถวายภิกษุอีกสองรูป

“นมเปรี้ยวของอินเดียมีชื่อนะครับหลวงพ่อ พระที่มาจากเมืองไทยชอบใจมาก ถ้าพูดถึงแลสซี่ไม่มีใครไม่รู้จัก ที่นี่เขาเรียกนมเปรี้ยวว่า แลสซี่ ครับ” พระมัคคุเทศก์อธิบาย ท่านพระครูแอบสังเกตว่า ในร้านมีแต่ผู้ชาย ไม่ว่าจะเป็นพ่อครัวหรือบริกร จึงถามพระมัคคุเทศก์ว่า

“ผู้หญิงเขาไม่ทำงานหรือ ผมเห็นแต่ผู้ชาย ตามถนนหนทางก็มีแต่ผู้ชายเดิน นานๆจะเห็นผู้หญิงสักคน”

“คนอินเดียเขาไม่นิยมให้ผู้หญิงทำงานครับ เพราะผู้หญิงต้องเสียค่าสินสอดไปขอผู้ชาย เมื่อขอมาแล้วผู้ชายก็ต้องทำหน้าที่เลี้ยงดูผู้หญิง” พระมัคคุเทศก์ตอบ

๑๓

เมืองกัลกัตตา

"แบบนี้ก็ดีเหมือนกันนะครับ คนที่ประพฤติตัวไม่ดี เช่น เป็นคนขี้เหล้าเมายา เล่นการพนัน จะได้หาเมียไม่ได้ เพราะไม่มีใครมาขอ" ท่านพระครูออกเห็นด้วยกับประเพณีผู้หญิงขอผู้ชาย

"แล้วท่านล่ะ มีใครมาขอบ้างหรือยัง" หลวงพ่อวัดดอนเมืองเย้าพระมัคคุเทศก์

"ก็...แหม ผมไม่รู้จะตอบอย่างไรดี เพราะถ้าตอบไปตามตรง ท่านก็จะหาว่าผมคุยโวโอ้อวด ครั้นจะตอบไม่ตรงก็จะผิดศีลข้อมุสา ผมชักลำบากใจเสียแล้วสิ" พระภิกษุวัยสามสิบเจ็ดรู้สึกลำบากใจดังว่า

"ผมว่าท่านตอบตรงไปตรงมาดีกว่า เพราะผมอยากฟังเรื่องจริงที่ไม่ต้องอิงนิยาย" พระธวัชวัยสามสิบเก้าเสนอ

"ผมเห็นด้วย" พระขุนทดกับพระรสสุคนธ์พูดขึ้นพร้อมกัน เป็นไปได้ว่าเพราะอายุเท่ากันจึงพูดพร้อมกัน พระเจริญพูดเลี่ยงไปว่า

"ขออภัย ผมยังไม่ทราบชื่อพระคุณเจ้าอีกสี่รูปเลย ทราบอยู่รูปเดียวที่ชื่อพ้องกับผม หลวงพ่อชื่ออะไรครับ" ท่านถามหลวงพ่อวัดดอนเมือง

“ถ้าท่านอยากรู้ก็ไปดูในพาสปอร์ตที่โยมผู้นำทัวร์เก็บไว้ให้ หรือถ้าไม่อยากลำบากก็เรียกผมว่าหลวงพ่อวัดดอนเมืองก็ได้” ภิกษุวัยใกล้เจ็ดสิบตอบ ท่านพระครูกำลังคิดว่าหลวงพ่อรูปนี้คงจะเป็นญาติกับพระบัวเฮียว หรือไม่เช่นนั้นก็คงจะมีเชื้อสายญวน เพราะท่านพูดยวนได้คล่องมาก

“ครับ ตกลงว่าผมเรียกท่านตามนี้ก็แล้วกัน แล้วท่านอีกสามรูปชื่ออะไรครับ”

“ผมชื่อพระธวัช”

“ผมชื่อพระขุนทด”

“ผมชื่อพระรสสุคนธ์” ภิกษุสามรูปตอบพร้อมเพรียงกัน ทว่าความพร้อมเพรียงนี้แทนที่จะก่อให้เกิดสุข กลับก่อให้เกิดทุกข์กับพระเจริญ เพราะท่านฟังไม่ทันจึงยังไม่รู้ว่าพระภิกษุสามรูปนี้ชื่ออะไรกันบ้าง

“ขอโทษนะครับ ผมขอความกรุณาตอบทีละรูปได้ไหมครับ เริ่มที่หลวงพี่ก่อน” ท่านพูดกับพระธวัช

“ผมชื่อพระธวัช อายุพรรษา ๑๙” พระธวัชตอบเกินคำถาม

“ผมชื่อพระขุนทด อายุพรรษาเท่าพระธวัช”

“ผมชื่อพระรสสุคนธ์ อายุพรรษาเท่าพระธวัชและพระขุนทด”

“ท่านเป็นคนอำเภอด่านขุนทดใช่ไหมครับ” พระมัคคุเทศก์ถามพระขุนทด

“ผมเป็นคนทุกอำเภอครับ ไม่ได้เป็นคนเฉพาะอำเภอด่านขุนทด” พระขุนทดเริ่มเลียนแบบหลวงพ่อวัดดอนเมืองเรื่องการพูดยวน

“หมายความว่าอย่างไรครับ” พระมัคคุเทศก์รับมุกไม่ทัน

"ก็หมายความว่าผมเป็นคนทุกอำเภอที่ผมไป เช่น ผมไปอำเภอเมืองผมก็เป็นคน ผมไปอำเภอปักธงชัยผมก็เป็นคน ไปอำเภอสูงเนินผมก็เป็นคน ไปอำเภอไหนๆก็เป็นคน ผมถึงได้พูดว่าผมเป็นคนทุกอำเภออย่างไรล่ะ" คราวนี้พระเจริญหัวเราะเช่นเดียวกับพระธวัชและพระรสสุคนธ์ ส่วนหลวงพ่อวัดดอนเมืองกับหลวงพ่อวัดป่ามะม่วงเพียงแต่ยิ้มๆ

"ถ้าเช่นนั้นผมขอพูดใหม่ว่า ท่านชื่อขุนทดเพราะเกิดที่อำเภอด่านขุนทดใช่ไหมครับ"

"เห็นโยมพ่อว่าอย่างนั้นแหละ"

"แล้วท่านล่ะครับ ขอประทานโทษ ทำไมท่านชื่อเหมือนผู้หญิง" ท่านถามพระรสสุคนธ์

"ถ้าท่านอยากรู้รายละเอียดก็ต้องไปถามโยมแม่ผม แต่ถ้าอยากรู้คร่าวๆ ถามผมก็ได้ คือ โยมแม่เล่าว่าท่านอยากได้ลูกสาว พอตั้งท้องก็เลยตั้งชื่อรอไว้ ครั้นถ้วนกำหนดทศมาสก็คลอดออกมา ปรากฏว่าเป็นผู้ชาย คิดชื่อใหม่ไม่ทันก็เลยใช้ชื่อที่ตั้งไว้ ผมก็เลยได้ชื่อว่ารสสุคนธ์ด้วยประการฉะนี้" ท่านลงท้ายด้วยสำนวนเทศน์

"เอาละ ทีนี้ท่านก็รู้แล้วว่า รูปไหนชื่ออะไร ต่อไปก็ตอบคำถามของหลวงพ่อวัดดอนเมืองได้แล้ว" พระรสสุคนธ์เตือน

"หลวงพ่อวัดดอนเมืองถามว่าอย่างไรครับ" พระเจริญถาม

"อ๊าว ท่านลืมคำถามเสียแล้วหรือ เป็นไปได้อย่างไร ท่านอาวุโสน้อยกว่าเพื่อน ทำไมความจำเสื่อมเร็วจัง"

"ผมก็ไม่รู้เหมือนกัน มันเป็นมาตั้งแต่เด็กๆแล้วครับ"

"แบบนี้จะเรียนปริญญาเอกไหวหรือ น่าเป็นห่วงนะ" ท่านพระครูรู้สึกเป็นห่วงเพราะ 'เห็นหนอ' บอกว่าพระเจริญจะต้องใช้เวลาเรียนถึงสิบสองปีจึงจบ จะต้องถูกรีไทร์จากมหาวิทยาลัยที่

เรียนอยู่ แล้วไปเข้ามหาวิทยาลัยอื่น รวมแล้วต้องเรียนถึงสามมหาวิทยาลัย

"ผมก็จะเรียนไปเรื่อยๆ ตอนนี้อายุ ๓๗ จบตอนอายุ ๔๗ ก็ยังดี ที่อินเดียมีมหาวิทยาลัยหลายแห่ง ผมกะจะย้ายไปเรื่อยๆ คือถ้ามหาวิทยาลัยนี้เขาให้ออก ผมก็จะสมัครเรียนที่มหาวิทยาลัยสันสกฤต ซึ่งอยู่ตรงข้ามกัน ที่นี่เขาจะสอบเข้าเฉพาะปริญญาตรี ส่วนปริญญาโทกับปริญญาเอกไม่ต้องสอบเข้า สมัครเรียนได้ทันที เรียกว่าเข้าง่าย แต่ออกยาก"

"แต่ผมขอทำนายว่า ท่านจะจบเมื่ออายุ ๔๙ หากไม่เชื่อที่ผมพูดท่านก็จดไว้ ถ้าไม่จริงผมจะให้ปรับ เอาละ ทีนี้ท่านก็ตอบคำถามของหลวงพ่อวัดดอนเมืองได้แล้ว ท่านถามว่า มีคนมาขอท่านบ้างหรือยัง" คราวนี้พระเจริญยิ้มเขินๆแล้วตอบว่า

"ก็มีคนมาทาบทามหลายรายครับ และหนึ่งในจำนวนนั้นก็คือ อาจารย์ของผมเอง คนอินเดียที่มีลูกสาวเขาจะกังวลเรื่องการหาค่าสินสอดมาให้ลูก บางบ้านพ่อต้องไปนั่งหลังเทียนเพื่อขอเงินมาให้ลูกสาวแต่งงาน พวกผู้ชายจะเรียกค่าสินสอดแพงมาก เดี๋ยวท่านก็จะได้เห็นเมื่อไปสถานีรถไฟเฮาร่าห์ ที่นั่นจะมีพ่อทั้งหลายนั่งอยู่ตามชานชาลา ข้างหน้ามีเทียนจุดอยู่เล่มหนึ่ง แล้วก็มีขันสเตนเลสวางอยู่เพื่อรับเงินจากผู้บริจาค พวกนี้ไม่ใช่ขอทาน ถ้าขอทานเขาจะตามมาขอ ท่านอย่าให้เชียวนะครับ ขืนให้ไปคนหนึ่ง มันพากันมาเป็นร้อยเลย ท่านถูกรุมแน่ เพราะฉะนั้นต้องใจแข็ง สงสารได้แต่อย่าให้ แล้วก็อย่าไปตำหนิเขา ท่านต้องวางอุเบกขาอย่างเดียว"

"แล้วท่านตอบอาจารย์ว่าอย่างไร" พระรสสุคนธ์อยากฟังเรื่องผู้หญิงขอผู้ชายต่อ

กท 5 ยก 11

"ผมก็บอกว่า ผมเป็นพระและยังไม่คิดจะสึก ต้องเรียนให้จบก่อน ถึงเวลานั้นค่อยว่ากันใหม่ อาจารย์ก็บอกว่า 'ถ้าภันเตจบและลาสิกขาแล้ว ให้มาแต่งงานกับลูกสาวผม และอย่าเรียกค่าสินสอดแพงนะ' เพราะเหตุนี้เองที่ทำให้ผมเรียนอย่างไม่รีบร้อน เพราะกลัวว่าเมื่อเรียนจบจะต้องสึกออกไปแต่งงานกับลูกสาวอาจารย์ ที่ประเทศนี้มีอะไรแปลกๆ เช่น เรื่องค่าตัวหรือค่าสินสอด ผู้ชายที่อยู่ในวรรณะสูงจะเรียกค่าตัวแพงมาก ในยุคพระเวท วรรณะมี ๔ คือ พราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ ศูทร วรรณะพราหมณ์กับวรรณะกษัตริย์จัดเป็นวรรณะสูง ปัจจุบันวรรณะของชาวอินเดียได้แยกย่อยออกไปจนมีจำนวนกว่า ๓,๐๐๐ วรรณะ และเกิน ๒๕,๐๐๐ อนุวรรณะ แม้กระนั้นก็ยังมีวรรณะใหม่ๆเกิดเพิ่มอยู่เรื่อยๆ บางวรรณะมีสมาชิกจำนวนล้าน แต่บางวรรณะมีเพียงจำนวนร้อย คนที่วรรณะสูงด้วย ร่ำรวยด้วย ค่าตัวแพงเป็นล้านๆรูปีเลย แต่ถ้าไม่รวยค่าตัวก็จะลดลงมา ปัจจุบันค่าตัวมาตรฐานของคนวรรณะสูงแต่ไม่รวยคือ เงินสด ๒๐,๐๐๐ รูปี โทรทัศน์สีขนาด ๒๐ นิ้ว หนึ่งเครื่อง จักรยานยนต์เวสป้า ๑ คัน คิดเป็นเงินไทยก็ตกประมาณหกถึงเจ็ดหมื่นบาท เวลาแต่งงานฝ่ายหญิงจะต้องออกค่าใช้จ่ายทั้งหมด ตั้งแต่ค่าสินสอด ค่าจัดงานเลี้ยง ค่าตกแต่งสถานที่ ค่าเช่าม้าสีขาวพร้อมเครื่องประดับ แม้แต่ค่าเสื้อผ้าเครื่องแต่งตัวของเจ้าบ่าวก็ต้องให้ฝ่ายหญิงออก เกิดเป็นผู้ชายอินเดียจะว่าสบายก็สบายจะว่าลำบากก็ลำบาก" พระเจริญสรุป

"ลำบากอย่างไรครับ ตั้งแต่ฟังมา ผมยังไม่เห็นว่าจะลำบากตรงไหน" พระธวัชแย้ง

"ลำบากตอนหลังจากแต่งงานแล้วน่ะซิครับ เพราะหลังจากนั้นต้องหาเลี้ยงภรรยาตลอดชีวิต พอมีลูกสาวก็ต้องทำงานหนักเพื่อ

เก็บเงินไว้เป็นค่าสินสอดให้ลูกสาว อาจารย์ของผมคนหนึ่งแต่งลูกสาวคนโตเมื่อสองเดือนที่แล้ว หมดเงินไปสองแสนรูปี เรียกว่าหมดเนื้อหมดตัวเลย ลูกสาวคนเล็กแอบมาบ่นให้ผมฟังว่า พ่อใช้เงินทั้งหมดไปในการแต่งงานของพี่สาว ตัวแกคงไม่มีโอกาสได้แต่งงานเพราะพ่อคงหาเงินไม่ทัน”

“แกคงอยากให้ท่านเห็นใจ จะได้ไม่คิดค่าสินสอดหรือเปล่า” พระขุนทดขัดขึ้น พระเจริญจึงตอบแบบแบ่งรับแบ่งสู้ว่า

“ก็คงทำนององนั้นแหละครับ แต่ผมคิดว่าหากจะต้องสึกไปก็จะไม่ขอเป็นลูกเขยคนอินเดีย เพราะไม่อยากลำบากตอนแก่ ตอนหาเงินมาให้ลูกสาวแต่งงาน”

“ผมว่าเป็นผู้ชายไทยลำบากกว่านะ เพราะไหนจะเสียค่าสินสอดให้เขา แล้วยังต้องมานั่งเลี้ยงเขาอีก” พระธวัชออกความเห็น

“ถ้าไม่อยากลำบากก็ไม่ต้องสึก บวชอยู่อย่างนี้แหละ วันหนึ่งอาจจะได้เป็นเจ้าคุณ ถ้าปฏิบัติก็อาจสำเร็จเป็นพระอรหันต์”

“แต่ผมคงไม่ได้ทั้งสองอย่าง เพราะบารมียังไม่แก่กล้าพอคงต้องรอชาติหน้าตอนบ่ายๆ” พระธวัชพูดอย่างรู้กำลังตัวเอง ท่านพระครูจึงพูดให้กำลังใจว่า

“ท่านอย่าเพิ่งท้อถอย พระพุทธเจ้าตรัสสอนว่า ‘**วายเมเถว ปุริโส ยาว อตฺถสฺส นิปฺปทา** - เป็นคนควรพยายามเรื่อยไป จนกว่าผลที่หมายจะสำเร็จ’ บัดนี้เรามาอยู่ในแดนพุทธภูมิแล้ว มาทัศนศึกษามาระลึกถึงพระกรุณาคุณของพระพุทธเจ้าที่ทรงสงสารสั่งสอนชาวโลกให้พ้นทุกข์ เราเป็นศากยบุตรพุทธโอรส จะต้องดำเนินตามรอยพระบาทของเสด็จพ่อ”

“ขอบคุณหลวงพ่อที่ให้กำลังใจผม ผมตั้งสัจจะไว้แล้วว่า

กลับไปจะต้องขอเรียนกรรมฐานจากหลวงพ่อ ผมจะดำเนินตามรอยพระบาทของเสด็จพ่ออย่างที่หลวงพ่อทำอยู่ ผมไม่คิดจะสึกไปแต่งงานกับสาวอินเดียหรอกครับ” ประโยคหลังท่านสัพยอกพระเจริญ

โยมเส็งเข้ามาในห้องที่พระภิกษุ ๖ รูปนั่งฉันน้ำปานะอยู่และนิมนต์ท่านไปขึ้นรถเนื่องจากญาติโยมรับประทานอาหารกันเสร็จแล้ว พระเจริญจึงเดินนำพระภิกษุ ๕ รูปไปยังรถบัสซึ่งจอดห่างจากภัตตาคารประมาณ ๓๐ เมตร จากนั้นคนขับก็ออกรถมุ่งหน้าไปยังสถานีรถไฟเฮาร่าห์

“ญาติโยมเป็นอย่างไรบ้าง อาหารแขกอร่อยไหม” พระมัคคุเทศก์ทักทายคณะผู้แสวงบุญ

“ก็พอทานได้ค่ะ นี่ขนาดภัตตาคารนะคะ ถ้าเป็นร้านข้างถนนสงสัยจะทานไม่ลง” เสียงโยมผู้หญิงบ่นกลายๆ

“ไม่ต้องสงสัยหรอกโยม อาตมารับรองว่าโยมทานไม่ได้แน่นอน ขนาดอาตมาเป็นพระยังฉันไม่ลง ตอนที่ยังไม่ได้มา เคยได้ยินพระที่เมืองไทยพูดอย่างนี้ อาตมายังนึกตำหนิว่า ท่านเป็นพระน่าจะปลงๆบ้าง แต่พอมาอยู่ที่นี่ถึงได้รู้ว่าจะปลงขนาดไหนก็ยังฉันไม่ลงอยู่ดี มันยิ่งกว่ากินดินอีกนะ สำนวนที่ว่า ‘ดีกว่ากินดินหน่อยนึง’ ใช้กับที่นี่ไม่ได้เลย แล้วดินเมืองแขกก็กินไม่ได้ เพราะแขกเขาถ่ายหนักถ่ายเบากันทั่วไปหมด ถ้ากินดินก็คือกินขี้แขก อาตมาต้องขออภัยที่ไม่ได้ใช้คำว่า อุจจาระ เพราะคนไทยเขาไม่พูดอุจจาระแขก แต่พูดว่าขี้แขกกันทั้งนั้น หลวงพ่อองค์หนึ่งท่านมาจากวัดทางภาคอีสาน ท่านตั้งไว้เป็นสูตรเลยว่า ใครมาอินเดียถ้าไม่เห็นแขกนั่งขี้กับไม่ได้เหยียบขี้แขก แปลว่ายังไม่ถึงอินเดีย”

“ถ้าอย่างนั้นผมก็มาได้ครึ่งทางแล้วซิครับ เพราะเมื่อตอน

หัวค่ำ ผมเห็นคนนั่งถ่ายอยู่ข้างถนนหลายคน ถ้าได้เหยียบก็แสดงว่าถึงเต็มร้อย” โยมผู้ชายคนหนึ่งพูดขึ้น

“อย่าเหยียบเลยค่ะ แค่นี้ก็กลิ่นไม่สะอาดแล้ว ขืนเหยียบขี้แขกคงจะเหม็นกันทั้งรถ” เสียงโยมผู้หญิงโอดครวญ ท่านพระครูจึงพูดขึ้นว่า

“โยมก็กำหนด ‘กลิ่นหนอ’ สิ อาตมาว่าดีนะ โยมจะได้ทำบทฝึกหัดที่ประเทศอินเดียนี้ โยมที่เคยปฏิบัติกรรมฐานมาจะได้ทำบทฝึกหัดมากมาย อาตมาจะช่วยสอบอารมณ์ให้ ทีนี้ก็จะรู้ละว่าสอบได้หรือสอบตก โยมผ่องใสคิดว่าจะสอบผ่านหรือเปล่า” ท่านหันไปถามคนเป็นหัวหน้าคณะผู้แสวงบุญ

“ยังไม่ทราบหรอกค่ะหลวงพ่อ ก็ยังไม่ได้สอบนี่คะ แล้วจะรู้ได้อย่างไรว่าผ่านหรือไม่ผ่าน”

“จริงของโยม งั้นก็ต้องรอดูกันต่อไป โยมปฏิบัติมากี่ปีแล้วล่ะ ใครเป็นครูบาอาจารย์” ท่านถามเพราะโยมผ่องใสไม่เคยมาเข้ากรรมฐานที่วัดป่ามะม่วง เคยมาทอดกฐินสองครั้งเท่านั้น

“โยมปฏิบัติมาสิบปีแล้วค่ะ เป็นลูกศิษย์ท่านเจ้าคุณโชดก ท่านอยู่คณะ ๕ วัดมหาธาตุค่ะ”

“ก็อาจารย์เดียวกับอาตมาน่ะสิ อาตมาเคยไปเรียนกรรมฐานที่คณะ ๕ สองครั้ง ปี พ.ศ. ๒๔๙๔ ครั้งหนึ่ง อีกครั้งหนึ่ง ปี พ.ศ. ๒๔๙๘ แล้วก็เริ่มสอนกรรมฐานมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๕ สมัยที่ยังอยู่วัดพรหมบุรี อาตมาไม่ได้ไปกราบท่านเจ้าคุณอาจารย์นานแล้ว ท่านสบายดีหรือ” ศิษย์ถามถึงอาจารย์

“สบายดีค่ะ แต่หมู่นี้สุขภาพท่านไม่ค่อยดีเท่าไร หมอบอกว่าท่านเป็นโรคหัวใจค่ะ”

“อย่างนั้นหรือ กลับไปอาตมาจะต้องหาโอกาสไปกราบเยี่ยม

ท่าน แล้วพวกบ้านโยมปฏิบัติด้วยหรือเปล่า” ท่านหมายถึงโยมเส็ง

“เฮียเขาไม่มีเวลาปฏิบัติหรอกค่ะหลวงพ่อ เขาต้องดูแลกิจการค้า แต่เขาก็ไหว้พระสวดมนต์ทุกวัน แล้วก็ชอบทำบุญ มาครั้งนี้เขาก็หอบเงินมาทำบุญตั้งร่วมแสน โยมโชคดีที่ได้แต่งงานกับเขา เฮียเขาไม่กินเหล้า ไม่เจ้าชู้ แล้วก็ตามใจโยมทุกอย่าง โยมจะไปทำบุญที่ไหนกับใคร เขาก็ไม่เคยขัด ถามคำเดียวว่าจะใช้เงินเท่าไร แล้วก็ให้ตามนั้น บ่างครั้งให้มากกว่าที่บอกเสียอีก” โยมผ่องใสพูดชมสามีให้ท่านพระครูฟัง โยมเส็งไม่สนใจว่าภรรยาจะพูดติหรือพูดชม เพราะภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเมืองกัลกัตตาน่าสนใจมากกว่า เสียงพระมัคคุเทศก์บรรยายว่า

“กัลกัตตาเป็นเมืองท่าสำคัญในยุคที่อังกฤษครอบครองอินเดีย และเคยเป็นเมืองหลวงในยุคนั้น คือในราว พ.ศ. ๒๒๓๓ ถ้าเทียบเคียงกับประเทศไทยก็ตรงกับรัชสมัยของสมเด็จพระ-เพทราชา พระมหากษัตริย์ลำดับที่ ๒๙ แห่งอยุธยา เพราะเคยถูกอังกฤษครอบครองและเคยเป็นเมืองหลวงนี่เอง ที่ทำให้เมืองกัลกัตตาเต็มไปด้วยอาคารขนาดใหญ่สไตล์ยุโรป ไม่แพ้เมืองใหญ่ของประเทศตะวันตกในสมัยนั้น เมืองนี้มีประชากรหนาแน่น ประเทศอินเดียมีขนาดใหญ่กว่าประเทศไทย ๘ เท่า แต่มีประชากรมากกว่าหลายสิบเท่า เฉพาะเมืองกัลกัตตามีประชากรที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนสำมะโนครัวถึง ๑๐ ล้าน และที่ไม่มีชื่อในทะเบียนอีกกว่าสิบล้าน ซึ่งคนพวกหลังนี้จะอาศัยอยู่ตามทางเท้า กินอยู่หลับนอนกันข้างถนน อาศัยชายคาตึกบังแดดบังฝนอย่างที่บ้านเราเรียกว่านอนกลางดินกินกลางทราย อาชีพก็คือขอทาน และคนพวกนี้จะแพร่พืชพันธุ์เร็วมาก เพราะไม่ยอมคุมกำเนิดด้วยเชื่อว่าเด็กที่มาเกิดเป็นของขวัญจากพระเจ้า เมื่อมีคนอยู่หนาแน่นเช่นนี้ อาคาร

ใหญ่ที่เคยสวยงามก็เลยดูสกปรกรกรุงรังไปหมดอย่างที่ท่านเห็นอยู่นี้”

รถบัสแล่นมาจอดด้านหลังสถานี ห่างจากชานชาลาประมาณ ๕๐ เมตร พระเจริญบอกให้คนขับรถไปตามพวกกุลี ส่วนเด็กหนุ่มสามคนช่วยกันลำเลียงของในรถลงมากองรวมกันไว้ข้างล่าง ผู้นำทัวร์บอกให้คณะผู้แสวงบุญมาตรวจตราดูสัมภาระของตนว่าครบหรือไม่ สิบนาทีให้หลังพวกกุลีประมาณ ๒๐ คน ก็มาถึง แต่เด็กหนุ่มสามคนยังขนสัมภาระลงจากรถไม่เสร็จ จึงต้องพากันยืนรอ ผู้นำทัวร์ต่อรองราคากับพวกกุลีซึ่งถือโอกาสโก่งราคา ต่อรองกันอยู่นานก็ยังตกลงกันไม่ได้ เมื่อเด็กหนุ่มสามคนขนของลงจากรถเสร็จ ผู้นำทัวร์จึงให้ค่าทิปคนละ ๓๐ รูปี ให้คนขับ ๕๐ รูปี ส่วนค่าเช่ารถพระเจริญได้จ่ายให้เจ้าของเรียบร้อยแล้วตอนไปรับรถ

รถออกไปแล้ว การเจรจาต่อรองกับพวกกุลีก็ยังไม่สำเร็จ ผู้นำทัวร์จึงต้องใช้อุบายให้พระเจริญบอกพวกเขาว่า หากไม่ตกลงก็จะไปตามกุลีพวกอื่นมา นั่นแหละจึงตกลงกันได้ จากนั้นก็จัดการยกสัมภาระขึ้นไว้บนศีรษะ คนหนึ่งๆแบกน้ำหนักกว่าร้อยกิโลกรัม จนน่ากลัวว่าคอจะหัก ผู้นำทัวร์บอกให้คณะผู้แสวงบุญเดินตามพวกกุลีไป และพยายามเดินให้ทัน มิฉะนั้นพวกเขาอาจจะแบกสัมภาระหลบหนีไปก็ได้ พวกกุลีมีเป็นร้อยๆคน และหน้าตาก็คล้ายๆกัน จึงไม่รู้ว่าใครเป็นใคร นอกจากหน้าตาคล้ายกันแล้ว ยังแต่งตัวเหมือนกัน คือนุ่งผ้าป่านสีขาว ลักษณะคล้ายผ้าโจงกระเบน ใส่เสื้อแขนยาวสีแดง ซึ่งเป็นชุดเครื่องแบบของกุลี ท่านพระครูรู้สึกสงสารกุลีคนหนึ่งเป็นพิเศษ ที่สงสารเพราะคอเขาเอียงไปทางด้าน

ขวามากจนไม่อาจใช้ศีรษะแบกสัมภาระเฉกเช่นคนอื่นๆได้ ต้องใช้บ่าแบกแทน

สมภารวัดป่ามะม่วงอยากรู้ต้นสายปลายเหตุว่า ทำไมเขาจึงมีสภาพน่าสงสารเช่นนี้ จึงใช้ 'เห็นหนอ' ช่วยตรวจสอบ 'เห็นหนอ' รายงานว่า เมื่อยี่สิบปีที่แล้ว เมื่อชายผู้นี้เป็นกุลีใหม่ๆ เขามักแบกสัมภาระของผู้ว่าจ้างเดินหายไปในฝูงชน ทำให้เจ้าของต้องเศร้าโศก เพราะการสูญเสียสิ่งของเครื่องใช้ หรือไม่ก็เป็นอาหาร วันดีคืนดีกรรมของเขาก็มาปรากฏ คอที่เคยตั้งตรงเหมือนคอของคนปกติก็กลับเอียงกระเท่เร่อย่างที่เห็นอยู่นี้ เมื่อรู้ต้นสายปลายเหตุเช่นนี้แล้ว ท่านพระครูจึงต้องวางอุเบกขา คิดเสียว่า "**กมฺมุนา วตฺตตี โลโก** - สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม"

พวกกุลีแบกสัมภาระเดินเรียงแถวเข้ามาในชานชาลาซึ่งคลาคล่ำไปด้วยผู้คนนับหมื่น ท่านพระครูไม่เคยพบเคยเห็นมาก่อนเลยว่า สถานีรถไฟทำไมจึงมีคนมากมายถึงปานนี้ เสียงเอะอะอื้ออึงระคนกับเสียงเรียกกันดังโหวกเหวกเจี๊ยวจ๊าวเหมือนชาวประมงแย่งปลากันฉะนั้น บรรดาพ่อที่นั่งหลังเทียนก็ต้องคอยหลบด้วยเกรงจะถูกเหยียบ บางครั้งเทียนก็ถูกคนที่เดินเหยียบจนหักล้มลง

"หลวงพ่อ ดูคนพวกนี้ซิ ช่างน่าสงสารเสียจริง ไม่รู้ว่าเขาจะได้เงินบ้างไหม ผมไม่เห็นมีใครให้เขาเลย" ท่านพระครูแอบกระซิบหลวงพ่อวัดดอนเมือง

"ผมก็สงสารเขาเหมือนกัน แต่ก็ไม่รู้จะช่วยเขาได้อย่างไร เงินรูปีผมก็ไม่ได้แลกมา ไม่งั้นก็จะให้เขาสักคนละห้ารูปีสิบรูปี"

"ให้ไม่ได้นะครับหลวงพ่อ เดี๋ยวพวกขอทานเห็นเข้าก็จะ

มารุมหลวงพ่อ ต้องเชื่อที่มัคคุเทศก์เขาบอก หลวงพ่อแผ่เมตตาให้เขาดีกว่า ผมก็จะใช้วิธีนี้เหมือนกัน” เสียงพระเจริญบอกญาติโยมว่า

“จับกลุ่มกันไว้นะโยม อย่าให้หลง ถ้าใครหลงให้ตะโกนดังๆ ว่า ‘ช่วยด้วย ช่วยด้วย’ อาตมาจะได้เดินไปตามเสียง แต่อย่าให้หลงดีกว่า เดี๋ยวจะไม่ทันรถไฟ”

ที่ชานชาลาสถานี มีรถไฟจอดอยู่หลายขบวน เมื่อขบวนใดออก ผู้คนที่มาช้าก็จะพากันวิ่งตาม ทันบ้างไม่ทันบ้าง ที่ไม่ทันก็รอขบวนต่อไป ส่วนที่วิ่งทันก็จะปีนขึ้นไปนั่งเบียดกันอยู่บนหลังคา เพราะหาที่นั่งในรถไม่ได้ รถไฟทุกขบวนมีผู้โดยสารนั่งอัดกันแน่นเหมือนปลากระป๋อง คนเมืองนี้ช่างมีชีวิตที่ทรหดเสียเหลือเกิน

๑๙

สถานีรถไฟเฮาร่าห์

เวลาสามทุ่มตรง รถไฟขบวนที่คณะผู้แสวงบุญจะโดยสารไปลงสถานีคยาก็ยังไม่เข้าเทียบชานชาลา ทั้งที่ในตั๋วระบุว่ารถไฟออกจากสถานีเวลา ๒๑.๐๐ น. โยมผู้หญิงบางคนบ่นกระปอดกระแปด เพราะยืนจนเมื่อยขาด้วยว่าหาที่นั่งไม่ได้ ม้ายาวที่มีไว้ให้ผู้โดยสารนั่งก็ถูกครอบครองโดยเจ้าของประเทศ ชาวไทยที่กลายเป็นชาวต่างประเทศจึงต้องยืนกันจนขาแข็งทั้งพระทั้งโยม คนที่ติดสุขชอบสนุกสบายเลยชักจะคิดถึงบ้านขึ้นมาตงิดๆ นึกสงสารตัวเองที่ต้องมาตรากตรำลำบากอย่างนี้

"พระอาจารย์คะ ทำไมคนถึงมากมายมหาศาลอย่างนี้ มีเทศกาลอะไรหรือคะ" สตรีอายุน้อยที่สุดในคณะถามพระเจริญ

"ไม่มีเทศกาลอะไรหรอกโยม นี่เป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวันของพวกเขา คือคนเมืองนี้เขาจะมาทำงานโดยรถไฟ พองานเลิกก็จะขึ้นรถไฟกลับบ้าน ถ้ายังขึ้นไม่ได้ก็จะรอขบวนต่อไป บางทีกว่าจะขึ้นได้ก็ตั้งครึ่งคืนค่อนคืน ถึงบ้านนอนได้ไม่เท่าไรก็ต้องตื่นขึ้นมาแต่งตัวออกไปรอรถไฟอีก พวกแขกทรหดอดทนกว่าคนไทยหลายเท่า วันหนึ่งๆเขาเดินกันเป็นสิบกิโล เพราะบางคนที่ทำงานไกลจากสถานีรถไฟมาก ถ้าเป็นบ้านเราเขาก็จะขึ้น

รถเมล์มา แต่แขกเขาจะประหยัด จะเดินมาจากที่ทำงานซึ่งบางทีก็ใช้เวลาเป็นชั่วโมงกว่าจะถึง แล้วก็มายืนรอรถไฟ พอรถมาก็จะแย่งกันขึ้นเสียงโหวกเหวกโวยวายอย่างที่โยมเห็นอยู่นี่แหละ"

"หนุ่มแขกเขาเคี้ยวหมากด้วยหรือคะ เห็นเดินบ้วนน้ำหมากกันจนเลอะเทอะไปหมด" หล่อนถามอีก

"ถูกแล้วโยม เมืองเราคนกินหมากจะเป็นผู้หญิงสูงอายุ แต่เมืองแขกกลับเป็นพวกหนุ่มๆ ส่วนพวกผู้หญิงกลับไม่กินหมาก"

"รู้สึกว่าเมืองแขกมีอะไรแปลกๆกว่าเมืองเรานะคะ"

"ถ้าแขกไปประเทศเราเขาก็คงจะพูดอย่างนี้เหมือนกัน เมืองไทยกับเมืองแขกมีความแตกต่างกันหลายอย่าง ดูอย่างเรื่องเวลาก็ได้ เมืองแขกสามทุ่ม ถ้าเป็นบ้านเราก็สี่ทุ่มครึ่ง เพราะเวลาเมืองแขกจะช้ากว่าเมืองไทยชั่วโมงครึ่ง"

"ถึงว่าสิ โยมรู้สึกง่วงตั้งแต่นั่งมาในรถแล้ว ปกติโยมจะนอนประมาณสามทุ่ม แสดงว่าเลยเวลานอนมาชั่วโมงครึ่งแล้ว" โยมผ่องใสพูดบ้าง

"แล้วเรื่องปกติอีกอย่างหนึ่งของประเทศนี้ก็คือ การไม่ตรงต่อเวลา ดูอย่างรถไฟที่เราจะโดยสารไปลงสถานีคยา ตามกำหนดจะออกจากสถานีเวลาสามทุ่ม ป่านนี้ยังไม่เข้าเทียบชานชาลา เลยไม่รู้ว่าสี่ทุ่มจะได้ขึ้นรถกันหรือยัง นี่เป็นเรื่องปกติของประเทศนี้ อาตมาเคยรออยู่จนตีสาม กำหนดเวลารถออกจากสถานีสามทุ่ม อาตมามารอตั้งแต่สองทุ่ม ปรากฏว่าได้ฤกษ์ออกตอนตีสาม" พระเจริญเล่าประสบการณ์ของท่าน

"โอย ถ้าตีสามฉันคงเป็นลมตายแน่ ไม่น่ามาลำบากเลย" เพื่อนของโยมผ่องใสบ่น ท่านพระครูฟังอยู่นานจึงแนะนำว่า

"ถ้าไม่อยากรอนานก็ช่วยกันสวดพุทธคุณ ธรรมคุณ และ

สังฆคุณ ต่อด้วยพาหุง-มหากา รับรองพอสวดจบรถไฟเข้าเทียบชานชาลาทันที โยมสวดกันได้ไหมล่ะ” ท่านถามญาติโยม ปรากฏว่าคนสวดได้และไม่ได้มีจำนวนเท่ากัน ท่านพระครูจึงบอกว่า

“ไม่เป็นไร โยมที่สวดไม่ได้ก็ให้ฟังอย่างมีสติ เดี๋ยวพระคุณเจ้านิมนต์สวดด้วยนะครับ สวดเบาๆพอให้ได้ยิน ขืนสวดเสียงดังประเดี๋ยวแขกจะแตกตื่น เอาละ เริ่มสวดได้” จากนั้นผู้ที่สวดได้ก็เริ่มสวดเบาๆตามที่ท่านพระครูแนะนำ เป็นกุศโลบายของเจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วง ที่ต้องการฝึกฝนคนไทยพุทธให้อัญเชิญคุณพระรัตนตรัยเข้ามาไว้ในใจอย่างที่ท่านสอนญาติโยมเสมอว่า “ให้เอาพระเข้ามาไว้ในใจ” และ “พระ” ที่จะนำเข้ามาไว้ในใจนั้นก็ต้องให้ครบทั้งสามพระ ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ท่านเริ่มต้นสวดพุทธคุณพร้อมๆกับเพื่อนภิกษุและญาติโยมที่สวดได้ แล้วก็จริงดังที่ท่านพูด เพราะเมื่อสวดจบลงตรง **“สพฺพสงฺฆานุภาเวน สทา โสตฺถี ภวนฺตุ เต”** รถไฟขบวนที่ท่านและคณะจะโดยสารก็แล่นเข้ามาเทียบชานชาลาอย่างน่าอัศจรรย์

“โอ้โฮ หลวงพ่อศักดิ์สิทธิ์จริงๆ พูดคำไหนเป็นคำนั้นเลย” พระเจริญกล่าวชมพระครูเจริญ

“ผมไม่ได้ศักดิ์สิทธิ์ ถ้าท่านจะคิดว่าเป็นเรื่องศักดิ์สิทธิ์ ผมก็คิดว่าจิตของพวกเราที่เข้าถึงพระรัตนตรัยนั่นแหละศักดิ์สิทธิ์” ท่านพระครูอธิบาย

“เอาละ ถ้าเช่นนั้นเราก็ขึ้นรถกันได้ นิมนต์หลวงพ่อครับ ประเดี๋ยวแม่ครัวกับผู้นำทัวร์เขาจะดูแลเรื่องสัมภาระ ส่วนผมจะขึ้นไปจัดที่นั่งเพราะตั๋วอยู่ที่ผม โชคดีที่เรามารอตรงกับคันที่จะขึ้นพอดี จึงไม่ต้องเดินไกล เพราะรถไฟเมืองนี้ขบวนยาวมาก ถ้ารอไม่ตรงกับคันที่จะขึ้น ต้องเดินกันเหนื่อยเชียวละ ที่ร้ายไปกว่า

นั้นก็คือ ถ้าขึ้นผิดคันจะเดินทะลุกันไม่ได้ ต้องรอให้จอดที่สถานีก่อนค่อยลงมาขึ้นคันที่ตรงกับที่ระบุไว้ในตั๋ว" พระเจริญอธิบายความแตกต่างระหว่างรถไฟแขกกับรถไฟไทย

ตอนขึ้นรถเป็นช่วงเวลาที่ชุลมุนที่สุด เพราะแม้จะจองตั๋วล่วงหน้าไว้เป็นเดือน ก็ได้เพียงรถนอนชั้นสอง ด้วยว่าชั้นหนึ่งนั้นมีน้อย ไม่พอกับจำนวนคนที่มาในคณะ ส่วนชั้นสามจะมีตู้โดยสารมากที่สุด เพราะรัฐบาลต้องการสงเคราะห์คนยากจนซึ่งเป็นพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศ อัตราค่าโดยสารชั้นสามราคาต่ำสุด ค่าโดยสารชั้นสองสูงเป็น ๑๐ เท่าของชั้นสาม ขณะที่ค่าโดยสารชั้นหนึ่งสูงเป็น ๒๐ เท่า เช่น ถ้าชั้นสามราคา ๑๐ รูปี ชั้นสองและชั้นหนึ่งจะเป็น ๑๐๐ รูปี และ ๒๐๐ รูปี ตามลำดับ ชาวต่างประเทศโดยเฉพาะที่เป็นพระภิกษุไม่สามารถโดยสารรถไฟชั้นสามได้ เพราะแย่งแขกไม่ทัน ครั้งหนึ่งพระนักศึกษาจากประเทศไทยมีปัจจัยไม่พอที่จะซื้อตั๋วชั้นสอง ท่านจึงซื้อตั๋วชั้นสาม พอขบวนรถเข้าเทียบชานชาลา ท่านก็จะขึ้น ปรากฏว่า ถูกสาวแขกกระชากจีวรจนท่านหน้าหงาย แล้วเธอก็แซงขึ้นไปได้ก่อน ส่วนท่านต้องตะเกียกตะกายอยู่นานกว่าจะขึ้นได้ เมื่อขึ้นไปแล้วก็ไม่มีที่นั่งด้วยว่าไม่มีใครลุกให้นั่ง ต้องยืนเบียดเสียดกับผู้โดยสารคนอื่นๆไปจนถึงสถานีคยา เกือบจะเป็นลมก็หลายครั้งครา เพราะต้องหายใจสูด 'กลิ่นแขก' เข้าไปในปอด ไหนจะกังวลเรื่องที่ถูกสาวแขกมาถูกเนื้อต้องตัว ว่าจะเข้าข่ายอาบัติสังฆาทิเสสข้อที่ ๒ หรือไม่ อาบัติสังฆาทิเสสข้อที่ ๒ มีว่า "ห้ามจับต้องกายหญิง" แต่ท่านไม่ได้จับหญิง หญิงมาจับท่านต่างหาก แล้วเธอก็มิได้จับด้วยมีจิตพิศวาสแต่อย่างใด เธอเพียงแต่จะแซงท่านขึ้นรถไฟเท่านั้น เพราะฉะนั้นไม่เข้าข่ายสังฆาทิเสส

พระมัคคุเทศก์พาพระภิกษุ ๕ รูป กับญาติโยม ๒๖ คน ขึ้นไปบนรถได้อย่างทุลักทุเล กุลีพากันหาที่วางสัมภาระ ญาติโยมก็วุ่นวายอยู่กับการหาสัมภาระของตน ผู้นำทัวร์และแม่ครัวก็ตรวจตราดูว่ากระเป๋าครบ ๔๔ ใบหรือไม่ เพราะถ้าหายไปสักใบหนึ่งและเป็นใบที่บรรจุเสบียง ก็จะเดือดร้อนไปทั้งคณะ พนักงานตรวจตั๋วมาจัดที่ให้ตามบัญชีรายชื่อ แล้วก็เกิดอลเวงกันขึ้น เพราะเลขที่ซ้ำกัน ที่ซ้ำกันเพราะมีการแอบขาย 'ตั๋วปลอม' ซึ่งรู้กันในหมู่พนักงานรถไฟ พวกเขาจึงช่วยกันแก้ปัญหาด้วยการหาที่นั่งใหม่ให้คนที่ถือตั๋วปลอม ซึ่งเป็นคนอินเดียเท่านั้น เพราะตั๋วปลอมจะไม่ถูกขายให้กับชาวต่างประเทศ

ตู้รถนอนมีเตียงนอนถึงสามชั้น ผู้นำทัวร์จึงต้องมาจัดใหม่ให้ถูกต้องตามพระวินัยบัญญัติ คือแยกระหว่างพระภิกษุกับคฤหัสถ์ ซึ่งในบัญชีรายชื่อจัดที่นั่งเรียงตามลำดับโดยไม่ได้แยก กว่าจะลงตัวก็เล่นเอาเหนื่อยไปตามๆกันทั้งผู้จัดและผู้ถูกจัด เมื่อจัดที่นั่งลงตัวแล้ว การสนทนาก็เริ่มขึ้น โยมบางคนบอกว่าสนุกดี เพราะไปมาหลายประเทศ ไม่มีที่ไหนวุ่นวายเหมือนประเทศนี้ แต่โยมที่รักความสบายก็บ่นว่าจะขอมาเป็นครั้งแรกและครั้งสุดท้ายในชีวิต

"ท่านพระครูเป็นอย่างไรบ้าง สนุกไหม" หลวงพ่อวัดดอนเมืองถามเจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วง

"ผมมีความรู้สึกว่าได้กลับมาเยือนบ้านเกิด ในอดีตชาติผมคงเคยเป็นคนอินเดียนะครับหลวงพ่อ" ท่านพูดว่า 'คงเคยเป็น' เพราะไม่ต้องการอวดอุตริมนุสธรรม ช่วงที่ยืนรอรถ ท่านทำกรรมฐาน 'ยืนหนอ' จนจิตตั้งมั่นเป็นสมาธิและระลึกชาติได้นอกเหนือจากเจ็ดชาติ ว่าครั้งหนึ่งท่านเคยเกิดเป็นคนอินเดีย บิดานับถือศาสนาพราหมณ์ มาในชาตินี้ บิดาเกิดเป็นคนอินเดียอีก

แต่นับถือศาสนาซิกข์ และได้อพยพมาตั้งรกรากอยู่ในประเทศไทย ที่อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ท่านจะมีโอกาสได้พบกับเขาในอีกสิบปีข้างหน้า

"ก็เป็นไปได้นะ ตราบใดที่เรายังต้องเวียนว่ายตายเกิด เราก็ต้องเกิดและไม่จำเป็นว่าจะต้องเกิดในประเทศเดียวไปทุกชาติ อาจเกิดประเทศโน้นบ้างประเทศนี้บ้าง เรียกว่าท่องเที่ยวไปในวัฏสงสารจนกว่าจะตัดความหลงได้ ถ้ายังตัดไม่ได้ก็ต้องเวียนว่ายกันต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด"

"ทุกข์อะไรก็ไม่ยิ่งใหญ่เท่ากับทุกข์ในวัฏสงสารนะครับหลวงพ่อ เพราะความหลงในสงสารทำให้ชีวิตต้องเวียนว่าย แม้สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ยังต้องเวียนว่ายอยู่ในวัฏสงสารนานกว่า ๒๐ อสงไขย จึงได้ข้ามพ้น"

"นั่นสิ พระองค์ทรงบำเพ็ญบารมีมาถึง ๒๐ อสงไขย กว่าจะได้บรรลุพระโพธิญาณ คนที่ไม่เข้าใจคิดว่าท่านบำเพ็ญบารมีแค่ ๔ อสงไขยกำไรแสนกัป ความจริงแล้ว ๒๐ อสงไขย กับแสนกัป แค่กัปเดียวก็ยาวนานจนแทบจะจินตนาการไปไม่ถึงแล้ว นี่ตั้งแสนกัป นานจนลืมไปเลย"

"ที่พูดกันว่าพระองค์บำเพ็ญบารมี ๔ อสงไขยกำไรแสนกัป เพราะไปนับตั้งต้นตั้งแต่พระองค์เป็นพระโพธิสัตว์ เสวยพระชาติเป็นสุเมธดาบส และได้รับพยากรณ์จากพระทีปังกรพุทธเจ้าว่า จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในภัทรกัป แต่ถ้านับตั้งแต่พระองค์ทรงตั้งปณิธานแน่วแน่ที่จะบำเพ็ญบารมีเป็นพระพุทธเจ้าก็กินเวลาถึง ๗ อสงไขย ครั้นทรงเปล่งวาจาออกมาว่า 'เราจักบำเพ็ญบารมีเพื่อความเป็นพระพุทธเจ้า' ก็กินเวลานานถึง ๙ อสงไขย รวมเป็น ๑๖ อสงไขย ครั้นถึงสมัยพระทีปังกรพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์อุบัติ

เป็นพราหมณ์ชื่อสุเมธ ต่อมาออกบวชเป็นดาบส และบำเพ็ญฌาน จนบรรลุฌานสมาบัติ พระทีปังกรพุทธเจ้าเสด็จมา สุเมธดาบสร่วมถางทางกับมหาชน ยังถางไม่ทันเสร็จ พระทีปังกรพุทธเจ้าก็เสด็จถึง สุเมธดาบสจึงทอดกายลงให้พระองค์ทรงเหยียบย่างไปบนร่างของตน พระทีปังกรพุทธเจ้าทรงพยากรณ์และตรัสกับสุเมธดาบสว่า 'เธอจักเป็นพระพุทธเจ้าแน่นอน' นับแต่ได้รับพยากรณ์ พระโพธิสัตว์ต้องบำเพ็ญบารมีอีก ๔ อสงไขยกำไรแสนกัป จึงได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า" ท่านพระครูเล่าเรื่องการบำเพ็ญเพียรของพระโพธิสัตว์ก่อนจะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หลวงพ่อวัดดอนเมืองช่วยขยายความว่า

"พระทีปังกรทรงเป็นพระพุทธเจ้าพระองค์ที่ ๔ แห่งสารมัณฑกัป ซึ่งในกัปนี้พระพุทธเจ้ามาอุบัติ ๔ พระองค์ คือ พระตัณหังกร พระเมธังกร พระสรณังกร และพระทีปังกร ส่วนพระโคตมะก็ทรงเป็นพระพุทธเจ้าพระองค์ที่ ๔ เช่นกัน แต่เป็นพระองค์ที่ ๔ แห่งภัทรกัป ท่านพระครูทราบใช่ไหมว่าในภัทรกัปมีพระพุทธเจ้ามาอุบัติ ๕ พระองค์"

"ครับ ผมทราบ พระพุทธเจ้า ๕ พระองค์ในภัทรกัป คือ พระกกุสันธะ พระโกนาคมน์ พระกัสสป พระโคตมะ และพระเมตเตยยะ สามพระองค์แรกเป็นพระพุทธเจ้าในอดีต พระองค์ที่ ๔ เป็นพระพุทธเจ้าในปัจจุบัน พระองค์ที่ ๕ เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต"

ประมาณสี่ทุ่ม พนักงานรถไฟก็มาช่วยกันปูที่นอน ผู้โดยสารต้องไปนั่งรวมกันที่ม้านั่ง ซึ่งยังไม่ได้ถูกปรับให้เป็นเตียงนอน ครั้นปูที่นอนเสร็จ ผู้โดยสารก็ไม่มีสิทธิ์นั่งอีกต่อไป เพราะ

เตียงนอนมีสามชั้น ช่องว่างระหว่างชั้นหนึ่งกับชั้นสองไม่สูงพอที่จะให้ผู้โดยสารนั่งได้ ส่วนเตียงชั้นสาม หากนั่ง ศีรษะก็จะติดหลังคารถ ดังนั้น คนที่ยังไม่ง่วงจึงใช้วิธีนอนคุยแทนการนั่งคุย ประเดี๋ยวหนึ่งเสียงเอะอะก็ดังขึ้น พระมัคคุเทศก์เป็นรูปเดียวในคณะที่ฟังภาษาฮินดีออก จึงทำหน้าที่รายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

"ผู้โดยสารวรรณะพราหมณ์กับวรรณะศูทรกำลังถกเถียงกันเรื่องที่นอน คนวรรณะพราหมณ์อ้างว่า รถนอนเป็นของวรรณะพราหมณ์เท่านั้น คนวรรณะศูทรไม่มีสิทธิ์ขึ้น ส่วนคนวรรณะศูทรก็เถียงว่า เขาซื้อตั๋วมาอย่างถูกต้อง แล้วก็ขอให้คนวรรณะพราหมณ์แสดงตั๋ว คนวรรณะพราหมณ์ไม่ยอม อ้างแต่ว่ารถนอนเป็นที่สำหรับคนวรรณะพราหมณ์เท่านั้น พวกพราหมณ์เขาจะรังเกียจคนวรรณะต่ำ ญาติโยมฟังดูสิ เขาเสียงดังเชียว ทั้งข่มทั้งขู่ แล้วคนวรรณะศูทรก็ยืนยันเสียงอ่อยว่าตัวเขามีตั๋ว"

"คนที่แต่งชุดผ้าป่านสีขาวเป็นพราหมณ์ใช่ไหมครับ เพราะแกเสียงดังเชียว" โยมเส็งถาม

"ถูกแล้วโยม แล้วดูคนวรรณะศูทรสิ หน้าจ๋อยเลย อาตมาเดาว่า ตาพราหมณ์แกไม่ได้ซื้อตั๋วนอน แต่อาศัยใจกล้าหน้าด้านมาข่มคนวรรณะต่ำ อาตมาเคยพบเรื่องแบบนี้เกือบทุกครั้งที่โดยสารรถไฟ"

"แล้วเขาจะต่อยกันไหมครับ ผมกลัวว่าพวกเราอาจถูกลูกหลง" คหบดีสูงวัยถามเพื่อความปลอดภัยในชีวิต

"ไม่ต่อยหรอกโยม เพราะกฎหมายเมืองแขกแรงมาก ถ้าทะเลาะกันเฉยๆไม่เป็นไร แต่ถ้าถึงขั้นลงไม้ลงมือจนเลือดตกยางออกจะต้องติดคุกทั้งสองฝ่าย อยู่นอกคุกก็ลำบากจะแย่อยู่แล้ว ขืนอยู่ในคุกก็เท่ากับตกนรกทั้งเป็น อาตมาเคยถามพวกเด็กหนุ่มๆที่เคย

ติดคุก พวกเขาบอกว่านรกดีๆนี่แหละภันเต เขาจะเรียกพวกนักบวชในศาสนาพุทธว่า ภันเต ส่วนนักบวชในศาสนาพราหมณ์เขาจะเรียกว่า สาธุ อาตมาก็ถามว่า นรกเป็นอย่างไรล่ะ อาตมาไม่เคยไป เขาก็ตอบว่า อยู่อัดกันแน่นยังกับปลากระป๋อง อาหารการกินก็ไม่เพียงพอกับจำนวนนักโทษ มุ้งก็ไม่มี ต้องนอนให้เหลือบยุงกัดกินเลือด ที่ทรมานทรกรรมมากกว่านั้นคือ ต้องถ่ายอุจจาระปัสสาวะกันในห้องขัง ทนดมกลิ่นเน่าเหม็นทั้งของตัวเองและของผู้ร่วมชะตากรรม อาตมาฟังแล้วยังตั้งปณิธานไว้เลยว่า จะไม่ขอมีเรื่องกับคนอินเดียจนถึงกับต้องถูกขังคุกอย่างเด็ดขาด อีกอย่างหนึ่งเขาบอกว่า เวลามีโรคระบาดก็ตายกันยกคุกเลย เพราะฉะนั้น เขาจึงกลัวติดคุกมาก”

ตำรวจรถไฟได้รับรายงานจากพนักงาน จึงเดินมาระงับเหตุ เขาขอดูตั๋วจากผู้โดยสารวรรณะพราหมณ์ บุรุษในชุดสีขาวไม่ยอมให้ดู แต่บอกกับตำรวจด้วยเหตุผลเดียวกับที่บอกกับผู้โดยสารวรรณะศูทรว่า รถนอนเป็นของคนวรรณะพราหมณ์ คนวรรณะศูทรรีบแสดงตั๋วแก่ตำรวจ เขาเกรงว่าตำรวจจะเข้าข้างคนวรรณะพราหมณ์ด้วยกัน ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น เขาก็จะขอให้พนักงานรถไฟที่เป็นคนวรรณะเดียวกับเขามาเป็นผู้ตัดสิน พนักงานรถไฟสองคนปูที่นอนเสร็จก็มายืนเป็นกำลังใจให้คนวรรณะเดียวกับตน ตำรวจคิดว่าควรจะทำตามหน้าที่ดีกว่าเข้าข้างคนวรรณะเดียวกัน จึงบอกบุรุษชุดสีขาวด้วยถ้อยคำที่นิ่มนวลและเกรงใจว่า การโดยสารรถไฟใช้ตั๋วเป็นเกณฑ์ตัดสิน ไม่ได้ใช้วรรณะมาตัดสิน และได้ขอให้เขากลับไปยังชั้นสามเมื่อรถไฟจอดสถานีต่อไป คนพราหมณ์รับคำอย่างเย่อหยิ่ง แล้วบอกว่าตนจะลงไปขึ้นตู้ชั้นสามซึ่งอีกประมาณหนึ่งชั่วโมงรถไฟจึงจะจอดสถานีต่อไป ขณะนี้รถกำลังวิ่งอยู่ จึงขอนอนพัก

กท 6 ยก 13

ผ่อน ว่าแล้วก็เอนกายลงนอน ตำรวจรถไฟพูดกับคนวรรณะศูทรว่า ขอให้ยืนไปอย่างนี้ก่อน เมื่อคนวรรณะพราหมณ์ย้ายไปชั้นสามแล้วจึงค่อยนอน

"สงสารคนวรรณะศูทรจังเลยนะครับท่าน ทำไมเขาถึงไม่โต้แย้ง ตำรวจตัดสินแบบนี้ไม่ยุติธรรมเลย" น้องชายโยมเส็งพูดขึ้นหลังจากฟังพระมัคคุเทศก์'พากย์'

"อาตมาอยากจะถามเขาเหมือนกัน แต่กลัวตาพราหมณ์แกจะว่าเอาได้ว่า มายุ่งเรื่องของคนอื่น อาตมาเป็นชาวต่างประเทศเกิดมีเรื่องมีราวขึ้นก็จะเสียเปรียบเขา พวกแขกเขาแบ่งชั้นวรรณะกันก็จริง แต่ถ้ามีเรื่องมีราวกับชาวต่างชาติ เขาก็จะเข้าข้างกันโดยวางเรื่องวรรณะไว้ก่อน อาตมาเคยเห็นมากับตาเลยนะ เรื่องเกิดขึ้นเมื่อเดือนที่แล้วนี่เอง ถ้าโยมอยากฟัง อาตมาก็จะเล่า" ท่านพูดแบบสงวนท่าทีแต่พองาม

"ผมอยากฟังครับ" โยมเส็งกับน้องชายพูดขึ้นพร้อมกันราวกับนัด

"หลวงพ่ออยากฟังหรือเปล่าครับ" พระเจริญถามพระครูเจริญ สมภารวัดป่ามะม่วงตอบว่า

"ถึงไม่ฟังผมก็คงได้ยิน ท่านเล่าไปเถิดครับ" พระมัคคุเทศก์จึงเล่าเหตุการณ์ที่ท่านประสบมาด้วยตนเองว่า

"คือเมื่อเดือนที่แล้ว ผมนั่งรถไฟจากคยาไปเดลฮี มีชาวฝรั่งเศสสองสามีภรรยาขึ้นไปด้วย"

"หลวงพี่รู้ได้อย่างไรครับว่าเขาเป็นชาวฝรั่งเศส คือผมอยากทราบว่าเรามีข้อสังเกตอะไรที่จะแยกแยะได้ว่า ฝรั่งคนนี้เป็นอเมริกัน เยอรมัน อังกฤษ หรือฝรั่งเศส" น้องชายโยมเส็งอยากรู้

"ที่อาตมารู้เพราะคุยกับเขา คือนั่งตรงข้ามกัน เลยคุยกัน"

"หลวงพี่พูดภาษาฝรั่งเศสได้ด้วยหรือครับ"

"พูดไม่ได้หรอก แต่พูดภาษาอังกฤษได้ เลยคุยกับเขาเป็นภาษาอังกฤษ คนฝรั่งเศสเขาพูดภาษาอังกฤษไม่ค่อยเก่งนะ อาตมาก็พูดไม่ค่อยเก่ง ถ้าพูดกับคนอังกฤษจะรู้สึกประหม่า กลัวเขาจะนึกดูถูกว่าเราพูดผิดไวยากรณ์ แต่พอพูดภาษาอังกฤษกับคนฝรั่งเศส ซึ่งเขาก็ไม่ค่อยเก่งเรื่องไวยากรณ์ เลยพอคุยกันรู้เรื่อง คุยกันได้สักประเดี๋ยวก็มีแขกคนหนึ่งมันเดินซุ่มซ่ามมาเหยียบเท้าเขา แล้วก็ไม่ขอโทษ เลยเกิดทะเลาะกัน คนฝรั่งเศสใจร้อนมาก ชกหน้าตาแขกนั่นไปเปรี้ยงหนึ่ง เท่านั้นแหละ พวกแขกไม่รู้มาจากไหนกัน พากันรุมกระทืบเจ้าฝรั่งเศสตายคาตีนเลย อาตมาขอโทษที่ใช้คำว่า ตีน มันเห็นภาพพจน์มากกว่าใช้คำว่าเท้า ถ้าพูดว่าตายคาเท้า มันเห็นภาพไม่ค่อยชัด สรุปว่า ตาฝรั่งเศสคนนั้นถูกรุมกระทืบตายต่อหน้าภรรยา และต่อหน้าอาตมา พอตำรวจรถไฟมาก็ไม่รู้จะจับมือใครดม ถ้าพูดให้ตรงกว่านั้นก็ต้องว่าไม่รู้จะจับเท้าใครดม เพราะพอกระทืบเสร็จก็แยกย้ายกันไป เรื่องก็เลยลงเอยว่า จับคนร้ายไม่ได้ เขาก็ถามอาตมาว่า ภันเตจำหน้าคนร้ายได้ไหม อาตมาก็ตอบว่าจำไม่ได้ ทางรัฐบาลก็เลยจ่ายค่าทำศพให้ภรรยาคนตายเป็นเงินห้าพันรูปี ซึ่งเท่ากับเจ็ดพันห้าร้อยบาท ชีวิตมีค่าแค่นั้นเอง"

"แล้วภรรยาเขาว่าอย่างไรครับ"

"แกก็เอาแต่ร้องไห้ อาตมาก็ไม่รู้จะช่วยอย่างไร นั่งตัวแข็งเลย"

"แล้วเขาไม่เข้าไปช่วยสามีหรือครับ"

"ไม่ช่วยหรอก เขาก็นั่งตัวแข็งทื่อเหมือนกับอาตมา ใครๆ ก็รักตัวเองมากที่สุด อย่างไรก็ต้องเอาชีวิตตัวเองไว้ก่อน ถ้าโยมเป็นภรรยาคิดว่าจะช่วยสามีไหมล่ะ" ท่านถามคนฟัง

"ไม่ช่วยหรอกครับ ผมก็รักตัวเองมากที่สุดเช่นกัน" น้องชายโยมเส็งตอบเสียงดังฟังชัด

๑๕

สงสารหนอ

รถไฟเสียเวลาที่สถานีต้นทางไป ๒๐ นาที จึงมาถึงสถานีคยาเมื่อเวลา ๕ นาฬิกา ๒๐ นาที พระเจริญสำรวจตรวจตราคณะผู้แสวงบุญเพื่อให้แน่ใจว่าลงมากันครบทุกคน ทั้งนี้เพราะท่านไม่ต้องการให้ประวัติศาสตร์ซ้ำรอยเหมือนเมื่อเดือนที่แล้ว ที่หลวงตารูปหนึ่งลงไม่ทันเพราะไปเข้าห้องน้ำอยู่ เมื่อขบวนรถไฟเคลื่อนออกจากสถานีจึงไม่กล้าลง ท่านต้องวิ่งขึ้นรถไฟตามไป ทิ้งคณะผู้แสวงบุญไว้ให้เป็นหน้าที่ของผู้นำทัวร์จัดการพาไปวัดไทยพุทธคยา

เนื่องจากคันที่ท่านวิ่งขึ้นเป็นคนละคันกับที่หลวงตาลงไม่ทัน และไม่สามารถเดินทะลุถึงกันได้ จึงต้องนั่งไปจนถึงสถานีปลายทาง ซึ่งเป็นเวลาเที่ยงเศษ ทว่าท่านก็มิได้เดือดร้อนเท่าใดนัก เพราะสามารถซื้อโรตีและชามาฉันประทังความหิวได้ ลงจากรถแล้วท่านจึงเดินหาหลวงตาหากก็หาไม่พบ จึงสอบถามพนักงานรถไฟและเกิดการค้นหากันขึ้น ในที่สุดก็พบหลวงตานั่งหลับจับไข้อยู่ในรถเพียงรูปเดียว ด้วยว่าผู้โดยสารคนอื่นๆลงกันหมดแล้ว ที่หลวงตาถึงกับอาพาธเพราะทั้งหนาวทั้งหิว ไม่ได้ฉันอาหารถึงสองมื้อ ซึ่งถ้าเป็นคฤหัสถ์ก็เท่ากับอดอาหารติดกันถึงสามมื้อ ท่านจึงหมดเรี่ยวแรงนั่งหลับอยู่แต่ผู้เดียว กว่าจะหอบหิ้วหลวงตากลับ

มาวัดไทยพุทธคยาได้ พระมัคคุเทศก์ก็แทบจะอาพาธตามไปด้วยอีกรูปหนึ่ง เหตุการณ์ในครั้งนั้นท่านจะต้องจดจำไปอีกนาน

อากาศยามใกล้รุ่งช่างหนาวเหน็บ เพราะเป็นฤดูหนาว ญาติโยมที่มามีชุดกันหนาวกันทุกคน แต่พระภิกษุไม่มีชุดอย่างนั้น เนื่องจากพระวินัยบัญญัติให้ภิกษุมีผ้าเพียงสามผืนที่เรียกว่า ไตรจีวร ดังนั้น ไม่ว่าอากาศจะหนาวหรือร้อนสักเพียงใด ภิกษุก็ต้องอยู่ด้วยผ้าสามผืนนี้ จะมากหรือน้อยกว่านี้ไม่ได้ สมภารวัดป่ามะม่วงบรรเทาความหนาวเหน็บด้วยการเจริญเตโชกสิณโดยกำหนดนึกเอาไฟธาตุในร่างกายเป็นอารมณ์ แต่เมื่อเห็นบรรดายาจกเข็ญใจ ซึ่งนอนขดเรียงรายกันอยู่ที่สถานีรถไฟ ท่านก็เลิกเจริญเตโชกสิณ เพราะเมื่อเปรียบเทียบกับคนเหล่านี้แล้ว ท่านก็โชคดีกว่าพวกเขาหลายเท่า โชคดีที่ได้เกิดมาบนผืนแผ่นดินไทยอันอุดมสมบูรณ์ ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว คนไทยไม่เคยขาดแคลนเรื่องปัจจัยสี่ แต่ดูคนเหล่านี้แล้วท่านรู้สึกสะเทือนใจจนต้องกำหนด'สงสารหนอ' พวกเขานอนกลางดินกินกลางทราย ไร้ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้าหรือก็มีพอปกปิดร่างกายมิให้แลดูอุจาด แต่ป้องกันความหนาวเหน็บไม่ได้ ช่างน่าเวทนานัก

เสียงพระมัคคุเทศก์เตือนด้วยความเป็นห่วงว่า "ญาติโยมเดินระวังๆหน่อยนะ อย่าไปเหยียบหัวแขกเข้าล่ะ บ้านเราไม่มีให้เห็นนะแบบนี้" นอกจากคนซึ่งนอนเกะกะขวางทางเดินแล้วก็ยังมีวัวตัวใหญ่น้อยนอนปะปนอยู่กับคน ท่านพระครูเหลือบไปเห็นชายชรานอนหงายดวงตาเลื่อนลอยผิดไปจากคนอื่นซึ่งนอนตะแคงขดตัวเพราะความหนาว ที่หน้าผากของชายชรามีเลือดข้นๆไหลเป็นทางลงมาถึงปลายคาง ท่านอยากทราบสาเหตุที่เขาต้องตกอยู่ในสภาพเช่นนั้น จึงใช้ 'เห็นหนอ' ช่วยตรวจสอบ 'เห็น

หนอ' รายงานว่า เมื่อตอนตีสี่ ขณะที่เขากำลังนอนขดตัวหลับอยู่นั้น ได้มีลูกโคตัวหนึ่งตื่นขึ้นมาไม่เห็นแม่โค จึงเดินตามหาและได้เหยียบถูกหน้าผากเขาเป็นแผลลึก แม้จะรู้สึกเจ็บและทรมานเขาก็ไม่โกรธลูกโคตัวนั้น เพราะในความนึกคิดของคนอินเดียซึ่งส่วนใหญ่นับถือศาสนาฮินดู จะถือว่าโคก็คือพระเจ้า ซึ่งเขาเรียกว่า ภควันต์ เขากำลังนอนคิดถึงภควันต์ และกำลังจะตามไปอยู่ด้วย อนิจจา! เขาไม่รู้เลยว่าสิ่งที่เขาเชื่อและปฏิบัติมาจนตลอดชีวิตนั้นมิได้มีความจริงรองรับ เขากำลังจะตายในอีกสามชั่วโมงข้างหน้า และไม่ได้ไปอยู่กับภควันต์เหมือนที่คิด เพราะผู้ที่มีความเห็นผิดไม่อาจไปเกิดในสุคติภูมิได้ ดังปรากฏหลักฐานในวัจฉโคตตสูตร ที่วัจฉโคตตปริพาชกทูลถามพระพุทธเจ้าว่า ผู้ที่นับถือลัทธิเดียรถีย์นั้น สามารถเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ได้หรือไม่ พระพุทธองค์ตรัสตอบว่า เท่าที่ทรงระลึกได้ ก็ยังไม่ทรงพบเห็นหรือทราบว่าคนเหล่านั้นจะเข้าถึงสวรรค์ได้ น่าสงสารคนอินเดียที่เกิดในแดนพุทธภูมิ แต่กลับไม่ได้นำของดีที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์กับชีวิต ท่านพระครูอยากช่วยชายชรา หากก็รู้ว่าไม่สามารถจะช่วยเขาได้ ชายชราผู้นี้เป็นมิจฉาทิฏฐิมาทั้งชีวิต ท่านไม่อาจเปลี่ยนเขาให้เป็นสัมมาทิฏฐิได้เลย และหากท่านจะให้เงินเขาสักร้อยรูปีก็จะถูกคนที่แข็งแรงกว่ามาแย่งเอาไป ด้วยว่าเขาไม่มีเรี่ยวแรงพอที่จะป้องกันเงินนั้นไว้เป็นของตนได้ เมื่อรู้อย่างนี้แล้ว ท่านจึงต้องวางอุเบกขาและคิดในใจว่า **"กมฺมุนา วตฺตตี โลโก** - สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม อย่างนี้แหละหนอ"

เมื่อลงจากรถและตรวจตราสิ่งของสัมภาระกันครบถ้วนแล้ว ผู้นำทัวร์จึงว่าจ้างกุลีให้ขนสัมภาระไปยังรถบัสซึ่งจอดรออยู่ รถคันนี้มาจากพาราณสี เพราะพุทธคยาเป็นเมืองเล็ก ยังไม่มีนักธุรกิจ

มาลงทุนด้านนี้ พระเจริญซื้อไม้สีฟันแจกคณะผู้แสวงบุญคนละอัน เป็นไม้เล็กขนาดเท่านิ้วก้อย ยาวประมาณหนึ่งคืบ ขึ้นนั่งในรถบัสเรียบร้อยกันแล้ว ท่านจึงอธิบายว่า

"ที่อาตมาแจกให้คือแปรงสีฟันแขก ทำจากไม้สะเดา คือเอากิ่งสะเดามาตัดเป็นท่อนๆ แล้วก็นำมาขายอันละ ๒๐ เปซ่า คือ ๒๐ สตางค์ ไม้สีฟันนี้มีมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล มีบันทึกไว้ในพระไตรปิฎกว่า เวลาเช้าพระอานนท์จะจัดเตรียมไม้สีฟันไว้ถวายพระพุทธเจ้า วิธีสีฟันก็คือให้เคี้ยวปลายด้านหนึ่งด้านใดให้แหลกเคี้ยวไปเคี้ยวมาฟันก็จะสะอาดไปเอง ลองทำดู" ท่านพระครูทำดังที่พระมัคคุเทศก์แนะนำ เมื่อเคี้ยวไม้สะเดาก็ได้สัมผัสกับรสขมที่ท่านเคยชิน เพราะดื่มน้ำชาทำจากต้นลูกใต้ใบเป็นประจำ รสขมจากสะเดายังน้อยกว่าความขมของลูกใต้ใบเป็นไหนๆ

"ขมจังเลยค่ะ ทำไมพระพุทธเจ้าท่านทนได้" โยมอายุน้อยที่สุดโอดครวญ พระมัคคุเทศก์จึงอธิบายว่า

"เพราะพระองค์ไม่ทรงติดในรสเหมือนปุถุชนคนทั่วไป ญาติโยมอย่าลืมว่า การที่เราจะได้พบสิ่งดีงามในชีวิต จะต้องแลกด้วยความยากลำบาก พูดง่ายๆก็คือ ต้องเอาความทุกข์เข้าแลก ถ้าพระองค์ทรงติดอยู่ในความสุขก็จะไม่สามารถตรัสรู้เป็นศาสดาเอกของโลกได้ ที่ทรงสร้างประโยชน์ยิ่งใหญ่ให้กับโลกเพราะทรงทนต่อความยากลำบากได้ เพราะฉะนั้น ถ้าใครทนความขมของไม้สะเดาได้ เท่ากับได้สร้างขันติบารมี เรามาแสวงบุญครั้งนี้ก็เพื่อมาสร้างบารมี" ท่านพระครูรู้สึกว่าพระมัคคุเทศก์อ้างเหตุผลไม่ค่อยจะสมเหตุสมผลเท่าใดนัก หากก็พอฟังได้ คำอธิบายของพระเจริญทำให้พระและคฤหัสถ์ตั้งหน้าตั้งตา'สีฟัน' ด้วยการเคี้ยวไม้สะเดาจนน้ำลายเต็มปาก พูดไม่ได้ มีแต่พระมัคคุเทศก์เท่านั้นที่ไม่ได้เคี้ยวไม้สีฟัน

เพราะท่านต้องทำหน้าที่บรรยายและท่านก็บรรยายมาตลอดทาง กระทั่งรถบัสแล่นมาจอดที่หน้าประตูทางเข้าด้านทิศใต้ของวัดไทยพุทธคยา ซึ่งใช้เวลาประมาณครึ่งชั่วโมง

โบสถ์ทรงไทยที่ตั้งตระหง่านอยู่ทางซ้ายมือของประตู ทำให้คณะผู้แสวงบุญจิตใจชุ่มชื่นขึ้น ต่างพากันยกมือไหว้หากก็มิอาจเปล่งเสียง 'สาธุ' ออกมา เพราะน้ำลายเต็มปาก แขกตัวผอมๆ อายุราวยี่สิบ เดินแกมวิ่งมาเปิดประตูเหล็กซึ่งกว่าจะเปิดได้ก็ต้องใช้เวลาหลายนาที เพราะต้องไขกุญแจทีละลูก ประตูถูกคล้องด้วยโซ่ขนาดใหญ่ และใส่กุญแจลูกใหญ่ไว้ถึงสามลูก เมื่อประตูเปิด โชเฟอร์จึงนำรถบัสเข้ามาจอดตรงหน้ามุขของอาคารชั้นเดียวที่สร้างด้วยคอนกรีต พระเจริญบอกให้ทุกคนลงจากรถเพื่อเตรียมตัวเข้าที่พัก สิ่งแรกที่ทั้งพระและคฤหัสถ์ทำเมื่อลงจากรถคือ เดินไปบ้วนน้ำลายลงพื้นดิน บ้วนแล้วรู้สึกว่าปากและฟันสะอาดขึ้น

พระมหาฉลอง รองเจ้าอาวาสวัดไทยพุทธคยาออกมาต้อนรับคณะผู้แสวงบุญ และพาไปกราบท่านเจ้าคุณบุญเลิศซึ่งเป็นเจ้าอาวาส ทักทายปราศรัยกันพอหอมปากหอมคอแล้ว ท่านเจ้าคุณก็บอกให้ทุกคนไปเข้าที่พัก แขกชายหญิงสี่ห้าคนมาช่วยกันขนกระเป๋าเดินทางไปส่งตามห้อง แม่ครัวให้เด็กหนุ่มสามคนที่มากับรถช่วยขนอาหารแห้งที่นำมาจากเมืองไทยไปไว้ในห้องโถงซึ่งใช้เป็นที่รับประทานอาหาร จากนั้นจึงเข้าครัวไปทำอาหารเลี้ยงคณะผู้แสวงบุญโดยมีผู้นำทัวร์และแม่ชีสองคนช่วยทำ ส่วนคนขับรถทำอาหารเองโดยใช้เตาน้ำมันก๊าดที่นำติดตัวมา

ระหว่างที่รอแม่ครัวทำอาหาร คณะผู้แสวงบุญซึ่งได้ห้องพักกันครบทุกคนแล้ว ก็พากันอาบน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้า คนที่ทนหนาวไม่ได้ก็ใช้ผ้าขนหนูชุบน้ำมาเช็ดหน้าตาเนื้อตัวให้สะอาดสะอ้านขึ้น

ส่วนคนที่เหนื่อยมากๆก็ถือโอกาสงีบเอาแรงไว้ก่อน ท่านพระครูได้พักห้องเดียวกับหลวงพ่อวัดดอนเมือง ท่านให้หลวงพ่อวัดดอนเมืองสรงน้ำก่อน แต่ภิกษุวัยหกสิบเศษขออนุญาตงีบเอาแรงสักยี่สิบนาที ท่านจึงต้องสรงก่อน สิบห้านาทีผ่านไป ท่านก็นุ่งห่มอย่างเรียบร้อยจึงเปิดประตูออกไปเดินสำรวจวัด เห็นพระมหาฉลองยืนคุยกับพระมัคคุเทศก์อยู่กลางสนามหญ้า จึงเดินไปร่วมวงด้วย

"หลวงพ่อนิมนต์ทางนี้ครับ" พระเจริญนิมนต์เมื่อเห็นท่านเดินตรงมา โยมเส็งอาบน้ำเสร็จเห็นท่านพระครูเดินตรงไปยังสนามหญ้า จึงเดินตามหลังท่านไป

"กำลังคุยอะไรกันอยู่ ผมมาขัดจังหวะหรือเปล่า" ท่านพระครูถามด้วยเกรงจะเสียมารยาท

"กำลังวิจารณ์เจ้าทุกโขกันอยู่ครับ อยากรู้ว่ามันทำกรรมอะไรไว้ถึงได้เป็นอย่างนี้" พระมหาฉลองพูดพลางชี้ไปที่หนุ่มแขกซึ่งนั่งตัดหญ้าอยู่ใกล้ๆ ห่างออกไปอีกประมาณห้าเมตร แขกอีกคนหนึ่งก็กำลังตัดหญ้าอยู่เช่นกัน ท่านพระครูมองตามก็เห็นในสิ่งที่ไม่เคยเห็นในประเทศไทย หนุ่มแขกที่กำลังนั่งตัดหญ้าอยู่นั้น ข้างหน้าของเขามีก้อนอิฐสองก้อนวางซ้อนกันอยู่ ขณะตัดหญ้าเขาพาดลูกอัณฑะซึ่งมีขนาดใหญ่ผิดปกติไว้บนก้อนอิฐ เมื่อตัดหญ้าที่อยู่ตรงหน้าเสร็จก็จะขยับก้อนอิฐไปข้างหน้าแล้วขยับตัวตามดูทุลักทุเล ท่านพระครูรู้สึกสงสารจนต้องกำหนด 'สงสารหนอ' ในใจ

"แล้วคนโน้นเป็นอย่างนี้เหมือนกันหรือเปล่า" ท่านหมายถึงแขกอีกคนที่กำลังตัดหญ้าอยู่

"ไม่เป็นครับ เจ้าหมอนั่นชื่อไกรู เป็นพ่อของเจ้าทุกโข" รองเจ้าอาวาสวัดไทยพุทธคยาบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างแขกทั้งสอง

"ชื่อไม่เป็นมงคลทั้งพ่อทั้งลูกเลย ทำไมท่านไม่ตั้งชื่อให้เขาใหม่ล่ะครับ" โยมเส็งถาม

"อาตมาก็อยากจะตั้งเหมือนกัน แต่เจ้าตัวไม่ยอม เขาว่าพระเป็นเจ้าท่านให้มาอย่างนี้ จะเปลี่ยนไม่ได้" พระเจริญพูดกับโยมเส็งแล้วจึงพูดกับท่านพระครูว่า

"สำหรับผม ผมไม่ติดใจเรื่องชื่อ แต่มันติดใจสงสัยว่า ทำไมเจ้าทุกโขมันถึงมีหำใหญ่โตขนาดนั้น 'เฮ้ย ทุกโขของเอ็งมันหนักมากนักหรือถึงต้องใช้ก้อนอิฐมารองไว้'" ท่านถามหนุ่มแขกด้วยภาษาไทย หนุ่มแขกตอบว่า

"ภันเตไม่เป็นอย่างผมบ้างก็แล้วไป แต่ถ้าวันหนึ่งเกิดเป็นอย่างนี้ขึ้นมาบ้าง ก็จะรู้ว่ามันหนักแค่ไหน" หนุ่มแขกนามว่าทุกโขตอบด้วยภาษาไทย เขาติดสอยห้อยตามบิดามารับจ้างทำงานในวัดนี้ตั้งแต่อายุแปดขวบ จึงพูดภาษาไทยได้ดีพอที่จะสื่อสารกับคนไทยได้

"อ้อ พูดไทยได้ด้วย แล้วพ่อเขาพูดไทยหรือเปล่าครับ" โยมเส็งถามพระมหาฉลอง

"ได้นิดหน่อย เจ้าไกรูมาทำงานที่นี่ตอนโตแล้ว แต่เจ้าทุกโขมาตั้งแต่เด็กๆ เด็กเขาจำเก่งและเรียนรู้ได้เร็วกว่าผู้ใหญ่ อาตมาเห็นเจ้าทุกโขมาสิบปีแล้ว ตอนนี้เอ็งก็อายุสิบแปดแล้วซีนะทุกโข เพราะข้าเห็นมาตั้งแต่เอ็งแปดขวบ"

"ครับภันเต" หนุ่มแขกวัยสิบแปดตอบ

"อายุสิบแปดเองหรือ ผมนึกว่าสักยี่สิบห้ายี่สิบหก" โยมเส็งไม่อยากจะเชื่อเพราะหลานชายคนโตของเขาก็อายุสิบแปด แต่ดูเด็กกว่านายทุกโขหลายปี พระมหาฉลองจึงพูดจากประสบการณ์ที่อยู่ประเทศนี้มาสิบปีเศษว่า

"คนแขกโตเร็วแก่เร็วกว่าคนไทย เพราะเขามีชีวิตอยู่ด้วยความทรหดอดทน ต้องต่อสู้กับความร้อนหนาวของดินฟ้าอากาศ หน้าหนาวก็หนาวจัดจนคนตาย หน้าร้อนก็ร้อนจัดจนควายตาย ส่วนคนก็กลายเป็นบ้า แต่ก็บ้าไม่นาน พอหมดหน้าร้อนก็หายบ้า หน้าร้อนนี่มันร้อนจริงๆนะโยม ที่เราพูดกันว่า ร้อนเป็นบ้าน่ะ อาตมาเพิ่งได้ประจักษ์ในเมืองแขกนี่แหละ"

"ที่นี่ร้อนจนควายตายเลยหรือครับ" ท่านพระครูถามขึ้น

"ครับหลวงพ่อ ไม่น่าเชื่อใช่ไหมครับ เพราะเรื่องอย่างนี้ไม่มีในบ้านเรา ควายเมืองนี้น่าสงสารมาก พอถึงหน้าร้อนก็ล้มตายกันปีละหลายร้อยตัว หน้าตามันก็ไม่สวยเหมือนควายบ้านเรา เขาของมันจะหงิกๆงอๆ ไม่ยาวโง้งงามเหมือนเขาควายบ้านเรา ส่วนควายทางเหนือเราเรียกว่า ควายหิมะ รูปร่างจะดูดีกว่าควายทางเมืองร้อน ขนของมันจะยาวและเส้นละเอียด มันจะหวงขนของมันมาก ที่เราพูดกันว่าจามรีหวงขน จามรีก็คือควายหิมะนี่แหละครับ" พระมหาฉลองอธิบาย โยมเส็งจึงพูดขึ้นว่า

"อย่างนั้นหรือครับ เป็นความรู้ใหม่สำหรับผมคือ ผมเพิ่งรู้เดี๋ยวนี้เองว่า จามรีคือควายหิมะ คิดว่าจามรีเป็นสัตว์ที่สวยงามมีขนสวยเหมือนขนนกยูง อะไรทำนองนี้"

"สงสัยโยมคงคิดว่าเป็นกินรีกระมัง กินรีที่เป็นสัตว์หิมพานต์ครึ่งคนครึ่งนก" ท่านพระครูลงความเห็น

"สัตว์หิมพานต์มีจริงหรือครับ ผมคิดว่าเป็นเรื่องที่เขาจินตนาการขึ้นมาเสียอีก" โยมเส็งพูดด้วยความประหลาดใจ

"ตอนอาตมาเป็นเด็กก็ไม่เชื่อ ยังพูดกับโยมยายบ่อยๆว่า เรื่องพระเวสสันดรโกหก โยมยายเล่าว่า หลวงพ่อช้างท่านไปส่งแขกที่ป่าหิมพานต์ ท่านเห็นสัตว์หิมพานต์หลายชนิดรวมทั้งกินนร

และกินรีด้วย ตอนนั้นอาตมาไม่เชื่อ หลังจากมาบวชและได้ศึกษาพระไตรปิฎกซึ่งเป็นคัมภีร์สำคัญทางพระพุทธศาสนา บวกกับการปฏิบัติกรรมฐาน อาตมาถึงได้เชื่อ บัดนี้อาตมาเชื่ออย่างไม่ลังเลสงสัยอีกต่อไป กินนร กินรี มีแน่นอน ในพุทธประวัติตอนพระพุทธเจ้าเสด็จนครกบิลพัสดุ์ครั้งแรกในพรรษาที่สองแห่งการตรัสรู้ ในวันที่สามได้เสด็จไปโปรดพระนางพิมพาเทวี ทรงแสดงจันทกินนรชาดกโดยพิสดารโปรดพระนางพิมพาเทวีให้สร่างโศก **จันทกินนรชาดก**เป็นเรื่องของพระองค์ครั้งเสวยพระชาติเป็นกินนรและพระนางพิมพาเทวีเป็นกินรี อาตมาจึงเชื่อว่าสัตว์หิมพานต์มีจริง” ท่านไม่บอกว่าได้ใช้ ‘เห็นหนอ’ ช่วยพิสูจน์อีกทางหนึ่งด้วย โยมเส็งพูดอย่างปีติว่า

“ผมโชคดีมากที่ได้มาแสวงบุญในครั้งนี้ คิดว่าถ้ายังพอมีเรี่ยวแรง จะมาอินเดียทุกปีจนกว่าสังขารจะไม่อำนวย ท่านโชคดีมากนะครับที่ได้มาอยู่ในแดนพุทธภูมิ” ประโยคหลังเขาพูดกับพระมหาฉลอง

“อาตมาก็ไม่ค่อยแน่ใจเหมือนกันว่าตัวเองโชคดีหรือโชคร้ายที่ได้มาอยู่ที่นี่ จะว่าไปแล้วก็คือทั้งโชคดีและโชคร้ายระคนกัน” รองเจ้าอาวาสวัดไทยพุทธคยาพูดแบบแบ่งรับแบ่งสู้

“หลวงพ่อครับ เจ้าทุกโขมันมีกรรมอะไรครับถึงได้มีหำใหญ่โตอย่างนี้” พระเจริญถามพระครูเจริญหลังจากที่เป็นฝ่ายฟังมานานเลยถูกพระมหาฉลองเย้าว่า

“อ้าว ยังไม่จบเรื่องเจ้าทุกโขอีกหรือ หลวงพ่อว่าเจ้านี่มีกรรมอะไรครับ” ท่านขอคำตอบจากสมภารวัดป่ามะม่วง

“ท่านคิดว่าเขามีกรรมอะไรล่ะ”

“เท่าที่ผมทราบ เขาถูกยุงกัดตรงนั้นครับ คือเมืองแขก

มันแปลกหลายเรื่อง เรื่องหนึ่งที่แปลกคือ มันมียุงสองชนิด ชนิดหนึ่งที่กัดเท้าแล้วจะเป็นโรคเท้าช้าง ยุงชนิดนี้มีอยู่ที่รัฐอัสสัม คนที่รัฐอัสสัมจึงเป็นโรคเท้าช้างกันมากเพราะถูกยุงชนิดนี้กัด ส่วนที่เมืองคยาซึ่งขึ้นอยู่กับรัฐพิหารก็มียุงอีกชนิดหนึ่ง หากกัดที่ลูกอัณฑะจะทำให้เป็นโรคหำช้าง เจ้าทุกโขมันริดื่มเหล้าตั้งแต่อายุสิบสองสิบสาม ผมห้ามมันก็ไม่ฟัง พอเมามันก็กลับบ้านไม่ได้ ก็เลยนอนตามระเบียงโบสถ์บ้าง ตามซอกประตูหน้าต่างบ้าง ก็เลยถูกยุงกัด ยุงเมืองแขกร้ายมากครับหลวงพ่อ ขนาดผมนอนในห้องมีมุ้งลวดก็ยังต้องกางมุ้ง เจ้าทุกโขเล่นนอนนอกห้องไม่มีมุ้งลวด แล้วก็ไม่ได้กางมุ้งก็สบายยุงสิครับ ผมคิดว่านี่คือสาเหตุที่ทำให้เจ้าทุกโขต้องเป็นโรคหำช้าง” พระมหาฉลองเล่าถึงสาเหตุแห่งโรคของนายทุกโขที่ท่านเรียกว่า “โรคหำช้าง”

“ที่ท่านเล่ามาผมคิดว่าเป็นกรรมปัจจุบันของเขา สำหรับผม ผมขอสันนิษฐานว่าในอดีตชาติเขาจะต้องทำกรรมไว้ และการที่ต้องมาเป็นเช่นนี้เพราะเศษกรรม หลักฐานที่ผมจะนำมาอ้างคือในลักขณสังยุต นิทานวัคค์ สังยุตตนิกาย พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๖ ข้อ ๒๘๙ แสดงไว้ว่า การไปเกิดเป็นเปรตชนิดต่างๆ เพราะเศษกรรม คือเมื่อเป็นมนุษย์ทำบาปหยาบช้าไว้ ครั้นตายก็ไปเกิดในนรก ครั้นพ้นจากนรกแล้วยังไม่สิ้นบาปกรรมที่ทำมา ต้องไปเกิดเป็นเปรตเสวยทุกข์ต่อไปอีก ตัวอย่างเช่น เปรตตนหนึ่งมีอวัยวะลับโตเท่าหม้อน้ำขนาดใหญ่ ต้องเดินแบกขึ้นคอไปหรือต้องนั่งทับเพราะเศษกรรมที่ครั้งเป็นมนุษย์ได้ฉ้อโกงชาวบ้านชาวเมือง เคยเป็นอำมาตย์ผู้วินิจฉัยความ รับสินบนในที่ลับ แล้วสั่งให้วินิจฉัยความบิดเบือนความจริง ทำให้ชาวบ้านชาวเมืองต้องเป็นทุกข์เดือดร้อน เศษกรรมที่รับสินบนในที่ลับ จึงส่งผลให้อวัยวะลับปรากฏ

ใหญ่โตต้องเป็นภาระในการแบกไป เท่ากับแบกความทุกข์ทรมานเหมือนที่ทำให้คนอื่นทุกข์” ท่านพระครูอธิบายตามคัมภีร์พระไตรปิฎก

“โอ้โฮ หลวงพ่อเก่งจัง จำเล่มจำข้อในพระไตรปิฎกได้ด้วย ทำให้ผมนึกถึงท่านเจ้าคุณโชดก ซึ่งท่านได้รับสมญาว่า ‘ตู้พระไตรปิฎกเคลื่อนที่’ ท่านจำเล่ม ข้อ และหน้าได้แม่นยำมาก แต่เมื่อกี้หลวงพ่อไม่ได้บอกหน้า หลวงพ่อคงจำไม่ได้ใช่ไหมครับ ภิกษุอ่อนวัยกว่าหมาย ‘ลองภูมิ’ ท่านพระครู

“ถ้าจำไม่ผิดก็อยู่ในหน้า ๖๓๖-๖๖๑ ครับ ผมเคยเป็นศิษย์ท่านเจ้าคุณโชดก เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๔” คราวนี้ท่านต้องวาน ‘เห็นหนอ’ ช่วยตอบ

“โอ้โฮ ตอนนั้นผมยังไม่เกิดเลย” รองเจ้าอาวาสวัดไทยพุทธคยาจำเป็นต้อง ‘โอ้โฮ’ เป็นครั้งที่สอง ท่านพระครูมองหน้านายทุกโข แล้วส่งสายตาไปมองนายไกรูก็‘รู้’ว่า สองพ่อลูกอายุไม่ยืน อีกสิบปีคนพ่อจะตายด้วยโรคชรา จริงอยู่แม้อายุไม่มาก แต่ ‘ชรา’ก็มาปรากฏเพราะตรากตรำกับชีวิตมากเกินไป คนพ่อตายได้สามเดือน ลูกชายก็จะตายตามด้วยโรคพิษสุราเรื้อรัง ท่านเห็น ‘กรรม’ของสองพ่อลูกอย่างแจ่มแจ้ง

นางสาวสายใยรักซึ่งอายุน้อยที่สุดในคณะผู้แสวงบุญอาบน้ำแต่งตัวเสร็จเป็นคนแรก จึงเดินไปยังห้องโถงเพื่อรับประทานอาหาร ผู้นำทัวร์จึงวานให้ไปนิมนต์พระคุณเจ้าสองรูปที่กำลังยืนคุยกับพระมหาฉลองอยู่กลางสนามมาฉันเช้า เมื่อหล่อนเดินเข้าไปใกล้ก็ถูกโยมเส็งโบกมือห้าม “อย่าเข้ามา หนูอย่าเข้ามา” หญิงสาวไม่เข้าใจจึงหยุดชะงักอยู่ตรงนั้น โยมเส็งมีความปรารถนาดี ไม่อยากให้หล่อนมาเห็น‘ของดี’ที่ไม่ดีของนายทุกโขนั่นต่างหาก

๑๖

พระเมตเตยยพุทธเจ้า

หลังอาหารเช้า พระมัคคุเทศก์นำคณะผู้แสวงบุญไปนมัสการพระเจดีย์และต้นพระศรีมหาโพธิ์ อันเป็นที่ที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณเมื่อสองพันห้าร้อยเจ็ดสิบสามปีมาแล้ว พระพุทธเจ้าตรัสรู้ก่อนพุทธศักราชสี่สิบห้าปี เมื่อบวกกับสองพันห้าร้อยยี่สิบแปดจึงเท่ากับสองพันห้าร้อยเจ็ดสิบสาม แม้เวลาจะล่วงเลยมานานเกือบสามพันปี แต่พระศาสนาของพระองค์ก็ยังส่องแสงสว่างไสวให้กับชาวโลกผู้มีปัญญา และจะเป็นเช่นนี้ต่อไปอีกสองพันสี่ร้อยกว่าปีจึงจะหมดยุคศาสนาของพระสมณโคดม จากนั้นโลกก็จะว่างจากศาสนาไปอีกนานจนกว่าพระเมตเตยยพุทธเจ้า ซึ่งเป็นที่รู้จักในนามพระศรีอาริย์จะมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าพระองค์ที่ ๕ แห่งภัทรกัป

พระเมตเตยยะ หรือพระศรีอาริย์ จะมาอุบัติเมื่อถึงยุคที่มนุษย์มีอายุ ๘๐,๐๐๐ ปี ณ เมืองเกตุมตี ปัจจุบันคือเมืองพาราณสี และเมื่อพระองค์ปรินิพพานแล้ว ศาสนาของพระองค์จะมีอายุยืนยาวต่อไปอีก ๑๘๐,๐๐๐ ปี ซึ่งเมื่อนับจำนวนปีจะมากกว่าอายุศาสนาของพระสมณโคดมถึง ๑๗๕,๐๐๐ ปี แต่เมื่อนับอายุของศาสนาคิดตามอายุเฉลี่ยของมนุษย์ ศาสนาของพระสมณโคดมจะมีอายุถึง ๕๐

ชั่วคน ขณะที่ศาสนาของพระเมตเตยยะมีอายุเพียง ๒.๒๕ ชั่วคน เท่านั้น คือไม่ถึง ๓ ชั่วคน

ในจักกวัตติสูตร ทีฆนิกาย ปาฏิกวัคค์ พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๑ ได้กล่าวถึงพระพุทธเจ้าพระองค์ที่ ๕ แห่งภัทรกัปไว้ว่า พระองค์จะมาอุบัติในตระกูลพราหมณ์และครองฆราวาสอยู่ ๘,๐๐๐ ปี มีปราสาท ๔ หลัง ชื่อสิริวัฑฒะ วัฑฒมานะ สิทธัตถะ และจันทกะ ภริยาชื่อจันทมุขี บุตรชื่อ พรหมวัทธนะ บิดาชื่อ สุพรหมา มารดาชื่อ พรหมวตี เห็นนิมิต ๔ ประการ ขณะเดินทางไปชมสวน ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในฆราวาสวิสัย จึงออกบวชและตรัสรู้พระสัมมาสัมโพธิญาณภายใต้ต้นนาค หลังจากนั้นจะประกาศพระศาสนาที่เมืองนาควัน พระเจ้าสังขะซึ่งเป็นพระเจ้าจักรพรรดิแห่งเมืองเกตุมตีจะสละราชสมบัติออกบรรพชาตามพระองค์ พระอโสกและพระพรหมเทวะ จะเป็นพระอัครสาวก พระปทุมาและพระสุมนา จะเป็นอัครสาวิกา พุทธอุปัฏฐากมีชื่อว่า สีหะ

เมื่อมนุษย์มีอายุยืน ๘๐,๐๐๐ ปีนั้น หญิงสาวอายุ ๕,๐๐๐ ปี จึงมีสามีได้ มนุษย์ยุคพระศรีอาริย์จะมีโรคเพียง ๓ อย่าง ได้แก่ ความปรารถนาอยากกินอาหาร ความไม่อยากกินอาหาร คือ อยากแต่จะนอน และความแก่ ชมพูทวีปนี้จะมั่งคั่งรุ่งเรือง มีคามนิคมราชธานีแบบไก่บินถึง เกตุมตีจะเป็นราชธานีอันมั่งคั่ง มีคนมาก อาหารหาง่าย พระเจ้าจักรพรรดิพระนามว่า สังขะ เป็นพระราชาที่ปกครองโดยธรรม มีชัยชนะจบ ๔ ทิศ ปกครองชนบทถาวรสมบูรณ์ด้วยรัตนะทั้ง ๗ มีจักรแก้ว ช้างแก้ว ม้าแก้ว มณีแก้ว นางแก้ว ขุนคลังแก้ว ขุนพลแก้ว

ส่วนเรื่องราวของพระสมณโคดมซึ่งเป็นพระพุทธเจ้าพระองค์ที่ ๔ แห่งภัทรกัปและเป็นพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบัน มีกล่าวไว้ในคัมภีร์พุทธวงส์แห่งขุททกนิกาย พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๓ ว่า พระองค์เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งหมายถึงผู้ตรัสรู้เองโดยชอบ พระนามว่าโคดม อุบัติในศากยสกุลแห่งนครกบิลพัสดุ์ พระบิดาคือพระเจ้าสุทโธทนะ พระมารดาคือพระนางมายาเทวี ทรงครองฆราวาสอยู่ ๒๙ ปี มีปราสาท ๓ หลัง ชื่อ รัมมะ สุรัมมะ และสุภะ มเหสีพระนามว่า ยโสธรา โอรสพระนามว่า ราหุล ทอดพระเนตรเห็นนิมิต ๔ ประการ แล้วเสด็จออกผนวชด้วยม้าเป็นราชยาน บำเพ็ญทุกรกิริยาอยู่ ๖ ปี ประกาศพระธรรมจักรที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี พระอัครสาวกทั้งสองคือ พระอุปติสสะ (พระสารีบุตร) และพระโกลิตะ(พระโมคคัลลานะ) พุทธอุปัฏฐาก ชื่อว่าพระอานนท์ พระอัครสาวิกาทั้งสองคือ พระเขมาและพระอุบลวัณณา ทรงบรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณที่ควงไม้อัสสัตถพฤกษ์ มีสาวกสันนิบาต ครั้งใหญ่ครั้งเดียว ภิกษุผู้เข้าร่วมประชุม ๑,๒๕๐ องค์ คำสั่งสอนของพระองค์ผู้เป็นศากยมุนี (นักบวชแห่งตระกูลศากยะ) เจริญแพร่หลายกว้างขวางงอกงามเป็นอย่างดี บริสุทธิ์ผ่องแผ้ว เป็นประโยชน์แก่มหาชนจำนวนมาก

ชมพูทวีปได้ชื่อว่าแดนพุทธภูมิ เพราะเป็นดินแดนที่พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต มาอุบัติและตรัสรู้ เพราะฉะนั้นพุทธศาสนิกชนควรไปแสวงบุญ ณ แดนพุทธภูมิอย่างน้อยสักครั้งหนึ่งในชีวิต เพื่อนมัสการสังเวชนียสถานอันเป็นสถานที่เนื่องด้วยพุทธประวัติ ซึ่งพุทธศาสนิกชนควรไปดูจะได้เป็นเครื่องเตือนใจให้เกิดความไม่ประมาท จะได้เร่งขวนขวายประกอบกุศลกรรม สังเวชนียสถานมี ๔ แห่ง สำหรับผู้ศรัทธา

จะได้จาริกไปชมเพื่อเพิ่มพูนความเลื่อมใส กระทำสักการะบูชาอันจะนำให้เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ สังเวชนียสถาน ๔ แห่ง มีกล่าวไว้ในมหาปรินิพพานสูตร ทีฆนิกาย มหาวัคค์ พระไตรปิฎก เล่มที่ ๑๐ ซึ่งพระพุทธองค์ตรัสกับพระอานนท์ว่า

ดูก่อนอานนท์ สถานที่อันเป็นเหตุให้ระลึกถึงเราก็มีอยู่ คือ สถานที่ที่เราประสูติแล้ว คือ อุทยานลุมพินีวัน สถานที่ที่เราตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ บรรลุความรู้อันประเสริฐ ทำกิเลสให้สิ้นไป คือโพธิมณฑล ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม สถานที่ที่เราตั้งอาณาจักรแห่งธรรมขึ้นเป็นครั้งแรก คือป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี และสถานที่ที่เราจะปรินิพพาน ณ บัดนี้คือสาลวโนทยาน เมืองกุสินารา ดูก่อนอานนท์ สถานที่ทั้งสี่แห่งนี้เป็นสังเวชนียสถาน สาราณียสถานสำหรับให้ระลึกถึงเราและเดินตามรอยพระบาทแห่งเรา

รถบัสนำคณะผู้แสวงบุญจากวัดไทยพุทธคยา มายังลานจอดรถหน้าพระเจดีย์ซึ่งเป็นลานกว้าง มีสินค้าเมืองภารตะวางขายอยู่ดารดาษ ส่วนใหญ่เป็นของที่ระลึก ก่อนลงจากรถพระมัคคุเทศก์ย้ำเตือนว่า “ขอให้เดินกันเป็นกลุ่มแล้วก็อย่าให้เงินขอทานเป็นอันขาด มิฉะนั้นจะต้องเดือดร้อนเพราะจะถูกพวกเขารุมล้อมจนหายใจไม่ออก เอาละ ลงจากรถได้”

ทันทีที่รถจอด บรรดาขอทานทั้งเด็กผู้ใหญ่ชายและหญิงก็วิ่งกรูกันมาที่รถ ส่งเสียงร้องขอเงินดังอึงคะนึง บรรพชิตและคฤหัสถ์จำต้องทำใจแข็งด้วยเกรงจะต้องเดือดร้อน การเดินเข้าไปยังลานพระเจดีย์จึงมีอุปสรรค เพราะลูกหลานชูชกพากันเดินแซงหน้าแซงหลังทั้งที่ไม่มีผู้ใดให้ พวกเขาส่งเสียงร้องขอพลางเดินตามพลาง พวก

ที่ง่อยเปลี้ยเสียขาเดินไม่ได้ก็ใช้วิธีเอาก้นถัดไป เสื้อผ้าที่สวมใส่ก็ขาดรุ่งริ่งดูไม่น่าจะกันความหนาวเหน็บของอากาศแห่งเหมันตฤดูได้เลย แม้จะรู้สึกสมเพชเวทนาสักเพียงใด ก็ไม่มีใครใจอ่อนยอมให้เงินแก่พวกเขา เพราะกลัวจะเดือดร้อน

สตรีสาวชาวตะวันตกเดินมาคนเดียว เห็นขอทานมารุมล้อมจึงควักเงินให้ เท่านั้นเอง ขอทานจำนวนนับร้อยไม่รู้ว่ามาจากที่ไหนพากันล้อมวงยื้อแย่งเงินในมือ หล่อนตกใจจนถึงกับร้องไห้ พวกเจ้าหน้าที่ห้าหกคนรีบวิ่งมาตะเพิดพวกขอทานออกไป หญิงสาวยืนตัวสั่นระริกด้วยความตกใจ เช็ดน้ำตาแล้วกล่าวขอบคุณเจ้าหน้าที่ คณะผู้แสวงบุญจากประเทศไทยเห็นเช่นนั้นต่างก็เตือนตัวเองว่า จะไม่ทำเหมือนที่สาวชาวตะวันตกทำเป็นอันขาด

เด็กชายอายุประมาณห้าขวบ สวมกางเกงขาดกะรุ่งกะริ่งอุ้มน้องสาวอายุราวขวบเศษ เข้ามาสะกิดท่านพระครูพร้อมกับพูดว่า

"ภันเต เปซ่า" ทำมือห่อๆไปจ่อไว้ที่ปากเป็นนัยว่าขอเงินไปซื้อข้าวกิน ท่านมองดูสองพี่น้องด้วยความสงสาร ทั้งสองตัวดำเป็นเหนี่ยง ผมเผ้ากระเซอะกระเซิงเหมือนไม่เคยได้รับการสระและหวีมาตั้งแต่เกิด น้องสาวพยายามจะลืมตาขึ้นดูท่าน หากก็ลืมไม่ขึ้นเพราะขี้ตาสีเหลืองแห้งเกรอะกรังปิดทับแผงขนตางอนยาวไว้แน่น จนทำให้ตาสองข้างลืมไม่ขึ้น แม่ของเด็กหญิงคงเที่ยวขอทานจนไม่มีเวลาล้างหน้าให้ลูก ท่านพระครูคิดว่าจะให้เงินเด็กชายด้วยการใส่ลงไปในมือเขาอย่างเร็วๆ แต่แล้ว 'เห็นหนอ' ก็ทักท้วงขึ้นว่า "อย่านะท่าน ขืนให้ เจ้าหมอนี่ก็จะไปบอกพวกพ้อง แล้วท่านก็จะถูกขอทานนับร้อยมารุมล้อมจนหายใจหายคอไม่ออกเหมือนสาว

ผมทองคนนั้น” เพราะเหตุนี้ มือที่กำลังจะหยิบเงินจากย่ามก็เลยต้องชะงัก ท่านปลอบใจตนเองว่า “กมฺมุนา วตฺตตี โลโก - สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม ไอ้หนูเอ๋ย หลวงตาอยากช่วยเอ็ง แต่เอ็งจะทำให้หลวงตาเดือดร้อน จึงขอไม่ช่วย คงไม่ว่ากันนะ”

กว่าพระเจริญจะนำคณะผู้แสวงบุญเดินไปถึงประตูทางเข้าได้ก็ทุลักทุเลเต็มที เพราะต้องฝ่ากองทัพขอทานนับร้อย ต่อเมื่อเข้าประตูไปแล้ว พวกเขาก็เลิกตามเพราะเจ้าหน้าที่ไม่อนุญาตให้เข้าไป จึงพากันเดินกลับไปตั้งป้อมรอตรงที่เดิมอีก ทำอย่างนี้ทุกวี่วันจนกลายเป็นความเคยชิน ชีวิตของพวกเขาช่างว่างเปล่าและไร้ทั้งค่าและราคาอย่างที่ไม่น่าจะเป็น ท่านพระครูรู้สึกสงสารหากก็ต้องใช้อุเบกขา พวกเขาทำกรรมกันมาอย่างนี้จึงต้องมาเป็นอย่างนี้ ในครั้งพุทธกาล พวกเขาเคยเกิดเป็นเศรษฐี แต่ไม่เคยทำทาน ตระหนี่เหนียวแน่น และไม่เชื่อในคำทรงสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งที่ได้เกิดร่วมสมัยกับพระองค์ แต่ถึงจะไม่ทำทานหากพวกเขาก็มีศีล ๕ จึงได้เกิดมาเป็นมนุษย์อีกแม้จะเป็นมนุษย์ที่ยากจนข้นแค้นตามกรรมที่ทำมาก็ตาม

คณะผู้แสวงบุญตามพระมัคคุเทศก์เข้าไปนมัสการพระพุทธเมตตาซึ่งเป็นพระพุทธรูปขนาดใหญ่ประดิษฐานอยู่ในพระเจดีย์ พระพักตร์ของพระองค์ฉายแววเมตตาสมพระนาม กล่าวกันว่าใครมีทุกข์โศกโรคภัยอันใด เมื่อได้มานมัสการพระพุทธเมตตาแล้ว ก็จะหายจากทุกข์โศกโรคภัยในพริบตาอย่างน่าอัศจรรย์ จึงเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของชาวพุทธทั่วโลก ที่แท่นบูชาเฉพาะพระพักตร์จึงเต็มไปด้วยเครื่องบูชาสักการะต่างๆ มีทั้งดอกไม้สด ดอกไม้ประดิษฐ์ และผลไม้นานาชนิดที่ผู้ศรัทธาเลื่อมใสนำมาถวาย ลามะและภิกษุณีทิเบตต่างนั่งสาธยายมันตระเสียงงึมงำ ด้านนอกพระเจดีย์คนทิเบตที่เป็น

คฤหัสถ์พากันกราบพระเจดีย์ด้วยอัษฎางคประดิษฐ์ คือการกราบด้วยองค์ ๘ ให้เข่าทั้งสอง มือทั้งสอง เท้าทั้งสอง ลำตัว และศีรษะจดลงกับพื้น วิธีกราบคือ ยืนตรงประนมมือไว้เหนือศีรษะแล้วก้มลงนั่งคุกเข่า มือเท้าที่พื้นแล้วไถไปข้างหน้าจนกลายเป็นนอนคว่ำ มือยื่นไปข้างหน้าในท่ากราบ โดยวิธีนี้อวัยวะทั้ง ๘ อย่างจึงจดลงกับพื้น เสร็จแล้วก็ลุกขึ้นยืนทำแบบเดิมอีก พวกเขาจะตั้งสัจจะไว้ว่าวันหนึ่งจะกราบให้ได้กี่ครั้ง สตรีจะกราบได้อย่างสูงวันละ ๒,๐๐๐ ครั้ง ขณะที่บุรุษทำสถิติได้สูงถึง ๕,๐๐๐ ครั้งต่อวัน คนทิเบตจึงมีร่างกายแข็งแรง ทนต่อความหนาวเย็นของอากาศได้ด้วยการกราบแบบอัษฎางคประดิษฐ์ ซึ่งแปลว่าการกราบด้วยองค์ ๘ ดังที่กล่าวมานี้

ชาวทิเบตเคยมีประเทศเป็นของตนเอง ซึ่งอยู่ส่วนที่เรียกว่าหลังคาโลก ในแผนที่โลกจะเขียนไว้ว่า Tibet และมีคำว่า Roof of the World เพราะเป็นพื้นที่ส่วนที่สูงกว่าส่วนอื่นๆของโลก แต่ต่อมาถูกจีนยึดครอง ประเทศทิเบตจึงหายไปจากแผนที่โลกนับแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ชาวทิเบตที่ไม่ต้องการอยู่ภายใต้การปกครองของจีนได้พากันอพยพมาอยู่ทางเหนือของประเทศอินเดีย บ้างก็อพยพไปอยู่ในประเทศตะวันตกแถวยุโรปและอเมริกา โดยการแต่งงานกับคนชาตินั้นๆ อย่างไรก็ตาม พวกเขาพากันตั้งความหวังไว้ว่า สักวันหนึ่งจีนจะยอมคืนประเทศให้กับพวกเขา วันนั้นจะต้องมาถึงอย่างแน่นอน

ศูนย์รวมทางจิตใจของชาวทิเบตคือ องค์ดาไลลามะ ผู้เป็นประมุขของประเทศทั้งฝ่ายราชอาณาจักรและศาสนจักร ไม่แต่ชาวทิเบตเท่านั้นที่เคารพเลื่อมใสในพระองค์ แม้ชาวอินเดียซึ่งเป็นเจ้าของประเทศและชาวตะวันตกที่หลั่งไหลกันมาแสวงบุญในแดนพุทธ

ภูมิจำนวนหลายล้านคนในแต่ละปี ต่างก็เคารพเลื่อมใสในองค์ดาไลลามะ และพากันเอาใจช่วยให้พระองค์ทรงนำพาประเทศให้พ้นจากการยึดครองของจีนโดยเร็วพลัน

นมัสการพระพุทธเมตตาในพระเจดีย์แล้ว คณะผู้แสวงบุญก็ตามพระเจริญออกมายังด้านหลังพระเจดีย์ ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตก เพื่อนมัสการต้นพระศรีมหาโพธิ์และพระแท่นวัชรอาสน์ พระมัคคุเทศก์เริ่มการบรรยายพุทธประวัติตามที่ได้รวบรวมมาจากพระไตรปิฎกและอรรถกถา ความว่า

ณ บัดนี้ เราก็ได้มาถึงสถานที่ที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณภายใต้ต้นไม้ชื่อ อัสสัตถะ ก่อนแต่ตรัสรู้เราเรียกพระองค์ว่า พระโพธิสัตว์ แปลว่า ผู้ข้องอยู่ในความรู้ หมายความว่า ไม่ทรงข้องอยู่ในสิ่งอื่น ข้องอยู่แต่ในความรู้ คำว่าสัตว์ แปลว่า ผู้ข้อง จึงหมายถึงสัตว์โลกทั้งหลายที่เวียนว่ายอยู่ในวัฏจักรชีวิต ตั้งแต่สัตว์เดรัจฉานไปจนถึงเทพทั้งหลายทุกชั้นฟ้า เพราะยังต้องเกิดอีก แม้พระอนาคามี ซึ่งเป็นพระอริยบุคคลระดับที่สามก็ยังต้องเกิดอีกหนึ่งครั้ง เพราะฉะนั้นจึงมีแต่พระอรหันต์เท่านั้นที่ไม่รวมอยู่ในคำว่าสัตว์ ที่นี้ถ้ามีคนมาด่าเราว่า สัตว์ ก็ไม่ต้องไปโกรธเขา เพราะคนด่าเองก็เป็นสัตว์เช่นกัน เว้นเสียแต่ว่าเขาเป็นพระอรหันต์ แต่ถ้าเขาเป็นพระอรหันต์จริงก็จะไม่ด่าผู้อื่น เพราะพระอรหันต์จะไม่ทำความชั่วทั้งทางกาย วาจา หรือใจ ส่วนคำว่า โพธิ แปลว่า ตรัสรู้ พระโพธิสัตว์ทรงแสวงหาความรู้จนได้ตรัสรู้ ซึ่งเรียกว่า พุทธะ แปลว่า ผู้รู้ หรือตรัสรู้ เราเรียกกันว่าพระพุทธเจ้า พระองค์ได้ตรัสรู้ภายใต้ต้นไม้ชื่อ อัสสัตถะ ต่อมาก็เรียกว่า ต้นโพธิ์ เพราะพระพุทธเจ้าไปประทับนั่งใต้ต้นไม้นั้นตรัสรู้ จึงได้เรียกต้นไม้ตรัสรู้ หรือโพธิพฤกษ์

ก่อนตรัสรู้ พระโพธิสัตว์ทรงแสวงหาครูบาอาจารย์ต่างๆ เพื่อจะศึกษาวิชาพ้นทุกข์ ก่อนหน้านี้ ทรงศึกษาอยู่ในสำนักของอาฬารดาบส กาลามโคตร จนสำเร็จอรูปฌานที่ ๓ ชื่ออากิญจัญญายตนะ มีความรู้เทียบเท่าอาฬารดาบสผู้เป็นอาจารย์ ต่อมาได้ไปศึกษาในสำนักของอุทกดาบส รามบุตร สำเร็จอรูปฌานที่ ๔ ชื่อเนวสัญญานาสัญญายตนะ อันเป็นความรู้สูงสุดในสมัยนั้น อุทกดาบสยกย่องพระองค์ไว้ในฐานะอาจารย์ แต่พระองค์ทรงดำริว่า "ธรรมนี้ไม่เป็นไปเพื่อความหน่าย เพื่อคลายกำหนัด เพื่อดับ เพื่อสงบระงับ เพื่อรู้ยิ่ง เพื่อตรัสรู้ และเพื่อนิพพาน เป็นไปเพียงเพื่อเข้าถึงเนวสัญญานาสัญญายตนสมาบัติเท่านั้น" ดังนี้พระองค์จึงลาท่านอุทกดาบสเพื่อแสวงหาทางตรัสรู้ต่อไป

ครั้งนั้น อุปมา ๓ ข้อ อันน่าอัศจรรย์อย่างยิ่ง ซึ่งพระองค์ไม่เคยได้ยินมาก่อน ได้ปรากฏแจ่มแจ้งแก่พระองค์ว่า

สมณพราหมณ์เหล่าใดเหล่าหนึ่ง ซึ่งมีกายมิได้หลีกออกจากกามและมีความยินดีพอใจในกาม ยังละให้สงบระงับมิได้ สมณพราหมณ์เหล่านั้นแม้ได้เสวยทุกขเวทนาอันกล้า เผ็ดร้อนที่เกิดเพราะความเพียรก็ดี ไม่ได้เสวยก็ดี ก็ไม่ควรจะตรัสรู้ เหมือนไม้สดที่ชุ่มด้วยยาง บุคคลแช่ไว้ในน้ำ บุรุษมีความต้องการด้วยไฟถือเอาไม้สดนั้นมาสีเข้า ด้วยหวังจะให้เกิดไฟ บุรุษนั้นก็ไม่อาจให้ไฟเกิดขึ้นได้ นี้เป็นอุปมาข้อที่หนึ่ง

สมณพราหมณ์เหล่าใดเหล่าหนึ่ง แม้มีกายหลีกออกจากกามแล้ว แต่ยังมีความยินดีพอใจในกาม ยังละให้สงบระงับมิได้ สมณพราหมณ์เหล่านั้น แม้ได้เสวยทุกขเวทนาเช่นนั้น อันเกิดเพราะความเพียรก็ดี ไม่ได้เสวยก็ดี ไม่ควรตรัสรู้ เหมือนไม้สดที่ชุ่มด้วยยาง แม้ห่างไกลจากน้ำ บุคคลตั้งไว้บนบก บุรุษก็ไม่อาจ

สีให้เกิดไฟได้ ถ้าสีเข้าต้องเหน็ดเหนื่อย ลำบากเปล่า เพราะไม้นั้นแม้ตั้งอยู่บนบกแล้ว แต่ยังเป็นของสดชุ่มด้วยยาง ไม่อาจให้เกิดไฟได้ นี้เป็นอุปมาข้อที่สอง

สมณพราหมณ์เหล่าใดเหล่าหนึ่ง มีกายหลีกออกจากกามแล้ว และละความยินดีพอใจในกามให้สงบระงับดีแล้ว สมณพราหมณ์เหล่านั้นได้เสวยทุกขเวทนาเช่นนั้นอันเกิดเพราะความเพียรก็ดี แม้ไม่ได้เสวยเลยก็ดี ก็ควรจะตรัสรู้ได้ เหมือนไม้แห้งที่ไกลจากน้ำบุคคลวางไว้บนบก บุรุษอาจสีให้เกิดไฟขึ้นได้ เพราะเป็นของแห้งทั้งตั้งอยู่บนบก นี้เป็นอุปมาข้อที่สาม

อุปมา ๓ ข้อนี้สรุปความได้ว่า ผู้ที่จะตรัสรู้ได้จะต้องหลีกออกจากกามอย่างเด็ดขาดทั้งกายและใจ คือกายหลีกออกแล้วใจก็ต้องไม่ยินดีพอใจด้วย หากยังมีความยินดีพอใจ แม้กายจะหลีกแล้วก็ไม่อาจตรัสรู้ได้ กามจึงเป็นอุปสรรคอันยิ่งใหญ่ของการบรรลุธรรม พวกฤาษีชีไพรที่บำเพ็ญตบะ เมื่อจิตอยู่ในฌาน กามก็สงบระงับไปได้ แต่เมื่อออกจากฌาน จิตก็ฟุ้งซ่าน เกิดความยินดีพอใจในกามอีก จึงเป็นการหลุดพ้นชั่วคราว และถอยกลับสู่สภาพเดิมได้ ไม่ยั่งยืนแน่นอน ท่านจึงเรียกความหลุดพ้นชนิดนี้ว่าเป็นโลกียวิโมกข์ คือความหลุดพ้นขั้นโลกียะ เป็นกุปปวิโมกข์ คือความหลุดพ้นที่กำเริบเพราะเปลี่ยนแปลงกลับกลายหายสูญได้ ดังพระพุทธวจนะว่า "กุปปวิโมกข์เป็นไฉน ฌาน ๔ และอรูปฌาน ๔ นี้เป็นกุปปวิโมกข์" และเป็นวิกขัมภนวิมุติ คือความหลุดพ้นด้วยข่มไว้ ซึ่งกิเลสระงับดับไปเพราะถูกกำลังสมาธิข่มไว้ เหมือนเอาแผ่นหินทับหญ้าไว้ ยกแผ่นหินออกเมื่อใด เมื่อนั้นหญ้าย่อมงอกขึ้นใหม่ได้

"สรุปความตอนนี้ก็คือ ลำพังสมาธิอย่างเดียวไม่สามารถทำให้เข้าถึงความหลุดพ้นหรือตรัสรู้ได้ ต้องก้าวขึ้นไปถึงขั้นปัญญา

เพราะองค์ธรรมหรือตัวการสำคัญที่สุดที่จะเป็นตัวตัดสินในขั้นสุดท้ายจะต้องเป็นปัญญา และปัญญาที่จะใช้ปฏิบัติการในขั้นนี้ เรียกชื่อเฉพาะว่า วิปัสสนา ดังนั้น การปฏิบัติเพื่อตรัสรู้จึงต้องก้าวมาถึงขั้นวิปัสสนา ใครอยากรู้เรื่องวิปัสสนาก็ให้เรียนถามพระครูเจริญ จิตธมฺโม เพราะท่านเชี่ยวชาญเรื่องวิปัสสนากรรมฐาน ส่วนพระเจริญ จิตธมฺโม เป็นพระมัคคุเทศก์ เชี่ยวชาญเฉพาะด้านปริยัติ ด้านปฏิบัติไม่ค่อยจะสันทัดสักเท่าไร”

“ทำไมมาโยนกลองกันง่าย ๆอย่างนี้ล่ะท่าน” สมภารวัดป่ามะม่วงตัดพ้อกลาย ๆ พระมัคคุเทศก์พูดแต่ผู้เดียวมานาน ท่านเพิ่งจะได้โอกาสพูดจึงไม่อยากละโอกาสนั้น

“ผมไม่ได้โยนนะครับหลวงพ่อ แต่ผมประเคนให้ด้วยความเคารพ” พระมัคคุเทศก์ใช้โวหาร

“แต่ผมรับคนเดียวไม่ไหว เรื่องอย่างนี้จะต้องช่วยกัน ผมว่าเป็นหน้าที่ของพุทธบริษัททุกรูปนามที่จะต้องทำเพื่อพระศาสนา หน้าที่นั้นมี ๔ ประการ คือ ศึกษา ปฏิบัติ เผยแผ่ และปกป้องคุ้มครองรักษา พระศาสนาจึงวัฒนาสถาพร เพราะฉะนั้นจึงไม่ใช่หน้าที่ของผู้ใดผู้หนึ่ง แต่เป็นหน้าที่ของทุกรูปทุกนาม หลวงพ่อเห็นด้วยไหมครับ” ท่านถามหลวงพ่อวัดดอนเมือง

“เห็นด้วยร้อยเปอร์เซ็นต์” หลวงพ่อวัดดอนเมืองตอบเสียงหนักแน่น

“โยมก็เห็นด้วยร้อยเปอร์เซ็นต์” ญาติโยมพูดขึ้นพร้อมกัน เพราะเพิ่งจะได้มีโอกาสพูด

๑๗

ผจญมาร

เมื่อเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้พูดพอหอมปากหอมคอแล้ว พระมัคคุเทศก์จึงบรรยายต่อ

อุปมา ๓ ข้อ ซึ่งมาปรากฏแจ่มแจ้งแก่พระโพธิสัตว์ ทำให้พระองค์เกิดความมั่นพระทัยว่าจักตรัสรู้แน่นอน เพราะทรงหลีกออกจากกามได้อย่างเด็ดขาด ทั้งพระทัยก็มิได้ยินดีพอใจในกามอีกนับตั้งแต่ออกผนวชมาได้ ๖ ปีแล้ว จึงทรงดำริที่จะบำเพ็ญทุกรกิริยา อันเป็นข้อปฏิบัติที่นิยมกันว่าเป็นทางให้ตรัสรู้ได้ การบำเพ็ญทุกรกิริยาคือการข่มขี่ บีบคั้นทรมานร่างกายให้ลำบาก ซึ่งเป็นกิจยากที่บุคคลจะทำได้ พระโพธิสัตว์ทรงทรมานพระวรกายเป็น ๓ วาระ ดังนี้

วาระที่หนึ่ง ทรงกดพระทนต์ด้วยพระทนต์ และกดพระตาลุด้วยพระชิวหาไว้แน่น จนพระเสโทไหลออกจากพระกัจฉะ เมื่อทรงเห็นว่าไม่เป็นหนทางที่ถูก จึงทรงเปลี่ยนมาเป็นวาระที่สอง คือทรงผ่อนกลั้นลมอัสสาสะปัสสาสะ ครั้นลมเดินไม่ได้สะดวกทางช่องพระนาสิกและช่องพระโอษฐ์ ก็เกิดเสียงดังอู้ทางช่องพระกรรณทั้งสอง ทำให้ปวดพระเศียร เสียดพระอุทร ร้อนในพระวรกายเป็นกำลัง แม้กระนั้นก็ยังไม่เป็นผล จึงทรงเปลี่ยนเป็นวาระที่สาม คือ ทรงอดพระ

กระยาหาร ผ่อนเสวยวันละน้อยๆ จนไม่เสวย ทำให้พระวรกายเหี่ยวแห้ง พระฉวีเศร้าหมอง พระอัฐิปรากฏทั่วพระวรกาย เส้นพระโลมามีรากอันเน่าหลุดร่วงออกมา พระกำลังน้อยถอยลง จะเสด็จไปข้างไหนก็ซวนล้ม

ในขณะที่ทรงบำเพ็ญทุกรกิริยาในวาระหนึ่งๆนั้น ได้เสวยทุกขเวทนาอย่างสาหัส แม้พระวรกายกระวนกระวาย ไม่สงบระงับลงเลย แต่ทุกขเวทนานั้นก็ไม่อาจครอบงำพระหฤทัยให้กระสับกระส่ายได้ ทรงมีพระสติตั้งมั่นไม่ฟั่นเฟือน ปรารภความเพียรโดยมิท้อถอยจนเกือบสิ้นพระชนม์ ด้วยว่าอยู่มาวันหนึ่งทรงอ่อนพระกำลังเพราะทรงอิดโรยโหยหิว จนไม่สามารถจะทรงพระวรกายไว้ได้ ก็ทรงวิสัญญีภาพล้มลงที่ตรงนั้น

เด็กเลี้ยงแพะผ่านมาเห็นพระโพธิสัตว์นอนสลบไสล ก็คิดว่าพระองค์มรณภาพ ครั้นใช้มืออังที่ปลายพระนาสิก เห็นว่ายังมีลมหายใจอยู่ จึงรีดนมแพะมาหยอดใส่ลงในพระโอษฐ์ ไม่นานนักพระองค์ก็ทรงฟื้นคืนพระสติ ทรงพิจารณาข้อปฏิบัติที่บำเพ็ญอยู่และดำริว่า บุคคลในโลกนี้จะทำทุกรกิริยาอย่างอุกฤษฏ์เพียงไร ก็ทำได้เสมอพระองค์เท่านั้น จะทำให้ยิ่งไปกว่าพระองค์หาได้ไม่ ในเมื่อพระองค์ทรงทำอย่างอุกฤษฏ์เห็นปานนี้แล้ว ก็ยังไม่ได้บรรลุพระโพธิญาณ ทุกรกิริยามิใช่ทางตรัสรู้แน่ ทางแห่งพระโพธิญาณที่ควรแก่การตรัสรู้ต้องเป็นมัชฌิมาปฏิปทาหรือทางสายกลาง ซึ่งไม่ตึงหรือหย่อนเกินไป เมื่อการบำเพ็ญเพียรทางกายไม่ทำให้บรรลุพระโพธิญาณ จึงทรงเปลี่ยนมาบำเพ็ญเพียรทางจิตและทรงกลับมาเสวยพระกระยาหารตามเดิม

ระหว่างที่พระโพธิสัตว์ทรงบำเพ็ญทุกรกิริยาอยู่นั้น ได้มีนักบวช ๕ รูป เรียกว่า คณะปัญจวัคคีย์ ได้แก่ โกณฑัญญะ

วัปปะ ภัททิยะ มหานามะ และอัสสชิ มาคอยปรนนิบัติรับใช้ด้วยหวังจะบรรลุความหลุดพ้นตาม ครั้นเห็นพระโพธิสัตว์ทรงเลิกบำเพ็ญทุกรกิริยา ก็พากันคิดว่าพระองค์ทรงละความเพียรพยายามแล้ว จึงพากันเดินทางไปอยู่ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี ทิ้งพระองค์ไว้ที่ตำบลอุรุเวลาแห่งนั้น

การจากไปของคณะปัญจวัคคีย์ ยังผลดีให้เกิดแก่พระโพธิสัตว์ เพราะทำให้พระองค์ทรงพบกับความสงบวิเวกยิ่งขึ้น บรรยากาศเหมาะแก่การบำเพ็ญภาวนาทางจิต ในตอนเช้าของวันเพ็ญเดือนวิสาขะ นางสุชาดาบุตรีคฤหบดีในตำบลอุรุเวลาเสนานิคมได้นำข้าวมธุปายาสใส่ถาดทองมาถวายด้วยคิดว่าพระโพธิสัตว์เป็นรุกขเทวดา เมื่อนางกราบบังคมลากลับไปเรือนแล้ว พระโพธิสัตว์ทรงลุกจากที่ประทับใต้ต้นนิโครธพฤกษ์ ทรงถือถาดข้าวมธุปายาสเสด็จไปยังฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ประทับบ่ายพระพักตร์สู่บูรพาทิศ ทรงปั้นข้าวมธุปายาสเป็นก้อนๆได้ ๔๙ ก้อน แล้วเสวยทั้งหมด จากนั้นทรงถือถาดลงไปสู่แม่น้ำ ตั้งจิตอธิษฐานว่า ถ้าพระองค์จะบรรลุพระโพธิญาณ ขอให้ถาดทองใบนั้นจงลอยทวนกระแสน้ำขึ้นไป แล้วทรงลอยถาดทองนั้นลงในแม่น้ำเนรัญชรา ด้วยอานุภาพพระบารมีของพระองค์ที่ทรงบำเพ็ญมาบริบูรณ์ดีแล้ว ถาดทองนั้นได้ลอยทวนกระแสน้ำขึ้นไปประมาณ ๑ เส้น แสดงให้เห็นเป็นอัศจรรย์แล้วจมลงตรงนาคพิภพแห่งพญากาฬนาคราช

พระโพธิสัตว์ทอดพระเนตรเห็นเช่นนั้น ก็ทรงมั่นพระทัยว่า พระองค์จะได้ตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณอย่างแน่นอน จึงเสด็จมายังดงไม้สาละริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ประทับภายใต้ร่มไม้สาลพฤกษ์ ครั้นเวลาสายัณห์ตะวันรอนอ่อนแสงลง ทรงออกจากดงไม้สาละ เสด็จดำเนินข้ามแม่น้ำเนรัญชราไปสู่ควงไม้อัสสัตถพฤกษ์

ระหว่างทางทรงพบพราหมณ์ชื่อโสตถิยะซึ่งมีอาชีพตัดหญ้าขาย โสตถิยพราหมณ์เกิดความเลื่อมใสจึงน้อมถวายหญ้ากุสะ ๘ กำ พระโพธิสัตว์ทรงรับหญ้ากุสะแล้วเสด็จไปยังร่มไม้อัสสัตถพฤกษ์ ทรงอธิษฐานว่า หากพระองค์จะได้ตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว ขอบัลลังก์แก้วจงบังเกิดขึ้นรองรับพระสัพพัญญุตญาณ ณ ที่นั้น บัดดล บัลลังก์แก้วอันวิจิตรก็บังเกิดขึ้นสมดังพระทัยปรารถนา ครั้นแล้วจึงเสด็จขึ้นประทับนั่งบัลลังก์แก้ว ผินพระพักตร์ไปยังบูรพาทิศ หันพระปฤษฎางค์ไปทางลำต้นอัสสัตถพฤกษ์ ก่อนจะเริ่มบำเพ็ญเพียรทางจิต ทรงตั้งสัจจะอธิษฐานว่า **“แม้เลือดและเนื้อในร่างกายเราจะแห้งเหือดไปเหลือแต่หนัง เอ็น และกระดูกก็ตาม หากยังไม่บรรลุพระโพธิญาณ เราจะไม่ลุกไปจากที่นั่งภายใต้ต้นอัสสัตถพฤกษ์นี้”**

“พระองค์ทรงมีพระทัยเด็ดเดี่ยวหาญกล้าเกินกว่าคนธรรมดาสามัญนะคะ นี่ถ้าพระองค์ไม่ตรัสรู้ในวันนั้น พระพุทธศาสนาก็คงไม่อุบัติขึ้นมาในโลก เพราะพระองค์สิ้นพระชนม์ลงเสียก่อน” นางสาวสายใยรักพูดด้วยความซาบซึ้งหลังจากที่ฟังการบรรยายด้วยใจจดใจจ่อ

“โยมฟังท่านบรรยายแล้วอยากจะร้องไห้ สงสารพระพุทธองค์ที่ทรงลำบากตรากตรำเพื่อความสุขของชาวโลก พระกรุณายิ่งใหญ่เหลือเกิน โยมปลื้มใจที่เกิดมาพบพระพุทธศาสนา แล้วก็มีโอกาสได้มาแสวงบุญในแดนพุทธภูมินี้ โยมขอตั้งจิตอธิษฐานว่าจะมาทุกปีจนกว่าชีวิตจะหาไม่ ถ้ามาไม่ไหวก็จะให้ลูกหลานอุ้มใส่รถเข็นพามา” โยมผ่องใสพูดด้วยศรัทธาที่เปี่ยมล้นจนน้ำใสๆคลอหน่วยตาทั้งสองข้าง

“ถ้าผมยังไม่ตายจะมาเป็นเพื่อนคุณทุกปี นิมนต์หลวงพ่อ

มากับเราทุกปีนะครับ” โยมเส็งพูดกับภรรยาแล้วจึงพูดกับท่านพระครู

“อาตมายังรับปากไม่ได้เพราะงานยุ่งมาก” เจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วงยังไม่รับปาก ท่าน‘รู้’ว่าการมาครั้งนี้เป็นทั้งครั้งแรกและครั้งสุดท้าย ท่านได้สำเร็จประโยชน์ตามคำทรงสอนขององค์สมเด็จพระบรมศาสดาแล้ว การมาครั้งนี้ก็เพื่อมาดูให้เห็นกับตาว่า ชมพูทวีปเป็นดินแดนที่พระพุทธศาสนาเกิดจริง เพราะต่อไปในอนาคตจะมีนักวิชาการพยายามหาหลักฐานมาลบล้าง และตั้งทฤษฎีใหม่ว่าพระพุทธศาสนาเกิดในประเทศไทย แม้ท่านจะรักบ้านเกิดเมืองนอนและมีความเป็นชาตินิยมเข้มข้นเพียงไร ก็ไม่อาจยอมรับทฤษฎีใหม่ได้ เพราะเป็นเรื่องที่ขัดแย้งกับข้อเท็จจริง ในคัมภีร์พระไตรปิฎกระบุไว้ชัดเจนว่า พระพุทธเจ้าทุกพระองค์จะมาอุบัติที่ชมพูทวีปเท่านั้น ท่านมั่นใจในพระปัญญาตรัสรู้ของพระโคตมพุทธเจ้าที่ทรงพยากรณ์ไว้

พระมัคคุเทศก์ให้โอกาสญาติโยมได้แสดงความเห็นพอสมควรแล้วจึงบรรยายต่อ

เมื่อได้ทรงตั้งสัจจะอธิษฐานแล้ว พระโพธิสัตว์ได้ประทับบำเพ็ญจิตตภาวนาอยู่ภายใต้ควงไม้อัสสัตถะนั้น บรรดาเทพยดาทั้งหลายต่างพากันชื่นชมโสมนัส นำบุปผามาลัยมาสักการบูชา เปล่งเสียงโห่ร้องแซ่ซ้องสาธุการ ฝ่ายท้าววสวัตดีมารได้สดับเสียงสาธุการของเหล่าเทพยดา ก็ทราบชัดในพระทัยว่า พระโพธิสัตว์จักตรัสรู้พระสัพพัญญุตญาณ ทำลายบ่วงมารที่ตนวางขึงรัดรึงไว้ แล้วหลุดพ้นไปได้ ก็มีจิตริษยา ป่าวประกาศเรียกพลเสนามามากมายหมายจะไปทำลายล้างผลาญให้แหลกลาญในพริบตา จึงขี่ช้างชื่อครีเมขละแล้วเนรมิตมือพันมือถืออาวุธพร้อม นำกองทัพเหาะลงมาล้อมเขต

ขัณฑ์บัลลังก์แก้วไว้แน่นหนา พวกเทพยดาที่มาห้อมล้อมถวายสักการบูชาพระโพธิสัตว์ ครั้นเห็นท้าววสวัตดีมารยกพหลพลโยธามารุกรานเช่นนั้น ต่างตกใจกลัว อกสั่นขวัญหาย พากันหนีไปจนสุดขอบจักรวาล ทิ้งพระโพธิสัตว์ไว้แต่ลำพัง

พระโพธิสัตว์ไม่ทรงแลเห็นใครที่ไหนจะช่วยได้ ก็ทรงระลึกนึกถึงบารมีที่ทรงบำเพ็ญมาทั้ง ๑๐ ประการ มี **ทาน ศีล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ อธิษฐาน เมตตา** และ**อุเบกขา** ในแต่ละประการก็ทรงบำเพ็ญได้ครบทั้ง ๓ ระดับ คือ ระดับบารมี ระดับอุปบารมี และระดับปรมัตถบารมี การบำเพ็ญบารมีมาครบถ้วนประมวลแล้วได้ถึง ๓๐ ทัดเช่นนี้ มีหรือที่จะกลัวท้าววสวัตดีมารและเสนา เหตุนี้จึงประทับสงบนิ่งอยู่

ฝ่ายท้าววสวัตดีมาร ครั้นเห็นพระโพธิสัตว์ประทับนิ่งมิได้ไหวติงหรือแม้แต่ไหวหวั่นก็โกรธ ส่งเสียงร้องสั่งให้พลเสนามารเข้าผจญพระโพธิสัตว์ พุ่งซัดศัสตราวุธทุกชนิดซึ่งมีพิษร้าย บรรดาศัตราวุธก็กลับกลายเป็นบุปผามาลัยบูชาพระโพธิสัตว์ ยังความโทมนัสให้เกิดแก่ท้าววสวัตดีมารเป็นล้นพ้น กระนั้นก็ยังผจญต่อไปโดยการกล่าวตู่ด้วยสันดานพาลวิสัยว่า "ดูก่อนสิทธัตถะ บัลลังก์แก้วนี้เกิดด้วยบุญข้า เป็นของสมควรแก่ข้า เจ้าหามีบุญไม่ จึงไม่สมควรนั่ง จงลุกหลีกไปอย่าได้ช้า" พระโพธิสัตว์ตรัสตอบว่า "ดูก่อนพญามาร บัลลังก์แก้วนี้เกิดด้วยบุญบารมีที่เราได้บำเพ็ญมาหลายอสงไขยกัปนับประมาณมิได้ บัลลังก์แก้วจึงสมควรแก่เราเท่านั้น หาสมควรแก่ผู้อื่นไม่" ท้าววสวัตดีมารจึงท้าให้พระโพธิสัตว์หาพยานมายืนยันด้วยเห็นว่าพระองค์จะไม่สามารถหาพยานได้เพราะแม้ทวยเทพยดาก็พากันหนีไปหมด

เมื่อพระโพธิสัตว์มิทรงเห็นผู้อื่นใดที่จะกล้ามาเป็นสักขีพยาน

ได้ จึงตรัสเรียกแม่ธรณีนามวสุนธราว่า “ดูก่อน วสุนธรา นางจงมาเป็นสักขีพยานในการบำเพ็ญบารมีของเราในกาลบัดนี้ด้วยเถิด” แม่ธรณีผุดขึ้นมาจากพื้นปฐพี ทำอัญชลีถวายอภิวาทพระโพธิสัตว์ แล้วประกาศให้ท้าววสวัตดีมารทราบว่า พระสิทธัตถบรมโพธิสัตว์ทรงบำเพ็ญบุญบารมีมากมายมหาศาลตลอดกาลนานเหลือจะคณานับ แต่น้ำกรวดที่ข้าพเจ้าเอามวยผมมารองรับก็มากพอที่จะเป็นหลักฐานได้ ว่าแล้วก็ประจงหัตถ์อันงามปล่อยมวยผมบีบน้ำกรวดที่สะสมไว้เป็นอเนกชาติให้ไหลหลั่งออกมาเป็นทะเลหลวงท่วมทับพญามารและเสนาทั้งปวงให้จมลง กำลังแห่งน้ำได้พุ่งซัดพัดเอาช้างครีเมขละให้ถอยร่นออกไปจนติดขอบจักรวาล ท้าววสวัตดีมารตกตะลึงเห็นเป็นอัศจรรย์ จึงประนมหัตถ์นมัสการ ยอมปราชัยแพ้พ่ายบุญบารมี แล้วอันตรธานหนีไปจากที่นั้นยังมิทันที่พระอาทิตย์จะอัสดง

กท 7 ยก 15

มารไปแล้ว พระโพธิสัตว์จึงทรงบำเพ็ญจิตตภาวนาต่อ โดยเริ่มเจริญรูปฌานตั้งแต่ปฐมฌาน ไปจนถึงจตุตถฌาน เมื่อจิตเข้าถึงจตุตถฌาน ลมอัสสาสะปัสสาสะก็ดับไป จากนั้นทรงออกจากฌานแล้วทรงเจริญญาณอันเป็นองค์ปัญญากระทั่งทรงบรรลุญาณทั้ง ๓ ขั้นตามลำดับแห่งเวลาคือ

ยามต้น ทรงบรรลุ**ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ** คือ ความรู้ทำให้ระลึกชาติแต่หนหลังได้ ทรงระลึกชาติถอยหลังเข้าไปได้ตั้งแต่หนึ่งชาติ สองชาติ จนถึงหลายๆ กัป ว่าในชาติที่เท่านั้นได้มีชื่อมีโคตร มีผิวพรรณ มีอาหารเป็นอย่างนั้น เสวยสุข เสวยทุกข์เป็นอย่างนั้น มีอายุเท่านั้น จุติจากชาตินั้นได้อุบัติในชาติโน้น เป็นอย่างนั้นๆ แล้วจึงมาเกิดในชาตินี้

ยามกลาง ทรงบรรลุ**จุตูปปาตญาณ** คือ รู้ในจุติและอุบัติ

ของสัตว์ทั้งหลาย ได้ทิพพจักขุอันบริสุทธิ์กว่าจักขุสามัญ เห็นปวงสัตว์ที่กำลังอุบัติ เลว ดี มีผิวพรรณงาม มีผิวพรรณทราม ได้ดีหรือตกยาก รู้ชัดว่าปวงสัตว์ที่เป็นไปเช่นนั้นตามกรรมของตน

ยามปลาย ทรงบรรลุ**อาสวักขยญาณ** คือ ความรู้ที่ทำให้กิเลสหมดสิ้นไป หมายถึงรู้อริยสัจ ๔ รู้ชัดตามจริงว่า นี้ทุกข์ นี้เหตุเกิดแห่งทุกข์ นี้ความดับทุกข์ นี้ข้อปฏิบัติเพื่อเข้าถึงความดับทุกข์ เหล่านี้อาสวะ นี้เหตุเกิดอาสวะ นี้ความดับอาสวะ นี้ทางไปถึงความดับอาสวะ เมื่อรู้เห็นอย่างนี้ จิตหลุดพ้นจากอาสวะ ๓ คือ *กามาสวะ ภวาสวะ อวิชชาสวะ* รู้ชัดว่าชาตินี้สิ้นแล้ว พรหมจรรย์ได้อยู่จบแล้ว กิจที่ต้องทำทำเสร็จแล้ว กิจอื่นอันจะต้องทำเช่นนี้ไม่มีอีก

"เป็นอันว่าพระโพธิสัตว์ได้ตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในยามปลายของคืนวันเพ็ญ เดือนวิสาขะ ซึ่งต่อมาเรียกว่า วันวิสาขบูชา และต้นอัสสัตถพฤกษ์ก็ได้ชื่อใหม่ว่าโพธิพฤกษ์ ด้วยเหตุที่พระโพธิสัตว์ทรงบรรลุโพธิญาณภายใต้ต้นไม้นี้ ที่เราเรียกขานกันในปัจจุบันว่า ต้นพระศรีมหาโพธิ์" พระมัคคุเทศก์สรุป เจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วงจึงพูดขึ้นว่า "ถ้าอย่างนั้นเรามาสวดปฐมพุทธภาสิตคาถาเพื่อระลึกถึงความตรัสรู้ของพระพุทธองค์พร้อมๆกัน เพราะทุกคนมีหนังสือแล้ว ส่วนพระคงไม่ต้องดูหนังสือใช่ไหมครับหลวงพ่อ" ท่านถามหลวงพ่อวัดดอนเมือง

"ครับ" หลวงพ่อวัดดอนเมืองตอบเพราะท่านท่องบทนี้ได้และคิดว่ารูปอื่นๆก็ต้องท่องได้ เนื่องจากบวชกันมาหลายพรรษาแล้ว

"แต่ผมท่องไม่ได้ครับ" พระธวัชตัดสินใจพูดขึ้นทั้งที่รู้สึก

อายญาติโยม พระขุนทดกับพระรสสุคนธ์ค่อยมีกำลังใจ เพราะท่านเองก็ท่องไม่ได้ จึงพากันสารภาพว่าท่องไม่ได้เช่นกัน

"ผมก็ท่องไม่ได้" พระมัคคุเทศก์พูดเสียงอ่อย

"ไม่เป็นไร ตอนนี้ท่องไม่ได้ก็ดูหนังสือไปก่อน แต่ผมว่าท่านจะต้องกลับไปท่องให้ได้ เพราะท่านเป็นมัคคุเทศก์คือเป็นผู้นำทาง ถ้าผู้นำไม่รู้แล้วใครจะรู้ ผมคิดว่าพวกท่านก็ควรจะท่องให้ได้" ท่านพูดกับพระอีกสามรูปเป็นการ "ยิงปืนนัดเดียวได้นก ๔ ตัว"

"ถ้าโยมจะพูดเรื่องจริงพระคุณเจ้าจะว่าโยมเกินหน้าเกินตาหรือเปล่าคะ แต่จะว่าก็ได้ โยมไม่ถือ โยมกำลังจะพูดว่าโยมท่องได้นานแล้ว เพราะตอนเด็กๆอยู่กับยาย ยายสอนให้สวดมนต์ทุกวัน" โยมผ่องใสพูดแบบเกรงใจพระภิกษุ ๔ รูป ท่านพระครูรู้สึกประทับใจที่โยมผ่องใสพูดว่า "ตอนเด็กๆอยู่กับยาย" เพราะท่านก็อยู่กับยายสมัยที่เป็นเด็กเช่นกัน โยมยายเคยสอนท่านให้สวดมนต์ แต่ท่านก็ไม่เชื่อฟัง ยังดีที่บวชไม่สึก ไม่เช่นนั้นก็คงกลายเป็น 'มหาโจร' ดังที่ถูกปรามาสไว้

"ถ้าอย่างนั้นผมขอนิมนต์หลวงพ่อนำสวดนะครับ" พระเจริญนิมนต์พระครูเจริญ

"ผมว่าให้หลวงพ่อวัดดอนเมืองดีกว่า เพราะท่านอาวุโสที่สุด"

"ถึงผมจะอาวุโสที่สุด แต่เสียงไม่ค่อยดี นิมนต์ท่านแล้วกัน" หลวงพ่อวัดดอนเมืองมอบหน้าที่ให้ท่านพระครู

"ถ้าเช่นนั้น คนที่ท่องไม่ได้ก็เปิดหนังสือไปที่หน้า ๒๙" สมภารวัดป่ามะม่วงบอก แล้วจึงสวดนำว่า "หนฺท มยํ ปรมพุทฺธภาสิตคาถาโย ภณาม เส..." จากนั้นจึงสวดและแปลพร้อมกันว่า

อเนกชาติสํสารํ สนฺธาวิสฺสํ อนิพฺพิสํ
เมื่อเรายังไม่พบญาณ ได้ท่องเที่ยวไปในสงสารเป็นอเนกชาติ

คหการํ คเวสนฺโต ทุกฺขา ชาติ ปุนปฺปุนํ
แสวงหาอยู่ซึ่งนายช่างปลูกเรือน คือตัณหาผู้สร้างภพ
การเกิดทุกคราวเป็นทุกข์ร่ำไป

คหการก ทิฏฺโฐสิ ปุน เคหํ น กาหสิ
นี่แน่ะ นายช่างปลูกเรือน เรารู้จักเจ้าเสียแล้ว
เจ้าจะทำเรือนให้เราไม่ได้อีกต่อไป

สพฺพา เต ผาสุกา ภคฺคา คหกูฏํ วิสงฺขตํ
โครงเรือนทั้งหมดของเจ้าเราหักเสียแล้ว ยอดเรือนเราก็รื้อเสียแล้ว

วิสงฺขารคตํ จิตฺตํ ตณฺหานํ ขยมชฺฌคา
จิตของเราถึงแล้วซึ่งสภาพที่อะไรปรุงแต่งไม่ได้อีกต่อไป
มันได้ถึงแล้วซึ่งความสิ้นไปแห่งตัณหา

สวดจบจึงพากันกราบระลึกถึงพระปัญญาคุณ พระวิสุทธิคุณ และพระกรุณาคุณ เมื่อเงยหน้าขึ้น ปรากฏมีน้ำใสๆเอ่อล้นอยู่ในหน่วยตาทั้งสองของพระขุนทดและโยมเส็ง พระขุนทดเกิดความละอายว่า บวชมานานแต่ยังสวดมนต์สู้โยมผ่องใสไม่ได้ แล้วเมื่อไรจะเข้าถึงความบริสุทธิ์หลุดพ้นเสียที ส่วนโยมเส็งเกิดปีติซาบซ่านและซาบซึ้งในพระพุทธคุณจนถึงกับน้ำตาไหลทั้งที่ไม่เคยเป็นเช่นนี้มาก่อน นึกถึงคำสอนของหลวงพ่อชา ที่ท่านสอนเรื่องการกราบไว้ว่า “ถ้ากราบเป็นจะถึงกับน้ำตาไหลเลยทีเดียว” บัดนี้เขากราบเป็นแล้ว มาเป็นตรงสถานที่ที่ตรัสรู้นี่เอง ท่านพระครู

'รู้' ว่าโยมเส็งกำลังคิดอะไรอยู่ จึงพูดรับรองความคิดของเขาว่า "ตอนที่อาตมากราบเป็นใหม่ๆก็น้ำตาไหลเช่นกัน"

"หลวงพ่อกราบเป็นมานานหรือยังครับ" โยมเส็งถามเบาๆ

"ตั้งแต่เรียนธรรมกายกับหลวงพ่อสดที่วัดปากน้ำภาษีเจริญ เมื่อสามสิบกว่าปีมาแล้ว" ท่านพระครูตอบ

"ได้เวลากลับไปฉันเพลและรับประทานอาหารแล้ว ขอให้เรามาบูชาสถานที่ตรัสรู้ คือเจดีย์สถานพุทธคยาแห่งนี้พร้อมๆกัน คำบูชาอยู่หน้าท้ายๆของหนังสือ นิมนต์หลวงพ่อว่านำวรรคแรกด้วยครับ" พระมัคคุเทศก์มอบหมายหน้าที่ให้ท่านพระครู เจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วงจึงสวดนำวรรคแรก แล้วสวดพร้อมไปกับคนอื่นๆ ดังนี้

มหาการุณิโก นาโถ ปตฺโตสมฺโพธิมุตฺตมํ
วิสาขปุณฺณมีกาเล มหาโพธิวรุตฺตเมฯ
ปุพฺเพนิวาสานุสฺสติ - ญาณํ จุตูปปาตญาณํ
อาสวกฺขยญาณญฺจ ปตฺวา อนุกฺกเมนิธฯ
อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ โลกานํ อนุกมฺปโก
สทฺธสฺส ทสฺสนียญฺจ สํเวชนียเมว จ ฯ
มงฺคลฏฺฐานเมตมฺปิ สมฺปตฺตาทานิ เย มยํ
ปริสุทฺธาย สทฺธาย เย การา อาหตา อิเม ฯ
ปีติวตฺถริตา เตหิ ปูเชม รตนตฺตยํ
พุทฺธปูชาย ทินฺนญฺจ อิทํ โน กายชีวิตํ ฯ
ธมฺมปูชาย ทินฺนญฺจ อิทํ โน กายชีวิตํ
สงฺฆปูชาย ทินฺนญฺจ อิทํ โน กายชีวิตํ ฯ
อีทิโส มารชินยํ โอกาโส มงฺคลมุตฺตโม

พุทฺเธน พุทฺธภาโว โย ยถา อธิคโต ตถา ฯ
สมฺปติ ปฏิปชฺชาม พุทฺธตฺตมุปปชฺชิตุนฺติ ฯ

พระพุทธเจ้าผู้ประกอบด้วยพระมหากรุณา ทรงบรรลุสัมมาสัมโพธิญาณอันสูงสุด ณ ภายใต้มหาโพธิพฤกษ์อันประเสริฐล้ำเลิศนี้ ในวันเพ็ญเดือนวิสาขะ

ณ สถานที่แห่งนี้ พระองค์ทรงบรรลุปุพเพนิวาสานุสสติญาณ จุตูปปาตญาณ และอาสวักขยญาณ ตามลำดับ เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้อนุเคราะห์ชาวโลก

บัดนี้ ข้าพเจ้าทั้งหลายได้มาถึงสถานที่อันเป็นที่ควรเห็นเป็นที่ให้เกิดความสังเวช และเป็นที่อันเป็นมงคลของกุลบุตรผู้มีศรัทธา ข้าพเจ้าทั้งหลายมีปีติยิ่ง ขอน้อมบูชาพระรัตนตรัย ด้วยเครื่องสักการะ ที่ข้าพเจ้าทั้งหลายน้อมนำมาด้วยศรัทธาอันบริสุทธิ์

ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอมอบกายถวายชีวิตนี้เป็นพุทธบูชา ขอมอบกายถวายชีวิตนี้เป็นธรรมบูชา ขอมอบกายถวายชีวิตนี้เป็นสังฆบูชา ข้าแต่พระองค์ผู้ทรงชำนะมาร โอกาสเช่นนี้เป็นอุดมมงคล

ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมจิตปฏิบัติ เพื่อเข้าถึงความเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ตามที่พระพุทธองค์ทรงบรรลุแล้ว ณ กาลบัดนี้เทอญ

๑๘

แม่ชีป่วน

เมื่อรถบัสแล่นมาจอดหน้าอาคาร ยังเหลือเวลาประมาณยี่สิบห้านาทีก่อนจะถึงเพล ที่สนามหญ้าหลังโบสถ์ พระมหาฉลองกำลังสอนบรรดานักเรียนชาวพุทธใหม่ให้สวดพุทธคุณ ธรรมคุณ และสังฆคุณ ท่านพูดภาษาฮินดีคล่อง จึงสามารถสื่อสารกับพวกเด็กๆได้ แสงแดดยามใกล้เที่ยงช่วยลดความหนาวเหน็บให้กับพวกเด็กๆ ซึ่งหลายคนมิได้ใส่เสื้อ ความยากจนทำให้พวกเขาไม่มีแม้เสื้อที่จะใส่กันความร้อนหนาวของอากาศ ส่วนคนที่มีเสื้อใส่ก็เป็นเสื้อเก่าและขาดกะรุ่งกะริ่ง พระมหาฉลองเคยให้เงินพวกเขาไปซื้อเสื้อผ้า แต่พวกเขากลับนำไปซื้ออาหารกิน ที่ต้องทำเช่นนั้นเพราะความทุกข์ที่เกิดจากความหิวโหยมีกำลังแรงมากกว่าความทุกข์ที่เกิดจากความหนาวเหน็บนั่นเอง

นายไกรูกับนายทุกโขยังคงตั้งหน้าตั้งตาตัดหญ้าอยู่ เวลาผ่านไปสองชั่วโมง นายทุกโขตัดหญ้าไปได้ไม่เท่าไร ผิดกับบิดาซึ่งตัดไปได้หลายวาแล้ว นายทุกโขคงจะเสียเวลาไปกับการขยับก้อนอิฐที่เขาใช้เป็นที่พาดลูกอัณฑะ จึงทำให้งานไม่เดินเท่าที่ควร ท่านพระครูรู้สึกประทับใจภาพที่รองเจ้าอาวาสวัดไทยพุทธคยากำลัง

สอนเด็กนักเรียน ซึ่งแต่ละคนตัวดำเมี่ยม เสื้อผ้าก็ดูเก่าขะมุกขะมอม และสกปรกเหมือนกับว่าไม่เคยได้รับการซักเลยตั้งแต่ใส่มา ความที่รักเด็กและเคยสอนเด็กๆมาก่อน จึงเดินเข้าไปหาเพื่อจะดูวิธีการสอนของภิกษุหนุ่ม

"นมัส เต ภันเต" พวกเด็กๆเปล่งเสียงแสดงความเคารพ แล้วก้มลงกราบอย่างพร้อมเพรียงกันโดยที่พระมหาฉลองยังมิทันได้สั่ง คำว่า "นมัส เต ภันเต" แปลว่า "นมัสการพระคุณเจ้า"

"หลวงพ่อยังไม่ฉันเพลหรือครับ" พระมหาฉลองถามท่านพระครู

"เขากำลังเตรียมกันอยู่ ผมก็เลยถือโอกาสมาทัศนศึกษา คือ อยากมาดูวิธีการสอนของท่าน ท่านสอนดีมาก เด็กๆดูตั้งใจเรียน กิริยามารยาทก็เรียบร้อย ผมอยากให้ครูไทยมาดูวิธีการสอนจากท่าน" สมภารวัดป่ามะม่วงพูดอย่างรู้สึกห่วงใยเด็กไทย เพราะพวกเขาขาดระเบียบวินัยและกำลังจะละทิ้งขนบประเพณีอันดีงามที่มีรากฐานมาจากพระพุทธศาสนาไปหาส่วนที่ไม่ดีของขนบประเพณีตะวันตก คือรับส่วนที่เป็น 'ขยะ' ของตะวันตกมา ส่วนดีๆกลับไม่รับเอามาเพราะขาดปัญญาที่จะแยกแยะว่าอะไรดีอะไรไม่ดี ไม่เฉพาะเด็กไทยเท่านั้น แม้เด็กและเยาวชนในประเทศแถบเอเชียก็กำลังจะละทิ้งของดีที่ตนมี ไปรับ 'ขยะ' มาแทนที่

"เด็กพวกนี้เป็นผลพวงมาจากการแบ่งชั้นวรรณะในสังคม เป็นพวกนอกวรรณะครับหลวงพ่อ" รองเจ้าอาวาสวัดไทยพุทธคยากล่าวถึงสถานภาพของพวกเด็กๆ

"หมายความว่าอย่างไรครับ" ท่านพระครูต้องการคำอธิบาย

"หมายความว่าสังคมอินเดียแบ่งชนชั้นออกเป็น ๔ วรรณะ คือ พราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ ศูทร เขาถือว่าวรรณะพราหมณ์

สูงสุด ส่วนวรรณะต่ำสุดคือศูทร แต่เด็กพวกนี้เป็นพวกนอกวรรณะ เพราะเกิดจากพ่อแม่ที่แต่งงานข้ามวรรณะกัน พวกนอกวรรณะเลยได้ชื่อว่า จัณฑาล ซึ่งแปลว่าต่ำช้าเลวทราม พวกจัณฑาลส่วนใหญ่เกิดจากพ่อเป็นศูทร แม่เป็นพราหมณ์ ลูกก็เลยกลายเป็นจัณฑาลไป แต่เดี๋ยวนี้เกิดวรรณะใหม่นะครับหลวงพ่อ คือวรรณะราชบุตร แปลว่า บุตรของพระราชา พวกจัณฑาลเขาตั้งกันขึ้นมาเอง แต่ไม่เป็นที่ยอมรับของวรรณะอื่น เมืองแขกนี่แม้แต่หมาก็ยังมีวรรณะนะครับหลวงพ่อ อย่างที่วัดนี้ นังราณีเป็นวรรณะพราหมณ์ เจ้าฮีโร่เป็นวรรณะศูทร ลูกออกมาเลยกลายเป็นจัณฑาลเพราะไม่มีวรรณะให้สังกัด” ท่านเล่าเรื่องราวความเป็นมาของสุนัขวัดไทยพุทธคยา

“ก็สังกัดวรรณะราชบุตรไงล่ะ” ท่านพระครูหาทางออกให้

“ราชบุตรเป็นวรรณะเถื่อนครับ ยังไม่ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการ” พระมหาฉลองอธิบาย นึกชื่นชมในความมีปฏิภาณของเจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วง

“ผมรู้สึกว่าท่านเป็นคนมีเมตตามากนะครับ คนขาดเมตตาจะทำงานอย่างนี้ไม่ได้” ท่านพระครูพูดอย่างชื่นชมในความเสียสละของพระธรรมทูตจากประเทศไทยที่มาตั้งหลักปักฐานเผยแผ่พระศาสนาในประเทศนี้

“ผมก็รู้สึกอย่างนั้นเหมือนกัน ไม่ได้ชมตัวเองนะครับ เพราะผมมีนิสัยชอบช่วยเหลือผู้อื่นมาตั้งแต่เด็ก ๆ มาอยู่ที่นี่ผมเป็นที่พึ่งของพวกชาวพุทธใหม่ ขอประทานโทษนะครับที่ผมจะพูดตามภาษาชาวบ้านว่า ใครขี้ไม่ออกเยี่ยวไม่ออกก็วิ่งมาหาผม อย่างเจ้าไกรูที่นั่งตัดหญ้าอยู่นั่น มีอยู่คืนหนึ่ง เมียแกถูกงูกัด แกอุ้มเมียวิ่งมาจากบ้านซึ่งอยู่ห่างจากวัดตั้งสองกิโล อุ้มมาหาผม ปาก

ก็พูดพร่ำว่า 'ภันเต ปัตนี ภันเต ปัตนี' แปลเป็นภาษาไทยว่า 'พระคุณเจ้า เมียผม พระคุณเจ้า เมียผม' ดีที่ว่าเมียแกผอม ถ้าอ้วนรับรองเจ้าไกรูแขนหักแน่" ท่านยังจำภาพที่บิดานายทุกโขอุ้มภรรยามาให้ท่านรักษา

"ทำไมเขาไม่ไปหาหมอเล่าครับ"

"ไม่มีเงิน เพราะถ้าไปหาหมอก็ต้องมีเงิน แต่มาหาผม ถ้าผมรักษาให้ไม่ได้ อย่างน้อยก็จะได้เงินจากผมไปหาหมอ"

"แล้วท่านทำอย่างไร"

"ผมก็เอาเชือกมารัดตรงเหนือแผลที่ถูกงูกัด แล้วใช้มีดแหลมๆเผาไฟฆ่าเชื้อโรค กรีดไปที่แผลให้เลือดออก พิษงูจะได้ออกมากับเลือด พวกแขกนี่อดทนมากนะครับหลวงพ่อ เมียนายไกรูแกคงเจ็บมาก แต่ไม่ยอมร้องสักแอะเดียว ได้แต่กัดฟันแน่นแล้วก็สลบไปเลย เจ้าไกรูก็คิดว่าเมียตาย กอดศพเมียร้องไห้ใหญ่ ผมก็ปลอบใจว่า ปัตนีของเธอยังไม่ตาย แล้วก็ให้เขาลองจับชีพจรดู เขาก็จับ เมื่อเห็นว่าชีพจรยังเต้นอยู่ก็หยุดร้องไห้ ผมก็ให้เขาอธิษฐานจิตขอพระบารมีพระพุทธเมตตาให้ช่วย แล้วก็ให้สวดพุทธคุณ ๙ ให้ได้ ๑๐๘ จบ ส่วนผมก็นำกิ่งโพธิ์ที่เก็บมาจากต้นพระศรีมหาโพธิ์มาแช่น้ำให้คนไข้ดื่มตอนฟื้น คนที่มาพุทธคยาไม่ว่าจะเป็นคนทิเบต คนเนปาล หรือคนศรีลังกาที่เป็นชาวพุทธ หรือแม้แต่คนที่ไม่ได้เป็นพุทธ จะเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของต้นพระศรีมหาโพธิ์ เวลาใบหรือกิ่งแห้งๆหล่นลงมาจากต้น เขาก็จะแย่งกันเก็บไปบูชา เมื่อมีคนไม่สบายไม่ว่าจะเป็นลูกเด็กเล็กแดงหรือคนโต ก็จะเอาใบหรือกิ่งโพธิ์มาแช่น้ำให้ดื่ม มีอยู่ครั้งหนึ่ง เด็กทิเบตแกตกตึกซึ่งสูงมาก พ่อแม่ก็อุ้มมาที่พระเจดีย์ทั้งที่ลูกสลบอยู่ เอากิ่งโพธิ์แช่น้ำกรอกปากลูกแล้วก็ช่วยกันสวดมันตระแบบทิเบต พักใหญ่ๆ

เด็กก็ฟื้นลุกออกไปวิ่งเล่นได้เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น เป็นเรื่องอัศจรรย์มากครับหลวงพ่อ คนที่ไม่ได้ประสบก็คงไม่เชื่อ ตอนมาใหม่ๆผมได้ยินคนเขาเล่าลือกัน ยังคิดว่าไม่น่าเป็นไปได้ พอประสบเข้าหลายๆครั้งก็เลยต้องเชื่อ แปลกนะครับ พระพุทธองค์ปรินิพพานไปตั้ง ๒๕๒๘ ปีแล้ว ทำไมยังคงความศักดิ์สิทธิ์อยู่ เป็นเรื่องเหลือเชื่อจริงๆ”

“สำหรับผมไม่รู้สึกว่าเป็นเรื่องแปลกครับ เปรียบเทียบง่ายๆ เหมือนแสงจากดวงอาทิตย์ที่ให้ความร้อนและพลังงานแก่โลก แม้ดวงอาทิตย์จะอัสดงแล้ว ทว่าความร้อนและพลังงานก็ยังอยู่ เช่นเดียวกับพระพุทธานุภาพ ซึ่งแม้พระพุทธองค์จะเสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว แต่พระพุทธานุภาพก็ยังคงอยู่ ผู้มีปัญญาน้อมนำจิตให้เข้าถึงด้วยศรัทธา ก็ได้รับกระแสแห่งพระพุทธานุภาพได้”

“หลวงพ่อพูดอย่างนี้ทำให้ผมเข้าใจในพระพุทธานุภาพได้แจ่มแจ้งชัดเจนขึ้นมาก คนที่เขาหายจากโรคต่างๆ เพราะเขาศรัทธาในพระพุทธานุภาพนั่นเอง ไม่ใช่เรื่องงมงายแต่อย่างใด บางครั้งผมเคยถามตัวเองว่านี่เรางมงายหรือเปล่า จะเข้าข่ายสีลัพพตปรามาสหรือเปล่า พอได้ฟังหลวงพ่อพูดค่อยโล่งใจ คิดๆไปก็น่าขันนะครับหลวงพ่อ ดินแดนชมพูทวีปแห่งนี้ได้ชื่อว่าแดนพุทธภูมิ เพราะเป็นดินแดนที่พระพุทธเจ้าทุกๆพระองค์มาอุบัติขึ้นในโลกมนุษย์ พระพุทธศาสนาน่าจะเจริญรุ่งเรืองอยู่ในดินแดนแห่งนี้ แต่ชาวพุทธที่อยู่ที่นี่กลับเป็นชาวพุทธใหม่ แทนที่จะเป็นชาวพุทธตั้งแต่สมัยพุทธกาลโบราณมา”

“ทำไมจึงเป็นเช่นนั้นครับ”

“เพราะหลังพุทธกาลประมาณ ๕๐๐ ปี พระพุทธศาสนา

ก็เริ่มเสื่อมลงและหมดไปจากอินเดียในปี พ.ศ. ๑๗๐๐ เนื่องจากศาสนาพราหมณ์ซึ่งเป็นศาสนาดั้งเดิมของดินแดนแห่งนี้และมีมาก่อนพระพุทธศาสนา ได้รุ่งเรืองขึ้นมาอีกครั้ง หลังจากอับแสงลงไปชั่วคราวในสมัยพุทธกาล นอกจากนี้ลัทธิฮินดูก็เกิดขึ้นและเจริญรุ่งเรืองจนศาสนาพราหมณ์ต้องรับเข้ามาอยู่ในสังกัด จากศาสนาพราหมณ์ก็กลายเป็นศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เพราะไม่ต้องการให้เป็นศาสนาพราหมณ์ศาสนาหนึ่ง ศาสนาฮินดูอีกศาสนาหนึ่ง ที่ร้ายไปกว่านั้นคือ กษัตริย์อินเดียในยุคต่อมาไม่มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา เมื่อไม่มีศรัทธา ก็ไม่ทรงอุปถัมภ์ค้ำชู นอกจากไม่อุปถัมภ์ค้ำชูแล้วยังพยายามทำลายล้างผลาญพระพุทธศาสนาให้หมดสิ้นไปจากดินแดนแห่งนี้ แล้วก็ทำได้สำเร็จ ถ้าหลวงพ่อสนใจเรื่องนี้หลังทำวัตรเย็นนิมนต์ที่กุฏิผม ผมจะถวายความรู้” รองเจ้าอาวาสวัดไทยพุทธคยาเอื้อเฟื้อด้วยรู้สึกเคารพนับถือท่านพระครูทั้งที่เพิ่งจะรู้จักกัน

“ถ้าเช่นนั้นคืนนี้ผมขอเป็นลูกศิษย์ท่านนะครับ” สมภารวัดป่ามะม่วงถือโอกาสฝากเนื้อฝากตัว

“ผมมิบังอาจเป็นอาจารย์หลวงพ่อหรอกครับ หลวงพ่อปฏิบัติมามากกว่าผม ผมต้องขอเป็นลูกศิษย์ของหลวงพ่อถึงจะถูก” ดูเพียงภายนอกพระหนุ่มก็พอจะรู้ว่าท่านพระครูจะต้องเป็นพระนักปฏิบัติที่ผ่านการปฏิบัติมานาน อย่างน้อย ๆ ก็ต้องบรรลุญาณ ๑๖ แล้วไม่ต่ำกว่าหนึ่งครั้ง

“ผมอยากฟังท่านพูดเรื่องเด็ก ๆ อีก เป็นอันว่าพวกเขาเป็นชาวพุทธใช่ไหมครับ แล้วก็เป็นชาวพุทธใหม่”

“ครับหลวงพ่อ เขานับถือผมมาก บางครั้งผมก็เป็นทั้งพ่อ ทั้งแม่ ทั้งครู ทั้งหมอ...” ท่านยังพูดไม่ทันจบ สมภารวัด

ป่ามะม่วงก็สรุปให้ว่า

"เป็นทุกสิ่งทุกอย่างของพวกเขา"

"ก็คงทำนองนั้นแหละครับ แต่คงจะไม่ถึงกับเหมือนเพลงฝรั่งชื่อ You Mean Everything to Me หรอกนะครับ คงไม่ถึงขนาดนั้น" ภิกษุผู้อ่อนวัยกว่าพูดติดตลก แม้จะไม่ค่อยสันทัดภาษาอังกฤษสักเท่าไร แต่ท่านพระครูก็เข้าใจเพราะท่านใช้ 'วรญาณ' จึงพูดว่า

"แต่พวกเด็กๆเขาคิดนะครับว่าท่านเป็นทุกสิ่งทุกอย่างของพวกเขา"

"หลวงพ่อทราบได้อย่างไรครับ"

"ก็ผมสังเกตจากสายตาที่เขามองท่านอย่างเทิดทูนบูชา แล้วเขาก็เชื่อฟังท่าน ดูซิเขานั่งนิ่งขณะที่ผมกำลังสนทนากับท่าน ไม่คุยหรือหยอกล้อกันให้เป็นที่รำคาญแต่ประการใด มารยาทดีเหลือเกิน"

"ผมสอนพวกเขาว่าถ้าผู้ใหญ่คุยกันให้นั่งนิ่งๆ ห้ามคุยห้ามเล่นกัน เขาก็เชื่อฟังดี เด็กพวกนี้สอนง่ายครับหลวงพ่อ"

เสียงระฆังเพลดังขึ้น พระมหาฉลองจึงบอกท่านพระครูว่า

"นิมนต์หลวงพ่อฉันเพลเถิดครับ คืนนี้ค่อยคุยกันต่อที่กุฏิผม โน่นครับอยู่ด้านโน้น" ท่านชี้ไปที่กุฏิซึ่งอยู่ทางทิศเหนือ

"แล้วท่านยังไม่ฉันหรือครับ" ท่านพระครูถาม

"ผมก็กำลังจะไปเหมือนกัน ไม่รู้แม่ชีป่วนแกทำอาหารเสร็จหรือยัง อยู่ที่นี่ต้องอาศัยชีหุงข้าวให้ฉันครับ บิณฑบาตไม่ค่อยได้เพราะคนที่นี่ยากจน จะกินเองก็ยังไม่ค่อยจะพอ ที่ไหนจะแบ่งปันมาให้พระ ผมเคยออกบิณฑบาต เขาใส่อะไรมาหลวงพ่อทราบไหมครับ"

"เขาใส่อะไรมาหรือครับ"

"ขี้วัวแห้งครับ"

"เขาแกล้งท่านหรือครับหรือว่าเขาอดอยากถึงกับต้องกินขี้วัว" ท่านพระครูรู้สึกแปลกใจ

"ไม่ใช่ทั้งสองอย่างครับ ที่เขาใส่ขี้วัวแห้งก็เพื่อให้ผมนำมาเป็นเชื้อเพลิงหุงข้าว เขาจนมาก ไม่มีข้าวจะใส่บาตร ก็เลยใส่ขี้วัวแห้งมาให้เป็นเชื้อเพลิง ตอนมาใหม่ๆผมก็นึกว่าเขาแกล้ง พออยู่นานๆไปจึงรู้ว่าเขามีศรัทธา แต่ไม่มีข้าวพอที่จะแบ่งปันให้ได้ ผิดกับบ้านเมืองเรา ถึงจะยากจนเพียงใดอย่างน้อยๆก็มีข้าวใส่บาตรให้พระสงฆ์องค์เจ้าได้ฉัน นิมนต์หลวงพ่อเถิดครับ เดี๋ยวผมจะปล่อยเด็กไปกินข้าวที่บ้านแล้วกลับมาเรียนต่อในช่วงบ่าย ซึ่งผมจะมีขนมแจก" ท่านพระครูคิดว่าท่านจะร่วมทำบุญซื้ออาหารและเสื้อผ้าแจกพวกเด็กๆเหล่านี้ ญาติโยมถวายปัจจัยท่านมาร่วมสองแสนเพื่อให้ท่านมาทำบุญยังแดนพุทธภูมิ

หลังเพล คณะผู้แสวงบุญก็เตรียมตัวไปพระเจดีย์เพื่อฟังพระมัคคุเทศก์บรรยายเกี่ยวกับพุทธประวัติต่อจากภาคเช้า แม่ชีป่วนซึ่งหมดภาระเรื่องทำอาหารเพลถวายพระแล้ว ขอติดตามไปฟังด้วย พอขึ้นรถก็ชวนคณะผู้แสวงบุญคุยด้วยการเล่าเรื่องราวของตนให้ฟัง

"ฉันมาอยู่ที่นี่ได้สองปีแล้ว มาตั้งแต่อายุห้าสิบแปด อยู่ที่นี่มันมาก ฉันด่าแขกเป็นว่าเล่น เคยเอาร่มฟาดหัวมันด้วย"

"แล้วเขายอมหรือครับ ผมหมายความว่าเขาไม่ไปแจ้งตำรวจหรือครับ" โยมเส็งถาม

"มันไม่กล้ากับฉันหรอก แค่ได้ยินชื่อแม่ชีป่วนมันก็กลัวแล้ว"

"ขนาดนั้นเลยหรือโยม" พระธวัชเย้า

"ท่านไม่เชื่อใช่ไหม เดี๋ยวท่านก็จะได้เห็น อย่าว่าแต่พวกแขกเลย ขนาดพระก็ยังกลัวฉัน ไม่เชื่อไปถามอาจารย์ฉลองสิ ท่านตั้งสมญาให้ฉันว่าแม่ชีปั่นป่วน ฉันชื่อป่วน แต่ท่านเติมปั่นให้อีกคำหนึ่ง ท่านบอกว่าฉันไปที่ไหนที่นั่นเป็นต้องปั่นป่วน เลยเรียกฉันว่าแม่ชีปั่นป่วน พูดแล้วจะหาว่าคุย ขนาดท่านเจ้าคุณยังต้องเกรงใจฉันเพราะฉันเคยแผลงฤทธิ์มาแล้ว"

"โยมแผลงฤทธิ์อย่างไรล่ะ" พระขุนทดอยากรู้

"ก็คว่ำหม้อข้าวหม้อแกงน่ะซิ มีอยู่วันหนึ่ง ฉันบอกว่าจะทำแกงมัสมั่นเลี้ยงพระ ท่านเจ้าคุณเกิดพูดไม่เข้าหู ฉันเลยคว่ำหม้อข้าวหม้อแกงเสียเลย มื้อนั้นพระเกือบจะอดฉันเพล พวกเณรต้องต้มมาม่ามาถวาย ตั้งแต่วันนั้นมาเลยไม่มีใครกล้ามายุ่งกับฉันอีก"

"โยมอยู่มาสองปีพูดฮินดีได้หรือเปล่า" พระรสสุคนธ์ถาม

"พูดไม่ได้หรอกแต่ด่าได้ ด่าไฟแลบเชียวล่ะ"

"แล้วแขกเขาฟังรู้เรื่องหรือ"

"ก็ไม่รู้เหมือนกันว่ามันรู้เรื่องหรือเปล่า"

รถบัสแล่นมาจวนถึงบริเวณหน้าพระเจดีย์ก็แล่นต่อไปไม่ได้เพราะมีรถม้าขวางถนนอยู่ บนรถม้ามีแขกพุงพลุ้ยห้าคนนั่งข้างหลังคนขับ ม้าตัวเมียผอมๆซึ่งทำหน้าที่ลากรถยืนนิ่งอยู่ คนขับใช้แซ่หวดหลัง มันก็ไม่ขยับเขยื้อน ผู้โดยสารพุงพลุ้ยก็พากันส่งเสียง 'ฮัดๆ' เพื่อให้มันวิ่ง มันก็ยังคงนิ่งอยู่อย่างนั้น รถราเริ่มติดเพราะมีรถม้าขวางถนนอยู่

"แม่ชีดูม้าตัวนั้นซิ ตัวมันผอมแต่ทำไมท้องมันโตผิด

ปกติอย่างนั้น” นางสาวสายใยรักพูดกับแม่ชีป่วน

“สงสัยมันคงเป็นโรคพุงโรเหมือนคน พวกแขกบางคนตัวผอม แต่พุงใหญ่ เขาเรียกว่า พวกพุงโรก้นปอด ยอดทหารม้า ชักปืนช้า แก้ผ้าเร็ว” แม่ชีวัยหกสิบพูดคำคล้องจองกัน

“แม่ชีพูดอะไรน่ะ สัปดนไม่เข้าเรื่อง” หลวงพ่อวัดดอนเมืองพูดเสียงตำหนิ

“ขอโทษจ้ะหลวงพ่อ กลอนมันพาไป” แม่ชีป่วนกล่าวคำขอโทษ ครั้นคิดอีกทีที่ถูกว่าสัปดนจึงย้อนว่า

“คนมันก็สัปดนกันทั้งนั้นแหละ ถ้าไม่สัปดนท่านจะได้เกิดหรือ” พูดแล้วก็ค้อนขวับๆ

“หลวงพ่อครับ อย่าไปต่อปากต่อคำกับแกเลย ขาดทุนเปล่าๆ เชื่อผมเถอะ” ท่านพระครูกระซิบบอกหลวงพ่อวัดดอนเมือง

“จริงของท่านพระครู ขนาดท่านเจ้าคุณยังต้องยอมแก ผมว่าผมไม่เอาทองไปลู่กระเบื้องดีกว่า” แล้วท่านจึงนั่งนิ่ง

“ฉันพูดแทงใจดำใช่ไหมล่ะ เงียบไปเลย” แม่ชีป่วนได้ทีขี่แพะไล่ เห็นท่านไม่โต้กลับจึงหันไปพูดกับนางสาวสายใยรัก

“สงสัยม้าตัวนั้นคงเป็นโรคพุงโร แล้วมันไปยืนนิ่งขวางทางชาวบ้านเขาอยู่ทำไม ดูสิรถราติดกันเป็นแถวเลย” พูดแล้วก็โผล่หน้าออกไปตะโกนบอกคนขับรถม้าว่า

“บาบู ตีม้าแกให้มันวิ่งหน่อย ขวางทางชาวบ้านอยู่ได้”

“เขาฟังภาษาไทยรู้เรื่องหรือแม่ชี” พระธวัชท้วง

“ก็ฉันอยู่มาตั้งสองปีแล้ว มันก็น่าจะฟังฉันรู้เรื่อง” แม่ชีบอกเหตุผลที่ไม่ได้เป็นทั้งเหตุและผล

คนขับรถม้ารู้สึกโกรธม้าของตนยิ่งนัก จึงกระหน่ำแซ่ลงไปบนหลังของมันอย่างไม่นับ อนิจจา ม้าที่น่าสงสารสะดุ้งนิดหนึ่ง

กท 7 ยก 15

แล้วก็ล้มลงทำให้ผู้โดยสารพุงพลุ้ยทั้งห้าคนหัวคะมำไปตามๆกัน รวมทั้งคนขับรถม้าด้วย และแล้วสิ่งที่ไม่มีใครคาดคิดมาก่อนก็เกิดขึ้น ชีวิตน้อยๆได้ไหลออกมาจากมดลูกของม้าซึ่งนอนหายใจแขม่วๆอยู่กลางถนน คณะผู้แสวงบุญที่เป็นสตรีผ่านการคลอดบุตรมาแล้วแทบจะหลั่งน้ำตาด้วยความสงสาร

"โถแม่คุณแม่ทูนหัว คงจะปวดท้องมากจนวิ่งไม่ไหว น่าสงสารเหลือเกิน นึกแล้วเชียวว่าต้องมีท้อง" แม่ชีป่วนปรับถ้อยคำได้รวดเร็วทั้งที่พูดอยู่หยกๆว่าม้าเป็นโรคพุงโร

"อ้าว ก็ไหนโยมว่ามันเป็นโรคพุงโรไง" พระขุนทดอยากจะพูดอย่างนี้ หากก็เกิดอาการ 'กลัวปาก' แม่ชีป่วน จึงไม่พูดออกมา

"สงสัยจะต้องรอนาน นิมนต์พระคุณเจ้าลงจากรถเดินไปเถอะครับ ญาติโยมด้วย คงไม่เหนื่อยจนเกินไปเพราะจะถึงแล้ว" พระเจริญบอกคณะผู้แสวงบุญ เมื่อทุกคนต้องลงเดิน แม่ชีป่วนผู้ซึ่งพระอาจารย์ฉลองเรียกว่า ชีปั่นป่วน จึงต้องลงเดินด้วย

เมื่อจะผ่านแม่ม้าไป ท่านพระครูใช้เวลาหนึ่งนาทีแผ่เมตตาจิตให้มัน ท่าน 'รู้' ว่าหากไม่ช่วยมันต้องมอดม้วยมรณา เพราะถูกใช้งานหนักเกินกำลัง บวกกับความเจ็บปวดในการคลอดลูก แม้ท่านจะต้องเหน็ดเหนื่อยและอ่อนเพลียเพราะเสีย 'พลัง' ไปมาก ท่านก็ต้องยอม แผ่เมตตาเสร็จ ท่านจึงเดินตามหลวงพ่อวัดดอนเมืองไปรู้สึกเหน็ดเหนื่อยจนแทบจะเดินไม่ไหว หากท่านก็ต้องทน เพราะนั่นเท่ากับท่านได้บำเพ็ญทั้งขันติบารมีและเมตตาบารมีพร้อมๆกัน

บรรดาขอทานทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ ชายและหญิง เห็นคณะผู้แสวงบุญเดินมาแต่ไกลก็พากันวิ่งกรูเข้ามาหา พวกที่พิการเดินไม่ได้ก็ใช้วิธีถัดมา ขอทานหนุ่มอายุราวสิบเจ็ดสิบแปด ขาพิการมา

แต่กำเนิด หากก็ใช้กันถัดมา เขาสวมกางเกงขายาวลงมาถึงเข่า เมื่อถัดมาขากางเกงก็ลู่ลงไปกองอยู่บริเวณต้นขา ทำให้เห็นองค์กำเนิดขนาดยาวเกือบศอกห้อยโผล่ออกมา

หลวงพ่อวัดดอนเมืองเห็นเช่นนั้นก็พูดกับท่านพระครูด้วยเสียงที่ไม่ดังนักว่า

"ผมมาอินเดียคราวนี้ทำให้เข้าใจคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชัดเจนขึ้น โดยเฉพาะเรื่องที่พระพุทธองค์ทรงตัดสินชี้ขาดอาบัติปาราชิก ท่านจำได้ใช่ไหม"

"เรื่องเป็นอย่างไรครับ" สมภารวัดป่ามะม่วงถามเพราะรู้สึกอ่อนเพลียจนไม่อยากรู้ไม่อยากจำ

"เรื่องอาบัติปาราชิก สิกขาบทที่ ๑ ที่ทรงบัญญัติว่า ภิกษุเสพเมถุนต้องปาราชิก พระสุทินเป็นต้นบัญญัติ ต่อมามีภิกษุวัชชีบุตรชาวกรุงเวสาลี เข้าใจว่าห้ามเฉพาะเสพเมถุนกับมนุษย์ จึงเสพเมถุนกับนางลิง ความทราบถึงพระพุทธเจ้า จึงทรงบัญญัติเพิ่มเติมให้ชัดขึ้นว่า ห้ามเสพเมถุนแม้ในสัตว์เดรัจฉาน ภิกษุเสพเมถุนขาดจากความเป็นภิกษุแล้ว ภายหลังขอเข้าอุปสมบทอีก พระพุทธองค์ทรงบัญญัติมิให้อุปสมบทแก่ผู้เช่นนั้น ในวินีตวัตถุแห่งสิกขาบทนี้แสดงว่า ภิกษุหลังอ่อนปรารถนาจะเสพเมถุน ก้มลงอมองค์กำเนิด หรือมีองค์กำเนิดยาวสอดเข้าไปในทวารหนัก ย่อมต้องอาบัติปาราชิกเหมือนกัน เมื่อก่อนผมยังสงสัยว่าจะเป็นไปได้หรือ ครั้นพอมาแดนพุทธภูมิ ผมจึงได้ประจักษ์ชัดแล้วว่า สิ่งที่พระพุทธองค์ทรงสอนล้วนเป็นสัจธรรม" ภิกษุสูงวัยพูดด้วยศรัทธาที่เปี่ยมล้นเมื่อได้มาเห็น 'ของจริง'

๑๙

ปฏิจจสมุปบาท

พระเจริญนำคณะผู้แสวงบุญเข้าไปนมัสการพระพุทธเมตตาในพระเจดีย์ แล้วจึงพาไปนั่งที่บริเวณต้นพระศรีมหาโพธิ์ เพื่อเปิดโอกาสให้คนอื่นๆเข้าไปนมัสการพระพุทธเมตตาบ้าง เมื่อนั่งกันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว พระมัคคุเทศก์จึงนำบูชาพระรัตนตรัย แล้วจึงเริ่มการบรรยาย

"เมื่อเช้าเราได้สวดบูชาสถานที่ตรัสรู้กันแล้ว ต่อไปอาตมาก็จะอธิบายเหตุการณ์ตอนพระพุทธองค์ประทับเสวยวิมุติสุขเป็นเวลา ๗ สัปดาห์"

"วิมุติสุขแปลว่าอะไรคะ" นางสาวสายใยรักถามด้วยว่าหล่อนต้องนำความรู้ไปถ่ายทอดให้มารดาฟัง พระมัคคุเทศก์ตอบว่า

"แปลว่า สุขเกิดจากความหลุดพ้น คือหลุดพ้นจากกิเลสเครื่องเศร้าหมองและทุกข์ทั้งปวง ในสัปดาห์ที่หนึ่ง ทรงประทับภายใต้ร่มพระศรีมหาโพธิ์ ทรงพิจารณาปฏิจจสมุปบาทตลอดทั้ง ๗ วัน"

"ถ้าเช่นนั้นเพื่อเป็นการระลึกถึงเหตุการณ์ในครั้งกระนั้นพวกเรามาสวดบทปฏิจจสมุปบาทกัน" หลวงพ่อวัดดอนเมืองชักชวน

“ดีเหมือนกันครับ บทสวดอยู่ในหนังสือสวดมนต์ที่แจกให้แล้ว ลองเปิดดูสารบัญว่าอยู่หน้าไหน” เมื่อพระภิกษุและอุบาสกอุบาสิกาเปิดพบแล้ว พระเจริญจึงนิมนต์พระครูเจริญสวดนำ

“นิมนต์หลวงพ่อวัดดอนเมืองดีกว่าครับ เพราะท่านอาวุโสกว่าผม” เจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วงพูดโดยมารยาท

“ท่านนั่นแหละดีแล้ว ต่อไปนี้ถ้ามีการสวด ผมขอให้ท่านนำทุกครั้งเลยนะ เพราะท่านเสียงดีกว่าผม” หลวงพ่อวัดดอนเมืองมอบหมายหน้าที่ให้ท่านพระครู บรรพชิตวัยใกล้หกสิบจึงต้องนำสวดว่า

อวิชฺชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขารปจฺจยา วิญฺญาณํ
วิญฺญาณปจฺจยา นามรูปํ นามรูปปจฺจยา สฬายตนํ
สฬายตนปจฺจยา ผสฺโส ผสฺสปจฺจยา เวทนา
เวทนาปจฺจยา ตณฺหา ตณฺหาปจฺจยา อุปาทานํ
อุปาทานปจฺจยา ภโว ภวปจฺจยา ชาติ
ชาติปจฺจยา ชรามรณํ โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสา
สมฺภวนฺติ เอวเมตสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส สมุทโย โหติ
อวิชฺชาย เตฺวว อเสสวิราคนิโรธา สงฺขารนิโรโธ
สงฺขารนิโรธา วิญฺญาณนิโรโธ วิญฺญาณนิโรธา นามรูปนิโรโธ
นามรูปนิโรธา สฬายตนนิโรโธ สฬายตนนิโรธา ผสฺสนิโรโธ
ผสฺสนิโรธา เวทนานิโรโธ เวทนานิโรธา ตณฺหานิโรโธ
ตณฺหานิโรธา อุปาทานนิโรโธ อุปาทานนิโรธา ภวนิโรโธ
ภวนิโรธา ชาตินิโรโธ ชาตินิโรธา ชรามรณํ
โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสา นิรุชฺฌนฺติ
เอวเมตสฺส เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส นิโรโธ โหติ

"พระอาจารย์คะ ดิฉันอยากทราบความหมายของบทสวดนี้จังเลยค่ะ พระอาจารย์กรุณาแปลให้ฟังได้หรือเปล่าคะ ขนาดยังไม่ทราบความหมาย ดิฉันยังรู้สึกขนลุกเพราะความซาบซึ้ง คงจะมีความสำคัญมาก พระพุทธองค์จึงทรงพิจารณาเป็นลำดับแรก" นางสาวสายใยรักพูดด้วยความซาบซึ้ง

"นิมนต์หลวงพ่อวัดดอนเมืองหรือหลวงพ่อวัดป่ามะม่วงช่วยแปลได้ไหมครับ ผมไม่ถนัดเรื่องนี้เลย" พระมัคคุเทศก์ขอความช่วยเหลืออีก

"นิมนต์ท่านพระครูก็แล้วกัน ผมมั่นใจว่าท่านอธิบายได้ดีกว่าผมแน่นอน" หลวงพ่อวัดดอนเมืองมอบหมายหน้าที่ให้ท่านพระครูอีกครั้ง

"ตกลง ถ้าผมพูดนานเกินไป หลวงพ่ออย่ารำคาญก็แล้วกัน เพราะลงได้พูดผมมักจะติดลม"

"ตามสบายครับ ผมจะได้ฟังไว้เป็นกำไรชีวิต นี่ผมได้ประสบการณ์มากมายทั้งที่มาได้สองวันเข้าวันนี้" หลวงพ่อวัดดอนเมืองหวังกอบโกยความรู้เต็มที่ ผิดกับพระหนุ่มสามรูปที่อยากมาเที่ยวมากกว่ามาหาความรู้

"ถ้าเช่นนั้นผมก็ขออนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ชั่วคราวนะครับ" ท่านพระครูพูดออกตัวแล้วจึงเริ่มการบรรยาย

ปฏิจจสมุปบาท แปลว่า สภาพอาศัยปัจจัยเกิดขึ้น เพราะตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา ผลย่อมเกิดขึ้นจากเหตุ ไม่มีอะไรเกิดขึ้นลอย ๆ โดยปราศจากเหตุปัจจัย มันจะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีเหตุปัจจัยมาทำให้มันเกิดขึ้น ปฏิจจสมุปบาทปรากฏในรูปของกฎธรรมชาติ หรือหลักความจริงที่มีอยู่โดยธรรมดา ไม่เกี่ยวกับการอุบัติของศาสดาทั้งหลาย ที่เราสวดกันเมื่อสักครู่เป็นการแสดง

ให้เห็นกระบวนการเกิดและกระบวนการดับ **กระบวนการเกิด**แปลได้ดังนี้

เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย สังขารจึงมี
เพราะสังขารเป็นปัจจัย วิญญาณจึงมี
เพราะวิญญาณเป็นปัจจัย นามรูปจึงมี
เพราะนามรูปเป็นปัจจัย สฬายตนะจึงมี
เพราะสฬายตนะเป็นปัจจัย ผัสสะจึงมี
เพราะผัสสะเป็นปัจจัย เวทนาจึงมี
เพราะเวทนาเป็นปัจจัย ตัณหาจึงมี
เพราะตัณหาเป็นปัจจัย อุปาทานจึงมี
เพราะอุปาทานเป็นปัจจัย ภพจึงมี
เพราะภพเป็นปัจจัย ชาติจึงมี
เพราะชาติเป็นปัจจัย ชรามรณะจึงมี

ความโศก ความคร่ำครวญ ความทุกข์กาย ความทุกข์ใจ และความคับแค้นใจจึงมีพร้อม ความเกิดขึ้นแห่งทุกข์ทั้งปวงจึงมีได้ด้วยประการฉะนี้

นี้เรียกว่า **อนุโลมปฏิจจสมุปบาท** ส่วน**กระบวนการดับ** เรียกว่า **ปฏิโลมปฏิจจสมุปบาท** มีดังนี้

เพราะอวิชชาสำรอกดับไปไม่เหลือ สังขารจึงดับ
เพราะสังขารดับ วิญญาณจึงดับ
เพราะวิญญาณดับ นามรูปจึงดับ
เพราะนามรูปดับ สฬายตนะจึงดับ
เพราะสฬายตนะดับ ผัสสะจึงดับ
เพราะผัสสะดับ เวทนาจึงดับ

เพราะเวทนาดับ ตัณหาจึงดับ

เพราะตัณหาดับ อุปาทานจึงดับ

เพราะอุปาทานดับ ภพจึงดับ

เพราะภพดับ ชาติจึงดับ

เพราะชาติดับ ชรามรณะจึงดับ

ความโศก ความคร่ำครวญ ความทุกข์กาย ความทุกข์ใจ และความคับแค้นใจก็ดับ ความดับแห่งกองทุกข์ทั้งมวลนี้ย่อมมีด้วยประการฉะนี้

"เท่าที่ผมฟัง ปฏิจจสมุปบาทมีองค์ประกอบ ๑๒ หัวข้อ หลวงพ่อจะกรุณาอธิบายทั้ง ๑๒ หัวข้อได้ไหมครับ เริ่มตั้งแต่อวิชชา ผมรู้สึกซาบซึ้งอย่างที่ไม่เคยรู้สึกมาก่อนเลยครับ" สามีโยมผ่องใสพูดขึ้น ท่านพระครูมองหน้าเขาก็ 'รู้' ว่าบุรุษผู้นี้จะมาได้ของดีในแดนพุทธภูมิ จึงถามคนอื่นๆว่า

"มีใครไม่เห็นด้วยกับโยมเส็ง ขอให้ยกมือขึ้น" ปรากฏว่าไม่มีผู้ใดยกมือ พระขุนทด พระรสสุคนธ์ และพระธวัชพร้อมใจกัน'เข้าฌาน'จนน้ำลายไหลยืด ท่านพระครูจึงบอกพระมัคคุเทศก์ให้นิมนต์พระหนุ่มสามรูปออกจากฌานเพื่อมาฟังสิ่งที่เป็นสาระ เมื่อถูกปลุก พระหนุ่มทั้งสามรู้สึกหงุดหงิดเพราะกำลังหลับเพลิน ครั้นเห็นญาติโยมฟังอย่างตั้งอกตั้งใจ ก็เกิดความละอาย รู้สึกเกรงใจโยมเส็งกับโยมผ่องใสที่ออกค่าใช้จ่ายให้ในการมาครั้งนี้ จึงต้องฟังอย่างตั้งอกตั้งใจบ้างเพราะอย่างน้อยก็จะไม่ต้องอายโยมสายใยรัก

สมภารวัดป่ามะม่วงบรรยายต่อด้วยการอธิบายคำจำกัดความองค์ประกอบ ๑๒ ข้อของปฏิจจสมุปบาท ท่าน 'รู้' ว่าเป็นเรื่องยากสำหรับผู้ที่ยังไม่เข้าใจสัจธรรมอย่างถ่องแท้ แม้คนฟังจะไม่สามารถเข้าใจได้ทั้งหมด แต่ท่านก็ต้องอธิบาย เพราะคนที่จะได้

รับประโยชน์มากกว่าใครเพื่อนคือโยมเส็ง รองลงมาคือนางสาวสายใยรัก ส่วนคนที่เหลือแม้จะไม่เข้าใจนัก หากก็ยังดีกว่าไม่ได้ฟังเสียเลย คิดดังนี้แล้วท่านจึงเริ่มการบรรยาย

องค์ประกอบ ๑๒ ข้อ ของปฏิจจสมุปบาท มีดังนี้

"ข้อที่หนึ่งคือ **อวิชชา** แปลว่า ความไม่รู้ คือไม่รู้ในทุกข์ เหตุเกิดทุกข์ ความดับทุกข์ และข้อปฏิบัติที่นำไปสู่ความดับทุกข์ กล่าวโดยสรุปคือ ความไม่รู้อริยสัจ ๔ ท่านรสสุคนธ์ช่วยอธิบายให้ญาติโยมฟังหน่อยว่า อริยสัจ ๔ คืออะไร" ท่านถามพระรสสุคนธ์ เพราะรู้ว่าถ้าไม่ถาม ภิกษุหนุ่มก็จะฟังเพลินจนเข้าฌานอีก

"อริยสัจคือความจริงอันประเสริฐครับ แยกศัพท์ออกเป็น อริย กับ สัจจ อริย แปลว่า ประเสริฐ สัจจ แปลว่า ความจริง อริยสัจ ๔ จึงแปลว่า ความจริงอันประเสริฐ ๔ ประการ ได้แก่ ทุกข์ ทุกขสมุทัย ทุกขนิโรธ และทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาครับ" พระรสสุคนธ์ตอบฉะฉาน รู้สึกภาคภูมิใจที่ได้มีโอกาสเป็น 'วิทยากรจำเป็น'

"ดีมาก ขออนุโมทนา" ท่านให้กำลังใจภิกษุหนุ่ม แล้วจึงบรรยายต่อ

"เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย สังขารจึงมี องค์ประกอบข้อที่สอง คือ **สังขาร** แปลว่า สภาพที่ปรุงแต่ง มี ๓ อย่าง คือ สภาพที่ปรุงแต่งกาย เรียกว่า *กายสังขาร* ได้แก่ ลมหายใจเข้าและลมหายใจออก เราต้องหายใจเข้าและหายใจออก จึงจะมีชีวิตอยู่ได้ ถ้าไม่หายใจ หรือหายใจเข้าแต่ไม่หายใจออก ก็ไม่สามารถที่จะมีชีวิตอยู่ได้"

"จริงครับหลวงพ่อ ถ้าหายใจออกโดยไม่หายใจเข้าก็ต้องมอดม้วยมรณาเช่นกัน" พระขุนทดอยากมีส่วนร่วมบ้าง

"ถูกแล้ว ที่ผมใช้สำนวนว่า *มอดม้วยมรณาชีวาวายแวบเป็นปลาแปบปิ้ง* ใครจะเอาไปใช้ก็ได้ ผมไม่สงวนลิขสิทธิ์" ท่านพระครูช่วยเสริม แล้วจึงบรรยายต่อ

"อย่างที่สอง คือสภาพที่ปรุงแต่งวาจา เรียกว่า *วจีสังขาร* ได้แก่ วิตกและวิจาร วิตก แปลว่า ตรึก ตรึก แปลว่า คิด วิจาร แปลว่า ความตรอง คือพิจารณา เพราะเมื่อเราจะพูดอะไรออกมาจะต้องคิดและพิจารณาเสียก่อน ส่วนสังขารอย่างที่สามคือสภาพที่ปรุงแต่งใจ เรียกว่า *จิตตสังขาร* ได้แก่ สัญญาและเวทนา สังขารเป็นปัจจัยให้เกิด **วิญญาณ** ซึ่งเป็นข้อที่สาม วิญญาณ แปลว่าความรู้แจ้งอารมณ์ ไม่ได้แปลว่าผีนะ อย่าเข้าใจผิด วิญญาณมี ๖ ได้แก่ ความรู้แจ้งอารมณ์ทางตา เรียกว่า *จักขุวิญญาณ* ทางหู เรียกว่า *โสตวิญญาณ* ทางจมูก เรียกว่า *ฆานวิญญาณ* ทางลิ้นเรียกว่า *ชิวหาวิญญาณ* ทางกายเรียกว่า *กายวิญญาณ* และความรู้แจ้งอารมณ์ทางใจ เรียกว่า *มโนวิญญาณ* เพราะวิญญาณเป็นปัจจัย **นามรูป**จึงมี นามรูปคือนามและรูป เป็นข้อที่สี่ นามได้แก่ เวทนา สัญญา เจตนา ผัสสะ และมนสิการ ส่วนรูปก็คือรูป ไหนใครไม่รู้ว่ารูปคืออะไร ถ้ารู้จะได้ไม่ต้องอธิบาย" ท่านถามคนฟัง

"รูปคือร่างกายใช่ไหมคะหลวงพ่อ" นางสาวสายใยรักถามขึ้น

"จะตอบอย่างนั้นก็ถูกเหมือนกัน แต่ในที่นี้รูปหมายถึงอารมณ์ที่รู้ได้ด้วยจักขุ ซึ่งก็คือสิ่งที่ปรากฏแก่ตา ต้องปรากฏแก่ตาเท่านั้นนะ ถ้าปรากฏแก่ยายอาตมาไม่ทราบว่าจะเรียกอะไร"

ท่านตั้งใจพูดให้คนฟังรู้สึกสนุก เพราะปฏิจจสมุปบาทเป็นธรรมที่เข้าใจยากที่สุด หากบรรยายแต่เนื้อหาล้วน คนฟังจะคิดว่าเป็นเรื่องหนักเกินไป

"ต่อไปก็เป็นข้อที่ห้าคือ **สฬายตนะ** แปลว่า อายตนะ ๖ อายตนะแปลว่า ที่เชื่อมต่อให้เกิดความรู้ อายตนะ ๖ ก็คือที่เชื่อมต่อให้เกิดความรู้ ๖ ทาง คือ ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย และทางใจ กิเลสที่เข้ามาสู่ตัวเราก็เข้ามาทางอายตนะ ๖ นี่เอง เพราะสฬายตนะมี **ผัสสะ**จึงมี ผัสสะซึ่งแปลว่า ความกระทบ เป็นองค์ประกอบข้อที่หก ความกระทบทางตา เรียกว่า *จักขุสัมผัส* ทางหูเรียกว่า *โสตสัมผัส* ทางจมูกเรียกว่า *ฆานสัมผัส* ทางลิ้น ทางกาย และทางใจ เรียกว่าอะไร ท่านขุนทดกรุณาตอบผมด้วย" ท่านเห็นพระขุนทดทำตาปรือๆ จึงถาม

"*ชิวหาสัมผัส กายสัมผัส* และ*มโนสัมผัส* ครับ" พระหนุ่มตอบ ตาปรือกลับกลายเป็นตาใสในพริบตา

"ถูกต้อง ต่อไปเป็นข้อที่เท่าไร"

"ข้อเจ็ดครับ" อุบาสกคนหนึ่งตอบ

"ถูกแล้ว ข้อเจ็ดคือ **เวทนา** เพราะผัสสะเป็นปัจจัย เวทนาจึงมี เวทนาแปลว่าการเสวยอารมณ์ มี ๖ ได้แก่ การเสวยอารมณ์เกิดจากสัมผัสทางตา เรียกว่า *จักขุสัมผัสสชาเวทนา* การเสวยอารมณ์เกิดจากสัมผัสทางหู เรียกว่า *โสตสัมผัสสชาเวทนา* ที่เหลือขอให้ท่านเจริญอธิบายต่อ" ท่านมอบหน้าที่ให้พระมัคคุเทศก์

"ผมไม่ค่อยสันทัดเรื่องนี้ครับหลวงพ่อ นิมนต์หลวงพ่อวัดดอนเมืองดีกว่า" ท่านโยนกลองไปให้ภิกษุอาวุโส

"ผมตอบได้แน่ แต่ผมอยากให้โอกาสญาติโยมก่อน มีโยมคนไหนจะตอบก็เชิญ" โยมเส็งยกมือขึ้นแล้วตอบว่า

"การเสวยอารมณ์เกิดจากสัมผัสทางจมูกเรียกว่า *ฆานสัมผัสสชาเวทนา* การเสวยอารมณ์เกิดจากสัมผัสทางลิ้นเรียกว่า *ชิวหาสัมผัสสชาเวทนา* การเสวยอารมณ์เกิดจากสัมผัสทางกายเรียกว่า *กายสัมผัสสชาเวทนา* และสุดท้าย การเสวยอารมณ์เกิดจากสัมผัสทางใจเรียกว่า *มโนสัมผัสสชาเวทนา*ครับ" โยมเส็งตอบ รู้สึกสงสัยเหมือนกันว่าเหตุไฉนจึงตอบได้

"ขออนุโมทนา โยมเข้าใจแจ่มแจ้งและถูกต้อง อาตมามั่นใจว่าโยมจะต้องมาได้ของดีที่แดนพุทธภูมินี้" ท่านพระครูพูดตามที่ 'เห็น'

"สาธุ" โยมเส็งน้อมรับพร้อมกับยกมือประนมเมื่อกล่าวคำว่า 'สาธุ' จากนั้นท่านพระครูจึงบรรยายต่อ

"เวทนาเป็นธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในสังยุตตนิกาย สฬายตนวรรค พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๘ ตั้งแต่ข้อ ๔๓๑ ถึงข้อ ๔๓๔ ข้อ ๔๓๑ ตรัสถึงเวทนา ๒ ได้แก่ *กายิกเวทนา* แปลว่า การเสวยอารมณ์ทางกาย กับ *เจตสิกเวทนา* แปลว่า การเสวยอารมณ์ทางใจ ข้อ ๔๓๒ ตรัสถึงเวทนา ๓ ได้แก่ *สุขเวทนา* คือความรู้สึกสุข สบาย ทางกายก็ตาม ทางใจก็ตาม *ทุกขเวทนา* ความรู้สึกทุกข์ ไม่สบาย ทางกายก็ตาม ทางใจก็ตาม และ *อทุกขมสุขเวทนา* คือความรู้สึกเฉยๆ จะสุขก็ไม่ใช่ทุกข์ก็ไม่ใช่ เรียกอีกอย่างว่า *อุเบกขาเวทนา* ข้อ ๔๓๓ ตรัสถึงเวทนา ๕ ผมขอนิมนต์หลวงพ่อวัดดอนเมืองอธิบายเวทนา ๕ ให้ญาติโยมฟังด้วยครับ" ท่านมอบหมายงานให้ภิกษุสูงวัยอีกครั้ง

"ตกลง ถ้าผมไม่พูดตอนนี้ ท่านก็จะต้องหาทางให้ผมพูดจนได้ ผมขอยอมแพ้ต่อความเพียรพยายามของท่าน" หลวงพ่อวัดดอนเมืองพูด แล้วจึงอธิบายว่า

"เวทนา ๕ ได้แก่ ๑. *สุข* คือความสุข ความสบายทางกาย ๒. *ทุกข์* คือความทุกข์ ความไม่สบาย ความเจ็บปวดทางกาย อย่างที่พวกเรากำลังเมื่อยกำลังปวดเพราะนั่งกันมานาน บางคนก็ไม่รู้สึกปวดหรือเมื่อยเพราะถูกเหน็บชารุกรานเหมือนกับอาตมาในขณะนี้"

"แล้วหลวงพ่อกำหนด 'ชาหนอ' หรือเปล่าครับ" ท่านพระครูเย้า

"ผมกำหนดสามครั้งแล้วก็ไม่สนใจมันอีก อยากชาก็ชาไป เดี๋ยวมันก็หาย เพราะมันเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วก็ดับไป ไม่มีตัวไม่มีตน ผมจึงไม่ไปจับไปยึดมัน" หลวงพ่อวัดดอนเมืองตอบด้วย "ภาษาธรรม"

"หลวงพ่อไปไกลแล้วนะครับ ผมหมายความว่าหลวงพ่อปฏิบัติก้าวหน้าไปไกลแล้ว ญาติโยมพยายามตามท่านให้ทันนะ" สมภารวัดป่ามะม่วงกึ่งชื่นชมกึ่งเย้า

"หลวงพ่อยังอธิบายเวทนา ๕ ไม่จบนะครับ นิมนต์อธิบายเวทนา ๕ ข้อที่ ๓. ครับ" เย้าพอหอมปากหอมคอแล้วจึงนิมนต์ให้บรรยายต่อ

"เวทนา ๕ ข้อ ๓ คือ *โสมนัส* แปลว่า ความแช่มชื่นสบายใจ สุขใจ ข้อ ๔ *โทมนัส* แปลว่า ความเสียใจ ทุกข์ใจ และข้อ ๕ คือ*อุเบกขา* แปลว่าความรู้สึกเฉยๆ เวทนา ๕ ก็เหมือนๆ กับเวทนา ๓ เพียงแต่แยกระหว่างกายกับใจ ส่วนเวทนา ๖ ก็คือที่ท่านพระครูอธิบายไปเมื่อสักครู่ ซึ่งเป็นข้อ ๔๓๔ ต่อไปก็นิมนต์ท่านอธิบายองค์ประกอบของปฏิจจสมุปบาทข้อที่แปดครับ" หลวงพ่อวัดดอนเมืองนิมนต์ท่านพระครูบ้าง

"ข้อที่<u>แปด</u> คือ **ตัณหา** แปลว่า ความทะยานอยาก

ตัณหามี ๓ ได้แก่ *กามตัณหา* คือความทะยานอยากในกาม อยากได้กามคุณ คือสิ่งสนองความต้องการทางตา หู จมูก ลิ้น กาย *ภวตัณหา* คือความทะยานอยากในภพ อยากเป็น อยากคงอยู่ตลอดไป และ *วิภวตัณหา* คือความทะยานอยากในวิภพ อยากทำลาย อยากให้ดับสูญ ตัณหาเป็นปัจจัยให้เกิด**อุปาทาน** ซึ่งเป็นองค์ประกอบข้อที่เก้า *อุปาทาน* แปลว่า ความยึดมั่น ความถือมั่นด้วยอำนาจกิเลส มี ๔ ได้แก่ *กามุปาทาน* แปลว่าความยึดมั่นในกาม คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ที่น่าใคร่น่าพอใจ *ทิฏฐุปาทาน* แปลว่า ความยึดมั่นในทิฏฐิหรือทฤษฎีคือความเห็น ลัทธิ หรือหลักคำสอนต่างๆ *สีลัพพตุปาทาน* แปลว่า ความยึดมั่นในศีลและพรต คือหลักความประพฤติ ข้อปฏิบัติ ขนบธรรมเนียมประเพณี ลัทธิพิธีต่างๆ โดยสักว่ากระทำสืบๆกันมา หรือปฏิบัติตามๆกันไปอย่างงมงาย หรือนิยมว่าขลัง ศักดิ์สิทธิ์ มิได้เป็นไปด้วยความรู้ความเข้าใจตามหลักความสัมพันธ์แห่งเหตุและผล *อัตตวาทุปาทาน* แปลว่า ความยึดมั่นในวาทะว่าตัวตน คือความถือหรือสำคัญหมายอยู่ในภายใน ว่ามีตัวตน ที่จะได้ จะเป็น จะมี จะสูญสลาย ถูกบีบคั้นทำลาย หรือเป็นเจ้าของเป็นนายบังคับบัญชาสิ่งต่างๆได้ ไม่มองเห็นสภาวะของสิ่งทั้งปวงอันรวมทั้งตัวตน ว่าเป็นแต่เพียงสิ่งที่ประชุมประกอบกันเข้า เป็นไปตามเหตุปัจจัยทั้งหลายที่มาสัมพันธ์กันล้วนๆ ที่กล่าวมานี้คืออุปาทาน และเพราะอุปาทานเป็นปัจจัย **ภพ**จึงมี ภพซึ่งเป็นองค์ประกอบข้อที่สิบ หมายถึง ภาวะชีวิตของสัตว์ หรือ โลกเป็นที่อยู่ของสัตว์ มี ๓ ได้แก่ *กามภพ* หมายถึงภพของสัตว์ผู้ยังเสวยกามคุณคืออารมณ์ทางอินทรีย์ทั้ง ๕ กามภพ ได้แก่ อบาย ๔ มนุษยโลก ๑ และกามาวจรสวรรค์ทั้ง ๖ รวมเป็น ๑๑ ภูมิ ท่านขุนทดช่วยอธิบาย

ให้ญาติโยมฟังด้วยว่า อบาย ๔ และกามาวจรสวรรค์ ๖ มีอะไรบ้าง" ท่านพระครูมอบหมายหน้าที่ให้พระขุนทด พระหนุ่มตอบฉะฉานว่า "อบาย ๔ ได้แก่ นรก เปรต อสุรกาย และเดรัจฉาน ส่วนกามาวจรสวรรค์ ๖ ได้แก่ ๑. *จาตุมหาราชิกา* คือสวรรค์ที่ท้าวมหาราช ๔ ปกครอง ท้าวมหาราช ๔ ได้แก่ ท้าวธตรฐ ครองทิศตะวันออก ท้าววิรูฬหก ครองทิศใต้ ท้าววิรูปักษ์ ครองทิศตะวันตก และท้าวเวสสวัณ ครองทิศเหนือ ๒. *ดาวดึงส์* คือแดนที่อยู่ของเทพ ๓๓ มีท้าวสักกะหรือพระอินทร์เป็นจอมเทพ ๓. *ยามา* คือแดนที่อยู่แห่งเทพผู้ปราศจากทุกข์ มีท้าวสุยามเป็นผู้ปกครอง ๔. *ดุสิต* คือแดนที่อยู่แห่งเทพผู้เอิบอิ่มด้วยสิริสมบัติของตน มีท้าวสันดุสิตเป็นจอมเทพ ๕. *นิมมานรดี* คือแดนที่อยู่แห่งเทพผู้มีความยินดีในการเนรมิต มีท้าวสุนิมมิตเป็นจอมเทพ และ ๖. *ปรนิมมิตวสวัตดี* คือแดนที่อยู่แห่งเทพที่เสวยสมบัติที่เทพพวกอื่นเนรมิตให้ มีท้าววสวัตดีเป็นจอมเทพ"

"ถูกต้อง ขออนุโมทนา" ท่านพระครูชมพระขุนทด

"ต่อจากกามภพก็เป็นรูปภพซึ่งหมายถึงรูปาวรจรภูมิ ๑๖ ชั้น อันเป็นชั้นที่ท่องเที่ยวอยู่ในรูป เรียกว่าชั้นรูปพรหม ได้แก่ ๑. *พรหมปาริสัชชา* คือพวกบริวารมหาพรหม ๒. *พรหมปุโรหิตา* คือพวกปุโรหิตมหาพรหม ๓. *มหาพรหมา* คือพวกท้าวมหาพรหม ๔. *ปริตตาภา* คือพวกมีรัศมีน้อย ๕. *อัปปมาณาภา* คือพวกมีรัศมีประมาณไม่ได้ ๖. *อาภัสสรา* คือพวกมีรัศมีสุกปลั่งซ่านไป ๗. *ปริตตสุภา* คือพวกมีรัศมีงามน้อย ๘. *อัปปมาณสุภา* คือพวกมีรัศมีงามประมาณมิได้ ๙. *สุภกิณหา* คือพวกมีรัศมีงามกระจ่างจ้า ๑๐. *เวหัปผลา* คือพวกมีผลไพบูลย์ ๑๑. *อสัญญีสัตว์* คือพวกสัตว์ไม่มีสัญญา อีก ๕ ภูมิที่เหลือจัดเป็นสุทธาวาสภูมิ

แปลว่าที่อยู่ของท่านผู้บริสุทธิ์ คือที่เกิดของพระอนาคามี หมายความว่า พระอนาคามีจะไม่กลับมาเกิดในโลกมนุษย์อีก แต่จะมาเกิดที่สุทธาวาสภูมิ ซึ่งมี ๕ ชั้น นับต่อจากรูปพรหมเป็นชั้นที่ ๑๒. *อวิหา* คือเหล่าท่านผู้ไม่เสื่อมจากสมบัติของตน ๑๓. *อตัปปา* คือเหล่าท่านผู้ไม่ทำความเดือดร้อนแก่ใคร ๑๔. *สุทัสสา* คือเหล่าท่านผู้งดงามน่าทัศนา ๑๕. *สุทัสสี* คือเหล่าผู้มองเห็นชัดเจนดี ๑๖. *อกนิฏฐา* คือเหล่าท่านผู้ไม่มีความด้อยหรือเล็กน้อยกว่าใคร ซึ่งก็คือผู้สูงสุดนั่นเอง”

“ต่อจากรูปภพก็เป็นอรูปภพ ซึ่งหมายถึงภพของอรูปพรหม ได้แก่ อรูปาวจรภูมิ ๔ มี ๑. *อากาสานัญจายตนภูมิ* คือชั้นที่เข้าถึงภาวะมีอากาศไม่มีที่สุด ๒. *วิญญาณัญจายตนภูมิ* คือชั้นที่เข้าถึงภาวะมีวิญญาณไม่มีที่สุด ๓. *อากิญจัญญายตนภูมิ* คือชั้นที่เข้าถึงภาวะไม่มีอะไร และ ๔. *เนวสัญญานาสัญญายตนภูมิ* คือชั้นที่เข้าถึงภาวะมีสัญญาก็ไม่ใช่ ไม่มีสัญญาก็ไม่ใช่” บรรยายมาถึงตอนนี้ท่านพระครูรู้สึกเหนื่อย พลันสายตาก็มองไปเห็นแม่ชีป่วนมีอาการกระสับกระส่ายผิดสังเกต จึงวาน‘เห็นหนอ’ช่วยตรวจสอบ ‘เห็นหนอ’รายงานว่าแม่ชีป่วนแกอยากไปห้องสุขา ท่านจึงพูดขึ้นว่า “เอาละ อาตมาขอพักเพื่อให้ญาติโยมไปทำธุระที่ห้องสุขาสิบนาที แล้วค่อยบรรยายต่อ” แม่ชี ‘สาธุ’ ด้วยเสียง ‘แปดหลอด’ แล้วรีบลุกออกไปก่อนเพื่อน

๒๐

ภพ ๓ ภูมิ ๔

"แหม หลวงพ่อบรรยายเก่งจัง ฉันไม่เคยเห็นพระรูปไหนบรรยายเก่งเท่าหลวงพ่อเลย ฉันซาบซึ้งจนน้ำตาเกือบจะไหลเสียหลายหน" แม่ชีป่วนกล่าวชมท่านพระครูหลังจากไปทำธุระที่ห้องสุขามาเรียบร้อยแล้ว

"อาตมามีครูบาอาจารย์ดี อาจารย์ของอาตมาสอบได้เปรียญธรรมประโยค ๙ นะ ท่านเทศน์เก่งมากจนได้รับฉายาว่า 'ตู้พระไตรปิฎกเคลื่อนที่' " ท่านพระครูยกความดีให้ครูบาอาจารย์

"แหม ฉันอยากรู้จักอาจารย์ของหลวงพ่อแล้วซิ อยากรู้ว่าท่านสอนอย่างไรศิษย์ถึงได้เก่งอย่างนี้ หลวงพ่อพอจะบอกฉันได้ไหม"

"ถึงบอกไปแม่ชีก็ไม่รู้จัก" ท่านพระครูคิดว่าแม่ชีคงไม่รู้จักอาจารย์ของท่าน

"ถึงไม่รู้จักแต่ฉันก็อยากรู้ไว้ หลวงพ่อช่วยบอกฉันหน่อยเถอะ ฉันไหว้ละ" แกยกมือไหว้ปลกๆ

"รู้ไว้ทำไม" สมภารวัดป่ามะม่วงเริ่มเย้า

"รู้ไว้ใช่ว่า ใส่บ่าแบกหาม" แม่ชีตอบทันใด

"ถ้าอย่างนั้นอาตมาก็เห็นจะต้องบอก อาจารย์ของอาตมา

คือท่านเจ้าคุณโชดก” ท่านพระครูบอก คิดว่าอย่างไรเสียแม่ชีจะต้องไม่รู้จัก

“เจ้าคุณโชดก ญาณสิทฺธิ เจ้าคณะ ๕ วัดมหาธาตุใช่ไหม” แม่ชีป่วนถามอย่างตื่นเต้น

“โยมรู้จักหรือ” ท่านพระครูรู้สึกผิดหวังเพราะหวังว่าแม่ชีป่วนไม่รู้จักอาจารย์ของท่าน

“ยิ่งกว่ารู้จักเสียอีก ฉันนี่แหละศิษย์ก้นกุฏิท่านเจ้าคุณโชดก” แม่ชีวัยหกสิบถือโอกาสคุย

“เอ แล้วทำไมอาตมาไม่รู้จักแม่ชี อาตมาไปเรียนกรรมฐานกับท่านเจ้าคุณอาจารย์ตั้งแต่ ๒๔๙๔ รุ่นเดียวกับสามเณรทองดี แม่ชีรู้จักสามเณรทองดีหรือเปล่า ที่ท่านพูดติดอ่าง แต่พอเข้าผลสมาบัติได้ โรคติดอ่างหายวับไปเลย แม่ชีรู้จักไหมสามเณรทองดีน่ะ” ท่านถามอีก

“จะทองดีหรือทองไม่ดีฉันก็ไม่รู้จักหรอก เพราะฉันเพิ่งเป็นลูกศิษย์ท่านเจ้าคุณเมื่อปีที่แล้วนี่เอง” แม่ชีพูดไม่เต็มเสียงนัก

“ถ้าอย่างนั้นก็ห่างกันถึงสามสิบสี่ปี แม่ชีก็เป็นรุ่นหลานเชียวละ นึกว่าเป็นรุ่นน้องหรือรุ่นลูกเสียอีก ที่แท้เป็นรุ่นหลาน” ภิกษุวัยใกล้หกสิบตั้งใจพูดข่ม

“งั้นฉันก็ต้องเรียกหลวงพ่อว่าหลวงตาหรือไม่ก็หลวงปู่อย่างนั้นดีไหม” แม่ชีเป็นฝ่ายพูดข่มบ้าง

“ไม่ดี เพราะแม่ชีแก่กว่าอาตมา” ท่านพระครูไม่สู้จะเห็นด้วย

“หลวงพ่อครับ คือว่าผมอยากฟังหลวงพ่อบรรยายเรื่องปฏิจจสมุปบาทต่อน่ะครับ” โยมเส็งกราบเรียนด้วยความเกรงใจเป็นที่สุด เขากำลังซาบซึ้งในธรรมที่พระบรมศาสดาทรงพิจารณาเป็น

กท 8 ยก 17

ลำดับแรกหลังจากตรัสรู้

"งั้นก็ตกลงว่าฉันเรียกหลวงพ่ออย่างเดิมแล้วกัน เพราะฉันก็อยากฟังหลวงพ่อบรรยายต่อเหมือนกัน" แม่ชีพูดเสียงห้วน เพราะรู้สึกไม่พอใจที่ถูกขัดจังหวะ ท่านพระครูจึงถามโยมเส็งว่า

"อาตมาบรรยายถึงข้อไหนแล้ว"

"ถึงข้อที่สิบเอ็ด คือ **ชาติ** ครับ" โยมเส็งตอบ 'วิทยากรจำเป็น' จึงบรรยายต่อ "ชาติคือความเกิด ได้แก่ ความปรากฏแห่งขันธ์ทั้งหลาย หรือการได้อายตนะ"

"หลวงพ่อคะ เวลาที่เราสวดมนต์ทำวัตรเช้าแล้วกรวดน้ำในบทกรวดน้ำตอนเช้ามีตอนหนึ่งที่ว่า 'สัตว์ทั้งหลายตั้งอยู่ในโลก อยู่ในภูมิทั้งสาม อยู่ในกำเนิดทั้งสี่ มีขันธ์ห้าขันธ์ มีขันธ์ขันธ์เดียว มีขันธ์สี่ขันธ์ กำลังท่องเที่ยวอยู่ในภพน้อยภพใหญ่ก็ดี' หนูเข้าใจคำว่าภพ เพราะหลวงพ่ออธิบายแล้วเมื่อสักครู่ ภพ กับ ภูมิ เหมือนกันหรือเปล่าคะ หนูอยากขอความกรุณาหลวงพ่อช่วยอธิบายภูมิทั้งสาม กำเนิดทั้งสี่ และ มีขันธ์ห้าขันธ์ มีขันธ์ธันธ์เดียว มีขันธ์สี่ขันธ์ ด้วยค่ะ" นางสาวสายใยรักขอให้ท่านพระครูช่วยอธิบายเรื่องที่หล่อนยังไม่เข้าใจ สมภารวัดป่ามะม่วงจึงอธิบายว่า "ภพกับภูมิไม่เหมือนกัน แต่ก็คล้าย ๆ กัน **ภพ**หมายถึง ภาวะชีวิตของสัตว์ หรือโลกเป็นที่อยู่ของสัตว์ ภพมี ๓ ได้แก่ กามภพ รูปภพ และอรูปภพ ดังที่ได้อธิบายแล้ว ส่วน **ภูมิ** หมายถึง ชั้นแห่งจิต ระดับจิตใจ หรือระดับชีวิต ภูมิทั้งสาม ได้แก่ *กามาวจรภูมิ* แปลว่า ชั้นที่ท่องเที่ยวอยู่ในกาม ระดับจิตใจที่ยังปรารถนากามเป็นอารมณ์ คือยังเกี่ยวข้องกับกามคุณ หรือระดับจิตใจของสัตว์ในกามภพทั้ง ๑๑ ชั้น ที่พระขุนทดอธิบายไปเมื่อสักครู่นี้ แม่ชีกามภพ ๑๑ ชั้น มีอะไรบ้าง" ท่านถามแม่ชีป่วน

"จำไม่ได้แล้วจ้ะ" แม่ชีคนเก่งตอบตรงไปตรงมา

"อ้าว ก็ไหนบอกว่าซาบซึ้งจนน้ำตาเกือบจะไหลเสียหลายหนไงล่ะ ไม่ทันไรจำไม่ได้แล้ว" ท่านพระครูเย้าศิษย์ร่วมสำนัก

"มีอบาย ๔ มนุษย์ ๑ สวรรค์ ๖ ครับ" อุบาสกผู้หนึ่งตอบ เขารู้สึกถูกชะตากับนางสาวสายใยรัก คิดว่าการมาแสวงบุญครั้งนี้ถ้าโชคดีคงจะได้สัตว์สองเท้ากลับไปเป็นแน่

"ถูกต้อง ส่วนภูมิที่สองคือ *รูปาวจรภูมิ* แปลว่า ชั้นที่ท่องเที่ยวอยู่ในรูป ระดับจิตใจที่ปรารภรูปธรรมเป็นอารมณ์ หรือระดับจิตใจของท่านผู้ได้ฌาน หรือผู้อยู่ในรูปภพทั้ง ๑๖ ชั้น ภูมิที่สามคือ *อรูปาวจรภูมิ* แปลว่า ชั้นที่ท่องเที่ยวอยู่ในอรูป ระดับจิตใจที่ปรารภอรูปธรรมเป็นอารมณ์ หรือระดับจิตใจของท่านผู้ได้อรูปฌาน หรือผู้อยู่ในอรูปภพทั้ง ๔ ชั้น ภูมิทั้งสามที่กล่าวมานี้เรียกว่าโลกียภูมิ นอกจากโลกียภูมิ ซึ่งมี ๓ ภูมิแล้ว ยังมีโลกุตตรภูมิ ซึ่งเป็นภูมิที่ ๔ โลกุตตรภูมิ แปลว่า ชั้นที่พ้นจากโลก ระดับแห่งโลกุตตรธรรม หรือระดับจิตใจของพระอริยเจ้าอันพ้นแล้วจากโลกียภูมิ ๓ ข้างต้น เพราะฉะนั้น ภูมิจึงมี ๔ ได้แก่ กามาวจรภูมิ รูปาวจรภูมิ อรูปาวจรภูมิ และโลกุตตรภูมิ"

"แล้วโลกุตตรภพมีไหมครับ" อุบาสกคนเดิมถามอีก

"โลกุตตรภพไม่มี มีแต่โลกุตตรภูมิ" ท่านพระครูตอบ

"หลวงพ่อคะ กรุณาอธิบายกำเนิดสี่กับขันธ์ต่อเลยนะคะ" นางสาวสายใยรักอยากฟังต่อ

"**กำเนิด ๔** หรือเรียกอีกอย่างว่า *โยนิ* ๔ แปลว่า แบบหรือชนิดของการเกิด ๔ แบบ ได้แก่ ๑. *ชลาพุชะ* หมายถึง สัตว์เกิดในครรภ์ คือคลอดออกมาเป็นตัว เช่น คน โค สุนัข แมว เป็นต้น ๒. *อัณฑชะ* หมายถึง สัตว์เกิดในไข่ คือ ออก

ไข่เป็นฟองก่อนแล้วจึงฟักเป็นตัว เช่น นก เป็ด ไก่ งู เป็นต้น ๓. *สังเสทชะ* หมายถึง สัตว์เกิดในไคล คือเกิดในของชื้นแฉะหมักหมมเน่าเปื่อย ขยายแพร่ออกไปเองเช่นกิมิชาติบางชนิด...” แม่ชีป่วนกำลังจะเอ่ยปากถามว่า กิมิชาติคืออะไร ท่านพระครูก็อธิบายเสียก่อนที่จะถูกถามว่า “กิมิชาติ แปลว่า หนอนหรือหมู่หนอน คงไม่มีผู้ใดไม่รู้จักหนอนนะ” แม่ชีป่วนแสนจะซาบซึ้งจึงยิ้ม

“กำเนิด ๔ แบบสุดท้ายเรียกว่า *โอปปาติกะ* หมายถึง สัตว์เกิดผุดขึ้น คือเกิดผุดเต็มตัวในทันใด ได้แก่ เทวดา สัตว์นรก และเปรตบางพวก ซึ่งเกิดและตายไม่ต้องมีเชื้อหรือซากปรากฏ ส่วน **สัตว์ที่มีขันธ์ ๕ ขันธ์** ก็ได้แก่ สัตว์ที่เกิดในอบายภูมิ ๔ มี นรก เปรต อสุรกาย เดรัจฉาน มนุษย์ กามาวจรสวรรค์ ๖ รูปาวจรภูมิตั้งแต่ภูมิที่ ๑ ถึง ๑๐ และ ภูมิที่ ๑๒-๑๖ คือเว้นภูมิที่ ๑๑ ที่เรียกว่า *อสัญญีสัตว์* เพราะฉะนั้น สัตว์ที่มีขันธ์ห้าขันธ์จึงมี ๒๖ ภูมิ ส่วน**สัตว์มีขันธ์ขันธ์เดียว** ก็คืออสัญญีสัตว์ ซึ่งมีแต่รูปขันธ์ ไม่มีนามขันธ์ และสุดท้าย **สัตว์มีขันธ์ ๔ ขันธ์** ก็ได้แก่ อรูปาวจรภูมิ ๔ รวมเป็น ๓๑ ภูมิ พูดอีกอย่างหนึ่งได้ว่า สัตว์ใน ๓๑ ภูมิ แยกตามขันธ์ได้เป็น ๓ ประเภท ได้แก่ ประเภทที่มี ๕ ขันธ์ ๔ ขันธ์ และขันธ์เดียว ตามลำดับ สรุปจำแนกแยกประเภทก็จะเป็นขันธ์ ๓ ภพ ๓ ภูมิ ๔”

“ชั้นรูปาวจรภูมิคือชั้นของพวกรูปพรหม ซึ่งมี ๑๖ ชั้น และชั้นอรูปาวจรภูมิ คือชั้นของพวกอรูปพรหม ซึ่งมี ๔ ชั้น ใช่ไหมครับ” อุบาสกคนเดิมถาม

“โยมเส็งว่าใช่หรือเปล่า” ท่านพระครูถามโยมเส็ง

“ใช่จ้ะ” แม่ชีป่วนชิงตอบ จึงถูกหลวงพ่อวัดดอนเมือง เย้าว่า

"อ้อ แม่ชีชื่อเส็งหรอกหรือ อาตมาก็นึกว่าชื่อปั่นป่วน"

"ฉันชื่อป่วนเฉยๆ ส่วนปั่นเป็นฉายาที่ท่านเจ้าคุณตั้งให้" แม่ชีป่วนตอบงอนๆ ทำให้บรรยากาศครื้นเครงไม่เคร่งเครียด ท่านพระครูจึงเย้าบ้างว่า "อาตมาเพิ่งรู้ว่าเป็นชีก็ต้องมีฉายาเหมือนกัน นึกว่ามีแต่พระ อย่างอาตมานี่เป็นพระ มีฉายาว่า **ฐิตธมฺโม** แปลว่า ผู้ตั้งอยู่ในธรรม แล้วฉายาของแม่ชีแปลว่าอะไรล่ะ"

"ฉันไม่รู้ ถ้าท่านอยากรู้ก็ให้ไปถามท่านเจ้าคุณเอาเอง" แม่ชีตอบงอนๆอีก นางสาวสายใยรักผู้ซึ่งตั้งใจมาตักตวงความรู้จึงพูดขึ้นว่า

"หนูขอนิมนต์หลวงพ่อบรรยายต่อข้อที่สิบสองค่ะ" เลยถูกแม่ชีป่วนค้อนงามๆสามวงซ้อน

"ข้อที่สิบสอง ซึ่งเป็นข้อสุดท้าย คือ **ชรามรณะ** แปลว่า ความแก่และความตาย ชรา คือความเสื่อมอายุ ความหง่อมแห่งอินทรีย์ ที่เราเรียกกันว่าความแก่ ไม่มีใครอยากแก่ แต่ก็ต้องแก่ อย่างแม่ชีนี่ถือว่าแก่ที่สุดในบรรดาอุบาสิกาที่นั่งอยู่ ณ ที่นี้" ท่านพระครูเย้าแม่ชีป่วนอีก

"ท่านอย่าพูดซี้ซั้ว" แม่ชีป่วนต่อว่า หน้างอเป็นม้าหมากรุก อารมณ์ซาบซึ้งชื่นบานเมื่อครู่ระเหยไปหมดไม่มีเหลือ ความจริงอุบาสิกาที่แก่ที่สุดคือโยมผ่องใส

"เอ ก็ไหนโยมบอกว่าเป็นลูกศิษย์ท่านเจ้าคุณโชดก เห็นจะไม่จริงกระมัง เพราะถ้าจริงโยมก็จะไม่แสดงอาการโกรธขึ้งออกมา จะกำหนด 'โกรธหนอ โกรธหนอ' แทน" คราวนี้ท่านพระครูยั่ว

"ฉันไม่ได้โกรธ แต่ฉันไม่พอใจที่ท่านพูดซี้ซั้ว" แม่ชีย้อน

"อาตมาพูดซี้ซั้วอย่างไร"

"ก็ท่านมาว่าฉันแก่"

"อาตมาไม่ได้ว่า ก็โยมแก่จริงๆ อาตมาเองก็แก่ หลวงพ่อวัดดอนเมืองก็แก่ ใครๆที่นั่งอยู่ในที่นี้ก็แก่ด้วยกันทั้งนั้น จริงไหม"

"ไม่จริงครับ โยมสายใยรักยังไม่แก่ ยังสาวและสวย" อุบาสกที่หมายตาอุบาสิกาอายุน้อยที่สุดถือโอกาสพูดเกี้ยวสาวต่อหน้าธารกำนัล ทว่าสาวเจ้ากลับไม่ยินดียินร้าย เพราะตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะครองโสดอยู่อย่างนี้จนกว่าชีวิตจะหาไม่ ท่านพระครูรู้ความคิดของอุบาสิกาสาว จึง 'เทศน์' ด้วยปรมัตถธรรม

"ทำไมจะไม่แก่ อาตมาไม่ได้พูดซี้ซั้วอย่างที่แม่ชีว่า แต่อาตมาพูดความจริง คือ ทุกคนในที่นี้ต่างก็แก่ด้วยกันทั้งนั้น ไม่แก่จะคลอดออกมาจากท้องแม่หรือ อยู่ในท้องแม่ได้สิบเดือนพอถ้วนกำหนดทศมาสก็ต้องคลอดออกมา เพราะแก่เกินกว่าจะอยู่ในท้องแม่ต่อไปได้อีก ที่เขาเรียกว่าท้องแก่ไงล่ะ แม่ชีเคยท้องแก่ไหม" แม่ชีป่วนรีบรับว่า "เคยจ้ะหลวงพ่อ ฉันเคยท้องแก่ตั้งสิบหน ถ้าไม่บังคับพ่ออีหนูไปทำหมัน ฉันคงท้องแก่ถึงยี่สิบหนแน่เลย เพราะฉันแต่งงานตั้งแต่อายุสิบเจ็ดแล้วก็ลูกดกหัวปีท้ายปีเลย" แม่ชีป่วนอวดความสามารถในการเป็นแม่พันธุ์ของตน

"แล้วทีนี้ยอมรับหรือยังล่ะว่าตัวเองแก่ อาตมาพูดซี้ซั้วหรือเปล่า" แม่ชีเปลี่ยนจากหน้ารวยรื่นมาเป็นหน้าหงิกงออีกวาระหนึ่ง ตอบเสียงสะบัดๆว่า

"ยอมรับก็ได้ ถึงหลวงพ่อจะพูดซี้ซั้วฉันก็ยอมรับได้ แล้วก็จะพยายามไม่โกรธ เพราะไหนๆก็เป็นศิษย์สำนักเดียวกัน" ได้ยั่วแม่ชีพอหอมปากหอมคอแล้ว สมภารวัดป่ามะม่วงจึงบรรยายต่อ เพราะรู้ว่าโยมเส็งกับนางสาวสายใยรักรอฟังอยู่

"ชรากับมรณะเป็นของคู่กัน เพราะเมื่อมีความแก่ก็ต้องตามด้วยความตาย มรณะ หมายถึงความสลายแห่งขันธ์ หรือความขาดสิ้นชีวิตินทรีย์"

"หลวงพ่อคะ ความสลายแห่งขันธ์ หนูพอจะเข้าใจ แต่ความขาดสิ้นชีวิตินทรีย์ หนูยังไม่เข้าใจ ขอความกรุณาหลวงพ่อช่วยอธิบายขยายความได้ไหมคะ" เสียงใสๆของนางสาวสายใยรักดังขึ้นอีก ท่านพระครูจึงอธิบายว่า

"ชีวิตินทรีย์เป็นคำสนธิ มาจาก ชีวิต สนธิกับ อินทรีย์ ชีวิตมาจากคำบาลีว่า *ชีวติ* แปลว่า เป็นอยู่ มีชีวิตอยู่ ดำรงชีพอยู่ แปลง่ายๆว่าความเป็นอยู่ ส่วน*อินทรีย์* แปลว่า ความเป็นใหญ่ สภาพที่เป็นใหญ่ในกิจของตน หรือธรรมที่เป็นเจ้าการในการทำหน้าที่อย่างหนึ่งๆ เช่น ตาเป็นใหญ่หรือเป็นเจ้าการในการเห็น ก็เป็น *จักขุนทรีย์* มาจาก จักขุ ที่แปลว่า ตา สนธิกับ อินทรีย์ หูเป็นใหญ่ในการได้ยิน ก็เป็น *โสตินทรีย์* มาจาก โสต ที่แปลว่า หู สนธิกับ อินทรีย์ ศรัทธา เป็นเจ้าการในการครอบงำเสียซึ่งความไร้ศรัทธา ก็เป็น *สัทธินทรีย์* มาจาก สัทธา สนธิกับ อินทรีย์ เป็นต้น ดังนั้น ชีวิตินทรีย์จึงหมายถึง สภาวะที่เป็นใหญ่ในการตามรักษาธรรมที่เกิดร่วมด้วย ดุจน้ำหล่อเลี้ยงดอกบัว อาตมาจะอธิบายการแสดงกระบวนการช่วงกว้างระหว่างชีวิตต่อชีวิตแบบข้ามภพข้ามชาติ โดยย่อ เพื่อญาติโยมจะได้เข้าใจเรื่องปฏิจจสมุปบาท โดยเริ่มจากข้อแรกคือ อวิชชา บางท่านอาจจะสงสัยว่า อวิชชาเป็นเหตุให้เกิดสังขาร แล้วอะไรเป็นเหตุให้เกิดอวิชชา อวิชชาเกิดขึ้นลอยๆโดยไม่มีเหตุอย่างนั้นหรือ"

"อวิชชาเกิดจากอาสวะจ้ะ" แม่ชีป่วนพูดขึ้นเพราะได้ยินได้ฟังมาจากท่านเจ้าคุณโชดกจนจำได้ แม้จะไม่เข้าใจก็ตาม

"ดีมาก แม่ชีตอบดีมาก" ท่านพระครูชม เป็นเหตุให้แม่ชีป่วนหน้าบานเป็นจานเชิง สมภารวัดป่ามะม่วงรู้ว่าหากท่านถามต่อ แม่ชีก็จะตอบไม่ได้ แล้วหน้าที่บานเป็นจานเชิงก็จะหุบกลายเป็นหน้าตูมตามเดิม จึงไม่ถาม

"อาสวะคือกิเลสที่หมักหมมหรือดองอยู่ในสันดาน ไหลซึมซ่านไปย้อมจิตเมื่อประสบอารมณ์ต่างๆ มี ๓ อย่าง ได้แก่ *กามาสวะ* - อาสวะคือกาม *ภวาสวะ* - อาสวะคือภพ และ *อวิชชาสวะ* - อาสวะคือความไม่รู้" แล้วจึงอธิบายกระบวนการเกิดตามลำดับว่า

"อาสวะ ทำให้เกิด**อวิชชา** คือความไม่รู้ ความหลงเข้าใจผิด เช่น เข้าใจว่าการเกิดในสวรรค์เป็นบรมสุข จึงเกิด**สังขาร** คือนึกคิด ตั้งเจตจำนงไปตามความเข้าใจนั้นๆ มีการลงมือกระทำกรรมต่างๆ ดีบ้าง ชั่วบ้าง จึงเกิด**วิญญาณ** คือ เกิดปฏิสนธิวิญญาณ แล้วถือกำเนิดเกิดขึ้นในภพที่เหมาะสมกับกรรมเคยทำไว้ จากนั้น**นามรูป**คือกระบวนการแห่งการเกิดก็ดำเนินต่อไป ก่อรูปเป็นชีวิตพร้อมที่จะปรุงแต่งกระทำกรรมต่างๆต่อไปอีก จึงมีรูปขันธ์และนามขันธ์ครบถ้วน มี**สฬายตนะ** คือ อายตนะ ๖ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เพื่อใช้ติดต่อกับโลกภายนอก จึงเกิดผัสสะ คือการกระทบหรือสัมผัสของอายตนะภายนอก หรือที่เรียกว่า อารมณ์ และเกิดการรับรู้ เช่น ตากระทบรูป เกิดการรับรู้ทางตา หูกระทบเสียง เกิดการรับรู้ทางหู เป็นต้น จากนั้น **เวทนา** คือ ความรู้สึกสุข ทุกข์ หรือเฉยๆ จะเกิดขึ้นจากการสัมผัส ต่อจากนั้น **ตัณหา** คือความทะยานอยาก จะเกิดขึ้นเมื่อเป็นสุขเวทนา ที่เรียกว่า กามตัณหา หรือภวตัณหา ถ้าเกิดทุกขเวทนาก็อยากจะหลีกหนีไปให้พ้น ก็เป็นวิภวตัณหา เมื่อความทะยานอยากรุนแรง

ขึ้น ก็กลายเป็น**อุปาทาน** คือความยึดมั่นถือมั่น เช่น การยึดติดในความเอร็ดอร่อยของรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ก็จัดเป็นกามุปาทาน เป็นต้น จากนั้น**ภพ**คือเจตจำนงที่จะกระทำการเพื่อให้ได้มาตามความยึดมั่น จึงทำให้เกิดกระบวนพฤติกรรมที่เรียกว่ากรรมภพ ขึ้นอีก เป็นกรรมดี กรรมชั่ว หรือกรรมกลางๆ สอดคล้องกับตัณหาอุปาทานนั้นๆ เป็นการเตรียมภาวะแห่งชีวิตที่จะปรากฏในภพต่อไป เมื่อกระบวนการก่อกรรมดำเนินไปเช่นนี้แล้ว ครั้นชีวิตช่วงหนึ่งสิ้นสุดลง พลังแห่งกรรมที่สั่งสมไว้ก็จะผลักดันให้เกิดการสืบต่อขั้นตอนต่อไปในวงจร คือ **ชาติ** เริ่มแต่ปฏิสนธิวิญญาณที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับพลังแห่งกรรมนั้น ปฏิสนธิขึ้นในภพที่สมควรกับกรรม บังเกิดขันธ์ ๕ ขึ้น พร้อมเริ่มกระบวนการแห่งชีวิตให้ดำเนินการต่อไป คือ เกิด**นามรูป สฬายตนะ ผัสสะ** และ**เวทนา** ขึ้น หมุนเวียนวงจรอีก และเมื่อมีการเกิดขึ้นอีกย่อมเป็นการแน่นอนที่จะต้องมี **ชรามรณะ** คือความเสื่อมโทรม และแตกดับแห่งกระบวนการของชีวิตนั้น และเนื่องด้วยยังมีอวิชชา ตัณหา อุปาทาน วงจรแห่งชีวิตก็ยังดำเนินต่อไป ที่เรียกว่า **วัฏสงสาร** หรือ**สังสารวัฏ** คือการเวียนว่ายตายเกิด โดยมีพลังกรรมเป็นตัวผลักดัน ชรามรณะจึงพ่วงมาพร้อมด้วยความโศก ความร่ำไรรำพัน ความทุกข์กาย ความทุกข์ใจ ความคับแค้นใจ ซึ่งเรียกรวมว่าความทุกข์ จะเกิดประสมโรงเมื่อผู้นั้นมีชีวิตเป็นอะไรอยู่ คำสรุปของปฏิจจสมุปบาทจึงมีว่า 'กองทุกข์ทั้งปวงจึงเกิดมีด้วยอาการอย่างนี้ ดังพระบาลีว่า '*เอวเมตสฺส เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส สมุทโย โหติ*' เอวังก็มีด้วยประการะฉะนี้" ท่านพระครูบรรยายจบลงด้วยสำนวนเทศน์ ผู้ฟังต่างยกมือขึ้น 'สาธุ'

"หลวงพ่อคะ ปฏิจจสมุปบาทยากจังเลยนะคะ หนูเข้าใจ

แค่ห้าสิบเปอร์เซ็นต์เอง แต่ก็ยอมรับว่าเป็นธรรมที่ลึกซึ้งมาก และคงสำคัญมาก พระพุทธองค์จึงทรงพิจารณาเป็นลำดับแรกและในสัปดาห์แรกของการตรัสรู้" นางสาวสายใยรักเอ่ยขึ้น โยมเส็งประเมินตัวเองว่าสามารถเข้าใจได้พอๆกับนางสาวสายใยรัก หากจะมากกว่าก็ไม่เกินห้าเปอร์เซ็นต์ เจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วงจึงย้ำให้เห็นความสำคัญของปฏิจจสมุปบาทว่า

"ความสำคัญของปฏิจจสมุปบาทเห็นได้จากพระพุทธวจนะซึ่งปรากฏในพระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๒ ที่พระพุทธองค์ตรัสว่า 'ผู้ใดเห็นปฏิจจสมุปบาท ผู้นั้นย่อมเห็นธรรม ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นย่อมเห็นปฏิจจสมุปบาท' คำสอนเรื่องปฏิจจสมุปบาทนี้ปรากฏในปิฎกทั้งสาม คือในพระวินัยปิฎก อยู่เล่ม ๔ ข้อ ๑ พระสุตตันตปิฎก อยู่เล่ม ๑๖ ข้อ ๑ และในพระอภิธรรมปิฎก อยู่เล่ม ๓๕ ข้อ ๒๗๔ อาตมาจะขออัญเชิญพระพุทธวจนะที่ปรากฏในเล่ม ๑๖ มาเป็นตัวอย่าง เช่น

ภิกษุทั้งหลาย แท้จริง อริยสาวกผู้ใดเรียนรู้แล้ว ย่อมมีญาณหยั่งรู้ในเรื่องนี้โดยไม่ต้องเชื่อผู้อื่นว่า เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี เพราะสิ่งนี้เกิดขึ้น สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น...

เมื่อใดอริยสาวกรู้ทั่วถึงความเกิดและความดับของโลกตามที่มันเป็นอย่างนี้ อริยสาวกนี้เรียกว่าเป็นผู้มีทิฏฐิสมบูรณ์ก็ได้ ผู้มีทัสสนะสมบูรณ์ก็ได้ ผู้เข้าถึงสัทธรรมนี้ก็ได้ ว่าผู้ประกอบเสขญาณก็ได้ ผู้ประกอบด้วยวิชชาก็ได้ ผู้บรรลุกระแสธรรมแล้วก็ได้ พระอริยะผู้มีปัญญาชำแรกกิเลสก็ได้ ผู้อยู่ชิดประตูอมตะก็ได้

สมณะหรือพราหมณ์เหล่าใดเหล่าหนึ่ง รู้จักธรรมเหล่านี้ รู้จักเหตุเกิดแห่งธรรมเหล่านี้ รู้จักทางดำเนินถึงความดับแห่งธรรมเหล่านี้ สมณะหรือพราหมณ์เหล่านั้นแล จึงควรแก่การยอมรับว่า

เป็นสมณะในหมู่สมณะ และยอมรับได้ว่าเป็นพราหมณ์ในหมู่พราหมณ์ และจึงได้ชื่อว่าได้บรรลุประโยชน์ของความเป็นสมณะและประโยชน์ของความเป็นพราหมณ์ด้วยปัญญาอันยิ่งเอง

"โอ้โฮ ฟังหลวงพ่อบรรยายแล้ว ฉันรู้สึกว่าเข้าใจเกินครึ่ง น่าจะได้สักหกสิบถึงเจ็ดสิบเปอร์เซนต์" แม่ชีป่วนพูดเกินความจริง เพราะแกเข้าใจไม่ถึงร้อยละยี่สิบ แต่ต้องการข่มนางสาวสายใยรักและโยมเส็ง

"อาตมายังเชื่อไม่ได้ พระอานนท์ท่านเป็นพระโสดาบัน ยังเข้าใจปฏิจจสมุปบาทไม่แจ่มแจ้ง แต่ท่านคิดว่าเข้าใจแจ่มแจ้ง ดังมีหลักฐานแสดงไว้ในพระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๖ เช่นกัน คือพระ-พุทธเจ้าตรัสเตือนไว้ ไม่ให้ประมาทหลักปฏิจจสมุปบาทนี้ว่าเป็นหลักเหตุผลที่เข้าใจง่าย เพราะเคยมีเรื่องที่พระอานนท์เข้าไปกราบทูลพระพุทธองค์ว่า

น่าอัศจรรย์ ไม่เคยมีมาเลยพระเจ้าข้า หลักปฏิจจสมุปบาทนี้ ถึงจะเป็นธรรมลึกซึ้ง ปรากฏเป็นของลึกซึ้ง ก็ยังปรากฏแก่ข้าพระองค์ เหมือนเป็นธรรมง่ายๆ พระพุทธองค์ตรัสเตือนว่า

อย่ากล่าวอย่างนั้น อย่ากล่าวอย่างนั้น อานนท์ ปฏิจจสมุป-บาทนี้ เป็นธรรมลึกซึ้งและปรากฏเป็นของลึกซึ้ง เพราะไม่รู้ ไม่เข้าใจ ไม่แทงตลอดหลักธรรมข้อนี้แหละ หมู่สัตว์นี้จึงวุ่นวายเหมือนเส้นด้ายที่ขอดกันยุ่ง จึงขมวดเหมือนกลุ่มเส้นด้ายที่เป็นปม จึงเป็นเหมือนหญ้ามุงกระต่ายและหญ้าปล้อง จึงผ่านพ้นอบายทุคติ วินิบาต สังสารวัฏ ไปไม่ได้"

"ถ้าอย่างนั้นฉันขอลดความเข้าใจลงจากหกสิบถึงเจ็ดสิบมาเป็นสิบถึงยี่สิบเปอร์เซ็นต์ก็พอ" แม่ชีป่วนยอมลดความเข้าใจอย่างว่าง่าย

"ถ้าพูดอย่างนี้ อาตมาเชื่อได้ เอาละ หมั่นเจริญพระกรรมฐานอย่างสม่ำเสมอ แล้วจะเข้าใจมากขึ้น ผม/อาตมาขอฝากพระคุณเจ้าและญาติโยมที่นั่ง ณ ที่นี้ว่า อย่าได้ทิ้งการปฏิบัติ เพราะการเป็นชาวพุทธแท้จะต้องปฏิบัติธรรมเจริญพระกรรมฐาน หากไม่ปฏิบัติเราจะไม่สามารถรักษาพระศาสนาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้ได้"

๒๑

ไปบ้านนางสุชาดา

"สัปดาห์ที่หนึ่งผ่านไปแล้ว ต่อไปอาตมาจะมอบหน้าที่การบรรยายให้พระเจริญ เพราะอาตมาไม่สันทัดเรื่องสถานที่ ผมคืนหน้าที่ให้ท่านนะครับ" ท่านพระครูพูดกับญาติโยมแล้วจึงพูดกับพระมัคคุเทศก์

"ครับ แต่ถ้าเป็นเรื่องที่ลึกซึ้งเกินกว่าปัญญาของผมจะเข้าใจ ผมต้องขออาราธนาหลวงพ่อช่วยนะครับ" พระเจริญขอความช่วยเหลือล่วงหน้า ตั้งแต่เป็นมัคคุเทศก์มา ท่านยังไม่เคยบรรยายได้ชัดเจนแจ่มแจ้งเท่าท่านพระครู แล้วก็ไม่เคยเห็นพระมัคคุเทศก์รูปใดบรรยายได้อย่างนี้ ท่านคิดว่าจะต้องให้ความสำคัญกับการเจริญพระกรรมฐานให้มากขึ้น จะได้บรรยายได้เก่งเหมือนท่านสมภารวัดป่ามะม่วง คิดดังนี้แล้วจึงเริ่มการบรรยาย

"หลังจากทรงพิจารณาปฏิจจสมุปบาทตลอด ๗ วัน ในสัปดาห์ที่หนึ่งแล้ว ในสัปดาห์ที่สองได้เสด็จไปประทับยืนด้านทิศอีสาน ทรงจ้องดูต้นมหาโพธิ์ไม่กะพริบพระเนตร ที่นั้นเรียกว่า *อนิมิสเจดีย์* สัปดาห์ที่สามทรงนิรมิตที่จงกรมขึ้นระหว่างกลางแห่งพระมหาโพธิ์และอนิมิสเจดีย์ เสด็จจงกรมตลอด ๗ วัน ที่นั้นเรียกว่า *รัตนจงกรมเจดีย์* สัปดาห์ที่สี่ประทับนั่งขัดบัลลังก์พิจารณา

พระอภิธรรมปิฎก ณ เรือนแก้วที่เทวดานิรมิตในทิศพายัพแห่งต้นมหาโพธิ์ ที่นั้นเรียกว่า *รัตนฆรเจดีย์* สัปดาห์ที่ห้าประทับใต้ร่มไม้ไทรชื่อ *อชปาลนิโครธ* ทรงตอบปัญหาของพราหมณ์หุหุกชาติ แสดงสมณะและพราหมณ์ที่แท้ พร้อมทั้งธรรมที่ทำให้เป็นสมณะและเป็นพราหมณ์ สัปดาห์ที่...”

“ขออนุญาตขัดจังหวะครับ ผมขอความกรุณาช่วยขยายความเรื่อง พราหมณ์หุหุกชาติด้วยครับ” โยมเส็งอยากรู้รายละเอียด

“นิมนต์หลวงพ่อช่วยอธิบายให้โยมฟังด้วยครับ” พระมัคคุเทศก์โยนกลองมาที่สมภารวัดป่ามะม่วง ท่านพระครูจึงอธิบายว่า

“พราหมณ์หุหุกชาติมีนิสัยชอบตวาดข่มขู่ผู้อื่นด้วยวาจาว่า หึ หึ ได้มายังที่นั้นแล้วทูลถามพระพุทธเจ้าเรื่องพราหมณ์ และธรรมอันทำบุคคลให้เป็นพราหมณ์ พระพุทธองค์ตรัสตอบว่า พราหมณ์ผู้ใดที่บาปธรรมอันลอยเสียแล้ว ไม่มีกิเลสเป็นเครื่องขู่ผู้อื่นว่า หึ หึ เป็นคำหยาบ และไม่มีกิเลสอันย้อมจิตให้ติดแน่นดุจน้ำฝาด มีตนสำรวมแล้ว ถึงที่สุดแห่งเวทแล้ว มีพรหมจรรย์ได้อยู่จบแล้ว ผู้นั้นไม่มีกิเลสเครื่องฟูในโลกแม้น้อยหนึ่ง ควรกล่าวได้ว่าตนเป็นพราหมณ์โดยธรรม”

“อยู่ในพระไตรปิฎกเล่มที่เท่าไรจ๊ะ ข้ออะไร” แม่ชีป่วนถามขึ้นด้วยหวังจะลองภูมิท่านพระครู

“ถ้าเป็นพระสุตตันตปิฎก อยู่เล่มที่ ๒๕ ข้อ ๒๑ ถ้าเป็นพระวินัยปิฎก อยู่เล่มที่ ๔ ข้อ ๕” สมภารวัดป่ามะม่วงตอบโดยได้รับการช่วยเหลือจาก ‘เห็นหนอ’ แม่ชีป่วนไม่รู้ว่าที่ท่านตอบนั้นถูกหรือผิด เพราะไม่เคยอ่านพระไตรปิฎก ท่านพระครูรู้จึงย้อนถามว่า

"ที่อาตมาตอบมานี้แม่ชีว่าถูกหรือผิด"

"ฉันว่าถูก แต่ถึงจะผิดฉันก็ไม่รู้ เพราะฉันไม่เคยอ่านพระไตรปิฎก ที่ถามเพราะอยากจะลองภูมิท่าน" แม่ชีตอบตามตรง

"คนที่จะลองภูมิคนอื่น ตัวเองจะต้องรู้ด้วย ไม่เช่นนั้นจะรู้ได้อย่างไรว่าที่เขาตอบมานั้นผิดหรือถูก" ท่านพระครูถือโอกาสสอนแม่ชี

"หนูอยากฟังพระมัคคุเทศก์บรรยายต่อค่ะ สัปดาห์ที่หกพระพุทธเจ้าประทับที่ไหนคะ" นางสาวสายใยรักถามขึ้น พระเจริญจึงตอบว่า

"สัปดาห์ที่หกประทับใต้ต้นไม้จิกชื่อ *มุจจลินท์* มีฝนตก มุจจลินทนาคราชมาวงขนด แผ่พังพานปกป้องพระองค์ ทรงเปล่งอุทานแสดงความสุขที่แท้อันเกิดจากการไม่เบียดเบียน เป็นต้น สัปดาห์ที่เจ็ดประทับใต้ต้นไม้เกดชื่อ *ราชายตนะ* พ่อค้าสองคนคือ *ตปุสสะ* และ *ภัลลิกะ* ซึ่งเดินทางมาจากอุกกลชนบท ได้เข้ามาถวายข้าวสัตตุก้อน สัตตุผง และได้แสดงตนเป็นปฐมอุบาสก ถึงสรณะ ๒ คือ พุทธสรณะ และธัมมสรณะ"

"ทำไมไม่ถึงสังฆสรณะด้วยครับ ทำไมถึงแค่สอง" อุบาสกหนุ่มที่หมายปองนางสาวสายใยรักถามบ้าง เขามิรู้ดอกว่าได้ปล่อยไก่ตัวเบ้อเริ่มออกไป

"เพราะในเวลานั้นมีสรณะเพียงสอง สังฆสรณะยังไม่มี" พระเจริญตอบแล้วจึงอธิบายต่ออีกว่า

"เมื่อสิ้นสัปดาห์ที่เจ็ดจึงเสด็จกลับไปประทับใต้ต้นอชปาลนิโครธอีก ทรงดำริถึงความลึกซึ้งแห่งธรรมที่พระองค์ตรัสรู้ คือ ปฏิจจสมุปบาท และ นิพพาน แล้วน้อมพระทัยที่จะไม่แสดงธรรม เป็นเหตุให้สหัมบดีพรหมมากราบทูลอาราธนา และ ณ ที่นี้เช่นกัน

ได้ทรงพระดำริเกี่ยวกับสติปัฏฐาน ๔ ที่เป็นเอกายนมรรค และอินทรีย์ ๕ อันมีอมตธรรมเป็นที่หมาย...”

“เอกายนมรรค อินทรีย์ ๕ และ อมตธรรม คืออะไรคะ” โยมผ่องใสอยากรู้

“นิมนต์หลวงพ่อวัดป่ามะม่วงช่วยอธิบายหน่อยครับ ผมไม่ค่อยสันทัดสักเท่าไร” พระเจริญนิมนต์พระครูเจริญ สมภารวัดป่ามะม่วงจึงอธิบายว่า

“เอกายนมรรค แปลว่า ทางอันเอกหรือทางสายเอก ซึ่งหมายถึงข้อปฏิบัติอันประเสริฐที่จะนำผู้ปฏิบัติไปสู่ความบริสุทธิ์หมดจด หมดทุกข์และบรรลุนิพพาน ได้แก่ สติปัฏฐาน ๔ ดังพระพุทธวจนะมาในบาลีว่า *‘เอกายโน อยํ ภิกฺขเว มคฺโค สตฺตานํ วิสุทฺธิยา โสกปริเทวานํ สมติกฺกมาย ทุกฺขโทมนสฺสานํ อตฺถงฺคมาย ญายสฺส อธิคมาย นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยาย ยทิทํ จตฺตาโร สติปฏฺฐานา...’* จากพระไตรปิฎกเล่ม ๑๐ และเล่ม ๑๒” แม่ชีป่วนกำลังจะถามว่า “ข้ออะไร” ท่านพระครูรู้ จึงชิงบอกเสียก่อนว่า

“ถ้าอยากรู้ว่าข้ออะไรให้ไปอ่านเอง ขืนบอกหมดก็จะไม่อ่าน”

“แล้วอินทรีย์ ๕ คืออะไรคะ” โยมผ่องใสถามอีก

“อินทรีย์ แปลว่า ความเป็นใหญ่ สภาพที่เป็นใหญ่ในกิจของตน หรือธรรมที่เป็นเจ้าการในการทำหน้าที่อย่างหนึ่งๆ อินทรีย์ ๕ ได้แก่ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา อินทรีย์เป็นเจ้าการในการครอบงำเสียซึ่งธรรมที่ตรงข้ามแต่ละอย่าง คือ ความไร้ศรัทธา ความเกียจคร้าน ความประมาท ความฟุ้งซ่าน และความหลงงมงาย ตามลำดับ แม่ชี ความประมาทเป็นธรรมที่ตรงข้ามกับอะไร” ท่านถามแม่ชีป่วน

กท. 8 ยก 17

"ไม่ทราบค่ะ" แม่ชีตอบ

"ตรงข้ามกับสติค่ะ" นางสาวสายใยรักตอบเมื่อเห็นว่าแม่ชีป่วนตอบไม่ได้ แม่ชีวัยหกสิบจึงขว้างค้อนใส่หญิงสาวอายุคราวลูก

"ความไร้ศรัทธาเป็นธรรมที่ตรงข้ามกับศรัทธา ความเกียจคร้านเป็นธรรมที่ตรงข้ามกับวิริยะ ความฟุ้งซ่านเป็นธรรมที่ตรงข้ามกับสมาธิ และความหลงงมงายเป็นธรรมที่ตรงข้ามกับปัญญาครับ" โยมเส็งช่วยตอบส่วนที่เหลือ แม่ชีป่วนจึงหันไปขว้างค้อนใส่โยมเส็งอีกคนหนึ่ง

"หลวงพ่อคะ ฉันฟังหลวงพ่อบรรยายรู้สึกว่าปัญญาจะเกิดบ้างแล้ว หลวงพ่ออธิบายเอกายนมรรคกับอินทรีย์ ๕ ทำให้ฉันหาคำตอบได้ว่า อมตธรรมคืออะไร" โยมผ่องใสพูดด้วยเสียงใสๆ อย่างที่ไม่เคยใสมาก่อน

"โยมหาคำตอบได้ว่าอย่างไร อมตธรรมคืออะไร" ท่านพระครูถาม

"คือนิพพานค่ะ อมตธรรม แปลว่า ธรรมที่ไม่ตาย ซึ่งก็คือนิพพาน เพราะนิพพานเป็นธรรมที่ไม่ตายค่ะ"

"เก่งมาก อาตมาขอชมเชย เอ. รู้สึกว่ามีแต่โยมที่ถาม แสดงว่าพระท่านเข้าใจดี จึงไม่ถาม" พระธวัชรีบตอบว่า

"ถึงเข้าใจไม่ดีก็ไม่กล้าถามครับ เพราะกลัวจะอายโยม ผมรู้สึกว่าโยมที่มาคณะนี้เก่งกันทุกคน เล่นเอาพระอย่างพวกผมต้องอายไปตามๆกัน หรือท่านขุนทดกับท่านรสสุคนธ์ว่าอย่างไร" ท่านถามเพื่อนบรรพชิตอีกสองรูป

"ผมเห็นด้วย โยมคณะนี้เก่งกันทุกคนอย่างที่ท่านธวัชว่า ผมรู้สึกอายเสียแล้ว กลับไปเห็นจะต้องเล่าเรียนศึกษาให้มากกว่านี้ จะได้ไม่อายโยม" พระขุนทดพูด

"เดี๋ยวนี้ญาติโยมเก่งเรื่องธรรมะ เก่งกว่าพระเสียอีก" พระรสสุคนธ์เสริม ท่านพระครูจึงพูดความจริงตามที่ 'เห็น' ว่า

"ท่านฟังผมพูดนะ ผมไม่ใช่หมอดู แต่ผมขอทำนายว่า ในอนาคต คฤหัสถ์จะรู้ธรรมะมากกว่าบรรพชิต เพราะบรรพชิตพากันไปรู้เรื่องทางโลกมากกว่าที่จะศึกษาทางธรรม จนกลายเป็นว่า ถ้าอยากรู้เรื่องทางโลกให้ไปถามพระ อยากรู้เรื่องธรรมะให้ไปถามโยม ท่านคอยดูว่าจะเป็นอย่างที่ผมพูดหรือไม่"

"ต้องเป็นอย่างนั้นแน่นอน" หลวงพ่อวัดดอนเมืองรีบสนับสนุน

"เอาละ เมื่อได้ข้อสรุปแล้ว ทีนี้ผมก็จะถามมัคคุเทศก์ว่าในพุทธประวัติที่กล่าวถึงพระพุทธเจ้าเสวยวิมุติสุขเป็นเวลา ๗ สัปดาห์นั้น อยู่ในพระไตรปิฎกเล่มที่เท่าไร และตรงกับในอรรถกถาหรือไม่" พระครูเจริญถามพระเจริญ

"ผมจำไม่ได้ครับว่าอยู่ในพระไตรปิฎกเล่มที่เท่าไร จำได้แต่ว่าไม่ตรงกับในอรรถกถา เพราะในพระไตรปิฎกกล่าวถึงเหตุการณ์ในสัปดาห์ที่หนึ่ง และสัปดาห์ที่ห้าถึงเจ็ด ส่วนเหตุการณ์ในสัปดาห์ที่สองถึงสี่นั้น เป็นส่วนที่พระอรรถกถาจารย์กล่าวแทรกเข้ามา"

"ถูกแล้ว เหตุการณ์ตอนเสวยวิมุติสุขหลังตรัสรู้ ปรากฏในมหาวรรคแห่งพระวินัยปิฎก ซึ่งเป็นพระไตรปิฎกเล่มที่ ๔ ส่วนเรื่องดำริถึงสติปัฏฐานและอินทรีย์มาในสังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ซึ่งเป็นพระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๙ แม่ชีไปอ่านเสียนะ จะได้ไม่ต้องถามว่าข้อที่เท่าไร" ท่านรีบบอกแม่ชีป่วนเสียก่อนที่จะถูกถาม

"ฉันไม่มีเวลาหรอกจ้ะ หลวงพ่อ"

"แล้วมีเวลาทำอะไรบ้างล่ะ หรือว่าเอาเวลาไปเดินจงกรมและนั่งกำหนด พอง-หนอ ยุบ-หนอ"

"เรื่องปฏิบัติ ฉันก็ไม่มีเวลาอีกนั่นแหละ" แม่ชีสารภาพ

"ถ้าอย่างนั้นก็บอกอาตมาสิว่า แม่ชีมาอยู่ที่นี่ทำอะไรบ้าง"

"ฉันก็ทำอาหารถวายพระ พอตกบ่ายก็จะมาสวดมนต์ที่นี่ ฉันสวดมนต์เก่งนะ ยอดพระกัณฑ์ไตรปิฎกฉันก็สวดได้" แม่ชีอวด

"แต่ไม่มีเวลาปฏิบัติ ก็ไหนว่าเป็นลูกศิษย์ท่านเจ้าคุณอาจารย์"

"แหม หลวงพ่อ ลูกศิษย์ก็ต้องมีดีบ้าง เก๊บ้าง ฉันเป็นพวกเก๊จ้ะ ลูกศิษย์ของหลวงพ่อดีหมดทุกคนหรือเปล่าล่ะจ๊ะ" แม่ชีย้อนถาม

"ไม่หมด ที่ดีมีน้อย แต่ที่เก๊อย่างแม่ชีมีเยอะ" ท่านพระครูตอบ พระมัคคุเทศก์เห็นว่าท่านพระครูกับแม่ชีป่วนคงจะถกเถียงกันอีกนาน จึงพูดตัดบทว่า

"เอาละ วันนี้เราก็ได้ความรู้กันพอสมควรแล้ว ทีนี้เราก็จะไปทัศนศึกษากันทางฝั่งโน้นของแม่น้ำเนรัญชรา จะต้องเดินลุยข้ามแม่น้ำไป รถจะไปส่งจุดที่ใกล้ที่สุด จากนั้นเราก็จะลงจากรถแล้วเดินลุยข้ามแม่น้ำเนรัญชราไปบ้านพระนางสุชาดา ซึ่งอยู่หมู่บ้านเสนานิคม พระนางสุชาดาคือธิดานายบ้าน ที่ถวายข้าวมธุปายาสเจ้าชายสิทธัตถะในวันตรัสรู้" ท่านพระครูรู้สึกแปลกหูกับคำว่า "พระนางสุชาดา" เพราะในพุทธประวัติมีกล่าวถึง นางสุชาดา ไม่มีคำว่า 'พระ'

"ไปกันเดี๋ยวนี้เลยใช่ไหมคะ" โยมผ่องใสถามขึ้น

"เดี๋ยวนี้เลย กราบต้นมหาโพธิ์ แล้วไปกราบพระพุทธเมตตา จากนั้นก็เดินไปขึ้นรถบัส อาตมาขอเตือนว่าเมื่อไปถึงชายฝั่งแม่น้ำให้เดินอย่างระมัดระวัง ประเดี๋ยวจะไปเหยียบกับระเบิดแขกเข้า"

"มีกับระเบิดด้วยหรือครับ" อุบาสกหนุ่มถามด้วยเกรงจะไม่ปลอดภัยในชีวิต

"ขี้แขกน่ะคุณ ไม่ใช่ระเบิดจริงๆหรอก พวกแขกมันมานั่งขี้อยู่ริมแม่น้ำ ถ้าเดินไม่ระมัดระวังจะไปเหยียบเข้า" แม่ชีป่วนอธิบายในฐานะ 'คนในพื้นที่'

"อย่างนั้นหรอกหรือครับ ผมคิดว่าเป็นระเบิดจริงๆ ผมมาแสวงบุญนะครับ ไม่ได้มารบทัพจับศึก" พูดแบบห่วงอาลัยในชีวิต

"ไม่ต้องกลัวหรอกโยม เรามาอยู่ในพุทธภูมิ คือในดินแดนของพระพุทธเจ้า พระพุทธานุภาพย่อมคุ้มครอง แต่ถ้าเรามีกรรมที่จะต้องมาตาย ณ ที่นี้ ก็ถือเสียว่าดีกว่าไปตายที่อื่น" ท่านพระครูพูดปลอบให้เขาหายกลัว

เมื่อกราบพระพุทธเมตตาในพระเจดีย์แล้ว คณะผู้แสวงบุญก็พากันเดินไปขึ้นรถบัสที่จอดรออยู่ โชเฟอร์ออกรถแบบไม่เร่งร้อน รถวิ่งผ่านร้านขายของ ซึ่งเป็นคูหาเล็กๆ เจ้าของร้านนั่งยองๆอยู่หน้าร้านอย่างหงอยเหงา เพราะขายไม่ค่อยดี โยมเส็งแอบสังเกตว่าคนขายของมีแต่ผู้ชาย ไม่มีผู้หญิงเลย

"แม่ชีคะ ทำไมแขกเขาชอบนั่งทับแตงโม" นางสาวสายใยรักถามแม่ชีป่วน

"หนูรู้ได้อย่างไร" แม่ชีถาม คำถามที่หญิงสาวถามก็เหมือนกับที่แม่ชีเคยถามพระเมื่อตอนมาอินเดียใหม่ๆ

"ก็หนูเห็นลูกกลมๆมันอยู่ตรงหน้าเขา แล้วเขาเอาโสร่งปิดไว้" หญิงสาวอธิบายตามภาพที่เห็น แม่ชีป่วนตอบด้วยเสียงที่ได้ยินกันทั้งรถว่า

"ไม่ใช่แตงมงแตงโมอะไรหรอก นั่นมันหำแขก พวกแขกหำมันโต เวลานั่งเลยป่องออกมา ดูเผินๆเหมือนนั่งทับแตงโม"

เสียงคนฟังพากันหัวเราะคิกคักทั้งพระทั้งโยม

"อะไรอีกล่ะแม่ชี ไปยุ่งอะไรกับหำแขก" พระมัคคุเทศก์ถามยิ้มๆ

"ฉันไม่ได้ยุ่ง หนูนี่เขาถามฉันว่าทำไมแขกเขาชอบนั่งทับแตงโม ฉันก็เลยต้องอธิบายให้เขาฟัง ตอนฉันมาอินเดียใหม่ๆก็สงสัยแบบเดียวกันนี้ เคยถามมหาหนุ่มรูปหนึ่งที่เป็นมัคคุเทศก์ ท่านก็หน้าแดงเลย"

"แล้วท่านตอบหรือเปล่า"

"ท่านไม่ยอมตอบ ท่านบอกว่าไว้โยมอยู่ไปนานๆก็จะรู้เอง ทีนี้พอฉันเห็นหำเจ้าทุกโข ฉันก็เลยรู้ว่านั่นไม่ใช่แตงโม ผู้ชายแขกเมืองนี้มีเวรมีกรรมนะ มีกรรมที่หำโต ไปไหนก็ต้องแบกหำไป"

"ขนาดนั้นเชียวหรือ แม่ชีไม่ได้พูดเกินความจริงนะ" อุบาสกหนุ่มไม่อยากจะเชื่อ

"ถ้าพูดเกินความจริงฉันก็มุสาน่ะซิ ฉันเป็นชีถือศีล ๘ จะมุสาได้อย่างไร นั่นคุณเห็นไหม ที่ตากอยู่นั่นน่ะ นั่นแหละคือกางเกงในแขก" แม่ชีชี้ไปที่ผ้าสามเหลี่ยมมีสายยาวประมาณหนึ่งเมตรมุมละสาย แล้วอธิบายต่อว่า

"พวกแขกมันชอบตากกางเกงในไว้หน้าบ้าน ไม่รู้มันมีเคล็ดอะไร"

"ผมยังนึกไม่ออกเลยว่า ผ้าสามเหลี่ยมนั่นจะเป็นกางเกงในได้อย่างไร"

"ได้สิคุณ เวลามันนุ่ง จะใช้เวลามากกว่ากางเกงในที่เราเห็นๆกัน"

"แม่ชีไปเห็นเขานุ่งตอนไหน เป็นชีไปแอบดูเขานุ่งกางเกงใน ไม่อาบัติหรือ" อุบาสกหนุ่มพูดเสียงติเตียน

"จะอาบัติได้อย่างไร ฉันเป็นชีถือศีลแค่ ๘ ข้อ ไม่ได้เป็นพระจะได้อาบัติ เพราะพระถือศีล ๒๒๗ ข้อ" แม่ชีกล่าวแก้

"แล้วแม่ชีไปเห็นแขกใส่กางเกงในตอนไหนล่ะ"

"ตอนไปแม่น้ำคงคา เทศกาลอาบน้ำล้างบาป พวกฮินดูจะไปอาบน้ำในแม่น้ำคงคาทั้งผู้หญิงผู้ชาย ผู้หญิงแขกเขานุ่งส่าหรีไม่มีกางเกงใน ที่ไม่มีเพราะเขาจะได้ฉี่ได้สะดวก ผู้หญิงแขกเขายืนฉี่นะ ไม่ได้นั่งฉี่เหมือนผู้หญิงไทย ขนาดมาอาบน้ำล้างบาปเขาก็ยืนฉี่ลงในแม่น้ำนั่นแหละ"

"แม่ชีรู้ได้อย่างไรว่าเขาฉี่"

"ก็ส่าหรีมันบาง เวลาเปียกน้ำเห็นหมดเลย คือเห็นสายน้ำมันไหลลงมาจากหว่างขา แล้วเขาก็วักน้ำตรงที่ฉี่ลงไปมาล้างหน้าบ้วนปาก ฉันเห็นแล้วจะอ้วก"

"แล้วพวกผู้ชายล่ะ"

"ผู้ชายก็แก้ผ้าเลย เขาจะวางกางเกงในไว้ที่ริมฝั่ง ให้ผลัดกันเฝ้า ขืนไม่เฝ้าก็ถูกขโมยเพราะพวกแขกที่จนๆนั้นจะไม่มีเงินซื้อกางเกงใน อย่างเจ้าทุกโขน่ะ มันจนขนาดไม่มีเงินซื้อกางเกงในแต่มีเงินซื้อเหล้า เวลามันตัดหญ้าก็จะเอาหำพาดไว้บนก้อนอิฐจะได้ไม่หนัก ฉันเห็นแล้วรู้สึกทุเรศทุรัง ทีนี้วิธีนุ่งกางเกงในของพวกแขก เขาก็จะเอาส่วนที่เป็นผ้าพันหำไว้ แล้วเอาส่วนที่เป็นสายนั้นคล้องคอ ฉันถึงบอกว่าพวกผู้ชายแขกมีเวรกรรม ไปไหนต้องแบกหำไปด้วย" แม่ชีป่วนเล่าจากประสบการณ์ที่พานพบ

เมื่อรถมาถึงริมฝั่ง คณะผู้แสวงบุญก็ลงเดิน พระมัคคุเทศก์ก็ย้ำว่า "เดินดีๆนะครับพระคุณเจ้า ญาติโยมก็เดินดีๆ อย่าไปเหยียบกับระเบิดแขกเข้า" บรรพชิตและคฤหัสถ์พากันเดินอย่างระมัดระวัง ท่านพระครูกำหนด 'ขวา-ซ้าย' ทุกย่างก้าว และท่านก็ได้

รับอานิสงส์ของการเดินจงกรมที่ไม่มีบอกไว้ในพระไตรปิฎก กล่าวคือ ในปัญจกนิบาตพระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๒ ได้กล่าวถึงอานิสงส์ของการเดินจงกรมไว้ ๕ ประการคือ หนึ่ง อดทนต่อการเดินทางไกล สอง อดทนต่อความเพียร สาม มีอาพาธน้อย สี่ อาหารที่กิน ดื่ม เคี้ยว ลิ้มรสแล้วย่อมย่อยไปด้วยดี และห้า สมาธิที่ได้ในขณะจงกรมย่อมตั้งอยู่ได้นาน แต่อานิสงส์ที่ท่านพระครูได้จากจงกรมไม่มีในพระไตรปิฎก นั่นคือทุกย่างก้าวที่ท่านเหยียบย่าง ท่านรู้ได้ว่าตรงไหนมีอุจจาระแขกที่เอาทรายทับไว้ ท่านก็จะเลี่ยงไม่ไปเหยียบเข้า นี่คืออานิสงส์ที่ได้จากการเดินจงกรมซึ่งไม่มีในพระไตรปิฎก การปฏิบัติตามคำทรงสอนของพระบรมศาสดาสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทุกเมื่อ

"ตายแล้ว ฉันเหยียบขี้แขกเข้าแล้ว" เสียงแม่ชีป่วนร้องขึ้น

"ไปล้างในแม่น้ำสิ" พระมัคคุเทศก์แนะนำ

"เรื่องอะไรฉันจะล้าง ทิ้งรองเท้าง่ายกว่า" ว่าแล้วก็สลัดรองเท้าฟองน้ำทิ้งไป

"ประเดี๋ยวเหยียบอีก ทีนี้ก็เปื้อนเท้าน่ะสิ" พระเจริญท้วง

"เปื้อนฉันค่อยล้าง ล้างเท้าง่ายกว่าล้างรองเท้า" แม่ชียังคงยืนยันที่จะไม่ล้างรองเท้า

เมื่อคณะผู้ปฏิบัติธรรมเดินไปถึงหมู่บ้านนางสุชาดา บรรดาเด็กๆก็พากันมารุมล้อมขอเงิน พระมัคคุเทศก์กำชับญาติโยมว่าให้ใจแข็ง เกิดให้คนหนึ่งก็จะมารุมทึ้งกันเป็นร้อยๆ ท่านพระครูรู้สึกสงสารพวกเขา หากก็ต้องทำตามที่พระมัคคุเทศก์แนะนำ จึงได้แต่แผ่เมตตาในใจให้พวกเขามีความสุข อย่าได้มีเวรซึ่งกันและกัน

อย่าพยาบาทเบียดเบียนกัน อย่าได้มีความทุกข์กายทุกข์ใจ ขอให้มีความสุข รักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัยทั้งสิ้น

พระมัคคุเทศก์บรรยายเรื่องราวของนางสุชาดาผิดไปจากพระไตรปิฎกและอรรถกถา เช่น บรรยายว่านางถวายข้าวมธุปายาสแด่เจ้าชายสิทธัตถะ ผู้ซึ่งบำเพ็ญทุกรกิริยาอดอาหารมานานถึง ๖ ปี เรียกนางสุชาดาว่าพระนางสุชาดา และซ้ำร้ายไปกว่านั้นยังบอกอีกว่า พระนางสุชาดาได้บรรลุอรหัตตผลเป็นพระอรหันต์ เพราะอานิสงส์ที่ได้จากการถวายข้าวมธุปายาส ท่านจะต้องหาโอกาสทำความเข้าใจกับพระมัคคุเทศก์ เพราะการบรรยายธรรมให้ความรู้แก่ญาติโยมหรือบรรพชิตถือว่าได้บุญมาก แต่ถ้าให้ความรู้ที่ไม่ถูกต้องก็ถือว่าบาปมากเช่นกัน

๒๒

จ้างฆ่าสามี

ด้วยจิตที่เปี่ยมด้วยเมตตาบวกกับความเป็นกัลยาณมิตร พระครูเจริญจึงพูดกับพระเจริญหลังจากที่ทุกคนขึ้นมาบนรถแล้วว่า

"ท่านบรรยายไม่ตรงกับพระไตรปิฎกหลายเรื่อง ไม่ทราบว่าท่านเอาข้อมูลมาจากไหนครับ" หากเป็นคนอื่นที่ไม่ใช่ท่านพระครู พระเจริญจะต้องคิดว่าท่านกำลังถูกปรามาส แต่เพราะผู้พูดเป็นพระภิกษุผู้เปี่ยมด้วยวิชชาและจรณะ พระเจริญจึงไม่คิดเช่นนั้น และที่สำคัญคือท่านอยากได้ความรู้จากเพื่อนพรหมจรรย์รูปนี้ เพราะจะเป็นประโยชน์มหาศาลกับการเป็นมัคคุเทศก์ของท่าน พระภิกษุที่มาอยู่ประเทศนี้มักถูกเพื่อนภิกษุด้วยกันดูหมิ่นด้วยวลีว่า "หิ้วย่ามตามทัวร์" ซึ่งในความหมายคือเป็น "พระหากิน" และบางรูปก็ไม่มีความรู้ความเข้าใจที่แท้จริง จึงบรรยายผิดๆถูกๆ ทำให้ผู้ฟังไม่ได้รับความรู้ที่ถูกต้อง นับเป็นโอกาสอันดีที่ท่านได้มาพบนักปราชญ์ราชบัณฑิต จึงต้องกอบโกยความรู้ให้มากที่สุด คิดดังนี้แล้วจึงตอบว่า

"ผมก็จำๆมาจากหนังสือบ้าง จากพระมัคคุเทศก์บรรยายบ้างครับหลวงพ่อ"

"ท่านไม่ได้อ่านพระไตรปิฎกหรอกหรือ"

"ไม่ได้อ่านครับ เพราะผมไม่รู้มาก่อนว่าจะต้องมาเป็นมัคคุเทศก์"

"แต่ในเมื่อท่านเป็นแล้ว ท่านต้องอ่านพระไตรปิฎก จะได้ให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ผู้ฟัง ญาติโยมที่มาแสวงบุญบางคนก็เป็นครูบาอาจารย์ ฟังแล้วก็นำไปถ่ายทอดให้ลูกศิษย์ต่อไปอีก ถ้าท่านให้ความรู้ที่ไม่ถูกต้อง คนฟังก็จะนำไปถ่ายทอดอย่างผิดๆ เมื่อเป็นเช่นนี้ก็จะพากันเข้าใจพระศาสนาอย่างผิดๆต่อไปอีก ซึ่งนับเป็นเรื่องอันตรายมาก ไม่ทราบว่าท่านเห็นด้วยกับที่ผมพูดหรือเปล่า ถ้าไม่เห็นด้วยก็ไม่เป็นไร"

"เห็นด้วยครับหลวงพ่อ นี่ก็แสดงว่าพระที่บรรยายท่านก็ไม่ได้อ่านพระไตรปิฎก และหนังสือที่มีคนเขียนขึ้นมาก็คงไม่ได้อ้างอิงพระไตรปิฎก" หลวงพ่อวัดดอนเมืองจึงพูดจากประสบการณ์ของท่านว่า

"ก็คนที่เขียนส่วนมากเป็นโยมที่พอจะมีความรู้อยู่บ้าง เมื่อมาอินเดีย เขาฟังพระมัคคุเทศก์บรรยายก็นำไปเขียนเป็นหนังสือ เมื่อพระบรรยายผิดเขาก็เลยเขียนออกมาผิดๆ ผมจึงขอสรุปว่าญาติโยมอย่าไว้ใจพระ และพระก็อย่าไว้ใจญาติโยม นี่ผมไม่ได้ยุยงให้พระและญาติโยมระแวงสงสัยซึ่งกันและกันนะ เพียงแต่จะบอกว่าในเรื่องของพระศาสนา ทั้งพระและญาติโยมจะต้องไว้ใจพระไตรปิฎกเท่านั้น"

"แล้วอรรถกถาไว้ใจได้ไหมครับ" พระมัคคุเทศก์ถาม

"ถ้าตรงกับพระไตรปิฎกก็ไว้ใจได้ แต่ถ้าขัดแย้งกับพระไตรปิฎก ผมว่าเราต้องเชื่อพระไตรปิฎกเพราะเป็นหลักฐานปฐมภูมิ ส่วนอรรถกถาเป็นหลักฐานทุติยภูมิ" หลวงพ่อวัดดอนเมืองตอบ

"นอกจากหลักฐานจากพระไตรปิฎกซึ่งเป็นลายลักษณ์

อักษรแล้ว สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่ผมเห็นว่าจำเป็นมาก คือต้องเจริญพระกรรมฐาน เพราะทำให้เกิดปัญญา ถ้าท่านอ่านพระไตรปิฎกและเจริญพระกรรมฐาน ผมว่าท่านจะเป็นมัคคุเทศก์ที่ยอดเยี่ยมไม่มีใครเทียมได้” ท่านให้กำลังใจพระมัคคุเทศก์

“หรือครับ ถ้าอย่างนั้นผมเห็นจะต้องเข้ากรรมฐานสักเจ็ดวัน จะได้เป็นมัคคุเทศก์ที่มีคุณภาพ แต่เมื่อสักครู่นี้ที่หลวงพ่อบอกว่าผมบรรยายไม่ถูกต้องนั้น ผมจะขอความกรุณาหลวงพ่อช่วยบรรยายแก้ให้ถูกต้องด้วย เพื่อประโยชน์ของญาติโยมและผมก็จะได้ประโยชน์ด้วย ต่อไปผมจะได้ไม่บรรยายผิด ๆ อีก”

“ถ้าอย่างนั้นท่านต้องตกลงกับคณะเขาให้เรียบร้อย ประเดี๋ยวจะกลายเป็นว่าผมก้าวก่าย” ท่านต้องการลองใจภิกษุหนุ่มว่าจะยอมรับความบกพร่องผิดพลาดของตนหรือไม่ ความที่อยากได้ความรู้จากท่านพระครู พระเจริญจึงหยิบไมโครโฟนขึ้นมา แล้วประกาศแก่คณะผู้แสวงบุญว่า

“ขออภัยต่อพระคุณเจ้าและญาติโยมทุกท่าน ในฐานะมัคคุเทศก์ ผม/อาตมาต้องขออภัยในความผิดพลาดที่ให้ข้อมูลในการบรรยายไม่ถูกต้องตรงตามพระไตรปิฎก และในโอกาสนี้ ผม/อาตมาจึงขอกราบอาราธนาพระเดชพระคุณพระครูเจริญแห่งวัดป่ามะม่วง ได้กรุณาบรรยายในส่วนที่ผม/อาตมาบรรยายไม่ถูกต้องนั้นให้ถูกต้องตรงตามพระไตรปิฎกด้วย ขอกราบอาราธนาครับ” ท่านไหว้และส่งไมโครโฟนให้ท่านพระครู สมภารวัดป่ามะม่วงจึงอารัมภบทว่า

“ท่านคณะผู้แสวงบุญทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ผู้เลื่อมใสในพระศาสนา พวกเราได้ชื่อว่าลงเรือลำเดียวกัน เพราะฉะนั้นเมื่อมีอะไรผิดพลาดบกพร่องก็ต้องรับผิดชอบร่วมกัน อย่างเรื่องที่พระ

มัคคุเทศก์บรรยายไปเมื่อสักครู่ ผม/อาตมาเห็นว่ามีหลายจุดที่ไม่ถูกต้องตรงตามพระไตรปิฎก ผม/อาตมาจึงติงท่านและท่านก็ใจกว้างยอมรับความผิดพลาด ซึ่งผม/อาตมาขอชมเชยจากใจจริงและได้แนะนำท่านว่า ท่านจะต้องค้นคว้าข้อมูลจากพระไตรปิฎกมาบรรยาย ไม่ใช่จำมาจากบุคคลอื่น หรืออ่านหนังสือที่ผู้เขียนไม่มีความรู้ทางศาสนา และเราจะรู้ว่าบุคคลผู้นั้นมีความรู้หรือไม่ก็พิจารณาที่ข้อมูลที่เขานำมาเขียน ว่านำมาจากพระไตรปิฎกหรือเปล่า ถ้าไม่มีการอ้างอิงจากพระไตรปิฎกเลยก็อย่าเพิ่งเชื่อ” สุภาพบุรุษคนหนึ่งยกมือแล้วเรียนถามว่า

“แล้วถ้ามีคนมาทักท้วงเราว่า พระไตรปิฎกเชื่อถือได้มากน้อยแค่ไหน สิ่งที่บันทึกไว้ถูกต้องหรือไม่อย่างไร พูดให้สั้นกว่านั้นคือ ถ้าเขาไม่เชื่อพระไตรปิฎก เราจะทำอย่างไรครับ”

“ถ้าเขาไม่เชื่อพระไตรปิฎก เขาก็ไม่ใช่ชาวพุทธ คนประเภทนี้จัดเป็นมิจฉาทิฏฐิ คือผู้มีความเห็นผิดไปจากความจริง เราก็ไม่ต้องไปทำอะไร ต้องปล่อยเขาไป คงยังไม่ถึงเวลาที่เขาจะเกิดปัญญาเห็นสิ่งทั้งหลายถูกต้องตามเป็นจริง เราช่วยอะไรเขาไม่ได้ อย่าว่าแต่เราเลย แม้พระพุทธองค์ก็ยังไม่สอนคนประเภทนี้ พระองค์ทรงสอนเฉพาะเวไนยบุคคล คือบุคคลที่พึงสั่งสอนได้ ส่วนอเวไนยบุคคลพระองค์ทรงปล่อยไปตามกรรมของเขา ในพุทธคุณ ๙ ข้อที่ ๖ ที่ว่า ‘**อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ** แปลว่า ทรงเป็นผู้สามารถฝึกบุรุษที่สมควรฝึกได้อย่างไม่มีใครยิ่งกว่า’ หมายความว่า ทรงฝึกเฉพาะผู้ที่สมควรฝึกได้ คือเวไนยบุคคล ไม่ได้ฝึกอเวไนยบุคคลด้วย เพราะคนประเภทหลังฝึกไม่ได้...”

“พระพุทธองค์ทรงฝึกแต่บุรุษหรือคะ ทำไมพระองค์ไม่ทรงฝึกสตรีด้วย” นางสาวสายใยรักทักท้วง หล่อนไม่กล้าคิดว่าพระ

พุทธองค์ทรงลำเอียง เพราะผู้ที่ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย่อมปราศจากความลำเอียงหรืออคติใดๆ

"พระองค์ทรงสอนทั้งบุรุษและสตรี ตามคำสอนในพระพุทธศาสนา บุรุษและสตรีมีศักยภาพในการบรรลุธรรมเท่าเทียมกัน ดังจะเห็นได้จากการที่ทรงมีพุทธานุญาตให้สตรีบวชเป็นภิกษุณีได้ ส่วนศาสนาอื่นๆในสมัยนั้นไม่อนุญาตให้สตรีบวช เพราะถือว่าสตรีไม่สามารถบรรลุธรรมได้ อย่างเช่น ศาสนาเชน หรือไชนะ สอนว่า หากสตรีต้องการบรรลุธรรม จะต้องอธิษฐานจิตว่า ชาติหน้าขอให้เกิดเป็นบุรุษเพศ คือจะต้องรอไปถึงชาติหน้า แต่ในพระพุทธศาสนาไม่ต้องรอถึงชาติหน้าก็ได้ หรืออย่างในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูก็จะมีคำสอนเรื่อง*อาศรม* ๔ หมายถึงช่วงหรือระยะเวลาของชีวิต นอกจากนี้คำว่าอาศรมยังหมายถึงที่สำหรับอยู่อาศัยของนักบวช ซึ่งนักบวชในที่นี้หมายเฉพาะบุรุษเพศ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เป็นศาสนาของคนส่วนใหญ่ในประเทศนี้ เป็นศาสนาที่เกิดขึ้นก่อนพระพุทธศาสนา ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู แบ่งออกเป็น ๓ ยุค คือ ยุคพระเวท กินเวลา ๙๐๐ ปี คือประมาณ ๑,๐๐๐-๑๐๐ ปีก่อนพุทธกาล ยุคพราหมณ์กินเวลา ๘๐๐ ปี คือประมาณ ๑๐๐ ปีก่อนพุทธกาลถึง พ.ศ. ๗๐๐ และยุคฮินดู ตั้งแต่ พ.ศ. ๗๐๐ เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน ในยุคพราหมณ์ซึ่งเป็นยุคที่สองนั้น การดำเนินชีวิตตามหลักศาสนาของบุคคลในวรรณะสูงทั้งสาม คือ พราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ จะต้องดำรงชีวิตตามหลักอาศรม ๔ อาศรมที่หนึ่งเรียกว่า *พรหมจรรย์* หมายถึง ช่วงชีวิตที่ใช้ในการศึกษาเล่าเรียนเพื่อนำความรู้มาแสวงหาทรัพย์สมบัติทางโลก เป็นระยะที่ต้องศึกษาเล่าเรียนสาระของพระเวท ยัญพิธี และวิชาการอื่นๆ อยู่กับครูเป็นเวลาอย่างน้อย ๑๒ ปี และในช่วงเวลาดังกล่าว ต้องปฏิบัติตาม

กฎข้อบังคับและคำสั่งของครูอย่างเคร่งครัด บุคคลที่อยู่ในอาศรมนี้เรียกว่า พรหมจารี อย่างอหิงสกะ อยู่กับครูต้องเชื่อฟังครูทุกอย่าง ครูใช้ให้ไปฆ่าคนก็ต้องทำ ฆ่าคนแล้วก็ตัดนิ้วมาร้อยเป็นพวงมาลัยคล้องคอไว้ จะได้รู้ว่าฆ่ามากี่คนแล้ว เพราะครูให้ฆ่าตั้งพันคน อหิงสกะสวมพวงมาลัยทำด้วยนิ้วมือ คนก็เลยเรียกท่านว่า องคุลิ-มาล ถ้าพระพุทธเจ้าไม่เสด็จไปโปรด ท่านจะต้องชดใช้กรรมในเมืองนรกนานมาก แต่เพราะท่านมาบวชในพระพุทธศาสนา และปฏิบัติธรรมจนสำเร็จมรรคผลเป็นพระอรหันต์ จึงไม่ต้องไปตกนรก”

“แบบนี้ถ้าใครฆ่าคนตายแล้วไม่อยากตกนรก ก็ต้องไปบวชอย่างพระองคุลิมาลใช่ไหมจ๊ะหลวงพ่อ” แม่ชีป่วนถามขึ้น

“อาตมาขอตอบว่าใช่และไม่ใช่” ท่านเริ่มยวนแม่ชีวัยหกสิบ

“หลวงพ่ออย่ายวนฉันสิ ฉันอยากได้ความรู้ ดูหน้าตาหลวงพ่อก็เป็นคนไท้คนไทย ไม่เห็นจะเหมือนญวนเลยสักนิด” ท่านพระครูถูกแม่ชีโต้กลับแบบยวนๆ

“อาตมาไม่ได้ยวน คนไทยจะไปเป็นคนญวนได้อย่างไรเล่า ที่อาตมาตอบว่าใช่และไม่ใช่ หมายความว่า ถ้าคนที่ทำบาปไว้มากแล้วมาบวชและปฏิบัติจนบรรลุอรหัตตผล ก็จะไม่ต้องตกนรก แต่ถ้าเขาฆ่าแม่ หรือฆ่าพ่อ หรือฆ่าพระอรหันต์ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสามอย่าง เขาก็จะไม่สามารถปฏิบัติจนบรรลุพระอรหัตได้ เพราะกรรมที่ทำเป็นครุกกรรม แปลว่ากรรมหนัก มี ๕ อย่างคือ มาตุฆาต ปิตุฆาต อรหันตฆาต โลหิตุปบาท และสังฆเภท กรรม ๕ อย่างนี้ผู้ใดทำเข้าแม้อย่างเดียว ก็ถือว่าตัดสวรรค์และมรรค ผลนิพพาน ต้องตกนรกเท่านั้น”

“เหมือนพระเทวทัตใช่ไหมจ๊ะ”

“เหมือนตรงไหนล่ะ” ท่านยังไม่วายยวน

"อ้าว ก็พระเทวทัตท่านทำกรรมหนักตั้งสองอย่างเลยถูกธรณีสูบไปนรกอเวจี" แม่ชีอธิบายขยายความ

"อ้อ อย่างนั้นหรอกหรือ แล้วกรรมหนักสองอย่างนั้นมีอะไรบ้าง" ท่านถามยิ้มๆ

"ฉันจะไปรู้เหรอ ก็ฉันไม่เคยอ่านพระไตรปิฎกนี่นา"

"ท่านทำโลหิตุปบาทกับสังฆเภทครับ" โยมเส็งตอบ เขารู้สึกแช่มชื่นปลอดโปร่งในหัวใจนับตั้งแต่วันแรกที่มา นอกจากเขาที่รู้สึกอย่างนี้แล้ว ก็มีท่านพระครูที่รู้สึกว่าท่านรู้ว่าโยมเส็งรู้สึกอย่างนี้ และท่านก็พอจะรู้ว่าความรู้สึกดังกล่าวเป็นอาการของคนที่จะได้พบของดีในชีวิต เป็นของดีที่เงินร้อยล้านพันล้านก็ซื้อไม่ได้

"ถูกแล้ว นั่นเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสมัยพุทธกาล ครั้นหลังพุทธกาลประมาณ ๑๐๐ ปี ก็มีคนทำครุกกรรมอีก คือพระมหาเทวะ ชาวเมืองมถุรา มีชีวิตอยู่ในรัชสมัยของพระเจ้ากาฬาโศกแห่งนครปาตลีบุตร พระมหาเทวะทำกรรมหนักกว่าพระเทวทัตเสียอีก คือ ทำครุกกรรมถึง ๔ อย่าง เรียงตามลำดับก่อนหลังของการทำคือ ปิตุฆาต อรหันตฆาต มาตุฆาต และสังฆเภท ไม่ได้ทำอย่างเดียวคือโลหิตุปบาท เพราะเป็นสมัยหลังพุทธกาล หากเป็นสมัยพุทธกาลอาจทำครบ ๕ อย่างก็ได้"

"นิมนต์หลวงพ่ออธิบายอาศรม ๔ ต่อด้วยครับ เพิ่งได้อาศรมเดียว" พระเจริญนิมนต์เพราะท่านอยากได้ความรู้ ท่านอยู่ในแดนพุทธภูมิอันเป็นแดนเกิดของพระพุทธศาสนา แต่หารู้ภูมิหลังของดินแดนแห่งนี้ไม่ ท่านพระครูจึงอธิบายต่อดังนี้

"อาศรมที่สองเรียกว่า*คฤหัสถย์* คือช่วงแสวงหาความสุขทางโลก มีครอบครัว บุตรธิดา แสวงหาทรัพย์สมบัติ ประกอบยัญพิธีและรับผิดชอบต่อชุมชน บุคคลที่อยู่ในช่วงนี้เรียกว่า *คฤหัสถ์* หมาย

ถึงผู้ครองเรือน อาศรมที่สามเรียกว่า *วานปรัสถย์* คือช่วงที่ต้องปฏิบัติธรรม หรือทำตนให้เป็นผู้สมบรูณ์ด้วยคุณธรรม โดยการออกไปอยู่อาศรมในป่า บำเพ็ญตบะและข้อปฏิบัติอื่นๆทางศาสนาอย่างเคร่งครัด บุคคลที่อยู่ในอาศรมนี้เรียกว่า *วานปรัสถ์* อาศรมที่สี่ซึ่งเป็นอาศรมสุดท้าย เรียกว่า *สันนยาสะ* คือการปฏิบัติเพื่อบรรลุโมกษะอันเป็นจุดหมายสุดท้ายของคนฮินดู เป็นช่วงที่สละสมบัติทุกอย่างเหลือแต่ผ้านุ่งกับภาชนะสำหรับภิกขาจารและหม้อน้ำ ออกจากอาศรมเที่ยวจาริกเร่ร่อนภิกขาจารเรื่อยไป ไม่ซ่องเสพสังคม พิจารณาเห็นความเสื่อมโทรม ปฏิกูล ระคนด้วยทุกข์ของร่างกาย ให้จิตใจสงบระงับ ครั้นสรีระแตกดับสลายเป็นวัตถุธาตุ อาตมันจะได้คืนสู่พรหมัน บุคคลที่อยู่ในอาศรมนี้เรียกว่า *สันนยาสี*

อาศรม ๔ นี้เรียกอีกอย่างหนึ่งเป็น *อัตถะ กามะ ธรรมะ* และ*โมกษะ* แต่ละช่วงกินเวลา ๒๕ ปี คืออาศรมพรหมจรรย์ หรืออัตถะ ตั้งแต่เกิดจนถึงอายุ ๒๕ อาศรมสันนยาสะ หรือโมกษะก็ตั้งแต่อายุ ๗๖-๑๐๐ ดังนี้เป็นต้น”

“อาศรมที่สามก็อายุ ๕๑ ไปจนถึง ๗๕ ใช่ไหมคะ” นางสาวสายใยรักเรียนถาม

“ถูกแล้ว อาศรมที่สามมีชื่อว่าอะไร หนูจำได้ไหม” ท่านถามสาวน้อยที่ได้คะแนนรองลงมาจากโยมเส็ง คะแนนในด้านจิตใจปลอดโปร่งแจ่มใส และแม้จะไม่ได้พบของดีในการมาครั้งนี้ เธอก็จะได้พบในอนาคตอันใกล้ ที่แปลจากภาษาอังกฤษว่า nearly future

“ชื่อวานปรัสถย์ หรือธรรมะครับ” ชายหนุ่มที่หมายปองหล่อนแบบ ‘ตบมือข้างเดียว’ ตอบพลางส่งสายตาหวานหยาดเยิ้มไปทางหล่อน แต่อนิจจาสาวน้อยมิทันได้สังเกตจึงไม่เห็น

"หนูศรัทธาเรื่องอาศรมของคนฮินดูค่ะ และอยากให้ผู้ชายไทยตามอย่าง จะได้ไม่เกิดปัญหาครอบครัว" หล่อนนึกไปถึงเพื่อนสาวที่ต้องการมาแสวงบุญด้วย แต่เพราะเกิดปัญหาครอบครัวจึงมาไม่ได้

"หนูมีเหตุผลอะไรจึงคิดเช่นนั้น" ท่านพระครูถาม

"ถ้าอย่างนั้นหนูขออนุญาตเล่านะคะ คือก่อนที่จะมาที่นี่ เพื่อนของหนูที่เรียนมาด้วยกันตั้งแต่อนุบาล เขาตั้งใจจะมาด้วย พอดีเกิดปัญหา มาไม่ได้เพราะต้องดูแลคุณแม่ซึ่งยังทำใจไม่ได้ เขาจึงให้คุณแม่ของเขาโทรศัพท์มาขอโทษหนู คุณแม่เล่าเหตุผลที่ทำให้เพื่อนหนูมาไม่ได้ หนูฟังแล้วก็เห็นใจท่านมากค่ะ ท่านเล่าตอนหนึ่งว่า '*หนู แม่น่ะอายุ ๕๐ แล้ว มีลูกโตเป็นสาวแล้ว แต่หนูเชื่อไหมว่า แม่มีแม่เลี้ยงอายุ ๒๕ และมีน้องเลี้ยงอายุ ๕ เดือน*' หนูก็ตกใจว่าเป็นไปได้อย่างไร คุณแม่ก็เล่าว่าคุณตา คือพ่อของคุณแม่ไปติดนักร้อง อยู่ๆนักร้องก็อุ้มท้องมาหา บอกว่าลูกในท้องเป็นเลือดเนื้อเชื้อไขของคุณตา"

"คุณตาอายุเท่าไรครับ" ชายหนุ่มถือโอกาสถาม

"เจ็ดสิบเศษค่ะ ถ้าเป็นคนฮินดูก็อยู่อาศรมวานปรัสถ์หรือธรรมะ ต้องไปอยู่อาศรมในป่า บำเพ็ญตบะ แต่ผู้ชายไทยกลับมีลูกอายุ ๕ เดือน มีเมียอายุ ๒๕ คุณแม่ไม่เชื่อค่ะว่าเป็นลูกของคุณตา เพราะคุณตาไม่แข็งแรง ดูแลตัวเองก็ไม่ได้ คุณแม่ต้องคอยดูแล แต่พอผู้หญิงอุ้มท้องมาอยู่ด้วย คุณตาก็หลงใหลมาก รับใช้ผู้หญิงทุกอย่าง ต่อห้องให้ ติดแอร์อย่างดี พอจะคลอดก็พาไปคลอดที่โรงพยาบาลชั้นหนึ่ง เสียค่าใช้จ่ายไปร่วมแสน ทุกวันนี้ก็เอาเงินเข้าธนาคารให้ผู้หญิงคนนั้นเดือนละหมื่น ลูกของหล่อนอีกหนึ่งหมื่น น้องสาวของคุณแม่ซึ่งเป็นอัยการโกรธพ่อมาก จะเอาเด็กไปตรวจ

กท 9 มค 19

DNA แต่คุณตาไม่ยอม คุณแม่เสียใจมากเพราะดูแลคุณตาอย่างดี แต่คุณตากลับไปหลงใหลเด็กอายุคราวหลาน เวลาจะกินอะไรคุณแม่ต้องหามาให้ เพราะคุณตาช่วยตัวเองไม่ได้ แต่กลายเป็นว่า คุณแม่จัดการเรื่องอาหารการกินของคุณตา แล้วยังต้องจัดการให้เด็กนักร้องและลูกของเธอด้วย คุณแม่เลยเครียดมาก เพื่อนหนูจึงต้องคอยดูแลคุณแม่ เลยไม่ได้มากับหนู"

"แล้วหนูบอกคุณแม่ของเพื่อนว่าอย่างไรล่ะ" สมภารวัดป่ามะม่วงถามเพื่อทดสอบคุณสมบัติทางใจของหญิงสาว

"หนูก็ปลอบคุณแม่ว่าอย่าคิดอะไรมาก คุณตาอาจมีเวรมีกรรมกับเด็กคนนั้นมาแต่ครั้งอดีตชาติ จึงต้องมาใช้กรรมกัน หมดเวรหมดกรรมเมื่อไรก็จะเลิกร้างกันไปเอง" ท่านพระครูจึงชมว่า

"ดีมาก หนูแนะนำดีมาก แต่เชื่อหลวงพ่อไหม หลวงพ่อไม่ใช่หมอดู แต่จะขอทำนายว่า เมื่อหนูกลับเมืองไทย เด็กคนนั้นเขาก็ไปแล้ว" ท่านไม่บอกว่าที่ไปเพราะน้าสาวของเพื่อนที่เป็นอัยการเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด เรื่องจึงลงเอยด้วยดีโดยไม่ต้องเสียเลือดเสียเนื้อ เพียงเสียเงินไปสองแสนบาท จ้างหญิงสาวให้พาลูกออกไปจากชีวิตของบิดา

"ฉันละเกลียดจริงๆไอ้พวกผู้ชายตัณหากลับพวกนี้" สตรีอายุราวสี่สิบเศษพูดด้วยความเป็นเดือดเป็นแค้นแทน ที่เป็นเดือดเป็นแค้นเพราะหล่อนกำลังประสบปัญหาสามีมีเมียน้อย ก่อนมาหล่อนได้จ้างมือปืนให้ 'เก็บ' สามี ด้วยเงินสูงถึงสองแสนบาท เมื่อกลับไปหล่อนก็จะได้เป็นเจ้าของทรัพย์สมบัติแต่เพียงผู้เดียว ส่วนเมียน้อยไม่มีสิทธิ์เพราะไม่ได้จดทะเบียนสมรส การที่หล่อนมาแสวงบุญในครั้งนี้ มิได้มีศรัทธาปสาทะแต่อย่างใด แต่มาเพราะต้องการอำพรางคดี หล่อนจะเป็นผู้บริสุทธิ์เพราะสามีตายขณะที่หล่อนมาแสวงบุญ

ตำรวจคงจะมุ่งประเด็นไปที่เรื่องชู้สาว หรือเป็นการฆ่าเพื่อชิงทรัพย์ หรืออะไรก็แล้วแต่ หล่อนมั่นใจว่าเงินสองแสนที่จ่ายไปจะทำให้หล่อนหมดเวรหมดกรรมกับสามีเจ้าชู้ได้

ท่านพระครูรู้สึกผิดสังเกต สตรีผู้นี้ไม่เคยพูดหรือซักถามเลยตั้งแต่มา แต่เหตุไฉนครั้งนี้จึงพูดเสียงเกรี้ยวกราด ท่านใช้ 'เห็นหนอ' ตรวจสอบความเป็นมาเป็นไปของสาวใหญ่ และรู้ได้ในนาทีนั้น จึงพูดลอย ๆ โดยไม่มองหน้าหล่อนว่า

"ผู้ชายตัณหากลับก็ยังดีกว่าผู้หญิงใจดำอำมหิต จ้างคนอื่นมาฆ่าสามีตัวเองด้วยเงินสองแสน แต่ไม่เป็นไร ถ้าเขาอธิษฐานจิตดี ๆ แล้วก็ตั้งอกตั้งใจสวดมนต์ระลึกถึงพระพุทธคุณ พระธรรมคุณและพระสังฆคุณ ขออโหสิกรรมจากสามี แล้วก็อุทิศส่วนกุศลไปให้เรื่องก็จะกลับร้ายกลายดี สามีก็จะไม่ตาย ตัวเองก็จะไม่ถูกตำรวจจับ ส่วนผู้หญิงที่มาติดพันกับสามีเขาก็จะไปตามทางของเขา" สตรีสาวใหญ่เกิดกลัวความผิด ขณะเดียวกันก็กลัวบาปกรรมที่จ้างฆ่าสามีจึงพูดขึ้นว่า

"ขอบารมีหลวงพ่อช่วยผู้หญิงคนนั้นด้วยนะคะ"

"อาตมาช่วยไม่ได้ เขาต้องช่วยตัวเองตามที่อาตมาแนะนำแล้วเรื่องร้ายจะกลายเป็นดี ผู้ชายที่จ้างไปฆ่าสามีจะไปชอบกับผู้หญิงคนนั้น แล้วจะพากันหนีไปตั้งหลักปักฐานด้วยเงินทุนสองแสนบาท"

"สาธุ" สตรีผู้นั้นยกมือประนมท่วมศีรษะขณะที่คณะผู้แสวงบุญคนอื่น ๆ ไม่ค่อยเข้าใจเท่าใดนัก

๒๓

พระพุทธโฆสาจารย์

รถบัสเคลื่อนตัวช้าๆออกจากบ้านนางสุชาดา บรรดาเด็กๆ ทั้งเล็กและโตพากันวิ่งตาม ปากก็ร้องขอเงินทั้งที่ไม่มีผู้ใดให้ พระมัคคุเทศก์เล่าว่า เมื่อก่อนผู้แสวงบุญใช้วิธีโยนเงินลงไปหลังจากที่รถเคลื่อนตัว แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์น่าสลดใจขึ้น บรรดามัคคุเทศก์ทั้งหลายก็พากันตั้งกฎว่า ห้ามโยนเงินให้ขอทาน เรื่องมีอยู่ว่าผู้แสวงบุญจากประเทศศรีลังกาได้โยนเงินลงไปให้ขอทานขณะที่รถกำลังแล่น พวกเด็กๆวิ่งเข้าใส่รถเพื่อจะไปแย่งเงินที่คนโยนลงมา ความอยากได้เงินทำให้ลืมนึกถึงความปลอดภัยของชีวิต เด็กคนหนึ่งถูกรถทับตาย คนขับอาศัยช่วงกำลังชุลมุนนั้นเปิดประตูด้านข้างหลบหนีไป เพราะเป็นธรรมเนียมของคนประเทศนี้ ว่าเมื่อขับรถชนคนจะต้องหลบหนีเอาตัวรอดไปก่อน หากไม่หนีก็จะถูกประชาทัณฑ์จนถึงแก่ความตาย เมื่อคนขับหนีไป รถบัสทั้งคันก็ถูกเผา ข้าวของเสื้อผ้าของผู้แสวงบุญจึงถูกเผาไปด้วย นับแต่นั้นมาก็ไม่มีใครให้เงินขอทานโดยวิธีนี้อีก

"นิมนต์หลวงพ่อบรรยายต่อครับ หลวงพ่อยังไม่บอกจุดที่ผมบรรยายผิดเลย" พระเจริญนิมนต์ท่านพระครูเจริญ

"จุดที่ผิดก็คือเรื่องนางสุชาดานี่แหละ ที่ท่านบรรยายว่า

พระนางสุชาดาถวายข้าวมธุปายาสแด่พระโพธิสัตว์ หลังจากที่พระองค์ทรงอดอาหารมานานถึง ๖ ปี แล้วยังบรรยายอีกว่า พระนางสุชาดาได้บรรลุอรหัตตผลเป็นพระอรหันต์ จุดแรกที่ท่านผิดคือท่านเรียกนางสุชาดาว่าพระนางสุชาดา นางสุชาดาเป็นบุตรีนายบ้านเสนานิคม จึงไม่ต้องเรียกว่าพระนาง และตอนที่นางถวายข้าวมธุปายาสนั้น พระโพธิสัตว์ทรงอดพระกระยาหารมา ๔๕ วัน ไม่ใช่ ๖ ปี อย่างที่ท่านบรรย่าย ใครจะอดได้ตั้ง ๖ ปี พระโพธิสัตว์ท่านเป็นมนุษย์เหมือนท่านเหมือนผม การอดอาหารได้ตั้ง ๔๕ วัน ก็นับว่าอุกฤษฏ์ชนิดที่มนุษย์ธรรมดาทำไม่ได้ แต่ที่พระองค์ทรงทำได้ก็เพราะอาศัยอำนาจฌานสมาบัติ ที่ทรงเรียนมาสมัยที่อยู่กับท่านอาฬารดาบส กาลามโคตร และท่านอุททกดาบส รามบุตร ท่านตอบผมมาก่อนว่า พระโพธิสัตว์เรียนกับท่านอาฬารดาบสสำเร็จถึงขั้นไหน”

“ขั้นอรูปฌานครับ พระองค์สำเร็จอรูปฌานที่สามอันมีชื่อว่า อากิญจัญญายตนะ คือ กำหนดภาวะที่ไม่มีอะไร ๆ เป็นอารมณ์ หลังจากนั้นก็ได้ไปเรียนกับท่านอุททกดาบส รามบุตร สำเร็จอรูปฌานที่สี่อันมีชื่อว่า เนวสัญญานาสัญญายตนะ คือ ภาวะมีสัญญาก็ไม่ใช่ ไม่มีสัญญาก็ไม่ใช่” พระมัคคุเทศก์ตอบเกินคำถาม

“ขอประทานโทษนะคะ ทำไมพระอาจารย์ถึงต้องพูดว่า ‘อันมีชื่อว่า’ ถ้าไม่มี ‘อัน’ ไม่ได้หรือคะ ดิฉันฟังแล้วรู้สึกขัด ๆ หู” นางสาวสายใยรักถามด้วยความเกรงใจ

“มันเป็นสำนวนบาลีน่ะคุณโยม ภาษาบาลีจะต้องมีการแจกวิภัตติซึ่งมีทั้งหมด ๘ ได้แก่ ปฐมาวิภัตติ ทุติยาวิภัตติ ตติยาวิภัตติ จตุตถีวิภัตติ ปัญจมีวิภัตติ ฉัฏฐีวิภัตติ สัตตมีวิภัตติ และอาลปนวิภัตติ” พระเจริญถือโอกาสทบทวนภาษาบาลีที่ท่านเรียนมาบ้างและ

ทำท่าว่าจะลืม น่าแปลกตรงที่นางสาวสายใยรักไม่เคยเรียนบาลีมาก่อน หากหล่อนก็เข้าใจในสิ่งที่พระมัคคุเทศก์พูดถึงร้อยละแปดสิบ ทั้งนี้ทั้งนั้นเพราะปัญญากำลังพัฒนา มิใช่ปัญญาทางโลก แต่เป็นปัญญาทางธรรม

"วิภัตติที่แปดทำไมไม่เรียกว่าอัฏฐมีวิภัตติ ทำไมเรียกอาลปนวิภัตติ เพราะวิภัตติที่หนึ่งถึงเจ็ดยังเรียกเป็นตัวเลข" หล่อนตั้งข้อสังเกต

"อันนี้อาตมาไม่ทราบ เพราะครูบาอาจารย์ไม่ได้อธิบายให้ฟัง" พระมัคคุเทศก์โทษครูบาอาจารย์

"ดิฉันคิดว่าเป็นเพราะว่าท่านไม่ถามมากกว่า" หญิงสาวเข้าข้างครูบาอาจารย์ หลวงพ่อวัดดอนเมืองรู้สึกร้อนตัวแทนครูบาอาจารย์ จึงพูดขึ้นว่า "ครูบาอาจารย์ของอาตมาท่านอธิบายว่า อาลปน เป็นคำร้องเรียก ไม่ต้องแจกวิภัตติ จึงไม่ต้องเรียงลำดับเหมือนวิภัตติอื่นๆ ครูบาอาจารย์บางท่านจึงไม่รวมอาลปนเข้าในวิภัตติ โดยสอนว่ามี ๗ วิภัตติกับหนึ่งอาลปน"

"หลวงพ่อ ฉันชักเวียนหัวกับคำว่าครูบาอาจารย์แล้วนะ เปลี่ยนเรื่องพูดเถอะ" แม่ชีป่วนพูดขัดขึ้น

"ยังเปลี่ยนไม่ได้ แม่ชีก็ทำใจสิ คิดเสียว่าครูบาอาจารย์ท่านให้ความรู้" หลวงพ่อวัดดอนเมืองตั้งใจยั่วอุบาสิกาวัยใกล้เคียงกับท่าน ท่านพระครูจึงช่วยหลวงพ่อวัดดอนเมืองด้วยการสนับสนุนว่า

"นั่นสิ หลวงพ่อเดิมสอนอาตมาว่า ผู้ใหญ่ให้อะไรต้องรับไว้ก่อน อาตมาเคยอยู่กับท่านหกเดือนก่อนที่ท่านจะมรณภาพ ตอนนั้นอาตมายังหนุ่ม เพิ่งบวชได้พรรษาเดียว จะไปขอให้ท่านทำพิธีสึกให้ เพราะอุปัชฌาย์ของอาตมาไม่ยอมสึกให้ ท่านบอกว่าไม่มีฤกษ์ อาตมาก็นวดให้หลวงพ่อเดิมทุกวัน แล้วก็ขอฤกษ์สึกจากท่าน ท่าน

ก็พูดเหมือนอุปัชฌาย์ของอาตมาว่ายังไม่มีฤกษ์สึก แล้วท่านก็จะให้เรียนวิชาคชศาสตร์ กับธาตุ ๔ อาตมาก็บอกว่าไม่เรียน เพราะไม่รู้จะเรียนไปทำไม ท่านด่าเลยว่า '*เจ้าหน้าโง่ อย่าหยิ่งจองหองเป็นแมงป่อง ผู้ใหญ่ให้อะไรต้องรับไว้ก่อน เพราะมันจะเป็นประโยชน์ต่อไปในวันหน้า*' อาตมาก็เลยต้องเรียนวิชาคชศาสตร์กับธาตุ ๔ พอท่านสอนอาตมาเสร็จ ท่านก็มรณภาพ ต่อมาอาตมาก็ได้ใช้วิชาคชศาสตร์ ส่วนวิชาธาตุ ๔ ยังไม่ได้ใช้"

"แล้วท่านสึกให้หลวงพ่อหรือเปล่าคะ" สาวใหญ่ที่จ้างฆ่าสามีด้วยเงินสองแสนถามขึ้น เป็นคำถามที่ไม่ฉลาดสักเท่าไร

"ก็ถ้าสึก อาตมาจะมาเป็นพระอยู่อย่างนี้หรือ ไม่น่าถาม" ท่านพระครูพูดเสียงดุเล็กน้อย สาวใหญ่กำลังสับสนเรื่องสามีมีภรรยาน้อย จึงถือโอกาสร้องไห้ ยังผลให้คณะผู้แสวงบุญคนอื่นๆพากันตกอกตกใจ พระเจริญจึงดุซ้ำว่า

"อะไรกัน ครูบาอาจารย์พูดแค่นี้ก็ต้องร้องไห้ด้วย โยมไม่มีเหตุผลเลย" ท่านตั้งใจใช้คำว่า "ครูบาอาจารย์" เพื่อยั่วแม่ชีป่วน

"ทำไมหลวงพ่อเดิมท่านถึงไม่สึกให้หลวงพ่อคะ" นางสาวสายใยรักอยากฟังเรื่องหลวงพ่อเดิมมากกว่า ท่านพระครูจึงตอบว่า

"ท่านบอกหลวงพ่อว่า '*สึกไปเธอตาย*' หลวงพ่อก็ถามว่าทำไมต้องตาย คนอื่นเขาสึกกันมากมาย ไม่เห็นตาย ท่านก็ตอบว่า '*เพราะเขาไม่ได้ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ส่วนเธอฆ่าสัตว์ตัดชีวิตมามาก ถ้าสึกไปเธอต้องตายแน่นอน*' หลวงพ่อกลัวตายเลยไม่สึก แล้วก็เลยต้องเป็นพระมาจนทุกวันนี้ ก็ครูบาอาจารย์ท่านไม่ให้สึก จะไม่เชื่อครูบาอาจารย์ได้อย่างไร" ท่านตั้งใจยั่วแม่ชีป่วนด้วยคำว่า "ครูบาอาจารย์" รู้ว่าถูกพระพร้อมใจกันยั่ว แม่ชีป่วนเลยหน้างอ เป็นม้าหมากรุก

"หลวงพ่อครับ ผมขออนุญาตอธิบายเรื่องภาษาบาลีให้โยมเขา ยังบรรยายไม่จบเลยครับ นานๆผมจะได้ทำหน้าที่ครูบาอาจารย์" ท่านไม่วายยั่วแม่ชี ซึ่งบัดนี้หน้าเหมือนม้าหมากรุก ท่านพระครูจึงอนุญาตว่า

"นิมนต์" พระมัคคุเทศก์อธิบายต่อ

"อายตนิบาต หรือคำแปลของแต่ละวิภัตติมีดังนี้ ปฐมาวิภัตติ หรือวิภัตติที่หนึ่ง อายตนนิบาต คือ '*อันว่า...*' วิภัตติที่สอง '*ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น*' วิภัตติที่สาม '*ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี*' วิภัตติที่สี่ '*แก่, เพื่อ, ต่อ*' วิภัตติที่ห้า '*แต่, จาก, กว่า, เหตุ*' วิภัตติที่หก '*แห่ง, ของ, เมื่อ*' วิภัตติที่เจ็ด '*ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ*' และวิภัตติที่แปด หรืออาลปนวิภัตติ อายตนิบาตหรือคำแปลคือ '*แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่*' ที่อาตมาอธิบายมาทั้งหมดนี้เพื่อจะตอบคำถามของโยมที่ว่าทำไมพระอาจารย์ถึงต้องพูดว่า '*อันมีชื่อว่า*' ถ้าไม่มี '*อัน*' ไม่ได้หรือคะ" ท่านทวนคำถามให้เสร็จสรรพ ถึงตอนนี้สาวงามนาม '*สายใยรัก*' รู้สึกว่าปัญญาของหล่อนยังพัฒนาไม่ถึง หากก็ตั้งใจว่ากลับเมืองไทยจะไปหาเรียนภาษาบาลี จะได้เข้าใจพระศาสนามากขึ้น

"นิมนต์หลวงพ่อบรรยายเรื่องนางสุชาดาต่อเถิดค่ะ" หล่อนประนมมือ 'นิมนต์' ท่านพระครู

"หลวงพ่อบรรยายถึงตรงไหนแล้วล่ะ" กับหล่อน ท่านแทนตัวว่า 'หลวงพ่อ' เพราะรู้สึกว่าหล่อนเป็นลูกสาวของท่าน

"ถึงตอนพระโพธิสัตว์เรียนสำเร็จฌานที่เจ็ดจากสำนักของท่านอาฬารดาบส กาลามโคตร และฌานที่แปดจากท่านอุทกดาบส รามบุตร ครับ" โยมเส็งเป็นคนตอบ เขาเป็นคนมีสมาธิในการฟังมากกว่าคนอื่นๆ

"อาตมากำลังจะสรุปว่า ที่พระโพธิสัตว์ทรงอดพระกระยาหารได้นานถึง ๔๕ วัน เพราะเป็นผลจากการได้ฌานสมาบัติ ปกติคนเราถ้าอดน้ำ ๗ วัน ต้องตาย อดข้าว ๑๕ วันตาย แต่พระโพธิสัตว์ทรงอดได้ถึง ๔๕ วัน"

"แล้วพระนาง...ขออภัยพูดผิด แล้วนางสุชาดาไม่ได้บรรลุอรหัตตผลเป็นพระอรหันต์หรอกหรือครับ แสดงว่าผมบรรยายผิดมานาน นี่ถ้าไม่ได้พบท่านพระครูผมก็คงบรรยายผิดๆต่อไปอีก แล้วก็จะเป็นบาปโดยไม่รู้ตัว" พระเจริญพูดกับพระครูเจริญ

"นางไม่ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ แต่บรรลุเป็นพระโสดาบันพร้อมกับลูกสะใภ้ ซึ่งเป็นอดีตภรรยาของท่านยสกุลบุตร ถ้านางบรรลุอรหัตตผลเป็นพระอรหันต์ นางจะต้องบวช แต่ตอนนั้นเป็นช่วงที่พระโพธิสัตว์ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใหม่ๆ ยังไม่มีภิกษุณี ท่านตอบผมมาก่อนว่าภิกษุณีมีขึ้นเมื่อไร" ท่านถามพระมัคคุเทศก์

"พรรษาที่ ๕ แห่งการตรัสรู้ครับ"

"ถูกต้อง เพราะฉะนั้นเป็นไปไม่ได้ที่นางสุชาดาจะบรรลุอรหัตตผล เพราะคฤหัสถ์บรรลุอรหัตตผลแล้วต้องบวชในวันนั้น หากไม่บวชจะต้องนิพพานในวันนั้นเลยทีเดียว ตัวอย่างเช่น ท่านพาหิย ทารุจีริยะ และท่านสันตติอำมาตย์ ที่บรรลุพระอรหัตแล้วไม่ได้บวช จึงต้องนิพพานในวันนั้น"

"ทำไมจึงเป็นเช่นนั้นครับ" แทนคำตอบ ท่านพระครูถามพระมัคคุเทศก์ว่า

"ท่านเคยอ่านมิลินทปัญหาไหม คำตอบอยู่ในมิลินทปัญหา"

"เคยได้ยินชื่อหนังสือครับ แต่ไม่เคยอ่าน นิมนต์หลวงพ่อช่วยอธิบายให้ญาติโยมฟังด้วย"

"ท่านจะต้องศึกษาอีกมากนะ การเป็นมัคคุเทศก์จะต้องรู้รอบตัว โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่" ท่านพูดให้พระเจริญเก็บไปคิด

"ญาติโยมเคยอ่านมิลินทปัญหาไหม ใครไม่เคยอ่านให้ยกมือขึ้น" ไม่เฉพาะญาติโยมเท่านั้นที่ยกมือ บรรพชิตทุกรูปก็ยกมือด้วย ผู้ที่ไม่ได้ยกมือคือคนขับกับกระเป๋ารถ เพราะฟังภาษาไทยไม่รู้เรื่อง ท่านพระครูจึงขยายความว่า

"มิลินทปัญหาเป็นคัมภีร์สำคัญที่บันทึกคำสนทนาตอบปัญหาธรรมระหว่างพระนาคเสนกับพระยามิลินท์ พระนาคเสนเกิดหลังพุทธกาลประมาณ ๔๐๐ ปี ที่หมู่บ้านกชังคละในหิมวันตประเทศ เป็นบุตรของพราหมณ์ชื่อโสณุตตระ ท่านเป็นผู้ชำนาญในพระเวท และต่อมาได้อุปสมบทโดยมีพระโรหณะเป็นพระอุปัชฌาย์ ท่านเรียนธรรมจากพระธัมมรักขิต และเจริญกรรมฐานจนบรรลุอรหัตตผล ท่านเป็นพระอรหันตเถระผู้โต้วาทะชนะพระยามิลินท์ ซึ่งเป็นกษัตริย์เชื้อชาติกรีกแห่งสาคลประเทศในชมพูทวีป พระยามิลินท์เป็นปราชญ์ยิ่งใหญ่ โต้วาทะชนะนักปราชญ์ทั้งหลายในสมัยนั้น จนในที่สุดได้โต้กับพระนาคเสน เกิดความเลื่อมใสหันมายอมรับนับถือพระพุทธศาสนา และเป็นองค์อุปถัมภกสำคัญ พระนามภาษากรีกว่า พระเจ้าเมนานเดอร์ ครองราชย์ พ.ศ. ๔๒๓ สวรรคต พ.ศ. ๔๕๓ ในคิหีอรหัตตปัญหา ซึ่งเป็นปัญหาที่พระยามิลินท์ถามถึงการบรรลุพระอรหัตของคฤหัสถ์ที่ว่า คฤหัสถ์บรรลุพระอรหัตมีคติเป็นสอง คือ หนึ่ง ต้องบวชในวันนั้น และสอง ต้องนิพพานในวันนั้น ที่เป็นเช่นนั้นเพราะการบรรลุพระอรหัตไม่ดีหรือ เมื่อไม่มีพระอุปัชฌาย์ จะรอไว้บวชวันอื่นไม่ได้หรือ และเพราะเหตุไรไม่ได้บวชในวันนั้นต้องนิพพานด้วย ญาติโยมอยากทราบเหตุผลไหม" ท่านถามผู้ฟังที่เป็น

'ญาติโยม'

"อยากครับ/อยากค่ะ" 'ญาติโยม' ตอบพร้อมกัน

"พระก็อยากทราบเหมือนกันครับหลวงพ่อ" พระรสสุคนธ์พูดในนามบรรพชิต ท่านพระครูจึงบรรยายต่อ

"พระนาคเสนตอบพระยามิลินท์ว่า เพราะความเป็นพระอรหันต์เป็นภาวะพิเศษ เพศคฤหัสถ์เป็นหีนเพศ คือเพศต่ำ ไม่สามารถทานน้ำหนักไว้ได้ เป็นเพศที่ไม่สมควรแก่ความเป็นอรหันต์ และที่ต้องนิพพานในวันนั้นไม่ใช่เพราะการบรรลุพระอรหัตไม่ดี แต่เป็นภาวะวิเศษสุด เปรียบเหมือนผู้ที่มีราชสมบัติแล้ว แต่ไม่สามารถครอบครองได้เพราะมีบุญวาสนาน้อย ต้องสละให้ผู้อื่นครอบครอง เพราะฉะนั้นจะโทษว่าราชสมบัติไม่ดีไม่ได้ เพราะผู้นั้นเป็นผู้ไม่มีบุญวาสนาเอง นี่เป็นคำตอบที่พระนาคเสนตอบพระยามิลินท์ ไม่ใช่คำตอบของพระครูเจริญ"

"แล้วพระครูเจริญจะตอบเรื่องนี้ว่าอย่างไรล่ะ" แม่ชีป่วนถามด้วยอยากลองภูมิภิกษุผู้อ่อนวัยกว่าตน

"ก็คงตอบเหมือนพระนาคเสน แต่จะสรุปย่อๆว่า ภาวะแห่งความหมดกิเลสเป็นภาวะที่ผู้ครองเรือนไม่สามารถรักษาไว้ได้ เพราะการครองเรือนต้องมีเรื่องจุกจิกจู้จี้ ผู้หมดกิเลสแล้วจึงไม่สามารถรับภาวะเช่นนั้นได้" หลวงพ่อวัดดอนเมืองพูดขึ้นว่า

"นั่นสิ แต่ผมก็ยังสงสัยที่อรรถกถาบอกว่า พระเจ้าสุทโธทนะทรงบรรลุอรหัตตผล และได้เสวยวิมุตติสุข ๗ วัน ก่อนปรินิพพาน ซึ่งถ้าเป็นอย่างนี้ก็ขัดแย้งกับในมิลินทปัญหา ท่านว่าเราควรเชื่อฝ่ายไหนดี หรือว่ามีข้อยกเว้นสำหรับผู้ที่เป็นพระพุทธบิดา" ท่านพระครูตอบว่า

"ผมว่าไม่น่ามีข้อยกเว้น เพราะคำสอนขององค์สมเด็จพระ

บรมศาสดาเป็นธรรมชาติ คือเป็นไปตามเหตุปัจจัย ไม่มีการยกเว้น ถ้าจะให้เชื่อ ผมว่าเชื่อพระนาคเสนดีกว่า”

“ท่านมีเหตุผลอะไร” หลวงพ่อวัดดอนเมืองต้องการทราบเหตุผล

“เหตุผลของผมก็คือ ระหว่างมิลินทปัญหากับอรรถกถา มิลินทปัญหาเกิดก่อนอรรถกถานานถึงห้าร้อยปีเศษ น่าจะถูกต้องมากกว่า อีกประการหนึ่ง พระนาคเสนท่านเป็นพระอรหันต์ ส่วนพระพุทธโฆสาจารย์ เราไม่ทราบว่าท่านเป็นพระอรหันต์หรือไม่ เพราะไม่มีระบุไว้ในคัมภีร์ เพราะฉะนั้นผมว่าหลักฐานจากมิลินทปัญหาน่าจะหนักแน่นกว่าอรรถกถา”

“แต่ผมเชื่อว่าพระพุทธโฆสาจารย์ท่านน่าจะสำเร็จพระอรหัต เพราะท่านรจนาคัมภีร์วิสุทธิมรรคได้ละเอียดชัดเจน งานระดับนี้ผมคิดว่าต้องมาจากพระอรหันต์ พระปุถุชนไม่น่าจะทำได้”

“ก็เป็นเรื่องน่าคิดอยู่นะครับ”

“ดิฉันอยากทราบเรื่องราวของพระพุทธโฆสาจารย์ค่ะ” สตรีที่จ้างฆ่าสามีเอ่ยขึ้น

“ดีจริง ขณะนี้เราอยู่ในถิ่นกำเนิดของท่านพอดี ผมขอให้ท่านบรรยายเกี่ยวกับพระพุทธโฆสาจารย์นะครับ” พระครูเจริญมอบหมายงานให้พระเจริญ เพราะท่าน ‘รู้’ ว่า พระมัคคุเทศก์สามารถบรรยายได้ พระเจริญจึงรับไมโครโฟนจากท่านพระครูแล้วบรรยายว่า “พระพุทธโฆสาจารย์เป็นคนพุทธคยานี่เอง ท่านเป็นบุตรพราหมณ์ เกิดที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งใกล้พุทธคยา เมื่อประมาณ พ.ศ. ๙๕๖ เรียนจบไตรเพท มีความเชี่ยวชาญมาก ต่อมาพบกับพระเรวตเถระ ได้โต้ตอบปัญหากัน สู้พระเรวตเถระไม่ได้ จึงขอบวชเพื่อเรียนพุทธวจนะ พระพุทธโฆสาจารย์มีความสามารถมาก ท่าน

ได้รจนา**คัมภีร์ญาโณทัย** เป็นต้น พระเรวตเถระจึงแนะนำให้ไปเกาะลังกา เพื่อแปลอรรถกถาสิงหฬกลับเป็นภาษามาคธี คือภาษาของแคว้นมคธ ซึ่งปัจจุบันเรียกว่าภาษาบาลี ท่านเดินทางไปที่มหาวิหารเกาะลังกา ซึ่งปัจจุบันก็คือประเทศศรีลังกา เพื่อขออนุญาตแปลคัมภีร์ ท่านถูกพระเถระแห่งมหาวิหารให้คาถามา ๒ บท เพื่อแต่งทดสอบความรู้ พระพุทธโฆสาจารย์จึงแต่งคำอธิบายคาถาทั้งสองนั้นขึ้นเป็นคัมภีร์วิสุทธิมรรค จากนั้นก็ได้รับอนุญาตให้ทำงานแปลอรรถกถาได้ตามประสงค์ เมื่อทำงานเสร็จสิ้นแล้ว ท่านก็เดินทางกลับสู่ชมพูทวีป ท่านเป็นพระอรรถกถาจารย์ผู้ยิ่งใหญ่ที่สุด มีผลงานมากที่สุด”

“เมื่อสักครู่หลวงพ่อวัดดอนเมืองบอกว่า พระเจ้าสุทโธทนะทรงบรรลุอรหัตตผลและได้เสวยวิมุตติสุข ๗ วัน ก่อนปรินิพพาน โยมอยากฟังรายละเอียดค่ะ ขออาราธนาหลวงพ่อช่วยเล่าด้วย” โยมผ่องใสกราบเรียนหลวงพ่อวัดดอนเมือง

“อาตมาไม่ได้บอก อรรถกถาบอกต่างหาก” ภิกษุวัยหกสิบเศษพูดออกตัว

“ก็อรรถกถาพูดไม่ได้ จะบอกได้อย่างไร หลวงพ่อพูดได้ช่วยบอกคุณเขาหน่อยเถอะ ฉันก็อยากฟังประดับความรู้เหมือนกัน” แม่ชีป่วนแก้แทนโยมผ่องใส เจ้าอาวาสวัดดอนเมืองจึงรับไมโครโฟนจากพระมัคคุเทศก์แล้วพูดว่า

“อาตมาเห็นจะต้องบรรยายบ้าง ไม่เช่นนั้นจะเป็นการเอาเปรียบหลวงพ่อวัดป่ามะม่วงจนเกินไป ไหน ๆ ก็มาด้วยกันแล้วจะต้องช่วยกัน จริงไหมครับหลวงพ่อ” ท่านถามสมภารวัดป่ามะม่วง

“ต้องเป็นอย่างนั้นแหละครับ นิมนต์หลวงพ่อบรรยาย” ท่านพระครูพูดพร้อมกับยกมือขึ้นประนม

"โยมเขาบอกว่าอยากฟังรายละเอียด ผมก็เลยต้องอธิบายอย่างละเอียด คือเมื่อพระโพธิสัตว์ตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณเป็นพระพุทธเจ้าแล้ว พระองค์ทรงบำเพ็ญพุทธกิจ ซึ่งหมายถึงกิจที่พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญ หรือการงานที่พระพุทธเจ้าทรงกระทำตลอด ๔๕ พรรษา ช่วงระยะเวลา ๔๕ ปีแห่งการบำเพ็ญพุทธกิจ พระองค์ได้เสด็จไปจำพรรษา ณ สถานที่ต่างๆ ในพรรษาที่หนึ่ง พระองค์ประทับที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้กรุงพาราณสี โปรดพระปัญจวัคคีย์ให้ได้บรรลุพระอรหัต ในพรรษาที่สอง ประทับ ณ พระเวฬุวัน กรุงราชคฤห์ เป็นช่วงเวลาที่ประดิษฐานพระพุทธศาสนา เริ่มแต่โปรดพระเจ้าพิมพิสาร ได้อัครสาวก เป็นต้น และเสด็จนครกบิลพัสดุ์ครั้งแรกหลังจากตรัสรู้ พระองค์เสด็จพร้อมด้วยภิกษุบริวาร ๒๐,๐๐๐ รูป ซึ่งล้วนเป็นพระอรหันตขีณาสพ ในเวลาเย็นของวันแรก ทรงแสดงพระธรรมเทศนาเรื่อง **มหาเวสสันดรชาดก** โปรดพระพุทธบิดาและพระประยูรญาติ วันรุ่งขึ้นเสด็จบิณฑบาตในพระนครกบิลพัสดุ์ และได้แสดงธรรมโปรดพระพุทธบิดาให้ดำรงอยู่ในโสดาปัตติผล วันต่อมาเสด็จไปรับภัตตาหารบิณฑบาตในพระนครอีก ครั้นเสร็จภัตตกิจแล้ว ตรัสพระธรรมเทศนาโปรดพระนางมหาปชาบดี และพระเจ้าสุทโธทนะ เมื่อจบพระธรรมเทศนา พระนางมหาปชาบดีได้บรรลุโสดาปัตติผล พระพุทธบิดาได้บรรลุสกทาคามิผล วันรุ่งขึ้นอีก พระบรมศาสดาเสด็จไปรับภัตตาหารบิณฑบาตเป็นวันที่สาม ครั้นเสร็จภัตตกิจแล้ว ตรัสเทศนา**มหาธรรมปาลชาดก**โปรดพระพุทธบิดาให้สำเร็จพระอนาคามิผล..."

รถบัสแล่นมาจอดที่หน้าห้องโถง วัดไทยพุทธคยา หลวงพ่อวัดดอนเมืองจึงยุติการบรรยายด้วยเหตุผลที่ว่า "วันนี้เราเหนื่อยกันมามากแล้ว ขอเชิญญาติโยมลงไปอาบน้ำอาบท่าและรับประทานอาหาร พรุ่งนี้หากมีเวลา อาตมาจะบรรยายต่อ"

๒๔

ผู้ทำลายล้างผลาญ

หลังทำวัตรเย็น คณะผู้แสวงบุญต่างแยกย้ายกันไปพักผ่อนเพื่อออมแรงไว้สำหรับการเดินทางไปชมเขาคิชฌกูฏ เมืองราชคฤห์และเมืองนาลันทาในวันรุ่งขึ้น มีแต่สมภารวัดป่ามะม่วงเท่านั้นที่ตามพระมหาฉลองไปที่กุฏิเพราะอยากฟังท่านเล่าถึงสาเหตุที่ทำให้พระพุทธศาสนาเสื่อมไปจากอินเดีย เมื่อเข้ามาในกุฏิ พระมหาฉลองนำอาสนะมาปูแล้วจึงนิมนต์ภิกษุอาคันตุกะนั่ง จากนั้นจึงชงชาร้อนๆ มาถวาย “พวกแขกเขาติดชามากกว่ากาแฟครับ เช้ามาก็นั่งดื่มชากันแล้ว ผมมาอยู่เมืองแขกนานเลยติด ‘ไจ’ ตามแขกไปด้วย แขกเขาเรียกชาว่า ‘ไจ’ ครับ”

“ตอนที่ผมขึ้นรถไฟมาก็เห็นเขาหิ้วกาอะลูมิเนียมเดินร้อง ‘ไจๆ’ ก็คือร้องขายชานี่เอง ขายกันทั้งคืนเลย พอรถจอดสถานีไม่ว่าจะดึกดื่นแค่ไหน ก็ได้ยินเสียงร้อง ‘ไจๆ’ ฟังดูแปลกดี”

“ครับ แปลกดี แบบนี้บ้านเราไม่มีนะครับหลวงพ่อ ผมอยู่ที่นี่จนชิน พอกลับเมืองไทยเลยรู้สึกเหมือนเป็นคนต่างประเทศ คือรู้สึกไม่คุ้น แล้วก็อยากกลับมาที่นี่ เหมือนดังว่าที่นี่คือบ้านเกิดเมืองนอนของผม”

“ผมคิดว่าชาติที่แล้วท่านคงเป็นคนอินเดียนะครับ”

"ผมก็สงสัยอยู่เหมือนกัน บังเอิญผมระลึกชาติไม่ได้เลยยังอยู่ระดับสงสัย ไม่ขึ้นถึงระดับแน่ใจสักที ทำอย่างไรผมจะขึ้นไปถึงระดับแน่ใจครับหลวงพ่อ" ท่านถามภิกษุอาคันตุกะ

"ทำกรรมฐาน เพราะกรรมฐานจะทำให้ท่านระลึกชาติได้ เห็นกฎแห่งกรรม และเกิดปัญญาแก้ปัญหาชีวิตได้"

"แสดงว่าหลวงพ่อทำได้แล้ว"

"ทุกคนมีสิทธิ์ทำได้ ถ้าท่านไม่เชื่อก็ต้องพิสูจน์"

"ผมก็อยากพิสูจน์อยู่เหมือนกันแหละครับ แต่งานมากเสียจนหาเวลาไม่ได้ สงสัยกลับไปเมืองไทยคราวหน้าจะต้องไปขอเรียนกับหลวงพ่อสักหนึ่งเดือน จะได้เอามาสอนพวกเด็กๆ"

"นิมนต์ครับ วัดป่ามะม่วงยินดีต้อนรับ แต่ตอนนี้ผมอยากฟังท่านมหาเล่าเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้พระพุทธศาสนาเสื่อมไปจากอินเดีย เพราะเรื่องอย่างนี้ไม่ได้บันทึกไว้ในพระไตรปิฎก"

"ความจริงแล้วคนอินเดียไม่ค่อยรู้เรื่องพระพุทธศาสนา แต่ที่เราได้รู้เรื่องพระพุทธศาสนาก็เพราะคนอังกฤษ การที่อังกฤษมาปกครองอินเดีย ทำให้ชาวโลกได้รู้จักพระพุทธศาสนา แม้แต่เรื่องพระเจ้าอโศกมหาราชผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ของอินเดียก่อนที่อังกฤษจะมาปกครอง คนอินเดียก็ยังไม่รู้จัก สถานที่สำคัญและหลักฐานทั้งหลาย เช่น ศิลาจารึก ความรู้และเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในยุคเก่าๆ ล้วนแต่ถูกค้นพบโดยคนอังกฤษ เราเป็นหนี้นักวิชาการ นักประวัติศาสตร์ และนักโบราณคดีของตะวันตก คือคนอังกฤษนี้มากมาย ที่ผมพูดเมื่อตอนสายวันนี้ว่า หลังพุทธกาลประมาณ ๕๐๐ ปี พระพุทธศาสนาก็เสื่อมไปจากอินเดีย แต่ไปตั้งหลักมั่นในลังกานั้น ผมหมายถึงพระพุทธศาสนาแบบเถรวาท ต่อมาเกิดพระพุทธศาสนามหายานขึ้น เพื่อให้เข้าใจง่าย

ผมจะแบ่งพระพุทธศาสนาในอินเดียออกเป็นยุคๆ ตามที่เจ้าคุณอาจารย์ท่านแบ่งไว้"

"ท่านมหาหมายถึงท่านเจ้าคุณพระเทพเวที หรือท่านเจ้าคุณประยุทธ์ ปยุตฺโต ใช่ไหม เพราะท่านเป็นปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาที่ชาวโลกรู้จัก แต่น่าเสียดายที่คนไทยบางคนกลับไม่รู้จักท่าน"

"เพราะคนไทยส่วนใหญ่ชักจะเอนเอียงไปทางศาสนาพราหมณ์-ฮินดูกันแล้ว มีการเซ่นเจ้าเข้าทรงกันมากมาย ผมว่าแบบนี้ไม่ค่อยดีนะครับ เท่ากับทำให้ตกจากพระศาสนา เพราะรักษาหลักการไว้ไม่ได้ แต่เราคงต้องทำใจนะครับหลวงพ่อ อะไรจะเกิดก็ต้องเกิด อะไรจะดับก็ต้องดับ เพราะมันเป็นไตรลักษณ์"

"เจ้าคุณอาจารย์ท่านแบ่งพระพุทธศาสนาในอินเดียออกเป็นกี่ยุคครับ" ท่านพระครูถามด้วยเกรงภิกษุหนุ่มจะหลงประเด็น

"ท่านแบ่งเป็น ๔ ยุคครับ ยุคที่ ๑ เป็นยุคของพระพุทธศาสนาแบบเถรวาท ซึ่งรุ่งเรืองอยู่ประมาณ ๕๐๐ ปี ยุคที่ ๒ เป็นยุคของมหายาน ตั้งแต่ประมาณหลัง พ.ศ. ๕๐๐ ไปจนถึง พ.ศ. ๑๐๐๐ แต่เป็นมหายานที่ยังหนักแน่นในความเป็นพระพุทธศาสนาอยู่ ยุคที่ ๓ ตั้งแต่หลัง พ.ศ. ๑๐๐๐ มหายานเริ่มเสื่อมลง และประมาณ พ.ศ. ๑๒๐๐ ก็เกิดพระพุทธศาสนามหายานแบบลัทธิตันตระ ซึ่งมีเรื่องเวทมนตร์คาถามาก ยุคที่ ๔ หลัง พ.ศ. ๑๕๐๐ เป็นตันตระยุคเสื่อมโทรมและทรามมาก"

"ที่ว่าทรามมากเป็นอย่างไรครับ"

"คือถึงกับให้พระพุทธเจ้ามีศักติ คือมีชายา มีการเสพสุราและเสพกาม ถือเป็นการบรรลุนิพพานได้ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูเองก็เหลวเละตุ้มเป๊ะมาก ฮินดูก็มีตันตระ พุทธก็มีตันตระ

แข่งกันมาแล้วก็กลมกลืนกัน ระหว่างนี้เองที่พระพุทธศาสนาได้กลมกลืนกับศาสนาพราหมณ์-ฮินดูจนหมดเอกลักษณ์พิเศษของตนเอง ความเสื่อมทรามทั้งด้านกามและไสยศาสตร์เด่นมาก ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๕๐๐ จนมาถึง พ.ศ. ๑๗๐๐ ก็พอดีมุสลิมเตอร์กยกทัพเข้ามากวาดล้างเสียราบเรียบไปเลย เมื่อมุสลิมเตอร์กยกกองทัพมาฆ่าและเผานั้น พระที่อยู่ในมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาต่างๆก็หนีไป ที่ถูกฆ่าก็มรณะไป ที่หนีได้ก็ลงเรือไปพม่าบ้าง หนีขึ้นเหนือไปเนปาลบ้าง ไปทิเบตบ้าง ที่ทิเบตมีหลักฐานเหลืออยู่ เล่าถึงเหตุการณ์ตอนที่มหาวิทยาลัยนาลันทาถูกทำลาย อันแสดงถึงความเชื่อในอิทธิปาฏิหาริย์และเวทมนตร์ว่าเป็นอย่างไร" ท่านหยุดเล่าเพื่อจะทดสอบว่าท่านพระครูยังอยากฟังต่อหรือไม่

"แล้วเป็นอย่างไรครับ" ท่านพระครูถามเพราะอยากฟังต่อ

"อยากทราบว่าเป็นอย่างไร หลวงพ่อต้องฟังต่อครับ" ผู้เล่าเริ่มจะติดเชื้อยวน

"ผมกำลังฟังอยู่ นิมนต์ท่านเล่าต่อได้เลยครับ"

"คือมีตัวอย่างหลักฐานค้างอยู่ที่ทิเบต เล่าว่า พระรูปหนึ่งมีเวทมนตร์คาถาขลังและมีพัดกายสิทธิ์ ก็บอกว่า เดี๋ยวพอกองทัพมันมานะ ผมจะใช้พัดนี้โบกให้กองทัพมันแตกกระจัดกระจายกระเจิดกระเจิงไปหมดเลย"

"แล้วท่านทำได้อย่างที่พูดไหมครับ"

"ราคาคุยครับ เพราะพระถูกฆ่าหมด รวมทั้งรูปที่มีพัดกายสิทธิ์ด้วย" ผู้เล่าเฉลย

"แสดงว่าตอนนี้พระพุทธศาสนาเสื่อมโทรมมาก"

"ครับ เพราะเต็มไปด้วยความเชื่อทางไสยศาสตร์ เวทมนตร์

คาถา กลายเป็น 'มนตรยาน' ตันตระนี้เป็นเรื่องของมนตรยาน คือเป็นลัทธิเวทมนตร์ ถือว่าสามารถบรรลุถึงจุดหมายได้ด้วยเวทมนตร์ เชื่อจนหมกมุ่นในเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ พระพุทธศาสนาเสื่อมลงถึงขนาดนี้ นอกจากอิทธิฤทธิ์จะรักษาตัวไม่ได้แล้ว ยังกลมกลืนกับศาสนาพราหมณ์-ฮินดูได้สะดวกสบายเป็นอย่างดี"

"เรื่องเหล่านี้เป็นคติสอนใจชาวพุทธว่า จะต้องไม่ยอมถูกล่อเร้าชักจูงให้เขวไปจากหลักการของพระพุทธศาสนา"

"ครับ เจ้าคุณอาจารย์ท่านให้ข้อคิดไว้ว่า พุทธบริษัททั้งหมดเริ่มแต่พระภิกษุจะต้องศึกษาให้รู้ตระหนักในบทเรียนแห่งอดีต และรู้เท่าทันสถานการณ์ปัจจุบัน โดยมีความชัดเจน มั่นใจ และตั้งมั่นในหลักคำสอนของพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า เรื่องเทพเจ้าเจ้าพ่อ เจ้าแม่ อิทธิปาฏิหาริย์ ไสยศาสตร์นั้นมีสาระสำคัญอย่างเดียวกันคือ การหวังพึ่งอำนาจดลบันดาลภายนอก ซึ่งเป็นความเชื่อและการปฏิบัติที่มีผลเสียและขัดต่อหลักการของพระพุทธศาสนาหลายอย่าง เช่น ทำให้เป็นคนอ่อนแอ ไม่ทำการให้สำเร็จด้วยความเพียรพยายามของตน ชื่อว่า *ขัดหลักกรรม* นี่เป็นข้อที่หนึ่ง ข้อที่สอง ทำให้ชีวิตเสื่อมถอย ไม่พัฒนา เพราะไม่เรียนรู้ฝึกฝนปรับปรุงตนในการที่จะแก้ปัญหา และฝึกปรือความสามารถ จากการกระทำ ชื่อว่า*ขัดหลักไตรสิกขา* ข้อที่สาม ทำให้ปล่อยเวลาล่วงผ่านไป ผัดเพี้ยน เฉื่อยชา อยู่กับความเลื่อนลอย เนื่องจากรอคอยผลจากการดลบันดาลของผู้อื่น ไม่เร่งรัดกระตือรือร้นขวนขวาย ไม่กระทำในสิ่งที่ควรทำ ชื่อว่า *ขัดหลักความไม่ประมาท* ข้อสุดท้ายคือ ทำให้ต้องเอาชีวิตและความสุขของตนไปฝากไว้กับอำนาจบันดาลภายนอก ที่ตัวเองไม่มีทางรู้ได้ว่าจะสำเร็จเมื่อไรอย่างไร ขึ้นต่อเขา ชื่อว่า*ขัดหลักพึ่งตนและความเป็นอิสระ* ในแง่

สังคม ถ้าคนมัวมองหาเทวดาและอำนาจภายนอกมาช่วย มัวแต่จะรักษาความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ก็จะไม่เอาใจใส่กันและกันในหมู่มนุษย์เอง ไม่แสวงหาความร่วมมือในการที่จะช่วยกันแก้ปัญหาและทำการต่างๆ แต่ละคนจะเอาแต่ผลประโยชน์ของตัว สังคมก็ยิ่งเสื่อม อย่างน้อยก็พัฒนาประชาธิปไตยไม่สำเร็จ”

“ถ้าเราหวังผลจากพวกเวทมนตร์คาถา ก็คือไปทางศาสนาพราหมณ์-ฮินดู อย่างประเทศเขมรมีชื่อเก่งเหลือเกินในเรื่องเวทมนตร์คาถา แล้วเป็นอย่างไร ในที่สุดก็รักษาประเทศไว้ไม่ได้ คนไม่อยู่กับเหตุผล ไม่อยู่กับความเป็นจริง ก็ไปไม่ไหว” ท่านพระครูพูดอย่างปลงสังเวช

“อย่างไรก็ตาม พระพุทธศาสนาไม่บังคับความเชื่อ และยอมรับความแตกต่างหลากหลายของมนุษย์ที่อยู่ในระดับการพัฒนาที่ต่างๆ กัน ถ้าคนยังไม่พร้อม แต่ยินดีที่จะเริ่มก้าวเดิน เมื่อยังอยู่ที่จุดเริ่มต้นหรือช่วงต่อกับความเชื่อถือและการปฏิบัติเก่าๆ ยังนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แม้แต่นับถือพระรัตนตรัยแล้วก็ยังนับถือแบบสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ก็จะต้องมีเกณฑ์ในการที่จะนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น ซึ่งเจ้าคุณอาจารย์ได้เสนอไว้ ๕ อย่าง ได้แก่ ๑. ต้องไม่ให้เสีย*หลักกรรม* หมายความว่า ถ้าเชื่อแล้วเป็นเครื่องรวมใจให้เกิดสมาธิตั้งมั่นได้ ในยามเกิดเหตุภัยร้ายแรงฉุกเฉิน ใจหายกระวนกระวายหายกระสับกระส่าย ตั้งสติได้ แล้วมีสมาธิ ทำให้ตั้งใจทำการด้วยความเข้มแข็งจริงจัง เรียกว่าไม่เสียหลักกรรม ก็พอใช้ได้ ๒. ต้องไม่ให้เสีย*หลักสิกขา* คือไม่เสียหลักการฝึกฝนพัฒนาตนแม้จะนับถืออย่างที่ว่า ก็ต้องไม่หยุดพัฒนาตัวเอง ไม่ไปฝากความหวังฝากชะตาไว้กับอำนาจดลบันดาลอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์เหล่านั้นจนกระทั่งไม่ได้คิดว่าตัวเองจะต้องทำอะไร และจะต้องทำอะไรกับ

ตัวเอง อันนี้เป็นหลักที่ทิ้งไม่ได้ ๓. ต้องไม่ให้เสียหลัก *ความไม่ประมาท* ต้องไม่มีชีวิตอยู่ด้วยการรอคอย แล้วปล่อยปละละเลยสิ่งที่ควรทำ ไม่เร่งเพียรพยายาม จมอยู่ในความประมาท ๔. ต้องไม่ให้เสีย*หลักการพึ่งตนและอิสรภาพ* ต้องไม่มัวหวังพึ่งแล้วเอาความหวัง ความสุข โชคชะตาไปฝากไว้กับสิ่งภายนอก แต่ต้องพยายามทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนได้และมีอิสรภาพมากขึ้น และ ๕. ต้องให้เป็นความศักดิ์สิทธิ์ที่พ่วงอยู่กับคุณ*ธรรมและความบริสุทธิ์* ไม่ใช่ศักดิ์สิทธิ์แบบฤทธิ์ของเทพเจ้าที่เต็มไปด้วยกิเลส ที่มุ่งสนองโลภะและโทสะ แต่ปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาที่ว่า **ความศักดิ์สิทธิ์ของพระพุทธเจ้าอยู่ที่ความบริสุทธิ์ เมตตากรุณา และปัญญา แล้วก็ใช้หลักอธิษฐานแทนการอ้อนวอน**"

"แต่ก็มีคนไทยจำนวนไม่น้อยที่เข้าใจว่า อธิษฐานคือการอ้อนวอน" ท่านพระครูพูดขึ้น

"นั่นสิครับ ผมถึงว่าคนไทยชักจะกระเดียดไปเชื่อแบบคนแขกเข้าไปทุกที อธิษฐานในความหมายที่ถูกต้องของพระพุทธศาสนา คือ *การตั้งใจเด็ดเดี่ยวที่จะทำการเพื่อบรรลุจุดหมายดีงามอย่างใดอย่างหนึ่งที่ชัดเจน การอธิษฐานจิตจะทำให้เกิดสมาธิและนำไปสู่ความสำเร็จได้อย่างดี อธิษฐานจึงไม่ใช่การอ้อนวอน*" พระมหาฉลองพูดตามที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากครูบาอาจารย์

เงียบกันไปครู่หนึ่ง พระมหาฉลองจึงเล่าอีกว่า "พระพุทธศาสนาในอินเดียได้เผชิญกับการทำลายล้างด้วยการใช้กำลังรุนแรงหลายยุคหลายสมัย ผมขอเล่าเหตุการณ์ที่สำคัญเฉพาะการทำลายฆ่าฟันโดยกษัตริย์หรือราชาของอินเดียที่ไม่ได้นับถือพุทธ รายแรกคือกษัตริย์*ปุษยมิตร* ซึ่งครองราชย์ประมาณ พ.ศ. ๓๕๖-๓๙๒ ปุษยมิตรเดิมเป็นพราหมณ์ รับราชการเป็นเสนาบดีอยู่กับราชาองค์สุดท้ายของ

ราชวงศ์โมริยะที่สืบต่อจากพระเจ้าอโศกมหาราช ปุษยมิตรได้สังหารราชาแห่งโมริยวงศ์แล้วตั้งตนเป็นกษัตริย์ ขึ้นครองราชย์และตั้งราชวงศ์ใหม่ชื่อ ราชวงศ์ศุงคะ ปุษยมิตรได้รื้อฟื้นพิธีอัศวเมธ คือการฆ่าม้าบูชายัญที่พระพุทธศาสนาติเตียน พิธีอัศวเมธซบเซาเงียบหายไปนานในช่วงที่พระพุทธศาสนากำลังรุ่งโรจน์ นอกจากนี้ยังได้ทำลายพระพุทธศาสนา เผาวัด กำจัดพระภิกษุสงฆ์ โดยถึงกับให้รางวัลแก่ผู้ที่ฆ่าพระภิกษุได้ แต่เรื่องของปุษยมิตรอยู่ในยุคที่มีเอกสารน้อย จึงไม่มีรายละเอียด รายที่สองคือ กษัตริย์*มิหิรกุละ* เป็นชนเผ่าฮั่นขาวที่บุกเข้าอินเดียมาทางอิหร่านและอาฟกานิสถาน ครองราชย์ประมาณ พ.ศ. ๑๐๕๐ ที่เมืองสาคละ มิหิรกุละเป็นฮินดูนิกายไศวะ พิโรธที่ทางพระสงฆ์ส่งพระผู้น้อยมาอธิบายคำสอนในพระพุทธศาสนา จึงสั่งให้กำจัดพระพุทธศาสนาให้หมดสิ้นไปจากดินแดนของพระองค์ เป็นเหตุให้ถูกโต้ตอบโดย*พระเจ้าพาลาทิตย์* กษัตริย์ราชวงศ์คุปตะ แห่งมคธ และได้ทำสงครามกัน มิหิรกุละถูกจับได้และถูกขังไว้ ต่อมาหนีได้และไปลี้ภัยอยู่ในกัษมีระ และสังหารกษัตริย์กัษมีระเสีย ขึ้นเป็นกษัตริย์เอง แล้วรื้อฟื้นแผนการกำจัดพระพุทธศาสนา โดยล้มล้างพระ สถูปทั้งหลาย ทำลายวัด ๑,๖๐๐ วัด สังหารพุทธศาสนิกชน ๙๐๐ โกฏิ”

“ตั้ง ๙๐๐ โกฏิเชียวหรือครับ หนึ่งโกฏิเท่ากับสิบล้าน ๙๐๐ โกฏิก็เท่ากับ ๙,๐๐๐ ล้าน แสดงว่าสมัยนั้นมีชาวพุทธมากมายมหาศาลเลยนะครับ”

“ครับ เพราะชาวพุทธมีมากจึงทำให้พวกที่นับถือศาสนาพราหมณ์-ฮินดูเกิดริษยา ผมว่าพวกเขาไม่ฉลาดนะครับ แทนที่จะใช้ปัญญาพิจารณาว่าศาสนาของตนเกิดก่อนพระพุทธศาสนา แต่

เหตุไฉนผู้คนจึงหันไปนับถือศาสนาที่เกิดใหม่ แสดงว่าต้องมีอะไรดีกว่าศาสนาเดิมของตน น่าจะมาพิสูจน์มากกว่าจะมาอิจฉาริษยา”

“ผมว่าพระองค์ทรงทำกรรมหนัก”

“ครับ เพราะในที่สุดได้กระทำอัตวินิบาตกรรมโดยโจนเข้ากองไฟ ป่านนี้คงเสวยกรรมอยู่ในอเวจีนรก เพราะการทำร้ายพระศาสนามีโทษหนัก” เห็นท่านพระครูไม่แตะต้องชาที่ท่านรินถวายจึงพูดขึ้นว่า “หลวงพ่อนิมนต์ฉันไจครับ เดี๋ยวจะเย็น” สมภารวัดป่ามะม่วงจึงยกถ้วยชาขึ้นจิบแล้ววางลง

“ต่อจากกษัตริย์มิหิรกุละ ล่ะครับ”

“ต่อจากกษัตริย์มิหิรกุละก็เป็นกษัตริย์*ศาศางกะ* เป็นฮินดูนิกายไศวะเช่นกัน ศาศางกะครองราชย์ในแคว้นเคาฑะ ประมาณ พ.ศ. ๑๑๕๐ ได้ปลงพระชนม์กษัตริย์พุทธพระนามว่า *ราชยวรรธนะ* และสังหารพระภิกษุในแถบกุสินาราจนหมดสิ้น ทำให้สงฆ์พินาศไป นอกจากนี้ยังไปโค่นต้นพระศรีมหาโพธิ์ที่พุทธคยา และขุดรากขึ้นมาเผา นำเอาพระพุทธรูปออกไปจากวิหารทางทิศตะวันออกของต้นพระศรีมหาโพธิ์ แล้วเอาศิวลึงค์เข้ามาแทน ศาศางกะได้ทำลายพระพุทธศาสนาอย่างย่อยยับอับเฉาที่สุด แม้แต่เหรียญเงินตราของกษัตริย์องค์นี้ก็เขียนกำกับชื่อราชาไว้ว่า ‘ผู้ปราบพระพุทธศาสนา’”

“ถึงขนาดนั้นเชียวหรือครับ”

“พระศาสนาของเราถูกเบียดเบียนอย่างสาหัสสากรรจ์เลยนะครับหลวงพ่อ ต่อจากศาศางกะก็มีนักบวชคนสำคัญของนิกายไศวะอีกสองรูป คือ*กุมาริกะ*และ*ศังกราจารย์* นักบวชสองรูปนี้มิใช่เที่ยวสั่งสอนโจมตีพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ได้พยายามชักจูงกษัตริย์และคนชั้นสูงที่มีอำนาจให้เลิกอุปถัมภ์บำรุงวัดในพระพุทธ

ศาสนา ทำให้พระพุทธศาสนาที่กำลังเสื่อมอยู่แล้วอ่อนแอยิ่งขึ้น จนช่วงท้ายพระพุทธศาสนาก็เหลืออยู่เพียงในแคว้นพิหารและเบงกอล โดยมี*กษัตริย์ปาล*อุปถัมภ์อยู่ ท้ายสุดประมาณ พ.ศ. ๑๗๐๐ กองทัพมุสลิมเตอร์กบุกเข้ามาแถบพิหารและเบงกอล แล้วทำลายพระพุทธศาสนาด้วยการเผาวัด ฆ่าพระภิกษุจนหมดสิ้น พระพุทธศาสนาจึงสูญไปจากประเทศอินเดีย”

“ท่านเห็นด้วยไหม่ว่า การที่พระพุทธศาสนาจะอยู่ได้อย่างบริสุทธิ์ คือไม่ถูกกลืนโดยศาสนาอื่นนั้น ชาวพุทธจะต้องไม่ทิ้งหลักการสำคัญ ๔ ประการ” สมภารวัดป่ามะม่วงตั้งคำถาม

“หลักการที่ว่านี้มีอะไรบ้างครับ” ผู้อ่อนวัยกว่าถาม

“หลักแรกและเป็นหลักใหญ่ คือ ธรรม เมื่อพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้น สิ่งแรกที่พระองค์ทรงทำก็คือ ดึงคนจากเทพสู่ธรรม ดึงจากการมองไปที่ปัจจัยภายนอก สิ่งเหนือธรรมชาติ คือเทพเจ้าที่มาดลบันดาลให้หันมามองความจริงของธรรมชาติ ที่เป็นไปตามเหตุปัจจัยคือ **ธรรม** ได้แก่ ตัวความจริงของธรรมชาติ หลักที่สอง แทนที่จะหวังผลจากการไปอ้อนวอน ก็ให้มากระทำการด้วยความเพียรพยายาม คือ**กรรม** ได้แก่ การกระทำของมนุษย์ให้สำเร็จด้วยความเพียร หลักที่สาม เพื่อให้กระทำการได้ผลโดยถูกต้องตรงตามเหตุปัจจัย ก็ต้องให้รู้เข้าใจถึงธรรมด้วยการพัฒนาคนขึ้นมา คือ **สิกขา** และหลักสุดท้าย เมื่อมนุษย์พัฒนาด้วยสิกขาขึ้นมาแล้ว ก็จะมาเป็น**กัลยาณมิตร**กัน อยู่ในสังฆะ ช่วยกันสร้างสรรค์สังคมที่ดีงามขึ้นมาได้ คือสังคมแห่งกัลยาณมิตร ชาวพุทธเราถ้าไม่มั่นใจหลักการเดิม ก็จะเอียง และพร่า แล้วก็จะเขวออกไปนอกทาง หลักการสำคัญ ๔ ประการนี้ เราจะต้องไม่ทิ้ง ทิ้งหลักการเมื่อไร ก็ตกจากพระพุทธศาสนาเมื่อนั้น”

“ผมว่าถ้าเราสำรวจชาวพุทธในประเทศไทยว่ามีใครบ้างที่

ตกจากพระพุทธศาสนา สงสัยว่าจะตกกันเกือบหมด รวมทั้งพระด้วย เพราะเดี๋ยวนี้พวกพระเราเพี้ยนกันเกินครึ่งแล้ว โดยเฉพาะพระที่มาอยู่อินเดีย ท่านพากันทิ้งเถรวาทไปหามหายานกันเกือบหมดแล้ว อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา” ภิกษุผู้อ่อนวัยกว่าพูดแบบปลงอนิจจัง

๒๕

มหายาน

"พูดถึงมหายาน ผมยังไม่รู้จักเท่าที่ควร ท่านจะกรุณาเล่าความเป็นมาของมหายานให้ผมฟังได้ไหมครับ" ท่านพระครูขอความรู้จากภิกษุหนุ่ม

"ผมก็ไม่ค่อยสันทัดในเรื่องนี้สักเท่าไร เคยเรียนมาบ้าง สมัยที่อยู่มหาจุฬาฯ แต่ว่าได้คืนครูบาอาจารย์ไปหมดแล้ว ต้องขอประทานโทษหลวงพ่อด้วยนะครับ"

"ผมว่าจะต้องมีหลงเหลืออยู่บ้าง คงไม่คืนทั้งหมดกระมัง ท่านลองนึกทบทวนดูสิครับ" ผู้อ่อนวัยกว่าหลับตาลง พยายามนึกถึงสิ่งที่ได้ร่ำเรียนมาในอดีต ไม่นานนักก็นึกได้ จึงพูดขึ้นว่า

"แต่เดิมพระพุทธศาสนายังไม่มีการแยกออกเป็นนิกาย คงมีแต่คำสอนดั้งเดิมอันเป็นคำสอนบริสุทธิ์ของพระพุทธองค์ มหายานเกิดขึ้นหลังสังคายนาครั้งที่สาม ดูเหมือนประมาณ พ.ศ. ๔๐๐ เศษ สังคายนาครั้งที่สามกระทำที่อโศการาม กรุงปาตลีบุตร ประเทศอินเดีย โดยมีพระโมคคัลลีบุตรติสสเถระเป็นหัวหน้า มีพระสงฆ์ประชุมกัน ๑,๐๐๐ รูป ทำอยู่ ๙ เดือนจึงแล้วเสร็จ สังคายนาครั้งนี้กระทำภายหลังจากที่พระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว โดยมีพระเจ้าอโศกมหาราชเป็นองค์อุปถัมภ์ หลังสังคายนาได้มีการส่ง

ศาสนทูตไปประกาศพระพุทธศาสนาในประเทศต่างๆ รวมทั้งพระมหินทเถระโอรสของพระเจ้าอโศกก็ได้นำพระพุทธศาสนาไปประดิษฐานในลังกาเป็นครั้งแรก”

“ประมาณ พ.ศ. ๒๓๔ ใช่ไหมครับ ผมจำได้เพราะเลขเรียงกัน ทำให้จำง่าย”

“ครับ ประมาณ พ.ศ. ๒๓๔ หลังจากที่พระองค์เสวยราชย์ได้ ๑๖ ปี”

“ทรงส่งพระโสณะกับพระอุตตระไปยังดินแดนสุวรรณภูมิ คือดินแดนแถบประเทศไทยของเราด้วย แต่ยุคนั้นยังเป็นดินแดนทวารวดี น่าแปลกนะครับ พระโสณะกับพระอุตตระสององค์นี้ชื่อของท่านไปพ้องกับชื่อของพระอัครสาวกของพระพุทธเจ้าพระองค์ที่ ๒๔ ผมเคารพพระอุตตระมาก” ท่านหมายถึงพระอุตตระที่พระเจ้าอโศกมหาราชทรงส่งมาประกาศพระศาสนายังดินแดนสุวรรณภูมิคู่กับพระโสณะ บัดนี้ท่านรู้แล้วว่าพระอุตตระก็คือหลวงพ่อในป่าที่ให้กรรมฐานสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช หลวงพ่อในป่าที่คนทั้งหลายรู้จักท่านในนามหลวงปู่เทพโลกอุดร

“พระพุทธเจ้าพระองค์ที่ ๒๔ คือ พระกัสสปพุทธเจ้า อัครสาวกของพระองค์ คือ พระติสสะ กับ พระภารทวาชะ ไม่ใช่หรือครับ” ภิกษุหนุ่มแย้ง

“พระพุทธเจ้าพระองค์ที่ ๒๔ คือ พระเวสสภูพุทธเจ้า พระอัครสาวก คือ พระโสณะ และ พระอุตตระ ผมว่าเรากำลังพูดคนละเรื่องเดียวกันแล้วละครับ” ท่านพระครูใช้สำนวนทันสมัย

“หมายความว่าอย่างไรครับ” พระมหาฉลองไม่เข้าใจเพราะไม่ได้อยู่เมืองไทยมานาน สมภารวัดป่ามะม่วงจึงอรรถาธิบายว่า

“คือที่ผมพูดว่าพระพุทธเจ้าพระองค์ที่ ๒๔ นั้น ผมหมาย

ถึงพระพุทธเจ้า ๒๘ พระองค์ ซึ่งมีพระตัณหังกรพุทธเจ้าเป็นพระองค์ที่หนึ่ง ส่วนท่านบอกว่าเป็นพระกัสสปพุทธเจ้าก็ไม่ผิด เพราะท่านหมายถึงพระพุทธเจ้า ๒๕ พระองค์ แต่ถ้าพระพุทธเจ้า ๒๘ พระองค์ พระมหากัสสปพุทธเจ้าจะเป็นลำดับที่ ๒๗ ท่านพอจะนึกออกไหมครับ ส่วนพระพุทธเจ้า ๒๕ พระองค์ พระทีปังกรเป็นองค์ที่หนึ่ง”

“นึกออกแล้วครับ ที่นี้ผมก็จะพูดเรื่องมหายานต่อ ที่ผมพูดเมื่อตะกี้ว่ามหายานเกิดขึ้นหลังสังคายนาครั้งที่ ๓ เพราะต่อจากนั้นอีกร้อยปีเศษ คือ ประมาณ พ.ศ. ๔๐๐ ก็เกิดมหายานขึ้น ทำให้พระพุทธศาสนาแตกออกเป็นสองนิกาย ฝ่ายมหายานเรียกฝ่ายที่เป็นพระพุทธศาสนาแบบดั้งเดิมว่า หีนยาน แปลว่า ยานต่ำ หรือยานเล็ก หรือยานที่คับแคบ คือเรียกแบบดูถูก หรือข่ม แล้วเรียกพวกตนว่า มหายาน แปลว่ายานใหญ่ ต่อมาเพื่อไม่ให้เกิดการข่มกัน จึงบัญญัติเรียกพระพุทธศาสนาแบบดั้งเดิมว่าฝ่ายเถรวาท คือเชื่อตามพระเถระ แล้วเรียกมหายานว่า อาจารยวาท หรืออาจริยวาท คือเชื่อตามอาจารย์ สรุปว่า เมื่อก่อนใช้หีนยานคู่กับมหายาน ต่อมาเปลี่ยนเป็นเถรวาทคู่กับอาจารยวาท หรืออาจริยวาท แล้วก็เลยมาสับคู่กันภายหลัง คือเป็นเถรวาทกับมหายาน เพราะเดี๋ยวนี้ถ้าไปพูดอาจารยวาท คนก็ไม่รู้จักกันแล้ว รู้จักแต่มหายาน” พระมหาฉลองเล่าถึงความเป็นมาของนิกายมหายาน

“แล้วมหายานสอนแตกต่างจากเถรวาทมากไหมครับ”

“ในความคิดของผม ผมว่ามากจนแทบจะเรียกได้ว่าเป็นคนละศาสนาเลยทีเดียว โดยเฉพาะข้อวัตรปฏิบัติของพระมหายาน อย่างเช่น มหายานแบบทิเบต เขาจะมีแบ่งย่อยออกไปเป็น ๕ นิกาย ใน ๕ นิกายนี้ มีอยู่นิกายหนึ่งที่พระมีเมียได้ แล้วขอโทษนะครับ

หลวงพ่อ ไม่ได้มีเมียเดียวด้วย พระทิเบตรูปหนึ่งที่ผมรู้จัก ท่านมีเมียถึงสามคน” พระหนุ่มพูดยิ้มๆ

“แล้วอีก ๔ นิกายไม่เอาอย่างบ้างหรือ” ถามยิ้มๆเช่นกัน

“นอกจากไม่เอาอย่างแล้วท่านยังพากันตำหนินิกายที่มีเมีย เพราะพระทิเบตท่านจะเคร่ง ไม่เหมือนพระญี่ปุ่นและตุ้มเป๊ะเลยครับหลวงพ่อ เรียกว่าทั้งสุราและนารี”

“มีพาชีกับกีฬาบัตรด้วยหรือเปล่าครับ” สมภารวัดป่ามะม่วงถามยิ้มๆ พระมหาฉลองแอบชมในใจว่า “หลวงพ่อองค์นี้ยิ้มสวยดี”

“ข้อนี้ผมไม่เห็นก็เลยไม่ทราบครับ แต่ที่เห็นก็คือทั้งพระทั้งอนีล่า คืออนีล่าหมายถึงชีครับ มหายานเขาเรียกชีว่าอนีล่า จะแต่งตัวเหมือนพระทุกอย่าง”

“ทั้งพระทั้งอนีล่าทำไมหรือครับ ท่านยังพูดค้างอยู่”

“พากันดื่มเบียร์สิครับ ดื่มจนหน้าแดงไปตามๆกัน เวลาเดินก็โงนไปเงนมาเหมือนคนเมา เสียภาพลักษณ์ของบรรพชิตหมด”

“ไม่ใช่เหมือนคนเมาหรอกครับ เป็นคนเมาชัดเจนเลย ทำอย่างนั้นได้อย่างไร พระพุทธเจ้าไม่ได้สอนอย่างนั้น” สมภารวัดป่ามะม่วงพูดเสียงตำหนิ

“ผมถึงได้พูดว่าพวกเขาชักจะเลอะเทอะกันใหญ่แล้ว ประพฤตินอกรีตนอกรอยออกไปทุกที อีกหน่อยก็คงไม่เหลือร่องรอยแห่งความเป็นพุทธ กลายเป็นอะไรก็ไม่รู้ ช่วงที่นิกายมหายานเกิดเป็นช่วงที่พระพุทธศาสนาเริ่มฟุบขณะที่ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูฟูขึ้นมาอีกครั้งหลังจากที่ฟุบลงไปในยุคพุทธกาล พระพุทธศาสนาช่วงหลังยุคพุทธกาลต้องแข่งกับศาสนาพราหมณ์-ฮินดูมากขึ้น ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูเขามีเทพเจ้าไว้ให้ชาวบ้านอ้อนวอนบวงสรวง มีพิธีบูชายัญซึ่งเริ่มตั้งแต่เอาสัตว์มาบูชายัญก่อน หนักเข้าถึงกับเอา

มนุษย์มาบูชายัญเพื่อให้เทพเจ้าพออกพอใจ ความเชื่อแบบนี้มีมานานมากและยากมากที่จะลบล้างออกไป เพราะคนจำนวนมากชอบที่จะหวังพึ่งสิ่งภายนอก เพราะการที่จะเพียรพยายามด้วยตัวเอง โดยใช้ปัญญานั้นแสนยาก มนุษย์จำนวนมากจึงมีความโน้มเอียงที่จะหันไปหาการอ้อนวอนขอผลจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สมัยที่ผมเรียนอยู่ที่มหาจุฬาฯ เจ้าคุณอาจารย์ท่านจะเน้นย้ำเรื่องนี้มาก ท่านบอกพระพุทธเจ้าไม่ได้สอนให้หวังพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายนอก แต่สอนให้พึ่งตัวเอง ดังมีพระพุทธวจนะที่ตรัสรับรองไว้ว่า **'อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ โก หิ นาโถ ปโร สิยา'** แต่ชาวพุทธทุกวันนี้ชักจะเป็นพราหมณ์มากเข้าไปทุกวัน คือหวังพึ่งสิ่งภายนอก ไม่คิดพึ่งตัวเอง" ท่านพระครูรู้สึกว่าคู่สนทนาจะใช้คำว่า'มาก'มากเป็นพิเศษ

"ท่านหมายถึงเจ้าคุณประยุทธ์หรือครับ"

"ครับหลวงพ่อ เจ้าคุณอาจารย์เก่งมาก เรียกว่าเป็นปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาระดับโลกเลยทีเดียว ท่านจบปริญญาตรีจากมหาจุฬาฯ แต่สามารถไปสอนนักศึกษาระดับปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศได้ เป็นเกียรติยศและความภาคภูมิของคณะสงฆ์ไทย ที่มีพระผู้เชี่ยวชาญระดับโลกเช่นท่านเจ้าคุณรูปนี้" พระมหาฉลองกล่าวชื่นชมครูบาอาจารย์ของท่าน แล้วจึงอธิบายต่อ

"ผมคิดว่าพระพุทธศาสนานิกายมหายานนี้คงจะพยายามเอาใจประชาชนด้วยการสนองความต้องการเรื่องที่พึ่งภายนอกเพื่อจะช่วยปลอบขวัญประชาชนให้พวกเขามีสิ่งที่จะมาช่วยบ้าง ก็เลยคิดไปถึง *คติพระโพธิสัตว์* คือพระพุทธศาสนาของเรามีคติพระโพธิสัตว์อยู่เดิมก่อนแล้ว พระโพธิสัตว์ก็คือพระพุทธเจ้าก่อนตรัสรู้ พระโพธิสัตว์นั้นตั้งใจบำเพ็ญความดีอย่างยอดยิ่งอย่างสูงสุด โดยไม่ยอมแพ้แก่ความลำบากยากแค้นและสามารถเสียสละแม้แต่ชีวิตตนเองเพื่อ

บำเพ็ญความดี” ท่านพระครูช่วยเสริมว่า

“และในการบำเพ็ญความดีนั้น สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งก็คือการช่วยเหลือผู้อื่น อย่างที่เห็นในชาดกต่างๆ ที่พระโพธิสัตว์เสียสละตัวเอง เสียสละทรัพย์สมบัติ เสียสละเลือดเนื้ออวัยวะและเสียสละแม้กระทั่งชีวิต เพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์หรือสัตว์อื่นได้”

“ครับหลวงพ่อ พระโพธิสัตว์ของพระพุทธศาสนาดั้งเดิมท่านบำเพ็ญบารมี มีความเสียสละที่จะช่วยผู้อื่น คติพระโพธิสัตว์เดิมจึงมีความหมายต่อชาวพุทธว่า พระโพธิสัตว์เป็นแบบอย่างแก่เราทุกคนในการทำความดี ให้ชาวพุทธเอาอย่างพระโพธิสัตว์ในการที่จะทำความดี และช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่เห็นแก่ตัวเองเลย ยอมเสียสละแม้แต่ชีวิตของตัวเองได้ คติพระโพธิสัตว์เดิมจึงเป็นคติที่สอนเพื่อให้ทำตามอย่างพระโพธิสัตว์ แต่ของนิกายมหายานกลับกลายเป็นว่า คนมองคติพระโพธิสัตว์ใหม่ในแง่ว่า พระโพธิสัตว์ท่านมีมหากรุณาและอานุภาพยิ่งใหญ่ ที่จะช่วยเหลือสัตว์ทั้งหลาย เลยทำให้เกิดจุดเน้นไปว่า ถ้ามนุษย์เราหวังความช่วยเหลือก็ไปหาพระโพธิสัตว์ ไปขอให้ท่านช่วยได้ คล้ายกับไปขอผลจากเทวดา ก็เลยมีคติพระโพธิสัตว์แบบมหายานขึ้นมา”

“เรียกว่าออกนอกลู่นอกทางไปเลย พระโพธิสัตว์ที่เราพูดถึงกันคือพระโพธิสัตว์ของพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบัน คือ พระโคตมพุทธเจ้า เมื่อพระองค์ตรัสรู้นั้น พระโพธิสัตว์ก็ได้สิ้นชีวิตไปก่อนหมดแล้ว พระโพธิสัตว์ของเถรวาทมุ่งเอาโพธิสัตว์ของพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบัน ซึ่งได้ทำความดีไว้เป็นแบบอย่างให้เราทำอย่างนั้นบ้าง แต่ท่านสิ้นชีวิตไปหมดแล้ว แม้แต่องค์พระพุทธเจ้าเองก็ได้ปรินิพพานไปนานกว่าสองพันห้าร้อยปีแล้ว”

“ครับหลวงพ่อ ทีนี้พวกนิกายมหายานก็คิดว่าจะทำอย่าง

ไรให้มีพระโพธิสัตว์ที่ยังรอช่วยมนุษย์อยู่ได้ ถึงตอนนี้ก็นึกได้ถึงหลักการแต่เดิมว่า ความเป็นพระพุทธเจ้าไม่ได้ผูกขาดอยู่กับพระพุทธเจ้าพระองค์ใดพระองค์หนึ่ง ใครบำเพ็ญบารมีจนครบบริบูรณ์ก็เป็นพระพุทธเจ้าได้ พระพุทธเจ้าก็มีเรื่อยไป เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าที่จะมาตรัสรู้ในอนาคตอีกมากมายที่ยังบำเพ็ญบารมีเป็นโพธิสัตว์อยู่คือยังช่วยเหลือสัตว์โลกอยู่ ก็เลยให้พระโพธิสัตว์ของพระพุทธเจ้าที่จะมาตรัสรู้ในอนาคตข้างหน้ามาช่วยมนุษย์ปัจจุบัน”

“เป็นอันว่าคติพระโพธิสัตว์เลยเปลี่ยนไปจากเดิม”

“ครับ เฉพาะพวกนิกายมหายานเท่านั้น ส่วนนิกายเถรวาทก็ยังเหมือนเดิม ตกลงนิกายมหายานก็เลยไม่ยอมรับพระโพธิสัตว์ของพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบัน แต่หันไปหาพระโพธิสัตว์ที่ยังไม่ตรัสรู้ยังไม่เป็นพุทธะ ยังบำเพ็ญบารมีอยู่ มาให้ชาวพุทธนับถือ จะได้มาช่วยเหลือคนทั้งหลายได้ ตอนนี้ก็เท่ากับว่านิกายมหายานได้คู่แข่งที่จะมาชดเชยความเชื่อแบบอ้อนวอนเทพเจ้าแล้ว คือ มีพระโพธิสัตว์มาช่วยสัตว์ทั้งหลายที่ต้องการความช่วยเหลือ สามารถขอร้องพระโพธิสัตว์อย่างพระอวโลกิเตศวร ผู้เต็มไปด้วยมหากรุณาให้มาช่วยได้ บรรดาชาวพุทธก็เลยไปขอร้อง ไปอ้อนวอนพระโพธิสัตว์แบบใหม่นี้มาช่วยเหลือ ไม่ต้องไปอ้อนวอนเทพเจ้าของพราหมณ์-ฮินดู คือ ไม่ต้องไปอ้อนวอนพระพรหม หรือพระนารายณ์ แต่มาหาพระโพธิสัตว์แทน เพราะพระโพธิสัตว์ก็ช่วยได้ เป็นอันว่าพระพุทธศาสนานิกายมหายานก็มีพระโพธิสัตว์มาแข่งกับเทพเจ้าของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู หลวงพ่อว่าดีไหมครับ” ท่านพระครูตอบทันทีว่า

“ไม่ดี เพราะผิดหลักการของพระพุทธเจ้าที่ทรงสอนให้พึ่งตนเอง”

“ครับ ไม่มีใครที่ไหนมาเป็นที่พึ่งให้เราได้ การเชื่อแบบ

กท 10 มก 21

มหายานถือว่าผิดหลักการของพระพุทธศาสนา อะไรที่ผิดหลักการก็ไม่นำไปสู่ประโยชน์สูงสุด คือการหลุดพ้นจากทุกข์อย่างถาวร หลวงพ่อเห็นด้วยไหมครับ”

“เห็นด้วยซิครับ ผมเป็นชาวพุทธดั้งเดิม ย่อมไม่ทิ้งหลักการของพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงเป็นพระสัพพัญญู สิ่งที่พระองค์ทรงสอนล้วนเป็นสัจธรรม ถ้าเราไม่เชื่อสัจธรรมเสียแล้วก็ไม่ต้องพูดกัน”

“แต่นิกายมหายานยอมทิ้งสัจธรรมเพื่อจะแข่งกับศาสนาพราหมณ์-ฮินดู พอเอาเข้าจริงๆก็แข่งได้ไม่เต็มที่ เพราะเทพเจ้าของพราหมณ์-ฮินดู เขาแสดงกิเลสได้เต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นโลภะ โทสะ โมหะ ว่ากันได้เต็มที่เลย เทพเจ้าสามารถใช้ฤทธิ์ประหัตประหารคนอื่น ยกทัพทำสงครามกันก็ได้ แต่พระโพธิสัตว์ในพระพุทธศาสนาท่านบำเพ็ญคุณธรรม มีแต่ความดี ไม่มีการทำร้ายใคร ทีนี้มนุษย์ปุถุชนก็มักมีเรื่องโกรธแค้นกัน อยากจะทำร้ายผู้อื่นบ้าง อยากจะหาผลประโยชน์ให้แก่ตัวให้เต็มที่โดยไม่ต้องคำนึงถึงความเดือดร้อนของใคร เมื่อมาหาเทพเจ้าเทพเจ้าก็สนองความต้องการได้เต็มที่ จะฆ่าจะทำลายศัตรูก็ได้ แต่ถ้ามาหาพระโพธิสัตว์ท่านมีคุณธรรม มีแต่เมตตากรุณา ท่านไม่ทำสิ่งร้าย เพราะฉะนั้นการอ้อนวอนขอความช่วยเหลือจากพระโพธิสัตว์ก็ไม่สามารถทดแทนเทพเจ้าของพราหมณ์-ฮินดูได้จริง เนื่องจากถูกจำกัดด้วยขอบเขตของคุณธรรมก็เลยกลายเป็นว่าพระพุทธศาสนานอกจากเสียหลักแล้ว ยังเสียเปรียบเขาด้วย” รองเจ้าอาวาสวัดไทยพุทธคยาหยุดถอนหายใจแล้วจึงเล่าต่อ

“คติพระโพธิสัตว์เดิมนั้นคือเป็นแบบอย่างให้ทุกคนจะต้องเพียรพยายามทำความดีให้ได้อย่างนั้นๆ แม้แต่เสียสละตนเองหรือ

ชีวิตของตนเพื่อทำความดีอย่างเต็มที่ แต่ตามคติพระโพธิสัตว์ใหม่ กลับกลายเป็นว่า มีพระโพธิสัตว์ผู้เสียสละคอยช่วยเหลือเราอยู่แล้ว เราก็ไปขอความช่วยเหลือจากท่าน เราไม่ต้องทำความเพียรเอง ก็เลยผิดหลักการเรื่องความเพียรอีก เพราะพระพุทธองค์ตรัสสอนว่า '**วิริเยน ทุกฺขมจฺเจติ** - บุคคลล่วงทุกข์ได้ด้วยความเพียร' เมื่อเป็นเช่นนี้ ความหมายของพระโพธิสัตว์ก็พลิกไปเลย ถ้าเรามาดูในปัจจุบันนี้ที่นับถือกันอย่างเจ้าแม่กวนอิมก็คือพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร ซึ่งเป็นพระโพธิสัตว์เดิมที่เกิดมีขึ้นในอินเดียตามหลักมหายาน ต่อมาเมื่อเข้าไปในประเทศจีน แปลชื่อเป็นภาษาจีนแล้วศัพท์กร่อนลงมาเหลือแค่กวนอิม และเพศก็กลายเป็นหญิงไป ตามตำนานเล่าว่า ครั้งหนึ่งพระราชธิดาของพระเจ้ากรุงจีนประชวรหนัก ไม่มีแพทย์หลวงหรือแพทย์ราษฎร์คนใดจะรักษาได้ ก็เลยร้อนถึงพระอวโลกิเตศวรกวนอิมนี้ที่จะต้องมาช่วยรักษา แต่ในราชสำนักนั้นผู้ชายจะเข้าไปไม่ได้ พระอวโลกิเตศวรจึงต้องแปลงร่างเป็นสตรี แล้วก็เข้าไปรักษาพระราชธิดาพระเจ้ากรุงจีนให้หายจากประชวร เสร็จแล้วแปลงร่างกลับไม่ได้ ก็เลยกลายเป็นผู้หญิงสืบมา"

"เรื่องเป็นอย่างนี้เอง แล้วคติพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรมีมานานหรือยังครับ" สมภารวัดป่ามะม่วงถาม

"ปราชญ์สันนิษฐานว่า คติพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรกวนอิมนี้เข้าไปจีนราว พ.ศ. ๖๐๐ ซึ่งเป็นระยะแรกๆของการเกิดคติพระโพธิสัตว์นิกายมหายาน แต่ก็น่าสังเกตนะครับหลวงพ่อ น่าสังเกตตรงที่ว่าพระโพธิสัตว์พระองค์ต่างๆของมหายานนี้ พัฒนาขึ้นในระยะเดียวกับที่พระศิวะหรือพระอิศวร และพระวิษณุหรือพระนารายณ์ กำลังเริ่มปรากฏองค์เด่นขึ้นมาในยุคฮินดู ขณะที่พระพรหมซึ่งเคยเด่นในยุคพราหมณ์ก็กลับด้อยลง และเป็นยุคเดียวกันกับที่

คริสตศาสนาก็กำลังเกิดขึ้นด้วย ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูมีมานานมาก จึงต้องแบ่งเป็นยุคๆ ซึ่งมี ๓ ยุค ได้แก่ ยุคพระเวท ซึ่งอยู่ในระยะ ๑,๐๐๐ ถึง ๑๐๐ ปีก่อนพุทธกาล ยุคที่สองคือ ยุคพราหมณ์ตั้งแต่ ๑๐๐ ปีก่อนพุทธกาล ถึง พ.ศ. ๗๐๐ ส่วนยุคที่สามคือยุคฮินดู ตั้งแต่พ.ศ. ๗๐๐ มาถึงปัจจุบัน ในยุคพระเวท เทพเจ้าที่เด่นที่สุดไม่มีองค์ใดเกินพระอินทร์ แล้วพระอินทร์ก็เหลิงจนถูกฤาษีเคาตมะสาปจนเสียเทพไปเลย พอยุคพราหมณ์เทพเจ้าที่เด่นที่สุดคือพระพรหม ถึงยุคฮินดูพระพรหมก็เสื่อม พระศิวะกับพระนารายณ์เด่นขึ้นมาแทน ดูๆแล้วก็ตลกดี สังคมของเทพมีการอิจฉาริษยาชิงดีชิงเด่นกันไม่ผิดกับสังคมมนุษย์ นี่เป็นความเชื่อของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ซึ่งเป็นศาสนาที่ได้สมญาว่ามีเทพเทวดามากที่สุดจนหาข้อยุติไม่ได้”

“สรุปแล้วนิกายมหายานก็เป็นคติที่แข่งกับศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ซึ่งมีการอ้อนวอนขอผล ถ้าชาวพุทธเราไม่ระวังรักษาหลักการให้ดีพระพุทธศาสนาก็จะโน้มเอียงไปทางศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เมื่อนิกายมหายานมาเป็นอย่างนี้ก็ต้องถือว่าเสียหลัก”

“ครับ การเสียหลักนี่เองที่เป็นต้นเหตุสำคัญทำให้พระพุทธศาสนากลืนกับศาสนาพราหมณ์-ฮินดูไปในเวลาต่อมา เพราะย้ายจุดเน้นจากการที่ใช้ความเพียรพยายามทำกรรมดีต่างๆ ด้วยฉันทะวิริยะ ไปเป็นลัทธิอ้อนวอนนอนรอคอยผล ไปๆมาๆราว พ.ศ. ๑๐๐๐ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูก็เริ่มแต่งเรื่องให้พระพุทธเจ้าเป็นพระนารายณ์อวตารปางที่ ๙ ไปเลย เดี๋ยวนี้ชาวฮินดูที่นับถือพระวิษณุได้สร้างเทวาลัยวางรูปพระนารายณ์ไว้ตรงกลาง รูปพระพุทธเจ้าอยู่ข้างๆ เลยกลายเป็นบริวารของพระนารายณ์ไป” ภิกษุหนุ่มเล่าถึงความเสื่อมถอยของพระพุทธศาสนาในอินเดีย พลางปิดปากหาวหนึ่งครั้ง

"ท่านง่วงแล้วหรือครับ" สมภารวัดป่ามะม่วงถามอย่างเกรงใจ ส่วนท่านยังไม่รู้สึกง่วงด้วยยังไม่อิ่มในความรู้ที่ได้รับจากอีกฝ่าย

"ก็นิดหน่อยครับ แต่ไม่เป็นไร ถ้าหลวงพ่ออยากทราบเรื่องอะไรที่ผมพอจะเล่าได้ผมก็ยินดีถวายความรู้" พระมหาฉลองพูดจากใจจริง ท่านรู้สึกเคารพนับถือสมภารรูปนี้มาก และหวังที่จะได้ไปประพฤติธรรมเจริญพระกรรมฐานที่วัดป่ามะม่วง อย่างน้อยสักครั้งหนึ่งในชีวิต

๒๖

นิครนถนาฏบุตร

"ผมอยากรู้เรื่องศาสนาเชน" สมภารวัดป่ามะม่วงพูดอย่างเกรงใจเป็นที่สุด ภิกษุผู้อ่อนวัยกว่าน้อมรับว่า

"ครับหลวงพ่อ ผมจะถวายความรู้เท่าที่ผมรู้" แล้วจึงเล่าประวัติความเป็นมาของศาสนาเชนดังต่อไปนี้

"ศาสนาเชนหรือไชนะ เป็นศาสนาที่มีมาตั้งแต่พุทธกาล อาจจะก่อนพุทธกาลเล็กน้อย แต่ก็ถือเป็นศาสนาร่วมสมัยกับพระพุทธศาสนา ศาสดาของศาสนาเชนคือ มหาวีระ ที่ในคัมภีร์พระไตรปิฎกเรียกว่า นิครนถนาฏบุตร"

"ที่พระพุทธองค์ทรงเรียกว่า *พวกนิครนถ์* ใช่ไหมครับ ดูเหมือนจะอยู่ในสามัญญผลสูตร พระไตรปิฎกเล่มที่ ๙"

"หลวงพ่อเก่งจังครับ ผมยังไม่รู้เลยว่ามีอยู่ในพระไตรปิฎกเล่มที่เท่าไร เพราะผมไม่ค่อยจะมีเวลาอ่าน" พระมหาฉลองพูดออกตัว

"นอกจากมีในพระไตรปิฎกแล้ว ยังมีในอรรถกถาด้วยครับ ในพระไตรปิฎกพระพุทธองค์ทรงเรียกพวกที่นับถือศาสนาเชนว่า พวกนิครนถ์ คำว่า นิครนถ์ แปลว่า ไม่มีกิเลสเครื่องผูกรัด หมายความว่า ไม่ยึดถืออะไรทั้งสิ้น แม้แต่ผ้าก็ไม่ต้องนุ่ง ศาสดา

มหาวีระนั้นไม่นุ่งผ้า”

“ครับ แล้วรูปของมหาวีระก็เหมือนพระพุทธรูป ตอนมาใหม่ๆผมก็นึกในใจว่าประเทศอินเดียมีพระพุทธรูปด้วย แสดงว่าพระพุทธศาสนายังไม่สูญสิ้นไปจากประเทศนี้ เวลานั่งรถผ่านพระพุทธรูปผมก็จะยกมือไหว้ทำความเคารพ พออยู่นานๆไปถึงได้รู้ว่าไม่ได้ทำความเคารพพระพุทธเจ้า แต่ไปไหว้มหาวีระ ครั้งหนึ่งผมไปนิวเดลฮีซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศนี้ คนอินเดียเขาออกเสียงนิวเดลฮี แต่ชาวต่างประเทศออกเสียงว่า นิวเดลี...” ท่านพระครูสัพยอกว่า

“ท่านเป็นคนอินเดียหรอกหรือครับ ผมนึกว่าท่านเป็นชาวต่างประเทศ เพราะเห็นออกเสียงว่านิวเดลฮี” พระมหาฉลองตอบแบบไม่สัพยอกกลับว่า

“ผมเป็นชาวต่างประเทศที่อยู่อินเดียมานานจนลืมไปว่าตัวเองไม่ใช่คนอินเดีย บ่อยครั้งที่ผมเผลอคิดไปว่าตัวเองเป็นคนอินเดียเลยออกเสียงแบบคนอินเดีย หลวงพ่อจะคิดแบบคนไทยก็ได้ว่า ‘เข้าเมืองตาหลิ่ว ต้องหลิ่วตาตาม’ ”

“แล้วถ้าผมคิดแบบฝรั่งล่ะ จะว่าอย่างไร” ท่านพระครูยังคงสัพยอกหวังจะให้พระหนุ่มหายง่วง

“ถ้าหลวงพ่อคิดแบบฝรั่งก็ต้องว่า ‘เข้ากรุงโรม ต้องทำตามชาวโรมัน’ ครับ”

“อ้อ.อย่างนั้นหรอกหรือครับ แสดงว่าท่านมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับกาละและเทศะได้ดีมาก ผมขอชมเชย” ท่านสัพยอกผู้อ่อนวัยกว่าพอหอมปากหอมคอแล้ว จึงย้อนกลับไปยังเรื่องที่กำลังสนทนากันอยู่ ด้วยการถามว่า “เมื่อสักครู่ท่านพูดค้างไว้ว่าครั้งหนึ่งท่านไปนิวเดลี ไปทำอะไรหรือครับ” ท่านเรียกชื่อเมืองหลวง

ของอินเดียแบบเดียวกับที่ชาวต่างประเทศเรียก

"คือครั้งหนึ่งผมไปนิวเดลฮี" ผู้อ่อนวัยกว่าตั้งใจออกเสียงให้ต่างจากท่านพระครู "ผมไปพักที่อุทยานชานเมืองนิวเดลฮีใกล้กับภูเขา ผมเกิดคิดถึงเมืองไทยมาก จึงเดินไปที่ภูเขาซึ่งมีพระพุทธรูปปางสมาธิประดิษฐานอยู่ ผมก็ไปนั่งสวดมนต์อยู่พักใหญ่ๆ เสร็จก็อยากรู้ว่าใครเป็นผู้สร้างพระพุทธรูปองค์นี้ จึงเดินเข้าไปใกล้ๆ เพื่ออ่านข้อความที่เขียนไว้ที่ฐานพระ ปรากฏว่ามีข้อความภาษาฮินดี และภาษาอังกฤษ เขียนไว้ว่า ศาสดามหาวีระแห่งศาสนาเชน ผมจึงพินิจพิจารณาดูอย่างถี่ถ้วน ก็พบว่าพระพุทธรูปไม่มีจีวรหรือสังฆาฏิ คือไม่ได้นุ่งผ้า แต่เพราะนั่งในท่าสมาธิจึงดูไม่น่าเกลียด พวกเชนเขาสร้างรูปศาสดาจะอยู่ในอิริยาบถนั่งสมาธิเสมอ คงเห็นว่าถ้าอยู่ในอิริยาบถยืนคงไม่เจริญหูเจริญตาสักเท่าไร ตั้งแต่นั้นมาเวลาผมผ่านภูเขาที่มีพระพุทธรูปเลยไม่กล้าไหว้ กลัวจะเป็นไหว้มหาวีระ" ภิกษุอ่อนวัยกว่าเล่าประสบการณ์ของท่าน

"อย่างนั้นหรือครับ ถ้าเช่นนั้นประเทศอินเดียก็เป็นดินแดนที่เกิดของศาสนาถึงสามศาสนา คือ พราหมณ์-ฮินดู พระพุทธศาสนา และศาสนาเชน"

"มีศาสนาซิกข์อีกครับหลวงพ่อ รวมเป็นสี่ศาสนา นี่นับเฉพาะศาสนาที่สำคัญนะครับ เพราะยังมีศาสนาเล็กศาสนาน้อยอีกเป็นร้อยศาสนาที่เกิดในประเทศนี้"

"แต่ศาสนาเหล่านี้เกิดขึ้นทีหลังนะครับ เพราะไม่มีกล่าวไว้ในพระไตรปิฎก นอกจากสามศาสนาข้างต้นแล้ว พระไตรปิฎกยังกล่าวถึงเจ้าลัทธิอีกหกคนที่เรียกว่า ติตถกร ซึ่งเป็นนักบวชนอกพระพุทธศาสนา ท่านจำได้ไหมครับว่าเจ้าลัทธิทั้งหกมีใครบ้าง"

"จำได้บ้างครับ แต่คงไม่ครบหก เจ้าลัทธิเหล่านี้บางครั้ง

ก็เรียกกันว่า ครูทั้ง ๖ หลวงพ่อจำชื่อครูทั้ง ๖ ได้ครบหรือเปล่าครับ”

“คิดว่าครบครับ ครูทั้ง ๖ ได้แก่ ปูรณกัสสป มักขลิโคสาล อชิตเกสกัมพล ปกุทธกัจจายนะ สัญชัยเวลัฏฐบุตร และนิครนถนาฏบุตร ทั้งหมดนี้คำสอนของนิครนถนาฏบุตรมีความคล้ายคลึงกับคำสอนในพระพุทธศาสนามาก เช่นคำสอนเรื่องกรรม พระพุทธ-ศาสนาจำแนกกรรมออกเป็น ๓ อย่าง ตามการแสดงออก ถ้าแสดงออกทางกายเรียกว่า กายกรรม ทางวาจาเรียกว่า วจีกรรม และทางใจเรียกว่า มโนกรรม ส่วนศาสนาเชนเรียกกรรมว่าทัณฑะ และแบ่งออกเป็นสามเช่นกัน ได้แก่ กายทัณฑะ วจีทัณฑะ และมโนทัณฑะ แต่เน้นต่างกัน กล่าวคือพระพุทธศาสนาเน้นที่มโนกรรม ส่วนศาสนาเชนเน้นที่กายกรรม ในอรรถกถาได้แสดงไว้ว่าพระพุทธเจ้าทรงตำหนิพวกนิครนถ์ใน ๑๐ สถาน ได้แก่ ไม่มีศรัทธา ๑ ผิดทำนองคลองธรรม ๑ ไม่มีหิริโอตตัปปะ ๑ คบมิตรชั่ว ๑ ยกย่องพวกตนดูหมิ่นพวกอื่น ๑ มีความโลภในลาภสักการะเฉพาะหน้า ๑ ว่านอนสอนยาก ๑ ไม่ซื่อสัตย์ ๑ คิดมิชอบ ๑ และเห็นผิด ๑ สรุปความว่าในทรรศนะของพระพุทธศาสนา คำสอนของพวกนิครนถ์ไม่ถูกต้อง ไม่สามารถนำไปสู่ความหลุดพ้นจากทุกข์ได้” พระมหาฉลองช่วยเสริมว่า

“เพราะการจะหลุดพ้นจากทุกข์ได้ต้องดำเนินสายกลางที่เรียกว่ามัชฌิมาปฏิปทา ส่วนพวกนิครนถ์หนักไปในทางอัตตกิล-มถานุโยค กล่าวกันว่าตอนมหาวีระจะตาย เกิดสำนึกผิดและคิดได้ มีความปรารถนาจะให้สานุศิษย์ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ถูกต้องจากสำนักของพระพุทธเจ้า จึงแกล้งสอนในสิ่งที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง โดยบอกศิษย์กลุ่มที่หนึ่งว่าคำสอนของตนเป็นอุจเฉททิฏฐิ ภาษาฝรั่งเรียก

ว่า Nihilism แล้วบอกศิษย์กลุ่มที่สองว่าคำสอนของตนเป็นสัสสตทิฏฐิ ฝรั่งเรียกว่า Eternalism นี่เป็นอุบายของมหาวีระหลังจากมาคิดได้ตอนใกล้ตายว่า ตัวเองสอนผิดมาโดยตลอด ครั้นจะบอกลูกศิษย์ไปตามตรงว่าตนสอนผิดก็ทำไม่ได้เพราะกลัวเสียหน้า พวกศาสดาและเจ้าลัทธิเขาทิฏฐิแรงมาก ยอมเสียชีวิตได้ แต่เสียหน้ายอมไม่ได้"

"เหมือนสัญชัยเวลัฏฐบุตร อาจารย์ของอุปติสสะ ที่ไม่ยอมไปเป็นศิษย์ของพระพุทธเจ้าตอนที่อุปติสสะกับโกลิตะชักชวน ขนาดอุปติสสะพูดตรงๆเลยว่า 'อาจารย์ ลัทธิของอาจารย์เป็นหมัน ไร้แก่นสาร เราไปเฝ้าพระศาสดากันเถิด' สัญชัยเวลัฏฐบุตรก็บอกว่าเราเป็นครูบาอาจารย์เขา จะไปเป็นอันเตวาสิกได้อย่างไร เป็นไม่ได้แน่นอน ถ้าท่านเป็นสัญชัย ท่านจะไปไหมครับ" ถามเพื่อลองใจ "ไม่ไปครับ เพราะเสียชีวิตได้แต่เสียหน้าไม่ได้ เป็นอาจารย์เขาแล้วจะลดตัวลงไปเป็นศิษย์ คนอินเดียยอมไม่ได้เด็ดขาด"

"ครับ ผมทราบดีว่าคนอินเดียยอมไม่ได้เด็ดขาด แต่ท่านเป็นคนไทย ไม่ใช่คนอินเดียนะครับ" สมภารวัดป่ามะม่วงแย้ง

"ก็ท่านบอกว่าถ้าผมเป็นสัญชัย จะยอมไหม ผมก็ต้องบอกว่าไม่ยอม เพราะถ้าผมเป็นสัญชัย ผมก็เป็นคนอินเดียใช่ไหมครับ" ผู้อ่อนวัยกว่าชักจะมีเชื้อ 'ยวน' ทำให้การสนทนามีชีวิตชีวาขึ้น

"ถ้าเช่นนั้น ผมถามใหม่ก็ได้ว่า ถ้าท่านเป็นมหาฉลองท่านจะยอมไปเฝ้าพระศาสดาหรือไม่"

"ไม่ต้องมี 'ถ้า' หรอกครับ เพราะผมเป็นมหาฉลองอยู่แล้ว" ภิกษุหนุ่มยังคงยวน ท่านพระครูยังคงมีขันติถามต่อไปว่า

"ครับ ท่านเป็นมหาฉลองและเป็นคนไทยร้อยเปอร์เซ็นต์

แล้วท่านจะยอมไปเฝ้าพระพุทธเจ้าหรือไม่”

“ผมไม่ใช่คนไทยร้อยเปอร์เซ็นต์หรอกครับ ผมเป็นคนอีสานใต้ ไกลจากอีสานเหนือ คนอีสานไม่ว่าจะเหนือหรือใต้ก็ไม่ใช่ไทยแท้เพราะไม่พ่อก็แม่มักเป็นลาว”

“ผมทราบแล้วครับว่าท่านเป็นคนไทยเชื้อสายลาว แต่ทำไมท่านถึงพูดภาษายวน” พระมหาฉลองตอบว่า

“ลาวกับญวนอยู่ใกล้กัน ก็เลยรับเอาวัฒนธรรมของกันและกันมา ไม่ใช่เรื่องผิดธรรมชาติใช่ไหมครับ” ได้ยินคำว่า ‘ญวน’ ท่านพระครูคิดไปถึงพระบัวเฮียว ภิกษุหนุ่มที่นั่งอยู่เบื้องหน้าของท่านรูปนี้ มีอะไรคล้ายคลึงกับพระบัวเฮียวหลายอย่าง โดยเฉพาะการพูดยวนทั้งที่มิได้เป็นญวน!

“แล้วผมจะมีบุญวาสนาได้รู้คำตอบไหมครับ ว่าท่านจะไปเฝ้าพระศาสดาหรือไม่” ผู้สูงวัยกว่าอดทนถามต่อไป

“ถ้าหลวงพ่อต้องการรู้จริงๆ ก็รู้ได้โดยไม่ต้องถามผม ผมเชื่อว่าหลวงพ่อรู้ได้” ท่านย้ำ

“ถ้าเช่นนั้นผมก็จะตัดใจไม่อยากรู้ แต่ถ้าท่านถามกลับว่าถ้าผมเป็นสัญชัย จะไปเฝ้าพระศาสดาหรือไม่ ผมจะตอบทันทีว่าไป เพราะผมคิดว่าคนที่มีปัญญา เป็นถึงครูบาอาจารย์ สอนคนอื่นได้ หากละทิฏฐิยอมรับนับถือพระพุทธศาสนา จะสามารถหลุดพ้นได้ดีกว่าจมปลักอยู่กับลัทธิเดิมของตน” ท่านรู้ว่าพระหนุ่มจะถามกลับจึงตอบโดยไม่รอให้ถาม

“ถ้าพวกเจ้าลัทธิทั้งหลายคิดอย่างเดียวกับหลวงพ่อคงจะเป็นประโยชน์กับชาวโลกไม่น้อย พระพุทธศาสนาจะยืนยงคงคู่โลกและแผ่นดินอินเดียไปอีกนาน ไม่เสื่อมถอยสิ้นสูญอย่างที่เป็นอยู่นี้ เมืองไทยโชคดีนะครับที่พระพุทธศาสนาไปเจริญรุ่งเรืองอยู่

ได้ ทั้งที่ประเทศไทยไม่ใช่แดนอันเป็นที่เกิดของพระพุทธศาสนา” ภิกษุหนุ่มพูดด้วยความชื่นชม ที่เป็นเช่นนี้เพราะท่านไม่รู้สถานการณ์ที่แท้จริงของพระพุทธศาสนาในประเทศไทยเหมือนที่ท่านพระครูรู้ สมภารวัดป่ามะม่วงรู้ว่า พระพุทธศาสนาในเมืองสยามเริ่มเสื่อมถอย เพราะพุทธบริษัทซึ่งบัดนี้เหลือเพียงสาม เนื่องจากภิกษุณีบริษัทสูญสิ้นไปเมื่อประมาณพันปีหลังพุทธปรินิพพาน มิได้ทำหน้าที่ของตนอย่างจริงใจและด้วยความเลื่อมใสศรัทธา ความเจริญทางวัตถุทำให้คนไทยพุทธทั้งพระและคฤหัสถ์หลงใหลได้ปลื้ม พวกเขาพากันละทิ้งศาสนาไปหาวัตถุ เงินทองมีบทบาทสำคัญกว่าคุณธรรมความดี พระพุทธศาสนาสอนให้ละชั่ว ทำดี ทำจิตใจให้ผ่องใส แต่พวกเขากลับปฏิบัติตรงข้าม คือละดี ทำชั่ว ทำจิตให้ขุ่นมัวหม่นหมองแล้วไปโทษว่าพระพุทธศาสนาไม่ดี

“คนเราสติปัญญาไม่เท่ากัน จึงมีความเห็นต่างกัน การที่มีลัทธิศาสนาเกิดขึ้นมากมาย ก็ด้วยเหตุผลนี้ ท่านเห็นแล้วใช่ไหมว่า แม้ศาสนาก็ยังต้องแบ่งแยกออกเป็นนิกาย หลังจากศาสดาล่วงลับไปแล้ว อย่างเช่นพระพุทธศาสนา ในครั้งพุทธกาลยังไม่มีการแตกออกเป็นนิกาย แต่เมื่อพระพุทธองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานได้ประมาณร้อยปี พระพุทธศาสนาก็มีทีท่าว่าจะเริ่มแตกออกเป็นนิกาย ท่านคงทราบเรื่องของพระมหาเทวะซึ่งเป็นต้นเหตุที่ทำให้พระศาสนาแตกออกเป็นนิกาย ถึงจะไม่แตกออกในตอนนั้น แต่ก็เป็นชนวนทำให้แตกแยก และทำให้เกิดนิกายมหายานขึ้น หลังการสังคายนาครั้งที่สาม”

“ครับ มหาเทวะทำความวุ่นวายร้ายกาจไว้กับพระพุทธศาสนามาก ได้มีแนวคิดวิปริตผิดธรรมและวินัยมากมาย แกเป็นคนพูดเก่ง สามารถพูดโน้มน้าวให้พระเจ้ากาฬาโศกเชื่อได้ โชค

ดีที่พระนันทาเถรี พระขนิษฐาของพระเจ้ากาฬาโศกได้ทัดทานพระเชษฐาไว้ ไม่เช่นนั้นนิกายมหายานก็เกิดขึ้นตั้งแต่ร้อยปีหลังพุทธกาลโน่นแล้ว มหาเทวะบาปหนักมาก ผมว่ามากกว่าพระเทวทัตเสียอีก เพราะพระเทวทัตทำครุกกรรม ๒ อย่างคือ โลหิตุปบาท กับ สังฆเภท แต่มหาเทวะทำถึง ๔ อย่าง เริ่มจากปิตุฆาต อรหันตฆาต มาตุฆาต และสุดท้ายก็ทำสังฆเภทอีก ไม่ได้ทำอย่างเดียวคือโลหิ-ตุปบาทเพราะพระพุทธองค์ปรินิพพานไปแล้ว ผมไม่เรียกแกว่าพระ เพราะพระแปลว่าผู้ประเสริฐ มหาเทวะเป็นคนเลวบาปหนาสาหัสมาก แล้วยังหลอกลวงโลกว่าตนเป็นพระอรหันต์" ท่านพระครูช่วยเสริมว่า

"พระเทวทัตดีกว่าพระมหาเทวะตรงที่ในวาระสุดท้ายท่านสำนึกได้ อรรถกถาแสดงไว้ว่าหลังจากท่านชดใช้กรรมในนรกอเวจีหมดสิ้นแล้ว ท่านจะได้ตรัสรู้เป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า มีพระนามว่าอัฏฐิสระ แต่พระมหาเทวะสำนึกไม่ได้ จึงไม่มีโอกาสเช่นพระเทวทัต"

"ครับ มหาเทวะทำชั่วแม้ในวาระสุดท้ายของชีวิต ทำให้คนอื่นเข้าใจผิดว่าแกเป็นพระอรหันต์ ตอนตายพระเจ้ากาฬาโศกมีรับสั่งให้ทำพิธีเผาศพในฐานะพระอรหันต์ แต่ตอนเผา ศพกลับไม่ไหม้ โหรต้องแนะนำให้เอาขี้หมาเยี่ยวหมามารดจึงไหม้ ขออภัยที่ผมพูดไม่สุภาพ เพราะถ้าจะพูดว่าอุจจาระสุนัข ปัสสาวะสุนัขมันก็ฟังขัดหูพิกล" พระหนุ่มพูดออกตัว

"สรุปว่า หลังพุทธปรินิพพาน พระพุทธศาสนาก็แตกออกเป็นนิกายใหญ่สองนิกาย คือ เถรวาท กับ อาจริยวาท แล้วศาสนาเชนมีการแยกเป็นนิกายไหมครับ" พระมหาฉลองตอบว่า

"มีครับ ตอนศาสดามหาวีระมีชีวิตอยู่ ศาสนาเชนก็ยังไม่

แยกเป็นนิกาย แต่หลังจากมหาวีระถึงแก่กรรมไม่นาน ศาสนาเชนก็แตกออกเป็น ๒ นิกาย คือนิกายทิคัมพร พวกนี้นุ่งลมห่มฟ้าเหมือนศาสดาและยึดถือคำสอนดั้งเดิมของมหาวีระ นิกายนี้ไม่มีนักบวชที่เป็นสตรี เพราะถือว่าผู้หญิงไม่สามารถบรรลุโมกษะได้ ถึงบวชไปก็ไม่มีความหมาย ที่สำคัญคือนิกายนี้ไม่นุ่งผ้า ถ้าผู้หญิงมาบวชคงจะยุ่งกันใหญ่"

"แล้วถ้าผู้หญิงอยากบวชล่ะ เขาแก้ปัญหาในเรื่องนี้อย่างไร ผมหมายถึงว่าเขามีคำตอบให้อย่างไร"

"เขาก็จะให้มาช่วยปัดกวาดทำความสะอาดวัด ถือเป็นการสร้างบุญไว้ก่อน แล้วก็ให้อธิษฐานจิตทุกวันว่าชาติหน้าขอให้เกิดเป็นผู้ชายจะได้ไม่ถูกกีดกันไม่ให้บวช คือต้องรอชาติหน้าครับ แต่ถ้าชาติหน้าเกิดเป็นผู้หญิงอีก ก็ต้องรอชาติต่อๆไปอีก จนกว่าจะได้เกิดเป็นผู้ชาย"

"แบบนี้ก็ไม่ยุติธรรมนะ สู้พระพุทธศาสนาของเราไม่ได้ที่ให้ความเสมอภาคว่าบุรุษหรือสตรีต่างมีศักยภาพที่จะบรรลุธรรมได้เท่าเทียมกัน ขึ้นอยู่กับความพยายามของแต่ละคน"

"แต่ถึงกระนั้น กว่าพระพุทธองค์จะทรงอนุญาตให้พระนางปชาบดีบวชก็ทรงตั้งเงื่อนไขมากมายจนพวกผู้หญิงที่ไม่เข้าใจพากันคิดว่าพระองค์ทรงลำเอียง เข้าข้างเพศเดียวกับพระองค์"

"พระองค์เป็นพระอรหันต์ผู้หมดกิเลสสิ้นเชิงแล้ว จะทรงลำเอียงได้อย่างไร ที่ทรงบัญญัติเงื่อนไขไว้มากกว่า เพราะทรงพิจารณาตามธรรมชาติของบุรุษกับสตรีซึ่งมีสรีระต่างกัน สรีระของสตรีซับซ้อนกว่าของบุรุษ จึงทรงบัญญัติสิกขาบทของภิกษุณีไว้ถึง ๓๑๑ ข้อ มากกว่าของภิกษุถึง ๘๔ ข้อ"

"เหตุผลอีกประการหนึ่ง เพราะสตรีอ่อนแอกว่าบุรุษ จึง

ทรงบัญญัติสิกขาบทให้ภิกษุณีอยู่ในวัดที่มีภิกษุ มิฉะนั้นอาจถูกบุรุษรังแกเอาได้”

“ผมคิดว่าถึงผู้หญิงจะอ่อนแอกว่าผู้ชาย แต่ในเรื่องความอดทน ผู้หญิงอดทนมากกว่าผู้ชายนะครับ ยกตัวอย่างเรื่องการออกลูก ผมว่าถ้าให้ผู้ชายเป็นฝ่ายออกลูก มนุษย์คงสูญพันธุ์ไปนานแล้ว เพราะผู้ชายใจเสาะกว่าผู้หญิง” ท่านพระครูเปลี่ยนจากบุรุษและสตรีมาเป็นผู้ชายและผู้หญิง พระมหาฉลองจึงเปลี่ยนตามโดยการพูดว่า

“ผมเห็นด้วยครับ พวกผู้ชายดูเข้มแข็งก็เฉพาะร่างกาย แต่จิตใจไม่เข้มแข็ง ส่วนผู้หญิงแม้จะดูเปราะบางแต่จิตใจเข้มแข็งอดทน เพราะผู้หญิงเมื่อออกลูกแล้วก็ต้องอดทนเลี้ยงลูกต่อไปจนกว่าลูกจะโต ผู้ชายไม่มีความอดทนแบบนี้ ผมก็อยากจะพูดเหมือนกับหลวงพ่อว่า ถ้าให้ผู้ชายเลี้ยงลูก มนุษย์คงสูญพันธุ์ไปเหมือนกัน หลวงพ่อเห็นด้วยไหมครับ”

“เห็นด้วยเต็มที่เลยครับ พูดไปพูดมาผมชักคิดถึงโยมแม่แล้วสิ”

“ผมก็คิดถึงครับ ผมจากโยมแม่มาอยู่อินเดียหลายปีแล้ว คิดว่าปีใหม่จะต้องกลับไปเยี่ยมโยมแม่สักหน่อย ถ้าไม่มีโยมแม่ผมก็คงไม่ได้มาเป็นพระธรรมทูตอยู่ที่นี่ แม่นี้มีบุญคุณอันใหญ่หลวง เหมือนที่เพลงเขาร้องเลยนะครับ” พระมหาฉลองพูดเสียงละห้อยด้วยความคิดถึงโยมมารดา

“ตกลงว่าศาสนาเชนแบ่งออกเป็น ๒ นิกาย คือนิกายทิคัมพรกับนิกายอะไรครับ” ท่านพระครูวกกลับมาหาเรื่องที่กำลังสนทนากันอยู่

“นิกายเศวตัมพรครับ เศวต แปลว่าสีขาว อัมพร แปลว่าท้องฟ้า เศวตสนธิกับอัมพรจึงเป็น เศวตัมพร หรือเศวตามพรก็

ได้ นิกายนี้แทนที่จะนุ่งลมห่มฟ้าก็นุ่งขาวห่มขาวแทน และมีนักบวชที่เป็นผู้หญิงด้วย เรียกว่าสาธวี นิกายเศวตัมพรเกิดขึ้นหลังจากมหาวีระถึงแก่กรรมแล้ว เพราะพวกเชนเห็นว่าถ้ามีแต่นิกายดั้งเดิม ก็ไม่สามารถเผยแผ่ไปยังประเทศอื่นๆได้เพราะเหตุที่ไม่นุ่งผ้า ศาสนาเชนสมัยก่อนมีแต่ในอินเดียเท่านั้น เมื่อนิกายเศวตัมพรเกิดขึ้นจึงเผยแผ่คำสอนไปยังต่างประเทศได้ ตอนนี้เห็นว่าแผ่เข้าไปในยุโรปและอเมริกาแล้ว”

เสียงระฆังบอกเวลาทำวัตรเช้าดังขึ้นห้าครั้ง พระมหาฉลองซึ่งหายง่วงแล้ว พูดขึ้นว่า

“ได้เวลาทำวัตรเช้าแล้วหรือ คุยกันประเดี๋ยวเดียวย่างเข้าวันใหม่แล้ว หลวงพ่อไปทำวัตรเช้าที่โบสถ์ด้วยกันไหมครับ” ผู้อ่อนวัยกว่าชักชวน

“คงไม่ได้หรอกครับ ทางคณะเขานัดออกจากวัดไปราชคฤห์และนาลันทาตอนตีห้า นี่ก็ได้เวลาพอดี ผมจะไปล้างหน้าแปรงฟันแล้วไปขึ้นรถ ขอบคุณท่านมากนะครับ ผมได้ความรู้มากมายเลยทีเดียว” ท่านล้วงลงไปในย่าม หยิบซองบรรจุปัจจัยที่เตรียมมา แล้วจึงถวายพระมหาฉลอง

“ผมร่วมทำบุญกับพวกเด็กๆสองหมื่นบาทครับ ท่านจะนำไปเป็นค่าอาหารหรือค่าเสื้อผ้าก็สุดแล้วแต่”

“ขอบพระคุณมากครับ ผมจะนำไปเป็นค่าอาหาร ค่ายาและค่าเสื้อผ้าของพวกเด็กๆ” รองเจ้าอาวาสวัดไทยพุทธคยารับไว้ด้วยความนอบน้อม

๒๗

การเกิดเป็นเหตุให้เกิดทุกข์

ท่านพระครูลุกออกไปแล้ว พระมหาฉลองจึงนำปัจจัยสองหมื่นบาทไปเก็บ ตั้งแต่ท่านเป็นพระธรรมทูตมาเผยแผ่พระศาสนายังดินแดนอันเป็นที่เกิดของพระพุทธศาสนา ยังไม่เคยมีผู้ใดไม่ว่าจะเป็นบรรพชิตหรือคฤหัสถ์เห็นความสำคัญในงานที่ท่านทำ คือการปลูกฝังพระศาสนาให้กับเยาวชนผู้ยากไร้ในดินแดนบ้านเกิดของพวกเขาเอง ท่านพระครูได้สร้างความประทับใจอย่างยิ่งใหญ่ให้กับท่าน เพราะนอกจากจะสนใจในความเป็นอยู่และการศึกษาของพวกเด็ก ๆแล้ว ยังให้ปัจจัยสนับสนุนเป็นเงินถึงสองหมื่นบาท เงินจำนวนมากขนาดนี้ยังไม่เคยมีใครถวายท่านมาก่อน อาจเป็นเพราะไม่เห็นความสำคัญของงานที่ท่านทำอยู่ โดยเฉพาะพระผู้ใหญ่ซึ่งมักสนใจแต่เรื่องสมณศักดิ์ จะทำอะไรสักอย่างก็ต้องคิดก่อนว่าทำแล้วจะได้เป็นเจ้าคุณไหม หากพระเหล่านั้นมีจิตใจเมตตาเหมือนท่านพระครูองค์นี้ ประเทศไทยก็จะเจริญรุ่งเรืองไปไกลและพระศาสนาก็จะยั่งยืนสถาพรอยู่ในประเทศสยามอีกนานเท่านาน “สาธุ ขอให้ท่านพระครูจงได้เป็นเจ้าคุณโดยเร็วเทอญ” ท่านแอบอวยชัยให้พรภิกษุอาคันตุกะ

พระครูเจริญ 'รู้' ว่าคณะจะออกเดินทางเมื่อเวลาตีห้าครึ่ง เพราะแม่ครัวเตรียมอาหารไม่ทัน ดังนั้นท่านจึงมีเวลาสรงน้ำ แม้อากาศจะหนาวเพราะเป็นเหมันตฤดู และสมาชิกส่วนใหญ่ถือโอกาส 'ซักแห้ง' ทว่าท่านผ่านการเจริญกสิณมาอย่างชำนาญคล่องแคล่ว จึงไม่หวาดหวั่นกับความร้อนหนาวของอากาศ ยามหนาวเหน็บท่านแก้ด้วยการเจริญเตโชกสิณ ยามร้อนจัดใช้อาโปกสิณกับวาโยกสิณ วิชาการเหล่านี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงร่ำเรียนมาจากครูบาอาจารย์ตั้งแต่ก่อนตรัสรู้ แม้จะยังมิใช่วิชาดับทุกข์หากก็ช่วยบรรเทาเบาคลายทุกข์ได้บ้างในบางโอกาส คนที่รู้จักใช้จะได้ประโยชน์ที่เป็นปัจจุบัน แต่คนที่ไม่รู้จักใช้หรือใช้ไม่เป็น เช่นนำไปใช้ในทางอวดอ้างแสดงฤทธิ์ให้ผู้อื่นมาศรัทธาตนจนถึงกับหลงงมงาย ก็จะก่อให้เกิดทุกข์โทษ ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตกาลข้างหน้าได้

เมื่อพระและคฤหัสถ์ขึ้นรถเรียบร้อยแล้ว คนขับก็ออกรถเมื่อเวลา ๐๕.๓๐ นาฬิกา ตามที่ท่านพระครู'รู้' รถแล่นผ่านไปทางสถานีรถไฟของเมืองคยา มุ่งหน้าไปยังนครราชคฤห์ที่เคยรุ่งเรืองในครั้งพุทธกาล ทว่าปัจจุบันกลายเป็นเมืองเล็กๆที่ไม่มีความสำคัญสังกัดอยู่ในรัฐพิหาร ช่วงที่รถวิ่งพระมัคคุเทศก์มิได้บรรยาย เพราะต้องการให้ผู้แสวงบุญได้ชมทัศนียภาพสองข้างทางที่รถวิ่งผ่าน ได้เห็นวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผลิตผลทางการเกษตรที่ขึ้นหน้าขึ้นตาคือมันฝรั่งกับหอมแดง สองสิ่งนี้เป็นอาหารเลี้ยงคนจนของประเทศมานานและจะเป็นอย่างนี้ต่อไปในอนาคต น่าแปลกที่สังคมอินเดียซึ่งเป็นภูมิหลังแห่งการเกิดขึ้นของพระพุทธศาสนานั้น มีการแบ่งชั้นวรรณะกันในหมู่มนุษย์ยังไม่พอ ยังลุกลามไปถึงหมู่สัตว์และพืชด้วย เช่น

มันฝรั่งซึ่งมีความสำคัญต่อชีวิตของคน หากเป็นคนวรรณะสูงก็จะบริโภคชนิดหัวใหญ่ราคาแพง ส่วนคนยากจนจะบริโภคมันฝรั่งวรรณะต่ำ คือหัวเล็กเท่านิ้วหัวแม่มือ เวลาจะปรุงเป็นอาหารก็จะนำมาสับเป็นชิ้นเล็กๆโดยไม่ปอกเปลือก แล้วผัดน้ำมันใส่เกลือและผงกะหรี่ นำมาเป็นกับรับประทานพร้อมข้าว คนจนจะกินมันฝรั่งผัดทุกมื้อและทุกวัน ซึ่งก็คงดีกว่าไม่มีอะไรจะกิน

เสียงเอะอะโวยวายดังขึ้นและรถก็ติดเป็นแพยาวเหยียด บนถนนของเมืองคยามิได้มีแต่รถโดยสารเท่านั้น แต่มีทั้งรถแท็กซี่ยี่ห้อ Ambassador อายุไม่ต่ำกว่า ๔๐ ปี รถม้า เกวียน รถบรรทุก รถสามล้อเครื่อง สามล้อถีบ และรถสองล้อที่ใช้คนลาก ซึ่งล้วนแต่เก่าๆทั้งนั้น เมื่อจะไปนครราชคฤห์จะต้องใช้สะพานข้ามแม่น้ำเนรัญชรา ซึ่งมีสะพานเดียว มิหนำซ้ำยังแคบ รถวิ่งสวนกันไม่ได้ ฝ่ายที่จะข้ามไปมาจึงตกลงกันเป็นกติกาว่า ใครถึงกลางสะพานก่อนจะได้ข้ามก่อน ฝ่ายที่ถึงทีหลังจะต้องถอยร่นลงไป แม้จะตกลงกันอย่างนี้ แต่ก็มีอันทะเลาะกันได้ทุกวี่วัน ทำให้การเดินทางจากเมืองคยาไปราชคฤห์และนาลันทาซึ่งห่างกัน ๘๕ กิโลเมตร ต้องใช้เวลาถึงหกหรือเจ็ดชั่วโมง เพราะนอกจากถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ รถวิ่งไม่สะดวกแล้วยังต้องมาเสียเวลาเถียงกันเรื่องข้ามสะพานอีก

เวลาผ่านไปหนึ่งชั่วโมงก็ยังไม่มีทีท่าว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะยอมถอยออกมา เพราะต่างก็ถึงกลางสะพานพอดี คนขับแต่ละฝ่ายลงมาถกเถียงกันจนดูเหมือนจะลงมือลงไม้ ผู้แสวงบุญที่เป็นสตรีแสดงอาการกลัวออกมานอกหน้า พระมัคคุเทศก์จึงประกาศทางไมโครโฟนว่า "โยมไม่ต้องกลัว เขาเถียงกันไปอย่างนั้นเอง รับรองว่าไม่ตีกัน เพราะกฎหมายของอินเดียเขามีว่าถ้าใครชกต่อย

หรือทำร้ายร่างกายกัน ต้องติดคุกอย่างไม่มีทางเลี่ยง คนอินเดียไม่อยากติดคุก เพราะไม่สบายเหมือนคุกบ้านเรา เพราะฉะนั้นถึงเขาจะเถียงกันด่ากันรุนแรงขนาดไหนก็จะไม่ถึงขั้นลงไม้ลงมือ” คงจะจริงดังที่พระเจริญว่า เพราะพวกแขกที่เงื้อมือเงื้อไม้ใส่ฝ่ายตรงข้ามก็ได้แต่เงื้อ ไม่มีการฟาดลงไปดังที่ใจอยาก บางคนก็ยื่นหน้าเข้าไปใกล้ หมายให้ฝ่ายตรงข้ามตี ทว่าฝ่ายนั้นก็หาตีไม่ ดูๆ ก็ตลกดีเหมือนกัน

“รถจอดอย่างนี้เรามาฉันเช้ากันดีไหม จะได้ไม่ต้องฉันตอนรถวิ่ง หนทางขรุขระออกอย่างนี้คงฉันไม่สะดวกนัก” หลวงพ่อวัดดอนเมืองเสนอเพราะได้เวลาฉันเช้าแล้ว

“ดีเหมือนกัน ถ้าอย่างนั้นแม่ครัวเตรียมแจกอาหารได้” พระมัคคุเทศก์เห็นด้วย ผู้นำทัวร์และแม่ครัวซึ่งนั่งอยู่ด้านหลังจึงช่วยกันยกอาหารและน้ำมาถวายพระสงฆ์และแจกจ่ายคณะผู้แสวงบุญ โดยพวกสุภาพบุรุษช่วยกันประเคนพระ สุภาพสตรีเป็นคนส่งให้ เมื่อสมาชิกได้อาหารกันถ้วนทั่วจึงลงมือฉันและรับประทาน มีแต่คนขับกับกระเป๋ารถที่ไม่ยอมรับประทานเพราะยังไม่ถึงเวลา พวกเขาจะรับประทานอาหารเช้าเวลาสิบนาฬิกา

คณะผู้แสวงบุญฉัน/รับประทานอาหารเช้าเสร็จ พวกที่เถียงกันก็ยังคงเถียงกันอยู่ พระมัคคุเทศก์เกรงว่าจะเสียเวลามากเกินไปจึงนิมนต์ท่านพระครูให้ใช้คาถาย่นระยะทาง สมภารวัดป่ามะม่วงตอบว่า

“ยังไม่จำเป็นถึงขนาดนั้น เอาเถอะ ผมขอให้พระภิกษุและญาติโยมช่วยกันสวดคาถาชนะมารหนึ่งจบ แล้วแผ่เมตตาให้ฝ่ายที่จะข้ามมา ขอให้เขาถอยออกไปก่อน รับรองว่าเราได้ไปแน่”

"คาถาชนะมารเป็นอย่างไรครับหลวงพ่อ" พระรสสุคนธ์เรียนถามเพราะท่านไม่เคยได้ยินคาถาชื่อนี้มาก่อน

"ก็คาถาพาหุงที่เราสวดกันในบทสวดถวายพรพระนั่นอย่างไรล่ะ ท่านสวดไม่ได้หรือ"

"ได้ครับ ถ้าเช่นนั้นนิมนต์หลวงพ่อนำสวดเลย"

"นิมนต์หลวงพ่อวัดดอนเมืองดีกว่า เพราะท่านอาวุโสกว่าผม" ท่านพระครูตอบตามมารยาท

"ท่านนำน่ะดีแล้ว เพราะท่านเสียงดังฟังชัดแถมยังมีพลังอีกด้วย" หลวงพ่อวัดดอนเมืองไม่รับนิมนต์

"แล้วคนที่สวดไม่ได้จะทำอย่างไรคะ" นางสาวสายใยรักถาม

"สวดได้ซิโยม คำสวดมีในหนังสือที่ผู้นำทัวร์เขาแจกให้ตอนก่อนขึ้นเครื่องไงล่ะ" พระขุนทดบอกสีกาสาว

"หนูสวดไม่ได้หรอกหรือ" ท่านพระครูถาม เพราะดูหน้าตาแล้วหญิงสาวต้องสวดได้

"สวดได้ค่ะหลวงพ่อ แต่หนูถามเผื่อไว้อย่างนั้นเอง คิดว่าอาจจะมีคนสวดไม่ได้" ท่านพระครู 'รู้' ว่าคนที่สวดไม่ได้มีเพียงสองคนเท่านั้น คือสตรีที่คิดฆ่าสามีคนหนึ่ง อีกคนคือบุรุษที่หมายปองนางสาวสายใยรัก ซึ่งท่านก็ 'รู้' ว่าเป็นการตบมือข้างเดียว

"ก็ดูหนังสือแล้วสวดตามไป เดี๋ยวก็ได้เองนั่นแหละ" พระเจริญแนะนำ ตกลงกันดังนี้แล้ว พระครูเจริญแห่งวัดป่ามะม่วงจึงนำสวด หนังสือสวดมนต์ที่ผู้นำทัวร์แจกให้ นอกจากมีบทสวดแล้วยังมีบทแผ่เมตตาและอุทิศส่วนกุศลอีกด้วย สิบห้านาทีผ่านไปคณะผู้แสวงบุญก็สวดมนต์แผ่เมตตาและอุทิศส่วนกุศลเสร็จ รถที่กำลังจะข้ามฝั่งมาก็ยอมถอยให้ฝ่ายที่จะข้ามไปได้ข้ามก่อน สมจริง

ดังที่ท่านพระครูพูดไว้ทุกประการ ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์จึงหันไปทางเจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วงและยกมือขึ้น'สาธุ'พร้อมกันโดยมิได้นัดหมาย

รถบัสพาคณะผู้แสวงบุญมุ่งสู่นครราชคฤห์ พระเจริญได้ฉันภัตตาหารเช้าแล้วก็มีแรง จึงทำหน้าที่มัคคุเทศก์ด้วยการเริ่มบรรยาย

"พระคุณเจ้าและญาติโยมโปรดชมความงามของธรรมชาติสองข้างทาง ดูสิว่าเหมือนหรือแตกต่างจากบ้านเราอย่างไร"

"ผมไม่เห็นความงามที่ตรงไหนเลย เห็นแต่คนนั่งถ่ายทุกข์" บุรุษผู้หมายปองนางสาวสายใยรักเอ่ยขึ้น จริงดังที่เขาพูดเพราะคนพากันนั่งถ่ายทุกข์เรียงรายตามข้างถนน บางคนอายหันก้นให้ถนน บางคนกล้าหันหน้าเข้าถนนยังไม่พอ ยังโบกมือให้กับรถที่แล่นผ่านไปมาอีกด้วย โยมผู้หญิงพากันปิดตาที่เห็นภาพอุจาด ขณะที่โยมผู้ชายพากันหัวเราะหึหึ

"ท่าน ฉันปวดท้องอึ ช่วยบอกโชเฟอร์ให้จอดด้วย" แม่ชีป่วนซึ่งนั่งสงบปากสงบคำมาตลอดทางบอกพระเจริญ ที่ต้องนั่งเงียบเพราะรู้สึกปวดท้องตุ่ยๆตั้งแต่ออกจากวัดไทยพุทธคยา ครั้นจะเข้าห้องน้ำก็เกรงว่าเขาจะไม่ให้ไปด้วย จึงอดทนอดกลั้นมาตลอดทางกระทั่งทนไม่ไหวอีกต่อไป

"ทำไมไม่ยกนิ้วหัวแม่โป้งขึ้นล่ะ เราตกลงกันแล้วไม่ใช่หรือว่าถ้าปวดหนักให้ยกหัวแม่มือ ปวดเบาให้ยกนิ้วก้อย ถ้าปวดทั้งสองอย่างก็ยกทั้งสองนิ้ว" พระมัคคุเทศก์ถาม

"มันปวดจนยกไม่ไหวน่ะสิ ท่านรีบบอกโชเฟอร์ด้วยไม่งั้นฉันอึราดรถแน่เลย"

"อย่า อย่าทำอย่างนั้น อาตมาจะบอกเดี๋ยวนี้" ท่าน

เคาะกระจกซึ่งกั้นระหว่างคนขับกับผู้โดยสารพลางชูนิ้วโป้งให้กระเป๋ารถเห็น กระเป๋ารถบอกคนขับแล้วจึงเปิดประตูกระจกออกมาบอกพระเจริญด้วยภาษาฮินดี พระมัคคุเทศก์จึงบอกแม่ชีว่า

"ให้พ้นแถวนี้ไปก่อนจึงจะจอดให้ แถวนี้มีคนนั่งถ่ายกันมากมาย"

"มากมายก็มากมาย ฉันไม่อายหรอก มันจะไหลอยู่แล้ว" แม่ชีป่วนบอก รู้สึกปวดจนแทบกลั้นไม่ไหว ท่านพระครูนึกสงสารแม่ชี เพราะท่านรู้ว่าทุกข์นั้นเป็นอย่างไร นึกย้อนหลังไปสิบสามปีที่ท่านไปร่วมประชุมพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก หรือที่เรียกย่อๆ ว่า พสล. ที่ประเทศศรีลังกา วันหนึ่งพระมัคคุเทศก์พาไปเที่ยวสวนสัตว์ ท่านเกิดปวดท้องเพราะโรตีทำพิษ บอกพระมัคคุเทศก์ให้ช่วยหาห้องสุขาเพื่อถ่ายทุกข์ แต่พระมัคคุเทศก์กลับบอกว่าสุขาไม่มี และให้รีบไปเดี๋ยวจะไม่ทันดูละครสัตว์ เดชะบุญที่ท่านขอให้พระอินทร์ช่วย พระอินทร์ช่างดีเหลือเกิน ดีตรงที่ช่วยดลจิตดลใจให้นายรัตนะส่องกล้องมาเห็นอาการที่ท่านหน้าเขียวหน้าเหลือง แถมเหงื่อออกเพราะปวดท้องอยากจะคลอดลูก หากพระอินทร์ไม่ดลใจให้นายรัตนะช่วย แม้ท่านจะไม่ถึงกับมอดม้วยมรณา แต่ก็คงต้องอับอายขายหน้าชาวลังกาไปอีกนาน ด้วยความสงสารและเห็นใจในความทุกข์ร้อนของแม่ชีวัยหกสิบ ท่านจึงบอกพระมัคคุเทศก์ที่ชื่อเดียวกับท่านว่า

"ท่านช่วยบอกโชเฟอร์ให้จอดด้วย ไม่เช่นนั้นรถเลอะแน่" หากมิได้อยู่ในภาวะคับขันเช่นนี้ แม่ชีป่วนจะต้องต่อว่าท่านพระครูที่ดูเหมือนพูดเยาะเย้ย แต่เมื่อเห็นว่าเรื่องจะต้องเป็นดังที่ท่านพูดหากโชเฟอร์ไม่ยอมจอดรถให้ตนลงไปปลดทุกข์ จึงงดคำพูดที่จะต่อว่านั้นเสียแล้วพูดแบบญาติดีกับท่านว่า "หลวงพ่อ

ช่วยว่าคาถาให้ฉันอั้นมันไว้ก่อนเถิด ไม่งั้นเลอะรถแน่ๆ”

“คาถาอะไรล่ะที่จะช่วยโยมได้” ท่านย้อนถาม

“ก็มะอุดมะอัดอะไรเนี่ย อุดๆอัดๆมันไว้ก่อน อย่าเพิ่งออกมาให้ฉันต้องอับอายขายหน้า” แม่ชีบอก การได้พูดช่วยให้สามารถยับยั้งสิ่งที่กำลังจะออกมาทำให้สังคมในรถบัสวุ่นวายได้ชั่วครู่

“คงไม่เหมาะกระมัง ท่านรีบบอกโชเฟอร์หยุดรถเถอะ” สมภารวัดป่ามะม่วงบอกพระเจริญผู้ซึ่งฟังท่านพูดกับแม่ชีจนลืมที่ท่านบอก

เมื่อรถจอด แม่ชีป่วนก็วิ่งลงไปก่อนเพื่อน พระมัคคุเทศก์จึงถือโอกาสบอก ‘ผู้โดยสาร’ ว่า “นิมนต์ และเชิญลงไปยิงกระต่ายและเก็บดอกไม้ได้แล้วครับ เลือกที่ให้เหมาะกับเพศนะครับ ผู้หญิงไปทางซ้าย ผู้ชายทางขวา พระข้างหน้า ชีข้างหลัง” แม่ชีคงจะไม่ทันได้ฟังจึงเดินไปทางด้านขวามือ ซึ่งเป็นทุ่งนาและมีต้นไม้ขึ้นประปราย มองซ้ายมองขวาไม่เห็นว่ามีใคร จึงนั่งลงถ่ายข้างๆตอนั่นเอง ฝ่ายแขกที่นั่งถ่ายอยู่ก่อนรู้สึกประหลาดใจที่แม่ชีมานั่งถ่ายใกล้ๆ จึงนั่งนิ่งแทบจะไม่หายใจเลยทีเดียว เรื่องของเรื่องก็คือเขาตัวดำจนแม่ชีคิดว่าเป็นตอไม้!

ปลดทุกข์หนักทุกข์เบากันเรียบร้อยแล้ว‘ผู้โดยสาร’ก็พากันขึ้นรถ นั่งตามที่ของตนแล้วโชเฟอร์จึงออกรถ ทันใดนั้นความวุ่นวายก็เกิดขึ้นเมื่อผู้โดยสารคนหนึ่งอุทธรณ์ขึ้นว่าเหม็นกลิ่นอุจจาระ “สงสัยจะมีคนเหยียบอึแขกติดเท้ามา ช่วยสำรวจเท้าตัวเองด้วย” พระมัคคุเทศก์สั่ง ประเดี๋ยวหนึ่งแม่ชีป่วนก็พูดขึ้นว่า

“ฉันเอง ตายจริง เหยียบมาเต็มรองเท้าเลย” เป็นอันว่าพระเจริญต้องบอกให้โชเฟอร์จอดอีกวาระหนึ่ง เพื่อให้แม่ชีป่วน

ไปจัดการกับรองเท้า ทันทีที่รถจอด แม่ชีวัยหกสิบก็สลัดรองเท้าฟองน้ำข้างที่เปื้อนอุจจาระออกไปนอกรถ เหลือไว้ข้างที่ยังไม่เปื้อน กระนั้นก็ยังไม่ทำให้กลิ่นเหม็นหมดไปเพราะยังมีติดอยู่ที่พื้นรถอีก แม่ชีวัยหกสิบจึงกลายเป็นต้นเหตุของกลิ่นไม่สะอาดในรถ ท่านพระครูผู้รักความสะอาดจึงต้องนั่งกำหนด 'กลิ่นหนอ' ไปตลอดทาง ส่วนผู้ที่ไม่เคยปฏิบัติไม่สามารถกำหนดได้ จึงต้องทุกข์ใจกับกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์นั้น สมภารวัดป่ามะม่วงรู้สึกสงสารแม่ชี เพราะท่านเองเคยตกอยู่ในภาวะเช่นนี้มาก่อน กำลังจะเทศน์ปลอบใจก็พอดีพระเจริญพูดใส่ไมโครโฟนถามแม่ชีว่า

"นึกยังไงถึงไปนั่งถ่ายทุกข์ติดกับแขก ไม่เห็นหรือว่ามีแขกนั่งถ่ายอยู่"

"ท่านเอาอะไรมาพูด ฉันไม่เห็นแขกเขิกที่ไหน มีแต่ตอดำ ๆ อยู่ตอเดียว ฉันเห็นว่าเหมาะก็เลยนั่งตรงนั้น ขืนไปไกลเกิดมันทะลักออกมามิยุ่งกันใหญ่หรือ" แม่ชีบอกเหตุผล

"อ้อ แสดงว่าโยมเห็นแขกเป็นตอไม้"

"จริงหรือจ๊ะหลวงพ่อ" แม่ชีถามท่านพระครู หากท่านว่าจริงก็จะเชื่อท่าน เพราะท่านเป็นพระที่น่าเลื่อมใสศรัทธามาก ไม่ใช่พระธรรมดาทั่ว ๆ ไป

"โยมผ่องใสช่วยตอบแทนอาตมาด้วย" ท่านโยนกลองไปให้โยมผ่องใส ใจบุญ คู่ชีวิตของโยมเส็งจึงตอบว่า

"ตอนแม่ชีลุกขึ้น แขกนั่นก็ลุกตาม ฉันยังหวั่นใจว่านี่ถ้าแม่ชีเป็นสาวจะถูกแขกปล้ำเสียก็ไม่รู้ มันจะปล้ำไหมคะท่าน" โยมผ่องศรีถามพระเจริญ

"อาตมาไม่ทราบหรอกโยม เพราะอาตมาไม่ได้เป็นแขก" พระมัคคุเทศก์ตอบ

"ตายจริง ถ้าอย่างนั้นไอ้แขกนั่นมันก็เห็นเครื่องในเครื่องนอกของฉันหมดแล้วสิ" แม่ชีพูดด้วยความกังวล

"อย่าไปใส่ใจเลยแม่ชี คิดเสียว่าเขาคงจำหน้าเราไม่ได้หรอก โยมยังจำเขาไม่ได้เลย จริงไหม" ท่านพระครูพูดให้กำลังใจแม่ชี ท่านไม่อยากเห็นใครวิตกกังวลไม่ว่าด้วยเหตุใด

"จริงจ้ะ หลวงพ่อพูดอย่างนี้ฉันค่อยสบายใจขึ้นหน่อย จริงอย่างที่หลวงพ่อว่า อย่าว่าแต่ฉันจะจำหน้าเขาได้เลย ขนาดเขาเป็นคนฉันยังคิดว่าเขาเป็นตอไม้ เป็นอันว่าฉันไม่ติดใจเรื่องนี้แล้ว แต่ก็ยังกังวลเรื่องที่ทำให้คณะต้องทนกับกลิ่นเหม็น ฉันเสียใจจริงๆ ไม่ได้ตั้งใจจะให้เป็นอย่างนั้นเลย" พูดอย่างสำนึกผิด

"อย่าเสียใจไปเลยโยม ไม่มีใครเขาถือสาหรอก นึกว่าเราทำกรรมมาร่วมกัน" หลวงพ่อวัดดอนเมืองปลอบใจแม่ชีบ้าง พระมัคคุเทศก์จึงถือโอกาสพูดขึ้นว่า

"ในสถานการณ์เช่นนี้ ผม/อาตมาเห็นว่าบุคคลที่จะทำให้สถานการณ์ดีขึ้นมีอยู่องค์เดียว คือหลวงพ่อวัดป่ามะม่วง นิมนต์หลวงพ่อเทศน์ปลอบใจญาติโยมด้วยเถิดครับ" พูดพร้อมกับส่งไมโครโฟนให้ ท่านพระครูรับไมค์มาแล้วจึงเริ่มเทศน์

"พระคุณเจ้าที่เคารพและญาติโยมที่รัก ผม/อาตมาขอถือโอกาสพลิกผันบรรยากาศที่เคร่งเครียดให้คลี่คลาย ท่านทั้งหลายจงอย่าให้จิตตก โปรดยกจิตขึ้นมา ณ บัดนี้ โดยเฉพาะแม่ชีอย่าได้วิตกกังวลจนเกินเหตุ เราลงเรือลำเดียวกันต้องยอมรับซึ่งกันและกัน อาตมาไม่อยากให้ญาติโยมคิดตำหนิแม่ชี แต่ให้คิดว่าเราต้องเคยทำกรรมร่วมกันมา จึงต้องมารับกรรมร่วมกัน ผม/อาตมาจะเล่าให้พระคุณเจ้าและญาติโยมฟังว่า ผม/อาตมาก็เคยเผชิญกับเหตุการณ์แบบนี้เมื่อสิบสามปีที่ผ่านมา ตอนนั้นผม/อาตมาได้ไปร่วมประชุม

พุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกที่ประเทศศรีลังกา แล้วก็เกิดเหตุการณ์แบบเดียวกับแม่ชี วันนั้นพระมัคคุเทศก์ท่านจะพาไปดูช้างเต้นระบำที่สวนสัตว์แห่งชาติ ผม/อาตมาก็เกิดปวดท้องหนักจึงถามหาห้องสุขา พระท่านก็บอกไม่มีห้องสุขา แล้วก็ไม่สนใจไยดีแต่อย่างใด ท่านบอกเดี๋ยวจะไม่ทันดูช้างเต้นระบำ ผม/อาตมาปวดจนหน้าเขียวหน้าเหลือง เหงื่อแตกซิกๆเลย คิดว่าจะทำอย่างไรดีหนอ พอหาทางออกไม่ได้จึงขอให้พระอินทร์ช่วย...”

“แล้วพระอินทร์ลงมาช่วยไหมจ๊ะ” คนถามคือแม่ชีป่วน

“ท่านไม่ได้ลงมา แต่หย่อนห้องสุขาลงมาให้ ติดแอร์เสียด้วย”

“โอ้โฮ!” เสียงอุบาสกอุบาสิกาและแม่ชีอุทานพร้อมกัน ท่านพระครูเห็นคนฟังให้ความสนใจ จึงเล่าเหตุการณ์ที่เกิดกับท่านในปี ๒๕๑๕ ครั้งที่ท่านผจญกับทุกข์ที่เกิดจากอุจจาระเป็นเหตุ เล่าจบจึงอัญเชิญพระพุทธวจนะมาสรุปว่า

“เพราะเหตุนี้ องค์สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงตรัสไว้ในพระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๕ หน้า ๒๒๑ ความว่า ‘*การเกิดเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ การไม่เกิดเป็นเหตุให้เกิดสุข เมื่อมีการเกิดเป็นอันหวังได้ทุกข์นี้ คือความหนาว ความร้อน ความหิว ความกระหาย อุจจาระ ปัสสาวะ สัมผัสไฟ สัมผัสท่อนไม้ สัมผัสศัสตรา... เมื่อมีการเกิดเป็นอันหวังได้ทุกข์นี้...*’ นี่แหละท่านทั้งหลาย การที่พวกเรามาแสวงบุญในครั้งนี้ จะต้องผจญกับความหนาว ความหิว ความกระหาย อุจจาระ ปัสสาวะ ห้าอย่างนี้ต้องผจญอย่างแน่นอน เพราะฉะนั้นก็ขอให้อดทนแล้วก็ตั้งปณิธานว่าเราจะไม่เกิดอีก จะได้ไม่ต้องผจญกับทุกข์ต่างๆที่กล่าวมาข้างต้น ผม/อาตมาขอพยากรณ์ว่าในคณะของเราที่มานี้ จะมีคนหนึ่งที่จะเกิดอีกไม่เกินเจ็ดชาติ”

"สาธุ" ผู้ฟังทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ต่างยกมือขึ้นพร้อมกล่าวคำ 'สาธุ' แล้วต่างก็อยากเป็นบุคคลที่ท่านพระครูกล่าวถึง มีแต่โยมเส็งเท่านั้นที่ไม่อยากเป็น แต่ถึงเขาจะไม่อยากเป็นก็ต้องเป็นเพราะท่านพระครู 'รู้' ว่าเขาจะต้องเป็น

๒๘

กษัตริย์พุทธพระองค์แรก

ความซาบซึ้งดื่มด่ำในรสพระธรรมที่สมภารวัดป่ามะม่วงได้อัญเชิญมาเป็นเครื่องปลอบประโลมใจ ทำให้คณะผู้แสวงบุญทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์สามารถมองเห็นความจริงของชีวิต จึงทำใจได้กับกลิ่นอันไม่น่าพึงปรารถนานั้น แม่ชีป่วนซึ่งเป็นต้นเหตุของเรื่องเกิดความรู้สึกว่าเป็นหนี้บุญคุณท่านพระครู เพราะตั้งแต่มาจาริกบุญในแดนพุทธภูมินี้ ยังไม่เคยมีพระรูปใดพูดให้สบายใจและซาบซึ้งในคำทรงสอนของพระบรมศาสดาได้เหมือนหลวงพ่อองค์นี้ แม่ชีรู้สึกเหมือนมีบุญมหาศาล เพราะนอกจากมีโอกาสมาอินเดียแล้ว ยังได้มาพบพระภิกษุที่เพียบพร้อมด้วยสีลาธิคุณที่หาได้ยากในยุคปัจจุบัน

"หลวงพ่อ ฉันขอขอบพระคุณที่เมตตาฉัน ฉันรู้สึกสบายใจสบายกายอย่างที่ไม่เคยเป็นเช่นนี้มาก่อน" แม่ชีไหว้ท่านพระครูด้วยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณ จากนั้นจึงหันไปอวยชัยให้พรผู้นำทัวร์

"ขอให้จำเริญๆเถิดแม่คุณ ที่อนุญาตให้ฉันมาด้วย ทัวร์ไหนๆ เขาก็พากันรังเกียจคนแก่อย่างฉัน เพิ่งจะมีทัวร์นี้แหละที่เมตตาให้มาด้วย"

"ไม่เป็นไรหรอกค่ะ ช่วยกันได้ก็ช่วยกันไป แล้วแม่ชีไปครบ ๔ แห่งหรือยัง" ผู้นำทัวร์ถาม

"ยังเลยจ้ะ ก็อย่างที่บอกแล้วว่าไม่มีทัวร์ไหนเขาเมตตาฉันเหมือนทัวร์นี้" อันที่จริงแม่ชีป่วนขอมาแค่วัดไทยนาลันทาเท่านั้น แต่เมื่อเห็นว่าคณะผู้แสวงบุญที่มากับทัวร์นี้เป็นคนมีเมตตา จึงอยากขอร่วมเดินทางไปนมัสการสังเวชนียสถานให้ครบ ๔ แห่ง หากก็ไม่กล้าเอ่ยปากขอ

"แล้วอยากไปกับพวกเราไหม" โยมผ่องใส ใจบุญ ถาม หากแม่ชีอยากไปก็จะออกค่าใช้จ่ายให้ ทำบุญกับพระยังทำได้ ทำไมจะทำบุญกับชีบ้างไม่ได้

"ฉันไม่มีเงินหรอกจ้ะ" แม่ชีตอบน่าสงสาร

"ไม่มีเงินแล้วมาได้อย่างไรล่ะ ฉันหมายถึงมาจากประเทศไทยน่ะ แม่ชีคงไม่บอกว่าเดินมาหรอกนะ"

"ฉันมาเครื่องบินจ้ะ ลูกสาวเขาให้เงินมา แต่ว่าตอนนี้ใกล้จะหมดแล้ว ที่ว่าไม่มีเงินฉันหมายถึงว่าไม่มีเงินที่จะจ่ายให้ทัวร์น่ะ" โยมผ่องใสจึงสรุปว่า

"ไม่เป็นไร ถ้าแม่ชีอยากไปฉันจะจ่ายให้เอง อยากไปไหมล่ะ"

"อยากจ้ะ ขอบคุณเหลือเกิน สาธุ ขอให้จำเริญๆเถอะ" แม่ชียกมือขึ้น 'สาธุ'

"แล้วแม่ชีจะกลับพุทธคยาอย่างไร เพราะเราจะไม่ย้อนกลับมาพุทธคยาอีก จะบินกลับทางบอมเบย์" ผู้นำทัวร์บอกกล่าว

"ไม่เป็นไรจ้ะ ทิ้งฉันไว้ที่วัดไทยสาวัตถีก็ได้ ฉันรู้จักหลวงพ่อฤาษีดี ถ้ามีพระมาพุทธคยาฉันจะได้ขอมากับท่าน" เป็นอันว่าแม่ชีป่วนได้รับอนุญาตให้เดินทางร่วมกับคณะผู้แสวงบุญ โดยโยมผ่องใสจะออกค่าใช้จ่ายให้

เมื่อรถวิ่งเข้าเขตนครราชคฤห์ พระมัคคุเทศก์จึงเริ่มบรรยาย

“พระคุณเจ้าและญาติโยมทั้งหลาย บัดนี้เราเข้าเขตนครราชคฤห์แล้ว ในครั้งพุทธกาลนครราชคฤห์เป็นเมืองหลวงของแคว้นมคธ เป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์มาก มีพระเจ้าพิมพิสารเป็นกษัตริย์ปกครอง พระเจ้าพิมพิสารทรงเป็นพระราชาพระองค์แรกที่หันมายอมรับนับถือพระพุทธศาสนา...”

“เมืองนี้มีภูเขาเยอะจัง” แม่ชีป่วนพูดขึ้น พระมัคคุเทศก์จึงอธิบายขยายความว่า

“นครราชคฤห์เป็นเมืองที่ล้อมรอบด้วยภูเขา ๕ ลูก จึงได้รับสมญาว่า ‘*เบญจคีรีนคร*’ แปลว่า นครที่ล้อมรอบด้วยภูเขาทั้งห้า ซึ่งได้แก่ *ปัณฑวบรรพต คิชฌกูฏบรรพต เวภารบรรพต อิสิคิลิบรรพต* และ *เวปุลลบรรพต* คำว่า บรรพต แปลว่า ภูเขา มีใครตอบได้บ้างว่า ในบรรดาภูเขาทั้งห้าลูกนี้ ลูกไหนเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา” ไม่มีผู้ใดตอบ ท่านจึงถามท่านพระครู

“คิชฌกูฏ เวภาระ และเวปุลละ คิชฌกูฏเกี่ยวข้องในแง่เป็นที่ตั้งของพระคันธกุฎี ซึ่งอยู่บนยอดเขา ลดหลั่นลงมาก็เป็นถ้ำสุกรขาตาที่ที่พระสารีบุตรเถระบรรลุอรหัตตผล เพราะฟังพระธรรมเทศนาชื่อ*เวทนาปริคคหสูตร* ซึ่งพระพุทธองค์ทรงแสดงแก่ปริพาชกชื่อ*ทีฆนขะ อัคคิเวสสนโคตร* ผู้เป็นหลานของท่าน ท่านกำลังถวายงานพัดแด่พระพุทธองค์อยู่และได้ฟังอย่างตั้งใจ พร้อมกับกำหนดพิจารณาไปตามกระแสพระธรรมเทศนานั้น จนกระทั่งได้บรรลุพระอรหัต ส่วนหลานชายของท่านได้ตั้งอยู่ในโสดาปัตติผล” ได้ยินคำว่า ‘โสดาปัตติผล’ โยมเส็งรู้สึกเย็นวาบซาบซ่านทั่วสรรพางค์กายโดยไม่รู้สาเหตุ บุรุษผู้นี้ไม่เคยเรียนปริยัติทั้งไม่เคยปฏิบัติกรรมฐาน จึงไม่รู้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นคือปีติอันมีชื่อว่า *ผรณาปีติ* นอกจากท่านพระครูไม่มีผู้ใดรู้ว่าโยมเส็งจะมาได้ ‘ของดี’ ที่แดนพุทธ

ภูมิในการมาครั้งแรกนี้ เขาจะเวียนว่ายวกวนเพราะความหลงในสงสารอีกไม่เกิน ๗ ชาติ

"ส่วนภูเขาเวภาระมีความสำคัญหลังจากที่พระบรมศาสดาเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้วสามเดือน คือเป็นที่ที่พระอรหันต์ ๕๐๐ องค์มาประชุมกันทำปฐมสังคายนา ณ ถ้ำสัตตบรรณคูหา โดยมีพระมหากัสสปเถระเป็นประธาน พระอานนทเถระผู้ซึ่งเพิ่งบรรลุอรหัตตผลและได้ดำดินมาปรากฏในที่ประชุม เพื่อทำหน้าที่วิสัชนาพระสูตร ขณะที่พระอุบาลีเถระเป็นผู้วิสัชนาพระวินัย"

"แล้วพระโมคัลลานกับพระสารีบุตรท่านไม่ได้เข้าร่วมประชุมด้วยหรือคะหลวงพ่อ" แม่ชีป่วนถาม

"ถ้าท่านยังอยู่ก็คงจะมา แต่บังเอิญท่านทั้งสองปรินิพพานไปเสียก่อน ปรินิพพานก่อนพระพุทธเจ้าไม่นานนัก เลยไม่ได้มา" ท่านพระครูตอบ พอดีกับรถแล่นผ่าน*ตโปทาราม* ซึ่งเป็นบ่อน้ำร้อนธรรมชาติ มีผู้คนกำลังอาบน้ำกันอยู่ พระรสสุคนธ์จึงถามขึ้นว่า

"นั่นเขากำลังอาบน้ำตกกันหรือครับ" พระเจริญจึงขอไมโครโฟนจากท่านพระครูแล้วอธิบายว่า "ที่ท่านเห็นนั้นเขาเรียกว่าตโปทาราม เป็นที่อาบน้ำของคนวรรณะต่างๆ เขาเชื่อกันว่าน้ำที่ตโปทารามเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์จึงพากันมาอาบ ลองสังเกตดูจะเห็นการแบ่งชั้นวรรณะของคนอินเดียแม้ในเรื่องการอาบน้ำ อย่างพวกที่อาบตรงชั้นบนสุดนั่นก็คือพวกพราหมณ์ พวกวรรณะกษัตริย์อาบต่อจากวรรณะพราหมณ์ ถัดลงมาเป็นวรรณะแพศย์ ส่วนวรรณะศูทรอาบส่วนล่างสุด ซึ่งน้ำที่อาบไหลมาจากข้างบนและผ่านการอาบของคนวรรณะพราหมณ์ กษัตริย์ และแพศย์มาแล้ว สรุปก็คือวรรณะพราหมณ์ได้อาบน้ำบริสุทธิ์จากธรรมชาติ เพราะยังไม่ผ่านการอาบของคนวรรณะอื่น"

"แสดงว่าวรรณะกษัตริย์ก็ต้องอาบน้ำที่วรรณะพราหมณ์อาบแล้วใช่ไหมครับ" พระรสสุคนธ์ถามอีก

"ถูกแล้ว เพราะศาสนาพราหมณ์เขาถือว่าวรรณะพราหมณ์เป็นวรรณะสูงสุด ในคัมภีร์ของศาสนาพราหมณ์จึงเรียงวรรณะจากสูงไปหาต่ำเป็น พราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ ศูทร ส่วนในพระไตรปิฎกซึ่งเป็นคัมภีร์ของพระพุทธศาสนาจะเป็น กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร คือ กษัตริย์สูงกว่าพราหมณ์ เพราะพวกพราหมณ์ยังต้องให้กษัตริย์เลี้ยง แต่ความจริงแล้วมีลึกซึ้งกว่านั้น คือพระพุทธศาสนาไม่ถือเอาวรรณะเป็นเครื่องแบ่งความดีความชั่ว คนจะดีหรือชั่วไม่ได้อยู่ที่วรรณะ แต่อยู่ที่กรรมหรือการกระทำ ถ้าทำความชั่วก็เรียกว่าคนชั่ว แม้จะอยู่ในวรรณะพราหมณ์ก็ถือว่าเป็นคนชั่ว"

"แล้วถ้าพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาจะมาอาบน้ำที่ตโปทารามบ้าง จะอาบตรงไหนคะ เพราะไม่มีวรรณะสังกัด" นางสาวสายใยรักถาม

"สมัยพุทธกาล เมื่อพระเจ้าพิมพิสารทรงยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาแล้ว ประชาชนก็พากันนับถือพระพุทธศาสนาตาม การถือเรื่องวรรณะลดลง พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาได้รับการเคารพนับถือมาก เพราะฉะนั้นถ้าพระสงฆ์ท่านจะสรงน้ำที่ตโปทารามประชาชนก็จะรอให้ท่านสรงเสร็จเสียก่อนแล้วจึงจะลงไปอาบ แม้แต่พระเจ้าพิมพิสารเองก็ยังต้องทรงรอ เช่นครั้งหนึ่งพระองค์เสด็จมาสรงน้ำที่ตโปทาราม ครั้นเห็นว่ามีพระภิกษุสงฆ์สรงน้ำกันอยู่ก็ทรงรอจนท่านสรงเสร็จจึงลงไปสรงบ้าง สรงเสร็จปรากฏว่าประตูเมืองปิดแล้ว เข้าเมืองไม่ได้ จึงไปเฝ้าพระพุทธเจ้าเพื่อขอพระพุทธานุญาตพักด้วยหนึ่งราตรี พระพุทธองค์ทรงสอบถามถึงสาเหตุที่ทำให้พระองค์เสด็จเข้าเมืองไม่ทัน เมื่อพระเจ้าพิมพิสาร กราบทูลให้ทรงทราบ

พระพุทธองค์จึงทรงบัญญัติเป็นสิกขาบทว่า ให้พระภิกษุสงฆ์สรงน้ำสิบห้าวันต่อหนึ่งครั้ง”

“แบบนี้ไม่ร้อนแย่หรือคะท่าน” แม่ชีป่วนถาม พระมัคคุเทศก์ตอบว่า “พระพุทธองค์ทรงเป็นพระธรรมราชาที่มีสายพระเนตรยาวไกล มีพระหทัยสุขุมคัมภีรภาพ ทรงห้ามพระสาวกมิให้สร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชนไม่ว่ากรณีใดๆ จึงทรงบัญญัติเช่นนั้น ต่อมาเมื่อมีพระภิกษุมากราบทูลว่าการสรงน้ำ ๑๕ วันครั้งทำให้ลำบาก ก็ทรงให้ถอนสิกขาบทนั้นได้ เรื่องมีว่าสมัยหนึ่งพระองค์ประทับที่เมืองโกสัมพี พระภิกษุกลุ่มหนึ่งได้กราบทูลเรื่องนี้ ทรงมีพระพุทธานุญาตให้ถอนสิกขาบทนี้เสีย และทรงอนุญาตให้ภิกษุสรงน้ำทุกวันได้เหมือนเดิม จะเห็นว่าพระองค์ทรงมีพระปรีชาญาณในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างยอดเยี่ยม และทรงรักษาชื่อเสียงของพระสาวกมิให้ประชาชนติฉินนินทา สิกขาบท ๒๒๗ ข้อที่ทรงบัญญัติขึ้น ส่วนใหญ่ก็เกี่ยวข้องกับการประพฤติปฏิบัติของพระสาวก”

“หลวงพ่อครับ แล้วภูเขาอีกลูกหนึ่งที่หลวงพ่อเอ่ยชื่อมาสำคัญอย่างไรครับ เมื่อกี้หลวงพ่อบอกว่ามีสามลูกที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา หลวงพ่อเพิ่งบอกมาสองลูก คือคิชฌกูฏกับเวภาระอีกลูกหนึ่งยังไม่ได้บอก” พระขุนทดถามท่านพระครู พระเจริญจึงส่งไมค์ให้พระครูเจริญ

“ลูกที่ว่านี้ชื่ออะไร ท่านจำได้ไหม” ท่านพระครูถาม

“จำไม่ได้แล้วครับ เพราะความจำผมไม่ดีเท่าที่ควร” พระขุนทดตอบ

“ชื่อเวปุลละค่ะ” สตรีที่จ้างฆ่าสามีตอบเพราะความจำดีกว่าพระขุนทด ท่านพระครูจึงอธิบายว่า

"ภูเขาเวปุลละ หรือเวปุลลบรรพตเป็นที่อยู่ของกุมภีรยักษ์ผู้รักษานครราชคฤห์"

"แล้วเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาอย่างไรครับ" พระขุนทดถามอีก เพราะคำตอบของท่านพระครูดูจะยังไม่ตรงกับคำถาม

"เกี่ยวข้องตรงที่ผมรู้ว่าภูเขาเวปุลละเป็นที่อยู่ของกุมภีรยักษ์ผู้รักษาเมืองราชคฤห์ เพราะผมอ่านพระไตรปิฎก เรื่องนี้อยู่ในมหาสมยสูตร ทีฆนิกาย มหาวรรค พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๐ ข้อ ๓๓๕ หน้า ๒๖๓ แบบนี้ท่านคิดว่าเกี่ยวหรือไม่" ท่านย้อนถามพระขุนทด

"เกี่ยวครับ เกี่ยวโดยตรงเลย เพราะพระไตรปิฎกเป็นคัมภีร์สำคัญของพระพุทธศาสนา เราจะทราบเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติหรือข้อธรรมต่างๆก็จากพระไตรปิฎก ถ้าไม่มีพระไตรปิฎกเราก็ไม่มีโอกาสได้รู้"

"แล้วท่านเคยอ่านพระไตรปิฎกบ้างหรือยัง"

"ยังครับ"

"ทำไมถึงยังไม่ได้อ่าน ที่วัดท่านไม่มีญาติโยมถวายหรือ"

"มีครับ แต่สมภารท่านเก็บไว้ในตู้ ใส่กุญแจด้วย ผมก็เลยไม่กล้าไปขอกุญแจจากท่าน"

"แล้วท่านเคยเห็นสมภารอ่านบ้างหรือเปล่า"

"ไม่เคยเห็นเลยครับ ผมค่อนข้างแน่ใจว่าท่านไม่ได้อ่าน เพราะตู้พระไตรปิฎกตั้งอยู่ในโบสถ์ซึ่งห่างจากกุฏิของท่าน ท่านไม่อ่านไม่เป็นไร แต่อย่าเอาไปขายก็แล้วกัน" พระขุนทดเผลอพูดเรื่องที่เป็นความลับ ท่านกำลังเอาความลับของสมภารมาเปิดเผยโดยไม่ตั้งใจ

"หมายความว่าอย่างไร"

"ไม่มีอะไรหรอกครับ หลวงพ่ออย่าสนใจเลย" ท่านรีบ

พูดกลบเกลื่อน

"จะต้องมีสิ ท่านบอกผมมาเถิด ยิ่งปิดผมก็ยิ่งอยากรู้ ไม่ใช่เพราะผมอยากรู้เรื่องของคนอื่น แต่ผมอยากรู้ข้อวัตรปฏิบัติของผู้ที่เป็นสมณะในพระพุทธศาสนา ใครประพฤติปฏิบัติไม่ถูกต้องตรงตามพระวินัยบัญญัติ ผมจะได้ขอร้องให้เลิกเสียเพื่อเห็นแก่พระศาสนา ท่านบอกผมมาเถิดครับ"

"แล้วหลวงพ่อต้องเก็บเป็นความลับนะครับ ไม่เช่นนั้นผมถูกสมภารเล่นงานแน่นอน"

"ข้อนั้นท่านไม่ต้องกังวล ผมจะไม่ทำให้ท่านต้องเดือดร้อน" ท่านพระครูรับคำหนักแน่น เหตุนี้พระขุนทดจึงเล่าเรื่องของสมภารวัดท่านว่า "สมภารท่านชอบเล่นหวยมากครับ ซื้อทั้งหวยรัฐบาลทั้งหวยใต้ดิน เงินทองที่ญาติโยมมาทำบุญท่านก็เอาไปเล่นหวยหมด บางเดือนแทบไม่มีเสียค่าไฟฟ้า พอเงินหมดท่านก็จะแอบเอาของวัดออกขาย มีคนมาซื้อถึงวัด จนผมกลัวว่าวันหนึ่งท่านจะเอาพระไตรปิฎกไปขาย"

"อย่างนี้ก็แย่น่ะสิ ผมว่าบาปทั้งพระทั้งโยมเลย ทำไมเขาทำได้ ไม่เห็นแก่พระศาสนาเลย แล้วพวกชาวบ้านเขารู้หรือเปล่า"

"ชาวบ้านก็บ้าหวยกันเลยแหละครับ พอใกล้วันหวยออกก็จะพากันมาขอเลขจากสมภาร เสร็จแล้วก็ถูกกินไปตามๆกัน ที่สำคัญคือท่านนำเงินกฐินผ้าป่าไปเล่นหวย หมดเงินเป็นแสนๆเลยนะครับหลวงพ่อ"

"ทำไมท่านไม่รายงานให้เจ้าคณะตำบลทราบ"

"เจ้าคณะตำบลท่านทราบดีครับ เพราะท่านสมภารเป็นเจ้าคณะตำบลเอง"

"ถ้าอย่างนั้นก็รายงานเจ้าคณะอำเภอ"

"ผมไม่กล้าหรอกครับ เพราะท่านเป็นเพื่อนกัน"

"แล้วเจ้าคณะอำเภอเล่นหรือเปล่า"

"อันนี้ผมไม่ทราบครับ"

"พระคุณเจ้าและญาติโยมว่าอย่างไร พระเล่นหวยผิดไหม หลวงพ่อว่าผิดไหมครับ" ท่านถามหลวงพ่อวัดดอนเมือง

"ผมเคยนั่งรถผ่านถนนราชดำเนิน มีพระเดินซื้อล็อตเตอรี่กันให้ควั่กไปหมด เห็นแล้วไม่สบายใจเลย ขนาดพระด้วยกันเห็นยังไม่สบายใจ แล้วญาติโยมเห็นเขาจะสบายใจละหรือ โยมผ่องใสว่าอย่างไร" ท่านถามโยมผ่องใส ใจบุญ

"โยมคงไม่ว่าอย่างไรหรอกค่ะ ว่าน่ะไม่ว่า แต่ใจนั้นคิดว่าพระแบบนี้ไม่น่าเคารพนับถือ การเล่นหวยถือเป็นการพนันและการพนันก็เป็นอบายมุข พระสงฆ์องค์เจ้าไม่ควรยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข และต้องทำหน้าที่สอนญาติโยมให้ละอบายมุข โยมว่าพระที่ดีต้องเป็นอย่างนี้"

"ผมว่าพระเล่นหวยผิดครับ คือผิดต่อสมณสารูป พระที่เล่นหวยแสดงว่าขาดสมณสัญญา" บุรุษที่แอบพึงใจนางสาวสายใยรักตอบ หลังจากรับประทานอาหารเช้า เขาก็นั่งหลับมาตลอดทาง นั่งหลับตัวโอนไปเอนมาตามแรงกระแทกกระเทือนของรถ เพิ่งจะมาตื่นตอนได้ยินเรื่องพระเล่นหวย จึงถือโอกาสแสดงความคิดเห็น

"สมณสารูป สมณสัญญา คืออะไรหรือจ๊ะหลวงพ่อ" แม่ชีป่วนถามท่านพระครู ท่านพระครูจึงถามบุรุษนั้นด้วยคำถามเดียวกัน

"ผมไม่ทราบครับแต่ผมเข้าใจ ผมขอความกรุณาหลวงพ่อช่วยอธิบายด้วยครับ" สมภารวัดป่ามะม่วงจึงอธิบายว่า

"สมณสารูปคือความประพฤติอันสมควรของสมณะ ส่วน

สมณสัญญาคือความสำนึกในความเป็นสมณะ แล้วยังมีอีกคำหนึ่งคือสมณวิสัย หมายถึงลักษณะที่เป็นอยู่ของสมณะ" ท่านตอบเกินคำถาม

ขณะนั้นเป็นเวลาสิบเอ็ดนาฬิกา พระมัคคุเทศก์จึงขอไมค์จากท่านพระครูแล้วประกาศว่า

"เราจะไปฉันเพลและรับประทานอาหารกันที่วัดญี่ปุ่น จากนั้นก็จะนำขึ้นเขาคิชฌกูฏ ไปนมัสการพระคันธกุฎี ลงจากเขาคิชฌกูฏจะพาชมป่าไผ่อันร่มรื่น ซึ่งในครั้งพุทธกาลพระเจ้าพิมพิสารทรงถวายให้เป็นวัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนา คือเวฬุวนาราม ท่านจะได้สวดมนต์ นั่งสมาธิ เมื่อได้เวลาอันสมควรจึงนำท่านเดินทางต่อไปยังเมืองนาลันทา ซึ่งในครั้งพุทธกาลเคยเป็นหมู่บ้านชื่อ *นาลันทกคาม* เป็นถิ่นกำเนิดของพุทธอัครสาวกทั้งสอง คือพระสารีบุตรและพระมหาโมคคัลลานะ"

หลังจากฉันเพลและรับประทานอาหารกลางวันแล้ว คณะผู้แสวงบุญจึงพากันขึ้นรถอีกครั้ง เพื่อไปนมัสการพระคันธกุฎีซึ่งอยู่บนเขาคิชฌกูฏ คนขับนำรถมาจอดที่เชิงเขา คณะผู้แสวงบุญลงจากรถแล้วคนขับจึงนำรถออกไปหาที่จอด กระเป๋ารถสองคนลงมาคอยดูแลช่วยเหลือ เป็นต้นว่าช่วยไล่พวกขอทานที่พากันมารุมล้อมคณะผู้แสวงบุญ

ทางขึ้นเขาคิชฌกูฏไม่ลาดชันนัก ผู้สูงอายุที่ร่างกายยังแข็งแรงสามารถเดินขึ้นได้โดยไม่ต้องจ้างคนหาม ซึ่งราคาค่าจ้างค่อนข้างสูง เพราะต้องใช้คนถึงสองคน คณะผู้แสวงบุญกำลังจะขึ้นเขาก็พบกับคณะผู้แสวงบุญที่กำลังเดินลงมาจากภูเขา เสียงพูดคุยกันทำให้รู้ว่าเป็นคนไทย หากเห็นเพียงหน้าตาไม่ได้ยินเสียงพูดอาจเป็นคนเนปาลหรือคนที่มาจากแคว้นอัสสัม เพราะหน้าตาและการ

แต่งกายเหมือนคนไทยมากจนดูไม่ออก ต้องอาศัยฟังจากภาษาพูดจึงจะรู้

แม่ชีป่วนเข้าไปทักแม่ชีสูงอายุรูปหนึ่งพร้อมกับถามว่า

"ตอนขึ้นต้องจ้างเขาหามหรือเปล่าจ๊ะ"

"จ้างจ้ะ เขาคิดตั้งสามร้อยรูปี แต่พอหามไปไม่ถึงครึ่งทาง ฉันก็ลงเดินเองเพราะทนเหม็นกลิ่นแขกไม่ไหว" แม่ชีสูงอายุบอกกล่าว

"แม่ชีขึ้นไม่ไหวหรือ จะจ้างเขาหามไหมฉันจะออกเงินให้" โยมผ่องใสแสดงความเอื้อเฟื้อ

"ไหวจ้ะ ขอบคุณ เท่าที่ออกเงินให้ฉันร่วมคณะมาด้วยก็เกรงใจจะแย่อยู่แล้ว ฉันไม่รบกวนหรอกจ้ะ"

เด็กหนุ่มสองสามคนถือไม้เท้ามาเร่ขาย เป็นไม้ที่ตัดมาจากต้นไผ่ ความยาวประมาณเมตรครึ่ง โยมผ่องใสจึงซื้อมาสองอัน อันละ ๑๐ รูปี ถือไว้ในมืออันหนึ่ง อีกอันหนึ่งส่งให้แม่ชีป่วนและพูดว่า

"ใช้ไม้เท้าช่วยคงจะดีกว่าเดินตัวเปล่านะ"

"ขอบคุณจ้ะ ขอให้ร่ำให้รวยนะคุณนะ" แม่ชีป่วนให้พร เห็นภรรยาอนุเคราะห์แม่ชี โยมเส็งจึงกราบเรียนท่านพระครูและหลวงพ่อวัดดอนเมืองว่าจะขออนุญาตซื้อไม้เท้าถวาย

"ไม่ต้องโยม ไม่ต้อง อาตมายังแข็งแรง ถวายหลวงพ่อวัดดอนเมืองก็แล้วกัน" ท่านพระครูบอกโยมเส็ง

"ผมก็ยังแข็งแรงเหมือนท่านพระครูนั่นแหละ" หลวงพ่อวัดดอนเมืองปฏิเสธเช่นกัน อุบาสิกาสองคนเข้ามากราบท่านพระครูและบอกว่าเคยไปเข้ากรรมฐานที่วัดป่ามะม่วงหลายครั้ง

"โยมมาจากไหนกันล่ะ" ท่านถาม คนอ่อนวัยกว่าตอบว่า

"มาจากวัดไทยนาลันทาค่ะ กำลังจะไปวัดไทยพุทธคยา"

"แล้วหลวงพ่อมาจากไหนคะ" อุบาสิกาอีกคนถาม

"อาตมามาจากวัดไทยพุทธคยากำลังจะไปวัดไทยนาลันทา" ท่านพระครูตอบ

๒๙

ขึ้นเขาคิชฌกูฏ

"หลวงพ่อจะค้างที่วัดไทยนาลันทากี่คืนคะ"

"คืนเดียว พรุ่งนี้ชมมหาวิทยาลัยนาลันทาแล้วจะเดินทางไปปัตนะ แล้วโยมล่ะ จะค้างที่วัดไทยพุทธคยากี่คืน" สมภารวัดป่ามะม่วงถามอุบาสิกาที่บอกว่าเคยไปเข้ากรรมฐานที่วัดท่าน

"สองคืนค่ะ มะรืนนี้จะเดินทางไปพาราณสี"

"เป็นอย่างไรบ้าง อินเดียกับบ้านเราเหมือนกันไหม"

"ต่างกันลิบลับเลยค่ะ อินเดียลำบากมาก นี่ถ้าหนูไม่เคยไปเข้ากรรมฐานที่วัดหลวงพ่อคงทนไม่ได้ การเข้ากรรมฐานเป็นการฝึกความอดทน หนูจึงอดได้ ทนได้ คิดเสียว่ามาสร้างขันติบารมี"

"แล้วเข็ดไหม คิดจะมาอีกหรือเปล่า" ท่านถามอีก

"ไม่เข็ดค่ะ หนูคิดว่าจะมาทุกปีจนกว่าสังขารจะไม่อำนวยจริงๆนะคะหลวงพ่อ ถึงเมืองอินเดียจะเต็มไปด้วยขอทานและไม่เจริญเท่าบ้านเรา แต่ก็เป็นที่ที่เราสัมผัสกับความสงบวิเวกได้ ทำให้คิดย้อนไปถึงสมัยพุทธกาล ว่าที่คนเขาบรรลุธรรมกันโดยไม่ยากนักเพราะสภาพแวดล้อมอำนวย บ้านเราหาที่สงบวิเวกแบบนี้ยากมาก **หนูเพิ่งจะเข้าใจว่าทำไมคนทั่วโลกจึงพากันหลั่งไหลมาอินเดียปีหนึ่งเป็นล้านๆ เพราะพวกเขาต้องการมาสัมผัสกับความสงบวิเวก**

นี่เอง” อีกคนจึงช่วยเสริมว่า

“แล้วเวลานั่งวิปัสสนา จิตตั้งมั่นได้เร็วมาก หนูยังคิดว่าถ้าได้ปฏิบัติอยู่ที่นี่สักหนึ่งปี จะต้องได้เป็นพระโสดาบันแน่”

“แต่บางคนไม่ต้องนั่งวิปัสสนาก็เป็นพระโสดาบันได้” ท่านหมายถึงโยมเส็ง ใจบุญ สามีของโยมผ่องใส ใจบุญ

“จะเป็นไปได้อย่างไรคะหลวงพ่อ คนที่จะสำเร็จมรรคผลจะต้องเจริญวิปัสสนาไม่ใช่หรือคะ หลวงพ่อสอนหนูมาอย่างนี้ หนูยังจำได้ สงสัยหลวงพ่อจะลืม” หล่อนเย้า

“หลวงพ่อไม่ลืมเพราะเจริญสติทุกวันเป็นนิจศีล คนที่เจริญสติเป็นนิจศีลจะมีสติดีไม่หลงลืมง่าย” เมื่อรู้ว่าสตรีทั้งสองเคยมาเข้ากรรมฐาน ท่านจึงเปลี่ยนจาก‘อาตมา’มาเป็น‘หลวงพ่อ’ เพื่อแสดงถึงความคุ้นเคย

“ถ้าอย่างนั้นก็แปลว่าคนที่เจริญสติทุกวันจะไม่เป็นโรคสมองเสื่อมใช่ไหมคะ” หล่อนหมายถึงโรค Alzheimer

“ไม่เป็นแน่นอน หากปฏิบัติได้ถึงขั้น แต่ถ้าปฏิบัติจิ้มๆ จ้ำๆ มีสิทธิ์เป็นได้”

“นิมนต์หลวงพ่อเดินขึ้นเขาได้แล้วครับ” พระเจริญเดินมานิมนต์หลังจากให้เวลาคณะผู้แสวงบุญไปเข้าห้องสุขาก่อนที่จะขึ้นเขา จะได้ไม่ไปปัสสาวะบนเขาซึ่งเท่ากับไม่เคารพในพุทธสถาน

“หลวงพ่อไปก่อนละนะ ขอให้โยมเดินทางโดยปลอดภัย มากันกี่คนล่ะ มาทัวร์อะไร” ท่านถามสองข้อในคราวเดียวเนื่องจากเวลามีน้อย

“ยี่สิบเก้าคนค่ะ มาศรัทธาทัวร์ หลวงพ่อล่ะคะมากันกี่คนแล้วก็มาทัวร์อะไร” หล่อนคงจะเชี่ยวชาญการย้อนถาม จึงสามารถย้อนถามท่านพระครูทุกครั้งที่ท่านถามหล่อน

“จำนวนเท่ากัน แบ่งเป็นพระ ๕ โยม ๒๔ มาสุทธิธรรมทัวร์” ท่านพระครูตอบแล้วจึงเดินไปเข้ากลุ่ม อุบาสิกาทั้งสองกราบท่านแล้วจึงเดินไปยังห้องสุขาที่คนในคณะของหล่อนยังยืนรอคิวอยู่ เนื่องจากมีห้องน้ำเพียง ๔ ห้อง เก็บค่าบริการคนละ ๑ รูปี

สมภารวัดป่ามะม่วงบอกเคล็ดลับการขึ้นเขาว่า

“ถ้าไม่อยากเหนื่อยมากให้หายใจยาว ๆ จากจมูกถึงสะดือ และจากสะดือถึงจมูก” ท่านอธิบายแบบรวบรัด

“ทำอย่างไรครับหลวงพ่อ ผมยังไม่เข้าใจ” เด็กหนุ่มอายุสิบแปดปีถาม เขารับจ้างบิดามารดามาแสวงบุญด้วยเงินสองแสนบาท เพื่อจะนำเงินไปทัวร์ยุโรปในช่วงปิดภาคฤดูร้อน เหตุที่มาเพราะอยากได้เงิน เขาจึงไม่สนใจเรื่องใด ๆ ที่ได้รับฟัง และเพราะถูกจัดให้นั่งหลังสุด เขาจึงรู้สึกอึดอัดขัดข้อง เพิ่งจะรู้สึกดีก็ตอนจะขึ้นเขาคิชฌกูฏ ซึ่งดูท้าทายความสามารถของเขา

“หมายความว่าเวลาหายใจเข้าให้หายใจยาว ๆ สูดอากาศเข้าไปในปอดตั้งแต่จมูกลงไปถึงสะดือ ไหนลองทำสิ หายใจเข้าอย่างเดียว อย่าเพิ่งหายใจออก ให้กักลมไว้ก่อน” เขาพยายามทำ หากก็ไม่สามารถกักลมไว้ได้เพราะไม่เคยคุ้น คนอื่น ๆ ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ก็ทำไม่ได้ มีหลวงพ่อวัดดอนเมืองเท่านั้นที่ทำได้เพราะท่านเจริญอานาปานสติอยู่เป็นประจำ

“ทำไม่ได้ครับ” เด็กหนุ่มบอกอีก เขาเริ่มจะสนใจเพราะการทำไม่ได้เป็นการท้าทายให้เขาใช้ความพยายาม อีกอย่างหนึ่งเขารู้สึกศรัทธาในท่านพระครู หากก็ไม่มีโอกาสได้พูดกับท่านเนื่องจากถูกจัดให้นั่งหลังสุด

“ลองใหม่ พอหายใจเข้าแล้วกลั้นหายใจอย่าเพิ่งหายใจออก เสร็จแล้วตั้งสติไว้ที่สะดือ ปล่อยลมจากสะดือกลับออกมาทางจมูก

อย่าปล่อยลมออกทางเบื้องล่างนะประเดี๋ยวจะทำให้อากาศไม่บริสุทธิ์" ท่านพูดยิ้มๆ

"ฉันปล่อยออกไปทีนึงแล้วจ้ะหลวงพ่อ มันกลั้นไม่อยู่จริงๆ" แม่ชีป่วนสารภาพเสียงอ่อย

"ไม่เป็นไร แล้วก็แล้วกันไป ขอให้ลองใหม่ ยอมเสียเวลาตรงนี้สักห้านาที แล้วค่อยไปทำเวลาตอนเดินขึ้น รับรองว่ากำไรมหาศาล" คณะผู้แสวงบุญพากันทำตามด้วยความตั้งอกตั้งใจ ไม่ช้าก็พอทำได้เพราะมีศรัทธาเป็นทุนเดิมอยู่

"เอาละ ที่นี้เวลาเดินขึ้นก็ให้กำหนดในใจว่า ขวา-ซ้าย ขวา-ซ้าย ไปเรื่อยๆ คือเท้าขวาก้าวก็กำหนด 'ขวา' เท้าซ้ายก้าวก็กำหนดว่า 'ซ้าย' เมื่อจิตจดจ่ออยู่กับการก้าวเดินก็จะช่วยผ่อนคลายความเหนื่อยให้น้อยลง ยิ่งถ้าใครเดินจงกรมเป็นจะไม่รู้สึกเหนื่อยเลย ลูกศิษย์อาตมาคนหนึ่งอายุเจ็ดสิบกว่า เขาบอกว่าไปเที่ยวเขาวงพระจันทร์ ก็เดินจงกรมขึ้น พวกวัยรุ่นพากันวิ่งออกหน้าไปก่อนแล้วก็หันมามองพลางคิดตำหนิในใจว่า 'ยายแก่คนนี้ไม่รู้จักเจียมสังขาร' พอดีเขาปฏิบัติมานานจนได้ 'เห็นหนอ' จึงรู้ว่าถูกเด็กสบประมาทเข้าแล้ว เขาก็คิดในใจว่า 'เอาเถอะ เดี๋ยวยายจะไปถึงยอดเขาก่อนพวกเธอ' พอเดินไปได้ครึ่งทาง ก็พบวัยรุ่นกลุ่มนี้นั่งพักเหนื่อยอยู่ที่ศาลาริมทาง เหงื่อไหลไคลย้อยกันเลย เขาก็เดินจงกรมต่อไปจนถึง ก็ไปไหว้พระสวดมนต์อยู่ประมาณหนึ่งชั่วโมงจึงเดินลง ปรากฏว่าเด็กกลุ่มนั้นเพิ่งจะถึงยอดเขา ท่าทางอ่อนระโหยโรยแรง พอเห็นเขากำลังจะเดินลงโดยไม่มีท่าทางเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า เลยพากันตั้งสมญาให้ใหม่ว่า 'เฒ่ามหัศจรรย์' ที่เขารู้เพราะได้ 'เห็นหนอ'

"หลวงพ่อครับ ผมอยากได้ 'เห็นหนอ' ต้องปฏิบัติกี่วันครับจึงจะได้" เด็กหนุ่มถามอย่างสนใจ

"แล้วแต่คน บางคนมาปฏิบัติเจ็ดวันก็ได้แล้ว แต่บางคนปฏิบัติมายี่สิบปียังไม่ได้"

"ถ้าอย่างนั้นช่วงปิดเรียนภาคฤดูร้อนผมขอไปปฏิบัติกับหลวงพ่อนะครับ" เขาพูดด้วยศรัทธา คิดว่าหากได้ 'เห็นหนอ' ก็จะไม่ไปทัวร์ยุโรป แต่จะนำเงินจำนวนสองแสนนั้นถวายหลวงพ่อองค์นี้เป็น 'ค่าวิชา'

"ตกลง แต่ตอนนี้เราเริ่มปฏิบัติการขึ้นเขากันได้แล้ว" ท่านบอกแล้วจึงเดินนำหน้าคณะ กระเป๋ารถสองคนเดินอยู่หลังสุด ตำรวจที่คอยดูแลความปลอดภัยเดินตรงกลาง เมื่อเดินไปได้ประมาณครึ่งทาง ตำรวจที่รักษาความปลอดภัย ซึ่งมีแผ่นเหล็กติดชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า Aroonrasmi ก็พูดขึ้นด้วยเสียงอันดังว่า

"หยุดตรงนี้ก่อน หยุดก่อน" คณะผู้แสวงบุญพากันหยุดเดิน พวกผู้หญิงที่ขวัญอ่อนมีอาการตกใจ คิดว่าคงเกิดเหตุร้ายขึ้น พระเจริญซึ่งคุ้นเคยกับตำรวจผู้นี้ดีจึงพูดขึ้นว่า "เดี๋ยวนายอรุณรัศมีเขาจะทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์" แล้วพูดกับตำรวจผู้คอยดูแลความปลอดภัยในสถานที่แห่งนี้ว่า

"เชิญบรรยายได้" ตำรวจร่างสูงใหญ่วัยสามสิบเศษจึงบรรยายด้วยภาษาไทยสำเนียงแขกว่า

"ที่ตรงนี้ พระเทวทัตกลิ้งก้อนหินใส่พระพุทธเจ้า"

"แล้วหินก้อนนั้นอยู่ที่ไหนล่ะ" ท่านพระครูถาม ตำรวจวัยสามสิบทำหน้าสงสัยเพราะฟังไม่รู้เรื่อง เขาเตรียมมาเท่าที่บรรยายเท่านั้นคือ "ที่ตรงนี้พระเทวทัตกลิ้งก้อนหินใส่พระพุทธเจ้า" นอกเหนือจากนี้เขาพูดไม่ได้ จึงส่งภาษาฮินดีถามพระเจริญว่าท่านพระครูพูดว่าอะไร พระเจริญจึงบอกเป็นภาษาฮินดี เข้าใจคำถามแล้วเขาจึงตอบด้วยภาษาไทยสำเนียงแขกว่า 'ไม่รู้' ท่านพระครูจึงพูดแหย่เขา

ว่า

"ไม่รู้แล้วจะเป็นมัคคุเทศก์ได้อย่างไร ต้องพูดว่าหินก้อนนั้นไปตกนรกอยู่ เพราะได้ทำร้ายพระพุทธเจ้าจนถึงพระโลหิตห้อขึ้น" พระเจริญต้องทำหน้าที่ *แปลง* เป็นภาษาฮินดีอีกเพราะเขาไม่เข้าใจ ที่ต้องแปลงเพราะท่านไม่ได้เรียนอย่างเป็นระบบ จึง *แปล* ไม่ได้ แต่พอจะ *แปลง* ให้พอสื่อสารกันรู้เรื่องได้

"ขอบคุณพระคุณเจ้ามากครับ ผมได้ความรู้จากพระคุณเจ้ามาก จะได้นำไปบรรยายให้นักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นฟัง" เขาพูดภาษาฮินดีและขอให้พระเจริญแปล พระหนุ่มจึง *แปลง* ให้ท่านพระครูฟัง ท่านจึงบอกพระเจริญว่า "ช่วยบอกเขาว่าผมพูดเล่นอย่าได้นำไปพูดกับคนอื่น ก้อนหินเป็นสิ่งไม่มีชีวิต จะไปตกนรกได้อย่างไรเล่า" พระเจริญจึงต้องทำหน้าที่แปลงเป็นฮินดีอีกครั้ง จากนั้นจึงเดินกันต่อไปจนถึงถ้ำสุกรขาตา นายอรุณรัศมีรีบบรรยายว่า

"นี่คือถ้ำปากหมู ที่อยู่ของพระสารีบุตร"

"ถ้ำหมูขุด ไม่ใช่ถ้ำปากหมู เพราะตามรูปศัพท์คำว่า *ขาต* แปลว่า *ถูกขุดแล้ว*" ท่านพระครูแย้ง เขาไม่เข้าใจอีกเพราะเป็นประโยคที่ไม่ได้เตรียมมา พระมัคคุเทศก์ต้องทำหน้าที่แปลงอีก เข้าใจแล้วนายอรุณรัศมีจึงพูดใหม่ว่า

"นี่คือถ้ำหมูคุด ที่อยู่ของพระสารีบุตร"

"ไม่ใช่หมูคุด พูดใหม่ หมูขุด หมูขุด" ท่านพระครูทำหน้าที่ 'ครู'

"หมูขุด หมูคุด หมูขุด" นายอรุณรัศมีออกเสียงจนกระทั่งพูดได้ถูกต้อง เขานึกขอบคุณท่านพระครูที่ให้ความรู้แก่เขา

"ถ้ำสุกรขาตาที่พระสารีบุตรบรรลุธรรมขณะถวายงานพัดแด่พระพุทธเจ้าซึ่งกำลังแสดงพระธรรมเทศนาชื่อเวทนาปริคคหสูตรแก่

ปริพาชกผู้เป็นหลานของท่าน ที่ผม/อาตมาได้บรรยายไปแล้ว มีใครจำได้บ้างว่าปริพาชกคนนี้มีชื่อและโคตรว่าอะไร" ท่านพระครูถามคนเป็นแม่ชี

"จำไม่ได้แล้วจ้ะหลวงพ่อ" แม่ชีป่วนตอบพร้อมกับหอบฮั่กๆ เพราะความเหนื่อย

"ทำไมถึงจำไม่ได้ล่ะ ก็อาตมาพูดไปเมื่อสองชั่วโมงที่แล้วนี่เอง"

"แหมหลวงพ่อ ก็ที่เราสวดกันทุกเช้าไงว่า 'สัญญาอนิจจา' แล้วจะให้ฉันจำได้อย่างไร" แม่ชีพูดงอนๆ

"ชื่อทีฆนขะ อัคคิเวสสนโคตร แม่ชีท่องไว้นะ ทีฆนขะ แปลว่าเล็บยาว สงสัยหมอนี่แกจะไว้เล็บ" หลวงพ่อวัดดอนเมืองช่วยตอบ

"แกไม่ได้ไว้เล็บหรอกครับหลวงพ่อ แกไม่มีกรรไกรตัดเล็บต่างหาก" ท่านพระครูเย้าแก้เหนื่อย คณะผู้แสวงบุญฟังแล้วรู้สึกหายเหนื่อย ยกเว้นนายอรุณรัศมีกับหนุ่มกระเป๋ารถสองคนที่ฟังไม่รู้เรื่องจึงยังเหนื่อยอยู่

"เหลืออีกนิดเดียวก็จะถึงพระคันธกุฎี ทางชันหน่อย ถ้าใครขึ้นไม่ไหวก็ให้รออยู่ที่ถ้ำสุกรขาตานี่" พระเจริญพูดพลางมองไปที่โยมผ่องใสและแม่ชีป่วน

"ฉันมาจากประเทศไทยยังมาได้ แล้วทำไมจะเดินไปถึงพระคันธกุฎีไม่ได้ ถ้าจะตายฉันก็ยอม" โยมผ่องใสพูดด้วยใจศรัทธา

"ฉันก็เหมือนกัน ถ้าตายก็ถือว่าได้บุญมาก เพราะจะได้อยู่กับพระพุทธเจ้าที่นี่เลย" แม่ชีป่วนยอมถวายชีวิต

จากนั้นคณะผู้แสวงบุญจึงเดินขึ้นไปจนถึงพระคันธกุฎีซึ่งตั้งอยู่บนยอดเขา สวดมนต์ภาวนาและนั่งสมาธิกันเป็นเวลาอันสมควรแล้วจึงพากันลง ขาลงไม่เหนื่อยเท่าขาขึ้น หากก็ต้องระวังมิให้หน้า

คะมำลงมา การสอนของท่านพระครูจึงยังประโยชน์ให้แก่ผู้แสวงบุญคณะนี้เป็นอย่างมาก เพราะทุกรูป/คนต่างลงมาถึงเชิงเขาได้อย่างปลอดภัยและอิ่มบุญ นายอรุณรัศมีเดินลงมาส่งถึงเชิงเขา เพราะรู้สึกศรัทธาในท่านพระครูยิ่งนัก สมภารวัดป่ามะม่วงฉลองศรัทธาด้วยการให้รางวัลเขา ๑๐๐ รูปี เขาดีใจจนน้ำตาไหล ไหว้แล้วไหว้อีก หัวหน้าทัวร์ให้เขา ๕๐ รูปีเหมือนที่เคยให้ วันนี้เขาคงมีเงินกลับบ้านหลายร้อยรูปีทีเดียว

เมื่อทุกคนขึ้นรถเรียบร้อยแล้ว โชเฟอร์นำรถมาจอดหน้าสวนไผ่อันร่มรื่น ลงจากรถแล้วพระมัคคุเทศก์จึงเดินนำหน้าไปยังลานกว้าง ปูด้วยต้นหญ้าเขียวขจี ท่านรู้ว่าบุคคลที่จะทำหน้าที่บรรยายได้ดีที่สุดคือสมภารวัดป่ามะม่วง จึงพูดพอเป็นสังเขปเพื่อไม่ให้เสียภาพลักษณ์นักมัคคุเทศก์ว่า

"บัดนี้พวกเราก็ได้มาถึงพระเวฬุวันมหาวิหารที่พระเจ้าพิมพิสารทรงถวายพระพุทธองค์เมื่อ ๒๕๗๓ ปีมาแล้ว และที่พระเวฬุวันมหาวิหารแห่งนี้ที่พระพุทธองค์ทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์ในวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ ซึ่งต่อมาเรียกว่าวันมาฆบูชา ในโอกาสอันเป็นมงคลที่พวกเราได้เดินทางมาถึงพุทธสถานแห่งนี้ ผม/อาตมาจึงใคร่ขออาราธนาหลวงพ่อวัดป่ามะม่วง ได้กรุณาบรรยายเรื่องโอวาทปาฏิโมกข์ให้พวกเราฟังด้วย ขอกราบอาราธนาครับ" ท่านพระครูจึงบรรยายโดยมิได้ใช้ไมโครโฟน เพราะจะใช้ได้เฉพาะตอนอยู่ในรถเท่านั้น ท่านอารัมภบทว่า

"นมัสการพระคุณเจ้า และขอเจริญพรญาติโยมผู้มีศรัทธาทั้งหลาย ผม/อาตมารู้สึกยินดีที่ได้รับเกียรติให้เป็นผู้อัญเชิญพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มาสาธยายให้พระคุณเจ้าและญาติโยมฟังในวันนี้ บัดนี้พวกเราได้เข้ามาอยู่ในขอบเขตแว่น

ทท 11 ยก 23

แคว้นแดนพระพุทธองค์ และที่ที่เราประชุมกันอยู่นี้ก็คือพระเวฬุวันมหาวิหารในอดีตกาลนานมา เป็นพระอารามแห่งแรกในพระพุทธศาสนา ซึ่งถวายโดยพระเจ้าพิมพิสาร พระราชาแห่งแคว้นมคธในสมัยนั้น ทำไมพระเจ้าพิมพิสารจึงถวายพระเวฬุวัน เพราะพระองค์ทรงตั้งความปรารถนาไว้ ๕ ประการ ตั้งแต่ยังทรงเป็นขัตติยราชกุมาร คือ *หนึ่ง ขอให้ได้รับพระบรมราชาภิเษกเป็นกษัตริย์ครองแคว้นมคธ สอง ขอให้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จมาสู่แว่นแคว้นของพระองค์ สาม ขอให้พระองค์ได้เข้าเฝ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น สี่ ขอให้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นทรงพระกรุณาประทานธรรมเทศนาแด่พระองค์* และ *ห้า ขอให้พระองค์ได้รู้ทั่วถึงในธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประทาน* สรุปว่าพระองค์ทรงได้สมมโนรถตามที่ได้ทรงตั้งความปรารถนาไว้ พระพุทธองค์ทรงแสดง**อนุปุพพิกถา** คือเทศนาที่แสดงไปโดยลำดับเพื่อฟอกอัธยาศัยของผู้ฟังให้หมดจดเป็นชั้นๆ จากง่ายไปหายาก เพื่อเตรียมจิตของผู้ฟังให้พร้อมที่จะรับฟังอริยสัจ อนุปุพพิกถา ๕ ประการได้แก่ *ทานกถา* พรรณนาทาน *สีลกถา* พรรณนาศีล *สัคคกถา* พรรณนาสวรรค์ คือความสุขที่พรั่งพร้อมด้วยกาม *กามาทีนวกถา* พรรณนาโทษของกาม และประการสุดท้าย *เนกขัมมานิสังสกถา* พรรณนาอานิสงส์แห่งการออกจากกาม ครั้นจบอนุปุพพิกถาแล้วทรงแสดงอริยสัจ ๔ ซึ่งทุกท่าน ณ ที่นี้ทราบกันดีอยู่แล้ว จึงจะไม่กล่าวถึง...”

“แต่ฉันยังไม่ทราบเลยจ้ะหลวงพ่อ” แม่ชีป่วนอุทธรณ์

“ผมก็ยังไม่ทราบครับ” เห็นแม่ชีกล้าบอก บุรุษที่แอบรักเขาข้างเดียวจึงบอกบ้าง

“เอาละ เรื่องอริยสัจ ๔ ค่อยว่ากันเมื่อไปถึงสถานที่ที่ทรง

แสดงปฐมเทศนา ขณะนี้เราอยู่พระเวฬุวันอันเป็นสถานที่ที่พระพุทธองค์ทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์ จึงต้องพูดถึงก่อน” ท่านพูดตัดบท จากนั้นจึงบรรยายต่อ

“เมื่อทรงแสดงอริยสัจ ๔ จบลง พระเจ้าพิมพิสารและข้าราชบริพารจำนวน ๑๑๐,๐๐๐ คนได้บรรลุโสดาปัตติผล อีก ๑๐,๐๐๐ คนเกิดความเลื่อมใสในพระรัตนตรัย พระเจ้าพิมพิสารจึงนิมนต์พระพุทธเจ้า พร้อมด้วยภิกษุบริวาร ๑,๐๐๐ องค์ซึ่งเคยนับถือไฟมาก่อน แต่ภายหลังได้เปลี่ยนมานับถือพระพุทธศาสนา...” พระขุนทดถามขึ้นว่า

“ที่เรียกว่าพวกชฎิลใช่ไหมครับ ผมเคยเรียนเกี่ยวกับชฎิลสามพี่น้อง พี่ชายคนโตชื่อ*อุรุเวลกัสสปะ* น้องชายชื่อ*นทีกัสสปะ*และ*คยากัสสปะ* พวกเขาสำคัญตนผิดว่าเป็นพระอรหันต์ พระพุทธเจ้าจึงต้องทำลายทิฏฐิของพวกเขาโดยการใช้ฤทธิ์ปราบฤทธิ์ จนในที่สุดชฎิลสามพี่น้องและบริวารจึงยอมแพ้และขอบวช พระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาชื่อ**อาทิตตปริยายสูตร** โปรดภิกษุชฎิล ยังผลให้ทุกท่านได้บรรลุอรหัตตผล” ท่านเกิดจำเรื่องที่เคยเรียนมาได้ หากไม่มาแสวงบุญในครั้งนี้ท่านก็ลืมไปแล้ว ท่านพระครูจึงเย้าว่า “คณะของเราได้มัคคุเทศก์เพิ่มขึ้นอีกหนึ่ง คือพระขุนทด ไม่แน่นะกว่าจะถึงวันกลับอาจมีพระและโยมที่สามารถยึดอาชีพมัคคุเทศก์ได้สบาย แม่ชีอยากเป็นมัคคุเทศก์กับเขาบ้างไหม” ท่านถามแม่ชีป่วน

“อยากจ้ะหลวงพ่อ แต่คงยากเพราะฉันขี้ลืม ได้หน้าลืมหลัง ฉันคงไม่มีบุญอย่างหลวงพ่อหรอกจ้ะ” แม่ชีพูดอย่างรู้ขอบเขตความสามารถของตน

“ไม่มีก็สร้างได้ **บุญกุศลเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นมาได้** โยมยังดีกว่าอาตมาที่ไม่เคยสร้างบาปมาก่อน อาตมานี่สร้างบาปสร้างกรรม

มามากมายเหลือเกิน แต่พอบวชแล้วก็สร้างแต่บุญ เวลาบาปมาให้ผล บุญก็ช่วยไว้ได้ ตอนรถคว่ำคอหักถ้าไม่เพราะสร้างบุญไว้อาตมาตายไปตั้งแต่ตอนนั้นแล้ว”

“แหม.อยากฟังเรื่องของหลวงพ่อจัง นิมนต์หลวงพ่อเล่าให้ฟังได้ไหมจ๊ะ”

“ถ้าอยากฟังก็ต้องไปฟังที่วัดป่ามะม่วงโน่น ที่นี่เป็นแดนพุทธภูมิต้องฟังเรื่องพระพุทธเจ้า”

“หลวงพ่อครับ บุญกับบาปหักลบกันได้ไหมครับ ยกตัวอย่างเช่นเราทำกรรมชั่วมามาก เราก็มาทำกรรมดีเพื่อหักล้างกรรมชั่ว” คนถามคือหนุ่มน้อยที่รับจ้างบิดามารดามาแสวงบุญ

“หนูถามดีมาก เอาละให้หลวงพ่อบรรยายเรื่องโอวาทปาติโมกข์จบก่อนแล้วจะอธิบายให้ฟัง” ท่านบอกหนุ่มน้อย

๓๐

โอวาทปาติโมกข์

ก่อนบรรยายเรื่องโอวาทปาติโมกข์ สมภารวัดป่ามะม่วงถามหนุ่มน้อยว่า

"หนูลองบอกหลวงพ่อมาสิว่า สังเวชนียสถาน ๔ มีอะไรบ้าง" หนุ่มน้อยพอใจกับคำว่า 'หนู' ที่ท่านเรียก เพราะทำให้เกิดความรู้สึกว่าเขาเป็นลูกหลานของท่าน จึงตอบตามที่เคยเรียนมาว่า

"มีสถานที่ประสูติ ตรัสรู้ แสดงปฐมเทศนา และปรินิพพานครับ"

"เก่งมาก" ท่านชม แล้วจึงอธิบายขยายความว่า

"สังเวชนียสถาน แปลตามศัพท์ว่า *สถานที่เป็นที่ตั้งแห่งความสังเวช* คือสถานที่เนื่องด้วยพุทธประวัติ ซึ่งพุทธศาสนิกชนควรไปดูเพื่อเป็นเครื่องเตือนใจให้เกิดความไม่ประมาท จะได้เร่งขวนขวายประกอบกุศลกรรม และสำหรับผู้ศรัทธาจะได้จาริกไปชมเพื่อเพิ่มพูนปสาทะ กระทำสักการบูชา อันจะนำให้เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์"

"แหม ท่านพระครูพูดเหมือนในพจนานุกรมของท่านเจ้าคุณประยุทธ์เลย" หลวงพ่อวัดดอนเมืองเย้า

"ผมก็ต้องพูดตามพจนานุกรมสิครับหลวงพ่อ เพราะเป็น

ภาควิชาการ แล้วนักวิชาการทางพระพุทธศาสนาที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลกก็มีแต่ท่านเจ้าคุณประยุทธ์ ปยุตฺโต องค์เดียวเท่านั้น ผมนับถือความเป็นอัจฉริยะของท่าน ที่สำคัญคือท่านอธิบายตรงตามพระไตรปิฎกไม่มีบกพร่องผิดเพี้ยนเลย”

“แต่น่าเสียดายที่คนไทยพุทธส่วนใหญ่กลับไม่รู้จักท่าน ไปรู้จักพระที่ให้หวย ทำเสน่ห์ ปลุกเสกลงเลขยันต์ อะไรทำนองนี้ คนไทยคริสต์เสียอีกยังรู้จักท่าน โดยเฉพาะพวกบาทหลวง เพราะคนที่จะเป็นบาทหลวงจะต้องเรียนพระพุทธศาสนา” หลวงพ่อวัดดอนเมืองให้ข้อมูล

“ทำไมต้องเรียนด้วยครับ” พระขุนทดซึ่งแม้จะเป็นพระในพระพุทธศาสนา แต่กลับไม่รู้จักท่านเจ้าคุณประยุทธ์ ปยุตฺโต เจ้าอาวาสวัดดอนเมืองตอบว่า “เพราะผู้ที่จะเป็นเจ้าอาวาสในวัดคาทอลิกจะต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากวิทยาลัยแสงธรรมซึ่งในหลักสูตรจะต้องเรียนวิชาพระพุทธศาสนา มีวิชาพระวินัย วิชาพระสูตร วิชาพระอภิธรรม วิชาประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในประเทศไทย วิชาประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาทั่วไป วิชาพิธีกรรมในพระพุทธศาสนา วิชาพุทธจริยศาสตร์ วิชาสมถะวิปัสสนากรรมฐาน ดังนี้เป็นต้น”

“เขาจะเรียนไปทำไมครับ” พระขุนทดถามอีก ท่านเองยังไม่เคยได้เรียนและไม่เคยได้ยินได้รู้เรื่องอย่างนี้มาก่อน

“เขาว่าเพื่อประโยชน์ในการเผยแผ่ศาสนาคริสต์ในประเทศไทยซึ่งคนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา สรุปว่าคนที่ไม่ได้นับถือพุทธรู้พุทธ ส่วนคนนับถือพุทธกลับไม่รู้ด้วยซ้ำว่าพระพุทธเจ้าสอนอะไร ไม่รู้จักพระไตรปิฎก ขณะที่คริสต์เขาเรียนทั้งสามปิฎกโดยแยกเป็นวิชาๆ ต่อไปคนพุทธที่ต้องการรู้จักพระพุทธศาสนาจะต้อง

ไปถามบาทหลวง เพราะถามหลวงพ่อหลวงตา ท่านไม่สามารถตอบได้ น่าเป็นห่วงนะ" เจ้าอาวาสวัดดอนเมืองพูดอย่างรู้สึก 'เป็นห่วง' จริงๆ ท่านพระครูช่วยเสริมว่า

"ผมว่ารัฐบาลจะต้องให้การสนับสนุนเรื่องการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ต้องจัดการศึกษาให้กับพระภิกษุสามเณร อย่างน้อยก็ต้องให้ท่านรู้พระพุทธศาสนาพอที่จะสอนญาติโยมได้ โดยเฉพาะอุปัชฌาย์จะต้องสอนพระนวกะ เดี๋ยวนี้บวชกันจิ้มๆจ้ำๆเหมือนบวดกล้วยบวดฟักทอง คือบวชแล้วไม่เรียนไม่ศึกษา สึกออกไปก็ไม่มีความรู้เรื่องศาสนาเลย ผมนี่ตั้งแต่เป็นอุปัชฌาย์มา ผมสอนพระนะครับหลวงพ่อ ตีสามผมลงโบสถ์ทุกวัน สอนพระวินัยให้พระ ไม่ว่าบวชเก่าหรือบวชใหม่จะต้องเรียนพระวินัย บางวัดเขาไม่ลงโบสถ์กันแล้ว"

"จริงอย่างที่ท่านพระครูพูดมานั่นแหละ ผมเองก็รู้ก็เห็นทุกอย่าง ไหนๆพูดแล้วก็ขอระบายความอึดอัดขัดข้องในใจหน่อยเถอะ ท่านพระครูรู้ไหมครับว่าเดี๋ยวนี้พระสงฆ์องค์เจ้าท่านทำอะไรกันบ้าง อย่างพระผู้ใหญ่ตามวัดใหญ่ๆน่ะ"

"ท่านทำอะไรครับ"

"ทำธุรกิจเพื่อหาเงินมาโฆษณาตัวเอง จะได้เป็นเจ้าคุณ ท่านห่วงสมณศักดิ์ยิ่งกว่าห่วงพระศาสนา พระแบบนี้มีมาก ส่วนพระดีมีน้อยจนเกือบจะสูญหมดแล้ว"

"หลวงพ่อบรรยายต่อดีกว่า ขอให้ถือเสียว่า ชั่วช่างชี ดีช่างสงฆ์" แม่ชีป่วนพูดขัดขึ้นเพราะอยากฟังเรื่องสังเวชนียสถานต่อ

"เราเป็นพระผู้น้อย ไม่มีอำนาจที่จะไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอะไรได้ ก็ต้องคิดอย่างที่แม่ชีพูดนะครับหลวงพ่อ" ท่านพระครูพูดปลงๆ

"นั่นซิ เพราะจุดประสงค์ของการบวชมันเปลี่ยนไปแล้ว สมัยก่อนคนมาบวชเพื่อหวังนิพพาน สมัยนี้บวชเพื่อหวังเป็นสมภาร" พระรสสุคนธ์รีบสนับสนุนว่า "จริงครับหลวงพ่อ ตอนผมบวชใหม่ๆ ผมก็หวังนิพพาน แต่พอบวชนานๆ นิพพานผมไม่เอาแล้ว ขอเป็นสมภารก็พอ"

"นี่ไง หลักฐานยืนยันในสิ่งที่ผมพูด" หลวงพ่อวัดดอนเมืองพูดยิ้มๆ

"นิมนต์หลวงพ่อบรรยายต่อเถิดครับ" พระเจริญนิมนต์พระครูเจริญ

"หลวงพ่อ ปสาทะ แปลว่าอะไรจ๊ะ" ท่านพระครูกำลังจะบรรยายต่อ แม่ชีป่วนก็ถามขึ้น

"แปลว่าความเลื่อมใส เรามักใช้ปสาทะคู่กับศรัทธา เป็นศรัทธาปสาทะ แปลว่า ความเชื่อและความเลื่อมใส"

"ฉันเข้าใจแล้วจ้ะ เพราะเราเชื่อเราจึงเลื่อมใส เอ. แต่บางทีเราเลื่อมใสก่อนแล้วค่อยเชื่อ อย่างฉันนี่รู้สึกเลื่อมใสหลวงพ่อก่อน แล้วก็เลยเชื่อในสิ่งที่หลวงพ่อสอน แบบนี้ผิดหรือเปล่าจ๊ะ"

"ไม่ผิดหรอกจ้ะ จะเชื่อก่อนหรือจะเลื่อมใสก่อนก็ไม่ผิดตำรวจไม่จับ" ท่านพระครูเย้าเพื่อคลี่คลายบรรยากาศที่กำลังตึงเครียด

"นิมนต์หลวงพ่อบรรยายต่อเถิดครับ" คนพูดคือหนุ่มน้อย เขาอยากฟังเรื่องสังเวชนียสถานมากกว่าเรื่องพระ สมภารวัดป่ามะม่วงจึงบรรยายต่อ

"สังเวชนียสถาน ๔ ได้แก่ หนึ่ง *ชาตสถาน* ที่พระพุทธเจ้าประสูติ คืออุทยานลุมพินี ปัจจุบันอยู่ในเขตประเทศเนปาล สอง *อภิสัมพุทธสถาน* ที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ คือควงโพธิ์ ที่ตำบลพุทธคยา สาม *ธัมมจักกัปปวัตตนสถาน* ที่พระ

พุทธเจ้าแสดงปฐมเทศนาธัมมจักกัปปวัตตนสูตร คือที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี ปัจจุบันคือสารนาถ สี่ *ปรินิพพุตสถาน* ที่พระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพาน คือที่สาลวโนทยาน เมืองกุสินารา นอกจากสังเวชนียสถาน ๔ แห่งที่ได้กล่าวมาแล้ว ยังมีสถานที่อีกสองแห่งที่เป็นพุทธสถาน แต่มิได้จัดเข้าในสังเวชนียสถาน คือ พระเชตวันมหาวิหาร นครสาวัตถี และพระเวฬุวันมหาวิหาร นครราชคฤห์ ที่พวกเรานั่งชุมนุมกันอยู่นี้"

"พระเวฬุวันสำคัญอย่างไรจ๊ะหลวงพ่อ" แม่ชีป่วนถาม

"สำคัญตรงที่เป็นวัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงเผยแผ่ธรรมอยู่ ณ ที่เวฬุวันและบริเวณใกล้เคียง เช่นที่เขาคิชฌกูฏที่พวกเราได้ขึ้นไปนมัสการพระคันธกุฎี และถัดจากพระคันธกุฎีลงมาก็คือถ้ำสุกรขาตา ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมโปรดทีฆนขอัคคิเวสสนโคตร ซึ่งเป็นหลานของพระสารีบุตร แม่ชีบอกอาตมาได้ไหม ว่าธรรมที่พระพุทธองค์ทรงแสดงแก่ทีฆนขะชื่อว่าอะไร"

"จำไม่ได้จ้ะ" แม่ชีตอบทันที นางสาวสายใยรักจึงตอบแทนว่า "ชื่อเวทนาปริคคหสูตรค่ะหลวงพ่อ"

"เก่งมาก" ท่านชมแล้วจึงบรรยายต่อ

"เมื่อพระองค์ทรงแสดงธรรมจบลง ทีฆนขะก็ได้ดวงตาเห็นธรรม บรรลุโสดาปัตติผลเป็นพระโสดาบัน ส่วนพระสารีบุตรผู้เป็นลุงซึ่งทำหน้าที่ถวายงานพัดอยู่เบื้องพระปฤษฎางค์คือข้างหลัง ได้บรรลุอรหัตตผลเป็นพระอรหันต์ เป็นอันว่าพระสารีบุตรได้บรรลุธรรมสูงสุดในวันนี้ซึ่งตรงกับวันเพ็ญเดือนมาฆะ คือเดือนสามที่เราเรียกกันว่า วันมาฆบูชา พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากเขาคิชฌกูฏมายังพระเวฬุวันก็ประจวบกับเหตุการณ์ว่าพระสาวกรุ่นแรกๆ เฉพาะที่

เกิดในบริเวณใกล้ๆนครราชคฤห์ คือพระสงฆ์สาวกที่เคยเป็นชฎิลมาก่อน ๑,๐๐๐ องค์ และบริวารของพระสารีบุตรกับพระโมคคัลลานะอีก ๒๕๐ องค์ รวม ๑,๒๕๐ องค์ ท่านเหล่านี้ได้มาประชุมพร้อมที่บริเวณพระเวฬุวันมหาวิหารโดยมิได้นัดหมายกัน จึงเกิดเหตุการณ์ที่เรียกว่า *จาตุรงคสันนิบาต* คือ การประชุมมีองค์ ๔ ประการ ท่านเจริญช่วยตอบคำถามผมหน่อยว่า องค์ ๔ ประการมีอะไรบ้าง” ท่านถามพระเจ๋ริญ พระมัคคุเทศก์ตอบอย่างคล่องแคล่วเพราะจำมาจากพจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์หน้า ๔๒ ของท่านเจ้าคุณประยุทธ์ ปยุตฺโต ว่า

“หนึ่ง วันนั้นดวงจันทร์เสวยมาฆฤกษ์ สอง...” ยังไม่ทันที่ท่านจะได้พูดต่อ แม่ชีป่วนก็ถามขัดขึ้นว่า

“มาฆฤกษ์แปลว่าอะไรจ๊ะท่าน” พระเจริญรู้สึกเสียอารมณ์เพราะถูกขัดจังหวะ จึงว่าแม่ชีป่วน

“แม่ชีป่วนอย่าทำให้ปั่นป่วน อาตมากำลังจะอธิบาย มาขัดจังหวะอย่างนี้อาตมาเลยพูดไม่ออก ลืมหมดเลย สมแล้วที่ถูกตั้งสมญาว่า แม่ชีปั่นป่วน”

“ท่านมีสิทธิ์อะไรมาว่าฉัน เป็นพระเป็นเจ้า ทำอย่างนี้ได้อย่างไร” แม่ชีพร้อมที่จะมีเรื่อง ผู้นำทัวร์จึงปรามว่า

“แม่ชีใจเย็นๆค่ะ พระท่านล้อเล่น อย่าถือสาท่านเลย” แม่ชีตั้งท่าจะเถียง แต่เมื่อนึกได้ว่า จะทำให้ผู้นำทัวร์โกรธถึงกับไม่อนุญาตให้ร่วมทางไปแสวงบุญด้วย จึงต้องยั้งปากไว้มิให้ถ้อยคำที่ไม่น่าฟังพรั่งพรูออกมา

“อาตมาล้อเล่นน่ะ” พระมัคคุเทศก์ขอโทษกลายๆ แล้วจึงบรรยายต่อ

“ตั้งต้นข้อหนึ่งใหม่นะ คือ วันนั้นดวงจันทร์เสวยมาฆฤกษ์

มาฆฤกษ์คือเพ็ญเดือนสาม” ท่านตอบคำถามแม่ชีไปในตัว “สอง พระสงฆ์ ๑,๒๕๐ องค์มาประชุมกันโดยมิได้นัดหมาย สาม พระสงฆ์เหล่านั้นทั้งหมดล้วนเป็นพระอรหันต์ผู้ได้อภิญญา ๖ และข้อสุดท้าย พระสงฆ์เหล่านั้นทั้งหมดล้วนเป็นเอหิภิกขุ นิมนต์หลวงพ่อบรรยายต่อครับ” ท่านรีบมอบหมายภาระการบรรยายให้ท่านพระครูผู้มีชื่อเดียวกับท่าน สมภารวัดป่ามะม่วงจึงบรรยายต่อ “พระพุทธเจ้าทรงพิจารณาเห็นว่าเป็นโอกาสอันสมควร จึงทรงแสดงธรรมที่ถือว่าเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาเรียกว่า**โอวาทปาติโมกข์**”

“แปลว่าอะไรครับ” หนุ่มน้อยถาม

“โอวาทปาติโมกข์ แปลว่า โอวาทหรือคำกล่าวสอนที่เป็นหลักเป็นประธานอย่างที่เรียกว่าเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา เป็นหลักสำคัญให้ยึดถือปฏิบัติกัน แต่ที่ชุมชนนั้นเป็นที่ประชุมของพระอรหันตสาวก เป็นผู้ที่มิต้องประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เข้าถึงสำหรับตนเอง คือเป็นผู้ที่บรรลุประโยชน์ตนเองโดยสมบูรณ์แล้ว เพราะฉะนั้นท่านไม่มีภาระที่จะต้องทำเพื่อตนเองอีกต่อไป ภาระที่จะทำจึงมีแต่การบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น คือ การเผยแผ่ธรรมะ เพราะฉะนั้นการที่พระพุทธองค์ทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์ คือหลักคำสอนสำคัญของพระพุทธศาสนาแก่พระอรหันต์ทั้งหลายนั้น ก็มุ่งเพื่อให้ท่านยึดเป็นหลักในการนำไปเผยแผ่สั่งสอนผู้อื่นให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนกว้างขวางออกไป จึงถือกันว่าโอวาทปาติโมกข์เป็นหลักธรรมที่เป็นหัวใจพระพุทธศาสนา สำหรับนำไปใช้ในการเผยแผ่ให้ประชาชนเข้าใจและประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้อง ถ้ามองในแง่นักเผยแผ่ก็ถือว่าโอวาทปาติโมกข์นี้เป็นหลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วย” ท่านสังเกตว่าแม่ชีป่วนเริ่มตาปรือ เรื่องที่ท่านบรรยายคงจะหนักเกินไปสำหรับแม่ชี จึงพูดให้กำลังใจว่า

"แม่ชีอย่าเพิ่งหลับ เราชาวพุทธจะต้องรู้พระพุทธศาสนา คนที่ไม่ได้เป็นพุทธยังมาศึกษาพระพุทธศาสนา แล้วทำไมเราเป็นพุทธถึงไม่เรียนรู้ ต่อไปแม่ชีอาจจะไปเป็นอาจารย์สอนชีรุ่นหลังๆก็ได้ เพราะฉะนั้นต้องเก็บเกี่ยวความรู้เข้าไว้ให้มากที่สุด" สมภารวัดป่ามะม่วงพูดกับแม่ชี หากก็ทำให้ชาวพุทธที่กำลังจะตาปรือเหมือนแม่ชีเกิดกำลังใจที่จะฟังต่อ เพราะเกิดปัญญาเห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนาที่บรรพบุรุษรักษาไว้ให้เป็นมรดกตกทอดมาถึงตน เห็นทุกรูป/คนตั้งใจฟังอีกครั้ง ท่านพระครูจึงบรรยายต่อ

"ลำดับต่อไป ผม/อาตมาก็จะได้กล่าวถึงตัวคำสอนที่เรียกว่าโอวาทปาติโมกข์ว่ามีเนื้อหาสาระสำคัญอย่างไร **วันนี้ถือว่าท่านทั้งหลายมาเล่าเรียนคำสอนหรือเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในสถานที่ที่เกิดคำสอนหรือเหตุการณ์นั้นจริงๆ โอกาสเช่นนี้ใช่ว่าจะหาได้ง่าย** ทุกท่านที่นั่งอยู่ ณ ที่นี้จะต้องมีบุญวาสนามาก่อน มิฉะนั้นจะมาไม่ได้ เหมือนอย่างที่เพื่อนของหนูมาไม่ได้เพราะคุณตาไปมีลูกเล็กๆกับนักร้อง" ท่านพูดกับนางสาวสายใยรักเมื่อต้องการยกตัวอย่างประกอบ

"ค่ะหลวงพ่อ หนูโชคดีกว่าเพื่อนของหนู จึงมาได้ แล้วหนูก็ตั้งใจว่าจะกอบโกยความรู้ทั้งหมดไปฝากเพื่อนคนนี้"

"ผมก็จะกอบโกยความรู้กลับไปฝากคุณพ่อคุณแม่ แต่คงจะไม่ได้ทั้งหมดเพราะก่อนหน้านี้ผมหลับมากกว่าตื่น นับตั้งแต่วันนี้จนถึงวันกลับผมจะไม่ให้พลาดเลยครับ" หนุ่มน้อยพูด เขามีปากกาและสมุดมาจดบันทึกด้วย บุรุษที่แอบรักเขาข้างเดียวจึงถือโอกาสพูดบ้างว่า "ผมจะทำเหมือนกับที่คุณสายใยรักทำครับ"

"ดีแล้ว อาตมาขออนุโมทนา" แล้วท่านจึงบรรยายต่อ

"ในโอวาทปาติโมกข์ พระพุทธเจ้าได้ตรัสเป็นข้อความเพียง

สั้นๆ เราจึงเรียกกันว่าเป็นหัวใจพระพุทธศาสนา หรือหัวใจคำสอนของพระพุทธเจ้า คำว่าหัวใจนั้น ปกติใช้กับสิ่งที่เป็นแก่น เป็นตัวสาระสำคัญจริงๆ คือเป็นข้อความสั้นๆ ทั้งหมดสามคาถาครึ่ง จะกล่าวให้ฟังเป็นสามตอน ว่าเป็นภาษาบาลีก่อน แล้วแปลเป็นภาษาไทยทีหลังดังนี้”

ตอนที่ ๑ มี ๑ คาถา คือ

ขนฺตี ปรมํ ตโป ตีติกฺขา
นิพฺพานํ ปรมํ วทนฺติ พุทฺธา
น หิ ปพฺพชิโต ปรูปฆาตี
สมโณ โหติ ปรํ วิเหฐยนฺโตฯ

ขันติคือความอดกลั้น เป็นตบะอย่างยิ่ง
พระพุทธเจ้าทั้งหลายกล่าวว่านิพพานเป็นบรมธรรม
ผู้ทำร้ายคนอื่น ไม่ชื่อว่าเป็นบรรพชิต
ผู้เบียดเบียนคนอื่น ไม่ชื่อว่าเป็นสมณะ

ตอนที่ ๒ มี ๑ คาถาเช่นกัน คือ

สพฺพปาปสฺส อกรณํ กุสลสฺสูปสมฺปทา
สจิตฺตปริโยทปนํ เอตํ พุทฺธาน สาสนํฯ

การไม่ทำความชั่วทั้งปวง ๑ การบำเพ็ญแต่ความดี ๑
การทำจิตของตนให้ผ่องใส ๑ นี้เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

ตอนที่ ๓ มีคาถาครึ่ง คือ

อนูปวาโท อนูปฆาโต ปาติโมกฺเข จ สํวโร
มตฺตญฺญุตา จ ภตฺตสฺมึ ปนฺตญฺจ สยนาสนํ
อธิจิตฺเต จ อาโยโค เอตํ พุทฺธาน สาสนํฯ

การไม่กล่าวร้าย ๑
การไม่ทำร้าย ๑
ความสำรวมในปาฏิโมกข์ ๑
ความเป็นผู้รู้จักประมาณในอาหาร ๑
ที่นั่งนอนอันสงัด ๑
ความเพียรในอธิจิต ๑
นี้เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

"ที่พระพุทธองค์ตรัสว่า นี้เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ก็หมายความว่า โอวาทปาติโมกข์นี้ พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ในอดีตจะต้องแสดงในที่ประชุมสงฆ์ครั้งใหญ่ๆ มาทุกพระองค์เลยทีเดียว เริ่มตั้งแต่ช่วงที่ใกล้กับพระพุทธเจ้าพระองค์ปัจจุบัน มีพระวิปัสสี เป็นต้น ในยุคของพระวิปัสสีก็มีการประชุมพระสาวกครั้งใหญ่ที่เรียกว่ามหาสันนิบาตอย่างนี้ แล้วก็ทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์มีเนื้อความเช่นเดียวกัน แม้พระพุทธเจ้าองค์ต่อๆมา คือ พระสิขี พระเวสสภู พระกกุสันโธ พระโกนาคมน์ พระกัสสปะ ก็แสดงโอวาทปาติโมกข์ในที่ประชุมด้วยเช่นกัน"

หนุ่มน้อยถามขึ้นว่า

"หลวงพ่อครับ บรรพชิตกับสมณะเหมือนกันหรือเปล่าครับ ที่พระพุทธองค์ตรัสในคาถาที่หนึ่งซึ่งผมจำได้เฉพาะภาษาไทย คือ ผู้ทำร้ายคนอื่นไม่ชื่อว่าเป็นบรรพชิต ผู้เบียดเบียนคนอื่นไม่ชื่อว่าเป็นสมณะ" ท่านพระครูตอบว่า

"เหมือนกัน คือหมายถึงนักบวช เวลาคนมองศาสนาเขาก็จะมองที่นักบวชก่อน มองนักบวชแล้วก็มองไปที่วัด วัดที่ไม่มี

นักบวชก็ไม่มีความหมาย นักบวชหรือพระเป็นหลักสำคัญของศาสนา เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงตรัสถึงลักษณะของพระพุทธศาสนาโยงเข้ามาในตอนนี้ว่า บุคคลที่เรียกว่านักบวชมีลักษณะอย่างไร ซึ่งก็คือผู้ที่ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ปราศจากการทำร้ายผู้อื่น เป็นผู้สงบระงับ สมณะ แปลว่าผู้สงบจากกิเลส หรือสงบจากการเบียดเบียน บรรพชิต แปลว่าผู้เว้นจากบาป เว้นจากการเบียดเบียนเหมือนกัน อันนี้ก็เป็นลักษณะของบรรพชิต หรือสมณะ หรือนักบวชที่ปัจจุบันเราเรียกว่าพระตามความหมายในพระพุทธศาสนา”

“หลวงพ่อช่วยสรุปได้ไหมจ๊ะ ฉันชอบฟังแบบสรุปๆ ฟังรายละเอียดแล้วมันงงจ้ะ” แม่ชีป่วนขอ เป็นการขอที่ผู้ฟังคนอื่นๆ เห็นด้วย

“นิมนต์หลวงพ่อวัดดอนเมืองช่วยสรุปด้วยครับ ผมถนัดเรื่องรายละเอียด เรื่องสรุปไม่ถนัด”

“ตกลง ผมถนัดเรื่องสรุปมากกว่าเรื่องรายละเอียด โอวาทปาติโมกข์ทั้งสามตอนที่ท่านพระครูกล่าวมานั้น ตอนที่ ๑ แสดงลักษณะทั่วไปของพระพุทธศาสนาให้เห็นต่างจากลักษณะความเชื่อในศาสนาอื่นๆ โดยเฉพาะที่มีอยู่ในสมัยพุทธกาล ตอนที่ ๒ แสดงหลักปฏิบัติของพระพุทธศาสนาโดยย่อ ส่วนตอนที่ ๓ ซึ่งมีคาถาครึ่ง แสดงปฏิปทา คือข้อปฏิบัติของนักเผยแผ่ หรือผู้ที่จะทำหน้าที่นำเอาพระพุทธศาสนาที่กล่าวแล้วในตอนที่ ๑ และ ๒ นั้นไปสั่งสอนผู้อื่นต่อไป

เพราะฉะนั้นผู้ที่จะทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นควรจะปฏิบัติตามปฏิปทา คือไม่กล่าวร้าย มุ่งแสดงแต่คำสอน แต่หลักความจริง ไม่พูดกล่าวร้ายติเตียนผู้อื่น ไม่กล่าวร้ายป้ายสีศาสนาอื่นๆ ซึ่งพระพุทธองค์ก็ได้ทรงบำเพ็ญเป็นแบบอย่างในพุทธปฏิปทา

แล้ว

หรือจะสรุปอีกแบบหนึ่งเป็น ***อุดมการณ์ หลักการ*** และ ***วิธีการ*** ก็ได้ กล่าวคือ ตอนที่ ๑ เป็นอุดมการณ์ของพระพุทธศาสนา ตอนที่ ๒ เป็นหลักการ ส่วนตอนที่ ๓ เป็นวิธีการ” หลวงพ่อวัดดอนเมืองสรุป

๓๑

กาลามสูตร

"หลวงพ่อจะกรุณายกเหตุการณ์ที่แสดงถึงพุทธจริยาที่ทรงบำเพ็ญเป็นแบบอย่าง ในการไม่กล่าวร้ายป้ายสีศาสนาอื่นได้ไหมครับ" คนพูดคือโยมเส็ง เขาฟังอย่างตั้งใจและเข้าใจในสิ่งที่ท่านพระครูบรรยาย แต่เพราะไม่เคยอ่าน ไม่เคยศึกษาพระพุทธศาสนามาก่อน จึงไม่รู้พุทธประวัติ เมื่อได้มาอยู่ในแดนพุทธภูมิเช่นนี้แล้วเขาจึงอยาก รู้ เพื่อเพิ่มศรัทธาปสาทะในตนให้มากยิ่งขึ้น เห็นความใคร่ในธรรมของบุรุษวัยเจ็ดสิบ ท่านพระครูจึงบรรยายต่อด้วยความเต็มใจว่า

"มีพุทธจริยาหลายตอนซึ่งแสดงให้เห็นถึงพระพุทธลักษณะที่ว่า ทรงแสดงแต่หลักธรรม ไม่กล่าวร้ายป้ายสีใคร อย่างเช่นในกาลามสูตร ซึ่งในภาษาบาลีเรียกว่า เกสปุตติยสูตร ที่ชื่อกาลามสูตร เพราะทรงแสดงแก่ชนเผ่ากาลามะซึ่งเป็นวรรณะกษัตริย์ ที่ชื่อเกสปุตติยสูตร เพราะพวกกาลามะนั้นเป็นชาวเกสปุตตนิคม เรื่องนี้ปรากฏในอังคุตตรนิกาย ติกนิบาต พระไตรปิฎกบาลีเล่มที่ ๒๐ ข้อ ๕๐๕ หน้า ๒๔๑..."

"บรรทัดที่เท่าไรครับ" หลวงพ่อวัดดอนเมืองเย้า

"ถ้าหลวงพ่อถามละเอียดขนาดนั้นคงต้องถามอาจารย์ของผม ท่านจำเก่งถึงขนาดได้รับสมญาว่าตู้พระไตรปิฎกเคลื่อนที่

ผมเป็นลูกศิษย์ไม่คิดเก่งกว่าครูบาอาจารย์หรอกครับ" เจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วงเย้าตอบ แม่ชีป่วนจึงถือโอกาสสรรเสริญครูบาอาจารย์ว่า

"หลวงพ่อเจ้าคุณโชดกท่านเก่งจริงๆจ้ะ ฉันเห็นด้วยที่ท่านได้สมญาว่าตู้พระไตรปิฎกเคลื่อนที่ ฉันยังเคยแกล้งท่าน"

"แม่ชีไปแกล้งอะไรท่านล่ะ" คนถามคือโยมผ่องใส ใจบุญ

"ก็แกล้งลองภูมิท่านน่ะสิ คือฉันแอบจดมาว่าเรื่องนี้ๆ อยู่ในพระไตรปิฎกเล่มที่เท่าไร ข้อที่เท่าไร หน้าอะไร แล้วถามท่าน ท่านก็ตอบถูกทุกข้อ มีอยู่ข้อหนึ่งที่ท่านตอบไม่ตรงกับที่ฉันจดมา ฉันก็บอกว่าหลวงพ่อตอบผิด ท่านก็ย้อนว่าโยมนั่นแหละจดผิด แล้วท่านก็หยิบพระไตรปิฎกมาเปิดให้ดู ปรากฏว่าฉันจดผิดจริงๆ ตั้งแต่นั้นเลยไม่กล้าลองภูมิท่านอีก" แม่ชีป่วนเล่าความหลัง

"แบบนี้บาปไหมครับหลวงพ่อ" พระเจริญตั้งใจยั่วแม่ชีผู้ซึ่งรีบตอบว่า "ถ้าบาปฉันขอยกให้พระเจริญ แต่ถ้าบุญฉันขอรับเอง" ท่านพระครูรู้ว่าคำตอบของท่านจะเป็นชนวนแห่งการวิวาทระหว่างพระกับชี จึงไม่ตอบ

"อาตมาจะพูดเรื่องกาลามสูตรต่อ เมื่อตะกี้อาตมาบอกแล้วว่าพระสูตรนี้อยู่ในอังคุตตรนิกาย ติกนิบาต มหาวรรค พระไตรปิฎกเล่มที่..." ท่านยังพูดไม่ทันจบ แม่ชีก็แย้งขึ้นว่า

"หลวงพ่อพูดสองครั้งไม่เหมือนกัน"

"ไม่เหมือนตรงไหน"

"ก็ครั้งแรกหลวงพ่อไม่ได้พูดถึงมหาวรรค แต่ครั้งที่สองพูด ตกลงมีมหาวรรคหรือไม่มีกันแน่"

"มีมหาวรรคด้วย อาตมาต้องขอโทษแม่ชีที่พูดสองครั้งไม่ตรงกัน"

"แม่ชีเห็นใจคนที่เขาอยากฟังด้วย ขืนพูดขัดแบบนี้บ่อยๆ

กท 12 ยก 25

ประเดี๋ยวหลวงพ่อท่านก็เปลี่ยนใจไม่บรรยาย แล้วแม่ชีจะบรรยายแทนท่านได้ไหมล่ะ" พระเจริญเริ่มไม่พอใจ พูดภาษาธรรมคือท่านเกิดปฏิฆะ "ตอนนี้ยังไม่ได้ แต่ต่อไปไม่แน่" แม่ชีป่วนตอบแล้วพูดกับผู้นำทัวร์ว่า

"ต่อไปฉันอาจจะบรรยายแทนพระเจริญได้ และเมื่อนั้นท่านเห็นจะต้องตกงาน"

"โยม ถ้าจะหามัคคุเทศก์ก็คิดนานๆหน่อยนะ คนที่เข้าที่ไหนวงแตกที่นั่น อย่าเอามาเป็นมัคคุเทศก์เด็ดขาด ถ้าเอามารับรองลูกทัวร์หนีหมด อีกอย่างให้พิจารณาชื่อด้วย คนที่ชื่อปั่น หรือชื่อป่วนตัดออกไปเลย จะได้ไม่เกิดเหตุการณ์ปั่นป่วน" พระมัคคุเทศก์พูดโกรธๆ แม่ชีป่วนกำลังจะโต้ก็พอดีผู้นำทัวร์พูดขึ้นว่า

"แม่ชี หนูขอร้องเถอะ อย่ามีเรื่องมีราวกันเลย ไม่เช่นนั้นอีกหน่อยหนูก็จะหาลูกทัวร์ไม่ได้" แม่ชีป่วนไม่กล้าเถียงเพราะกลัวจะถูกให้กลับ กระนั้นก็แอบนึกในใจว่า "ฝากไว้ก่อนเถอะพระเจริญวันพระไม่ได้มีหนเดียว ถึงทีฉันบ้างจะว่าไม่ยั้งปากเลยเชียว"

"หลวงพ่อครับ นิมนต์บรรยายกาลามสูตรต่อเถิดครับ" หนุ่มน้อยนิมนต์เพราะอยากฟังต่อ ท่านพระครูจึงพูดกับแม่ชีป่วนว่า

"แม่ชีรอให้อาตมาบรรยายเสร็จเสียก่อนแล้วค่อยถามนะหากกลัวจะลืมก็ให้จดไว้" ท่านล้วงลงไปในย่าม หยิบสมุดเล่มเล็กและปากกาออกมาวางตรงหน้าแม่ชี

"ขอบคุณหลวงพ่อจ้ะ" แม่ชีไหว้แล้วจึงหยิบสมุดกับปากกามาถือไว้

"เอาละ ทีนี้อาตมาก็จะได้บรรยายต่อ" ท่านเปลี่ยนบรรยากาศโดยใช้สำนวนเทศน์ ความว่า

"สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จพร้อมด้วยภิกษุสงฆ์

หมู่ใหญ่จาริกไปในโกศลชนบท บรรลุถึงนิคมชื่อ เกสปุตตะ แห่งหมู่ชนกาลามโคตร กาลามชนชาวเกสปุตตนิคมได้ยินเขาโจษกันว่า พระสมณโคดมผู้เป็นศากยบุตรออกผนวชจากศากยราชสกุล เสด็จมาถึงเกสปุตตนิคมแล้ว จึงดำริว่า...” ท่านปรายตามองผู้ฟัง เห็นนั่งนิ่งไม่พูดคุยกัน จึงบรรยายต่อ

“ก็กิตติศัพท์อันงามของพระผู้มีพระภาคเจ้าผู้โคตมโคตรพระองค์นั้นย่อมระบือไปอย่างนี้ว่า แม้เพราะอย่างนี้ๆ พระผู้มีพระภาคเจ้านั้น เป็นผู้ไกลจากกิเลส เป็นผู้ตรัสรู้ชอบเอง เป็นผู้บริบูรณ์ด้วยวิชชาและจรณะ เป็น...”

“หลวงพ่อ วิชาและจรณะแปลว่าอะไรจ๊ะ” แม่ชีป่วนอดถามเสียมิได้ ผู้ที่กำลังฟังเพลินอยู่จึงมองมาทางแม่ชีเป็นตาเดียวกัน

“จดไว้ก่อน” ท่านพระครูบอกแม่ชีแล้วจึง ‘เทศน์’ ต่อ

“เป็นผู้เสด็จไปดีแล้ว เป็นผู้รู้จักโลก เป็นผู้สามารถฝึกบุรุษที่สมควรฝึกได้ไม่มีผู้ใดยิ่งกว่า เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานด้วยธรรม เป็นผู้จำแนกธรรมสั่งสอนสัตว์ พระองค์ทรงทำให้แจ้งด้วยปัญญาอันยิ่งเองแล้วสอนโลกนี้กับทั้งเทวดา มาร พรหม และหมู่สัตว์ พร้อมทั้งสมณพราหมณ์พร้อมทั้งเทวดาและมนุษย์ให้รู้ตาม พระองค์ย่อมแสดงธรรมไพเราะในเบื้องต้น ไพเราะในท่ามกลาง ไพเราะในที่สุด พร้อมทั้งอรรถพร้อมทั้งพยัญชนะ ทรงประกาศพรหมจรรย์บริสุทธิ์บริบูรณ์สิ้นเชิงการได้เห็นท่านผู้ไกลจากกิเลสอันทรงคุณเช่นนั้นเป็นคุณให้สำเร็จประโยชน์ได้...” ท่านปรายตาไปยังโยมเสงเพราะ ‘รู้’ ว่าบุรุษวัยเจ็ดสิบผู้นี้จะได้สำเร็จประโยชน์ แล้วจึงเทศน์ต่อ

“ลำดับนั้นแล กาลามชนชาวเกสปุตตนิคมพากันไปเฝ้าพระ-ผู้มีพระภาคเจ้า ครั้นเข้าไปแล้ว บางพวกถวายบังคมพระผู้มีพระ-

ภาคเจ้าแล้ว นั่ง ณ ที่อันสมควร บางพวกปราศรัยกับพระผู้มีพระภาคเจ้า กล่าวถ้อยคำปราศรัยแสดงความยินดีแล้ว นั่ง ณ ที่อันสมควร บางพวกประคองอัญชลีตรงที่ประทับของพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว นั่ง ณ ที่อันสมควร บางพวกประกาศชื่อและโคตรของตนแล้ว นั่ง ณ ที่อันสมควร บางพวกนั่งนิ่งๆอยู่ ณ ที่อันสมควร ครั้นหมู่กาลามชนชาวเกสปุตตนิคมนั่งในที่อันสมควรแล้ว จึงทูลพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า 'พระเจ้าข้า มีสมณพราหมณ์พวกหนึ่งมาถึงเกส-ปุตตนิคม สมณพราหมณ์พวกนั้นแถลงคารมเชิดชูวาทะของตนถ่ายเดียว และคัดค้าน ดูหมิ่น ปรักปรำถ้อยคำของผู้อื่น ทำถ้อยคำของผู้อื่นให้กระเด็น พระเจ้าข้า ครั้นสมณพราหมณ์อีกพวกหนึ่งมาถึงเกสปุตตนิคม ก็แถลงคารมเชิดชูวาทะของตนถ่ายเดียว และคัดค้านดูหมิ่น ปรักปรำถ้อยคำของผู้อื่น ทำถ้อยคำของผู้อื่นให้กระเด็น พระเจ้าข้า พวกข้าพเจ้าทั้งหลายมีความสนเท่ห์สงสัยว่าบรรดาสมณพราหมณ์ผู้เจริญเหล่านี้ ใครเล่าพูดจริง ใครพูดเท็จ'"

"หลวงพ่อ นั่ง ณ ที่อันสมควรเป็นอย่างไร อย่างฉันนี่เรียกว่านั่ง ณ ที่อันสมควรหรือเปล่าจ๊ะ" ไม่ต้องบอกก็รู้ว่าคนถามคือแม่ชีป่วนที่ได้รับสมญาจากคนรอบข้างว่า "แม่ชีปั่นป่วน"

"จดไว้ก่อน" ท่านพระครูตอบเหมือนเดิม แล้ว 'เทศน์' ต่อ "พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า 'กาลามชน ท่านควรสนเท่ห์ ควรสงสัย ความสงสัยของท่านเกิดขึ้นแล้วในที่ควรสงสัย กาลามชน ท่านอย่าปลงใจเชื่อโดยฟังตามกันมา อย่าปลงใจเชื่อด้วยการถือสืบๆกันมา อย่าปลงใจเชื่อด้วยการเล่าลือ อย่าปลงใจเชื่อด้วยการอ้างตำราหรือคัมภีร์ อย่าปลงใจเชื่อเพราะเหตุนึกเดาเอา อย่าปลงใจเชื่อด้วยการคาดคะเน อย่าปลงใจเชื่อด้วยการคิดตรองตามแนวเหตุผล อย่าปลงใจเชื่อเพราะเข้ากันได้กับลัทธิของตน อย่าปลงใจเชื่อเพราะมองเห็น

รูปลักษณะน่าจะเป็นไปได้ อย่าปลงใจเชื่อเพราะนับถือว่าสมณะนี้เป็นครูของเรา กาลามชน เมื่อใดท่านรู้ด้วยตนเองว่าธรรมเหล่านี้เป็นอกุศล ธรรมเหล่านี้มีโทษ ธรรมเหล่านี้ท่านผู้รู้ติเตียน ธรรมเหล่านี้ใครสมาทานให้เต็มที่แล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อสิ่งไม่เป็นประโยชน์ เพื่อทุกข์ กาลามชน ท่านพึงละเสียเมื่อนั้น ...กาลามชน เมื่อใดท่านรู้ด้วยตนเองว่า ธรรมเหล่านี้เป็นกุศล ธรรมเหล่านี้ไม่มีโทษ ธรรมเหล่านี้ท่านผู้รู้สรรเสริญ ธรรมเหล่านี้ใครสมาทานเต็มที่แล้วย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อสุข กาลามชน เมื่อนั้นท่านพึงถึงพร้อมธรรมเหล่านั้นอยู่...”” บรรยายด้วยสำนวนเทศน์แล้ว ‘มัคคุเทศก์จำเป็น’ จึงถามด้วยสำนวนไม่เทศน์ว่า

“ที่อาตมาบรรยายเรื่องกาลามสูตรโดยสังเขปนี้ มีตอนไหนบ้างไหมที่พระพุทธองค์ทรงกล่าวร้ายติเตียนผู้อื่น หรือทรงกล่าวร้ายป้ายสีศาสนาอื่น”

“ไม่มีเลยครับ” โยมเส็งและหนุ่มน้อยตอบพร้อมกันราวกับนัด

“ทรงแสดงแต่หลักธรรมล้วนๆ ไม่พาดพิงดูหมิ่นลัทธิอื่นแต่อย่างใด ผมรู้สึกศรัทธาในพุทธปฏิปทาเหลือเกิน ต้องขอบคุณท่านพระครูที่เมตตาเทศน์กาลามสูตรให้ฟัง ทำให้ผมเข้าใจกาลาม-สูตรชัดเจนขึ้นกว่าแต่ก่อน เวลาที่พวกนักวิชาการทั้งหลายเขาอ้างกาลามสูตรผิดๆ ผมจะได้เถียงเขาได้” หลวงพ่อวัดดอนเมืองพูดอย่างซาบซึ้งและทราบซึ้ง

“เขาอ้างผิดอย่างไรครับ” ‘มัคคุเทศน์จำเป็น’ ถาม

“คือเขาอ้างว่าพระพุทธเจ้าสอนไม่ให้เชื่อ ที่ท่านพระครูพูดมาทั้ง ๑๐ ข้อนั้น เชื่อไม่ได้เลย เขาเข้าใจกันอย่างนี้ครับ”

“ไม่ใช่อย่างนั้น พระพุทธองค์มิได้ทรงสอนไม่ให้เชื่อ แต่

ทรงสอนว่าอย่าเพิ่งเชื่อ หรืออย่าปลงใจเชื่อ ต้องพิสูจน์จนรู้ด้วยตนเองว่าสิ่งใดเป็นไปเพื่อประโยชน์เพื่อสุข จึงทำ หากไม่เป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อทุกข์ ก็ให้ละเสีย พระองค์ทรงสอนตรงไปตรงมาโดยไม่ต้องตีความ แต่ต้องอ่านให้ถ้วนถี่ ให้ตลอดทั้งเรื่องก่อน ไม่ใช่อ่านครึ่งๆกลางๆแล้วรีบสรุป เลยไปเข้าใจคำสอนอย่างผิดๆ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา ต้องใช้ปัญญาไตร่ตรองให้ดีก่อน แล้วจึงจะรู้ว่าสิ่งที่พระพุทธองค์ทรงสอนนั้นล้วนเป็นเรื่องที่มีสาระมีประโยชน์ พระองค์ไม่ทรงสอนสิ่งไร้สาระหาประโยชน์มิได้” ท่านพระครูสรุปด้วยความซาบซึ้งในพระกรุณาคุณของพระบรมศาสดา

“หลวงพ่อ แล้วฉันจะถามได้หรือยัง” แม่ชีป่วนขออนุญาต

“จะถามอะไรล่ะ”

“ก็ถามที่หลวงพ่อบอกให้จดไว้น่ะจ้ะ”

“แล้วโยมจดอะไรไว้ล่ะ”

“ฉันจดไว้ว่าจะถามหลวงพ่อว่า วิชาและจรณะแปลว่าอะไร แล้วหลวงพ่อบอก ‘จดไว้ก่อน’ ”

“ไม่ใช่วิชา ต้องออกเสียงว่า วิชชา คือ มี ช ช้าง สองตัว วิชา เป็นศัพท์ทางโลก แปลว่าความรู้ที่ได้ด้วยการเล่าเรียนหรือฝึกฝน เช่น วิชาภาษาไทย วิชาช่าง วิชาการฝีมือ ส่วน วิชชา เป็นศัพท์ทางธรรม แปลว่า ความรู้แจ้ง หรือความรู้วิเศษ ซึ่งหมายถึงวิชชา ๓ และวิชชา ๘ ไหนใครตอบได้บ้างว่า วิชชา ๓ มีอะไรบ้าง พระพุทธองค์ทรงบรรลุวิชชา ๓ ที่ไหน เมื่อไร” พระรสสุคนธ์ยกมือแล้วตอบว่า “วิชชา ๓ ได้แก่ ๑. ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ คือความรู้ที่ทำให้ระลึกชาติได้ ๒. จุตูปปาตญาณ คือ ความรู้จุติและอุบัติของสัตว์ทั้งหลาย และ ๓. อาสวักขยญาณ คือ ความรู้ที่ทำอาสวะให้สิ้น พระพุทธองค์ทรงบรรลุวิชชา ๓ ที่ควงโพธิ์ ตำบลพุทธ

คยา เมื่อวันเพ็ญ เดือนวิสาขะ ก่อนพุทธศักราช ๔๕ ปีครับ”

“เก่งมาก แล้ววิชชา ๘ มีอะไรบ้าง” ท่านชมแล้วถามต่อ

“ไม่ทราบครับ แต่ผมคิดว่าหลวงพ่อวัดดอนเมืองท่านต้องทราบ” พระรสสุคนธ์โยนกลองไปให้หลวงพ่อวัดดอนเมือง

“นิมนต์หลวงพ่อช่วยตอบด้วยครับ” ท่านประนมมือพร้อมกล่าวนิมนต์

“ผมไม่อยากข้ามหน้าข้ามตาพระมัคคุเทศน์ เอาอย่างนี้ ถ้าพระมัคคุเทศน์ตอบไม่ได้ผมจึงค่อยตอบ”

“ผมตอบไม่ได้ครับ แต่ครั้งต่อไปคงตอบได้เพราะผมพร้อมที่จะจด” พระเจริญตอบ

“ถ้าอย่างนั้นผมเห็นจะต้องเป็นผู้อธิบาย มัวโยนกันไปโยนกันมาเดี๋ยวจะไม่ได้ไปดูถ้ำที่พระเจ้าอชาตศัตรูใช้เป็นคุกขังพระราชบิดา” หลวงพ่อวัดดอนเมืองพูดเชิงบ่นน้อยๆ แล้วจึงอธิบายวิชชา ๘ ว่า “วิชชา ๘ หมายถึง ความรู้แจ้ง หรือความรู้วิเศษ ๘ ประการ ได้แก่ ๑. วิปัสสนาญาณ คือปัญญาที่พิจารณาเห็นสังขารโดยความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และปราศจากตัวตนที่เที่ยงแท้ ๒. มโนมยิทธิ คือฤทธิ์ทางใจ สามารถเนรมิตกายอื่นออกจากกายนี้ดุจชักไส้จากหญ้าปล้อง ชักดาบจากฝัก หรือชักงูออกจากคราบ ๓. อิทธิวิธา หรืออิทธิวิธิ คือแสดงฤทธิ์ต่างๆได้ ๔. ทิพพโสต คือ หูทิพย์ ๕. เจโตปริยญาณ คือมีความรู้ที่กำหนดใจผู้อื่นได้ ๖.ปุพเพนิวาสานุสสติ คือระลึกชาติได้ ๗. ทิพพจักขุ คือตาทิพย์ และ ๘. อาสวักขยญาณ คือความรู้ให้สิ้นในอาสวะ ข้อ ๖ ข้อ ๗ ข้อ ๘ ตรงกับวิชชา ๓ ที่ท่านพระครูพูดไปเมื่อสักครู่นี้” ท่านเปรียบเทียบ วิชชา ๓ กับวิชชา ๘

“เหมือนแค่สองข้อครับ” พระธวัชซึ่งไม่ได้พูดมานานถือ

โอกาสพูด

“สามข้อ” หลวงพ่อวัดดอนเมืองยืนยันแล้วขยายความว่า

“ญาณที่ ๒ ในวิชชา ๓ คือ จุตูปปาตญาณ มีความหมายเดียวกับทิพพจักขุในวิชชา ๘ ข้อ ๗ เพราะมีตาทิพย์จึงเห็นการตายและเกิดของสัตว์ทั้งหลาย จุติ แปลว่าเคลื่อนจากภพ คือตาย ส่วนอุบัติแปลว่าเกิด คนมักเข้าใจว่าจุติแปลว่าเกิด ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ว่าอย่างไรแม่ชี เข้าใจวิชชาหรือยัง”

“เข้าใจจ้ะ แต่จำได้ไม่หมด แล้วจรณะล่ะจ๊ะคืออะไร” แม่ชีตอบแล้วถือโอกาสถามต่อ

“ท่านพระครูจะเป็นผู้ตอบหรือว่าจะให้ผมตอบครับ” หลวงพ่อวัดดอนเมืองถามท่านพระครู

“นิมนต์หลวงพ่อตอบครับ” ท่านพระครู‘นิมนต์’ หลวงพ่อวัดดอนเมืองจึงอธิบายว่า

“จรณะ หมายถึง ความประพฤติก็ได้ หมายถึงปฏิปทาก็ได้ ในที่นี้หมายถึง ข้อปฏิบัติอันเป็นทางบรรลุวิชชาหรือบรรลุนิพพาน ...”

“แล้วปฏิปทาแปลว่าอะไรจ๊ะ” แม่ชีป่วนถามอีก พระเจริญไม่รู้สึกรำคาญที่แม่ชีถาม เพราะท่านเองก็อยากทราบคำตอบเช่นกัน

“ปฏิปทา แปลว่า ทางดำเนิน ก็ได้ แปลว่า ความประพฤติก็ได้ หรือแปลว่า ข้อปฏิบัติ ก็ได้ ปฏิปทา ๔ หมายถึงการปฏิบัติของท่านผู้ได้บรรลุธรรมพิเศษ มี ๔ ประเภท คือ

๑. **ทุกขา ปฏิปทา ทันธาภิญญา**-ปฏิบัติยาก ทั้งรู้ได้ช้า

๒. **ทุกขา ปฏิปทา ขิปปาภิญญา**-ปฏิบัติยาก แต่รู้ได้เร็ว

๓. **สุขา ปฏิปทา ทันธาภิญญา** -ปฏิบัติสะดวก แต่รู้ได้ช้า

๔. **สุขา ปฏิปทา ขิปปาภิญญา** -ปฏิบัติสะดวก ทั้งรู้ได้เร็ว แม่ชีชอบแบบไหน" ท่านถามคนช่างถาม

"ชอบข้อสุดท้ายจ้ะ"

"ข้อสุดท้ายคืออะไร" ท่านถามอีก

"จำไม่ได้แล้วจ้ะ" แม่ชีตอบเสียงอ่อยๆ

"สุขา ปฏิปทา ขิปปาภิญญา ครับ" หนุ่มน้อยตอบ เขาไม่เคยเรียนภาษาบาลีมาก่อน ครั้นมาได้ฟังคำศัพท์บาลีบ่อยๆ ก็เกิดศรัทธาปสาทะอยากเรียนอยากรู้

"หลวงพ่อครับ ผมอยากเรียนภาษาบาลี มีที่ไหนที่เขาเปิดสอนครับ" เขาถามอย่างกระตือรือร้น

"ที่มหาจุฬาฯ และมหามกุฏฯ มหาจุฬาฯอยู่ที่วัดมหาธาตุฯ ท่าพระจันทร์ ส่วนมหามกุฏฯ อยู่ที่วัดบวรฯ บางลำพู สะดวกที่ไหนก็ไปเรียนที่นั่น" หลวงพ่อวัดดอนเมืองตอบ พระเจริญ พระธวัช พระขุนทด และพระรสสุคนธ์เกิดความรู้สึกอย่างเดียวกัน คือความรู้สึกอายหนุ่มน้อยผู้ซึ่งเป็นคฤหัสถ์แต่มีความสนใจใฝ่รู้ในพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของพระที่จะต้องศึกษาเล่าเรียน แต่บรรดาพระทั้งหลายกลับไม่สนใจใฝ่รู้เพราะมัวเพลินไปกับเรื่องทางโลก

"หลวงพ่อฉันก็อยากเรียน กลับเมืองไทยฉันจะไปสมัครเรียนที่มหาจุฬาฯ" แม่ชีป่วนอยากดังปากว่า

"แก่แล้ว จะเรียนไปทำไม" พระเจริญอดยั่วเสียมิได้

"ไม่มีใครแก่เกินเรียน" แม่ชีตอบแล้วค้อนให้หนึ่งวง

"แม่ชีจะเรียนไปทำไม" ท่านพระครูถาม

"เรียนไปลองภูมิหลวงพ่อเจ้าคุณ ถ้าฉันรู้บาลีคงสนุกน่าดู"

“ถ้าจะเรียนไปแข่งดีกับครูบาอาจารย์ อาตมาว่าอย่าเรียนดีกว่า บาปกรรมเปล่าๆ” พระเจริญอดว่าเสียมิได้

“แต่ผมว่าดีนะครับ ผมอยากให้คนแข่งดีกัน ทุกวันนี้มีแต่แข่งชั่ว ถ้าคนแข่งกันสร้างความดี สังคมก็ดีตาม แต่ทุกวันนี้คนแข่งกันสร้างความชั่ว ฉ้อสงฆ์บังศาสน์ ฉ้อราษฎร์บังหลวง โกงกันเองยังไม่พอ ยังพากันโกงชาติโกงแผ่นดิน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ถ้ามีแต่คนโกงเต็มบ้านเต็มเมืองอย่างนี้ อีกหน่อยชาติไทยก็ไปไม่รอด ผม/อาตมาไม่ใช่หมอดู แต่ขอทำนายทายทักไว้ว่าต่อไปคนคดคนโกงจะครองแผ่นดิน ช่วยกันโกงช่วยกันกินจนชาติล่มจม พอตายก็กอดคอกันลงนรก ทิ้งมรดกกรรมไว้ให้ลูกหลาน หลวงพ่อวัดดอนเมืองจดไว้เลยนะครับ อีกยี่สิบปีชาติไทยจะไปไม่รอด ถ้าคนไทยยังคิดไม่เป็น” สมภารวัดป่ามะม่วงพูดเสียงหนักแน่นเพราะ ‘รู้’ ว่าจะเกิดอะไรในอีกยี่สิบปีข้างหน้า

๓๒

วิชชาและจรณะ

"ผมคงอยู่ไม่ถึงเวลานั้นหรอกครับ คงตายก่อน แต่ถึงกระนั้นผมก็รู้สึกห่วงชาติบ้านเมือง ผมค่อนข้างมั่นใจว่าเหตุการณ์ร้าย ๆ คงไม่เกิดที่เมืองไทยเท่านั้น อาจจะเกิดในหลาย ๆ ประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่มีคนทำบาปหยาบช้ากันมาก สำหรับประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่มีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยทุกคนและมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติมาตั้งแต่สมัยก่อนสุโขทัยเป็นราชธานี อย่างไรเสียก็ต้องอยู่รอดปลอดภัย ใครก็ตามที่คิดร้ายต่อแผ่นดินไทย ต่อราชบัลลังก์ ผมว่าไปไม่รอด ดีไม่ดีอาจถูกธรณีสูบให้คนรุ่นใหม่ได้เห็นเป็นขวัญตาก็ได้ ทีนี้ละจะได้เชื่อกันเสียทีว่า บาปบุญมีจริง" หลวงพ่อวัดดอนเมือง 'บ่น' ค่อนข้างยาว

"แต่ฉันคงอยู่ถึง เพราะหมอดูทำนายไว้ว่าฉันจะตายเมื่ออายุร้อยแปดปี อีกยี่สิบปีฉันก็อายุแปดสิบ ยังคงมีแรงสาปแช่งไอ้พวกคนทรยศต่อชาติ ฉันจะตำพริกตำเกลือแช่งมันเลยละ" แม่ชีป่วนแสดงความรักชาติด้วยการสาปแช่ง

"จะตำไหวหรือ" พระมัคคุเทศก์ยั่ว

"ท่านคอยดูก็แล้วกันว่าจะไหวหรือไม่ไหว"

"แต่อาตมาไม่เห็นด้วยกับแม่ชีหรอกนะ จะไปแช่งเขาทำไมให้บาปเปล่าๆ เป็นชาวพุทธไม่ต้องไปแช่งใครเขา" ท่านพระครูบอกแม่ชี

"เราแช่งคนชั่วก็บาปด้วยหรือจ๊ะหลวงพ่อ"

"บาปสิ เพราะทำให้ใจเศร้าหมอง เขาทำชั่วก็ต้องได้รับผลชั่วอยู่แล้ว เราจะแช่งหรือไม่แช่งเขาก็ต้องได้รับกรรมที่ทำอยู่ดี ทำไมจะต้องไปเอี่ยวบาปกับเขาด้วย การทำเช่นนั้นไม่ใช่วิธีการของชาวพุทธ ที่ถูกคือจะต้องแผ่เมตตาให้เขา เผื่อเขาจะเกิดปัญญารู้ผิดชอบชั่วดีขึ้นมาบ้าง"

"แต่ถ้าเขาชั่วจนเอาดีไม่ได้ล่ะจ๊ะ"

"ก็ปล่อยเขาไปตามกรรม เอาละ อาตมาจะขอแนะนำญาติโยมทั้งหลายว่า เราจะช่วยชาติได้ก็ต้องปฏิบัติธรรม ตั้งตนอยู่ในศีลในธรรม แล้วก็อบรมสั่งสอนลูกหลานให้เป็นคนดี ถ้าคนดีมีมากกว่าคนชั่ว สังคมก็ยังพออยู่ได้ เมื่อไรที่คนชั่วมีมากกว่าคนดี เมื่อนั้นสังคมจะเดือดร้อน" ท่าน'รู้'ว่าอีกยี่สิบปีข้างหน้าจะมีคนชั่วมากกว่าคนดี แต่ถ้าบอกญาติโยม พวกเขาก็จะเสียกำลังใจ

"ฉันละเกลียดคนชั่วเสียจริงเชียว เกิดเป็นคนทั้งทีไม่คิดจะทำดีบ้างหรือไง พวกที่โกงชาติบ้านเมืองมันคงไม่คิดว่าวันหนึ่งมันจะต้องตายหรือไง เงินทองช่วยไม่ให้มันตกนรกได้ละหรือ ฉันว่าพวกมันโง่นะ เรื่องง่ายๆแค่นี้ยังคิดไม่เป็น" แม่ชีวัยหกสิบถือโอกาสด่าคนชั่วที่แอบแฝงมาในนามคนไทย

"ช่างเขาเถอะจ้ะแม่ชี กรรมใดใครก่อ ในเมื่อเขาเลือกทำกรรมชั่วเขาก็จะต้องได้รับผลชั่ว เราอย่าไปด่าว่าเขาเลย เขาไม่รู้ไม่เห็นด้วยหรอก" โยมผ่องใสพูดขึ้นหลังจากฟังมานาน มิใช่ไม่รักชาติ หากเห็นว่าขืนพูดไปก็ไม่ช่วยให้อะไรดีขึ้นมา สิ่งที่ควรทำใน

เวลานี้และขณะนี้คือสร้างบุญกุศลให้กับตัวเองให้มากที่สุด เพราะสิ่งนี้เท่านั้นที่จะตามไปภพหน้าได้

"จริงของคุณ ถ้าอย่างนั้นนิมนต์หลวงพ่อวัดดอนเมืองบรรยายเรื่องจรณะต่อเถิดจ้ะ" แม่ชียอมเชื่อฟังอย่างง่ายดาย

"ตกลง ตอนนี้เรามาอยู่ในแดนพุทธภูมิ ทุกคนตั้งใจมาแสวงบุญก็ต้องให้พบบุญ เพราะฉะนั้นมาเรียนรู้พระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระบรมศาสดากันดีกว่า อาตมาก็จะได้บรรยายเรื่องจรณะให้ญาติโยมฟัง ณ บัดนี้" ท่านหลับตา หายใจลึกๆ สามครั้ง เพื่อทบทวนความจำแล้วจึงบรรยายว่า

"จรณะ หมายถึงความประพฤติก็ได้ หมายถึงข้อปฏิบัติอันเป็นทางบรรลุวิชชาหรือบรรลุนิพพานก็ได้ จรณะมี ๑๕ ได้แก่ ๑. *สีลสัมปทา* แปลว่า ความถึงพร้อมด้วยศีล คือประพฤติถูกต้องดีงาม สำรวมในพระปาฏิโมกข์ มีมรรยาทเรียบร้อย ประพฤติเคร่งครัดในสิกขาบททั้งหลาย ๒. *อินทรียสังวร* แปลว่า การสำรวมอินทรีย์ คือระวังไม่ให้บาปอกุศลธรรมครอบงำใจ เมื่อรับรู้อารมณ์ด้วยอินทรีย์ทั้งหก ๓. *โภชเน มัตตัญญุตา* แปลว่า ความรู้จักประมาณในการบริโภค คือรู้จักพิจารณารับประทานอาหารเพื่อหล่อเลี้ยงร่างกาย ใช้ทำกิจให้ชีวิตผาสุก มิใช่เพื่อสนุกสนานมัวเมา ๔. *ชาคริยานุโยค* แปลว่า การหมั่นประกอบความตื่น ไม่เห็นแก่นอน คือขยันหมั่นเพียร ตื่นตัวอยู่เป็นนิตย์ ชำระจิตมิให้มีนิวรณ์ พร้อมเสมอทุกเวลาที่จะปฏิบัติกิจให้ก้าวหน้าต่อไป ๕. *มีศรัทธา* ๖. *มีหิริ* ๗. *มีโอตตัปปะ* ๘. *เป็นพหูสูต* ๙. *มีความเพียรอันปรารภแล้ว* ๑๐. *มีสติมั่นคง* ๑๑. *มีปัญญา* ๑๒. *บรรลุปฐมฌาน* ๑๓. *บรรลุทุติยฌาน* ๑๔. *บรรลุตติยฌาน* ๑๕. *บรรลุจตุตถฌาน* ที่กล่าวมานี้คือจรณะ ๑๕ ซึ่งคู่กับวิชชา ๓ อันเป็นพุทธคุณข้อที่ ๓ คือ

วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน" หลวงพ่อวัดดอนเมืองสรุปทบทวนเมื่อบรรยายจบ

"พระพุทธเจ้าทรงประเสริฐล้ำเลิศจริงหนอ ขนาดพุทธคุณข้อ ๓ ข้อเดียวยังจำแนกแยกย่อยออกไปได้ตั้ง ๑๘ ข้อ อย่างนี้นี่เองพระองค์จึงทรงบรรลุความหลุดพ้น ไม่ต้องเวียนว่ายอยู่ในสงสารสาครอีกต่อไป" พระมัคคุเทศก์กล่าวด้วยความซาบซึ้ง ท่านฟังไปจดบันทึกไปด้วยความเลื่อมใสศรัทธา เป็นมัคคุเทศก์มานานหลายปี เพิ่งจะเข้าใจพระพุทธศาสนาอย่างแจ่มแจ้งในวันนี้เอง รู้สึกเป็นหนี้บุญคุณหลวงพ่อวัดดอนเมืองและหลวงพ่อวัดป่ามะม่วงที่ช่วยให้ท่านเป็นพระมัคคุเทศก์อย่างสมบูรณ์แบบ มิใช่เพียงสักแต่ว่า 'หิ้วย่ามตามทัวร์' เช่นแต่ก่อน

"หลวงพ่อคะ หนูรู้สึกว่าตัวเองมีบุญมากเหลือเกินที่ได้มาแสวงบุญในครั้งนี้ หนูเกิดความรู้สึกเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา และหนูอยากจะบอกว่าหนูรักพระพุทธเจ้ามาก รักเหมือนพ่อแม่ ครูบาอาจารย์ แต่เป็นความรู้สึกที่ยิ่งใหญ่กว่านั้น เพราะพ่อแม่ให้ชีวิตหนู ครูบาอาจารย์ให้วิชาความรู้หนู พ่อแม่ครูบาอาจารย์ของคนอื่นๆก็ให้ชีวิตและให้วิชาความรู้ลูกและศิษย์ของตน แต่พระพุทธเจ้าทรงให้ชีวิตและวิชาความรู้แก่คนทั้งโลก โดยไม่เลือกว่าเป็นลูกใครหรือเป็นศิษย์ใคร พระองค์ยิ่งใหญ่มากในความคิดความเข้าใจของหนู" นางสาวสายใยรักพูดด้วยความซาบซึ้ง บุรุษที่แอบรักหล่อนข้างเดียวรีบสนับสนุนว่า

"พระองค์ยิ่งใหญ่มากในความคิดความเข้าใจของผมด้วยครับ"

"ผมก็รู้สึกอย่างเดียวกับคุณพี่ผู้หญิงครับ" หนุ่มน้อยพูดจากใจจริง ท่านพระครูปรายตาไปยังโยมเสง 'รู้'ว่าเขากำลังคิดอะไร

อยู่ จึงเย้าว่า

"โยมเส็งล่ะ รู้สึกอย่างไร"

"ผมรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณพระพุทธเจ้ามากจนคิดว่าคงทดแทนไม่หมดในชีวิตนี้ **ผมมั่นใจว่าผมจะได้ของดีจากการมาครั้งนี้** เพียงแต่ยังไม่รู้ว่าเป็นอะไร ถึงกระนั้นผมก็กล้าพูดได้ว่า พระพุทธองค์ทรงให้ชีวิตแก่ผม เพราะอย่างน้อยผมก็มาได้ชีวิตใหม่ที่นี่ เจ็ดสิบปีที่ผ่านมาผมขอเรียกว่าชีวิตเก่า นับแต่วินาทีนี้ต่อไป ผมได้ชีวิตใหม่ซึ่งไม่ว่าจะยืนยาวไปอีกกี่ปีก็คุ้มค่า ผมขอทิ้งชีวิตเก่าไว้ที่นี่ และนำชีวิตใหม่กลับไปเมืองไทย" พูดด้วยแรงปีติ

"ฉันไม่ค่อยเข้าใจที่คุณพูดสักเท่าไร แต่ฉันอยากรู้ว่าชีวิตเก่ากับชีวิตใหม่ของคุณแตกต่างกันอย่างไร ทำไมอยู่ดีๆจึงมีชีวิตเก่าชีวิตใหม่ขึ้นมาทั้งๆที่ฉันก็เห็นคุณเป็นคุณตั้งแต่วันแรกที่พบกัน" แม่ชีป่วนถามอย่างสงสัย บุรุษวัยเจ็ดสิบจึงขออนุญาตพระมัคคุเทศก์ว่า

"หากผมจะอธิบายให้แม่ชีฟังจะเป็นการเสียเวลาของท่านหรือเปล่าครับ" พระมัคคุเทศก์ตอบว่า

"สำหรับอาตมาไม่คิดว่าเป็นการเสียเวลา เพราะอาตมาก็อยากฟัง แต่สำหรับญาติโยมอาตมาไม่ทราบ คงต้องถามเขาก่อน"

"หนูอยากฟังค่ะ" นางสาวสายใยรักพูดแทนโยมผู้หญิง

"ผมก็อยากฟังครับ" หนุ่มน้อยพูดแทนโยมผู้ชาย

"อาตมาก็อยากฟัง" พระขุนทดพูดแทนพระ

"เป็นอันว่าโยมอธิบายได้" พระเจริญอนุญาต โยมเส็งจึงอธิบายให้แม่ชีป่วนและคณะผู้แสวงบุญฟัง ความว่า

"ที่ผมเรียกว่าชีวิตเก่า ผมหมายถึงตั้งแต่ผมเกิดจนถึงได้มาแสวงบุญที่แดนพุทธภูมิ ส่วนชีวิตใหม่ก็นับตั้งแต่บัดนี้ไปจนกระทั่ง

ถึงวันสุดท้ายแห่งชีวิตในโลกมนุษย์ ชีวิตเก่าผมทำแต่งาน ไม่ได้สนใจพระศาสนา บุญทานก็ไม่ค่อยได้ทำ คิดแต่ว่าจะทำอย่างไรจึงจะมีเงิน มีทรัพย์สมบัติสะสมไว้เป็นมรดกตกทอดไปถึงลูกหลาน สมัยหนุ่มๆผมทำงานหนักชนิดอาบเหงื่อต่างน้ำ เพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่ครอบครัว ปัจจุบันผมมีเงินนับสิบล้านแต่ผมก็ยังรู้สึกว่าไม่พอ ยังอยากมีให้มากกว่านี้ แต่เมื่อผมมาเห็นคนอินเดียที่เขาอดอยากยากจน แม้บ้านก็ไม่มีจะหลบแดดหลบฝน ผมก็เลยปลงอนิจจัง **คิดว่าชีวิตก็เท่านี้ จะรวยล้นฟ้าหรือจนถึงกับต้องกินดินแทนข้าวก็ต้องตายเหมือนกันหมด** ผมก็เลยไม่คิดอยากร่ำอยากรวยอีกต่อไป ยิ่งได้มาฟังท่านพระครูและหลวงพ่อวัดดอนเมืองบรรยายเกี่ยวกับพุทธประวัติ ทำให้ผมเกิดศรัทธาปสาทะ อยากดำเนินตามรอยบาทของพระพุทธองค์ ไม่ทราบว่าผมเข้าใจถูกต้องหรือเปล่า คือผมเข้าใจว่าพระพุทธองค์มิได้ทรงสงวนคุณธรรมความดีที่พระองค์ทรงประพฤติและปฏิบัติไว้เพื่อพระองค์เท่านั้น และที่ทรงสาธยายถึงคุณธรรมต่างๆที่พระองค์ทรงบำเพ็ญ เช่น วิชชา ๓ และจรณะ ๑๕ รวม ๑๘ ข้อ ซึ่งผมว่าเป็นเรื่องอัศจรรย์มากนั้น ก็เพื่อให้ชาวโลกนำไปประพฤติปฏิบัติ พูดให้เข้าใจง่ายขึ้นก็คือ สิ่งที่พระองค์ทรงประพฤติปฏิบัตินั้น พระองค์มิได้ทรงสงวนลิขสิทธิ์ ใครจะนำไปประพฤติปฏิบัติก็ได้ ผมพูดอย่างนี้ถูกไหมครับหลวงพ่อ” เขาถามหลวงพ่อวัดดอนเมือง

“ท่านพระครูว่าถูกหรือเปล่าครับ” หลวงพ่อวัดดอนเมืองถามท่านพระครูอีกต่อหนึ่ง

“ผมว่าไม่ผิดครับ หรือหลวงพ่อว่าผิด” สมภารวัดป่ามะม่วงถามกลับ

“เรามาตะเภาเดียวกัน ว่าอะไรก็ต้องว่าตามกัน ผมจะออก

นอกลู่นอกทางได้อย่างไร” หลวงพ่อวัดดอนเมืองพูดแกมบ่นน้อยๆ โยมเส็งเกรงว่าพระคุณเจ้าทั้งสองรูปจะถามกันและกันไปอีกนาน จึงชิงถามขึ้นก่อนว่า

“หลวงพ่อครับ ผมจะขอความกรุณาหลวงพ่อช่วยอธิบายคำว่า ธุดงค์ ได้หรือไม่ครับ ที่เขาเรียกพระที่อยู่ในป่าว่าพระธุดงค์นั้น ผมอยากทราบที่มาที่ไป หลวงพ่อกรุณาอธิบายด้วยเถิดครับ” เขาพูดกับหลวงพ่อทั้งสอง

“อาตมาอธิบายเรื่องจรณะแล้ว เรื่องธุดงค์ยกให้หลวงพ่อวัดป่ามะม่วงก็แล้วกัน” หลวงพ่อวัดดอนเมืองใช้วิธีโยนกลองแบบนิ่มๆไปให้ท่านพระครู สมภารวัดป่ามะม่วงเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อไปในอนาคต จึงอธิบายว่า

“**ธุดงค์** หมายถึงองค์คุณเครื่องกำจัดกิเลส เป็นชื่อข้อปฏิบัติประเภทวัตร ที่ผู้สมัครใจจะพึงสมาทานประพฤติได้ เพื่อเป็นอุบายขัดเกลากิเลส ช่วยส่งเสริมความมักน้อยและสันโดษ ธุดงค์มี ๑๓ ข้อ ได้แก่ ๑. *ปังสุกูลิกังคะ* - ถือใช้แต่ผ้าบังสุกุล คือไม่รับจีวรจากทายก เที่ยวแสวงหาผ้าบังสุกุลมาเย็บย้อมทำจีวรเอง ๒. *เตจีวริกังคะ* - ใช้ผ้าเพียงสามผืน ได้แก่ ผ้านุ่งหรือสบง ผ้าห่มหรือจีวร และผ้าพาดบ่าหรือสังฆาฏิ อย่างละผืนเท่านั้น ๓. *ปิณฑปาติกังคะ* - เที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตร คือไม่รับนิมนต์หรือลาภพิเศษอย่างอื่น ฉันเฉพาะอาหารที่บิณฑบาตมาได้ ๔. *สปทานจาริกังคะ* - เที่ยวบิณฑบาตไปตามลำดับบ้านเป็นวัตร คือ รับบิณฑบาตตามลำดับบ้านตามแถวเดียวกัน ไม่ข้ามไปเลือกรับที่โน้นที่นี้ตามใจชอบ ๕. *เอกาสนิกังคะ* - ถือนั่งฉันอาสนะเดียวเป็นวัตร คือฉันวันละมื้อเดียว ลุกจากที่แล้วไม่ฉันอีกในวันนั้น ๖. *ปัตตปิณฑิกังคะ* - ฉันเฉพาะในบาตร คือถือการฉันเฉพาะในบาตร ไม่ใช้ภาชนะอื่น ๗. *ขลุปัจฉาภัต-*

ติกังคะ - ห้ามภัตที่เขานำมาถวายภายหลัง คือ เมื่อลงมือฉันแล้ว มีผู้นำอาหารมาถวายอีกก็ไม่รับ ๘. *อารัญญิกังคะ* - ถืออยู่ป่าเป็นวัตร คือไม่อยู่ในเสนาสนะใกล้บ้าน แต่อยู่ป่าห่างจากบ้าน อย่างน้อย ๒๕ เส้น ๙. *รุกขมูลิกังคะ* - ถืออยู่โคนไม้เป็นวัตร ไม่อยู่ในที่มุงบัง ๑๐. *อัพโภกาสิกังคะ* - อยู่กลางแจ้ง ๑๑. *โสสานิกังคะ* - ถืออยู่ป่าช้าเป็นวัตร คืออยู่แรมคืนในป่าช้าเป็นประจำ ๑๒. *ยถาสันถติกังคะ* - ถือการอยู่ในเสนาสนะตามแต่เขาจัดให้ ไม่เลือกเสนาสนะเอาตามพอใจตัวเอง และ ๑๓. *เนสัชชิกังคะ* - ถือการนั่งเป็นวัตร คือ ถือนั่ง ยืน เดิน เท่านั้น ไม่นอน ทั้งสิบสามข้อนี้หลวงพ่อเคยปฏิบัติมากี่ครั้งแล้วครับ" บรรยายจบท่านพระครูถามหลวงพ่อวัดดอนเมือง เพราะ'รู้'ว่าท่านเคยถือธุดงค์ ๑๓ ข้อ มาหนึ่งครั้งในชีวิตของการบวช ส่วนภิกษุอีกสี่รูป 'ไม่เคัยไม่เคย'

"ผมเคยปฏิบัติหนึ่งครั้งสมัยเมื่ออายุครบ ๔ รอบ หลังจากนั้นก็ไม่ได้ปฏิบัติอีกเพราะสังขารไม่อำนวย ท่านพระครูล่ะ" ตอบแล้วท่านก็ถามกลับเพื่อมิให้เป็นการเสียเปรียบ

"ผมก็เคยครั้งเดียวเหมือนกัน ที่ว่าครั้งเดียวหมายถึงที่ปฏิบัติครบทั้ง ๑๓ ข้อ ตอนเดินธุดงค์กับหลวงพ่อในป่าก็พยายามถือธุดงค์ แต่ไม่ครบทั้ง ๑๓ ข้อ เพราะบางวันไม่ได้บิณฑบาตเนื่องจากอยู่ในป่าในเขาไม่มีบ้านคนที่เราจะไปบิณฑบาตได้"

"แล้วอยู่กลางแจ้ง เวลาฝนตกทำอย่างไรจ๊ะ" แม่ชีป่วนถามบ้าง

"พระพุทธองค์ทรงห้ามถือธุดงค์ในฤดูฝน เพราะฉะนั้นจึงไม่ต้องทำอะไร เพราะฝนไม่ตก" ท่านตอบแบบยวนนิดๆ

"อ๋อ ฉันรู้แล้ว ฤดูฝนพระต้องอยู่จำพรรษา แหม พระพุทธเจ้าท่านทรงรอบคอบเหลือเกิน ฉันรักพระพุทธเจ้าเหมือนที่

แม่หนูรักท่านแล้วนะ” ประโยคหลังแม่ชีพูดกับนางสาวสายใยรัก

“เมื่อกี้ที่หนูพูดว่าหนูรักพระพุทธเจ้า หนูบาปไหมคะ” นางสาวสายใยรักถามท่านพระครู

“แล้วฉันล่ะ ฉันบาปหรือเปล่าที่พูดอย่างเดียวกัน” แม่ชีป่วนอยากรู้ ท่านพระครูตอบว่า

“ไม่บาป เพราะปุถุชนยังตัด รัก โลภ โกรธ หลง ไม่ได้ รู้สึกอย่างไรก็พูดอย่างนั้น ความรักเป็นสิ่งดีงาม แต่ก็ต้องรักให้เป็น คือรักด้วยใจบริสุทธิ์ อย่ารักด้วยตัณหาราคะ คนที่พูดว่ารักพระพุทธเจ้าต้องดำเนินตามรอยบาทของพระองค์ คือต้องประพฤติปฏิบัติตามที่พระองค์ทรงสอนและทรงปฏิบัติเป็นแบบอย่าง พระองค์ไม่ทรงหวงลิขสิทธิ์แต่อย่างใด จุดประสงค์ที่ทรงสั่งสอนเวไนยนิกรก็คือ ทรงต้องการให้พวกเขาดำเนินตามปฏิปทาที่พระองค์ทรงดำเนิน จะได้บริสุทธิ์หลุดพ้นจากกิเลสและทุกข์ได้เช่นเดียวกับพระองค์ การที่เรามาบูชาพระพุทธเจ้าด้วยดอกไม้ของหอมต่าง ๆนั้น ยังไม่ได้บุญเท่าการปฏิบัติบูชา เพราะฉะนั้นผู้ที่จะบูชาพระองค์อย่างแท้จริงจะต้องปฏิบัติตามในสิ่งที่พระองค์ทรงสอน และทรงปฏิบัติไว้เป็นแบบอย่าง”

“ปฏิบัติบูชาต้องทำอย่างไรบ้างจ๊ะหลวงพ่อ ฉันอยากทำบ้าง เพราะฉันก็รักพระพุทธเจ้าไม่น้อยไปกว่าแม่หนูคนนี้” แม่ชีป่วนถาม ‘แม่หนูคนนี้’ ก็คือนางสาวสายใยรัก

“ปฏิบัติบูชาก็คือเจริญวิปัสสนากรรมฐานอย่างไรล่ะ แม่ชีเคยปฏิบัติมาแล้วไม่ใช่หรือ”

“เคยจ้ะ แต่ฉันไม่ชอบสักเท่าไร มันไม่สนุกเลย ฉันชอบแค่ไปถือศีลที่วัดในวันพระ รุ่งเช้าก็กลับบ้าน”

“ถือศีลที่วัดแล้วก็นั่งคุยกัน นินทาผัว นินทาลูกสะใภ้ เสร็จ

แล้วก็กลับบ้านไปเที่ยวคุยอวดคนอื่นว่า ฉันไปจำศีลที่วัด อวดอย่างเดียวไม่พอ แถมคุยข่มเขาเสียอีก คนที่ไม่ได้ไปวัดก็เลยเหมาเอาว่าคนที่ไปวัดแล้วเป็นอย่างนี้ เพราะฉะนั้นอยู่บ้านดีกว่า เป็นอย่างนี้ใช่ไหมล่ะ" ท่านพระครูพูดแทงใจดำแม่ชี

"ต่อไปนี้ฉันจะไม่ทำอย่างนั้น แล้วฉันก็จะบอกพรรคพวกไม่ให้ทำ เพราะมันคงบาปมากทีเดียว แต่มันก็แปลกนะหลวงพ่อ เจ้าคุณอาจารย์ท่านก็สอนฉันอย่างนี้ ฉันก็ฟังแบบเข้าหูซ้ายทะลุหูขวาเข้าหูหมาทะลุหูแมว คือมันทะลุออกไปหมด ไม่มีเหลือไว้ในหูเลย ฉันก็เลยเป็นคนแก่ที่บ้าๆบ๊องๆมาจนทุกวันนี้ แต่พอฟังหลวงพ่อว่าแล้ว ฉันจะไม่ให้มันทะลุไปเปล่าๆ ฉันจะต้องนำมาปฏิบัติให้ได้ หลวงพ่อว่าสายเกินไปหรือเปล่าจ๊ะ" แม่ชีป่วนพูดเพราะเกิดความซาบซึ้งในสิ่งที่ท่านพระครูพูด

"สายเสยที่ไหน นี่มันบ่ายจวนจะเย็นอยู่แล้ว" ท่านพระครูตั้งใจยั่วแม่ชีทั้งที่ในใจอนุโมทนาที่แม่ชีเริ่ม 'คิดได้'

"จะบ่ายจะเย็นยังไงฉันก็ไม่สนใจ รู้แต่ว่าต่อไปนี้ฉันจะเป็นชีป่วนคนใหม่ที่ตั้งใจปฏิบัติธรรมถวายเป็นพุทธบูชา" แม่ชีพูดจากใจจริง ท่านพระครูจึงถามเพื่อลองภูมิแม่ชีว่า

"ปฏิบัติอะไรล่ะถึงจะเรียกว่าปฏิบัติบูชา"

"ก็ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานไง ต่อไปนี้ฉันจะไม่หายใจทิ้งจะปฏิบัติทุกลมหายใจเพื่อเป็นพุทธบูชา"

"อาตมาขออนุโมทนา อาตมารู้สึกว่าวันนี้มีคนได้ชีวิตใหม่สองคน คือโยมเส็งกับแม่ชี ขอให้ประสบความสำเร็จนะ" ท่าน 'รู้' ว่าโยมเส็งจะประสบความสำเร็จก่อน ส่วนแม่ชีคงต้องรอไปอีกหลายชาติ ทั้งนี้ทั้งนั้นเพราะคนทั้งสองสร้างบารมีมาไม่เท่ากัน

"ญาติโยมทั้งหลาย การปฏิบัติบูชานั้นสำคัญมาก พระ

พุทธองค์ตรัสสอนไว้ว่า...”

ดูก่อนท่านผู้เห็นภัยในวัฏสงสารทั้งหลาย ผู้ใดมีความจงรักภักดีในเรา ผู้นั้นจงเจริญวิปัสสนาเช่นกับพระติสสะนั้นเถิด เพราะว่าถึงชนทั้งหลายจะพากันทำการบูชาเราด้วยของหอม ระเบียบดอกไม้ เป็นต้น ก็ยังไม่ชื่อว่าได้บูชาเราอย่างแท้จริงเลย ส่วนชนทั้งหลายที่ได้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม คือเจริญวิปัสสนาตามสมควรแก่มรรค ผล นิพพาน จึงจะชื่อว่าได้บูชาเราอย่างแท้จริง

๓๓

จักขุ ๕

"สาธุ พระพุทธเจ้าท่านสอนดีเหลือเกิน ฉันขอบคุณหลวงพ่อจริงๆ ที่อุตส่าห์ยกคำสอนของพระพุทธองค์มาพูดให้พวกเราฟัง ฉันว่าหลวงพ่อจะต้องบรรลุมรรคผลเหมือนท่านเจ้าคุณอาจารย์แน่เลย ถึงได้เก่งพอๆกัน ว่าแต่ว่าที่หลวงพ่อยกมาเมื่อตะกี้นี้น่ะอยู่ในพระไตรปิฎกเล่มที่เท่าไร ข้ออะไรจ๊ะ" แม่ชีถามอย่างอยากรู้จริงๆ มิใช่เพื่ออยากจะลองภูมิท่านเช่นแต่ก่อน

"อาตมาจำไม่ได้แล้ว ฝากแม่ชีไปกราบเรียนถามท่านเจ้าคุณอาจารย์ด้วยก็แล้วกัน" ท่านพระครูตอบโดยมิได้รู้สึกว่าเสียหน้าแต่อย่างใด

"ทำไมหลวงพ่อจำไม่ได้ล่ะจ๊ะ แหม ฉันนึกว่าหลวงพ่อเก่งเท่าท่านเจ้าคุณอาจารย์เสียอีก" พูดอย่างผิดหวังนิดๆ

"ไม่ใช่เรื่องความเก่งหรือไม่เก่งหรอกแม่ชี ท่านพระครูท่านเป็นไปตามที่พระพุทธองค์ทรงสอนต่างหาก" หลวงพ่อวัดดอนเมืองพูดขึ้นด้วยไม่ต้องการให้แม่ชีป่วนเข้าใจผิด

"หมายความว่าอย่างไรจ๊ะ" แม่ชีไม่เข้าใจ

"โยมจำบทสังเวคปริกิตตนปาฐ ในคำทำวัตรเช้าได้หรือเปล่าล่ะ ที่ว่า **'รูปํ อนิจฺจํ** - รูปไม่เที่ยง **เวทนา อนิจฺจา** - เวทนาไม่

เที่ยง' น่ะ จำได้หรือเปล่า"

"จำได้จ้ะ ฉันจำคำทำวัตรเช้าได้หมดเลย"

"ไหนลองว่าไปสิ เอาตั้งแต่ **'รูป๋ อนิจฺจํ'** ไปจนถึง **'สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตาติ'** นั่นแหละ" แม่ชีจึงท่องด้วยเสียงที่ค่อนข้างดังว่า

"รูปัง อนิจจัง - รูปไม่เที่ยง เวทนา อนิจจา - เวทนาไม่เที่ยง สัญญา อนิจจา - สัญญาไม่เที่ยง สังขารา อนิจจา - สังขารไม่เที่ยง วิญญาณัง อนัตตา - วิญญาณไม่ใช่ตัวตน สัพเพ สังขารา อนิจจา - สังขารทั้งหลายทั้งปวงไม่เที่ยง สัพเพ ธัมมา อนัตตาติ - ธรรมทั้งหลายทั้งปวงไม่ใช่ตัวตน ดังนี้" แม่ชีท่องอย่างคล่องปากหากไม่เข้าใจความหมายเท่าใดนัก

"ใครว่าแม่ชีท่องได้ครบตามที่อาตมาสั่งบ้าง" หลวงพ่อวัดดอนเมืองถามคฤหัสถ์ทั้งหลาย

"โยมรู้สึกว่าจะข้ามไปสักสี่ห้าวรรคค่ะ" โยมผ่องใสกราบเรียน

"ถ้าอย่างนั้นโยมช่วยทบทวนใหม่ด้วย"

"โยมจำไม่ค่อยได้ค่ะ แต่ถ้าว่าพร้อม ๆ คนอื่นก็พอว่าได้ ให้ว่าคนเดียวจำผิด ๆ ถูก ๆ นิมนต์ท่านขุนทดช่วยโยมด้วยค่ะ" โยมผ่องใสประนมมือนิมนต์พระขุนทด ภิกษุหนุ่มจึงว่าตามที่ได้ทำวัตรทุกเช้าว่า

"รูปัง อนิจจัง, เวทนา อนิจจา, สัญญา อนิจจา, สังขารา อนิจจา, วิญญาณัง อนิจจัง, รูปัง อนัตตา, เวทนา อนัตตา, สัญญา อนัตตา, สังขารา อนัตตา, วิญญาณัง อนัตตา, สัพเพ สังขารา อนิจจา, สัพเพ ธัมมา อนัตตาติ"

"ท่านไม่แปลแล้วฉันจะรู้ได้อย่างไรล่ะ" แม่ชีป่วนต่อว่านิด ๆ

"อาตมาแปลโดยสรุปก็แล้วกันว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เป็นของไม่เที่ยง ไม่ใช่ตัวตน สังขารทั้งหลายทั้งปวงไม่

เที่ยง ธรรมทั้งปวงไม่ใช่ตัวตน” พระขุนทดแปลแบบสรุป หากท่านได้เรียนบาลีมาก่อนคงจะแปลวรรคต่อวรรคได้

“ทำไมประโยคสุดท้ายจึงไม่ใช่สังขารทั้งปวงไม่ใช่ตัวตน ทำไมใช้คำว่าธรรม หลวงพี่กรุณาอธิบายด้วยเถิดครับ” หนุ่มน้อยขอความรู้จากพระขุนทด

“หลวงพ่อช่วยอธิบายแทนผมดีกว่านะครับ ผมไม่มีความสามารถ อีกอย่างผมก็ยังไม่ได้เปรียญธรรมสักประโยคเดียว” พระหนุ่มพูดอย่างตรงไปตรงมา หลวงพ่อวัดดอนเมืองจึงอธิบายว่า

“ที่เป็นดังนี้เพราะสังขารเป็นสังขตธรรม หมายถึงสิ่งที่ปัจจัยปรุงแต่ง ได้แก่ ขันธ์ ๕ ทั้งหมด แม่ชีป่วน ตอบอาตมามาซิว่าขันธ์ ๕ มีอะไรบ้าง”

“รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ จ้ะ” แม่ชีตอบเร็วปรื๋อราวกับกลัวคนอื่นจะแย่งตอบ

“แล้วสังขารในขันธ์ ๕ กับสังขารทั้งหลายทั้งปวงไม่เที่ยงเหมือนกันหรือต่างกัน” ท่านถามอีก

“อันนี้ฉันชักงงๆ เอาอย่างนี้ ท่านเจริญช่วยตอบด้วยก็แล้วกัน” แม่ชีโยนกลองไปให้พระมัคคุเทศก์

“ไม่เหมือนหรอกโยม เพราะสังขารในขันธ์ ๕ หมายถึงสภาพที่ปรุงแต่งจิตให้ดี หรือชั่ว หรือเป็นกลางๆ สังขารในความหมายนี้เป็นหนึ่งในขันธ์ ๕ อย่างที่แม่ชีตอบมาแล้ว ส่วนสังขารในประโยคที่ว่า ‘สังขารทั้งหลายทั้งปวงไม่เที่ยง’ นั้น หมายรวมถึงขันธ์ ๕ ทั้งหมด พูดอีกอย่างคือสังขารคำหลังมีความหมายกว้างกว่าคำแรก และหมายถึงสังขตธรรมซึ่งคู่กับอสังขตธรรม อสังขตธรรมหมายถึงสิ่งที่ปัจจัยไม่ปรุงแต่ง คือนิพพาน ถึงตอนนี้ผมขอนิมนต์หลวงพ่อช่วยสรุปด้วยเถิดครับ ผมเองก็ชักจะงงๆอยู่เหมือนกัน”

พระมัคคุเทศก์ผู้มีชื่อพ้องกับท่านพระครูขอความช่วยเหลือ สมภารวัดป่ามะม่วงจึงอรรถาธิบายว่า

"สิ่งทั้งหลายทั้งปวงในโลกนี้ เช่น สัตว์ คน ต้นไม้ ภูเขา เทวดา บ้านเรือน ตึก พระอาทิตย์ พระจันทร์ ดวงดาวต่างๆ ทะเล มหาสมุทร พื้นแผ่นดิน ล้วนเป็นสิ่งที่ปัจจัยปรุงแต่ง จึงตรงกับสังขาร ในคำว่า '**สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจา** - สังขารทั้งหลายทั้งปวงไม่เที่ยง' ส่วนสิ่งที่ปัจจัยไม่ปรุงแต่ง คือ นิพพานซึ่งเป็นอสังขตธรรม และที่ว่า '**สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตาติ** - ธรรมทั้งหลายทั้งปวงไม่ใช่ตัวตน ดังนี้' คำว่า 'ธรรม' ในที่นี้รวมทั้งสังขตธรรมและอสังขตธรรม หมายความว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวงไม่ใช่ตัวตน ส่วนนิพพานเที่ยงแต่ก็ยังไม่ใช่ตัวตน ว่าโดยย่อก็คือสังขารทั้งหลายทั้งปวงไม่เที่ยงและไม่ใช่ตัวตน จึงสรุปได้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ล้วนไม่ใช่ตัวตนทั้งสิ้น" ท่านพระครูอธิบายแบบผู้ที่เคยเรียนบาลีมาก่อน

"แล้วที่อาตมาพูดว่าท่านพระครูท่านเป็นไปตามที่พระองค์ทรงสอน อาตมาหมายถึง 'สญฺญา อนิจฺจา - สัญญาไม่เที่ยง' การที่ท่านจำไม่ได้ว่าพระพุทธวจนะที่ท่านอัญเชิญมานั้นอยู่ในพระไตรปิฎกเล่มใด ข้อที่เท่าไร เพราะความจำได้หมายรู้เป็นของไม่เที่ยง ความจำได้หมายรู้ก็คือสัญญา คนที่จำอะไรไม่ได้เพราะสัญญาไม่เที่ยง ถ้าเที่ยงก็ต้องจำได้ใช่ไหม" หลวงพ่อวัดดอนเมืองช่วยเสริม

"ใช่จ้ะ แหมอธิบายตั้งนานกว่าฉันจะเข้าใจ" แล้วพูดกับท่านพระครูว่า

"หลวงพ่อ คำสอนของพระพุทธเจ้านี่ยากจังเลยนะ บางครั้งฉันก็นึกท้อเหมือนกัน"

"ผมก็รู้สึกอย่างนั้นครับ" พระธวัชรีบสนับสนุน ท่านเข้าใจ

ในสิ่งที่หลวงพ่อวัดดอนเมืองกับท่านพระครูอธิบายเพียงร้อยละห้าสิบเท่านั้น ท่านพระครูห้ามว่า

"ท้อไม่ได้นะ ห้ามท้อแล้วก็ห้ามถอยเด็ดขาด เราเป็นชาวพุทธจะต้องเข้าใจศาสนาที่นับถือให้ถ่องแท้ ไม่เช่นนั้นจะต้องอายชาวคริสต์นะ ก็อย่างที่เราพูดกันไปแล้วว่า ที่วิทยาลัยแสงธรรม ซึ่งเป็นสถาบันสอนผู้ที่จะเป็นเจ้าอาวาสของวัดคริสต์เขายังเรียนวิชาพระพุทธศาสนาถึง ๘ วิชา ถ้าเราไม่เรียนรู้ศาสนาของเรา อีกหน่อยก็ต้องไปขอเรียนจากเขา แล้วไม่อายเขาหรือ ที่โยมบอกว่ายากก็เพราะไม่เคย เหมือนที่โยมยายของอาตมาสอนเสมอๆว่า 'หลานเอ๊ย ยากแท้แต่ไม่เคย ถ้าเคยเสียแล้ว มันก็ไม่ยาก' ถ้าโยมทำความคุ้นเคยกับสิ่งที่พระพุทธองค์ทรงสอน โยมก็จะเห็นว่าไม่ยาก อย่างอาตมานี่ สมัยเด็กๆไม่เอาถ่านเลย โยมยายให้สวดมนต์ก็ไม่สวด บอกว่ายาก โยมยายไม่รู้หนังสือ แต่สวดมนต์เก่งมากเพราะเคยเสียแล้ว สรุปว่าอะไรที่ยากจะต้องทำให้คุ้นเคย แล้วจะง่ายไปเอง อาตมามีวิธีที่จะทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย"

"ทำอย่างไรจ๊ะ" แม่ชีป่วนถามอีกตามเคย

"ปฏิบัติบูชาหรือที่เรียกว่าเจริญวิปัสสนากรรมฐาน อาตมาเคยเห็นเด็กคนหนึ่งอายุหกขวบ เขามาปฏิบัติธรรมที่วัดอาตมา มากับแม่เขา ที่วัดเราอนุญาตให้มาปฏิบัติตั้งแต่อายุ ๘ ขวบถึง ๗๐ ปี ถ้าน้อยกว่านั้นหรือถ้ามากกว่านั้นจะต้องมาขออนุญาตอาตมาก่อน เด็กผู้ชายคนนั้นเขามากับแม่เขา แม่ชีก็พามาขออนุญาต อาตมาก็ถามว่า 'หนูจะไหวหรือ' เขาก็ตอบว่า 'ไหวครับหลวงปู่' 'ไม่กวนแม่เขานะ' เขาก็ตอบว่า 'ไม่กวนครับ' อาตมาดูแล้วว่าเด็กคนนี้มีบุญเก่าติดตัวมา จึงอนุญาต แล้วก็น่าแปลก เวลาที่สอบอารมณ์ เขาตอบได้ดีกว่าผู้ใหญ่เสียอีก พอเขาปฏิบัติได้ เขาก็รู้ปริยัติโดยไม่ต้อง

เรียน เล่นเอาพวกผู้ใหญ่อายไปเลย เพราะฉะนั้นให้ญาติโยมปฏิบัติมาก ๆ เมื่อได้เรื่องปฏิบัติ เรื่องปริยัติก็จะตามมาเองเหมือนพ่อหนูคนนั้น”

“แสดงว่าเด็กคนนั้นเก่งกว่าเด็กในสมัยพุทธกาลนะครับหลวงพ่อ เพราะว่าในสมัยพุทธกาล เด็กที่จะมาบวชเป็นสามเณรจะต้องอายุเจ็ดขวบเป็นอย่างต่ำ” พระเจริญพูดขึ้น

“ไม่แน่เสมอไปหรอกท่าน จริงอยู่ สามเณรรูปแรกคือพระราหุล ท่านบรรพชาเมื่ออายุได้ ๗ ขวบ โดยมีพระสารีบุตรเป็นพระอุปัชฌาย์ แต่ก็มีปรากฏในภายหลังว่า เด็กอายุ ๔ ขวบ ก็สามารถบวชเป็นสามเณรได้ ท่านรสสุคนธ์ทราบไหมครับว่าพระพุทธเจ้าทรงใช้อะไรเป็นเกณฑ์วัด” ท่านถามพระรสสุคนธ์ซึ่งนั่งสัปหงกด้วยว่าเป็นเวลาพักผ่อน พระหนุ่มถือ ‘เช้าเอน เพลนอน เย็นพักผ่อน ค่ำจำวัด’ เป็นวัตรปฏิบัติ

“หลวงพ่อถามว่าอะไรหรือครับ” ท่านสะดุ้งและหายง่วงเป็นปลิดทิ้ง รู้สึกอายญาติโยมโดยเฉพาะโยมผู้หญิง

“ผมถามว่าพระพุทธองค์ทรงใช้อะไรเป็นเกณฑ์วัด ว่าเด็กคนนี้จะบวชเป็นสามเณรได้หรือไม่ได้”

“ใช้อายุครับ ต้องอายุเจ็ดขวบเป็นอย่างต่ำจึงจะบวชได้” ตอบเพราะไม่ตระหนักรู้ในสิ่งที่ท่านพระครูพูด เพียงได้ยินผ่านหูไปเท่านั้น

“ผมคิดว่าใช้วุฒิภาวะครับ” หนุ่มน้อยเป็นคนตอบ

“ถูกแล้ว หนูเก่งมาก” ท่านพระครูชม แล้วจึงอธิบายขยายความว่า

“พระพุทธองค์ทรงใช้วุฒิภาวะเป็นเกณฑ์วัดว่าเด็กคนไหนจะบวชเป็นสามเณรได้ วิธีวัดก็คือถ้าเด็กนั่งกินอาหารอยู่ ปรากฏ

ว่ามีนกหรือกามาจิกอาหารในจานกิน แล้วเด็กสามารถไล่นกหรือกาตัวนั้นไปได้ก็ถือว่าสามารถบวชได้ มีเด็กอายุสี่ขวบสามารถทำได้แล้วก็มีเหมือนกันที่เด็กอายุแปดขวบแต่ทำไม่ได้ ในกรณีนี้เด็กอายุสี่ขวบสามารถบวชได้ ส่วนคนแปดขวบยังบวชไม่ได้”

“พระองค์ทรงประเสริฐล้ำเลิศเหลือเกิน ฉันว่าพระพุทธเจ้าท่านเก่งมากเลยนะจ๊ะหลวงพ่อ ท่านทรงรู้ ทรงเห็น ทรงทราบทุกสิ่งทุกอย่าง แบบนี้เราจะเรียกว่าเป็นเทวดาจะได้ไหมจ๊ะ” แม่ชีป่วนขอความเห็น

“พระพุทธองค์ทรงเป็นยิ่งกว่าเทวดา มาร พรหมทั้งหลาย แม้จะทรงเป็นมนุษย์เหมือนโยม เหมือนอาตมา แต่พระองค์ประเสริฐล้ำเลิศกว่า อาตมาขอถามแม่ชีว่าแม่ชีมีตากี่อย่าง”

“ตาจะเป็นกี่อย่างได้อย่างไรล่ะหลวงพ่อ ถ้าตาหมายถึงผัวของยายก็ต้องเป็นกี่คน แต่ถ้าเป็นลูกนัยน์ตาก็ต้องเป็นกี่ข้าง ไม่ใช่กี่อย่าง” แม่ชีถือโอกาสสอนภาษาไทยให้ท่านพระครู

“แต่ตาของพระพุทธเจ้าเรียกเป็นอย่างนะ คืออาตมากำลังจะบอกว่าพระพุทธเจ้าทรงมีตาหรือจักขุ ๕ อย่าง ขณะที่พวกเรามีอย่างเดียว อยากรู้ไหมว่าตา ๕ อย่างของพระพุทธเจ้ามีอะไรบ้าง” ท่านถามคนฟัง

“อยากครับ”

“อยากค่ะ” คนฟังทั้งพระ แม่ชี อุบาสก อุบาสิกา ตอบเป็นเสียงเดียวกัน จะต่างเฉพาะคำลงท้ายคือ ครับกับค่ะ

“ตาอย่างแรกที่พระองค์ทรงมีเหมือนกับพวกเราก็คือตาเนื้อ ภาษาบาลีว่า *มังสจักขุ* แต่ก็พิเศษกว่าตามนุษย์ทั่วๆไป คือทรงมีพระเนตรที่งาม แจ่มใส ไว และเห็นได้ชัดเจนแม้ในระยะไกล ส่วนมนุษย์ธรรมดา ตามักมีต้อเนื้อ ต้อหิน ต้อกระจก บาง

คนก็ตาฝ้ามัวเมื่ออายุมากขึ้น สรุปว่าแม้จะทรงมีตาเช่นเดียวกับมนุษย์ทั้งหลาย แต่ก็ยังมีลักษณะพิเศษกว่า”

“แล้วตาอีก ๔ อย่างที่มนุษย์ธรรมดาไม่มี ได้แก่อะไรบ้างคะ” สตรีที่จ้างฆ่าสามีถาม หล่อนเริ่มจะซาบซึ้งในความยิ่งใหญ่ประเสริฐเลิศล้ำของพระพุทธองค์หลังจากที่คิดหมกมุ่นแต่เรื่องของตัวเองมาหลายวัน ท่านพระครูบรรยายต่อว่า

“ตาอย่างที่สองเรียกว่าตาทิพย์ ภาษาบาลีว่า *ทิพพจักขุ* เรียกอีกอย่างว่า *จุตูปปาตญาณ* ซึ่งเป็นข้อ ๒ ในวิชชา ๓ คือทรงมีพระญาณอันเห็นหมู่สัตว์ผู้เป็นไปต่าง ๆกันด้วยอำนาจกรรม ตาอย่างที่สองนี้มนุษย์ธรรมดามีไม่ได้ แต่มนุษย์ที่ได้อภิญญาทั้งหลายสามารถมีได้”

“แล้วหลวงพ่อมีตาอย่างที่สองหรือเปล่าจ๊ะ” แม่ชีป่วนถาม

“อย่าชวนออกนอกเรื่อง” ท่านพระครูปรามด้วยไม่ต้องการตอบคำถามของแม่ชี

“ดิฉันก็อยากทราบค่ะว่าหลวงพ่อมีตาอย่างที่สองหรือเปล่า ดิฉันสังเกตว่าหลวงพ่อมีอะไร ๆพิเศษกว่าพระทั่วไป น่าจะมีตาอย่างที่สอง ท่านมีใช่ไหมคะ” สตรีที่จ้างฆ่าสามีถาม

“อาตมาขอสงวนสิทธิ์ในการตอบ เพราะเป็นเรื่องส่วนตัว อาตมาอยากจะขอร้องญาติโยมว่าอย่าได้เอาเรื่องส่วนตัวมาปะปนกับเรื่องส่วนรวม แล้วก็อย่าไปอยากรู้เรื่องส่วนตัวของใครเขา” ท่านสอนแกมสั่ง

“ก็ได้ค่ะ ถ้าเช่นนั้นนิมนต์หลวงพ่อบรรยายเรื่องตาที่สามของพระพุทธเจ้าต่อเถิดค่ะ” หล่อนยอมเชื่อฟังแต่โดยดี

“ตาอย่างที่สามเรียกว่า ตาปัญญา หรือ*ปัญญาจักขุ* เป็นตาที่ทำให้พระองค์ตรัสรู้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ พระองค์ตรัสรู้อนุตตร-

สัมมาสัมโพธิญาณด้วยปัญญาจักขุ ตาอย่างที่ ๔ เรียกว่า *พุทธจักขุ* แปลว่า ตาพระพุทธเจ้า ได้แก่ญาณที่หยั่งรู้อัธยาศัย อุปนิสัย และอินทรีย์ที่ยิ่งหย่อนต่างๆกันของเวไนยสัตว์ ทรงสั่งสอนแนะนำให้บรรลุคุณวิเศษต่างๆ ยังพุทธกิจให้บริบูรณ์ และตาอย่างที่ห้า คือ *สมันตจักขุ* แปลว่าตาเห็นรอบ คือทรงประกอบด้วยพระสัพพัญญุตญาณอันหยั่งรู้ธรรมทุกประการ ญาติโยมเห็นหรือยังว่า พระพุทธเจ้าของเรานั้นทรงคุณอันประเสริฐเลิศล้ำเพียงใด ยิ่งไปกว่านั้นพระองค์ยังไม่ทรงสงวนลิขสิทธิ์ กล่าวคือคุณสมบัติต่างๆที่พระองค์ทรงมี พระองค์ก็ทรงสั่งสอนให้เวไนยสัตว์ประพฤติปฏิบัติ อย่างนั้นบ้าง"

"สรุปว่าที่หลวงพ่อกล่าวมาทั้งหมดนี้ มนุษย์ธรรมดาก็สามารถทำได้ใช่ไหมจ๊ะ" แม่ชีป่วนช่วยสรุป

"ถูกแล้วโยม เพราะมนุษย์เป็นสัตว์ที่ฝึกได้ อยู่ดีๆเราจะประเสริฐเลิศล้ำไม่ได้ จะต้องฝึกฝนอบรมหรือที่เรียกว่า สร้างสมบารมี พระพุทธองค์ตรัสสอนว่า **'อตฺตานํ ทมยนฺติ ปณฺฑิตา'** แปลว่าบัณฑิตย่อมฝึกตน และการฝึกตนที่ดีที่สุด ก็คือการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน"

"อยู่ในพระไตรปิฎกเล่มที่เท่าไร ข้ออะไรจ๊ะ" แม่ชีถามด้วยความเคยชิน

"เล่มที่ ๒๕ ข้อที่ ๑๖" ท่านพระครูตอบ

"ฉันอยากฝึกตน การฝึกตนที่ดีที่สุดท่านเจ้าคุณอาจารย์สอนฉันว่าต้องเจริญวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔ หลวงพ่อว่าจริงอย่างที่ท่านพูดหรือเปล่าจ๊ะ"

"ถ้าอยากรู้ว่าจริงหรือไม่จริง โยมจะต้องทดลองด้วยตนเอง ไม่ลองก็ไม่รู้"

"แล้วพระพุทธเจ้าท่านตรัสรับรองไว้หรือเปล่าครับ" คราว

นี้ผู้ถามคือพระมัคคุเทศก์ ท่านกำลังรวบรวมความรู้จากหลวงพ่อวัดดอนเมืองและหลวงพ่อวัดป่ามะม่วงเพื่อนำไปปรับปรุงวิชามัคคุเทศก์ของท่าน เป็นการช่วยเผยแผ่พระศาสนาไปในตัว

"พระพุทธองค์ตรัสรับรองสติปัฏฐาน ๔ ไว้ในพระไตรปิฎก เล่มที่ ๑๐ ข้อ ๒๗๓ หน้า ๓๒๕ ดังนี้..."

เอกายโน อยํ ภิกฺขเว มคฺโค สตฺตานํ วิสุทฺธิยา โสกปริเทวานํ สมติกฺกมาย ทุกฺขโทมนสฺสานํ อตฺถงฺคมาย ญายสฺส อธิคมาย นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยาย ยทิทํ จตฺตาโร สติปฏฺฐานา...

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย หนทางนี้เป็นที่ไปอันเอกเพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสัตว์ เพื่อล่วงความโศกและความคร่ำครวญ เพื่อความดับสูญแห่งทุกข์กายและทุกข์ใจ เพื่อบรรลุธรรมที่ถูกต้อง เพื่อทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน หนทางนี้คือสติปัฏฐาน ๔ ...

"สาธุ" ทั้งพระและคฤหัสถ์พากันยกมือขึ้นสาธุเมื่อท่านพระครูอัญเชิญพระพุทธวจนะมากล่าว

"ถ้าใครต้องการเจริญวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔ จะไปที่วัดอาตมาก็ได้ หรือที่คณะ ๕ วัดมหาธาตุก็ได้เหมือนกัน" สมภารวัดป่ามะม่วงเชิญชวนเมื่อเห็นคนฟังเกิดศรัทธาปสาทะ

"ต้องเสียเงินหรือเปล่าคะ" สตรีที่จ้างฆ่าสามีถาม

"ไม่ต้องเสีย ทุกอย่างฟรีหมด อาตมารู้ว่าคนไทยชอบของฟรีเลยจัดทุกสิ่งทุกอย่างให้ฟรี ไม่ว่าจะเป็นอาหารหรือที่พัก แล้วถ้าใครไม่มีค่ารถกลับบ้าน อาตมาก็แถมค่ารถให้ฟรีๆอีกด้วย" ฟังสมภารวัดป่ามะม่วงพูด ทั้งพระและคฤหัสถ์ต่างตั้งใจว่า กลับจากแสวงบุญจะต้องไปเข้ากรรมฐานที่วัดป่ามะม่วงให้จงได้

"หลวงพ่อคะ หนูขออนุญาตถามจรณะ ๑๕ ข้อที่ ๘ คือเป็นพหูสูต หนูไม่เข้าใจ ทำอย่างไรจึงเรียกว่าเป็นพหูสูตคะ" นางสาวสายใยรักถามเพราะอยากรู้ พระมัคคุเทศก์รีบพูดขึ้นก่อนว่า

"เอาไว้โอกาสหน้าดีกว่านะโยม ตอนนี้บ่ายคล้อยแล้ว เราไปชมคุกที่พระเจ้าอชาตศัตรูขังพระเจ้าพิมพิสารกันดีกว่า หรือหลวงพ่อว่าอย่างไรครับ" ท่านถามสมภารวัดป่ามะม่วง

"ผมเห็นด้วยกับท่าน เอาไว้โอกาสหน้าดีกว่านะหนูนะ" ท่านบอกนางสาวสายใยรัก

๓๔

ตโปทาราม

เมื่อคณะผู้แสวงบุญขึ้นรถกันเรียบร้อยแล้ว คนขับก็ออกรถไม่ถึงห้านาทีก็มาจอดที่ริมทางข้างเขาลูกหนึ่ง พระเจริญผู้ทำหน้าที่มัคคุเทศก์บอกทางไมโครโฟนว่า

"ข้างซ้ายมือของอาตมาคือคุกอันเป็นที่คุมขังพระเจ้าพิมพิสาร พวกเราไม่ต้องลงเพราะทางไม่สะดวก โดยเฉพาะผู้สูงอายุคงเดินไม่ไหว ขนาดอาตมายังไม่จัดอยู่ในผู้สูงอายุก็ยังเดินไม่ไหว เอาเป็นว่าอาตมาพามาถึงที่แล้ว แต่เราไม่ลงไปดู"

"แล้วทำไมพระเจ้าอชาตศัตรูถึงจับพระเจ้าพิมพิสารมาขังคะ" มีเสียงถามมาจากผู้ที่นั่งทางท้ายรถ

"เพราะไปคบกับพระเทวทัตซึ่งเป็นคนพาล พระพุทธเจ้าจึงตรัสสอนไม่ให้คบคนพาล ให้คบบัณฑิตจึงจะเป็นมงคลแก่ชีวิต" พระมัคคุเทศก์ตอบ

"ดิฉันอยากฟังรายละเอียดค่ะ นิมนต์หลวงพ่อเล่ารายละเอียดได้ไหมคะ" หล่อนหมายถึงท่านพระครู

"อาตมาบรรยายมาหลายเรื่องแล้ว ขอยกเรื่องนี้ให้พระมัคคุเทศก์ก็แล้วกัน ถ้าอาตมาบรรยายทุกเรื่องประเดี๋ยวท่านจะตกงาน" สมภารวัดป่ามะม่วงพูดเย้ามัคคุเทศก์ผู้ซึ่งรีบรับว่า

กพ 13 มค 27

"จริงอย่างที่หลวงพ่อพระครูพูด อาตมากลัวตกงานนะโยม แต่ก่อนที่จะบรรยาย อาตมาจะพาไปชมตโปทารามก่อน ไปดูคนอินเดียเขาอาบน้ำ ตอนขามาเราผ่านตโปทารามแล้ว แต่ยังไม่ได้ลงไปดูใกล้ๆ ส่วนเรื่องพระเจ้าพิมพิสารค่อยบรรยายตอนไปนาลันทาก็แล้วกัน" พระเจริญบอกญาติโยม จากนั้นจึงบอกคนขับด้วยภาษาฮินดีให้พาไปยังตโปทาราม เมื่อไปถึง คณะผู้แสวงบุญก็ได้เห็นคนอาบน้ำกันอยู่เป็นชั้นๆ ตามลำดับวรรณะ พระมัคคุเทศก์อธิบายว่า

"พวกที่อาบอยู่ชั้นบนสุดเป็นคนวรรณะพราหมณ์ ซึ่งถือกันว่าเป็นวรรณะสูงสุดในสังคม อันนี้ว่ากันตามศาสนาของเขา คนอินเดียจะแบ่งเป็น ๔ วรรณะ จากสูงไปหาต่ำคือ พราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ ศูทร ส่วนพวกจัณฑาล ซึ่งหมายถึงคนที่พ่อแม่แต่งงานข้ามวรรณะกัน พวกนี้ถือเป็นพวกนอกวรรณะ แต่พระพุทธศาสนาเป็นสังคมที่ปราศจากวรรณะ เมื่อพวกพราหมณ์มาพูดข่มพระพุทธเจ้าว่าพวกตนอยู่ในวรรณะสูงกว่าวรรณะของพระองค์คือวรรณะกษัตริย์ พระพุทธเจ้าทรงแก้ความเห็นผิดของพวกพราหมณ์ว่าบุคคลมิได้วัดกันด้วยวรรณะ แต่วัดกันด้วยคุณธรรม ถ้าวัดกันด้วยวรรณะ กษัตริย์ต้องสูงกว่าพราหมณ์ เพราะพวกพราหมณ์ยังต้องให้กษัตริย์เลี้ยง เพราะฉะนั้นในคัมภีร์พระไตรปิฎกจึงเรียงวรรณะต่างจากคัมภีร์พระเวท กล่าวคือ เรียงเป็น กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร ดังตัวอย่างพระพุทธวจนะว่า 'วรรณะทั้ง ๔ เหล่านี้คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร ออกบวชในธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแจ้ง ย่อมละนามและโคตรเดิมเสีย นับว่าเป็นสมณศากยบุตรทั้งสิ้น' เมื่อใดที่กล่าวถึงวรรณะทั้ง ๔ หากเป็นคัมภีร์พระเวทของพราหมณ์ จะเรียงเป็นพราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ ศูทร แต่ถ้าเป็นคัมภีร์พระไตรปิฎกของ

พุทธ จะเรียงเป็นกษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร”

“ถ้าเช่นนั้น พวกที่กำลังอาบน้ำชั้นถัดลงมาก็เป็นพวกที่สังกัดวรรณะกษัตริย์ ถัดลงมาเป็นพวกวรรณะแพศย์ และพวกที่อาบอยู่ปลายสุดก็เป็นพวกวรรณะศูทรใช่ไหมครับ” หนุ่มน้อยถามพระมัคคุเทศก์

“ถูกแล้ว โยมเห็นไหมว่าน้ำที่พวกพราหมณ์อาบยังใสสะอาดอยู่ พอมาถึงวรรณะศูทรก็ขุ่นเป็นสีน้ำตาลเลย แต่พวกเขาก็ยอมรับสถานภาพของตน ในครั้งพุทธกาล ตโปทารามเป็นชื่อสวนซึ่งอยู่ใกล้กับบ่อน้ำพุร้อนชื่อ*ตโปทา* เป็นสถานที่หนึ่งที่พระพุทธเจ้าเคยทำนิมิตต์โอภาสแก่พระอานนท์”

“นิมิตต์โอภาสคืออะไรครับ” หนุ่มน้อยถาม

“คือตรัสข้อความเป็นเชิงเปิดโอกาสให้พระอานนท์อาราธนาเพื่อดำรงพระชนม์อยู่ต่อไป แต่พระอานนท์ก็มิได้อาราธนา เมื่อพระพุทธองค์เสด็จดับขันธปรินิพพาน พระอานนท์ก็เลยถูกสงฆ์ปรับอาบัติ”

“ที่ตโปทารามนี้ใช่ไหมครับที่มีกล่าวไว้ในพระวินัยปิฎกถึงพระพุทธบัญญัติที่ให้พระภิกษุสรงน้ำได้ ๑๕ วันต่อครั้ง” พระธวัชถาม

“ถูกแล้วครับ เพราะน้ำในตโปทารามเป็นน้ำร้อน จึงเหมาะที่จะอาบในฤดูหนาว ที่ทรงบัญญัติเช่นนั้นเพราะเกิดกรณีขึ้น คือวันหนึ่งพระเจ้าพิมพิสารเสด็จมาเพื่อจะสรงน้ำในตโปทาราม พบพระภิกษุสรงน้ำกันอยู่พระองค์ทรงรอให้ท่านสรงเสร็จเสียก่อน รอจนค่ำและประตูเมืองปิด เข้าเมืองไม่ได้จึงเสด็จไปประทับค้างคืนที่เวฬุวนาราม พระพุทธองค์ทรงทราบเรื่อง จึงทรงบัญญัติเป็นสิกขาบทห้ามมิให้พระภิกษุสรงน้ำทุกวัน ให้สรง ๑๕ วันต่อหนึ่ง

ครั้ง"

"แบบนี้ก็สกปรกแย่เลยสิจ๊ะ" แม่ชีป่วนท้วงขึ้น

"ถ้าหน้าหนาวก็ไม่เท่าไร แต่หน้าร้อนคงเอาเรื่องเหมือนกัน ดังนั้นเมื่อพระองค์ประทับอยู่ที่เมืองโกสัมพี ภิกษุสงฆ์ทูลขออนุญาตสรงน้ำทุกวัน ก็ทรงอนุญาตและถอนสิกขาบทนี้เสีย"

"ทรงแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดีมากเลยนะครับ เพราะไม่ทรงต้องการให้ภิกษุสงฆ์สร้างความเดือดร้อนรำคาญให้ประชาชน จึงทรงบัญญัติสิกขาบทเช่นนั้น แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไป ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติเช่นนั้น ก็ทรงอนุโลมให้ถอนสิกขาบทได้ นับเป็นพระกรุณาคุณที่ทรงเห็นทั้งประโยชน์แก่ประชาชนและแก่พระสงฆ์" พระธวัชพูดด้วยความซาบซึ้งในพระปัญญาคุณและพระกรุณาคุณ

"ทำไมน้ำตรงนี้จึงเป็นน้ำร้อนคะ" นางสาวสายใยรักถามบ้าง

"กล่าวกันว่าน้ำนี้ไหลผ่านโลหกุมภีนรกมา นักวิทยาศาสตร์เคยนำน้ำพุร้อนที่นี่ไปวิจัย ปรากฏว่ามีแร่ปนอยู่ในน้ำถึง ๔ ชนิด คือ กำมะถัน เหล็ก ทองแดง และเรเดียม" พระเจริญตอบ

"ท่านมัคคุเทศก์ แร่สามอย่างแรกฉันพอจะรู้จัก แต่อย่างที่สี่น่ะมันเป็นอย่างไรจ๊ะ" แม่ชีป่วนถาม

"อาตมาก็ไม่รู้จักหรอกโยม แต่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ หน้า ๗๐๑ อธิบายไว้ว่า 'ธาตุลำดับที่ ๘๘ สัญลักษณ์ Ra เป็นธาตุกัมมันตรังสีที่มีปรากฏในธรรมชาติ เป็นโลหะที่หายากมาก หลอมละลายที่ ๗๐๐ องศาเซลเซียส ใช้ประโยชน์ในทางแพทย์สำหรับรักษาโรคมะเร็ง ภาษาอังกฤษเขียนว่า radium'" ตอบตามที่ท่องมาจากพจนานุกรม

"แล้วองศาเซลเซียสคืออะไรจ๊ะ ฉันเคยได้ยินแต่องศาเกดๆ อะไรนี่แหละ เวลาที่เขาพยากรณ์อากาศ ก็จะบอกว่าจังหวัดนั้นๆ

ความร้อนองศาเกด ๆ อะไรทำนองนี้”

“เขาเรียกเซนติเกรดจัะโยม เซลเซียสมีความหมายอย่างเดียวกับเซนติเกรด เมื่อก่อนเราเรียกเป็นองศาเซนติเกรด แต่เดี๋ยวนี้เป็นองศาเซลเซียส” พระเจริญพยายามอธิบาย

“แล้วทำไมเดี๋ยวนี้ถึงเปลี่ยนมาใช้ว่าองศาเซียส ๆ ล่ะจ๊ะ” คราวนี้แม่ชีตั้งใจยั่วโทสะพระหนุ่มใหญ่ พระเจริญไม่พยายามอธิบายอีกต่อไป ท่านพูดกับคณะผู้แสวงบุญรูป/คนอื่น ๆ ว่า

“ผม/อาตมาจะนำท่านเดินทางไปนาลันทาซึ่งอยู่ห่างจากราชคฤห์สิบเอ็ดกิโลเมตรกับห้าร้อยเมตร หรือสิบสองกิโลเมตรโดยประมาณ ซึ่งถ้าเป็นบ้านเรา รถวิ่งห้านาทีก็ถึง แต่ที่อินเดียอาจต้องใช้เวลาถึงหนึ่งชั่วโมง เพราะถนนแคบ ขรุขระ แล้วยังต้องคอยหลีกทางกับรถม้าเอย เกวียนเอย ฝูงชนเอย หรือถ้าแขกเกิดประท้วงเรื่องอะไรสักอย่าง เขาก็จะกั้นถนนไว้ ถ้าเจอเหตุการณ์เช่นนี้ก็อาจต้องเสียเวลาเป็นชั่วโมง”

“ท่านบอกว่าจะเล่าเรื่องที่พระเจ้าพิมพิสารถูกพระเจ้าอชาตศัตรูจับขังคุก” ‘เจ้าของเรื่อง’ ทวงถาม

“อาตมาไม่ลืม เอาละ เราจะมุ่งหน้าสู่เมืองนาลันทากันเดี๋ยวนี้” ท่านบอกคนขับด้วยภาษาฮินดี เขาจึงเคลื่อนรถจากตโปทารามแต่กว่าจะฝ่าฝูงชนที่เดินทางมาอาบน้ำ ณ บ่อน้ำพุร้อนตโปทาได้ก็ต้องใช้เวลาหลายนาที

“ทำไมคนอินเดียเขาถึงพากันมาอาบน้ำที่นี่ แสดงว่าจะต้องเดินทางมาไกล เพราะไม่เห็นมีบ้านคนอยู่แถวนี้เลย” พระเจริญตอบว่า

“เพราะเขาถือว่าน้ำพุร้อนแห่งนี้เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ น้ำก็เลยกลายเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ไปด้วย และเมื่อเขาอาบก็ทำให้โรคภัย

ไข้เจ็บหายไปได้ ก็เลยยิ่งศรัทธามาก ที่จริงการที่เขาหายจากโรคมิใช่น้ำศักดิ์สิทธิ์อย่างที่เชื่อกัน แต่เพราะมีแร่ธาตุปนอยู่ในน้ำต่างหาก คนอินเดียเขามีความเชื่อหลากหลาย โดยเฉพาะเรื่องเทพเจ้า อาตมาเคยนั่งแท็กซี่จากนาลันทามาพุทธคยากับอาจารย์ของอาตมา อาจารย์คนนี้เป็นชาวฮินดูไม่ใช่ชาวพุทธ แต่สอนคณะพุทธศาสตร์ศึกษา สอนเก่งมาก จำคัมภีร์พระไตรปิฎกและอรรถกถาได้แทบจะทุกตัวอักษร อาตมาแอบเรียกว่า 'ตู้พระไตรปิฎกเคลื่อนที่' แต่เชื่อไหมโยม ขนาดเก่งถึงปานนั้นก็ยังไหว้ลิง พวกลูกศิษย์ที่เป็นคฤหัสถ์ต้องไหว้ตาม เรื่องก็คือว่า พอรถแล่นเลยราชคฤห์มาก็มีลิงตัวหนึ่งนั่งจ๋ออยู่ตรงขอบถนน อาจารย์ของอาตมาซึ่งเป็นศาสตราจารย์บอกคนขับว่า 'หยุด หยุด' พอรถหยุดก็ลงจากรถไปนั่งยองๆต่อหน้าลิงแล้วก็ไหว้ เสร็จแล้วก็เดินมาขึ้นรถ ลูกศิษย์ที่เป็นคฤหัสถ์ก็ทำอย่างเดียวกัน อาตมาก็ถามว่าทำไมถึงต้องไหว้ลิง เขาก็ตอบว่า

"ไหว้ความกตัญญูของเขา เพราะลิงทุกตัวเป็นลูกหลานของหนุมาน หนุมานเป็นทหารที่ซื่อสัตย์ของพระราม พระรามก็คือพระนารายณ์ที่อวตารลงมาปราบยุคเข็ญในโลกมนุษย์ เมื่อเขานับถือพระนารายณ์เขาจึงนับถือหนุมานด้วย เรื่องก็เป็นอย่างนี้แหละโยม"

"ขอบคุณค่ะ นิมนต์เล่าเรื่องพระเจ้าพิมพิสารได้แล้วค่ะ ในเมื่อพระองค์เป็นพระโสดาบันแล้ว ทำไมจึงต้องถูกพระโอรสฆ่าด้วยคะ"

"อย่าว่าแต่พระโสดาบันเลย ถึงเป็นพระอรหันต์ก็ยังถูกฆ่าได้ เป็นเรื่องของกฎแห่งกรรมจ้ะโยม อาตมาทราบมาว่าหลวงพ่อวัดป่ามะม่วงท่านสันทัดเรื่องกรรมมาก กลับเมืองไทยให้โยมไปเข้ากรรมฐานที่วัดท่านแล้วคงจะได้ฟังเรื่องดีๆมากมาย ใช่ไหมครับหลวงพ่อ" ท่านถามสมภารวัดป่ามะม่วง

"อาตมาจะไม่ตอบ เพราะต้องการให้โยมไปพิสูจน์ด้วยตนเอง พระพุทธเจ้าทรงสอนว่าอย่าเพิ่งปักใจเชื่ออะไรง่ายๆ ต้องพิสูจน์ก่อน" ท่านพระครูตอบยิ้มๆ พระเจริญจึงสรุปว่า

"ถ้าอย่างนั้นโยมต้องไปพิสูจน์" แล้วจึงเล่าเรื่องพระเจ้า-พิมพิสารที่ทำให้ คนฟัง ถึงกับน้ำตาร่วง หากก็มิสามารถทำให้พระฟัง ถึงกับน้ำตาร่วงตามได้

ถ้าพระเจ้าอชาตศัตรูไม่คบคนพาลคือพระเทวทัต เหตุ-การณ์อันน่าสลดหดหู่ใจนี้ก็คงไม่เกิดขึ้น พระเทวทัตต้องการปกครองสงฆ์แทนพระพุทธเจ้า จึงคิดปลงพระชนม์พระพุทธองค์ หากก็ไม่สามารถทำได้อย่างที่คิด เพราะพระพุทธเจ้าทุกพระองค์ทรงสร้างสมพระบารมีมานับอเนกชาติ อานุภาพแห่งพระพุทธบารมีทำให้ไม่มีผู้ใดปลงพระชนม์พระองค์ได้ จะทำได้อย่างมากที่สุดคือกระทำโลหิตุปบาท คือ ยังพระโลหิตให้ห้อขึ้น ซึ่งพระเทวทัตได้กระทำแล้ว

พระเทวทัตได้คิดปลงพระชนม์พระผู้มีพระภาค และได้ทำการนี้ถึงสามครั้ง ครั้งที่หนึ่ง ได้ส่งบุรุษมีฝีมือในการยิงธนูไปเพื่อปลงพระชนม์ บุรุษนั้นครั้นเห็นพระผู้มีพระภาค ก็เกิดความกลัวสะทกสะท้าน ยืนตัวแข็งอยู่ เมื่อพระพุทธองค์ทรงเรียกให้เข้าไปใกล้ก็ซบลงที่พระบาท ขอลุแก่โทษ พระผู้มีพระภาคทรงแสดงอนุปุพพิกถาแก่บุรุษนั้นจนเขาได้ดวงตาเห็นธรรม และได้กลับไปแจ้งแก่พระเทวทัตว่าไม่สามารถปลงพระชนม์พระผู้มีพระภาคได้ เพราะพระองค์มีฤทธิ์ มีอานุภาพมาก พระเทวทัตจึงกล่าวกับบุรุษนั้นว่าท่านจะปลงพระชนม์พระผู้มีพระภาคเอง

ครั้งที่สอง วันหนึ่งพระผู้มีพระภาคเสด็จจงกรมอยู่ ณ เขาคิชฌกูฏ ภิกษุทั้งหลายเมื่อทราบข่าวว่าพระเทวทัตได้ทำการปลงพระ

ชนม์พระตถาคต จึงพากันมายังที่นั่นเพื่อจะคุ้มครองป้องกันพระองค์ พระผู้มีพระภาคจึงตรัสกับพระอานนท์ให้เรียกภิกษุเหล่านั้นเข้ามา และรับสั่งว่า **"ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้อที่บุคคลจะปลงชีวิตตถาคต ต้องด้วยความพยายามของผู้อื่นนั้น มิใช่ฐานะ มิใช่โอกาส เพราะพระตถาคตทั้งหลายย่อมไม่ปรินิพพานด้วยความพยายามของผู้อื่น"** พระเทวทัตขึ้นสู่ยอดเขาแล้วแอบอยู่ ครั้นพวกภิกษุไปแล้ว จึงกลิ้งก้อนหินใหญ่ลงมาหมายจะปลงพระชนม์พระผู้มีพระภาคเจ้า หินนั้นแตกออก สะเก็ดหินกระเด็นไปต้องพระบาทของพระผู้มีพระภาคทำพระโลหิตให้ห้อขึ้น พระผู้มีพระภาคทรงแหงนพระพักตร์ขึ้นไปตรัสกับพระเทวทัตว่า พระเทวทัตสั่งสมบาปไว้มากนักเพราะมีจิตคิดประทุษร้าย มีจิตคิดจะฆ่า ยังพระโลหิตของพระองค์ให้ห้อขึ้น นี้เป็นการทำอนันตริยกรรมครั้งที่หนึ่งของพระเทวทัต

ครั้งที่สาม พระเทวทัตสั่งให้ควาญช้างปล่อยช้างนาฬาคิรี ซึ่งเป็นสัตว์ดุร้าย ฆ่ามนุษย์มามาก จะให้ไปปลงพระชนม์พระ-พุทธเจ้า ขณะนั้นเป็นเวลาเช้า พระพุทธองค์เสด็จเข้าไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ ควาญช้างจึงปล่อยช้างนาฬาคิรีออกไป ช้างนั้นวิ่งตรงส่งเสียงร้องคำรามไปยังพระตถาคต พระผู้มีพระภาคทรงแผ่เมตตาจิตไปสู่ช้างนาฬาคิรี กระแสเมตตาสามารถเปลี่ยนช้างดุร้ายให้กลายเป็นช้างเชื่องได้ ช้างได้เอางวงลูบละอองธุลีพระบาทของพระผู้มีพระภาค แล้วพ่นลงบนกระหม่อมของตน จากนั้นจึงย่อตัวถอยออกไปสู่โรงช้าง

เมื่อไม่สามารถปลงพระชนม์พระผู้มีพระภาคได้ พระเทวทัตก็ได้ทำสังฆเภทโดยชักชวนพระ*โกกาลิกะ* พระ*กตโมรกติสสะ* พระ*ขัณฑเทวีบุตร* และพระ*สมุททัตตะ* ให้ร่วมมือด้วย เป็นอันว่าพระ-เทวทัตได้ทำอนันตริยกรรมถึงสองอย่าง จึงเป็นเหตุให้ท่านถูกธรณี

สูบ ต้องไปเสวยทุกขเวทนาอยู่ในอเวจีนรกตลอดกัปอย่างมิมีผู้ใดจะช่วยได้

ในทางฝ่ายคฤหัสถ์ พระเทวทัตก็ได้ยุยงให้เจ้าชายอชาตศัตรูปลงพระชนม์พระบิดาคือ พระเจ้าพิมพิสาร พระเทวทัตได้ทำให้เจ้าชายอชาตศัตรูเลื่อมใสด้วยฤทธิ์ คือ ท่านเนรมิตตนเป็นกุมารน้อยเอางูพันสะเอวแล้วไปปรากฏตัวบนตักของเจ้าชายอชาตศัตรู ทำให้พระองค์ตกพระทัย ครั้นแล้วจึงแสดงตนเป็นพระเทวทัต เจ้าชายอชาตศัตรูเกิดความเลื่อมใสในอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเทวทัตยิ่งนักลาภสักการะทั้งหลายจึงมาสู่สำนักของพระเทวทัตเมื่อท่านทำให้เจ้าชายอชาตศัตรูเลื่อมใสได้

ต่อมาพระเทวทัตก็ได้ยุยงให้เจ้าชายอชาตศัตรูกระทำปิตุฆาต เพื่อจะได้ครองแคว้นมคธแทนพระราชบิดา ในตอนแรกเจ้าชายอชาตศัตรูไม่ทรงเห็นด้วย และทรงให้เหตุผลแก่พระเทวทัตว่า พระองค์จะต้องได้เป็นพระราชาครองแคว้นมคธไม่วันใดก็วันหนึ่ง เพราะถ้าพระราชบิดาสวรรคต ราชสมบัติก็ต้องตกแก่พระองค์ พระเทวทัตก็ยุแหย่ว่า หากรอให้พระเจ้าพิมพิสารสวรรคต ก็คงไม่ทันการ เพราะถ้าเกิดพระบิดามีพระชนมายุยืนนานถึงร้อยปี เจ้าชายอชาตศัตรูกว่าจะได้ขึ้นครองราชย์ก็จะทรงพระชราเสียก่อน ทางที่ดีควรจะฉวยโอกาสที่ยังหนุ่มแน่นกระทำปิตุฆาตเสีย

พระเทวทัตเป็นผู้มีวาทศิลป์ เจ้าชายอชาตศัตรูซึ่งเลื่อมใสท่านอยู่แล้วก็ยิ่งเลื่อมใสในวาทศิลป์ของท่าน และได้กระทำตามคำแนะนำของพระอาจารย์ ด้วยการสั่งให้ทหารจับพระราชบิดาไปขังคุก ให้อดข้าวอดน้ำสิ้นพระชนม์อยู่ในคุกนั้น พระนางโกศลเทวีซึ่งเป็นพระราชมารดาของเจ้าชายอชาตศัตรูก็ขออนุญาตพระโอรสเพื่อไปทรงเยี่ยมพระสวามีที่ถูกคุมขังและได้ซ่อนอาหารไว้ในเสื้อผ้า

เมื่อไปถึงก็นำอาหารให้พระสวามีเสวย พระเจ้าพิมพิสารก็ทรงมีพระ-ชนม์อยู่มาได้โดยวิธีนี้

เจ้าชายอชาตศัตรูครั้นเห็นพระราชบิดาไม่เสด็จสวรรคตเสียทีจึงให้ทหารไปสืบดู ทหารมารายงานว่าพระนางโกศลเทวีทรงนำพระกระยาหารไปถวาย จึงมีรับสั่งให้ทหารค้นตามเสื้อผ้าอาภรณ์ของพระราชมารดา เพื่อมิให้แอบซุกซ่อนพระกระยาหารไปให้พระราชบิดา พระนางโกศลเทวีก็ทรงหาอุบายใหม่ในการที่จะช่วยพระสวามีให้ทรงพระชนม์อยู่ พระนางจึงนำอาหารจำพวกแป้งมาทาพระวรกายแล้วเสด็จไปเยี่ยมพระสวามี ให้พระสวามีใช้พระชิวหาเลียตามพระวรกายเพื่อเสวยพระกระยาหารที่ติดอยู่ตามพระวรกายของพระนาง ด้วยวิธีนี้พระเจ้าพิมพิสารทรงมีพระชนม์อยู่ต่อไปอีก ข้างฝ่ายเจ้าชายอชาตศัตรูซึ่งอยากให้พระราชบิดาสวรรคต เพื่อพระองค์จะได้เป็นราชาแห่งแคว้นมคธแทน ครั้นไม่ได้สดับว่าพระราชบิดาสวรรคต ก็มีรับสั่งให้ทหารไปสืบหาสาเหตุ เมื่อทหารมาทูลรายงานเรื่องที่พระราชมารดาใช้อุบายด้วยการนำอาหารทาพระวรกายไปทรงเยี่ยม จึงรับสั่งห้ามมิให้พระราชมารดาเสด็จไปทรงเยี่ยมพระราชบิดาอีก

ฝ่ายพระเจ้าพิมพิสาร เมื่อไม่ได้เสวยพระกระยาหารก็ไม่ทรงเดือดร้อนนัก เพราะพระองค์ทรงเดินจงกรม ปฏิบัติธรรม และทอดพระเนตรพระพุทธองค์เสด็จขึ้น-ลงเขาคิชฌกูฏ ทำให้เกิดปีติเบิกบานพระหฤทัย มีพระชนม์อยู่ได้ เจ้าชายอชาตศัตรูก็ให้ทหารไปสืบอีก ทรงทราบเหตุผลแล้วจึงมีรับสั่งให้กรีดพระบาทพระราชบิดาเสีย เพื่อมิให้ทรงเดินจงกรม พระเจ้าพิมพิสารเมื่อถูกกรีดพระบาทไม่สามารถยืนและเดินจงกรมได้ก็เสด็จสวรรคตในเวลาไม่นานนัก

วันที่พระองค์สวรรคตเป็นวันที่พระมเหสีของเจ้าชายอชาตศัตรูประสูติพระโอรส เจ้าชายอชาตศัตรูทรงเสน่หาในพระโอรสยิ่งนัก ทรงคิดว่าวันที่พระองค์ประสูติ พระราชบิดาก็คงสนิทเสน่หาพระองค์เช่นกัน จึงทูลถามพระราชมารดาว่า "วันที่หม่อมฉันประสูติพระราชบิดาทรงเสน่หาหม่อมฉันเหมือนที่หม่อมฉันเสน่หาพระโอรสหรือไม่" เมื่อพระราชมารดาทรงตอบว่าเหมือนกัน จึงสั่งทหารให้ไปนำพระราชบิดาออกมาจากที่คุมขัง หากก็สายไปเสียแล้ว เพราะพระราชบิดาได้สวรรคตในเวลาที่พระโอรสของพระองค์ประสูตินั่นเอง เจ้าชายอชาตศัตรูซึ่งต่อมาได้ขึ้นครองราชย์เป็นพระราชาแห่งแคว้นมคธ รู้สึกเสียพระทัยมาก และเหตุที่พระองค์ทรงกระทำปิตุฆาตนี้เอง โอรสของพระองค์ คือพระเจ้า*ภัยภัทร์*ก็กระทำปิตุฆาต พระเจ้าอภัยภัทร์ถูกพระโอรส คือพระ*อนุรุทธะ* กระทำปิตุฆาต *พระเจ้ามุณฑกะ*ซึ่งเป็นพระโอรสของพระเจ้าอนุรุทธะก็กระทำปิตุฆาต พระเจ้า*นาคทาสกะ* ซึ่งเป็นโอรสของพระเจ้ามุณฑกะและเป็นกษัตริย์องค์สุดท้ายแห่งราชวงศ์ของพระเจ้าพิมพิสารก็กระทำปิตุฆาต เป็นอันว่าลูกฆ่าพ่อต่อๆกันมาถึง ๕ ชั่วคน จนประชาชนพากันเบื่อหน่าย จึงพร้อมใจกันปลงพระชนม์พระเจ้านาคทาสกะ แล้วให้เสนาบดีชื่อ *สุสูนาค* เป็นพระราชาแทน

พระเจริญเล่าเรื่องพระเจ้าพิมพิสารจบลง รถก็ถึงนาลันทาพอดี

๓๕

สูกรมัททวะ

คณะผู้แสวงบุญพักที่วัดไทยนาลันทา ซึ่งมีพระมหาทองยอดเป็นเจ้าอาวาส พระมัคคุเทศก์บอกพระภิกษุทั้งห้ารูปว่าพระมหาทองยอดสอบได้เปรียญธรรมประโยค ๙ หลังจากบวชได้ไม่นาน มีความเชี่ยวชาญในภาษาบาลีสมกับเป็นเปรียญ ๙ ยิ่งไปกว่านั้นยังมีความรู้เรื่องแดนพุทธภูมิเป็นอย่างดี สมภารวัดป่ามะม่วงหมายมั่นว่าท่านจะเก็บเกี่ยวความรู้จากพระมหาทองยอดให้มากเท่าที่จะมากได้ เพราะนาน ๆ จะได้พบพระเปรียญ ๙ สักครั้ง

"มาจากประเทศไทยตั้งแต่เมื่อไรครับ" เจ้าอาวาสวัดไทยนาลันทาถามหลวงพ่อวัดดอนเมือง

"ตั้งแต่วันที่สามสิบมกราครับ นอนบนรถไฟคืนหนึ่ง วัดไทยพุทธคยาคืนหนึ่ง และจะมาขอนอนที่วัดของท่านมหาเป็นคืนที่สาม วัดนี้มีพระกี่รูปครับ"

"ที่อยู่ประจำมีสองรูปคือผมกับมหาทองเลื่อนซึ่งวันนี้ไม่อยู่กลับเมืองไทยเมื่อวานนี้ แล้วก็มีแม่ชีอีกคน นอกนั้นก็เป็นพระนักศึกษาซึ่งมาเรียนที่นวนาลันทามหาวิหาร และพักอยู่หอพักติดกับมหาวิทยาลัย"

เสียงดังโหวกเหวกมาทางด้านทิศเหนือของกุฏิ เป็นเสียง

คนพูดภาษาฮินดีหากก็ฟังดูแปร่งๆ พระธวัชจึงถามขึ้นว่า

"เสียงอะไรครับ"

"เสียงแม่ชีเขาสั่งพวกแขกซึ่งเป็นลูกมือทำอาหาร เขากำลังทำอาหารมื้อเย็นให้คณะผู้แสวงบุญ" เจ้าอาวาสวัดไทยนาลันทาตอบ

"แม่ชีพูดฮินดีได้ด้วยหรือครับ สงสัยว่าจะอยู่มานาน"

"ไม่ใช่พูดได้อย่างเดียว ด่าได้ด้วย วันๆผมได้ยินแต่เสียงแกด่าแขก ด่าเก่งกว่าเจ้าของภาษาเสียอีก" พระมหาทองยอดพูดยิ้มๆ

"แม่ชีเขาอยู่ที่นี่มานานแล้วหรือครับ" พระธวัชถามอีกเพราะยังไม่ได้คำตอบที่ต้องการ

"เกือบยี่สิบปีแล้ว มาจากเมืองไทยพร้อมผมและมหาทองเลื่อน แต่ผมกับมหาทองเลื่อนกลับไปเมืองไทยหลายครั้ง ส่วนแม่ชีไม่เคยกลับ บอกว่าจะขอตายที่นี่ จะไม่กลับเมืองไทยอีกแล้ว เดี๋ยวท่านเห็นจะต้องตกใจ"

"ทำไมหรือครับ" พระรสสุคนธ์ถาม ท่านแอบวาดภาพแม่ชีไว้ในใจว่าเป็นชีสาวสวยวัยเดียวกับท่าน เมื่อได้ยินว่าอยู่มาเกือบยี่สิบปี แสดงว่าต้องอายุมากกว่าท่าน ออกผิดหวังนิดๆในเรื่องอายุ หากก็ยังคิดว่าแม่ชีคงจะสวย ผิวขาวผ่องด้วยพลังบุญที่ได้มาอยู่ในแดนพุทธภูมิ

แม่ชีรอผักที่แขกนำไปล้างเพื่อจะนำมาผัดให้คณะผู้แสวงบุญรับประทาน เห็นคนล้างหายไปนานจึงออกมาดูและส่งเสียงดังโหวกเหวก และคงจะเป็นเสียงด่า พระรสสุคนธ์มองไปเห็นพอดี ภาพแม่ชีสาวสวยที่ท่านแอบวาดไว้ในใจจึงอันตรธานไปสิ้น สิ่งที่ตาสัมผัสคือผู้หญิงผิวดำสนิทสวมชุดสีขาวตัดกับสีผิว

"นั่นไงเขาละ เป็นไง ตกใจไหม" เจ้าอาวาสวัดไทยนาลันทาถามพระรสสุคนธ์

"ทั้งตกใจทั้งเสียใจเลยครับหลวงพ่อ" พระหนุ่มตอบ ถือโอกาสเรียกท่านว่า "หลวงพ่อ"

"ตอนนี้แม่ชีอายุเท่าไรแล้วครับ" หลวงพ่อวัดดอนเมืองถาม

"ดูเหมือนจะสามสิบแปด ท่านถามทำไม"

"ผมจะขอทำนายว่าอีกสิบห้าปีคือตอนแกอายุห้าสิบห้าแกจะได้แต่งงานกับแขกอายุคราวลูกครับ" พูดตามที่ 'เห็น'

"ท่านรู้ได้อย่างไร" เจ้าอาวาสวัดไทยนาลันทาถาม อย่าว่าแต่จะได้แต่งตอนอายุห้าสิบห้าเลย อายุสามสิบแปดก็ยังไม่มีใครยอมแต่งด้วยเพราะดุยังกับเสือ ท่านไม่เชื่อสักนิดว่าเรื่องที่หลวงพ่อวัดดอนเมืองพูดจะเป็นไปได้

"ผมก็บอกไม่ถูกว่ารู้ได้อย่างไร แต่ผมมั่นใจว่าจะต้องเป็นเช่นนั้น" หลวงพ่อวัดดอนเมืองพูดอย่างมั่นใจ

"ผมก็เห็นอย่างนั้นครับ" ท่านพระครูก็ 'เห็น' อย่างที่หลวงพ่อวัดดอนเมืองเห็น แล้วอธิบายเหตุผลที่แม่ชีจะต้องแต่งงานกับเด็กคราวลูกในอีกสิบห้าปีข้างหน้าว่า

"ที่แม่ชีต้องแต่งงานเพราะต้องการอยู่ประเทศนี้อย่างถาวรจะได้ไม่ถูกตำรวจมารีดไถ ตอนนี้เนื้อคู่ของแม่ชีอายุสองขวบ เกิดที่เมืองนาลันทานี่เอง" คำพูดของท่านพระครูทำให้พระมหาทองยอดเปลี่ยนใจจากไม่เชื่อเลยมาเป็นเชื่อครึ่งหนึ่ง เพราะแม่ชีมิได้เป็นบรรพชิตเหมือนอย่างท่าน ผู้ซึ่งนอกจากเป็นบรรพชิตแล้วยังเป็นพระธรรมทูต จึงมีสิทธิ์อยู่ในประเทศนี้ในฐานะพระธรรมทูต

"ไปสรงน้ำให้สบายเนื้อสบายตัวเสียก่อนแล้วค่อยมาคุยกันต่อ ผมให้เขาจัดห้องไว้แล้ว หลวงพ่อวัดดอนเมืองกับท่านพระครูพักห้องเดียวกัน ส่วนพระหนุ่มๆสามรูปพักอีกห้องหนึ่ง"

"แล้วพระเจริญล่ะครับ" ท่านพระครูเป็นห่วงพระมัคคุเทศก์

ที่ชื่อพ้องกับท่าน

"มีห้องสำหรับพระมัคคุเทศก์พัก เพราะแต่ละคณะที่มาแสวงบุญยังแดนพุทธภูมิมักจะมีพระมัคคุเทศก์มาด้วยเสมอ ทางวัดจึงมีห้องพักสำหรับท่าน" พระมหาทองยอดตอบ

ขณะที่บรรพชิตสนทนากันอยู่ คฤหัสถ์ก็เข้าห้องพักเตรียมอาบน้ำชำระร่างกายให้สะอาดสะอ้าน จิตใจจะได้ผ่องใสเบิกบาน และเมื่อรับประทานอาหารเย็นกันแล้วก็จะได้ร่วมทำวัตรเย็นกับพระภิกษุ จากนั้นก็จะพักผ่อนหลับนอนเพื่อออมแรงไว้สำหรับเดินทางต่อไปยังเมืองพาราณสี

หลังจากทำวัตรเย็นและเจริญภาวนาพอสมควรแก่เวลาแล้ว คณะผู้แสวงบุญต่างแยกย้ายกันไปพักผ่อนหลับนอน เจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วงถามเจ้าอาวาสวัดไทยนาลันทาว่า

"ท่านมหาง่วงหรือยังครับ หากยัง ผมอยากฟังท่านเล่าเกี่ยวกับแดนพุทธภูมิ"

"ท่านพระครูยังไม่ง่วงหรือ" พระมหาทองยอดถาม

"ผมยังไม่ง่วงครับ แล้วหลวงพ่อล่ะครับง่วงหรือยัง" ท่านพระครูตอบพระมหาทองยอดแล้วจึงถามหลวงพ่อวัดดอนเมือง

"ท่านพระครูยังไม่ง่วงผมก็ต้องไม่ง่วงตาม เพราะอยากฟังท่านมหาเหมือนกัน" หลวงพ่อวัดดอนเมืองตอบ

"ถ้าเช่นนั้นผมก็ขอถวายความรู้ด้วยความเต็มใจ ท่านอยากรู้เรื่องอะไรในแดนพุทธภูมินี้ถามผมได้เลย ถ้าผมตอบไม่ได้ผมก็จะได้รู้ว่ายังมีเรื่องที่ผมไม่รู้"

"ถ้าเช่นนั้นผมก็จะขอถามข้อข้องใจสักสองสามเรื่อง เรื่องแรกคือผมอ่านในพระไตรปิฎก มีข้อความที่ว่าหน้าหนาวให้เปิดหน้าต่าง หน้าร้อนให้ปิดหน้าต่าง คนแปลแปลมาผิดหรือเปล่าครับ

ผมว่าหน้าหนาวน่าจะปิดหน้าต่างไม่ให้ลมหนาวเข้า บ้านหรือกุฏิจะได้อบอุ่น ส่วนหน้าร้อนต้องเปิดหน้าต่างรับลม อากาศในบ้านจะได้ถ่ายเท ท่านมหาจะกรุณาอธิบายให้ผมฟังได้ไหมครับ” หลวงพ่อวัดดอนเมืองถาม

“เขาไม่ได้แปลผิดหรอกครับ ผมได้ตรวจสอบกับต้นฉบับบาลีแล้ว เพราะเมื่อก่อนผมก็สงสัยแบบเดียวกับท่าน แต่พอมาอยู่ที่นี่ผมก็ได้คำตอบ หายสงสัยเลย คืออย่างนี้ครับท่าน ชมพูทวีปนั้นอากาศร้อนจัดและหนาวจัด ผลไม้จึงมีทั้งผลไม้เมืองหนาวเหมือนในยุโรปอเมริกา และผลไม้เมืองร้อนเหมือนบ้านเรา หนาวก็หนาวขนาดหิมะตก ร้อนก็ร้อนขนาดควายตาย ส่วนคนถึงกับเป็นบ้า สำนวนที่เราใช้กันว่า ‘ร้อนเป็นบ้า’ ก็คงไปจากที่นี่ ทีนี้เวลาหน้าร้อนเขาจะปิดประตูหน้าต่างหมด เพราะถ้าไม่ปิดจะมีพายุฝุ่นที่มากับลมร้อน แล้วลมร้อนก็ร้อนกว่าอากาศในบ้านเสียอีก เขาจึงต้องปิดประตูหน้าต่าง ส่วนหน้าหนาว อากาศหนาวมาก เขาก็จะเปิดประตูหน้าต่างรับแสงอาทิตย์เพื่อช่วยบรรเทาความหนาวเย็น เพราะฉะนั้นข้อความในพระไตรปิฎกไม่ผิดจากความจริงของที่นี่” พระมหาทองยอดอธิบาย

“หรือครับ แหม ผมดีใจที่ได้มาแสวงบุญในแดนพุทธภูมิแห่งนี้ ทำให้หายสงสัยเรื่องที่เคยสงสัยมานาน ต้องขอบคุณท่านมหาที่ทำให้ผมหายสงสัย” ท่านขอบคุณเจ้าอาวาสวัดไทยนาลันทา

“ท่านมหาครับ ผมอยากทราบว่าสูกรมัททวะที่นายจุนทะทำถวายพระพุทธเจ้าเป็นปัจฉิมบิณฑบาตนั้นคืออะไรกันแน่ ฝ่ายหนึ่งว่าเป็นเนื้อลูกสุกร อีกฝ่ายก็ว่าเป็นเห็ด ท่านมหาคิดว่าฝ่ายไหนถูกฝ่ายไหนผิดครับ” สมภารวัดป่ามะม่วงถาม

“เรื่องนี้ผมก็มาพบคำตอบในแดนพุทธภูมิเช่นกัน เป็นไปไม่ได้ที่สูกรมัททวะจะหมายถึงเนื้อลูกสุกร เพราะหากมาดูภูมิหลัง

ของนายจุนทะ เขาเคยนับถือศาสนาของพวกนิครนถ์หรือศาสนาเชนมาก่อน พวกนี้จะไม่ฆ่าสัตว์ ไม่กินเนื้อสัตว์ เขาจะระมัดระวังมากถึงกับเอาผ้าขาวปิดจมูกไว้ กลัวว่าจะหายใจเอาชีวะหรือสิ่งมีชีวิตเข้าไป อีกประการหนึ่งเขาจะไม่กินลูกสุกร พูดง่าย ๆ คือจะไม่กินหมูที่ยังเด็กอยู่ที่เราเรียกกันว่าลูกหมู คนที่กินเขาจะกินหมูที่โตแล้ว อย่างในเรื่องของนายจุนทสูกริกที่ปรากฏในคาถาธรรมบทจะบรรยายวิธีกินหมูของคนชมพูทวีปไว้ชัดเจนมาก ซึ่งถ้านายจุนทะทำเช่นนั้น พระพุทธองค์จะไม่เสวยแน่นอน ผมมาเข้าใจคำว่าสูกรมัททวะที่นี่ เพราะคุยกับคนฝรั่งเศส”

“ท่านมหาพูดภาษาฝรั่งเศสได้ด้วยหรือครับ” หลวงพ่อวัดดอนเมืองถาม

“ผมพูดไม่ได้ ผมใช้ภาษาอังกฤษคุยกับเขา ภาษาอังกฤษนี่มีประโยชน์มากนะครับ ทำให้คนต่างชาติต่างภาษากันคุยกันได้ เพราะถ้าเราจะต้องพูดภาษาของทุกชาติได้คงใช้เวลานาน การที่เขาให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลนี่ทำให้การติดต่อสื่อสารสะดวกขึ้นอีกมาก”

“แล้วภาษาฮินดีท่านมหาพูดได้ไหมครับ” ท่านพระครูถาม

“อยู่ที่นี่ภาษาฮินดีจำเป็นมาก เมื่อก่อนคนอินเดียต้องเรียนภาษาอังกฤษ เพราะอยู่ใต้การปกครองของอังกฤษ แต่หลังจากได้รับเอกราชแล้ว คนอินเดียก็ไม่ได้เรียนภาษาอังกฤษกันแล้ว ที่วัดมีคนงานเป็นคนอินเดีย และคนงานพวกนี้ความรู้ต่ำ ไม่ได้เรียนภาษาอังกฤษ ผมจึงต้องพูดภาษาฮินดีได้”

“ถ้าอย่างนั้นท่านมหาก็พูดได้หลายภาษาซิครับ มีภาษาไทย ภาษาบาลี ภาษาฮินดี แล้วก็ภาษาอังกฤษ” สมภารวัดป่ามะม่วงพูดอย่างชื่นชม หากท่านไม่หนีโรงเรียนสมัยเมื่อเป็นเด็กคงจะพูด

ภาษาอังกฤษได้เช่นกัน

"เคยมีฝรั่งถามผมนะครับ ว่าบรรดาภาษาต่างประเทศท่านพูดภาษาอะไรคล่องที่สุด ท่านทราบไหมว่าผมตอบว่าอย่างไร"

"ภาษาฮินดีหรือครับ"

"ผมไม่ได้ตอบอย่างนั้น ท่านลองทายซิว่าผมตอบว่าอย่างไร"

"ภาษาบาลีครับ เพราะท่านมหาจบเปรียญ ๙" ท่านพระครูทายอีก หากก็ทายผิดเพราะพระมหาทองยอดตอบว่า

"ภาษาลาวครับ ตอนลาวและเขมรแตก คนลาวกับคนเขมรอพยพมาตั้งรกรากอยู่ในอินเดียกันมาก ผมอยู่ที่นี่นานๆไปก็ชักรักคนอินเดีย ดูลึกๆเขามีคุณธรรมมากกว่าคนไทยเสียอีก ผมไม่ได้หมายถึงคนไทยทั้งหมดนะครับ ผมหมายเฉพาะคนไทยที่ประพฤติตนเป็นคนพาล เที่ยวก่อเรื่องเดือดร้อนให้คนอื่น เช่นพวกหัวขโมย พวกนักปล้นนักจี้ทั้งหลายรวมไปถึงพวกที่ชอบโกงกิน พวกชอบตัดไม้ทำลายป่าทั้งหลาย ที่อินเดียไม่ค่อยมีคนแบบนี้ ถึงเขาจะจนและเที่ยวขอทานเลี้ยงชีวิต แต่เขาก็ไม่เบียดเบียนกันเอง ไม่เบียดเบียนชาวต่างชาติที่มาขอพึ่งใบบุญ ผมชอบรัฐบาลอินเดียที่ใจกว้าง ให้ที่พักหลบภัยแก่ต่างชาติ ไม่ว่าจะเป็นลาว เขมร หรือแม้แต่คนทิเบต ตอนผมมาใหม่ๆ ผมเกลียดแขกมาก จนมีสำนวนในหมู่คนไทยว่าถ้าเจองูกับเจอแขกต้องตีแขกก่อน แต่เดี๋ยวนี้สำนวนนี้เปลี่ยนไปแล้วครับ ท่านลองทายสิว่าเดี๋ยวนี้เขาพูดกันว่าอย่างไร"

"ผมคงทายไม่ถูกหรอกครับ" หลวงพ่อวัดดอนเมืองตอบ

"ท่านพระครูล่ะ จะลองทายไหม"

"ผมก็คงทายไม่ถูกเหมือนกันครับ ท่านมหาเฉลยเลยดีกว่า"

"งั้นผมก็จะเฉลยนะครับ เขาพูดว่าถ้าเจอแขกกับเจอพระ

ต้องตีพระก่อน”

“พระแขกหรือพระไทยครับ”

“พระไทยนี่แหละ ท่านรู้ไหม พระไทยที่มาอยู่ที่นี่หลายรูปสร้างความเสียหายให้กับวงการสงฆ์มาก จนทำให้พระดีๆต้องพลอยเสียชื่อเสียงไปด้วย อย่าให้ผมพูดเลยว่าพวกเขาทำอะไรกันบ้าง เพราะผมไม่อยากสาวไส้ให้กากิน บางทีผมต้องพูดแรงๆกับพระที่นอกรีตนอกรอยว่าให้เกรงใจพระพุทธเจ้าบ้าง มาแดนพุทธภูมิ ควรจะสร้างความดี ไม่ใช่มาสร้างความชั่ว ผมว่าคนพวกนี้ปลอมบวชมากกว่า หรือไม่ก็บวชเลี้ยงชีพที่เรียกว่า อุปชีวิกา ไม่ได้บวชเพื่อหวังมรรค ผล นิพพานแต่ประการใด”

“ครับท่านมหา วงการพระเราน่าสลดใจมาก ปัจจุบันเรามีพระเก่งมากมาย แต่พระดีหายากเหลือเกิน คฤหัสถ์ก็เช่นกัน คนเก่งมีมาก แต่เก่งในทางทำให้ประเทศชาติพังพินาศ ทั้งฉ้อสงฆ์บังศาสน์ ฉ้อราษฎร์บังหลวง พวกเขาละทิ้งศาสนาไปหาวัตถุ มัวเมาอยู่กับของนอกกาย ไม่คิดว่าวันหนึ่งตัวเองก็ต้องตาย สมบัติพัสถานเอาไปด้วยไม่ได้ มีเงินเป็นพันล้านหมื่นล้านก็เอาไปไม่ได้แม้สตางค์แดงเดียว มิหนำซ้ำยังต้องไปตกนรกถูกลงโทษทัณฑ์อีก ไม่รู้จะโลภโมโทสันกันไปทำไม” ท่านพระครูพูดอย่างปลงสังเวช

“เมื่อกี้ท่านมหาเล่าถึงคุยกับคนฝรั่งเศสเรื่องสูกรมัททวะ ผมอยากฟังต่อครับ” หลวงพ่อวัดดอนเมืองนำเข้าสู่ประเด็นที่กำลังสนทนากัน เจ้าอาวาสวัดไทยนาลันทาจึงเล่าว่า

“คนฝรั่งเศสเขาบอกผมว่าสูกรมัททวะเป็นชื่อเห็ดชนิดหนึ่งซึ่งที่ประเทศฝรั่งเศสก็มี เห็ดชนิดนี้มีรสอร่อยและเป็นเห็ดที่หมูชอบกิน คนที่ต้องการไปเก็บเห็ดจะต้องตื่นก่อนหมู ถ้าตื่นทีหลัง หมูก็เอาไปกินหมด เขาบอกว่าอาหารที่เรียกว่าสูกรมัททวะที่นายจุนทะ

ปรุงถวายพระพุทธเจ้าในคืนนั้นต้องเป็นเห็ดชนิดนี้ ไม่ใช่ลูกหมูแน่นอน และผมก็เห็นว่าน่าจะเป็นอย่างนั้น”

“ผมก็ว่าเหตุผลของเขาฟังเข้าทีดี แต่ในพระไตรปิฎกบอกว่านายจุนทะเตรียมอยู่ทั้งคืน คนก็เลยเข้าใจว่าคงจะตุ๋นเนื้อลูกหมูให้นิ่ม เพราะเวลานั้นพระพุทธองค์ทรงประชวรอยู่ จะได้เสวยโดยไม่ทรงลำบากนัก”

“ผมว่าเขาคงตั้งใจมากเพราะตอนนั้นพระพุทธเจ้าได้เทศน์โปรด แล้วเขาก็ได้ธรรมจักษุแล้ว เลยตั้งใจปรุงอย่างสุดฝีมือ พระพุทธองค์ตรัสกับพระอานนท์ว่าถ้าจะมีผู้ใดกล่าวคำทำให้นายจุนทะร้อนใจในภายหลังว่าเพราะพระผู้มีพระภาคเสวยบิณฑบาตของเขาจึงทำให้เสด็จดับขันธปรินิพพาน ก็ขอให้ทำให้เขาสบายใจด้วยการบอกแก่เขาว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสสรรเสริญว่าบิณฑบาตที่ถวายพระองค์ในสองครั้งคือ ครั้งที่พระองค์เสวยแล้วได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณหนึ่ง ครั้งที่พระองค์เสวยแล้วดับขันธ-ปรินิพพานหนึ่ง เป็นทานมีผลมาก มีอานิสงส์มากกว่าทานทั้งหลาย เป็นกุศลกรรมทำให้เจริญอายุ วรรณะ สุขะ ยศ และสวรรค์ เพราะฉะนั้นเรื่องนี้ผมขอสรุปว่าพระพุทธเจ้าไม่ได้ดับขันธปรินิพพานเพราะเสวยสูกรมัททวะ พระองค์จะเสด็จดับขันธปรินิพพานอยู่แล้วจะเสวยหรือไม่เสวยก็ต้องปรินิพพานและพระองค์ทรงทราบล่วงหน้าด้วยการปลงอายุสังขารในวันเพ็ญเดือนสามที่เมืองเวสาลีก่อนเสด็จดับขันธปรินิพพานสามเดือน”

“เป็นอันว่าผมหายข้องใจนายจุนทะแล้วครับ ทีนี้ก็จะขอเรียนถามท่านมหาอีกคำถามหนึ่ง คือเรื่องธรณีสูบ ผมไปอ่านหนังสือเล่มหนึ่ง คนเขียนเป็นศาสตราจารย์ เขาเขียนไว้ว่าการถูกธรณีสูบคือการถูกประชาทัณฑ์ ผมว่าไม่น่าจะใช่ เรื่องนี้ท่านมหามีความเห็น

อย่างไรครับ”

“ผมก็เคยอ่านหนังสือที่เขียนโดยศาสตราจารย์คนหนึ่ง คงจะเป็นคนเดียวกับที่ท่านพูดถึง ผมก็ไม่เห็นด้วยเช่นกัน คนที่เขียนเขาจบมาจากอเมริกา เขามองอะไรเป็นวิทยาศาสตร์ไปหมด เขาก็เลยวิเคราะห์อย่างนักวิทยาศาสตร์”

“แต่ผมว่านักวิทยาศาสตร์คนแรกของโลกก็คือพระพุทธเจ้าของเรา ทรงเป็นนักวิทยาศาสตร์ที่ค้นพบปรมาณู ปรมาณูที่นักวิทยาศาสตร์ยุคปัจจุบันนำมาทำเป็นระเบิดปรมาณูประหัตประหารกันนั้น พระพุทธองค์ทรงรู้จักมานานเกือบสามพันปีแล้ว วิทยาศาสตร์เสียอีกที่มาค้นพบทีหลัง พระองค์ทรงค้นพบปรมาณูด้วยทิพยจักษุและทรงอธิบายให้เข้าใจเป็นรูปธรรม คือทรงอธิบายว่าธัญญมาสะหรือเมล็ดข้าวหนึ่งเมล็ด ถ้านำมาแบ่งเป็น ๗ ส่วนเท่าๆกัน แต่ละส่วนจะมีขนาดเท่ากับหัวเหาหรืออูกา แบ่งอูกาออกเป็น ๗ ส่วน แต่ละส่วนเรียกว่าลิกขา แบ่งลิกขาเป็น ๓๖ ส่วน แต่ละส่วนเรียกว่ารถเรณู แบ่งรถเรณูออกเป็น ๓๖ ส่วน แต่ละส่วนเรียกว่าตัชชารี แบ่งตัชชารีออกเป็น ๓๖ ส่วน แต่ละส่วนเรียกว่าอณู แบ่งอณูเป็น ๓๖ ส่วน แต่ละส่วนเรียกว่าปรมาณู ตอนแบ่งเมล็ดข้าวหนึ่งเมล็ดออกเป็น ๗ ส่วน แต่ละส่วนเรียกว่าหัวเหาหรืออูกา ซึ่งเรายังพอมองเห็นด้วยตาเปล่า แต่พอแบ่งอูกาออกเป็น ๗ ส่วน แต่ละส่วนเราก็มองด้วยตาเปล่าไม่เห็นแล้ว พระองค์ก็ทรงพยายามอธิบายให้เราเข้าใจขนาดของปรมาณู แต่วิทยาศาสตร์เพิ่งจะค้นพบปรมาณูเมื่อไม่ถึงร้อยปีมานี้ เพราะฉะนั้นถ้าจะเอาวิทยาศาสตร์มาตัดสินพระญาณตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า เป็นเรื่องที่เทียบกันไม่ได้เลย สำหรับผม ผมเชื่อว่าธรณีสูบก็คือธรณีสูบลงไปจริงๆ อย่าว่าแต่สมัยพุทธกาลเลย ถึงยุคปัจจุบันก็ยังมีคนถูกธรณีสูบ ท่านเจ้าคุณอาจารย์เคยเล่า

ให้ผมฟังว่า มีคนที่อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ถูกธรณีสูบเพราะตีแม่ คนมาดูกันเป็นหมื่นเลย" พระมหาทองยอดรับรองว่า

"ผมก็เคยฟังท่านเล่าเพราะมีพระจากอำเภออุ้มผางมาเล่าให้ท่านฟังอีกทีหนึ่ง การที่ชายคนนั้นถูกธรณีสูบแสดงว่าแกต้องตั้งใจ คือมีเจตนาจะตีแม่ให้ตายเหมือนปากว่า ที่ผมว่าศาสตราจารย์เขาตีความอย่างนั้นเพราะเขาไปเชื่อวิทยาศาสตร์ที่ไปเรียนมาจากอเมริกา แต่ถ้าเขามาเรียนที่อินเดียและมาศึกษาวัฒนธรรมของสังคมอินเดีย เขาก็จะไม่ตีความอย่างนั้น ในพุทธประวัติมีคนถูกธรณีสูบอยู่สี่หรือห้าราย มีพระเทวทัต พระเจ้าสุปปพุทธะ พระบิดาของพระเทวทัต นันทมาณพ นางจิญจมาณวิกา แล้วอีกรายดูเหมือนจะเป็นยักษ์ที่ใช้กระบองฟาดศีรษะพระสารีบุตร อันนี้ผมไม่แน่ใจ อ่านมามากแต่พอนานๆก็ลืมไปบ้าง อีกหน่อยอาจจะจำไม่ได้เลย"

"ท่านมหาต้องหมั่นเจริญกรรมฐานโดยเฉพาะสติปัฏฐานครับ" เจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วงถือโอกาสแนะนำ

"ผมก็ว่าผมฝึกอยู่นะ แม้จะไม่ทุกวันก็ฝึกอยู่ แต่ผมก็เชื่ออยู่อย่างหนึ่งว่าเมื่อเราอายุมากขึ้นๆ ความจำก็ต้องไปจากเราอยู่ดี แต่คนเจริญกรรมฐานจะได้เปรียบตรงที่ว่าจำได้มาก ลืมได้น้อยกว่าคนที่ไม่ได้เจริญ"

"ท่านมหาเล่าเรื่องธรณีสูบต่อเถิดครับ ประเดี๋ยวจะดึกเกินไป" หลวงพ่อวัดดอนเมืองเตือนด้วยเกรงเจ้าอาวาสวัดไทยนาลันทาจะลืม

๓๖

มหาวิทยาลัยแห่งแรกของโลก

“ตกลง ผมจะเล่าโดยวิเคราะห์จากบริบทของสังคมอินเดีย ซึ่งเป็นสังคมที่ผมเห็นว่ามีการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุดหรือแทบจะไม่เปลี่ยนแปลงเลย ที่พระไตรปิฎกบันทึกไว้ เช่น งานนักขัตฤกษ์บนภูเขาเมืองราชคฤห์ที่ท่านอุปติสสะกับท่านโกลิตะไปชมสมัยที่ยังไม่ได้บวช ปัจจุบันงานนี้ก็ยังมีอยู่ แม้รูปแบบการแสดงจะเปลี่ยนไปบ้างตามสมัยนิยม แต่เขาก็จัดงานกันทุกปีเป็นเวลากว่าสองพันปีแล้ว สิ่งที่ฝังใจคนอินเดียอีกอย่างหนึ่งก็คือเรื่องวรรณะ พวกคนวรรณะต่ำจะกลัวพวกวรรณะสูง โดยเฉพาะวรรณะพราหมณ์นั้นพวกวรรณะต่ำกลัวมาก รองลงมาคือวรรณะกษัตริย์ แต่ถ้าว่ากันตามพระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าจัดวรรณะกษัตริย์ว่าสูงกว่าวรรณะพราหมณ์ เพราะพวกพราหมณ์ยังให้กษัตริย์เลี้ยง เพราะฉะนั้นคนสองวรรณะนี้ถือเป็นวรรณะสูง ทีนี้การที่พระเทวทัตถูกธรณีสูบนั้นจะเป็นการถูกประชาทัณฑ์ไม่ได้ เพราะพระเทวทัตเป็นเจ้าชายคืออยู่ในวรรณะกษัตริย์ซึ่งประชาชนก็ไม่กล้าทำร้ายท่านอยู่แล้ว นอกจากนี้พระเทวทัตยังเป็นนักบวช ซึ่งตามธรรมเนียมของคนอินเดียไม่มีใครทำร้ายนักบวชไม่ว่าจะเป็นนักบวชของศาสนาใดก็ตาม ผมจึงเชื่อตามพระไตรปิฎกว่าที่พระเทวทัตถูกธรณีสูบหมาย

ถึงถูกแผ่นดินสูบจริงๆ ไม่ใช่การถูกประชาทัณฑ์ เหตุผลอีกประการหนึ่งคือ ขณะนั้นพระเทวทัตสำนึกผิดแล้วและท่านก็กำลังอาพาธหนัก ใครจะทำร้ายบรรพชิตผู้ซึ่งกำลังอาพาธหนัก คนสมัยนั้นเขากลัวบาป การทำร้ายนักบวชที่กำลังอาพาธหนักถือว่าบาปมาก ไม่มีใครทำเช่นนั้นแน่นอน" พระมหาทองยอดเล่าค่อนข้างยาว

"ผมก็ไม่เชื่อครับว่าจะเป็นการถูกประชาทัณฑ์ เพราะพระเทวทัตทำอนันตริยกรรมไว้ถึงสองข้อ คือข้อ ๔ กับข้อ ๕ ซึ่งถือว่าบาปหนักมาก หนักจนแม้แผ่นดินก็รองรับไว้ไม่ไหว" หลวงพ่อวัดดอนเมืองออกความเห็น ส่วนหลวงพ่อวัดป่ามะม่วงพูดว่า

"สำหรับผม ผมเห็นว่าเป็นเรื่องของกรรม พระพุทธเจ้ากับพระเทวทัตเคยเป็นเจ้ากรรมนายเวรกันมาหลายภพหลายชาติ ในชาตินี้เราจะเห็นแต่พระเทวทัตทำร้ายพระพุทธเจ้า แต่ถ้าเราอ่านชาดกจะเห็นว่าเมื่อพระพุทธเจ้ายังบำเพ็ญบารมีไม่แก่กล้า พระองค์ก็ทรงเคยทำร้ายพระเทวทัตเช่นกัน เรื่องกรรมเป็นเรื่องของเหตุและผล ถ้าไม่มีเหตุ ผลจะปรากฏออกมาไม่ได้ ในพระชาติที่พระพุทธเจ้าเป็นพระโพธิสัตว์ มีชาติหนึ่งที่ทรงเป็นพ่อค้า นำเรือสำเภาบรรทุกสินค้าไปขายยังต่างเมือง พระเทวทัตในชาตินั้นก็เป็นพ่อค้าเช่นกัน พระเทวทัตผูกโกรธพระพุทธเจ้าที่ไปซื้อสินค้าที่ตนหมายตาไว้ ถึงกับกอบเม็ดทรายขึ้นมาเต็มกำมือแล้วประกาศว่าขอจองเวรกับพระพุทธเจ้าเท่าเม็ดทรายในกำมือ ตั้งแต่ชาตินั้นก็จองเวรกันมาทุกชาติ ในพระชาติสุดท้าย พระพุทธเจ้าเสวยพระชาติเป็นพระเวสสันดร พระเทวทัตก็เกิดเป็นชูชก มาชาตินี้พระพุทธเจ้าตรัสรู้พระอนุตตร-สัมมาสัมโพธิญาณ ทรงสิ้นภพสิ้นชาติแล้ว ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดอีก พระองค์เป็นผู้สิ้นเวรแล้วไม่ว่ากับผู้ใด แต่พระเทวทัตยังต้องเกิดอีกจึงทำกรรมต่อแล้วก็เลยถูกลงโทษ แต่กุศลที่ท่านถวายกระดูก

คางเป็นพุทธบูชา เมื่อท่านพ้นจากนรกอเวจีแล้ว ก็จะได้ตรัสรู้เป็นพระปัจเจกพุทธเจ้าพระนามว่าอัฏฐิสสระ”

“ผมรู้สึกว่าท่านพระครูจะมีความรู้มากกว่าผมเสียอีก นี่ผมชักไม่แน่ใจแล้วว่ากำลังสอนหนังสือสังฆราชอยู่หรือเปล่า หรือไม่ก็อาจจะเอามะพร้าวห้าวมาขายสวน” พระมหาทองยอดชมอย่างจริงใจ

“ผมคงไม่รู้มากไปกว่าที่ท่านมหารู้หรอกครับ ท่านมหาจบเปรียญ ๙ ซึ่งถือว่าสูงสุดของเปรียญธรรม ส่วนผมไม่จบสักเปรียญเดียว เพราะฉะนั้นจะรู้มากกว่าท่านมหาไม่ได้” ท่านพระครูพูดออกตัว

“เอาเป็นว่าในบรรดาสามรูปนี้ ผมรู้น้อยที่สุดก็แล้วกัน และตอนนี้ผมอยากฟังเรื่องธรณีสูบต่อ” หลวงพ่อวัดดอนเมืองสรุปเพราะอยากฟังต่อ

“ตกลง ผมจะเล่าต่อ เมื่อกี้ผมยกเหตุผลมาแสดงแล้วว่าพระเทวทัตไม่ได้ถูกประชาทัณฑ์แน่นอน ทีนี้ก็มาถึงพระเจ้าสุปปพุทธะซึ่งท่านไปนั่งขวางทางเสด็จพระราชดำเนินพระพุทธเจ้าไว้ พระพุทธเจ้าตรัสว่าหากพระองค์ไม่หลีกทางให้ตถาคต พระองค์จะต้องถูกธรณีสูบภายใน ๗ วัน พระเจ้าสุปปพุทธะเชื่อจึงขึ้นไปอยู่บนปราสาทชั้นที่เจ็ดไม่ยอมลงมา แต่ในที่สุดก็มีเหตุที่ทำให้ลงมาถูกธรณีสูบจนได้ ซึ่งเป็นไปไม่ได้ที่จะเป็นการถูกประชาทัณฑ์ เพราะพระองค์เป็นกษัตริย์ เป็นลุงของพระพุทธองค์และเป็นพระบิดาของพระนางพิมพาด้วย ทีนี้ก็มาถึงนันทมาณพซึ่งถูกธรณีสูบหลังจากที่ข่มขืนพระอุบลวัณณาเถรีแล้ว ถ้าจะว่านันทมาณพถูกประชาทัณฑ์ก็เป็นไปไม่ได้อีก ใครจะมาประชาทัณฑ์ เพราะที่นั่นมีแต่พวกภิกษุณีอยู่ ส่วนนางจิญจมาณวิกาก็เป็นไปไม่ได้ที่จะถูกประชาทัณฑ์ เพราะ

ธรรมเนียมอินเดียเขาไม่ทำร้ายผู้หญิงโดยเฉพาะอยู่ในวัดขณะที่พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรม นางจิญจมาณวิกาบาปมากตรงที่นางเกือบจะทำลายพระพุทธศาสนาแบบถอนรากถอนโคน คนบาปนั้นแม้แผ่นดินก็รับไม่ไหว จึงต้องถูกลงโทษสมควรแก่กรรมที่ทำ ที่พูดมานี้เพราะผมมาได้ประสบการณ์ที่นี่ ถ้าไม่ได้มาอยู่ในแดนพุทธภูมิแห่งนี้ผมก็คงจะเชื่อเหมือนกับที่ศาสตราจารย์ผู้นั้นเชื่อ" พระมหาทองยอดสรุป

"ท่านมหาครับ ผมอยากทราบความเป็นมาของมหาวิทยาลัยนาลันทา เห็นว่าเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของโลก" ท่านพระครูเอ่ยขึ้นหลังจากที่เงียบกันไปครู่หนึ่งด้วยเกิดธรรมสังเวช

"มหาวิทยาลัยนาลันทาเกิดหลังพุทธกาลไม่นานนัก แหล่งกำเนิดของมหาวิทยาลัยนี้คือ วัดเล็กๆประมาณ ๖ วัดที่รวมตัวกันเข้า โดยมีการสร้างกำแพงล้อมรอบรวมเป็นวัดเดียวกันก่อน แล้วกลายเป็นมหาวิหาร ต่อจากนั้นก็ขยายตัวขึ้นมาเป็นลำดับตามยุคตามสมัย การเกิดขึ้นของมหาวิทยาลัยนาลันทานี้ยังไม่มีใครทราบชัดว่าเกิดขึ้นเมื่อไร จากหลักฐานทราบเพียงว่านาลันทามหาวิหารเกิดมีขึ้นก่อน พ.ศ. ๖๐๐ เมื่อพระราชามหากษัตริย์ที่นับถือพระพุทธศาสนาทรงเห็นว่ามีพระมาเล่าเรียนกันอยู่มาก ก็ทรงอุปถัมภ์บำรุงพระที่มาเล่าเรียนก็สะดวกสบาย ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนกันได้เต็มที่ มหาวิทยาลัยนาลันทาก็ขยายใหญ่โตจนกระทั่งเป็นสถาบันการศึกษานานาชาติ เมื่อพระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองขึ้นและได้แผ่ไพศาลไปตามประเทศต่างๆ ก็มีพระสงฆ์จากอาณาจักรหรือดินแดนอื่นๆ ที่นับถือพระพุทธศาสนาเดินทางมาศึกษาที่นาลันทา ตัวอย่างเช่น อาณาจักรศรีวิชัย ซึ่งปัจจุบันเป็นประเทศอินโดนีเซียและมาเลเซีย ตลอดถึงตอนใต้ของประเทศไทย คือทางนครศรีธรรมราช ดินแดน

เหล่านี้ล้วนอยู่ในอาณาจักรศรีวิชัย อันเป็นดินแดนที่พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมาก พระสงฆ์จากอาณาจักรแห่งนี้ก็ได้เดินทางมาเรียนที่มหาวิทยาลัยนาลันทา”

“เห็นว่าทางฝ่ายจีนก็มีพระมาเรียนที่นี่ใช่ไหมครับ” ท่านพระครูถาม

“ครับ ที่สำคัญคือหลวงจีนเหี้ยนจังหรือที่เรารู้จักกันในนามพระถังซัมจั๋งก็เดินทางมาเรียนที่นี่ด้วย เรียนจบแล้วก็ได้เป็นผู้บริหารท่านหนึ่งของมหาวิทยาลัยนาลันทา พระถังซัมจั๋งเป็นที่เลื่องลืออยู่ในประวัติศาสตร์ เพราะท่านได้นำความรู้ทางพระพุทธศาสนากลับไปให้ประเทศจีน เท่ากับท่านได้ทำหน้าที่เป็นพระธรรมทูต”

“มหาวิทยาลัยนาลันทาเป็นมหาวิทยาลัยที่เก่าแก่ที่สุดในโลกใช่ไหมครับ พูดอีกอย่างก็คือเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของโลก” หลวงพ่อวัดดอนเมืองถามบ้าง

“ครับ มหาวิทยาลัยนาลันทาเป็นมหาวิทยาลัยที่เก่าแก่ที่สุดเมื่อเทียบกับทางตะวันตก ซึ่งถือว่ามหาวิทยาลัยยุคแรกคือมหาวิทยาลัยโบโลนยาและมหาวิทยาลัยปารีสแล้ว มหาวิทยาลัยนาลันทาเกิดก่อนมหาวิทยาลัยสองแห่งนี้ จึงเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกในโลก”

“ผมได้ทราบมาว่ามหาวิทยาลัยนาลันทามีหอสมุดและมีหนังสือเป็นจำนวนมากใช่ไหมครับ” ท่านพระครูถามอีก

“ครับ ประวัติศาสตร์บันทึกไว้ว่ามหาวิทยาลัยนาลันทามีหอสมุดใหญ่ถึง ๓ อาคาร หลังหนึ่งชื่อว่า*รัตนสาคร* สูง ๙ ชั้น อีกสองหลังชื่อ *รัตโนทธิ* และ *รัตนรัญชกะ* ซึ่งภายหลังได้ถูกเผาโดยพวกมุสลิมเตอร์ก เมื่อ พ.ศ. ๑๗๐๐ และถือเป็นการสูญสิ้นไปจากอินเดียของพระพุทธศาสนา หลังจากนั้นก็ไปเจริญรุ่งเรืองอยู่ใน

ประเทศศรีลังกา เหตุการณ์ที่มหาวิทยาลัยนาลันทาถูกเผาได้มีนักประวัติศาสตร์มุสลิมบันทึกไว้ว่า การเผาหอสมุดหลังหนึ่ง กว่าจะหมดก็ไหม้อยู่เป็นเดือน แสดงว่าใหญ่โตมโหฬารมาก นอกจากบันทึกเรื่องการเผามหาวิทยาลัยนาลันทาแล้ว ยังบอกอีกว่าได้สังหารพวกศีรษะโล้นที่อาศัยอยู่ในที่นั้นทั้งหมด เรื่องนี้ก็แสดงให้เห็นพระไตรลักษณ์ คือความไม่เที่ยง ความทนอยู่ไม่ได้ และความปราศจากตัวตนที่เที่ยงแท้ เมื่อมีการเกิดขึ้น มีการตั้งอยู่ ก็ต้องมีการดับไป อย่างเช่นมหาวิทยาลัยนาลันทาเป็นตัวอย่าง”

“เมื่อกี้ท่านมหาพูดถึงนวนาลันทามหาวิหาร หมายถึงมีการสร้างมหาวิทยาลัยนาลันทาขึ้นมาใหม่หรือครับ” คนถามคือหลวงพ่อวัดดอนเมือง

“ครับ แต่ก็ไม่ยิ่งใหญ่เหมือนในอดีต เป็นเพียงสาขาหนึ่งของมหาวิทยาลัยมคธ มหาวิทยาลัยมคธสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๐ เพื่อฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ ปัจจุบันมหาวิทยาลัยนาลันทาใหม่หรือนวนาลันทามหาวิหารเป็นสถานศึกษาที่มีทั้งพระและคฤหัสถ์เข้ามาศึกษา แต่ยังคงเป็นมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา คือมีการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา ขณะที่มหาวิทยาลัยมคธมีการสอนทุกสาขาวิชา ไม่ว่าจะเป็นศาสนา ปรัชญา ภารตศึกษา เอเชียศึกษา และแม้แต่ไทยศึกษาก็ยังมี อาจารย์ที่นี่สอนเก่งๆทั้งนั้น แล้วก็แปลกที่อาจารย์มุสลิมมาสอนพระพุทธศาสนา ผมว่าเขารู้ศาสนาของเรามากกว่าที่พวกเรารู้เสียอีก ชาวพุทธควรตระหนักในเรื่องนี้ให้มากจะต้องศึกษาพระพุทธศาสนากันอย่างจริงจัง จะได้ไม่อายมุสลิมเขาท่านเห็นด้วยไหม”

“เห็นด้วยครับ” ท่านพระครูตอบแล้วพูดอีกว่า

“ที่วัดผมมีมุสลิมมาเข้ากรรมฐานด้วย เขามาในเดือนที่ถือ

ศีลอด มาถึงก็ถามว่าวัดนี้สอนพุทโธหรือเปล่า ผมก็ตอบว่าเปล่า สอนพองหนอ-ยุบหนอ กับขวาย่างหนอ-ซ้ายย่างหนอ เขาก็บอกงั้นก็ได้ ถ้าสอนพุทโธ ไม่ได้ ผมก็สั่งแม่ครัวให้ทำอาหารมุสลิม คือไม่ให้มีหมู น้ำมันก็ไม่ใช้น้ำมันหมู ใช้น้ำมันพืชแทน เขาก็ขอทานอาหารสองเวลา คือก่อนพระอาทิตย์ขึ้นกับหลังพระอาทิตย์ตก ผมก็ให้ตามที่ขอ ท่านมหาเชื่อไหมครับ เขาตั้งใจปฏิบัติมาก ดีกว่าชาวพุทธเสียอีก เขาไม่พูดไม่คุยกันเลย ส่วนชาวพุทธคุยทั้งวัน แต่ไม่ทุกคนหรอกนะครับ เดี๋ยวจะมาว่าผมลำเอียงเข้าข้างมุสลิม ผมไม่ได้เข้าข้าง แต่พูดไปตามหลักฐาน ชาวพุทธที่ไม่คุยกันก็มี แต่มีน้อย ส่วนใหญ่จะคุยกัน ที่วัดผมก็เป็นนานาชาตินะครับท่านมหา นานาชาติ นานาศาสนา **เพราะผมถือว่ามนุษย์ไม่ว่าจะชาติใดศาสนาอะไรก็มีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน และคำสอนของพระพุทธเจ้าก็เป็นธรรมชาติ เพราะธรรมะก็คือธรรมชาติ**”

“ต่อไปโลกจะเปิดกว้างมากขึ้น ศาสนิกต่างศาสนากันจะเรียนรู้ศาสนาของกันและกัน อย่างที่ผมพูดเมื่อตะกี้ว่าที่มหาวิทยาลัยมคธ อาจารย์ที่สอนพระพุทธศาสนากลับเป็นมุสลิม วิชาพระพุทธศาสนาหรือถ้าเรียกให้ถูกต้องก็คือพุทธศาสตร์ศึกษา ภาษาอังกฤษเรียก Buddhist Studies กำลังเป็นที่นิยมเรียนของชาวโลก จึงมีชาวต่างชาติเข้ามาเรียนกันมากเพราะที่นี่เป็นแดนเกิดของพระพุทธศาสนา คนอินเดียซึ่งส่วนใหญ่นับถือศาสนาพราหมณ์ฮินดู รองลงมาก็ศาสนาซิกข์ คริสต์ และอิสลาม พุทธมีน้อยมาก นอกจากมีน้อยแล้วคนที่นับถือพุทธยังเป็นพวกวรรณะต่ำ จึงไม่ได้รับการศึกษาถึงขนาดที่จะมาเป็นครูบาอาจารย์ได้ ส่วนผู้ที่ไม่ได้นับถือพระพุทธศาสนาแต่ต้องมาเรียนเพราะยึดเป็นอาชีพได้” พระมหาทองยอดให้ข้อมูล “ก็เหมือนกับเมืองไทยที่ชาวคริสต์ต้องมา

เรียนพระพุทธศาสนา ผมหมายถึงชาวคริสต์ที่เป็นนักบวชและจะเป็นบาทหลวง เพราะเขามีหลักการว่า ผู้ที่จะเป็นบาทหลวงจะต้องจบปริญญาตรีจากวิทยาลัยแสงธรรม และในหลักสูตรก็จะต้องเรียนวิชาพระพุทธศาสนาถึง ๘ วิชา ได้แก่ วิชาพระวินัยปิฎก วิชาพระสุตตันตปิฎก วิชาพระอภิธรรมปิฎก วิชาประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในประเทศไทย วิชาประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาทั่วไป วิชาพิธีกรรมในพระพุทธศาสนา วิชาพุทธจริยศาสตร์ และวิชาสมถวิปัสสนากรรมฐาน โดยเขาจะว่าจ้างชาวพุทธที่มีวุฒิสูง มีความรู้ทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดีไปสอน" หลวงพ่อวัดดอนเมืองถือโอกาสเผยแผ่ความรู้ที่ได้มาหมาดๆ จากการแสวงบุญในครั้งนี้

"ครับ ต่อไปคงไม่มีสงครามศาสนาเกิดขึ้น เพราะมีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อย่างที่เรียกว่า 'รู้เขารู้เรา' โลกจะได้สงบเสียที" พระมหาทองยอดคาดการณ์

"ผมก็หวังอย่างนั้นครับท่านมหา แต่รู้สึกจะผิดหวัง เพราะในอนาคตคนจะพากันละทิ้งศาสนาไปหา 'ศาสนาใหม่' คือศาสนาวัตถุนิยม ชาวโลกจะพากันหลงใหลได้ปลื้มกับวัตถุที่อำนวยความสะดวกสบายทางกายจนเป็นเหตุให้หลงลืมจิตใจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะเจริญสูงสุด แต่จิตใจกลับตกต่ำลงเพราะขาดการพัฒนา พูดสั้นๆก็คือ มนุษย์ทุ่มเทเวลาให้กับการพัฒนาวัตถุ แต่ไม่มีเวลาพัฒนาจิตใจ จริงอยู่**ในอนาคตอาจจะไม่มีสงครามศาสนา แต่จะมีสงครามกิเลสตัณหาขึ้นมาแทน ซึ่งผมว่าร้ายแรงกว่าสงครามศาสนาเสียอีก** การทำสงครามศาสนาสมัยโบราณเขาจะใช้มีดบ้าง ดาบบ้าง หอกบ้าง ประหัตประหารกัน ต่อมาก็พัฒนามาเป็นใช้ปืนใหญ่ เช่นสงครามลีแพนโตซึ่งเป็นการสู้รบระหว่างพวกคริสเตียนกับพวกมุสลิมเตอร์ก ที่ผมอ่านพบในหนังสือเอนไซโคลพีเดีย แต่กระนั้นผู้คนก็ยัง

ไม่บาดเจ็บล้มตายมากมายเท่ากับสงครามยุคปัจจุบัน ที่ใช้ระเบิดปรมาณูประหัตประหารกัน ทำให้คนล้มตายเป็นแสนเป็นล้าน เพราะอะไรเขาจึงทำสงคราม เพราะกิเลสตัณหานั่นเอง" ท่านพระครูพูดปลงๆ

"แล้วกิเลสตัณหาของมนุษย์ก็มากมายเสียเหลือเกิน มากถึงขนาดพระพุทธองค์ตรัสว่า ดีนะที่กิเลสตัณหาเป็นนามธรรม หากแม้นกิเลสตัณหาเป็นรูปธรรมแล้วละก็ จักรวาลก็แคบเกินไป พรหมโลกก็ต่ำเกินไป คือจักรวาลที่ว่ากว้างแสนกว้างก็ยังไม่พอที่จะบรรจุกิเลสตัณหา พรหมโลกที่ว่าสูง หากกิเลสตัณหาเป็นรูปธรรมก็จะล้นสูงขึ้นไปถึงพรหมโลก ทำให้พรหมโลกดูต่ำลงมา พระพุทธองค์จึงตรัสว่า **'นตฺถิ ตณฺหาสมา นที** - แม่น้ำเสมอด้วยตัณหาไม่มี' เพราะแม่น้ำยังมีวันเต็มฝั่ง แต่กิเลสตัณหาไม่มีวันเต็ม" พระภิกษุเปรียญ ๙ ก็พูดแบบปลงๆเช่นกัน

"นั่นสิครับ พระองค์ทรงยกพระเจ้ามันธาตุราช โอรสของพระเจ้าอุโบสถผู้เป็นบรรพบุรุษแห่งศากยวงศ์มาเป็นตัวอย่าง พระองค์ตรัสว่าพระเจ้ามันธาตุราชทรงเป็นมนุษย์ที่มีกิเลสตัณหาอย่างไร้ขอบเขต คือ ไม่มีคำว่าพอ แม้จะทรงมีรัตนะทั้ง ๗ คือ มีช้างแก้ว ม้าแก้ว ขุนพลแก้ว ขุนคลังแก้ว นางแก้ว จักรแก้ว และแก้วมณี ทรงมีแสนยานุภาพมาก พระองค์ได้ทำสงครามขยายอาณาจักรออกไปจนจดมหาสมุทรทั้ง ๔ เรียกว่าเป็นผู้ครองโลกเลยทีเดียว แต่กระนั้นพระองค์ก็ยังไม่พอพระทัย ทรงอยากมีแสนยานุภาพมากกว่านี้ จึงมีรับสั่งถามเสนาบดีว่า 'ที่ดีกว่านี้มีอีกไหม' เสนาบดีกราบทูลว่า ในเมืองมนุษย์ไม่มีอีกแล้ว สูงกว่าเมืองมนุษย์ก็ต้องสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกาซิพะย่ะค่ะ พระเจ้ามันธาตุราชทรงหมุนจักรแก้ว แล้วพระองค์ก็ทรงขึ้นไปอยู่บนสวรรค์ชั้นจาตุมหา

ราชิกาอันเป็นแดนที่ท้าวมหาราชทั้ง ๔ ปกครอง ท้าวมหาราชทั้ง ๔ เมื่อทรงทราบพระประสงค์ของพระเจ้ามันธาตุราชแล้ว ก็พร้อมใจกันยกสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกาให้ปกครอง พระเจ้ามันธาตุราชก็ดีพระทัย มีความสุขอยู่ชั่วระยะหนึ่งก็เกิดเบื่อ จึงมีรับสั่งถามเสนาบดีคนเดิมว่า'ดีกว่าสวรรค์ชั้นนี้มีอีกไหม' เสนาบดีกราบทูล'มีพะย่ะค่ะ ก็สวรรค์ชั้นดาวดึงส์นั่นไง' พระเจ้ามันธาตุราชทรงหมุนจักรแก้วอีกครั้ง ก็ได้ไปอยู่ที่สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ซึ่งมีท้าวสักกะปกครอง ท้าวสักกะเมื่อได้ทรงสนทนากับพระเจ้ามันธาตุราชและทราบความต้องการของพระองค์ ก็ทรงแบ่งสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ให้ปกครองครึ่งหนึ่ง พระเจ้ามันธาตุราชครองสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ไม่นานนักก็เริ่มอยากจะได้มากกว่านี้ คืออยากครองสวรรค์ชั้นดาวดึงส์แต่ผู้เดียว เมื่อต้องการเช่นนี้ก็จะต้องกำจัดท้าวสักกะ ก็คิดจะฆ่าท้าวสักกะ แต่มนุษย์ไม่สามารถฆ่าเทวดาได้เพราะเทวดาเขามีอายุทิพย์ เมื่อไม่สามารถฆ่าท้าวสักกะได้ พระองค์ก็กลัดกลุ้มพระทัยจนถึงกับประชวรและจะต้องสวรรคต ทีนี้มนุษย์จะตายบนสวรรค์ไม่ได้ พระองค์ก็เลยตกลงมาในโลกมนุษย์ หลวงพ่อทราบไหมครับว่าพระองค์ตกลงมาที่ไหน" ท่านพระครูถามหลวงพ่อวัดดอนเมือง

"ตกลงมาในสวนของพระองค์ แล้วก็ในสภาพใกล้จะตาย มหาดเล็กไปพบเข้าก็ถามไถ่ เมื่อได้ความว่าเคยเป็นพระราชาครองดินแดนแห่งนี้ ก็พาไปเฝ้าพระราชาซึ่งเป็นเชื้อสายของพระองค์ แต่ไม่มีใครรู้จักเพราะเวลาในโลกมนุษย์กับเวลาในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์แตกต่างกัน กล่าวคือ ร้อยปีของโลกมนุษย์เท่ากับหนึ่งวันหนึ่งคืนของสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ถ้าพระเจ้ามันธาตุราชไปอยู่สวรรค์ชั้นดาวดึงส์สองวัน ก็เท่ากับสองร้อยปีของโลกมนุษย์ เพราะฉะนั้นผู้ที่ครองเมืองขณะนั้นก็คงเป็นรุ่นเหลนของพระองค์" หลวงพ่อวัด

ดอนเมืองช่วยเล่าต่อ

"ครับ พระเจ้ามันธาตุราชก็เลยต้องสวรรคตพร้อมกับคร่ำครวญว่ายังไม่สมปรารถนา แต่หลวงพ่อเชื่อไหมครับ ถ้าพระองค์ได้ครองสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ไม่นานก็คงเบื่อ และอยากครองชั้นยามา ชั้นดุสิตไปเรื่อยๆ นี่แหละพระพุทธองค์จึงตรัสว่า 'นตฺถิ ตณฺหาสมา นที' คนที่ถูกกิเลสตัณหาครอบงำเขาจะตายแบบที่ยังไม่สมหวัง แล้วก็ต้องเวียนว่ายตายเกิดต่อไปอีก น่าสังเวชนะครับ" ท่านพระครูพูดแบบปลงสังเวช

"ท่านพระครู เมื่อกี้ที่เราคุยกันเรื่องปรมาณูนั้น ท่านพระครูพอจะตอบผมได้ไหมว่า ๑ ตัชชารีมีกี่อณู และกี่ปรมาณู" อยู่ๆ พระมหาทองยอดก็ตั้งคำถาม

"มี ๓๖ อณู และ ๑,๒๙๖ ปรมาณูครับ"

"ท่านทราบได้อย่างไร"

ก็เอา ๓๖ คูณกับ ๓๖ ซิครับ หรือถ้าท่านมหาอยากทราบว่า ๑ รถเรณูมีกี่ปรมาณู ก็เอา ๓๖ คูณ ๓๖ แล้วก็คูณอีก ๓๖ ก็จะได้ ๔๖,๖๕๖ ปรมาณู"

"โอ้โฮ ท่านเก่งจัง สมัยเรียนท่านคงเก่งคำนวณมากใช่ไหมครับ" พระมหาทองยอดพูดอย่างชื่นชม

"เปล่าหรอกครับ ผมใช้เครื่องคิดเลขคูณออกมาแล้วก็จำตัวเลขไว้ สมัยเรียนผมเกมาก สอบตกทุกวิชา ไม่ว่าจะเป็นวิชาคำนวณหรือไม่คำนวณ" สมภารวัดป่ามะม่วงตอบเสียงอ่อย

กท 14 มค 29

๓๗

ธัมเมกขสถูป

*ห*ลังอาหารเช้าวันรุ่งขึ้น พระมหาทองยอดเป็นมัคคุเทศก์พาคณะผู้แสวงบุญไปชมมหาวิทยาลัยนาลันทาที่อดีตเคยรุ่งเรือง แต่ปัจจุบันเหลือเพียงซากปรักหักพังไว้ให้ผู้พบเห็นเกิดธรรมสังเวช มัคคุเทศก์กิตติมศักดิ์สามารถบรรยายให้เห็นความยิ่งใหญ่ของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาแห่งแรกของโลก ทำให้ผู้ฟังนึกจินตนาการไปถึงความรุ่งโรจน์เรืองรองของนาลันทาในครั้งอดีต ผู้ออกแบบก่อสร้างจะต้องมีความรู้ในวิชาวิศวกรรมและสถาปัตยกรรมเป็นอย่างดี จึงสามารถสร้างตึกสูงถึง ๙ ชั้นได้ ขณะที่สมัยนั้นการสร้างอาคารสูงที่สุดคือ ๗ ชั้น เมื่อผู้ฟังและผู้บรรยายพากันเดินมาถึงบ่อน้ำ แม่ชีป่วนก็ถามขึ้นว่า

"ทำไมเขาต้องเอาเหล็กมาทำเป็นตาข่ายปิดปากบ่อไว้ด้วย หรือว่ากลัวคนจะตกลงไป" พระมหาทองยอดตอบว่า

"เมื่อก่อนไม่มีตาข่ายเหล็กปิด แต่ที่ต้องทำขึ้นในภายหลังเพราะมีสามีหัวใสคนหนึ่งฆ่าภรรยาแล้วเอาศพมาทิ้งในบ่อเพื่อตัวเองจะได้ค่าสินสอดเมื่อแต่งงานใหม่"

"ถึงขนาดนั้นเชียวหรือครับ" ท่านพระครูถามเพื่อความแน่ใจ

"ท่านคงคิดว่าไม่น่าเป็นไปได้ใช่ไหม เมื่อก่อนผมก็คิดอย่างเดียวกับท่าน แต่พออยู่ที่นี่นานๆเข้า สิ่งที่คิดว่าเป็นไปไม่ได้มันก็เป็นไปได้เกือบจะทุกเรื่อง"

"แล้วเจ้าผัวใจร้ายคนนั้นได้ค่าสินสอดใหม่ไหมคะ" สตรีที่จ้างฆ่าสามีถาม

"นอกจากไม่ได้แล้วยังถูกจับติดคุกอีกด้วย ตอนนี้ยังอยู่ในคุก แต่ก็ไม่แน่นะ ออกจากคุกอาจจะได้แต่งงานใหม่ก็ได้"

"ยังจะมีคนมาขออีกหรือคะ แล้วไม่กลัวจะถูกฆ่าหรือ" หล่อนยังไม่หายสงสัย

"กลัวน่ะคงกลัว แต่ที่กลัวมากกว่าคือกลัวไม่ได้แต่งงาน ผู้หญิงอินเดียเขาถือว่าเรื่องแต่งงานสำคัญมาก เพราะถ้าใครไม่ได้แต่งงาน เวลาตายศพจะไม่ได้รับการเผา จะถูกโยนทิ้งน้ำเป็นอาหารแก่ปูปลากาแร้ง แล้วก็จะไม่ได้ขึ้นสวรรค์อีกด้วย เพราะฉะนั้นเขาจึงขวนขวายที่จะแต่งงาน ส่วนแต่งแล้วจะเลิกกันก็ไม่เป็นไร เพราะถึงอย่างไรตอนตายศพก็จะได้รับการเผาและมีสิทธิ์ได้ขึ้นสวรรค์ด้วย" เจ้าอาวาสวัดนาลันทาอธิบาย

"แต่ฉันคงไม่อยากเกิดเป็นผู้หญิงอินเดียหรอกค่ะ เพราะต้องเสียค่าสินสอดไปขอผู้ชาย ดีไม่ดียังต้องเสี่ยงกับการถูกสามีฆ่าอีก" หล่อนเริ่มคิดถึงสามี อย่างน้อยเขาก็ดีกว่านายคนที่ฆ่าภรรยาเอาศพมาทิ้งในบ่อนี้

เดินชมมหาวิทยาลัยนาลันทาแล้ว มัคคุเทศก์กิตติมศักดิ์จึงพาคณะผู้แสวงบุญไปนมัสการสถูปที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์แด่พระสารีบุตร ซึ่งอยู่ในบริเวณมหาวิทยาลัยนาลันทา จากนั้นจึงพาไปนมัสการพระพุทธรูปองค์ดำ ระหว่างทางที่เดินจะต้องคอยหลบหลีก 'ทุ่นระเบิด' ที่บาบูและบาบีทั้งหลายมาถ่ายทิ้งไว้ นอกจากคอยเลี่ยง

ทุ่นระเบิดแล้วก็ยังต้องแหวกฝูงขอทาน ซึ่งมีทั้งคนแก่และลูกเด็กเล็กแดงที่พากันส่งเสียงร้องขอเงิน บ้างก็ตีกัน ทะเลาะกันทั้งที่ไม่มีผู้ใดให้ทานแม้แต่คนเดียว

"พระพุทธรูปองค์ดำเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ เป็นปูชนียวัตถุคู่มหาวิทยาลัยนาลันทามาช้านาน พวกญาติโยมที่มาจากประเทศไทยหลายคนเล่าว่ามาอธิษฐานจิตกับพระพุทธรูปองค์ดำขอให้กลับไปร่ำรวย ทำมาค้าขึ้น แล้วจะมาแสวงบุญในแดนพุทธภูมิอีก พอกลับไปก็ร่ำรวยจริงๆ จึงมาอธิษฐานอีกว่า ขอให้รวยยิ่งกว่าเก่า บางคนมาสามปีสี่ปีติดๆกัน บอกว่าพอคิดว่าจะหยุดสักปี ปรากฏว่าชักจะแย่ลงเลยคิดถึงพระพุทธรูปองค์ดำ ต้องมาอธิษฐานขอพรอีก ญาติโยมฟังอาตมาพูดแล้วจะลองอธิษฐานดูบ้างก็ได้" ท่านแนะนำ บรรดาญาติโยมจึงพากันอธิษฐานขอให้ร่ำให้รวย โยมเส็งไม่ได้อธิษฐานให้ร่ำรวย แต่ขอให้ได้ดวงตาเห็นธรรมในชาตินี้ เขาตั้งใจแน่วแน่ว่าเมื่อกลับเมืองไทยจะไปเข้ากรรมฐานที่วัดป่ามะม่วง การมาแสวงบุญในครั้งนี้เขารู้ซึ้งถึงคุณค่าของพระพุทธศาสนา ออกเสียใจนิดๆที่ปล่อยเวลาให้ล่วงเลยมาจนเข้าปัจฉิมวัย จึงได้คิดที่จะปฏิบัติธรรมเจริญพระกรรมฐาน โชคยังดีที่ไม่ตายเสียก่อน ไม่เช่นนั้นคงหมดโอกาสพบของดีที่พระพุทธองค์ทรงฝากไว้ให้แก่โลก แม้จะเป็นการคิดในใจ ทว่าท่านพระครูก็'รู้' ท่านพูดกับบุรุษวัยเจ็ดสิบว่า

"อาตมามั่นใจว่าคำอธิษฐานของโยมจะต้องสัมฤทธิ์ผล โยมไม่ต้องไปเสียใจ เชื่ออาตมาเถอะ"

"ครับ ผมจะเชื่อหลวงพ่อ" สามีโยมผ่องใสพูดด้วยเลื่อมใสศรัทธาในท่านพระครูยิ่งนัก

"ท่านมหา ทำไมพระนาสิกและนิ้วพระหัตถ์ของพระพุทธ

รูปองค์ดำจึงบิ่นเล่าครับ” หลวงพ่อวัดดอนเมืองถามพระมหาทองยอด เมื่อเห็นพระพุทธรูปองค์ดำอยู่ในสภาพไม่สมบูรณ์

“เพราะกองทัพมุสลิมเตอร์กพยายามจะทำลาย ทั้งทุบ ทั้งเผา แต่ก็ไม่อาจทำลายได้ เพียงแต่เสียหายเล็กน้อย คนก็เลยเชื่อว่าท่านเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ จึงพากันมาอธิษฐานจิต และขอพรจากท่านอย่างที่ผมพูดไปเมื่อตะกี้ แต่นั่นก็มิได้หมายความว่าผมสนับสนุนให้ชาวพุทธเชื่อในเรื่องความขลังหรือความศักดิ์สิทธิ์นะครับ เพียงแต่ผมยกตัวอย่างคนที่เขามานมัสการท่าน พระพุทธศาสนาไม่ได้สอนให้เชื่ออย่างงมงายในสิ่งศักดิ์สิทธิ์เทวฤทธิ์ปาฏิหาริย์แต่อย่างใด คือเชื่อได้แต่อย่าถึงกับงมงาย เพราะสิ่งเหล่านี้ไม่สามารถนำเราไปสู่ความพ้นทุกข์ได้” พระมหาทองยอดอธิบายเพื่อมิให้ชาวพุทธตกจากพระศาสนาเพราะไปหลงงมงายในสิ่งที่มิใช่สาระ

ชมมหาวิทยาลัยแล้ว สมภารวัดไทยนาลันทาก็นำคณะผู้แสวงบุญไปชมพิพิธภัณฑ์ซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้ามกับมหาวิทยาลัย บาบูตัวน้อยๆวิ่งกรูกันเข้ามาขายของที่ระลึก เป็นพระพุทธรูปบ้าง ภาพถ่ายมหาวิทยาลัยนาลันทาบ้าง ภาพถ่ายเขาคิชฌกูฏบ้าง บอกราคาไว้ตั้งแต่ร้อยรูปีแล้วลดหลั่นกันลงมาตามการต่อรองของผู้ซื้อ เถ้าแก่เส็งอยากได้พระพุทธรูปไว้บูชา เห็นว่าราคาร้อยรูปีก็ยังถูกกว่าเช่าที่เมืองไทย จึงเช่ามาสามองค์เพื่อฝากญาติมิตรด้วย เขาจ่ายเงินไปสามร้อยรูปีด้วยความเต็มอกเต็มใจ เมื่อจะเข้าไปในพิพิธภัณฑ์ไม่สามารถนำพระพุทธรูปเข้าไปได้ จึงต้องฝากไว้กับยามเฝ้าประตู

ออกจากพิพิธภัณฑ์ ทุกคนพากันมาขึ้นรถเพื่อจะกลับไปรับประทานอาหารที่วัดไทยนาลันทา ก่อนที่จะออกเดินทางไปยังเมืองพาราณสี แต่ละคนนำสินค้าที่ซื้อไว้มาอวดกัน สตรีที่จ้างฆ่าสามีนำพระพุทธรูปที่เช่ามาองค์หนึ่งคุยอวดว่าเด็กคนขายบอกราคา

หนึ่งร้อยรูปี แต่หล่อนสามารถต่อรองให้เหลือสามสิบรูปี บางคนเช่ามาในราคาหกสิบรูปี ห้าสิบรูปี หล่อนจึงได้เป็นอันดับหนึ่งในการต่อรอง เถ้าแก่เส็งไม่ได้นำของมาอวด เพราะเขาจ่ายไปในราคาองค์ละร้อยรูปีเต็มๆ หากก็มิได้นึกเสียดาย คิดว่าเช่าพระพุทธรูปจากแดนพุทธภูมิไปบูชาก็เป็นบุญโขแล้ว ส่วนคนขายแม้จะโก่งราคาก็ถือว่าช่วยสงเคราะห์เขา ในเมื่อไม่สามารถให้ทานตรงๆได้ ก็ให้ด้วยวิธีนี้ จึงมีแต่บุญกับบุญ

รถบัสนำคณะผู้แสวงบุญมาจอดที่หน้าวัดเมื่อเวลา ๑๐.๔๐ น. ยังมีเวลาที่จะไปชมหอสมุดของนวนาลันทามหาวิหาร พระมหาทองยอดจึงพาไปชมหอสมุดซึ่งอยู่หน้าวัด เป็นหอสมุดขนาดเล็กเพราะถูกจำกัดด้วยเนื้อที่ ภายในหอสมุดมีหนังสือเก่ามากมายวางอยู่บนชั้น มีทั้งภาษาอังกฤษ ภาษาฮินดี ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต และภาษาไทย มัคคุเทศก์กิตติมศักดิ์บรรยายว่า

"หอสมุดแห่งนี้เป็นที่เก็บหนังสือที่หลงเหลือจากการเผาทำลาย แต่ปัจจุบันหนังสือเหล่านี้ถูกพวกเสมียนที่ทำหน้าที่เฝ้าหอสมุดแอบขโมยเนื้อในไปขายให้ฝรั่ง เหลือไว้แต่ปก หนังสือเก่าแก่ซึ่งหาค่าบ่มิได้ก็เลยมีอันต้องสูญหายไป ไม่รู้จะจับมือใครดม เพราะคนเฝ้าก็ล้มหายตายจากไปหลายชั่วคนแล้ว"

"น่าเสียดายนะครับที่หลักฐานสำคัญทางพระพุทธศาสนาต้องมาถูกทำลาย ที่ไม่ถูกทำลายก็อุตส่าห์มีคนขโมยไปขาย" ท่านพระครูพูดอย่างนึกเสียดายมรดกอันมีค่าของมนุษยชาติ

"แต่สสารไม่หายไปจากโลกหรอกนะครับท่าน เพียงแต่เราไม่รู้ว่าตกไปอยู่ในมือใคร ประเทศอะไร" สมภารวัดไทยนาลันทาพูดความจริงที่ไม่ต้องพิสูจน์

"ครับ ผมก็พยายามทำใจ ทุกสิ่งทุกอย่างตกอยู่ภายใต้

กฎพระไตรลักษณ์ คือไม่เที่ยง คงสภาพเดิมไม่ได้ แล้วก็ปราศจากตัวตนที่เที่ยงแท้ จึงมีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วก็ดับไป มหาวิทยาลัยนาลันทาที่เคยรุ่งโรจน์ในอดีต มาบัดนี้ก็เหลือแต่ซากปรักหักพัง อาณาจักรศรีวิชัยที่เคยมีพระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรือง บัดนี้ก็กลายเป็นประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย และดินแดนแถบจังหวัดนครศรีธรรมราชของไทย หลักฐานที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาแห่งอาณาจักรศรีวิชัยก็คือพระพุทธรูปบุโรพุทโธ ที่ประเทศอินโดนีเซีย”

ก่อนออกเดินทางไปพาราณสี มีพิธีทอดผ้าป่าที่วัดไทยนาลันทาเพื่อสมทบทุนการศึกษาพระภิกษุที่มาเล่าเรียนศึกษาพระพุทธศาสนาในแดนพุทธภูมิ หลังจากนั้นคณะผู้แสวงบุญจึงนมัสการลาเจ้าอาวาสวัดไทยนาลันทาแล้วพากันขึ้นรถซึ่งล้อเคลื่อนเวลาสิบสามนาฬิกาตรง น่าแปลกตรงที่ทุกรูปนามที่นั่งมาในรถเกิดง่วงเหงาหาวนอนผิดปกติ การบรรยายมีอันระงับไปเพราะทั้งผู้บรรยายทั้งผู้ฟังพากันหลับตั้งแต่รถแล่นยังไม่ถึงสองกิโลเมตร สมภารวัดป่ามะม่วงรู้สึกถึงความไม่ปกติในครั้งนี้ จึงไหว้วาน‘เห็นหนอ’ช่วยตรวจสอบ ‘เห็นหนอ’รายงานว่า แม่ชีวัดไทยนาลันทาต้องการแสดงฝีมือการปรุงอาหาร จึงใส่ผงชูรสมากกว่าปกติ เหตุการณ์ไม่ปกติจึงเกิดขึ้น รู้ว่าอะไรเป็นอะไรแล้วท่านก็‘จำวัด’ เพราะหนังตาหนักจนฝืนไม่ไหว เป็นอันว่าทั้งสมณะและคฤหัสถ์ถูก ‘เสน่ห์ปลายจวัก’ ของแม่ชีวัดไทยนาลันทามาเย้ายวนชวนให้หลับไหลไร้สติกันทั้งคันรถ โชคดีที่คนขับและเด็กรถไม่ได้รับประทานด้วย มิฉะนั้นการเดินทางจะต้องถูกระงับเพราะหลับกันหมด

คนขับมองจากกระจกที่อยู่เหนือศีรษะของเขา เห็นคนในรถพากันหลับหมดรวมทั้งพระคุณเจ้าที่เป็นมัคคุเทศก์ จึงพูดกับเด็ก

รถว่า

"ทำไมผู้โดยสารหลับกันหมด ทุกวันไม่เห็นเป็นอย่างนี้"

"สงสัยคงจะเหนื่อย ให้พวกเขาได้พักผ่อนบ้าง จะได้มีแรงเดินทางต่อไป ว่าแต่ถนนขรุขระออกอย่างนี้ พวกเขาจะหลับได้สักกี่นาทีกัน" เด็กรถพูดด้วยความเป็นห่วง แต่การกลับไม่เป็นดังที่เด็กรถห่วง เพราะแม้ถนนจะขรุขระเป็นหลุมเป็นบ่อ แต่ผู้โดยสารยังหลับสนิทราวกับถูกวางยา

นาลันทากับพาราณสีห่างกันไม่ถึงสองร้อยกิโลเมตร หากเป็นเมืองไทยก็ใช้เวลาไม่เกินสองชั่วโมง แต่เมื่อเป็นประเทศอินเดียที่กฎหมายจราจรกำหนดให้ขับรถได้ไม่เกิน ๖๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมงจึงต้องใช้เวลามากกว่า แม้กฎหมายจะกำหนดไว้เช่นนั้น ทว่าในทางปฏิบัติ ปรากฏว่าขับอยู่ระหว่าง ๓๐-๔๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมงด้วยเหตุผลที่ว่าถนนไม่ดีหนึ่ง และรถรามากจนทำให้การจราจรติดขัดและล่าช้าหนึ่ง ปัจจัยสองประการนี้จึงไปสนับสนุนให้ผู้โดยสารหลับได้สนิทเนิ่นนานยิ่งขึ้น

สี่ชั่วโมงให้หลัง รถบัสก็มาจอดนิ่งอยู่ในวัดไทยสารนาถ กระนั้นก็ยังไม่มีผู้โดยสารคนใดตื่นขึ้นมารับรู้ เด็กรถจึงต้องเดินเข้ามาปลุกพระเจริญ และพูดเป็นภาษาไทยว่า "ภันเต ถึงแล้วครับ"

พระมัคคุเทศก์จำต้องตื่นทั้งที่ยังไม่อยากตื่น ท่านกรอกเสียงลงไปในไมโครโฟนว่า "นิมนต์พระคุณเจ้าตื่นได้แล้วครับ ญาติโยมทั้งหลาย บัดนี้เรามาถึงวัดไทยสารนาถ เมืองพาราณสีแล้ว เข้าที่พักล้างหน้าล้างตาเดี๋ยวเราจะไปสวดพระพุทธมนต์ธัมมจักกัปปวัตตนสูตรกันที่ธัมเมกขสถูป ตื่นครับตื่น"

ทั้งพระและคฤหัสถ์ลืมตาตื่นอย่างยากเย็นยกเว้นท่านพระครู เพราะท่านได้ฝึกจิตไว้ดีแล้ว หลวงพ่อวัดดอนเมืองพูดขึ้นด้วย

เสียงอู้อี้ว่า

"ทำไมถึงง่วงอย่างนี้ เกิดอะไรขึ้นหรือครับท่านพระครู" ประโยคหลังท่านถามเจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วงซึ่งนั่งติดกัน

"พวกเราถูกแม่ชีวัดไทยนาลันทาวางยาน่ะครับหลวงพ่อ"

"หมายความว่าอย่างไร"

"หมายความว่าพวกเราถูกแม่ชีวัดไทยนาลันทาวางยาครับ" ท่านพระครูตอบเหมือนเดิม

"วางยาอะไร เขาจะทำเช่นนั้นเพื่อประโยชน์อันใด" หลวงพ่อวัดดอนเมืองถามสองข้อในคราวเดียว

"วางยาผงชูรสครับ เขาคงอยากให้พวกเราได้พักผ่อน"

"ผมยังไม่เข้าใจอยู่ดี ท่านช่วยอธิบายหน่อย"

"คือเขาอยากให้พวกเราประทับใจในฝีมือการปรุงอาหารของเขาน่ะครับ เลยโกยใส่ผงชูรสจนเกินพิกัด พวกเราก็เลยหลับใหลไม่สมประดี ถ้าเขาใส่มากกว่านี้อีกนิดเดียว รับรองพวกเราหลับไม่ตื่นแน่" ท่านพระครูอธิบาย พอดีทุกคนลงจากรถกันหมดแล้ว ท่านกับหลวงพ่อวัดดอนเมืองจึงลงเป็นลำดับสุดท้าย

เมื่อพระกับคฤหัสถ์มาขึ้นรถพร้อมกันอีกครั้ง พระมัคคุเทศก์ก็บอกให้ออกรถ สามนาทีต่อมาก็มาจอดหน้าธัมเมกขสถูป ผู้นำทัวร์บอกจำนวนผู้เข้าชมกับคนขายตั๋ว แล้วให้คณะผู้แสวงบุญเดินตามพระมัคคุเทศก์เข้าไปก่อน ส่วนตัวเธอจะตามไปหลังจากจ่ายเงินค่าเข้าชมและรับตั๋วตามจำนวนคนแล้ว พระเจริญอาราธนาพระครูเจริญให้นำสวดพระธัมมจักกัปปวัตตนสูตรที่หน้าธัมเมกขสถูปอันเป็นพระเจดีย์ที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์การได้ดวงตาเห็นธรรมของพระอัญญาโกณฑัญญะ พระภิกษุองค์แรกในพระศาสนาของพระโคตมพุทธเจ้า

เจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วงเป็นผู้เดียวที่สวดพระธรรมจักรได้โดยไม่ต้องดูหนังสือ ทั้งนี้ทั้งนั้นเพราะท่านได้รับคำแนะนำจากพระผู้ใหญ่รูปหนึ่งว่า หากต้องการให้วัดอุดมด้วยธรรมสมบัติและวัตถุสมบัติก็ให้สวดพระธรรมจักรให้ครบหนึ่งพันจบ ท่านก็ทำตามโดยเริ่มสวดมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๙ มาครบพันจบเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๖ แล้ววัดของท่านก็อุดมด้วยธรรมสมบัติและวัตถุสมบัติจริงดังที่พระผู้ใหญ่รูปนั้นแนะนำ

เถ้าแก่เส็งสวดพระธรรมจักรด้วยความตั้งใจ แม้ไม่เข้าใจในถ้อยคำที่สวดหากก็รู้สึกซาบซึ้งอย่างบอกไม่ถูก โดยเฉพาะข้อความที่ว่า **"ภิกฺขเว ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ ญาณํ อุทปาทิ ปญฺญา อุทปาทิ วิชฺชา อุทปาทิ อาโลโก อุทปาทิ"** ซึ่งต้องสวดซ้ำๆอย่างนี้ถึงสิบสองครั้ง และเมื่อสวดจบลง เขาก็เกิดความปีติซาบซึ้งอย่างบอกไม่ถูก **เห็นการเกิดดับของสังขารธรรมทั้งหลายว่ามีเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วก็ดับไปเป็นธรรมดา ไม่ควรที่จะไปยึดมั่นถือมั่น** จิตก็เป็นอิสระปลอดโปร่งอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน เขา 'รู้' ได้ในทันทีว่ามาได้ของดีในแดนพุทธภูมิแล้ว ความรู้สึกแรกที่เกิดขึ้นคือรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณพระผู้ทรงมหากรุณาต่อสัตว์โลก เขาเชื่อมั่นในพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ ชนิดที่แม้จะถูกนำไปฆ่าให้ตายก็จะไม่เสื่อมคลายจากความเชื่อมั่นนี้

ท่านพระครูเป็นผู้เดียวที่ 'รู้' ด้วยญาณว่าบุรุษวัยเจ็ดสิบได้ 'ธรรมจักษุ' แล้ว ด้วยบารมีที่สั่งสมมาแต่อดีตชาติหนึ่ง ด้วยแรงอธิษฐานไว้กับพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์แห่งมหาวิทยาลัยนาลันทาหนึ่ง และตลอดชีวิตในชาตินี้เขาประกอบแต่กุศลกรรมหนึ่ง ด้วยเหตุปัจจัยสามอย่างนี้ เขาจึงสามารถละสังโยชน์เบื้องต่ำสามข้อแรกได้ คือ

สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา และสีลัพพตปรามาส เขาจะเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏอีกไม่เกินเจ็ดชาติ ก็จะถึงที่สุดแห่งทุกข์ได้ นับเป็นโชคอันดีเป็นลาภอันประเสริฐที่เขาได้เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธ-ศาสนา ชีวิตของเขาไม่เป็นหมันแล้ว

เมื่อคณะผู้แสวงบุญสาธยายพระพุทธมนต์จบลง ท่านพระครูได้รับอาราธนาจากพระมัคคุเทศก์ให้แสดงธรรม ขณะนั้นพระอาทิตย์กำลังจะลับขอบฟ้าทางเบื้องทิศตะวันตก สรรพสิ่งเงียบสงบเหมือนจะสอดรับกับบรรยากาศแห่งการเห็นธรรมของบุรุษวัยเจ็ดสิบ ณ บัดนี้ จิตของทุกคนสงบนิ่ง เป็นความสงบที่มีความผ่องใสแช่มชื่นในภายในและพร้อมที่จะรับธรรมะ

“พระคุณเจ้าที่เคารพ และญาติโยมที่รักทุกท่าน ผม/อาตมาขออนุโมทนากับทุกท่านที่ได้มาถึงสังเวชนียสถานอันเป็นที่ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนา เรียกเป็นทางการว่า *ธัมมจักกัปป-วัตตนสถาน* เพราะพระพุทธองค์ทรงแสดงธัมมจักกัปปวัตตนสูตรโปรดปัญจวัคคีย์ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี ซึ่งปัจจุบันเรียกสถานที่แห่งนี้ว่าสารนาถ เจดีย์ที่อยู่เบื้องหน้าพวกเรามีชื่อว่าธัมเมกขสถูป สถูปก็คือเจดีย์ ส่วนธัมเมกข มาจากคำว่า *ธมฺม* ซึ่งแปลว่าธรรม หรือธรรมะ กับคำว่า *อิกฺข* ซึ่งแปลว่าเห็น เพราะเป็นสถูปหรือเจดีย์ที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งการเห็นธรรมของท่านอัญญาโกณฑัญญะ ผม/อาตมามีความยินดีที่พวกเราได้มาถึงที่นี้ด้วยอำนาจบุญกุศล เว้นจากบุญกุศลเสียแล้ว ท่านจะมาถึงสถานที่แห่งนี้ไม่ได้เลย อาตมาขออนุโมทนาในบุญกุศลของญาติโยมโดยเฉพาะโยมคนหนึ่งในคณะของพวกเรา ที่มาได้ของดีในที่แห่งนี้

ที่ว่าได้ของดีคือได้ธรรมจักษุเหมือนที่ท่านโกณฑัญญะได้เมื่อวันเพ็ญเดือนอาสาฬหะ ก่อนพุทธศักราช ๔๕ ปี ซึ่งนับถึงบัดนี้ก็เป็นเวลา ๒๕๗๓ ปีแล้ว อาตมาขออนุโมทนา” แม้ท่านพระครูจะมิได้บอกว่าโยมที่ได้ของดีนั้นเป็นใคร ทว่าทุกรูป/คนก็คิดตรงกันว่าจะต้องเป็นโยมเส็ง ใจบุญ

๓๘

คงความหาญที่

เจ้าอาวาสวัดไทยสารนาถชื่อพระครูสรวิชัย เป็นคนอินเดียโดยกำเนิด ได้เข้ามาบวชในพระบวรพุทธศาสนาที่วัดมหาธาตุ อยู่ช่วยงานพระศาสนาจนได้รับแต่งตั้งให้เป็นพระครู และกลับมาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแดนพุทธภูมิ อันเป็นดินแดนที่พระพุทธศาสนาอุบัติขึ้นในโลกด้วย และเป็นดินแดนอันเป็นบ้านเกิดเมืองนอนของท่านด้วย ท่านได้ตั้งโรงเรียนพระพุทธศาสนาขึ้นที่วัดไทยสารนาถ มีเด็กนักเรียนที่เป็น'ชาวพุทธใหม่'อยู่ในความดูแลถึงสามร้อยคน เนื่องจากอยู่เมืองไทยมากว่าสิบปี ท่านจึงอ่าน พูด เขียนภาษาไทยได้เหมือนคนไทยทั่วไป คุณสมบัติพิเศษของพระครูสรวิชัยคือ ท่านมีปฏิสันถารคารวตา แปลว่า ความเคารพในปฏิสันถาร ท่านจึงต้อนรับขับสู้อาคันตุกะทุกชาติเชื้อด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใสและเป็นกันเอง

คืนนั้น คณะผู้แสวงบุญทำพิธีทอดผ้าป่า ณ วัดไทยสารนาถ พระครูเจริญได้บริจาคปัจจัยสมทบทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนที่เป็นชาวพุทธใหม่ด้วย เมื่อพิธีทอดผ้าป่าเสร็จสิ้นลง ทั้งพระและคฤหัสถ์ก็แยกย้ายกันไปพักผ่อน คงมีแต่เจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วงเท่านั้นที่ยังนั่งสนทนาธรรมกับพระครูสรวิชัยอยู่จนสองยาม จึงเข้า

ห้องสวดมนต์ภาวนาแล้วจำวัด

เวลาตีห้าครึ่ง พระมัคคุเทศก์นำคณะผู้แสวงบุญออกจากวัดไทยสารนาถไปยังแม่น้ำคงคาเพื่อดูพิธีเผาศพของคนฮินดู ที่ต้องไปตั้งแต่เช้าตรู่เพราะจะได้ไม่เบียดเสียดกับคนฮินดูที่พากันมาอาบน้ำในแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ คนอินเดียเกือบทั้งประเทศนับถือศาสนาพราหมณ์-ฮินดู จึงเรียกสั้นๆว่าคนฮินดู พวกเขามีความเชื่อในเทพหรือเทวดาว่าสามารถดลบันดาลความสุขความทุกข์ให้แก่มนุษย์ได้ แม้พระพุทธศาสนาจะเกิดขึ้นในประเทศอินเดีย แต่ก็ใช่ว่าคนอินเดียจะยอมรับนับถือพระพุทธศาสนากันทั้งหมด เพราะความที่พวกเขายึดมั่นในศาสนาดั้งเดิมของตนนี่เองที่เป็นเหตุให้พระพุทธศาสนาต้องสูญสิ้นไปจากแดนพุทธภูมิในปี พ.ศ.๑๗๐๐ และไปเจริญรุ่งเรืองในศรีลังกา ไทย พม่า จีน เวียดนาม เป็นต้น แดนพุทธภูมิซึ่งเป็นแดนเทวดามาตั้งแต่ก่อนพุทธกาล ก็ยังคงเป็นแดนเทวดาอยู่จนปัจจุบัน เพราะคนฮินดูจะเชื่อเทวดามากกว่าเชื่อมนุษย์ด้วยกัน แท้จริงแล้วพระพุทธเจ้าทรงสอนว่ามนุษย์ที่ฝึกตนดีแล้วย่อมประเสริฐกว่าเทวดา มาร พรหมทั้งหลาย แม้คนฮินดูจะไม่เชื่อคำทรงสอนของพระองค์ก็มิได้ทำให้คำสอนอันเป็นสัจธรรมลดความสำคัญลงไปแต่อย่างใด

ผู้นำทัวร์ได้เช่าเรือนำผู้แสวงบุญล่องแม่น้ำคงคา ซึ่งเมื่ออยู่กลางแม่น้ำแล้วมองมายังฝั่ง ก็จะเห็นภาพชีวิตของคนฮินดูที่พากันมาอาบ ดื่ม ถ่ายปัสสาวะ อุจจาระ ลงในแม่น้ำ บ้างก็นำผ้ามาซักเรียกว่าอาศัยประโยชน์จากแม่น้ำให้มากที่สุด ขณะเดียวกันก็มีการเผาศพแล้วนำร่างที่เผาหมดบ้างไม่หมดบ้างโยนลงในแม่น้ำคงคา สตรีที่นุ่งส่าหรี เมื่อผ้าถูกน้ำก็เปียกแนบตัว ครั้นหล่อนก้มลงวักน้ำล้างหน้าและบ้วนปากก็จะรู้ว่าหล่อนกำลังถ่ายปัสสาวะอยู่ด้วย เพราะส่าหรีบางจนมองเห็นสายน้ำที่ไหลจากตัวหล่อนลงสู่แม่น้ำ ส่วนภาพ

ที่ทำให้คณะผู้ปฏิบัติธรรมเห็นแล้วจิตใจหดหู่ก็คือ ภาพคนที่นอนรอความตายอยู่บนฝั่งแม่น้ำ คนที่บ้านอยู่ไกลเกรงว่าเมื่อตายจะนำศพมาที่แม่น้ำไม่ทัน ก็จะมาเช่าโรงแรมริมแม่น้ำอยู่เพื่อนอนรอวันตาย จ่ายเงินค่าฟืนสำหรับเผาไว้เสร็จสรรพ บางคนถ้าญาติไม่มา พวกที่รับจ้างเผาก็จะเผาพอเป็นพิธีแล้วโยนศพลงน้ำ ฟืนที่เหลือจะได้นำไปขายให้รายอื่นต่อไป

เมื่อขึ้นจากแม่น้ำคงค่า ก็พบนักบวชเปลือยกลุ่มหนึ่งซึ่งพระมัคคุเทศก์อธิบายว่า เป็นพวกศาสนาเชน นิกายทิคัมพร คือ พวกนุ่งลมห่มฟ้า ศาสนาเชนมีนิกายใหญ่สองนิกาย คือ นิกายทิคัมพร นิกายนี้ไม่นุ่งผ้า ถือว่าสละแล้วทุกอย่าง ไม่มีกิเลส แม้เสื้อผ้าก็ไม่ต้องนุ่ง อีกนิกายหนึ่งคือเศวตัมพร พวกนี้นุ่งขาวห่มขาว ท่านพระครูเห็นด้วย 'เห็นหนอ' ว่านักบวชเปลือยเหล่านี้มิได้หมดกิเลสจริง เพราะใจยังยึดติดถือมั่น พวกเขาไม่นุ่งผ้าแต่กลับใส่นาฬิกาเลี่ยมทอง ถือกาน้ำอย่างดีที่พวกลูกศิษย์ซึ่งเป็นคนมีเงินสรรหามาถวาย จึงดูขัดกับหลักคำสอนตรงที่ไม่ได้ละกิเลสจริง

"มีพระคุณเจ้าหรือโยมผู้ชายต้องการถ่ายรูปกับพระอรหันต์เชนหรือเปล่าครับ" พระมัคคุเทศก์ถาม

"ผู้หญิงถ่ายด้วยไม่ได้หรือคะ" สตรีที่จ้างฆ่าสามีถาม หากได้หล่อนจะถ่ายไปให้สามีดูเล่นเป็นขวัญตา

"ไม่ได้ ท่านไม่ยอมถ่ายด้วย" พระมัคคุเทศก์ตอบ ท่านพระครูคิดว่าน่าจะถ่ายภาพกับนักบวชชีเปลือยไว้ เพื่อเป็นอุปกรณ์การสอน จึงแสดงความจำนงว่าท่านต้องการถ่ายภาพด้วย และเพื่อมิให้เป็นการเก้อเขินจนเกินไป ท่านจึงหยิบแว่นกันแดดในย่ามมาใส่ ผลปรากฏว่าพระภิกษุทุกรูปและโยมผู้ชายทุกคนตกลงใจถ่ายภาพร่วมกับนักบวชชีเปลือยกลุ่มนี้ เมื่อถ่ายเสร็จ พวกลูกศิษย์ที่มาด้วย

ก็บอกว่า ตัวเขาขอเก็บค่าถ่ายรูปกับอาจารย์ของเขาคนละยี่สิบรูปี

จากแม่น้ำคงคา พระมัคคุเทศก์นำคณะผู้แสวงบุญไปยังสิทธารถมหาวิหาร ในมหาวิทยาลัยพาราณสี ซึ่งมีชื่อเป็นทางการว่า Benares Hindu University แปลว่า มหาวิทยาลัยฮินดูแห่งเมืองพาราณสี สิทธารถมหาวิหารคือหอพักที่พระนักศึกษาจากประเทศไทยมาพักขณะที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ สาเหตุที่พระมัคคุเทศก์นำคณะผู้แสวงบุญมาเยี่ยมพระนักศึกษาก็เพื่อจะให้มาทอดผ้าป่าสมทบทุนการศึกษา ท่านพระครูบริจาคมากพอๆ กับเถ้าแก่เส็งเพราะท่านเรียนมาน้อยเกเรมามาก จึงต้องการสนับสนุนให้พระเณรได้เล่าเรียนศึกษามากๆ จะได้นำความรู้มาพัฒนาประเทศชาติและศาสนาต่อไปในอนาคต นอกจากถวายทุนการศึกษาแล้วเจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วงยังถวายพระพุทธรูปหน้าตักกว้าง ๕ นิ้ว ที่ท่านอัญเชิญข้ามน้ำข้ามทะเลมาจากประเทศไทย เพื่อถวายเป็นพุทธานุสสติแด่พระนักศึกษา จะได้ไม่ลืมสวดมนต์ภาวนาอันเป็นหน้าที่สำคัญของนักบวชในพระพุทธศาสนา พระภิกษุที่เป็นหัวหน้าเล่าประวัติความเป็นมาของสิทธารถมหาวิหารว่า เมื่อก่อนเป็นบ้านพักของศาสตราจารย์ที่สอนมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ต่อมาลูกสาวของศาสตราจารย์ผูกคอตาย เมื่อศาสตราจารย์เกษียณอายุราชการอาจารย์คนอื่นที่เข้ามาอยู่มีอันต้องถูกผีลูกสาวศาสตราจารย์หลอกหลอนเป็นนิตย์จนอยู่ไม่ได้ ในที่สุดทางมหาวิทยาลัยจึงปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทำเป็นหอพักนักศึกษา แต่พวกนักศึกษาก็อยู่ไม่ได้อีกเพราะถูกผีหลอก จึงปล่อยเป็นหอร้าง เมื่อมีพระนักศึกษาจากประเทศไทยมาเรียนและไม่สะดวกที่จะเช่าบ้านอยู่ข้างนอก จึงพากันมาอยู่ที่นี่ และได้ทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ลูกสาวศาสตราจารย์ นับแต่นั้นมาก็ไม่ปรากฏว่าหล่อนมารบกวนพระสงฆ์องค์เจ้าแต่อย่างใด หอพักร้าง

กท 14 มก 29

จึงกลายเป็นที่พักอาศัยของพระนักศึกษา ซึ่งได้พร้อมใจกันตั้งชื่อให้ว่าสิทธารถมหาวิหาร

จากนั้นคณะผู้แสวงบุญกลับมาฉันและรับประทานอาหารเช้าที่วัดไทยสารนาถ ผู้นำทัวร์จัดเตรียมอาหารกลางวันไปด้วย เวลาแปดนาฬิกาสามสิบนาทีก็ออกเดินทาง จุดหมายปลายทางคือ เมืองกุสินารา สถานที่ดับขันธปรินิพพานที่มีชื่อเรียกเป็นทางการว่า **ปรินิพพุตสถาน** จากสารนาถต้องเดินทางผ่านเมืองโครักขปูร์ เป็นระยะทาง ๑๘๐ กิโลเมตร จากโครักขปูร์ไปกุสินาราอีก ๕๓ กิโลเมตร รวม ๒๓๓ กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๘-๑๐ ชั่วโมง ขึ้นอยู่กับถนนหนทางและความแออัดของการจราจร ระหว่างที่อยู่ในรถพระมัคคุเทศก์ได้อาราธนาท่านพระครูบรรยายเรื่องกฎแห่งกรรมให้ญาติโยมฟัง เมื่อรับไมโครโฟนจากพระมัคคุเทศก์ที่ชื่อและฉายาเหมือนกับท่านแล้วจึงถามคนฟังว่า “ญาติโยมอยากฟังกฎแห่งกรรมของใครล่ะ ของอาตมาหรือของญาติโยม”

“ของหลวงพ่อครับ”

“ของหลวงพ่อค่ะ” ญาติโยมชายหญิงตอบพร้อมกัน

“ถ้าของอาตมาเล่าสามวันก็ไม่จบ เพราะกรรมมากเหลือเกิน เอาเป็นว่า อาตมาจะเล่าเฉพาะตอนที่อาตมาประทับใจเป็นพิเศษก็แล้วกัน” แล้วท่านจึงเล่า ‘วีรกรรม’ ที่ท่านทำสมัยเป็นเด็กชายไว้ผมเปีย ทว่ามีถึง ๔ เปีย คือ หน้า หลัง และด้านข้างอีกสอง จึงถูกพ่อแม่พี่ป้าน้าอาตลอดจนเพื่อนฝูงเปลี่ยนชื่อเล่นจาก‘เปีย’มาเป็น ‘แกละ’ ตัดแกละไปนานแล้ว พวกเขาก็ยังพากันเรียกแกละอยู่อย่างนั้น ต่อเมื่อไปเรียนหนังสือที่บางกอก ชื่อแกละจึงเลือนหายไป ยิ่งท่านมาถือเพศเป็นบรรพชิตด้วยแล้ว ก็ไม่มีผู้ใดเรียกชื่อเล่นของท่านอีก

ท่านพระครูเล่ากฎแห่งกรรมของท่านเองได้สนุกสนาน สร้างความเพลิดเพลินให้แก่ผู้ฟังเป็นล้นพ้น ทั้งพระและคฤหัสถ์ต่างฟังอย่างเพลิดเพลิน จะมีผู้ใดหลับสักคนหนึ่งก็หาไม่ โดยเฉพาะพระนั้นหลับไม่ลงเลยทีเดียว เมื่อท่านเล่าด้วยเสียงหนักแน่นจริงจังว่า

"อาตมาเกลียดพระเป็นที่สุด แต่ญาติโยมอย่าลืมนะว่าเกลียดอะไรได้อย่างนั้น โบราณท่านว่า เกลียดขี้ ขี้ตาม อาตมาเกลียดพระเลยต้องมาเป็นพระ"

"แล้วตอนนี้หลวงพ่อหายเกลียดพระหรือยังคะ" โยมผ่องใสถามเพราะอยากรู้จริงๆ

"หายแล้วจ้ะโยม" ท่านพระครูตอบแล้วเล่าต่ออีกว่า

"ตอนอาตมาอยู่ ม.๓ โยมยายให้เอาอาหารไปถวายพระ อาตมาก็หิ้วปิ่นโตเดินผ่านทุ่งนาไป ก็พบเพื่อนเกลอสามคนที่เคยสร้างความดีมาด้วยกัน..."

"สร้างความดีอะไรครับ" หนุ่มน้อยเป็นผู้ถาม

"ก็หนีโรงเรียนไปยิงนกตกปลา ตีหัวหมา ด่าแม่เจ๊ก นี่คือความดีที่อาตมาสร้างสมัยเป็นเด็ก"

"แล้วหลวงพ่อกับเพื่อนเกลอสามคนไปสร้างความดีอะไรในวันนั้นคะ" นางสาวสายใยรักถาม

"เดี๋ยว หนูใจเย็นๆ หลวงพ่อกำลังจะเล่า ญาติโยมอย่าเพิ่งถามนะ ฟังไปก่อน อาตมาเล่าจบแล้วค่อยถาม" ท่านตั้งกติกา เมื่อทุกคนไม่ถามท่านจึงเล่าต่อ

"อาตมาก็พบเพื่อนเกลอสามคน มีไอ้จุก ไอ้โก๊ะ แล้วก็ไอ้อะไรอีกคนก็จำไม่ได้แล้ว เขาก็ถามว่าอาตมาจะไปไหน อาตมาก็ตอบว่า ยายใช้ให้เอาอาหารไปถวายพระ ไอ้โก๊ะก็บอก ขอโทษนะครับหลวงพ่อ อย่าหาว่าผมพูดหยาบคาย" ท่านขอโทษหลวงพ่อวัด

ดอนเมืองแล้วพูดว่า "ไอ้โก๊ะบอกว่า ให้แม่มันกินทำไม เดี๋ยวมันก็สึกไปเป็นผัวใครก็ไม่รู้ เอามากินกันดีกว่า กูกำลังหิวอยู่พอดี พอไอ้โก๊ะพูดอย่างนี้อีกสองคนก็ว่ากูก็หิว อาตมาก็เลยวางปิ่นโตแล้วก็ตั้งวงกินข้าวกัน กินจนหมดทั้งข้าวและกับ อ้อ มีของหวานด้วย จากนั้นก็ช่วยกันล้างปิ่นโต แล้วลงเล่นน้ำในหนองกันอย่างสนุกสนาน เสร็จแล้วอาตมาก็เดินร้องเพลงกลับบ้านอย่างมีความสุข..."

"หลวงพ่อร้องเพลงอะไรคะ" นางสาวสายใยรักอดถามเสียมิได้

"เพลงสนต้องลม แล้วก็มีเพลงอะไรอีกจำไม่ได้เสียแล้ว" ท่านพระครูตอบ

"ผมอยากฟัง หลวงพ่อจะกรุณาร้องเป็นแซมเปิ้ลได้ไหมครับ" บุรุษที่หลงรักนางสาวสายใยรักอาราธนาท่านพระครูให้ร้องเพลง

"อาตมาร้องไม่ได้หรอกโยม อาตมาไม่เคยละเมิดพระวินัย ถึงอาตมาจะเกเรมามากในวัยเด็ก แต่เมื่อมาบวชเป็นพระแล้ว อาตมาไม่เคยละเมิดพระวินัย แม้จะเคยเป็นเด็กเกเรแต่จะไม่ยอมเป็นพระเกเรอย่างเด็ดขาด เพราะฉะนั้นอาตมาร้องเพลงให้โยมฟังไม่ได้หรอก" ท่านพระครูปฏิเสธ

"ร้องเป็นแซมเปิ้ลเท่านั้นเองครับ ไม่ได้ร้องจริงจังอะไร" เขายังคงคะยั้นคะยอ

"อาตมากลัวจะกลายเป็นแซมเปื้อนน่ะสิ ประเดี๋ยวจะทำให้สมณสารูปของอาตมาเปรอะเปื้อน ต้องขออภัยที่ไม่อาจทำตามที่โยมร้องขอ"

"หลวงพ่อเล่าเรื่องต่อดีกว่าค่ะ พอหลวงพ่อเดินร้องเพลงกลับบ้านแล้วพบอะไรกลางทางอีกหรือเปล่าคะ" สตรีที่จ้างฆ่าสามีอยากฟังต่อ

"ไม่พบกลางทางหรอกจ้ะโยม แต่พบที่บ้าน"

"พบอะไรคะ"

"พบอะไรครับ" โยมหญิงชายถามขึ้นพร้อมกัน รู้สึกเพลิดเพลินกับเรื่องที่ท่านเล่าจนลืมความเมื่อยล้าที่เกิดจากการนั่งรถที่แล่นไปบนถนนขรุขระแถมการจราจรก็ติดขัด

"ช้าก่อน อย่าเพิ่งใจร้อน ต้องเล่าไปตามลำดับเหตุการณ์ คืออย่างนี้ พออาตมาถึงบ้านยังไม่ทันจะขึ้นบันได ยายก็ตะโกนถามลงมาว่า 'ไอ้หนู พบท่านสมภารหรือเปล่า แล้วรับพรมาหรือเปล่า' อาตมาก็ตอบว่า 'พบครับ แล้วก็รับพรมาเต็มปิ่นโตเลย' คือทุกทีอาตมาจะตอบว่า 'ไม่พบ เพราะให้ลูกศิษย์วัดไปถ่ายอาหารใส่จานแล้วก็เอาปิ่นโตมา' ยายก็สั่งว่า 'ทีหลังต้องไปถวายสมภารและรับพรมาฝากยายด้วย' อาตมาก็รับปาก"

"แล้วโยมยายของหลวงพ่อเชื่อหรือเปล่าคะ" นางสาวสายใยรักถาม

"หนูว่าเชื่อหรือเปล่าล่ะ ญาติโยมลองช่วยกันทายซิว่าโยมยายจะเชื่อที่อาตมาบอกหรือเปล่า" ท่านถามนางสาวสายใยรักและญาติโยม เมื่อไม่มีเสียงตอบท่านจึงถามหลวงพ่อวัดดอนเมืองซึ่งนั่งติดกับท่าน หลวงพ่อวัดดอนเมืองคิดนิดหนึ่งแล้วพูดว่า

"เท่าที่ผมฟังท่านเล่าถึงโยมยาย ผมก็นึกภาพโยมยายของท่านว่าเป็นคนฉลาดหลักแหลมแถมสุขุมรอบคอบ ผมจึงขอทายว่าโยมยายของท่านไม่เชื่อ ผมตอบอย่างนี้ถูกไหมครับ" ท่านพระครูยังไม่เฉลย แต่ถามญาติโยมอีกว่า

"ญาติโยมล่ะ เห็นด้วยกับคำตอบของหลวงพ่อวัดดอนเมืองหรือเปล่า" ไม่มีเสียงตอบจากญาติโยมอีก ท่านพระครูจึงเย้าว่า

"สงสัยญาติโยมจะหลับกันหมด อาตมาเห็นจะต้องหยุด

เล่า" เท่านั้นเองญาติโยมก็พร้อมใจกันอาราธนาให้ท่านเล่าต่อ สมภารวัดป่ามะม่วงจึงถือโอกาสเฉลยว่า

"หลวงพ่อวัดดอนเมืองตอบถูกแต่เหตุผลไม่ตรงกับข้อเท็จจริง"

"ไม่ตรงอย่างไรครับ" หลวงพ่อวัดดอนเมืองไม่เข้าใจ

"ไม่ตรงเพราะท่านให้เหตุผลว่า โยมยายของผมเป็นคนฉลาดหลักแหลมแถมสุขุมรอบคอบ จึงไม่เชื่อที่ผมบอก ความจริงที่โยมยายไม่เชื่อเพราะมีพยานหลักฐานครับ คือสมภารอยู่บนบ้านกำลังคุยกับโยมยายอยู่บนบ้าน พอผมบอกโยมยายว่า 'พบครับ แล้วก็รับพรมาเต็มปิ่นโตเลย' โยมยายก็บอกดีมาก ขึ้นมาเลยไอ้หนู ยายจะให้รางวัล ผมก็ชักเอะใจ พอขึ้นบันไดไปหัวใจแทบหยุดเต้น สมภารนั่งอยู่บนเรือน"

"แล้วโยมยายของท่านว่าอย่างไรครับ" หลวงพ่อวัดดอนเมืองพลอยตื่นเต้นไปด้วย

"โยมยายบอกกินอาหารที่จะเอาไปถวายพระจะต้องเกิดเป็นเปรต เลยตีล้างบาปให้จนผมหลังลายเลย"

"แล้วสมภารท่านไม่ห้ามหรือครับ" หลวงพ่อวัดดอนเมืองถามอีก

"ห้ามสิครับ แต่โยมยายมีเหตุผลดีกว่า บอกสมภารว่า 'ไม่ตีไม่ได้หรอกจ้ะท่านสมภาร ฉันต้องตีล้างบาปให้มัน' สรุปว่าผมถูกโยมยายเฆี่ยนจนหลังลายต่อหน้าสมภาร"

"แล้วหลวงพ่อเข็ดไหมครับ" เสียงถามมาจากด้านหลัง

"จำไม่ได้แล้ว รู้สึกว่าจะเข็ดไปพักหนึ่ง ตอนหลังก็ทำอีกเพราะอาตมาเกเรมากแล้วก็ชอบแกล้งคน มีเพื่อนรุ่นน้องคนหนึ่งชื่อเขียว อาตมาเรียกเขาว่าอีเขียว เขาชอบไปฟ้องโยมยายเวลาที่

อาตมาทำผิด อาตมาก็เลยแกล้งเอาผมเปียเขาผูกติดกับกิ่งมะขามเทศ เขาก็ยืนขาแข็งอยู่เป็นชั่วโมงๆ อาตมาก็ไปเล่นกับเพื่อนๆ แล้วจึงกลับมาแก้ให้"

"แล้วเขาเข็ดไหมคะ ยังฟ้องยายอีกหรือเปล่า" เสียงถามมาจากด้านหลังเช่นกัน หากครั้งนี้เป็นเสียงสตรี

"ถ้าไม่เข็ดอาตมาจะได้ปล่อยให้ยืนเป็นเดือนเลยน่ะซิ อาตมาไม่ได้แกล้งแต่เขานะ น้องสาวเขาอาตมาก็แกล้งเหมือนกัน"

"น้องสาวเขาทำอะไรให้หลวงพ่อหรือคะ"

"ไม่ได้ทำหรอก แต่อาตมาโกรธพี่แล้วก็เลยไปพาลกับน้องด้วย เรียกว่าโกรธหมาดำไปทำหมาขาวน่ะโยม"

"หลวงพ่อเคยแกล้งแต่คนหรือครับ" พระธวัชถามบ้าง

"คนหรือหมา ผมแกล้งทั้งนั้น ถึงได้สมญาว่าตีหัวหมา ด่าแม่เจ๊กไงล่ะ" ท่านพระครูตอบอย่างภาคภูมิใจในวีรกรรมสมัยเป็นเด็ก

"แล้วพระเณรล่ะครับ หลวงพ่อเคยแกล้งไหม" พระหนุ่มถามอีก

"แหม ท่านถามแทงใจดำแบบนี้ผมก็เขินแย่ เพราะเป็นเรื่องที่ผมไม่อยากให้ใครถาม"

"แสดงว่าท่านต้องเคย" หลวงพ่อวัดดอนเมืองช่วยย้ำ

"ก็...เคยน่ะครับ" คราวนี้ภิกษุวัยห้าสิบเศษตอบเสียงอ่อย ท่านคิดว่าพระธวัชไม่น่าถามเรื่องที่ท่านไม่อยากจะบอก

"ผมอยากให้หลวงพ่อเล่าให้ญาติโยมฟังเป็นอุทาหรณ์ครับ" พระธวัชยังคงรุก ท่านพระครูจึงแก้เผ็ดว่า

"ถ้าเช่นนั้นท่านก็เอามืออุดหูไว้ ห้ามฟังเพราะผมจะเล่าให้ญาติโยมฟัง"

"ผมขอฟังด้วยครับ" ภิกษุทุกรูปพูดขึ้นพร้อมกันรวมทั้ง

พระธวัช ท่านพระครูจึงจำต้องเล่าคร่าวๆว่า

"อาตมาจะเล่าให้ญาติโยมฟัง ส่วนพระคุณเจ้าท่านจะฟังหรือไม่ฟังก็เรื่องของท่าน อาตมาเคยแกล้งเณรและพระตอนอายุแปดเก้าขวบ เอาเรื่องแกล้งเณรก่อน มีเณรรูปหนึ่งอาตมาก็จำชื่อไม่ได้แล้ว ท่านเป็นประสาทนิดๆ คือวันๆเอาแต่นั่งปลุกพระโดยบริกรรมว่า 'นะโม พุทธาแยะ' ท่านจับพระพุทธรูปนอนไว้ข้างหน้าแล้วก็บริกรรมอย่างนี้ทั้งวัน อาตมาก็ถามว่าทำอย่างนั้นเพื่ออะไร ท่านก็บอกว่า 'เอ็งไม่รู้อะไร นะโม พุทธาแยะนี่แหละปลุกพระให้นั่งได้' แล้วท่านก็นั่งหลับตาว่า 'นะโม พุทธาแยะ นะโม พุทธาแยะ' วันต่อมาพอท่านนั่งบริกรรม อาตมาก็ปีนหน้าต่างเข้าไปแล้วจับพระพุทธรูปตั้งขึ้นเสร็จแล้วปีนหน้าต่างออกไปแอบดูอยู่ พอท่านลืมตาเห็นพระพุทธรูปตั้งได้ท่านก็ดีใจใหญ่ อาตมาก็ทำเป็นเดินมาดู ท่านก็เล่าให้อาตมาฟัง อาตมาก็บอกไหนลองทำให้ดูสิ ท่านก็จับพระพุทธรูปนอนลงแล้วบริกรรมคาถา 'นะโม พุทธาแยะ นะโม พุทธาแยะ' ปรากฏว่าพระพุทธรูปตั้งขึ้น อาตมาก็แปลกใจเหมือนกัน สมภารและพระในวัดก็แห่กันมาดู แต่ตอนหลังมีคนมาบอกว่า 'นะโม พุทธาแยะ' ไม่มี มีแต่ 'นะโม พุทธายะ' เณรก็เปลี่ยนมาบริกรรม 'นะโม พุทธายะ' แทน พระพุทธรูปก็ไม่ตั้งขึ้นอีกเลย ส่วนแกล้งพระก็คือ แกล้งหลวงตา หลวงตาจะไปเจริญพระพุทธมนต์ในงานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ก็สั่งให้อาตมาช่วยปลุกตอนตีสี่ อาตมาก็ถามว่าจะรู้ได้อย่างไรว่าตีสี่เพราะไม่มีนาฬิกา ท่านก็บอกให้ดูที่ยอดไม้ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตก ถ้าเห็นดาวประกายพรึกอยู่ที่ยอดไม้ก็ให้ปลุกได้ แล้วท่านก็เข้าห้องจำวัด อาตมาก็เลยถือตะเกียงรั้วเดินไปที่ต้นไม้แล้วปีนขึ้นไป แขวนตะเกียงไว้บนยอดไม้ พักใหญ่ๆก็ไปปลุกหลวงตาว่าดาวประกายพรึกขึ้นแล้ว หลวงตาก็ขยี้ตาแล้วมองไปที่ยอดไม้ บ่นว่าหลับไปประเดี๋ยวเดียว

จะแจ้งเสียแล้ว จากนั้นก็รีบสรงน้ำครองผ้าอย่างรีบร้อนแล้วเดินไปบ้านงาน ซึ่งต้องใช้เวลาเดินประมาณหนึ่งชั่วโมง เวลาผ่านไปสองชั่วโมงก็กลับมา อาตมาก็ยังไม่นอนเพราะอยากจะรอดูผลงาน ท่านบอกว่าไปถึงบ้านงานโยมเขาบอก 'หลวงตามาทำไม เพิ่งจะห้าทุ่ม พวกแม่ครัวกำลังจะเข้านอนกัน' อาตมาก็สารภาพว่าเอาตะเกียงรั้วไปแขวนไว้บนยอดไม้หลอกหลวงตา"

"แล้วถูกท่านเฆี่ยนไหมคะ" มีเสียงถามมาจากข้างหลัง

"งานนี้ไม่ถูกเฆี่ยนหรอกโยม แต่ถูกหลวงตาท่านด่าถึงบรรพบุรุษเลย เอาละไหนๆก็เล่าแล้ว อาตมาก็จะสรุปย่อให้ฟังว่า อาตมาเคยรับจ้างต้มเต่า เผาบ้าน หาหอย เลี้ยงเป็ด เชือดเป็ด เชือดไก่ เคยทำมาหมด ยังไม่เคยแต่เชือดคน เพราะไม่มีใครจ้าง"

"ถ้ามีคนจ้างหลวงพ่อจะทำไหมครับ" พระมัคคุเทศก์ถาม

"ตอบไม่ได้เพราะมันเป็นอดีตไปแล้ว เราตั้งสมมติฐานในอดีตไม่ได้" สมภารวัดป่ามะม่วงตอบเป็นปรัชญาทั้งที่ไม่เคยเรียนปรัชญา!

๓๙

พุทธโอวาทก่อนปรินิพพาน

เวลาสิบเจ็ดนาฬิกาสามสิบนาที รถบัสก็นำคณะผู้แสวงบุญมาถึงสาลวโนทยาน สถานที่เสด็จดับขันธปรินิพพานของพระพุทธองค์ ลงจากรถกันแล้ว พระมัคคุเทศก์จึงเดินนำไปยังพระสถูปปรินิพพาน เมื่อเดินมาถึงเชิงบันไดก็ได้เล่าความเป็นมาของสถูปแห่งนี้ว่า "ในรัชสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราช พระองค์ได้เสด็จมายังสถานที่ปรินิพพาน และได้พระราชทานทรัพย์หนึ่งแสนรูปี เพื่อก่อสร้างพระสถูปองค์นี้ขึ้น ณ ที่ที่พระพุทธเจ้าปรินิพพานภายใต้ต้นสาละคู่" จากนั้นจึงเข้าไปในสถูป ซึ่งมีพระพุทธรูปปางปรินิพพานประดิษฐานอยู่บนแท่น อุบาสกอุบาสิกาเห็นแล้วเกิดความเศร้าสลดน้ำตาไหลไปตามๆกัน อุบาสิกาหลายคนถึงกับสะอื้นออกมา

ท่านพระครูเกิดธรรมสังเวช พระจอมมุนีผู้ทรงมหากรุณาต่อสรรพสัตว์ ได้ทิ้งพระสรีระฝากไว้บนผืนแผ่นดิน คล้ายเป็นอุทาหรณ์สอนเวไนยสัตว์ทั้งหลายว่า เมื่อถึงเวลาจากโลกนี้ไป แม้ร่างกายก็เอาไปไม่ได้ ผู้มีปัญญาพิจารณาแล้ว ย่อมไม่ดำรงชีวิตอยู่ในอำนาจแห่งความโลภ ความโกรธ และความหลง อันเป็นเหตุเบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น พระพุทธองค์ทรงดำเนินชีวิตอยู่เหนือกิเลสอาสวะทั้งหลาย ทรงเป็นผู้บริสุทธิ์หลุดพ้น ทรงเป็นปาปมุติคือผู้พ้น

แล้วจากบาปทั้งปวง ได้ฝากความดีไว้ให้ชาวโลกได้ระลึกนึกถึง ทรงเป็นแบบอย่างแห่งการดำเนินชีวิตที่ดีงามที่ท่านพระครูคิดว่าท่านจะต้องดำเนินรอยตาม ภิกษุวัยห้าสิบเศษรู้สึกซาบซึ้งในพระมหากรุณาคุณขององค์สมเด็จพระบรมศาสดา ซาบซึ้งมากถึงขนาดที่ว่าถ้าท่านเป็นอุบาสกก็คงน้ำตาตกเช่นกัน

พระมัคคุเทศก์นำกล่าวคำบูชาสถานที่ปรินิพพานแล้วจึงอาราธนาเจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วงแสดงธรรมเพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสังเวช คือความรู้สึกสลดใจที่ทำให้คิดได้ ทำให้จิตใจหันมานึกถึงสิ่งดีงาม เกิดความไม่ประมาท เพียรพยายามทำสิ่งที่เป็นกุศลต่อไป ท่านพระครูหยิบหนังสือเล่มบางๆออกมาจากย่าม บอกผู้ฟังว่าท่านไม่สามารถบรรยายได้ แต่จะอ่านความบางตอนในหนังสือ **พุทธโอวาทก่อนปรินิพพาน** เขียนโดยอาจารย์วศิน อินทสระ ให้ญาติโยมฟังแทน แล้วจึงอ่านด้วยน้ำเสียงที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความสังเวชยิ่งขึ้น ดังนี้

ภายใต้แสงจันทร์สีนวลยองใยนั้น พระผู้มีพระภาคบรรทมเหยียดพระวรกายในท่าสีหไสยา แวดล้อมด้วยพุทธบริษัทมากหลายแผ่เป็นปริมณฑลกว้างออกไปสุดสายตา ประดุจดวงจันทร์ที่ถูกแวดล้อมด้วยกลุ่มเมฆก็ปานนั้น

พระพุทธองค์ตรัสกับพระอานนท์ว่า "อานนท์! เมื่อเราล่วงลับไปแล้ว เธอทั้งหลายอาจจะคิดว่าบัดนี้พวกเธอไม่มีศาสดาแล้วจะพึงว้าเหว่ไร้ที่พึ่ง"

อานนท์เอย! พึงประกาศให้ทราบโดยทั่วกันว่า **ธรรมวินัยอันใดที่เราได้แสดงแล้ว บัญญัติแล้ว ขอให้ธรรมวินัยอันนั้นจงเป็นศาสดาของพวกเธอแทนเราต่อไป** เธอทั้งหลายจงมีธรรมวินัยเป็นที่พึ่งเถิด อย่าได้มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งเลย

เมื่อพระอานนท์มิได้ทูลถามอะไร พระธรรมราชาจึงตรัสต่อไปว่า "ดูกรภิกษุทั้งหลายผู้มาประชุมอยู่ ณ ที่นี้ ผู้ใดมีความสงสัยเรื่องพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ในมรรคหรือปฏิบัติใดๆก็จงถามเสียบัดนี้ เธอทั้งหลายจะได้ไม่เสียใจภายหลังว่า มาอยู่เฉพาะพระพักตร์พระศาสดาแล้ว มิได้ถามข้อสงสัยแห่งตน"

ภิกษุทุกรูปเงียบกริบ บริเวณปรินิพพานมณฑลสงบเงียบไม่มีเสียงใดๆ เลย แม้จะมีพุทธบริษัทประชุมกันอยู่เป็นจำนวนมากก็ตาม ทุกคนปรารถนาจะฟังแต่พระพุทธดำรัส เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจเป็นครั้งสุดท้าย

บัดนี้พละกำลังของพระผู้มีพระภาคเจ้าเหลืออยู่น้อยเต็มทีแล้ว ประดุจน้ำที่เทราดลงไปในดินที่แตกระแหง ย่อมพลันเหือดแห้งหายไปมิได้ปรากฏแก่สายตา ถึงกระนั้นพระบรมโลกนาถก็ยังประทานปัจฉิมโอวาทเป็นพระพุทธดำรัสสุดท้ายว่า "ดูกรภิกษุทั้งหลาย บัดนี้เป็นวาระสุดท้ายแห่งเราแล้ว เราขอเตือนท่านทั้งหลายให้จำมั่นไว้ว่า สิ่งทั้งปวงมีความเสื่อมและสิ้นไปเป็นธรรมดา เธอทั้งหลายจงอยู่ด้วยความไม่ประมาทเถิด"

ย่างเข้าสู่ปัจฉิมยาม พระจันทร์โคจรไปทางขอบฟ้าทิศตะวันตก แสงโสมสาดส่องผ่านทิวไม้ลงมา ท้องฟ้าเกลี้ยงเกลาปราศจากเมฆหมอก รัชนีแจ่มจรัสดูเหมือนจะจงใจส่องแสงเปล่งปลั่งเป็นพิเศษครั้งสุดท้ายแล้วสลัวลงเล็กน้อย เหมือนจงใจอาลัยในพระศาสดาผู้เป็นครูของเทวดาและมนุษย์

พระผู้มีพระภาคมีพระกายสงบ หลับพระเนตรสนิท พระอนุรุทธเถระซึ่งเป็นพระเถระผู้ใหญ่อยู่ในเวลานั้น และได้รับการยกย่องจากพระผู้มีพระภาคว่าเป็นเลิศทางทิพยจักษุ ได้เข้าฌานตามทราบว่าพระพุทธองค์เข้าสู่ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน และ

จตุตถฌาน ออกจากจตุตถฌานแล้วเข้าสู่อรูปสมาบัติ คือ อากาสานัญจายตนะ วิญญาณัญจายตนะ อากิญจัญญายตนะ เนวสัญญานาสัญญายตนะ และสัญญาเวทยิตนิโรธตามลำดับ แล้วถอยออกมาจากสัญญาเวทยิตนิโรธจนถึงปฐมฌานแล้วเข้าสู่ปฐมฌานจนถึงจตุตถฌานอีก เมื่อออกจากจตุตถฌาน ยังไม่ทันเข้าสู่อากาสานัญจายตนะ พระองค์ก็ปรินิพพานในระหว่างนี้เอง

ในที่สุดแม้พระองค์ก็ต้องประสบอวสานเหมือนคนทั้งหลาย พระธรรมที่พระองค์เคยพร่ำสอนมาตลอดพระชนม์ชีพว่า **สัตว์ทั้งหลายมีความตายเป็นที่สุดนั้น เป็นสัจธรรมที่ไม่ยกเว้นแม้แต่พระองค์เอง**

นึกย้อนหลังไปเมื่อสี่สิบห้าปีก่อนปรินิพพาน พระองค์เป็นผู้โดดเดี่ยว เมื่อปัญจวัคคีย์ทอดทิ้งไปแล้ว พระองค์ก็ไม่มีใครอีกเลย ภายใต้โพธิบัลลังก์ครั้งกระนั้น แสงสว่างแห่งการตรัสรู้ได้โชติช่วงขึ้นพร้อมด้วยแสงสว่างแห่งรุ่งอรุณ พระองค์มีเพียงหยาดน้ำค้างบนใบโพธิพฤกษ์เป็นเพื่อน ต้องเสด็จจากโพธิมณฑลไปพาราณสีด้วยพระบาทเปล่าถึงสิบวันเพียงเพื่อหาเพื่อนผู้รับคำแนะนำของพระองค์สักห้าคน แต่มาบัดนี้ พระองค์มีภิกษุสงฆ์สาวกเป็นจำนวนแสนจำนวนล้าน มีหมู่ชนเป็นจำนวนมากเดินทางมาจากทิศานุทิศเพียงเพื่อได้เข้าเฝ้าพระองค์ บุคคลทั้งหลายรู้สึกว่าการได้เห็นพระพุทธเจ้านั้นเป็นความสุขอย่างยิ่ง

เมื่อสี่สิบห้าปีมาแล้ว พระองค์ทรงมีเพียงหญ้าคามัดหนึ่งที่นายโสตถิยะนำมาถวาย และทรงทำเป็นที่รองประทับ มาบัดนี้มีเสนาสนะมากหลายที่สวยงาม ซึ่งมีผู้ศรัทธาสร้างอุทิศถวายพระองค์ เช่น เชตวัน เวฬุวัน ชีวกัมพวัน มหาวัน ปุพพาราม นิโครธาราม โฆสิตาราม ฯลฯ เศรษฐี คหบดี ต่างแย่งชิงกันจองเพื่อให้พระองค์

รับภัตตาหารของเขา แน่นอนทีเดียวหากพระองค์เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ คงจะไม่ได้รับความนิยมเลื่อมใสถึงขนาดนี้และไม่ยืนนานถึงปานนี้

เมื่อสี่สิบห้าปีมาแล้ว ภายใต้โพธิพฤกษ์อันร่มเย็นริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา พระองค์ได้บรรลุแล้วซึ่งกิเลสนิพพาน กำจัดกิเลสและความมืดให้หมดไป และบัดนี้ภายใต้ต้นสาละทั้งคู่และความเยือกเย็นแห่งปัจฉิมยาม พระองค์ก็ดับแล้วด้วยขันธ์นิพพาน

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้มีพระรูปอันวิจิตรด้วยมหาปุริสลักษณะสามสิบสองประการ ประดับด้วยอนุพยัญชนะแปดสิบ มีพระธรรมกายอันสำเร็จแล้วด้วยนานาคุณรัตนะ มีสีลขันธ์อันบริสุทธิ์ด้วยอาการทั้งปวงเป็นต้น ถึงฝั่งแห่งความเป็นผู้ยิ่งใหญ่ด้วยยศ ด้วยบุญ ด้วยฤทธิ์ ด้วยกำลังและปัญญา พระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นยังต้องดับแล้วด้วยการตกลงแห่งฝนคือมรณะ เหมือนกองอัคคีใหญ่ต้องดับมอดลงเพราะฝนห่าใหญ่ตกลงมาฉะนั้น

พระองค์เคยตรัสไว้ว่า "ไม่ว่าพาลหรือบัณฑิต ไม่ว่ากษัตริย์ พราหมณ์ ไวศยะ ศูทร หรือ จัณฑาล ในที่สุดก็ต้องบ่ายหน้าไปสู่ความตาย เหมือนภาชนะไม่ว่าเล็กหรือใหญ่ในที่สุดก็ต้องแตกสลายเหมือนกันหมด" นั้นช่างเป็นความจริงเสียนี่กระไร

อันว่าความตายนี้มีอิทธิพลยิ่งใหญ่นัก ไม่มีใครสามารถต้านทานต่อสู้ด้วยวิธีใดๆได้เลย ก้าวเข้าไปสู่ปราสาทแห่งกษัตริยาธิราชและแม้ในวงชีวิตของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างสง่าผ่าเผยปราศจากความสะทกสะท้านใดๆ เช่นเดียวกับก้าวเข้าไปสู่กระท่อมน้อยของขอทาน พระยามัจจุราชนี้เป็นตุลาการที่เที่ยงธรรมยิ่งนัก ไม่เคยลำเอียงหรือกินสินบนของใครเลย ย่อมพิจารณาคดีตามบทพระอัยการและอ่านคำพิพากษาด้วยถ้อยคำอันหนักแน่นเด็ดเดี่ยว ไม่

ฟังเสียงคัดค้านและขอร้องของใคร ท่ามกลางเสียงคร่ำครวญอันระคนด้วยกลิ่นธูปควันเทียนนั้น ท่านได้ยื่นพระหัตถ์ออกกระชากให้ความหวังของทุกคนหลุดลอย และแล้วทุกอย่างก็เป็นไปตามพระบัญชาของพระองค์ เมื่อมาถึงจุดนี้ ความยิ่งใหญ่ของผู้ยิ่งใหญ่ทั้งหลายก็จะกลายเป็นเพียงนิยายที่ไว้เล่าสู่กันฟังเท่านั้น

มงกุฎประดับเพชรก็มีค่าเท่ากับหมวกฟาง พระคฑาอันมีลวดลายวิจิตรก็เหมือนท่อนไม้ที่ไร้ค่า เมื่อความตายมาถึงเข้าพระราชาก็ต้องถอดมงกุฎเพชรลงวาง ทิ้งพระคฑาไว้ แล้วเดินเคียงคู่ไปกับชาวนาหรือขอทาน ผู้ได้ทิ้งจอบ เสียม หมวกฟางและคันไถ หรือภาชนะขอทานไว้ให้ทายาทของตน

พระผู้มีพระภาคเจ้าปรินิพพานไปแล้ว พระกายของพระองค์เหมือนของคนทั้งหลาย ซึ่งจะต้องแหลกสลายไปในที่สุด แต่ความดีและเกียรติคุณของพระองค์ยังคงดำรงอยู่ในโลกต่อไปอีกนานเท่าใดไม่อาจจะกำหนดได้ **ความดีนี่เองที่เป็นสาระอันแท้จริงของชีวิต**

โอ! พระผู้มีพระภาคเจ้าผู้ประเสริฐ พระองค์ผู้ทรงพระมหากรุณากว้างใหญ่ดุจห้วงมหรรณพ มีน้ำพระทัยใสบริสุทธิ์ดุจน้ำค้างเมื่อรุ่งอรุณ ทรงมีพระทัยหนักแน่นดุจมหิดล รับได้ทั้งเรื่องดีและเรื่องร้าย ทรงสละความสุขส่วนพระองค์ขวนขวายเพื่อความสงบร่มเย็นของปวงชน พระองค์เป็นผู้ประทานแสงสว่างแก่โลกภายในคือดวงจิต ประดุจพระอาทิตย์ให้แสงสว่างแก่โลกภายนอกคือ ท้องฟ้าปฐพี บัดนี้พระองค์ปรินิพพานเสียแล้ว มองไม่เห็นแม้เพียงพระสรีระซึ่งเคยรับใช้พระองค์โปรยปรายธรรมรัตน์ประหนึ่งม้าแก้วแห่งพระเจ้าจักรพรรดิเป็นพาหนะนำเจ้าของตรวจความสงบสุขแห่งประชากร

โอ! พระมหามุนีผู้เป็นจอมชน บัดนี้ข้าพระองค์ทั้งหลายเป็นประดุจนกในเวลาไร้โพธิ์หรือไทรที่จะจับเกาะ ประดุจเด็กน้อยผู้ขาดมารดา เหมือนเรือที่ลอยคว้างอยู่ในมหาสมุทร อ้างว้างว้าเหว่สุดประมาณ จะหาใครเล่าผู้เสมอเสมือนพระองค์

แม้พระอานนท์พุทธอนุชาเองก็ไม่สามารถจะอดกลั้นน้ำตาไว้ได้ เป็นเวลายี่สิบห้าปีจำเดิมแต่รับหน้าที่พุทธอุปัฏฐากมา เคยรับใช้ใกล้ชิดพระพุทธองค์เสมือนเงาตามองค์ บัดนี้พระพุทธองค์เสด็จจากไปเสียแล้ว ท่านรู้สึกว้าเหว่และเงียบเหงา ไม่ได้เห็นพระองค์อีกต่อไป เวลายี่สิบห้าปี นานพอที่จะก่อความรู้สึกสะเทือนใจอย่างรุนแรงเมื่อมีการพลัดพราก

แต่แล้วเรื่องทั้งหลายก็มาจบลงด้วยสัจธรรมที่พระองค์ทรงพร่ำสอนอยู่เสมอว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้น สิ่งนั้นย่อมมีการดับไปเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายทั้งปวงเกิดขึ้นเพราะมีเหตุ สิ่งนั้นย่อมดับได้ สิ่งทั้งหลายเกิดขึ้นในเบื้องต้น ตั้งอยู่ในท่ามกลางและดับไปในที่สุด บัดนี้พระพุทธองค์ดับแล้ว ดับอย่างหมดเชื้อ ทิ้งวิบากขันธ์และกิเลสานุสัยทั้งปวง

ท่านพระครูอ่านจบก็นั่งนิ่งเหมือนจะไว้อาลัยและถวายความเคารพแด่องค์สมเด็จพระจอมไตร คณะผู้แสวงบุญฟังด้วยกิริยาอันสงบ ไม่มีการพูดคุยหรือแม้เสียงไอจามก็ไม่มีผู้ใดปล่อยให้เล็ดลอดออกมา บรรยากาศจึงอยู่ในความเงียบสงบ ต่อเมื่อคณะผู้แสวงบุญจากประเทศศรีลังกาเข้ามา พระมัคคุเทศก์จึงชักชวนคณะของท่านไปขึ้นรถเพื่อจะไปนมัสการสถานที่ถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระซึ่งอยู่ไม่ไกลจากพระสถูป ประมาณสามนาทีรถบัสก็มาจอดที่หน้าประตูทางเข้า ลงจากรถกันแล้ว พระเจริญก็เดินนำเข้าไปยังมกุฏ

พันธนเจดีย์ ขณะนั้นเป็นเวลาโพล้เพล้ แสงสีทองด้านขอบฟ้าเบื้องทิศตะวันตกลาลับแล้ว ความมืดกำลังโรยตัวเข้ามาปกคลุม ยิ่งทำให้บรรยากาศดูเงียบเหงาวังเวงมากขึ้น ดูเหมือนว่าความเศร้าเข้ามาแทรกซึมอยู่ในทุกอณูของสรรพสิ่ง นักวิทยาศาสตร์พิสูจน์แล้วว่าสสารย่อมไม่หายไปจากโลก แต่ความเศร้าไม่ใช่สสาร ไฉนจึงยังดำรงคงอยู่ให้ผู้คนได้มาสัมผัส อาจเป็นไปได้ว่าดวงจิตทุกดวงที่โศกเศร้าอาลัยในการจากไปของพระพุทธองค์ในครั้งกระโน้น ได้รวมพลังกันอย่างหนาแน่นและล่องลอยปกคลุมอยู่ในบริเวณนี้ จึงทำให้จิตของทุกรูปนามที่เข้ามาในพื้นที่แห่งนี้เกิดความเศร้าสร้อยไปด้วย

"นิมนต์หลวงพ่อวัดดอนเมืองนำคณะผู้ปฏิบัติธรรมแสดงความเคารพด้วยการเวียนประทักษิณสามรอบ รอบที่หนึ่งให้สวดพระพุทธคุณ รอบที่สองพระธรรมคุณ รอบที่สามพระสังฆคุณ นิมนต์ครับ" พระมัคคุเทศก์เข้าใจถวายหน้าที่ให้พระภิกษุอาวุโสสองรูปท่านอาราธนาสมภารวัดป่ามะม่วงให้แสดงธรรมแล้ว ครั้งนี้จึงนิมนต์หลวงพ่อวัดดอนเมืองนำเวียนประทักษิณบ้าง

หลวงพ่อวัดดอนเมืองรับนิมนต์ด้วยดีเพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของพระอยู่แล้ว ผู้นำทัวร์และนางสาวสายใยรักช่วยกันจุดธูปเทียนให้อุบาสกถวายพระคุณเจ้า และแจกคฤหัสถ์ทุกคน จากนั้นการเวียนประทักษิณจึงเริ่มขึ้น ทั้งพระและคฤหัสถ์ต่างเปล่งเสียงสวดพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณอย่างตั้งใจและเต็มใจ เพื่อถวายเสียงเป็นพุทธบูชา เวียนประทักษิณครบสามรอบแล้ว ท่านพระครูให้นั่งภาวนาอีกยี่สิบนาทีโดยมิต้องให้พระเจริญอาราธนาอีก ภาพพระภิกษุ อุบาสก อุบาสิกา นั่งสงบนิ่งหันหน้าเข้าหามกุฏพันธนเจดีย์ มีแสงเทียนส่องสว่างอยู่เบื้องหน้า เป็นภาพที่ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ลึกล้ำ ความรู้สึกแห่งความเลื่อมใสศรัทธาระคนกับความอาลัย

ในพระผู้เป็นดวงประทีปแห่งโลกที่จากไปอย่างไม่มีวันกลับมาเกิดในภพภูมิใดอีก ด้วยว่าทรงตัดความหลงในสงสารได้หมดสิ้นแล้ว

ครบยี่สิบนาทีตามที่กำหนดไว้ คณะผู้แสวงบุญก็พากันขึ้นรถไปยังโรงแรมใกล้ชายแดนเนปาล ขณะนั่งมาในรถ ไม่มีเสียงพูดคุยกันเช่นวันอื่นๆ ทั้งนี้ทั้งนั้นเพราะดวงจิตแต่ละดวงหอบเอาความสังเวชจากปรินิพพุตสถานติดตัวและหัวใจมาด้วย จึงไม่มีแก่ใจที่จะพูดจาปราศรัยกัน ทั้งไม่มีการอาราธนาพระภิกษุอาวุโสให้บรรยายธรรมด้วย เมื่อความเงียบเข้าปกคลุม ความง่วงก็ตามมาสนับสนุนส่งเสริม ไม่ช้าก็พากันหลับด้วยความอ่อนล้าและอ่อนแรง คงมีแต่สมภารวัดป่ามะม่วงเท่านั้นที่ไม่ยอมศิโรราบให้กับความง่วง ท่านนั่งแผ่เมตตาให้สรรพสัตว์ไปตลอดทาง กระทั่งถึงโรงแรมที่พักเมื่อเวลาสองยาม

พระภิกษุเข้าที่พักเพื่อสรงน้ำชำระร่างกาย ส่วนคฤหัสถ์เมื่อนำสัมภาระเข้าไปเก็บในห้องนอนแล้วก็พากันลงมารับประทานอาหารเย็น ซึ่งกว่าจะได้รับประทานก็เกือบล่วงเข้าหนึ่งนาฬิกาของวันใหม่ จากนั้นจึงเข้าห้องอาบน้ำและพักผ่อนเอาแรง เพราะวันพรุ่งนี้จะต้องเดินทางข้ามประเทศ คือจากอินเดียไปเนปาลซึ่งจะต้องใช้เวลาเดินทางประมาณหนึ่งชั่วโมง กุสินาราห่างจากลุมพินีเป็นระยะทาง ๑๓๕ กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๖ ชั่วโมง แต่เมื่อเดินทางมาพักใกล้ชายแดนแล้ว ก็จะใช้เวลาเดินทางต่อไปอีกประมาณชั่วโมงเศษ

วันรุ่งขึ้นเมื่อพระภิกษุฉันภัตตาหารและคฤหัสถ์รับประทานอาหารเช้าแล้วก็พากันขึ้นรถ ผู้นำทัวร์ได้ให้ทางโรงแรมจัดเตรียมอาหารสำหรับมื้อกลางวันไปด้วย เมื่อขึ้นรถกันทุกรูปนามแล้วรถบัสก็เคลื่อนตัวออกจากลานจอดรถของโรงแรมมุ่งหน้าไปยังลุมพินีวัน

กท 15 ยก 31

เสียเวลาที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองอยู่เกือบชั่วโมง จึงเดินทางต่อไปและถึงชาตสถานในเวลาสิบนาฬิกาตรง เมื่อเข้าไปนมัสการวิหารมายาเทวีแล้ว พระมัคคุเทศก์ก็นำคณะผู้แสวงบุญไปนั่งยังใต้ร่มไม้เพื่อฟังการบรรยายโดยท่านเป็นผู้บรรยายเอง ด้วยว่ารู้สึกเกรงใจท่านพระครูที่ชื่อและฉายาเหมือนท่าน ครั้นมีผู้ซักถามว่า พระกุมารสิทธัตถะเมื่อประสูติทรงเปล่งพระวาจาอันองอาจว่าอย่างไร ท่านตอบไม่ได้ จึงต้องอาราธนาท่านพระครูให้ช่วยเช่นเคย ท่านพระครูจึงบรรยายโดยการอ้างพระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๐ ทีฆนิกาย มหาวรรค มหาปทานสูตร ข้อ ๒๖ ซึ่งว่าด้วยธรรมดาของพระโพธิสัตว์ ความว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ธรรมดามีอยู่ดังนี้ พระโพธิสัตว์ผู้ประสูติแล้วได้ครู่หนึ่ง ประทับยืนด้วยพระบาททั้งสองอันสม่ำเสมอ ผินพระพักตร์ทางด้านทิศอุดร เสด็จดำเนินไปเจ็ดก้าว และเมื่อฝูงเทพยดากั้นเศวตฉัตรตามเสด็จอยู่ ทรงเหลียวแลดูทั่วทิศ เปล่งวาจาอันองอาจว่า เราเป็นยอดของโลก เราเป็นใหญ่แห่งโลก เราเป็นผู้ประเสริฐแห่งโลก ความเกิดของเรานี้เป็นครั้งที่สุด บัดนี้ความเกิดอีกมิได้มี ดังนี้ ข้อนี้เป็นธรรมดาของพระโพธิสัตว์...

"วาจาอันองอาจก็คืออาสภิวาจาใช่ไหมครับ" พระธวัชถามท่านอยากแสดงออกบ้างว่าท่านก็มีความรู้เหมือนกัน

"ถูกแล้ว" ท่านพระครูตอบ

"อาสภิวาจาที่เป็นภาษาบาลีว่าอย่างไรครับ" คราวนี้ท่านต้องการลองภูมิเจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วง ท่านพระครูรู้ว่าถูกลองภูมิ จึงตอบว่า

"สมมุติว่าผมตอบไม่ได้ ท่านจะตอบแทนผมได้ไหม" พระหนุ่มจึงยิ้มแหยๆ และสารภาพว่าท่านจำไม่ได้

"ถ้าเช่นนั้นผมจะพูดให้ท่านฟังหนึ่งเที่ยวแล้วให้ท่านพูดใหม่

ท่านฟังนะ อาสภิวาจาที่เป็นภาษาบาลีว่า **อคฺโคหมสฺมิ โลกสฺส เชฏฺโฐหมสฺมิ โลกสฺส เสฏฺโฐหมสฺมิ โลกสฺส อยมนฺติมา เม ชาติ นตฺถิ ทานิ ปุนพฺภโว** เอาละ ไหนท่านลองว่าบ้างสิ”

“ผมจำไม่ได้ครับ” คนอยากลองภูมิตอบพร้อมกับยิ้มแหยๆ ทว่าครั้งนี้ ‘แหย’ ยิ่งกว่าครั้งก่อน

.

๔๐

รูปกาย - ธรรมกาย

พระมัคคุเทศก์รู้สึกประทับใจในความรอบรู้ของพระภิกษุผู้ซึ่งมีนามและฉายาเดียวกับท่าน จึงไม่รีรอที่จะนิมนต์ภิกษุวัยห้าสิบเศษให้ช่วยบรรยายสรุปเกี่ยวกับสังเวชนียสถานทั้ง ๔ แห่งที่ได้จาริกไปชมมาครบแล้ว โดยเริ่มจากสถานที่ตรัสรู้เป็นลำดับแรก สถานที่แสดงปฐมเทศนาเป็นลำดับที่สอง สถานที่เสด็จปรินิพพานเป็นลำดับที่สาม และสถานที่ประสูติเป็นลำดับสุดท้าย หากเรียงลำดับเหตุการณ์แห่งพุทธประวัติจะเป็นประสูติ ตรัสรู้ แสดงปฐมเทศนา และปรินิพพาน ทว่าการเดินทางไม่สามารถเรียงตามลำดับเหตุการณ์ได้ เพราะจะทำให้เสียเวลาและเปลืองค่าโสหุ้ยโดยไม่จำเป็น

"พระคุณเจ้าที่เคารพและญาติโยมที่รักทั้งหลาย" ท่านพระครูอารัมภบทก่อนการบรรยาย

"บัดนี้เราก็ได้มาถึงสังเวชนียสถานลำดับสุดท้าย คือชาตสถานที่พระพุทธเจ้าประสูติ เรียกว่าลุมพินีวันหรืออุทยานลุมพินีแห่งนี้ การมาแสวงบุญยังสังเวชนียสถานมีความสำคัญมาก เพราะว่าเราต้องการให้เกิดผลในทางจิตใจ คือให้เป็นสังเวชนียสถานอย่างแท้จริง หมายถึงเป็นที่ให้เกิด*สังเวช* ในความหมายว่า เป็นเครื่องกระตุ้นเตือนใจให้เกิด *ศรัทธา* กับ *ปัญญา* ทั้งนี้เพราะว่าเมื่อเรามา

ในสถานที่ที่เรียกว่าสังเวชนียสถาน และสถานที่สำคัญในทางพระพุทธศาสนาทุกแห่ง สิ่งที่เราควรจะได้ โดยสรุปก็มีสองอย่างนี้" ท่านหยุดบรรยายเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้สำรวจตรวจตราว่า ตนได้สองอย่างนี้มากน้อยเพียงใด แล้วจึงบรรยายต่อ

"บางท่านก็อาจจะได้เฉพาะศรัทธา คือความเชื่อมั่นและมั่นใจในพระรัตนตรัยเข้มแข็งมั่นคงยิ่งขึ้น พร้อมทั้งเกิดความเลื่อมใสอิ่มอกอิ่มใจปลาบปลื้มใจที่เป็นผลจากศรัทธานั้น นั่นก็เป็นส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งก็คือปัญญา ปัญญาที่เกิดขึ้นนี้มีสองอย่าง อย่างที่หนึ่ง คือความรู้เข้าใจ มองเห็นคติธรรมดาของสังขาร อันได้แก่ ความไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์ ความไม่ใช่ตัวตน ตามหลักพระไตรลักษณ์ ซึ่งจะทำให้เราเห็นความจริง แล้วโน้มธรรมนำมาปฏิบัติในใจ ปัญญานี้จะโยงไปสู่ความสว่างชัดในธรรมดาของสังขาร พร้อมทั้งการที่จะเป็นอยู่และทำการทั้งหลายด้วยความไม่ประมาท ปัญญาอย่างที่หนึ่งนี้มิใช่จะได้โดยง่าย ขอให้ทุกท่านลองสำรวจตนเองว่าได้ปัญญาที่ว่ามานี้หรือยัง โยมเส็งได้หรือยัง" ท่านถามสามีของโยมผ่องใส เพราะ'รู้'ว่าเขาเป็นบุคคลเดียวในคณะที่'ได้'

"ครับ หลวงพ่อ" บุรุษวัยเจ็ดสิบพูดพร้อมกับประนมมือขึ้นแสดงความเคารพ

"แล้วปัญญาอย่างที่สองเป็นอย่างไรจ๊ะ เผื่อว่าฉันจะได้กับเขาบ้าง" แม่ชีป่วนถามหลังจากสำรวจตัวเองแล้วว่า "สอบตกยกที่หนึ่ง" สมภารวัดป่ามะม่วงจึงบรรยายต่อ

"ปัญญาอย่างที่สองคือการที่เราได้มารู้เหตุการณ์ มาเห็นสถานที่ ก็เชื่อมโยงต่อไปให้เราระลึกถึงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า และปฏิบัติตามคำสอนเหล่านั้น ที่มีความหมายเกี่ยวเนื่องกับสถานที่แต่ละแห่ง ตลอดจนพระธรรมเทศนาต่างๆ ที่พระพุทธองค์

ทรงแสดงไว้ในโอกาสนั้นๆ ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องทางปัญญา ซึ่งจะได้มากได้น้อยก็ขึ้นอยู่กับการรู้จักคิด รู้จักพิจารณาของแต่ละคน อย่างเราเดินทางมาครบ ๔ แห่งนี้ ความหมายของสังเวชนียสถาน แต่ละแห่งนั้นก็มีต่างๆกัน ถ้าจะประมวลสรุปแล้ว เราก็ได้แง่คิดหลายแบบ แต่จะขอยกตัวอย่างเพียงสองแบบ มากกว่านี้เดี๋ยวพระคุณเจ้าจะไม่ได้ฉันเพล"

"หลวงพ่อไม่ต้องกังวลเรื่องเวลาครับ ผมตั้งเวลาไว้แล้ว ขณะนี้สิบโมงครึ่ง หลวงพ่อยังมีเวลาบรรยายอีกหนึ่งชั่วโมง" พระมัคคุเทศก์กราบเรียนเพราะกำลังเพลิดเพลินกับการฟัง

"สองแบบที่ผมกำลังจะพูดต่อก็กินเวลาประมาณชั่วโมงพอดี ว่าแต่ญาติโยมเถอะ หิวหรือยัง" ท่านถามยิ้มๆ

"ยังค่ะ"

"ยังครับ" ญาติโยมตอบเสียงดังฟังชัด สมภารวัดป่ามะม่วงปรารถนาให้คณะผู้แสวงบุญได้กุศลจาก "ธัมมสวนมัย" และท่านก็จะได้กุศลจาก "ธัมมเทสนามัย" แม้ไม่ปรารถนา ดังนี้แล้วจึงบรรยายต่อ

"แง่คิดอย่างแรก คือ **ทำประโยชน์ของตนให้ถูกให้ดีจะเป็นที่พึ่งของโลกได้** เริ่มต้นจากสถานที่ประสูติที่เราทั้งหลายนั่งอยู่นี้ ซึ่งเป็นลำดับแรกในเหตุการณ์แห่งพุทธประวัติ ลุมพินีวันหรืออุทยานลุมพินี เป็นสถานที่ประสูติคือเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเกิด และแห่งสุดท้ายที่เราจาริกไปชมเมื่อวานนี้ เกี่ยวกับการปรินิพพาน คือเป็นเรื่องเกี่ยวกับการตาย ซึ่งสองเรื่องนี้เป็นของธรรมดาสำหรับทุกคน ไม่ใช่เฉพาะพระพุทธเจ้า ใครก็ตามที่มีชีวิต ก็ต้องเริ่มต้นด้วยการเกิด แล้วต้องสิ้นสุดด้วยการตาย แต่สำหรับพระพุทธองค์ทรงมีเพิ่มอีกสองอย่างคือท่ามกลางระหว่างการประสูติกับปรินิพพาน มี

ตรัสรู้กับแสดงปฐมเทศนา อันเป็นส่วนพิเศษที่ทำให้พระชนมชีพหรือชีวิตของพระพุทธเจ้าเป็นสิ่งที่ประเสริฐต่างจากคนทั้งหลาย" โยมเส็ง "ซาบซึ้ง" ในความตอนนี้มาก มากถึงกับน้ำใสๆไหลออกจากหน่วยตาทั้งสองข้าง หากเขามิได้มาแสวงบุญในครั้งนี้ คงจะไม่ได้มารับรู้รับฟังเรื่องราวของมหาบุรุษผู้ประเสริฐล้ำเลิศแห่งโลก การได้สัมผัสกับความประเสริฐ มีค่ากว่าเงินทองนับร้อยนับพันล้าน

"การตรัสรู้นั้น ถ้ามองความหมาย ก็คือ การที่พระพุทธองค์ทรงบรรลุจุดหมายที่ทรงประสงค์ เป็นความสำเร็จของพระองค์ ทำประโยชน์ส่วนพระองค์ให้สมบูรณ์เรียกว่า *อัตตหิตสมบัติ* ต่อมาการแสดงปฐมเทศนา คือการปฏิบัติเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น เรียกว่า *ปรหิตปฏิบัติ* ทั้งสองอย่างนี้เป็นพระคุณของพระพุทธเจ้า เรียกว่าพุทธคุณ ๒ อัตตหิตสมบัติมุ่งเอาพระปัญญาเป็นหลัก เพราะเป็นเครื่องให้สำเร็จ*พุทธภาวะ* คือความเป็นพระพุทธเจ้าและความเป็น*อัตตนาถะ* คือพึ่งตนเองได้ ส่วนปรหิตปฏิบัติ มุ่งเอาพระกรุณาเป็นหลัก เพราะเป็นเครื่องให้สำเร็จพุทธกิจคือหน้าที่ของพระพุทธเจ้าและความเป็น*โลกนาถ* คือ เป็นที่พึ่งของชาวโลกได้ ไหนท่านธวัชตอบผมมาสิว่า พุทธคุณ ๒ มีอะไรบ้าง" ท่านถามพระธวัชที่เมื่อสักครู่คิดจะลองภูมิท่าน พระหนุ่มยิ้มแหยๆแบบเดิมๆ แล้วตอบแบบเดิมๆว่า

"ผมจำไม่ได้ครับ"

"แล้วท่านจำอะไรได้บ้าง" พระหนุ่มถูกถามอีก

"ผมจำได้ว่าพุทธคุณมีสามครับ คือ พระปัญญาคุณ พระวิสุทธิคุณ และพระกรุณาคุณ ส่วนพุทธคุณ ๒ ผมเพิ่งจะมาได้ยินที่นี่" คราวนี้ยิ้มแหยเปลี่ยนเป็นยิ้มภาคภูมินิดๆ

"ฉันเคยได้ยินแต่พุทธคุณ ๙ ท่านเจ้าคุณโชดกสอนว่า

พุทธคุณ ๙ ก็คือบทสวดอิติปิ โส ท่านยังสอนพุทธคุณ ๑๐๘ ให้ฉันด้วย" แม่ชีป่วนอ้างครูบาอาจารย์ โยมผ่องใสเห็นแม่ชีสงบเสงี่ยมมากขึ้นตอนมาถึงสารนาถจึงชวนมากุสินาราและลุมพินีด้วย

"อาตมาบวชมาสิบกว่าพรรษา เคยได้ยินแต่พุทธคุณ ๓ ฟังท่านพระครูพูดถึงพุทธคุณ ๒ ก็รู้สึกว่าแปลกไปกว่าที่เคยรู้ แม่ชีบอกว่ามีพุทธคุณ ๙ พุทธคุณ ๑๐๘ อาตมาเลยงงใหญ่ แม่ชีช่วยอธิบายให้อาตมาเข้าใจหน่อยได้ไหม" ท่านยอมเสียหน้าเพื่อจะแลกกับความรู้

"ให้หลวงพ่อเจริญอธิบายดีกว่า เพราะท่านเป็นศิษย์สำนักเดียวกับฉัน" แม่ชีโยนกลองไปให้ท่านพระครู เพราะพอจะรู้ว่าถูกพระธวัชลองภูมิ

"แม่ชี ท่านเจ้าคุณอาจารย์สอนพุทธคุณ ๑๐๘ ว่าอย่างไร อาตมายังไม่ทันได้เรียนวิชานี้จากท่าน" สมภารวัดป่ามะม่วงถามแม่ชี แม่ชีจึงตอบอย่างภาคภูมิว่า

"ท่านบอกให้ฉันสวดอิติปิ โส ให้ได้ ๑๐๘ จบทุกวัน แต่ฉันสวดไม่เคยครบ ๑๐๘ จบสักที เพราะหลับไปก่อน ก็เลยบอกท่านว่าฉันขอสวดพุทธคุณ ๑๐๘ จบแทน ก็ในบทสวดอิติปิ โส จะกล่าวถึงพุทธคุณ ๙ ฉันก็สวดอิติปิ โส ๑๒ จบ ก็ได้ พุทธคุณ ๑๐๘ จบ เพราะเก้าคูณสิบสองได้ร้อยแปด" แม่ชีเฉลย

"พูดถึงอิติปิ โส ทำให้อาตมานึกถึงโยมคนหนึ่งเขามาที่วัดเมื่อต้นปี"

"โยมผู้หญิงหรือโยมผู้ชายครับ" หลวงพ่อวัดดอนเมืองถาม

"โยมผู้หญิงครับหลวงพ่อ เป็นโสดเสียด้วย อายุอานามก็ไม่มาก เพิ่งห้าสิบหยกๆหกสิบหย่อนๆ"

"มีแต่สิบห้าหยกๆสิบหกหย่อนๆครับหลวงพ่อ ถ้าห้าสิบหก

สิบถือว่ามากแล้ว” พระมัคคุเทศก์อดทักท้วงเสียมิได้

“ไม่มากหรอกท่านเจริญเพราะเขายังอยากแต่งงาน เขามาบอกผมว่าเพิ่งเกษียณอายุราชการ รู้สึกเหงาอยากจะแต่งงาน ใจคิดแต่เรื่องจะมีคู่ ผมก็แนะนำให้สวดพุทธคุณ จะได้เลิกคิดเรื่องอยากมีคู่ครอง เขาก็ถามว่าพุทธคุณคืออะไร พุทธคุณอยู่ที่ไหน ผมก็บอกว่าพุทธคุณก็คือ อิติปิ โส ไงล่ะ รู้จัก อิติปิ โส หรือเปล่า เขาตอบว่าอย่างไรท่านรู้ไหม” พระเจริญถูกถาม

“ตอบว่าไม่รู้จัก ใช่ไหมครับ”

“ถูกแล้ว พอเขาตอบมาอย่างนี้ ผมก็เลยต่อว่าเขา บอกว่าอะไรกันโยม อายุตั้งหกสิบแล้วยังไม่รู้จัก อิติปิ โส ไม่รู้จักพุทธคุณ เขาก็ย้อนถามผมว่า แล้ว อิติปิ โส มีผัวหรือเปล่าเจ้าคะ ผมอึ้งเลย เพราะไม่เคยมีใครถามแบบนี้มาก่อน เขาก็ถามซ้ำอีก ผมก็อาศัยปฏิภาณตอบไปว่า มี เขาก็ถามอีกว่า ผัว อิติปิ โส เป็นใคร ผมก็ตอบไปว่า ผัว อิติปิ โส ก็คือ สามีจิปฏิปันโนอย่างไรล่ะ” คนฟังพากันหัวเราะคิกคักเพราะขำในความไม่รู้ของสตรีที่ท่านพระครูกล่าวถึง

“ของผมก็มีเล่าเหมือนกัน เรื่อง อิติปิ โส นี่แหละ ขออนุญาตเล่าหน่อย ถ้าไม่เล่าประเดี๋ยวจะลืม” หลวงพ่อวัดดอนเมืองขออนุญาตแล้วจึงเล่าว่า

“สามีภรรยาคู่หนึ่งมาเล่าให้ผมฟัง เขาบอกไปวัดป่ามะม่วงมา หลวงพ่อเจริญท่านสอนให้สวด อิติปิ โส เท่าอายุบวกหนึ่ง ให้สวดทุกวัน เขากับภรรยาก็ทำตาม ทั้งคู่อายุเท่ากันคือ ๕๕ ก็ต้องสวด ๕๖ จบ สามีบอกว่า ผมสวดยังไม่ได้หนึ่งจบ ภรรยาเขาก็ได้ ๕๖ จบแล้ว ด้วยความสงสัยก็เลยถามภรรยาดู ปรากฏว่าภรรยาสวด อิติปิ โส ๆๆๆ ขณะที่เขาสวด อิติปิ โส ภควา ไปจนถึง

ภควาติ” คนฟังพากันหัวเราะคิกคักอีกครั้ง

“เอาละ ได้หัวเราะกันพอหอมปากหอมคอแล้ว ก็มาฟังเรื่องสังเวชนียสถานต่อ เมื่อสักครู่ได้พูดถึงการทำประโยชน์ตนให้สมบูรณ์ เรียกว่า อัตตหิตสมบัติ กับการปฏิบัติเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นเรียกว่า ปรหิตปฏิบัติ หลักธรรมคู่นี้สำคัญมาก พระพุทธองค์ทรงย้ำบ่อยๆ ว่าให้บำเพ็ญทั้งประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่นให้สมบูรณ์ ทั้งสองอย่างนี้เกี่ยวเนื่องกัน เพราะผู้ที่จะบำเพ็ญประโยชน์ให้ผู้อื่นได้อย่างดีก็ต้องพัฒนาตน **ยิ่งบรรลุประโยชน์ตนมากขึ้นเท่าไร ก็ยิ่งสามารถทำประโยชน์เพื่อผู้อื่นได้มากขึ้นเท่านั้น** ความดีงาม ความสามารถ ความมีสติปัญญาที่เกิดจากการพัฒนาตนของเรานี้แหละคือประโยชน์ตนที่แท้จริง ถ้าเราได้พัฒนาตนเอง ทำประโยชน์ตนให้เจริญงอกงามโดยมีสติปัญญาความสามารถมากขึ้น ก็เท่ากับเป็นความดีงามความประเสริฐแห่งชีวิตของเราเอง พร้อมกันนั้นเราก็สามารถที่จะบำเพ็ญประโยชน์เพื่อผู้อื่นได้ดีขึ้นด้วย ทั้งนี้เพราะว่าบุคคลที่มีสติปัญญามีความสามารถ มีความสุข มีชีวิตที่สงบแล้วจึงจะสามารถบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือผู้อื่น เผื่อแผ่ความดีงามสติปัญญา ความรู้และความสุขไปให้แก่คนอื่นได้เต็มที่ เหมือนอย่างพระพุทธเจ้าที่ทรงเป็นผู้บรรลุประโยชน์ตนแล้ว คือได้พัฒนาพระองค์เองให้มีคุณสมบัติทั้งปวงสมบูรณ์แล้ว จบกิจแห่งการเจริญศีล สมาธิปัญญา พร้อมด้วยพระปัญญา มหากรุณา และวิสุทธิคุณ มีความสุขเป็นคุณสมบัติประจำพระองค์อยู่แล้วตลอดเวลา ไม่ต้องแสวงหาความสุขที่ไหน และไม่มีอะไรที่จะต้องทำเพื่อพระองค์เองอีกต่อไป จึงอุทิศพระชนมชีพทั้งหมดให้แก่การบำเพ็ญพุทธกิจเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเพียงอย่างเดียว จนถึงที่สุดแห่งพุทธกาล”

ท่านผู้บรรยายหยุดเว้นระยะเพื่อให้คนฟังคิดตาม สตรีที่

คิดฆ่าสามีเกิดความซาบซึ้งยิ่งนัก หล่อนมองย้อนกลับไปในอดีต ก็พบข้อบกพร่องของตน หล่อนใช้เงินซื้อนรกให้ตัวเอง ป่านนี้สามีหล่อนคงถูกฆ่าไปเรียบร้อยแล้ว แม้หล่อนจะไม่ถูกจับเพราะผู้รับจ้างสัญญาว่าจะไม่ซัดทอดมาถึงหล่อน แต่บาปนี้ก็จะติดค้างอยู่ในใจไปจนกว่าจะตาย หล่อนไม่น่าโง่เขลาเอาเงินไปซื้อบาป ไม่น่าเลยจริงๆ ทำไม ทำไมหนอ หล่อนจึงไม่มาแสวงบุญยังแดนพุทธภูมิแห่งนี้ ก่อนที่จะตัดสินใจทำอะไรโง่ๆอย่างนั้น พระพุทธเจ้าท่านสร้างความดีให้กับตนเอง ให้กับโลกโดยไม่ต้องใช้เงิน ทำไมหล่อนไม่รู้เรื่องคุณงามความดีมาก่อนหน้านี้ ทำไมจึงมารู้เอาเมื่อสาย

"ยังไม่สายหรอกโยม" ท่านพระครูพูดขัดขึ้น เพราะ "รู้" ว่าหล่อนกำลังถูกอกุศลวิตกครอบงำจิต

"หลวงพ่อพูดกับหนูหรือคะ" หล่อนถาม ใบหน้าที่เปี่ยมด้วยเมตตาของท่านทำให้หล่อนมีกำลังใจที่จะสู้กับความชั่วร้าย

"พูดกับโยมนั่นแหละ ใจเย็นๆนะ อาตมาจะสรุปให้ฟังสั้นๆ ว่า การที่โยมมาแสวงบุญในครั้งนี้จะช่วยเปลี่ยนเรื่องร้ายให้กลายเป็นดี แล้วก็จำไว้ อย่าทำอีก เงินทองเหมือนดาบสองคม ถ้าใช้ไปในทางที่ชั่วก็จะพาไปนรก ถ้าใช้ในทางที่ดีก็พาไปสวรรค์ได้ เอาละ คิดว่าคงจะเข้าใจที่อาตมาพูด ตั้งใจฟังต่อไป ตั้งสติไว้ที่หู กำหนด 'ฟังหนอ ฟังหนอ' ห้ามคิดเรื่องอื่น" แล้วท่านจึงบรรยายต่อ

"สถานที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้และแสดงปฐมเทศนา เป็นเครื่องหมายของการที่พระองค์ทรงบรรลุแล้วซึ่งความสมบูรณ์แห่งประโยชน์ตน คือการบำเพ็ญประโยชน์ตนจนพัฒนาพระองค์เองสมบูรณ์แล้ว และการที่ทรงทำประโยชน์แก่ชาวโลก เป็นการบำเพ็ญปรหิตปฏิบัติถึงขั้นที่ทรงเป็นโลกนาถดังที่ได้กล่าวมา ฉะนั้นสังเวชนียสถาน ๔ จึงเป็นเครื่องเตือนใจชาวพุทธว่า ท่ามกลางคติธรรมดา

แห่งชีวิตที่เราเกิดมาจนกระทั่งตายไป เราควรจะได้ทำกิจสองอย่างนี้ให้สำเร็จ นี่เป็นแง่คิดอย่างที่หนึ่ง คือ ทำประโยชน์ของตนให้ถูกให้ดี จะเป็นที่พึ่งของโลกได้”

“แง่คิดอย่างที่สอง คือ **รูปกาย–ธรรมกาย ปรากฏและเป็นไปที่สังเวชนียสถาน ๔** พระพุทธเจ้าประสูติ ณ สถานที่นี้คือที่ลุมพินีวัน ซึ่งเป็นการปรากฏขึ้นแห่งพระรูปกายของพระพุทธเจ้า ที่เป็นเจ้าชายสิทธัตถะ *พระรูปกาย*ของเจ้าชายสิทธัตถะนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะว่าด้วยการอาศัยรูปกายนี้แหละ ความเป็นพระพุทธเจ้าจึงบังเกิดขึ้นได้ เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะทรงบำเพ็ญเพียรก็อาศัยรูปกายนี้เองบำเพ็ญเพียร และต่อจากนั้นก็ได้อาศัยรูปกายนี้รองรับการปฏิบัติจนได้บรรลุธรรม ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หมายความว่าได้ทรงอาศัยรูปกายนี้ทำ*ธรรมกาย*ให้ปรากฏขึ้น หลังตรัสรู้แล้วก็ได้ทรงใช้พระรูปกายเสด็จจาริกไปเพื่อช่วยทำให้ธรรมกายเกิดและเจริญขึ้นแก่ผู้อื่น ธรรมกายของพระองค์ปรากฏขึ้นที่ใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์ที่พุทธคยา ซึ่งคณะของเราได้จาริกไปชมเป็นแห่งแรก นั่นคือการตรัสรู้ อันเป็นสังเวชนียสถานแห่งที่สองในเหตุการณ์แห่งพุทธประวัติ สังเวชนียสถานแห่งที่หนึ่งคือที่ที่พระคุณเจ้าและญาติโยมนั่งกันอยู่นี้ คือที่ประสูติ เป็นที่ปรากฏขึ้นแห่งพระรูปกาย ส่วนสังเวชนียสถานแห่งที่สอง ที่ตรัสรู้ก็เป็นที่ปรากฏขึ้นแห่งพระธรรมกาย”

“พระธรรมกายคืออะไรคะหลวงพ่อ เป็นอย่างเดียวกับวัดพระธรรมกายที่จังหวัดปทุมธานีหรือเปล่า” สตรีที่จ้างฆ่าสามีถามหลังจากที่สบายอกสบายใจขึ้นมากแล้ว

“เหมือนหรือไม่เหมือนก็ให้โยมคิดเอง อาตมาจะอธิบายตามความเข้าใจของอาตมาที่ได้ศึกษาพระพุทธศาสนามาทั้งภาคปริยัติและภาคปฏิบัติ ธรรมกายก็คือกองแห่งธรรม เมื่อพระพุทธเจ้า

อาศัยพระรูปกายทำพระธรรมกายให้ปรากฏแล้ว ก็เป็นส่วนแห่งประโยชน์ของพระองค์เอง ต่อจากนั้นพระองค์เสด็จไปยังป่าอิสิปตนมฤคทายวัน อันเป็นสังเวชนียสถานแห่งที่สาม แต่เป็นแห่งที่สองที่คณะของเราจาริกไปชม พระองค์ก็ได้ทรงเผื่อแผ่ธรรมกายนี้ให้เกิดขึ้นแก่ผู้อื่นด้วย โดยมีประจักษ์พยานบุคคล คือท่านอัญญาโกณฑัญญะผู้ได้ดวงตาเห็นธรรมนำธรรมกายให้ปรากฏขึ้นเป็นท่านแรกถัดจากพระพุทธเจ้า นี่ก็คือการที่พระพุทธเจ้าได้ทำธรรมกายให้ปรากฏขึ้นแก่โลกโดยเผื่อแผ่ออกไปยังผู้อื่น เมื่อธรรมกายปรากฏแล้ว และรูปกายได้ทำหน้าที่จนสมบูรณ์ รูปกายนั้นก็ไปสิ้นสุดลง ณ สังเวชนียสถาน แห่งที่ ๔ คือที่ปรินิพพาน ณ เมืองกุสินารา ที่คณะของเราได้จาริกไปชมเมื่อวานนี้ รูปกายทำหน้าที่ให้ธรรมกายปรากฏแก่ชาวโลกแล้ว รูปกายก็ดับไป แต่ทิ้งธรรมกายไว้ให้เป็นประโยชน์แก่ชาวโลกต่อไป ธรรมกายนี้ไม่พลอยสูญสิ้นไปด้วย นี่คือความสัมพันธ์ระหว่างรูปกายกับธรรมกาย สรุปความตามเรื่องที่บรรยายมาว่า ในสถานที่ ๔ แห่งที่เรียกว่า สังเวชนียสถาน ๔ นี้ เริ่มแรก รูปกายปรากฏ ณ ที่ประสูติ คือลุมพินีวันแห่งนี้ อาศัยรูปกายนี้ไปทำให้ธรรมกายปรากฏขึ้นที่ต้นโพธิ์ตรัสรู้ที่พุทธคยา แล้วก็ทำธรรมกายนั้นให้แผ่ขยายออกไปเป็นประโยชน์แก่ชาวโลก ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ครั้นเมื่อทำหน้าที่จบครบถ้วนแล้ว รูปกายก็ดับลงที่กุสินารา ปล่อยธรรมกายไว้ให้คงอยู่ต่อไป”

ท่านพระครูจบการบรรยายได้ทันเวลาฉันเพลพอดี จากนั้นผู้นำทัวร์และอุบาสกอุบาสิกาก็ช่วยกันจัดอาหารถวายพระภิกษุสงฆ์ เสร็จแล้วนั่งรับประทานอาหารกลางวันกันภายใต้ร่มไม้นั้น

เสร็จธุระเรื่องปากเรื่องท้องแล้ว พระมัคคุเทศก์จึงนำคณะผู้แสวงบุญเดินไปยังวัดเนปาล เพื่อทำบุญทอดผ้าป่า ประมาณห้า

นาทีก็ถึงวัด พระภิกษุชาวเนปาลออกมาต้อนรับพร้อมนิมนต์และเชื้อเชิญพระคุณเจ้าและคณะอุบาสกอุบาสิกาเข้าไปนั่งในห้องประชุม แล้วจึงไปนิมนต์เจ้าอาวาสออกมาต้อนรับ พระมัคคุเทศก์แนะนำกับคณะผู้แสวงบุญว่า เจ้าอาวาสรูปนี้ท่านสืบเชื้อสายมาจากศากยวงศ์ พูดภาษาชาวบ้านคือเป็นญาติกับพระพุทธเจ้า ท่านพระครูนั่งพิจารณาภิกษุวัยเดียวกับท่านเห็นว่านอกจากวัยเดียวกับท่านแล้ว รูปร่างก็คล้ายกัน เรียกว่าสูงต่ำดำขาวใกล้เคียงกันมาก เมื่อมีโอกาสท่านจึงเรียนถามพระเถระด้วยภาษาไทยว่า

"พระคุณเจ้าอายุเท่าไรครับ" พระมัคคุเทศก์ทำหน้าที่ล่ามแปลคำสนทนาระหว่างพระภิกษุไทยกับพระภิกษุเนปาล คำตอบออกมาว่า พระเนปาลอายุเท่ากับท่านพระครู และมีประวัติคล้ายๆ กัน คือมาบวชด้วยความไม่เต็มใจ แต่หลังจากบวชแล้วก็เกิดศรัทธาปสาทะ เห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนา และเมื่อตระหนักในความเป็นเชื้อสายของพระพุทธเจ้า จึงตั้งปณิธานแน่วแน่ว่าจะอยู่ในร่มกาสาวพัสตร์เพื่อช่วยเผยแผ่พระศาสนาไปจนกว่าชีวิตจะหาไม่

๔๑

อนาถบิณฑิกเศรษฐี

เวลาบ่ายโมงครึ่ง คณะผู้แสวงบุญกราบนมัสการลาเจ้าอาวาสวัดลุมพินีแล้วเดินทางต่อไปยังเมืองสาวัตถีซึ่งอยู่ห่างจากลุมพินีเป็นระยะทาง ๑๗๕ กิโลเมตร พระมัคคุเทศก์ทำหน้าที่บรรยายถวายความรู้แด่เพื่อนบรรพชิต และให้ความรู้แก่ญาติโยมในเวลาเดียวกัน

"ต้องใช้เวลาเดินทางกี่ชั่วโมงครับท่าน" บุรุษหนึ่งเรียนถาม

"ครั้งที่แล้วที่อาตมาพาคณะมา ได้จดบันทึกไว้ว่าใช้เวลา ๘ ชั่วโมงกับ ๓๘ นาที ก่อนครั้งที่แล้วใช้เวลา ๙ ชั่วโมง ๔๒ นาที" ท่านบอกสถิติที่ได้บันทึกไว้สองครั้ง

"ทำไมถึงใช้เวลามากจัง ถ้าเป็นบ้านเราไม่เกินสองชั่วโมง" บุรุษนั้นพูดคล้ายบ่น พระเจริญจึงต้องอธิบายว่า

"นั่นเป็นเพราะบ้านเราถนนหนทางดีกว่าที่นี่ อีกประการหนึ่ง เราต้องเสียเวลาที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองอย่างน้อย ๑ ชั่วโมง แต่บางคณะใช้เวลา ๓-๔ ชั่วโมง ที่เหลือก็เป็นเวลารถวิ่ง แต่อาตมาคิดว่าคณะนี้มีบุญเพราะมีหลวงพ่อเจริญมาด้วย อาตมาจะนิมนต์ท่านให้บริกรรมคาถาย่นระยะทาง เราคงใช้เวลาทั้งหมดไม่เกิน ๖ ชั่วโมงก็จะถึงสาวัตถี ผมนิมนต์หลวงพ่อช่วยอีกครั้งนะ

ครับ" ประโยคสุดท้ายท่านพูดกับเจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วง

"ผมอีกแล้วหรือ" ท่านพระครูพูดยิ้มๆ ท่านตั้งใจไว้แล้วว่าจะไปให้ถึงสาวัตถีในเวลาทุ่มครึ่งพอดิบพอดี

"ครับ แต่ถ้าหลวงพ่อไม่สะดวกผมก็ฝากนิมนต์หลวงพ่อวัดดอนเมืองให้ผมด้วย"

"ผมไม่รับนิมนต์" หลวงพ่อวัดดอนเมืองซึ่งนั่งติดกับท่านพระครูรีบปฏิเสธ

"ทำไมล่ะครับ ผมอุตส่าห์นิมนต์หลวงพ่อวัดป่ามะม่วงให้ช่วยนิมนต์ ทั้งนี้ทั้งนั้นเพราะท่านอาวุโสรองจากหลวงพ่อ"

"ผมไม่ได้ถือสาเรื่องอาวุโสหรอกท่าน แต่ที่ผมไม่รับนิมนต์ก็เพราะผมไม่มีคาถาย่นระยะทาง มีแต่คาถายืดระยะทาง ถ้าท่านต้องการจะยืดจาก ๘ ชั่วโมงเป็น ๑๖ ชั่วโมงละก็ ผมพอจะช่วยได้"

"ถ้าอย่างนั้นผมไม่นิมนต์แล้วครับ เพราะไม่ตรงกับความต้องการของหมู่คณะ" พระมัคคุเทศก์ยอมจำนนต่อเหตุผลของหลวงพ่อวัดดอนเมืองแล้วรีบสรุปว่า

"เป็นอันว่าหลวงพ่อวัดป่ามะม่วงท่านจะใช้คาถาย่นระยะทางช่วยให้พวกเราถึงสาวัตถีภายใน ๖ ชั่วโมง พระคุณเจ้าและญาติโยมเข้าใจตามนี้นะครับ"

"สาธุ" ทั้งพระคุณเจ้าและญาติโยมยกมือขึ้น "สาธุ" อย่างพร้อมเพรียงกัน ท่านพระครูไม่รู้สึกว่าถูกมัดมือชก เพราะท่านตั้งใจไว้ก่อนแล้วว่าจะทำดังที่พระมัคคุเทศก์ขอ

ด้วยอานุภาพแห่งคาถาย่นระยะทางที่เจ้าอาวาสวัดป่า-มะม่วงบริกรรมไปตลอดทาง ทำให้ใช้เวลาที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองเพียง ๓๐ นาที ซึ่งไม่เคยมีคณะใดทำได้มาก่อน พ้นจากด่านมาแล้ว พระมัคคุเทศก์จึงเริ่มการบรรยายด้วยการตั้งคำถามว่า

กท 15 ยก 31

"มีใครเห็นประโยชน์ของการเดินทางที่ล่าช้าบ้าง ที่พวกเราเดินทางกันในดินแดนพุทธภูมินี้ จะเห็นว่ารถวิ่งได้ไม่เกิน ๖๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง ถ้าเป็นบ้านเราวิ่งได้ถึง ๑๒๐ กิโลเมตรหรือมากกว่านั้น" หลวงพ่อวัดดอนเมืองให้ความเห็นว่า

"การวิ่งเร็วๆไม่ดีนะท่าน ผมว่าถ้าเราวิ่งชั่วโมงละ ๘๐ ถึง ๙๐ กิโลเมตร เมื่อเกิดอุบัติเหตุรถชนกันยังมีโอกาสรอดชีวิต แต่ถ้าวิ่งเกินร้อย ตายทุกราย ลูกศิษย์ผมคนหนึ่งชอบขับรถเร็วมากภรรยาเขามาฟ้องผมบ่อยๆว่า เวลาออกต่างจังหวัด สามีขับรถความเร็วสูงถึงร้อยแปดสิบ ผมก็เตือนเขา เขาบอก 'ไม่เป็นไรหรอกครับหลวงพ่อ ผมขับรถยุโรป ถ้าเป็นรถญี่ปุ่นผมไม่กล้าขับเร็ว' ผมก็มองหน้าเขา แล้วความคิดก็แวบขึ้นมาว่า เจ้าหมอนี่ต้องตายเพราะอุบัติเหตุ ผมก็พยายามบอกเขาทางอ้อมแต่เขาก็ไม่เชื่อ อาทิตย์ต่อมาหนังสือพิมพ์ลงข่าวหน้าหนึ่ง เขาขับรถด้วยความเร็วสูง พุ่งชนเสาไฟฟ้าขาดสองท่อน รถยุโรปของเขาบิดเบี้ยวเป็นรูปตัวเอส ถุงลมช่วยชีวิตที่ติดไว้ในรถก็ช่วยไม่ได้ ถูกอัดก๊อปปี้ตายคาพวงมาลัย ภรรยาเขามาร้องไห้กับผม บอกว่าเสียดายรถ ส่วนสามีไม่เสียดาย เพราะเขาเจ้าชู้ มีภรรยาหลายคน แอบยักยอกเงินทองไปให้ภรรยาลับๆอยู่เสมอ" เจ้าอาวาสวัดดอนเมืองให้ความเห็นที่ค่อนข้างยาว

"หนูเห็นประโยชน์ของการขับรถช้าแล้วค่ะ" นางสาวสายใยรักพูดขึ้น

"เห็นว่าอย่างไรคุณโยม" พระมัคคุเทศก์ถาม

"ประการแรกก็อย่างที่หลวงพ่อวัดดอนเมืองเล่ามา คือการขับรถช้าเมื่อเกิดอุบัติเหตุรถชนกัน โอกาสรอดชีวิตมีมากกว่าการขับรถเร็ว ประการที่สอง การขับรถต่ำกว่าหนึ่งร้อยกิโลเมตรต่อชั่วโมงช่วยประหยัดน้ำมัน ประการที่สาม ช่วยลดอุบัติเหตุ อย่าง

ที่เราเดินทางกันในแดนพุทธภูมินี้ หนูยังไม่เห็นมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นเลย และประการสุดท้าย ทำให้รู้สึกปลอดภัยค่ะ” สาวสวยตอบ

“ฉันขอเพิ่มอีกประการหนึ่ง คือการที่รถวิ่งไม่เร็วทำให้เราสวดมนต์ทำวัตรได้สะดวก เวลาดูหนังสือสวดมนต์ก็ไม่ทำให้ตาลาย ถ้ารถวิ่งเร็ว ตัวหนังสือก็จะวิ่งตาม ทำให้เสียสายตา” แม่ชีป่วนช่วยเสริม

“ของแม่ชีป่วนก็ประการที่ห้า จะมีใครเพิ่มเติมอีกไหม พระคุณเจ้าว่าอย่างไรครับ” ท่านถามบรรพชิต เมื่อไม่มีเสียงตอบกลับท่านจึงเริ่มการบรรยาย

“บัดนี้เราก็ได้นมัสการสังเวชนียสถานครบ ๔ แห่งตามที่ปรากฏในทีฆนิกาย มหาวรรค พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๐ ข้อ ๑๓๑ หน้า ๑๖๓...”

“แหม ท่านชักจะเก่งเหมือนท่านพระครูแล้วนะ” แม่ชีป่วนเอ่ยปากชมด้วยความจริงใจ พระเจริญเพียงแต่ยิ้มแล้วบรรยายต่อ

“เอาละ ทีนี้ ผม/อาตมา ก็จะให้พระคุณเจ้าและญาติโยมช่วยกันสรุปว่าสังเวชนียสถาน ๔ แห่ง ที่เราได้นมัสการมาแล้วนั้น ถ้าเรียงลำดับตามเหตุการณ์ในพุทธประวัติ คืออย่างไร และถ้าเรียงลำดับตามที่เราเดินทาง คืออย่างไร ขอโอกาสพระคุณเจ้าตอบก่อน”

“ผมว่าให้โอกาสญาติโยมก่อนดีกว่า เผื่อมีอะไรขาดตกบกพร่องพระจะได้ช่วยเติมให้เต็ม” พระขุนทดเสนอ ความจริงท่านจำชื่อสถานที่ได้ไม่ครบ แต่ที่ต้องเสนอเพราะไม่อยากเสียหน้า ท่านออกมั่นใจว่าเพื่อนบรรพชิตอีกสองรูปคือพระธวัชกับพระรสสุคนธ์ก็คงเหมือนท่าน ส่วนหลวงพ่อสององค์นั้นเห็นจะยกเว้นเพราะท่านทั้งสองเป็นนักปราชญ์

"ถ้าอย่างนั้นผมขออนุญาตตอบเป็นคนแรกครับ" โยมเส็งเสนอ เขามั่นใจว่าจะตอบได้ถูกต้องเพราะ 'ปัญญา' เกิดกับเขาแล้ว

"สังเวชนียสถาน ๔ แห่ง เรียงตามลำดับเหตุการณ์ในพุทธประวัติ ได้แก่ *ชาตสถาน* ที่พระพุทธเจ้าประสูติ คือ อุทยานลุมพินีหรือลุ่มพินีวัน *อภิสัมพุทธสถาน* ที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้อนุตตร-สัมมาสัมโพธิญาณ คือควงโพธิ์ ที่ตำบลพุทธคยา *ธัมมจักกัปปวัตตนสถาน* ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนาธัมมจักกัปปวัตตนสูตร คือที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี ปัจจุบันเรียกสถานที่นี้ว่า สารนาถ และ *ปรินิพพุตสถาน* ที่พระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพาน คือที่สาลวโนทยาน เมืองกุสินารา และถ้าเรียงตามลำดับตามที่เราเดินทางคือ อภิสัมพุทธสถาน ธัมมจักกัปปวัตตนสถาน ปรินิพพุตสถาน และชาตสถาน หากผมตอบขาดตกบกพร่องอย่างไร ขอพระคุณเจ้าช่วยเติมให้เต็มด้วยครับ"

"มีอะไรที่ท่านจะช่วยเติมไหมครับ" พระมัคคุเทศก์ถามพระขุนทด

"คงไม่มีครับเพราะโยมเขาตอบได้ถูกต้องและครบถ้วน ถ้าผมตอบคงไม่สมบูรณ์เท่านี้" ท่านยอมรับแต่โดยดี

"เอาละ ถ้าเช่นนั้นผม/อาตมาก็จะมาทำหน้าที่บรรยายต่อเป็นอันว่าเราได้ไปนมัสการสังเวชนียสถานมาครบ ๔ แห่งแล้ว ส่วนเมืองสาวัตถีที่เราจะไปนี้ไม่ได้อยู่ในสังเวชนียสถานเช่นเดียวกับเมืองราชคฤห์ที่เราได้ไปมาแล้ว แต่ทั้งสาวัตถีและราชคฤห์ก็มีความสำคัญต่อพุทธประวัติ เพราะเป็นเมืองที่พระพุทธเจ้าได้เผยแผ่และประดิษฐานพระพุทธศาสนาตลอด๔๕ พรรษาของการบำเพ็ญพุทธกิจ พระพุทธองค์ทรงประทับจำพรรษาที่เมืองราชคฤห์ ๕ พรรษา ที่เมืองสาวัตถี ๒๕ พรรษา โดยประทับที่เชตวนารามซึ่งท่านอนาถ-

บิณฑิกเศรษฐีสร้างถวาย ๑๙ พรรษา อีก ๖ พรรษาประทับที่บุพพาราม ซึ่งนางวิสาขามหาอุบาสิกาสร้างถวาย จะเห็นว่าทั้งสาวัตถีและราชคฤห์แม้จะมิได้เป็นสังเวชนียสถาน หากก็มีความสำคัญ หลังตรัสรู้พระพุทธองค์ทรงประดิษฐานพระพุทธศาสนาในแคว้นมคธซึ่งมีราชคฤห์เป็นเมืองหลวง เหตุการณ์สำคัญในการประกาศพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นที่เมืองราชคฤห์ เริ่มแต่การที่พระพุทธเจ้าทรงเลือกประดิษฐานพระพุทธศาสนาในเมืองนี้ ต่อมาทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์ในวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ ซึ่งเป็นเดือนที่ ๙ แห่งการตรัสรู้ หลังพุทธปรินิพพาน ๓ เดือนมีการสังคายนาครั้งแรกก็ทำที่เมืองราชคฤห์นี้ กล่าวได้ว่าเหตุการณ์สำคัญๆ ในพระพุทธศาสนามีจุดตั้งต้นไปจากเมืองหลวงของแคว้นมคธคือราชคฤห์ แต่เหตุใดพระพุทธองค์จึงทรงประทับที่เมืองสาวัตถีมากที่สุด พระคุณเจ้าหรือญาติโยมท่านใดจะตอบคำถามนี้ได้ก็ขอนิมนต์และขอเชิญ” ท่านให้โอกาสผู้ฟังได้มีส่วนร่วม เป็นอุบายที่จะให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ตื่นอยู่เสมอ

“ผมกำลังตั้งใจฟังครับ ตอนนี้ต้องขอความรู้จากท่านก่อน ต่อไปในภายภาคหน้าผมจะนำความรู้ไปเผยแผ่แก่ญาติโยม และพุทธบริษัทครับ” พระรสสุคนธ์หาทางออกเพราะท่านไม่ทราบคำตอบ

“มีท่านอื่นจะตอบไหมครับ” พระเจริญถามอีก เมื่อไม่มีผู้ใดตอบท่านจึงบรรยายต่อ

“การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจะต้องอาศัยบริบททางสังคมด้วย หมายความว่า**ถ้าเมืองไหนสงบสุข ไม่มีเหตุการณ์ทางการเมืองเข้ามาแทรกแซง การเผยแผ่ก็ดำเนินไปด้วยดี** นอกจากนี้ต้องมีผู้สนับสนุนค้ำจุนด้วย การที่พระพุทธองค์ทรงตัดสินพระทัย

ที่จะประดิษฐานพระพุทธศาสนาลงในแคว้นมคธ เพราะเวลานั้นมคธเป็นแคว้นใหญ่ ราชคฤห์ซึ่งเป็นเมืองหลวงก็เป็นเมืองใหญ่ มีพระเจ้าพิมพิสารเป็นกษัตริย์ปกครอง พระเจ้าพิมพิสารเป็นกษัตริย์พระองค์แรกที่ยอมรับนับถือพระพุทธศานา และพระองค์ก็สำเร็จเป็นพระโสดาบันแล้วด้วย จึงทรงให้การสนับสนุนค้ำจุนพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี ได้พระราชทานสวนไผ่ให้เป็นวัดแรกในพระพุทธศาสนา ซึ่งเรารู้จักกันดีในนามวัดเว่ฬุวันหรือเวฬุวนาราม ต่อมาในตอนกลางและปลายพุทธกาล ราชคฤห์มีการเปลี่ยนแผ่นดินแบบไม่เป็นไปด้วยดี คือพระเจ้าอชาตศัตรูได้ทำปิตุฆาต และยังไปสมคบกับพระเทวทัตที่จะปลงพระชนม์พระพุทธเจ้า นอกจากนี้ยังมีการแข่งอำนาจอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะกับแคว้นวัชชี เมืองราชคฤห์ที่เคยสงบร่มเย็นก็หาความสงบไม่ได้ แต่แคว้นโกศลซึ่งมีสาวัตถีเป็นเมืองหลวง กลับเป็นเมืองที่มีความสงบสุข บรรยากาศเหมาะแก่การเป็นแหล่งสั่งสอนธรรม ที่สำคัญคือมีบุคคลที่เลื่อมใสศรัทธาในพระองค์นับตั้งแต่พระเจ้าปเสนทิผู้ครองแคว้นโกศลลงมาถึงประชาชน ที่ขึ้นชื่อและเป็นที่รู้จักก็คือท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี และนางวิสาขามหาอุบาสิกา ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีนอกจากสร้างวัดพระเชตวันถวายพระพุทธเจ้าแล้ว ยังอุปถัมภ์บำรุงพระภิกษุสงฆ์ พระภิกษุณีสงฆ์จนถึงสามเณร สามเณรี อย่างดียิ่ง นอกจากนี้ยังเป็นที่พึ่งของคนยากจน คนอนาถาในเมืองสาวัตถีด้วย แต่เดิมท่านชื่อว่าสุทัตตะ แต่เพราะเหตุที่เป็นผู้เลี้ยงดูคนยากจนอนาถา เลยได้สมญาว่า *อนาถบิณฑิกะ* แปลว่า *ผู้มีก้อนข้าวเพื่อคนอนาถา* ท่านเป็นผู้เอาใจใส่คนยากไร้มาก คนอนาถาไม่มีเงินทอง ไม่มีอาหารกิน ก็ได้พึ่งท่านผู้นี้ ส่วนนางวิสาขาก็อุปถัมภ์บำรุงสงฆ์ ได้ชวนพรรคพวกเพื่อนฝูงผู้มีศรัทธามาดูแลเรื่องอาหารของฉันและความเป็นอยู่ของสงฆ์ และ

เป็นที่พึ่งของพระภิกษุณีทั้งหลาย เมื่อมีเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องของสตรี ดังเรื่องของนางภิกษุณีมารดาของพระกุมารกัสสปะ เรื่องนี้เกี่ยวข้องกับสองเมืองคือเมืองราชคฤห์และเมืองสาวัตถี เอาละ เล่ามาถึงตอนนี้ก็จะขอถามท่านผู้ฟังว่า ผู้ใดไม่อยากฟังต่อบ้าง ถ้าไม่อยากฟังต่ออาตมาก็จะหยุดเล่า"

"อยากฟังครับ" "อยากฟังค่ะ" ผู้ฟังเปล่งเสียงตอบพร้อมกันยกเว้นหลวงพ่อวัดดอนเมืองกับหลวงพ่อวัดป่ามะม่วง รูปหนึ่งไม่ตอบเพราะรู้ว่าเป็นอุบายของผู้บรรยายที่จะทำให้คนฟังไม่ง่วง อีกรูปหนึ่งกำลังบริกรรมคาถาย่นระยะทาง จึงไม่ตอบให้เสียเวลาบริกรรม

"ถ้าอย่างนั้นผม/อาตมาต้องเล่าต่อ แต่ถึงคำตอบจะออกมาว่าไม่อยากฟัง ผม/อาตมาก็ต้องเล่าอยู่ดีเพราะเป็นหน้าที่" พูดออกตัวพอหอมปากหอมคอแล้ว พระมัคคุเทศก์จึงบรรยายต่อ

"ที่ว่าเกี่ยวข้องกับสองเมือง เพราะเหตุเกิดที่เมืองราชคฤห์และมาดับลงที่เมืองสาวัตถี เรื่องมีอยู่ว่าธิดาเศรษฐีเมืองราชคฤห์มีศรัทธาอยากบวชในพระศาสนา จึงขออนุญาตบิดามารดา แม่ชีป่วน ถ้าลูกสาวโยมมาขอบวช โยมจะอนุญาตไหม" ท่านถามแม่ชีป่วน

"อนุญาตจ้ะ แต่ลูกสาวฉันเขาไม่อยากบวช ฉันเลยต้องมาบวชแทน ตอนนี้เขาแต่งงานมีลูกห้าคนแล้ว" แม่ชีวัยหกสิบตอบเกินคำถาม

"แล้วโยมคิดว่าเศรษฐีจะยอมอนุญาตให้ธิดาบวชไหม" แม่ชีถูกถามอีก

"คงไม่หรอกจ้ะเพราะเขาคงไม่ฉลาดอย่างฉัน" แม่ชีตอบแบบ 'ยกตนข่มท่าน'

"ถูกแล้ว แต่ไม่ใช่เพราะเขาไม่ฉลาดอย่างโยม ที่ไม่ยอมให้ธิดาบวชเพราะต้องการให้แต่งงานมีเหย้ามีเรือนเหมือนคนที่มองใน

ทางโลกทั่วๆไป”

“ฉันถึงว่าเขาไม่ฉลาดไงล่ะ ถ้าฉลาดต้องมองในทางธรรมเหมือนฉัน” แม่ชีไม่ยอมแพ้

“เอาเถอะ โยมจะคิดอย่างนั้นก็ได้ แต่อาตมาไม่เห็นด้วยเต็มร้อยนะ เห็นด้วยแค่ครึ่งเดียว ทีนี้ธิดาเศรษฐีแกก็ขอบวชอยู่เรื่อยๆ บิดามารดา เอ เรียกพ่อแม่ดีกว่านะ คือพ่อแม่ก็ไม่ยอมใจอ่อน แกก็เลยคิดใหม่ว่าจะยอมแต่งงานแล้วค่อยขอสามีบวชในภายหลัง ก็เลยแต่งงาน หลังจากแต่งได้ไม่นานก็ขอสามีบวช แรกๆสามีก็ไม่อนุญาต ต่อเมื่อถูกภรรยารบเร้าหนักเข้าจึงอนุญาต แกก็ไปบวชอยู่ในสำนักของพระเทวทัต เพราะเวลานั้นพระพุทธเจ้าประทับที่เมืองสาวัตถีแล้ว บวชได้ไม่นานก็ปรากฏว่าครรภ์โตขึ้น พวกภิกษุณีก็พากันไปฟ้องพระเทวทัตซึ่งตั้งตนเป็นใหญ่ปกครองสงฆ์อยู่ที่เมืองราชคฤห์ในเวลานั้น พระเทวทัตกลัวจะเสียชื่อเสียง คือไม่รับรู้ความทุกข์ของลูกศิษย์ กลัวแต่ว่าตนจะเสียชื่อ เลยให้นางภิกษุณีรูปนั้นสึก นางภิกษุณีก็คิดว่ามาบวชด้วยความยากลำบาก เรื่องอะไรจะยอมสึกง่ายๆ อีกอย่างท่านก็มิได้ทำผิดพระวินัยแต่อย่างใด ตั้งแต่บวชมาไม่เคยละเมิดพระวินัยเลย ท่านก็ไม่ยอมสึก พระเทวทัตก็จะให้สึกท่าเดียว ท่านก็คิดขึ้นมาว่า ท่านบวชเพื่ออุทิศองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ได้บวชเพื่ออุทิศพระเทวทัต จึงให้ภิกษุณีผู้ใหญ่พาไปเฝ้าพระพุทธเจ้าที่เมืองสาวัตถี”

“เดินไปหรือคะ” นางสาวสายใยรักถาม

“โยมจะให้นั่งรถบัสไปหรือ สมัยนั้นยังไม่มีรถบัสหรอกโยมต้องเดินไป”

“คงลำบากแย่เลยนะคะ ขนาดพวกเรานั่งรถยังรู้สึกว่าลำบาก” หล่อนนึกเห็นภาพความลำบากตรากตรำของนางภิกษุณี

ที่กำลังตั้งครรภ์

"ทำไมโยมไม่มองในแง่ศรัทธาและความเพียรล่ะ น่าจะมองว่าท่านมีศรัทธาในพระศาสนา จึงมีความเพียรในการเดินทาง ของดีไม่ใช่จะได้มาง่ายๆหรอกนะโยม"

"จริงดังที่พระอาจารย์พูด แล้วเรื่องเป็นอย่างไรต่อไปคะ"

"ท่านก็เดินทางไปด้วยความยากลำบาก ต้องเดินทางหลายวันกว่าจะถึงสาวัตถี ครั้นถึงภิกษุณีผู้ใหญ่ก็กราบทูลเรื่องราวให้พระพุทธเจ้าทรงทราบเพื่อให้ทรงวินิจฉัย พระพุทธเจ้าทั้งที่ทราบว่านางภิกษุณีรูปนี้บริสุทธิ์ แต่ก็ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามขั้นตอนของพระวินัย ทรงตั้งคณะผู้ตัดสิน มีพระอุบาลีเป็นประธาน ท่านรสสุคนธ์ช่วยตอบผมมาสิว่าทำไมถึงตั้งพระอุบาลีเป็นประธาน ทำไมถึงไม่ตั้งพระสารีบุตร หรือพระโมคคัลลานะ หรือพระอานนท์" ท่านถามพระรสสุคนธ์

"เพราะพระอุบาลีท่านชำนาญในพระวินัยจนได้รับยกย่องจากพระพุทธเจ้าให้เป็นเอตทัคคะในทางทรงพระวินัยครับ" พระรสสุคนธ์ตอบ

"ถูกแล้ว จะเห็นว่าพระพุทธองค์ทรงใช้คนให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ เป็นอันว่าพระอุบาลีท่านได้รับการแต่งตั้งให้เป็นประธานในการสอบสวนการตั้งครรภ์ของนางภิกษุณี เมื่อมีประธานก็ต้องมีกรรมการ เรื่องของผู้หญิงก็ต้องมีกรรมการเป็นผู้หญิงด้วย แม่ชีลองทายสิว่า ผู้หญิงที่เป็นกรรมการในเรื่องนี้คือใคร"

"ฉันขอทายว่านางวิสาขาจ้ะ" แม่ชีตอบ

"ถูกแล้ว นอกจากนี้ก็มีอนาถบิณฑิกเศรษฐี แล้วก็ต้องมีพระราชาร่วมเป็นกรรมการด้วย พระเจ้าปเสนทิจึงต้องรับหน้าที่เป็นกรรมการอีกผู้หนึ่ง นางวิสาขาอาศัยว่าเคยตั้งครรภ์มาแล้ว ๒๐ ครั้ง

จึงเชี่ยวชาญในการตรวจสอบ เพราะมีความรู้ มีประสบการณ์เกี่ยวกับการตั้งครรภ์เป็นอันดี ในที่สุดก็ได้ชี้แจงแก่ที่ประชุมโดยประมวลเรื่องราวและทำให้วินิจฉัยได้ว่านางภิกษุณีรูปนี้ตั้งครรภ์มาตั้งแต่ก่อนบวช มีครรภ์ติดมา ก็เลยเป็นอันพ้นจากอธิกรณ์ พ้นคดี เป็นผู้บริสุทธิ์ เมื่อเป็นผู้บริสุทธิ์ท่านก็ไม่ต้องสึก จึงอยู่ในสำนักของพระพุทธเจ้า ไม่กลับไปยังสำนักของพระเทวทัต เมื่อครรภ์ครบทศมาสก็ได้คลอดบุตรเป็นเด็กผู้ชาย ท่านก็ได้เลี้ยงดูบุตรอยู่ในสำนักภิกษุณีในพระเชตวันนั้น"

"ไม่ลำบากแย่หรือคะ ไหนจะเลี้ยงลูก ไหนจะปฏิบัติธรรม" สตรีที่จ้างฆ่าสามีถามขึ้น

"ลำบากก็ต้องทน เพราะท่านอยากได้มรรคผล"

"แล้วท่านได้หรือเปล่าคะ"

"ใจเย็นๆโยม ฟังต่อไปว่าท่านจะได้หรือไม่ได้" ขณะนั้นรถวิ่งข้ามแม่น้ำสายหนึ่งซึ่งมีสะพานให้รถวิ่งข้ามได้ มีเสียงถามขึ้นว่า

"แม่น้ำสายนี้ชื่ออะไรครับ"

"ชื่อแม่น้ำอจิรวดี มีความสำคัญต่อประวัติของพระเถรีรูปหนึ่ง เอาละ ไว้จบเรื่องภิกษุณีมารดาของพระกุมารกัสสปะแล้วจึงจะเล่าเรื่องของพระเถรีองค์นี้" พระเจริญตอบ

๙๒

ภิกษุณีสงฆ์

"พระอาจารย์ ภิกษุณีกับแม่ชีเหมือนกันหรือเปล่าจ๊ะ อย่างฉันนี่จะเรียกว่าภิกษุณีในสมัยพุทธกาลได้หรือเปล่า" แม่ชีป่วนถามขึ้นเพราะอยากรู้จริงๆ อยากรู้ถึงกับยอมลงทุนเรียกพระเจริญว่าพระอาจารย์

"ภิกษุณีถือศีล ๓๑๑ ข้อ แม่ชีถือกี่ข้อล่ะ" พระมัคคุเทศก์ถาม

"ฉันถือแค่ ๘ ข้อ น้อยกว่าภิกษุณีตั้งสามร้อยสามข้อ" แม่ชีตอบ อาศัยที่เคยค้าขายมาก่อน จึงบวกลบได้รวดเร็วทันใจ

"แล้วเหมือนกันหรือเปล่าล่ะ"

"ไม่เหมือนจ้ะ แต่ฉันอยากฟังเรื่องของภิกษุณีว่ามีความเป็นมาอย่างไร ทำไมพระพุทธเจ้าถึงยอมให้ผู้หญิงบวช"

"ญาติโยมอยากฟังเรื่องภิกษุณีไหม ถ้ามีแม่ชีป่วนอยากฟังคนเดียวจะยอมให้อาตมาเล่าหรือเปล่า" ท่านขอความเห็นจากผู้ฟังทั้งรถ

"อยากฟังครับ"

"อยากฟังค่ะ" เสียงตอบรับดังขึ้น ฝ่าย "อยากฟังครับ" นั้นนอกจากเป็นอุบาสกแล้วยังมีพระหนุ่มอีกสามรูปร่วมออกเสียง

ด้วย เมื่อเป็นความประสงค์ของผู้ฟัง พระมัคคุเทศก์จึงบรรยายเรื่องความเป็นมาของภิกษุณี ท่านรู้เรื่องนี้ดีเพราะอ่านจากหนังสือ **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์** เขียนโดย เจ้าคุณอาจารย์ประยุทธ์ ปยุตฺโต ปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาของโลก

"ภิกษุณีก็คือพระผู้หญิงในพระพุทธศาสนา คู่กับภิกษุซึ่งเป็นพระผู้ชาย ภิกษุณีสงฆ์เกิดขึ้นในพรรษาที่ ๕ แห่งการบำเพ็ญพุทธกิจ ใครจะตอบผม/อาตม่าได้บ้างว่า ในพรรษาที่ ๕ พระพุทธองค์ทรงบำเพ็ญพุทธกิจอะไรบ้าง" พระมัคคุเทศก์ตั้งคำถาม

"ผมไม่ทราบคำตอบหรอกครับ ทราบแต่ว่าท่านอาจารย์จะต้องทราบ" พระขุนทดพูดยวนนิดๆทั้งที่ท่านมิได้มีเชื้อสายญวนแม้สักน้อย พระมัคคุเทศก์จึงเฉลยว่า

"ในพรรษาที่ ๕ พระพุทธองค์ได้เสด็จไปจำพรรษา ณ กูฏาคารในป่ามหาวัน นครเวสาลี พุทธกิจที่ทรงบำเพ็ญในพรรษานี้ได้แก่ โปรดพระเจ้าสุทโธทนะพุทธบิดาซึ่งประชวรหนักอยู่ที่กรุงกบิลพัสดุ์ พระเจ้าสุทโธทนะทรงบรรลุอรหัตตผลแล้วปรินิพพาน โปรดพระญาติที่วิวาทกันเพราะเหตุแย่งน้ำในแม่น้ำโรหิณี มีท่านใดตอบได้บ้างว่า เมื่อพระพุทธองค์เสด็จกรุงกบิลพัสดุ์ พระองค์ประทับ ณ ที่ใด" พระมัคคุเทศก์ตั้งคำถามอีก

"พระพุทธองค์ประทับอยู่ที่นิโครธารามครับ" คนตอบคือโยมเส็ง เพราะเขาฟังด้วยปัญญาจึงจำเหตุการณ์และสถานที่ได้ครบถ้วน

"ถูกแล้ว พระองค์ประทับอยู่ที่นิโครธาราม วันหนึ่งพระนางมหาปชาบดีโคตมีซึ่งเป็นพระมาตุจฉาและเป็นพระมารดาเลี้ยงของพระองค์ ได้เสด็จเข้าไปเฝ้าและทูลขออนุญาตให้สตรีสละเรือนออกบวชในพระธรรมวินัย..."

"พระมาตุจฉาแปลว่าอะไรจ๊ะพระอาจารย์" แม่ชีป่วนถาม

"แปลว่าน้า เพราะพระนางมหาปชาบดีท่านเป็นพระขนิษฐาของพระนางสิริมหามายา แม่ชีตอบอาตมาหน่อยสิว่า พระขนิษฐาแปลว่าอะไร"

"แปลว่าน้องสาวจ้ะ ที่ฉันรู้เพราะตอนสาวๆชอบดูลิเก ประโยชน์ของการดูลิเกนอกจากได้รับความบันเทิงแล้วยังรู้คำราชาศัพท์ด้วย" แม่ชีตอบ

"ดีมาก แม่ชีเป็นคนมีปัญญา สามารถหาประโยชน์ได้จากสิ่งที่พบเห็น อาตมาขออนุโมทนา" แม่ชีป่วนดีใจนักที่ได้รับคำชม ความรู้สึกไม่ถูกชะตากับท่านในช่วงแรกๆมลายหายไปสิ้น

"เอาละ ทีนี้อาตมาก็จะได้บรรยายต่อ เมื่อกี้อาตมาพูดถึงไหนแล้ว" ท่านทดสอบความจำของผู้ฟัง

"ถึงตอนพระนางมหาปชาบดีโคตมีเสด็จไปเฝ้าพระพุทธเจ้าที่นิโครธารามและทูลขออนุญาตให้สตรีสละเรือนออกบวชในพระธรรมวินัยค่ะ" นางสาวสายใยรักตอบ

"แล้วพระพุทธองค์ทรงอนุญาตเลยหรือครับ" พระธวัชถาม

"ไม่ทรงอนุญาตเพราะได้ตรัสห้ามถึงสามครั้ง ต่อมาเมื่อเสด็จไปยังเมืองเวสาลี ประทับที่กูฏาคารศาลาในป่ามหาวัน พระนางมหาปชาบดีซึ่งไม่ละความพยายาม ถึงกับปลงผมนุ่งห่มผ้ากาสาวะ ออกเดินทางพร้อมด้วยเจ้าหญิงศากยะจำนวน ๕๐๐ นางไปยังเมืองเวสาลี และได้มายืนกรรแสงอยู่ที่ซุ้มประตูนอกกูฏาคารศาลา พระบาทบวม พระวรกายเปรอะเปื้อนธุลี เพราะทรงเดินทางรอนแรมมาไกล พระอานนท์มาพบเข้า สอบถามทราบความแล้วรีบช่วยไปกราบทูลขออนุญาตให้"

"พระพุทธเจ้าจึงทรงอนุญาตอย่างนั้นหรือครับ" พระธวัช

ถามอีก

“ยังหรอกท่าน เพราะเมื่อพระอานนท์กราบทูลก็ถูกพระองค์ตรัสห้ามถึงสามครั้งเช่นกัน ในที่สุดพระอานนท์ผู้ฉลาดรอบคอบจึงเปลี่ยนวิธีใหม่ โดยกราบทูลถามว่า สตรีออกบวชในพระธรรมวินัยแล้วจะสามารถบรรลุโสดาปัตติผล จนถึงอรหัตตผลได้หรือไม่ พระพุทธเจ้าตรัสตอบว่าได้ พระอานนท์จึงอ้างเหตุผลนั้นพร้อมทั้งการที่พระนางมหาปชาบดีเป็นพระมาตุจฉาและเป็นพระมารดาเลี้ยง มีอุปการะมากต่อพระองค์ แล้วขอให้ทรงอนุญาตให้สตรีออกบวช พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตโดยมีเงื่อนไขว่า พระนางจะต้องรับปฏิบัติ **ครุธรรม** ๘ ประการ...”

“ครุธรรม ๘ ประการมีอะไรบ้างคะ เผื่อฉันปฏิบัติได้ จะได้ขอบวชบ้าง” สตรีที่จ้างฆ่าสามีถามอย่างใคร่รู้ หล่อนเริ่มเบื่อหน่ายคลายกำหนัดในกามคุณทั้งหลายที่ผูกมัดรัดรึงให้หล่อนต้องทุกข์ทนหม่นไหม้มาช้านาน เพิ่งจะเบาคลายเมื่อได้มาแสวงบุญในแดนพุทธภูมินี้

“ถึงโยมจะปฏิบัติได้ แต่ก็บวชเป็นภิกษุณีไม่ได้ เพราะหาอุปัชฌาย์ที่เป็นภิกษุณีไม่ได้แล้ว”

“แต่ฉันก็ยังอยากรู้ไว้ประดับความรู้ ท่านช่วยบอกหน่อยว่าครุธรรม ๘ ประการมีอะไรบ้าง”

“แม่ชีล่ะ อยากรู้ไหม” พระมัคคุเทศก์ถามแม่ชีป่วน

“อยากรู้จ้ะ” แม่ชีตอบ

“เอาละ ฟังให้ดี ครุธรรม ๘ ประการ มีดังนี้ ๑. ภิกษุณีแม้บวชร้อยพรรษาแล้ว ก็ต้องกราบไหว้ภิกษุแม้บวชวันเดียว ๒. ภิกษุณีจะอยู่ในวัดที่ไม่มีภิกษุไม่ได้ ๓. ภิกษุณีต้องไปถามวันอุโบสถและเข้าไปฟังโอวาทจากภิกษุทุกกึ่งเดือน ๔. ภิกษุณีอยู่

จำพรรษาแล้วต้องปวารณาในสงฆ์สองฝ่ายโดยสถานทั้ง ๓ คือ โดยได้เห็น โดยได้ยิน โดยรังเกียจ ๕. ภิกษุณี...”

“ทำไมต้องรังเกียจด้วยล่ะจ๊ะพระอาจารย์” แม่ชีป่วนถามแซงขึ้น พระมัคคุเทศก์ตอบว่า

“รังเกียจในที่นี้หมายถึงระแวงสงสัย หรือเห็นพฤติกรรมอะไรที่น่าเคลือบแคลง”

“แทนที่จะรังเกียจก็ว่ากล่าวแทนไม่ได้หรือจ๊ะ” แม่ชีถามอีก

“ไม่ได้ ขอให้ฟังต่อไปว่าทำไมถึงไม่ได้ คำตอบอยู่ที่ข้อสุดท้าย” พระมัคคุเทศก์ตอบแล้วจึงบรรยายต่อ

“ครุธรรมประการที่ ๕. ภิกษุณีต้องอาบัติหนัก ต้องประพฤติมานัตในสงฆ์สองฝ่าย คือทั้งภิกษุสงฆ์และภิกษุณีสงฆ์ เป็นเวลา ๑๕ วัน ๖. ภิกษุณีต้องแสวงหาอุปสัมปทาในสงฆ์สองฝ่าย เพื่อนางสิกขมานา แม่ชีอย่าเพิ่งถาม ให้อาตมาพูดจบก่อนแล้วค่อยถาม” ท่านห้ามแม่ชีเมื่อเห็นว่ากำลังขยับปากจะถาม แม่ชีจึงต้องนิ่งฟังก่อน

“ประการที่ ๗. ภิกษุณีไม่พึงด่า ไม่พึงบริภาษภิกษุ ไม่ว่าจะโดยปริยายใดๆ และประการสุดท้าย ไม่ให้ภิกษุณีว่ากล่าวภิกษุแต่ภิกษุว่ากล่าวภิกษุณีได้ เอาละทีนี้ใครสงสัยจะถามก็ถามได้” ท่านเปิดโอกาสให้ผู้ฟังถาม แม่ชีป่วนจึงถามเป็นคนแรก

“ฉันอยากรู้ว่าอุปสัมปทากับนางสิกขมานา คืออะไรจ๊ะ”

“อุปสัมปทา คือการบวช หมายถึงการบวชเป็นภิกษุหรือภิกษุณี ส่วนสิกขมานา แปลว่านางผู้กำลังศึกษา หมายถึงสามเณรีผู้มีอายุถึง ๑๘ ปีแล้ว อีก ๒ ปีจะครบบวชเป็นภิกษุณี ภิกษุณีสงฆ์สวดให้สิกขาสมมติ คือตกลงให้สมาทานสิกขาบท ๖ ประการ ตั้งแต่ *ปาณาติปาตา เวรมณี* จนถึง *วิกาลโภชนา เวรมณี* ให้

รักษาอย่างเคร่งครัดไม่ขาดเลยตลอดเวลา ๒ ปีเต็ม ถ้าล่วงข้อใดข้อหนึ่ง ต้องสมาทานตั้งต้นไปใหม่อีก ๒ ปี เมื่อครบ ๒ ปีแล้ว ภิกษุณีสงฆ์จึงทำพิธีอุปสมบทให้ ขณะที่สมาทานสิกขาบท ๖ ประการอย่างเคร่งครัดนี้ เรียกว่า นางสิกขมานา"

"ขอบคุณจ้ะ นิมนต์บรรยายเรื่องภิกษุณีต่อเถิดจ้ะ" แม่ชีป่วนยกมือขึ้นไหว้ขอบคุณ

"อาตมาบรรยายถึงตรงไหนแล้วล่ะ" ท่านจำไม่ได้

"ฉันจำไม่ได้แล้วจ้ะ ใครจำได้ช่วยบอกท่านหน่อย" แม่ชีป่วนประกาศ

"ถึงตอนที่พระพุทธเจ้าตรัสกับพระอานนท์ อนุญาตให้พระนางมหาปชาบดีบวชได้ โดยมีเงื่อนไขว่าพระนางจะต้องรับปฏิบัติครุธรรม ๘ ประการค่ะ" นางสาวสายใยรักตอบเสียงใส

"พระอานนท์จึงมาทูลพระนางมหาปชาบดีตามที่พระพุทธองค์ตรัส พระนางยอมรับตามพุทธานุญาตที่ให้ถือว่าการรับครุธรรมนั้นเป็นการอุปสมบทของพระนาง ส่วนเจ้าหญิงศากยะที่ตามมาทั้งหมด พระพุทธเจ้าตรัสอนุญาตให้ภิกษุสงฆ์อุปสมบทให้ ในคราวนั้นพระพุทธเจ้าได้ตรัสแก่พระอานนท์ว่าการให้สตรีบวชจะเป็นเหตุให้พรหมจรรย์ คือพระศาสนาหรือสัทธรรม ตั้งอยู่ไม่ได้ยั่งยืน จะมีอายุสั้นเข้า เปรียบเหมือนตระกูลที่มีบุรุษน้อย มีสตรีมาก ถูกผู้ร้ายทำลายได้ง่าย หรือเหมือนนาข้าวที่มีหนอนขยอกลง หรือเหมือนไร่อ้อยที่มีเพลี้ยลง ย่อมอยู่ได้ไม่ยืนนาน พระองค์ทรงบัญญัติครุธรรม ๘ ประการกำกับไว้ก็เพื่อเป็นหลักคุ้มกันพระศาสนา เหมือนสร้างคันกั้นสระใหญ่ไว้ก่อนเพื่อกันไม่ให้น้ำไหลท้นออกไป พระศาสนาจักอยู่ได้ยั่งยืนเช่นเดิม"

"ทำไมพระพุทธเจ้าจึงไม่ให้ภิกษุไหว้ภิกษุณีคะ" สตรีที่เริ่ม

เบื่อหน่ายคลายกำหนัดในกามคุณทั้งหลายถามด้วยอยากรู้

"เหตุผลที่พระพุทธองค์ไม่ให้ภิกษุไหว้ภิกษุณี ให้ภิกษุณีไหว้ภิกษุได้ฝ่ายเดียว เพราะทรงเห็นว่านักบวชในลัทธิศาสนาอื่นทั้งหลายไม่มีใครไหว้สตรีกันเลย พระองค์ทรงพิจารณาตามบริบทของสังคมในสมัยนั้นด้วย เพราะไม่ต้องการให้ศาสนาของพระองค์แปลกแยกไปจากศาสนาอื่นๆในสมัยนั้น กล่าวโดยสรุปว่า หากถือเหตุผลทางด้านสภาพสังคมและศาสนาแล้ว จะไม่ทรงอนุญาตให้สตรีบวชเลย แต่ด้วยเหตุผลในด้านความสามารถโดยธรรมชาติจึงทรงยอมให้สตรีบวชได้ เมื่อภิกษุณีสงฆ์เกิดขึ้นแล้ว สตรีที่จะบวชต่อมาต้องเป็นสิกขมานา รักษาสิกขาบท ๖ คือหกข้อแรกในศีล ๑๐ ไม่ให้ขาดเลยตลอดสองปีก่อนจึงขออุปสมบทได้ และต้องรับการอุปสมบทโดยสงฆ์สองฝ่าย คือบวชโดยภิกษุณีสงฆ์แล้ว ต้องบวชโดยภิกษุสงฆ์อีกชั้นหนึ่ง เมื่อเป็นภิกษุณีต้องรักษาสิกขาบท หรือศีล ๓๑๑ ข้อ เป็นอันว่าภิกษุณีสงฆ์เกิดขึ้นในพรรษาที่ ๕ แห่งการบำเพ็ญพุทธกิจและเจริญแพร่หลายในชมพูทวีปอันเป็นแดนพุทธภูมิอยู่ช้านาน เป็นแหล่งให้การศึกษาแหล่งใหญ่แก่สตรีทั้งหลาย"

"แล้วภิกษุณีที่ประเทศศรีลังกามีความเป็นมาอย่างไรครับพระอาจารย์" ผู้ถามคือพระรสสุคนธ์ บรรดาญาติโยมผู้หญิงชอบมาถามท่านเรื่องอยากจะบวชเป็นภิกษุณี กลับไปท่านคงจะให้คำตอบพวกเขาได้อย่างถูกต้อง

"ภิกษุณีสงฆ์ประดิษฐานในลังกาทวีปในรัชกาลของพระเจ้าเทวานัมปิยติสสะ โดยพระสังฆมิตตาเถรี พระราชธิดาของพระเจ้าอโศกมหาราช เดินทางจากชมพูทวีปมาประกอบอุปสมบทกรรมแก่พระนางอนุฬาเทวี ชายาของเจ้ามหานาค อนุชาของพระเจ้าเทวานัมปิยติสสะ พร้อมด้วยสตรีอื่นอีกหนึ่งพันคน ภิกษุณี

สงฆ์เจริญรุ่งเรืองในลังกาทวีปยาวนานไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ ปี แต่ในที่สุดได้สูญสิ้นไปตามกฎพระไตรลักษณ์"

"แล้วในประเทศไทยมีภิกษุณีสงฆ์ไหมคะ" คนถามคือนางสาวสายใยรัก

"ในประเทศไทยไม่ปรากฏหลักฐานว่าได้เคยมีการประดิษฐานภิกษุณีสงฆ์"

"แล้วถ้าฉันจะขอบวชเป็นภิกษุณีรูปแรกของเมืองไทยจะได้ไหมจ๊ะ" แม่ชีป่วนอยากบวชเพราะอยากดัง หากได้เป็นภิกษุณีรูปแรกของเมืองไทยคงมีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลกเลยทีเดียว

"แล้วจะหาภิกษุณีที่ไหนมาเป็นอุปัชฌาย์ล่ะ" พระมัคคุเทศก์ย้อนถาม

"ก็ให้พระภิกษุเป็นอุปัชฌาย์แทน พอฉันบวชแล้วต่อไปก็เป็นอุปัชฌาย์บวชให้คนอื่นได้"

"แม่ชีพูดง่ายแต่ฟังยากนะ เพราะเรื่องมันไม่ง่ายอย่างที่แม่ชีพูด ตามพระวินัย พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ว่าการอุปสมบทเป็นภิกษุณีต้องบวชโดยภิกษุณีสงฆ์ก่อน แล้วจึงบวชโดยภิกษุสงฆ์อีกชั้นหนึ่ง และเมื่อเป็นภิกษุณีแล้วก็ต้องถือศีล ๓๑๑ ข้อ ซึ่งอาตมาเห็นว่าผู้หญิงยุคนี้ไม่มีใครสามารถถือศีล ๓๑๑ ข้อได้ครบ เพราะเป็นเรื่องที่ปฏิบัติได้ยากหรือปฏิบัติไม่ได้ เอาอย่างนี้ แม่ชีลองไปอ่านพระไตรปิฎกเล่ม ๓ ชื่อภิกขุนีวิภังค์ อ่านแล้วคิดอีกทีว่าจะทำได้ตามนั้นหรือเปล่า แต่ถึงทำได้ก็บวชไม่ได้ เพราะถ้าบวชเท่ากับเป็นการละเมิดพระวินัย"

"แบบนี้ก็แย่น่ะสิ ใครเกิดเป็นผู้หญิงก็ไม่มีโอกาสได้บรรลุธรรม" แม่ชีพูดเพราะไม่เข้าใจ

"มีสิโยม เป็นผู้หญิงก็บรรลุธรรมได้ อย่างนางวิสาขามหา

กท 16 มค 33

อุบาสิกาบรรลุธรรมเป็นพระโสดาบันตั้งแต่อายุ ๗ ขวบ นางสุมนาบุตรีท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีก็บรรลุธรรมเป็นพระสกทาคามี พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่าคฤหัสถ์สามารถบรรลุธรรมได้ถึงขั้นเป็นพระอนาคามี แต่ถ้าบรรลุถึงขั้นเป็นพระอรหันต์ต้องบวชในวันนั้น ถ้าไม่บวชต้องปรินิพพานเช่นอำมาตย์ของพระเจ้าปเสนทิที่ชื่อสันตติ อาตมาว่าถ้าเป็นพระอรหันต์แล้วต้องตายในวันนั้นก็เกินคุ้มนะ”

“ครับ อย่าว่าแต่เป็นพระอรหันต์แล้วตายในวันนั้น ถึงเป็นพระโสดาบันแล้วตายผมก็ว่าคุ้มครับ เพราะจะเกิดอีกไม่เกิน ๗ ชาติก็จะได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ ส่วนพระอรหันต์ไม่ต้องเกิดอีกเพราะชาติภพจบสิ้นแล้วสำหรับท่าน” โยมเส็งให้การรับรอง

“เอาละ ทีนี้ก็มาพูดถึงนางภิกษุณีบุตรีเศรษฐีเมืองราชคฤห์ซึ่งเป็นมารดาของพระกุมารกัสสปะ ว่าท่านจะได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์หรือไม่ประการใด อาตมาจะทบทวนว่าเมื่อพระเทวทัตให้ท่านสึก ท่านก็ไม่ยอมสึก ได้ขอให้ภิกษุณีผู้ใหญ่พามาเฝ้าพระพุทธเจ้าที่พระเชตวัน เมืองสาวัตถี จึงพากันเดินทางมาจากราชคฤห์ ซึ่งในคัมภีร์ว่าห่างจากสาวัตถี ๔๕ โยชน์ ๑ โยชน์เท่ากับ ๑๖ กิโลเมตร ๔๕ โยชน์เท่ากับเท่าไร แม่ชีป่วนลองคูณดูซิ” แม่ชีวัยหกสิบรีบตอบว่า

“ฉันถนัดแต่บวกกับลบจ้ะ คุณไม่ถนัด”

“ผมคูณออกมาได้ ๗๒๐ ครับ” โยมเส็งเป็นคนตอบ

“ถูกแล้ว ท่านต้องเดินทางระหกระเหินรอนแรมมาเป็นระยะทางถึง ๗๒๐ กิโลเมตร และเมื่อวินิจฉัยคดีกันสิ้นสุดลง ผลก็ออกมาว่าท่านเป็นผู้บริสุทธิ์ ท่านก็พ้นคดี จึงอยู่ปฏิบัติธรรม ณ พระเชตวัน จนกระทั่งครรภ์แก่ก็คลอดบุตร แล้วท่านก็เลี้ยงบุตรอยู่ในสำนักภิกษุณีนั้นเอง อยู่มาวันหนึ่งพระเจ้าปเสนทิเสด็จมาเฝ้าพระ

พุทธเจ้า ผ่านมาทางสำนักภิกษุณีได้ยินเสียงเด็กร้อง ก็ตรัสถามข้าราชบริพารว่าเด็กที่ไหนมาร้องอยู่ในวัด เมื่อทรงทราบว่าเป็นบุตรของนางภิกษุณีรูปนั้น จึงตรัสว่า เรื่องการเลี้ยงดูเด็กเป็นเรื่องยาก ท่านเป็นภิกษุณีย่อมไม่สะดวกในเรื่องปัจจัยการเป็นอยู่ จึงทรงขอเด็กทารกนั้นไปเลี้ยงในวัง ตั้งชื่อให้ว่ากัสสปะ แต่เพราะเด็กเติบโตในวังเป็นอย่างราชกุมาร คนทั้งหลายจึงเรียกว่ากุมารกัสสปะ เวลาผ่านไปจนกระทั่งเด็กน้อยอายุ ๗ ขวบ ก็ได้มาบวชเป็นสามเณร ศึกษาปฏิบัติธรรมจนได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ชื่อพระกุมารกัสสปะ เป็นผู้มีชื่อเสียงมาก สามารถแสดงธรรมจนได้รับยกย่องจากพระพุทธเจ้าเป็นเอตทัคคะในบรรดาภิกษุผู้แสดงธรรมวิจิตร ส่วนนางภิกษุณีมารดานั้น ตั้งแต่บุตรของตนไปอยู่ในวังแล้วก็เฝ้าห่วงใย ร้องไห้คิดถึงแต่บุตรของตนตลอดเวลา แม้จะตั้งใจปฏิบัติธรรมแต่หากใจหนึ่งก็คิดถึงแต่ลูก จึงไม่เป็นอันปฏิบัติธรรมได้จริงจัง มีกังวล มีห่วงเกิดขึ้น ร่ำร้องหาแต่ลูกเรื่อยมา ก็เลยไม่บรรลุมรรคผลอะไรทั้งสิ้น อยู่มานานจนกระทั่งวันหนึ่งเดินบิณฑบาตมาเจอพระกุมารกัสสปะซึ่งตอนนั้นเป็นพระอรหันต์แล้ว เมื่อเห็นลูก ด้วยความดีใจก็ร้องเรียกว่าลูกรักแล้วก็โผเข้าไปหา แต่อารามร้อนรน พอโผเข้าไปหาก็ซวนเซแล้วก็พลาดล้มลงไปน้ำนมก็ไหลออกมาเปื้อนจีวรแล้วก็จะไปจับลูก เขาว่าคนมีลูกเมื่อนึกถึงลูกด้วยความรัก น้ำนมจะไหลออกมา อาตมาเองไม่เคยมีลูกก็เลยไม่รู้ว่าจริงหรือไม่ แม่ชีป่วนพอจะตอบได้ไหม” ท่านถามแม่ชี

“ตอบได้สบายมากจ้ะ เพราะได้เจอกับตัวฉันเอง เวลาฉันไปค้าขายต่างจังหวัดกับพ่อเด็ก ทิ้งลูกๆไว้ที่บ้านก็คิดถึง พอคิดถึงน้ำนมก็ไหล ข้อนี้ฉันขอยืนยันจ้ะ” แม่ชีวัยหกสิบยืนยันหนักแน่น

“เอาละ ทีนี้ก็มาเล่าต่อ ฝ่ายพระกุมารกัสสปะท่านมีใจเมตตา

การุณย์ต่อมารดา นึกถึงว่ามารดายังไม่ได้บรรลุธรรม เป็นเพราะความรักความห่วงใยในตัวท่านผู้เป็นบุตร ก็คิดจะช่วยมารดา ท่านคิดว่าหากให้มารดามีจิตใจครุ่นกังวลอยู่กับความรักความห่วงใยอยู่อย่างนี้ ก็จะไม่ได้รู้จักมรรคผลอย่างแน่นอน ท่านจักต้องใช้วิธีการเป็นอุบายสักอย่าง ทำให้มารดาตัดความรู้สึกผูกพันห่วงหาอาลัยในท่านให้ได้ จึงพูดกับมารดาว่า

"แม่ ทำอะไรอยู่ บวชมาตั้งนานทำไมความรักแค่นี้ก็ตัดไม่ได้" นางภิกษุณีผู้เป็นมารดาให้รู้สึกน้อยใจนัก คิดว่า 'ลูกนะลูก ดูสิเราอุตส่าห์ตามหา ร้องไห้ ห่วงหามาไม่รู้กี่ปีแล้ว มาเจอก็พูดอย่างนี้ อย่ากระนั้นเลยในเมื่อไม่รักเรา เราก็อย่าไปรักเขาเลย' คิดได้อย่างนี้ก็ทำให้ตัดความรู้สึกห่วงใยผูกพันลดน้อยลงไปได้ ตั้งแต่นั้นก็ตั้งใจปฏิบัติธรรม ต่อมาก็ได้บรรลุอรหัตตผล เป็นพระเถรีอรหันต์รูปหนึ่ง เป็นอันว่าทั้งแม่ทั้งลูกได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ เรื่องก็จบลงด้วยดี"

"สาธุ" ผู้ฟังทั้งพระและคฤหัสถ์สาธุการขึ้นพร้อมกัน

๔๓

ชีวิตนี้ทุกข์นัก

"พระอาจารย์ครับ ตอนรถวิ่งข้ามแม่น้ำอจิรวดี พระอาจารย์บอกว่าแม่น้ำสายนี้มีความสำคัญต่อประวัติของพระเถรีรูปหนึ่ง ตอนนี้ก็จบเรื่องภิกษุณีมารดาของพระกุมารกัสสปะแล้ว นิมนต์เล่าเรื่องพระเถรีครับ" พระรสสุคนธ์นิมนต์ให้เล่าเพราะท่านฟังเพลินจนไม่รู้สึกง่วง ขณะนั้นเป็นเวลาหกโมงครึ่ง อีกหนึ่งชั่วโมงจะถึงสาวัตถีตามที่ท่านพระครู 'ทำเวลา' ด้วยคาถา 'สหัสสเนตโต'

"ท่านทราบไหมว่าพระเถรีรูปนั้นชื่ออะไร" พระมัคคุเทศก์ถาม

"พระกุณฑลเกสาเถรีใช่ไหมครับ" พระขุนทดตอบแล้วถาม

"พระกุณฑลเกสาเถรีท่านเป็นธิดาเศรษฐีเมืองราชคฤห์ แต่พระเถรีรูปนี้เป็นธิดาเศรษฐีเมืองสาวัตถี" พระมัคคุเทศก์ท้วง

"พระอาจารย์ เมืองราชคฤห์กับพระนครราชคฤห์นี่เป็นอันเดียวกันหรือเปล่า เพราะบางครั้งพระอาจารย์ก็เรียกพระนคร บางครั้งก็เรียกว่าเมือง" คนถามคือแม่ชีป่วน

"เหมือนกันจ้ะโยม จะเรียกเมืองก็ได้ เรียกพระนครก็ได้ ตำรวจไม่จับ"

"หรือจ๊ะ งั้นถ้าตำรวจจะจับ ฉันจะให้จับพระอาจารย์ก็แล้ว

กัน” แม่ชีเริ่มงอนนิดๆ

“ก็ได้ แต่โยมช่วยประกันออกมาด้วยจะได้มีคนบรรยาย” พระเจริญตั้งใจยั่วแม่ชีป่วน

“ไม่เป็นไรค่ะ ถ้าแม่ชีไม่ประกัน ดิฉันจะประกันท่านเอง นิมนต์เล่าเรื่องพระเถรีเถิดค่ะ” โยมผ่องใสสรุปเพราะอยากฟัง พระเจริญจึงบอกภรรยาเถ้าแก่เส็งว่า

“โยมช่วยตอบอาตมาก่อนว่า พระเถรีรูปนี้ชื่ออะไร”

“ดิฉันไม่ทราบค่ะ”

“หลวงพ่อครับ ช่วยบอกผมด้วยเถิดครับ” เถ้าแก่เส็งใคร่จะทดลอง ‘คุณวิเศษ’ ซึ่งเป็นผลพลอยได้จาก ‘ธรรมจักษุ’ จึงส่งจิตไปถามท่านพระครู เจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วงหยุดบริกรรมคาถา ‘สหัสสเนตโต’ ส่งจิตตอบมาว่า “พระปฏาจาราเถรี” แล้วจึงบริกรรมคาถาย่นระยะทางต่อ

“ชื่อพระปฏาจาราเถรีครับ” โยมเส็งตอบ

“ถูกต้อง รู้สึกว่าโยมจะเก่งกว่าพระนะ แบบนี้พระก็อายแย่ หรือพระหนุ่มสามรูปจะว่าอย่างไร”

“ผมไม่รู้จะว่าอย่างไรครับ ท่านสองรูปว่าอย่างไร” พระธวัชถามเพื่อนบรรพชิตอีกสองรูปที่อยู่ในวัยเดียวกับท่านและไม่ยอมตอบ

“แหม ท่านออกแขกนานจัง ฉันอยากรู้เรื่องเร็วๆ” แม่ชีป่วนต่อว่านิดๆ พระเจริญรู้สึกว่าท่านเป็นอย่างนั้นจริงๆ จึงสรุปว่า

“เอาละ อาตมาจะเล่าเรื่องของพระปฏาจาราเถรี แต่ก่อนที่จะเล่าต้องให้เรื่องเก่าลงตัวก่อน เมื่อกี้อาตมาถามพระคุณเจ้าสามรูปว่ารู้สึกอายโยมไหมที่โยมเก่งกว่า ช่วยตอบผมหน่อยซิ” ท่านยังคงต้องการคำตอบจากพระหนุ่มสามรูป

"พระคุณเจ้าในรถมีห้ารูปครับ ไม่ใช่สามรูป ถ้ารวมท่านด้วยก็เป็นหกรูป" พระขุนทดเลี่ยงตอบไปทางหนึ่ง

"ผมไม่นับหลวงพ่อสองรูป เพราะท่านได้แสดงภูมิรู้และภูมิธรรมให้ปรากฏแล้ว มีแต่ท่านสามรูปนี่แหละที่ยังไม่ได้แสดง"

"ผมยังไม่มีทั้งภูมิรู้และภูมิธรรม กำลังจะกอบโกยภูมิรู้จากท่าน และภูมิธรรมจากหลวงพ่อทั้งสองรูป ได้โปรดให้โอกาสผมด้วยเถิดครับ" พระธวัชเข้าใจพูด

"โปรดให้โอกาสผมด้วย" พระขุนทดกับพระรสสุคนธ์พูดขึ้นพร้อมกัน พระมัคคุเทศก์รู้สึกพอใจในความเป็นผู้อ่อนน้อมถ่อมตนของภิกษุทั้งสาม จึงพูดตัดบทว่า

"เอาละ พูดอย่างนี้พอฟังได้ ถ้าเช่นนั้นผมก็นิมนต์ท่านทั้งสามเก็บเกี่ยวความรู้ให้ได้มากที่สุด จะได้นำไปถ่ายทอดให้แก่ญาติโยม เป็นการสร้างความดีให้แก่พระศาสนาด้วย ผมขออนุโมทนา" จากนั้นท่านจึงเล่าเรื่องของพระปฏาจาราเถรีให้คณะผู้แสวงบุญฟัง

"พระปฏาจาราเถรีท่านเป็นธิดาสาวสวยของเศรษฐีเมืองสาวัตถี เมื่อท่านอายุ ๑๖ ปีก็ถูกบิดามารดากักตัวไว้ในปราสาทเจ็ดชั้น แวดล้อมด้วยข้าทาสบริวารชายหญิง ที่ทำเช่นนี้เพราะไม่ต้องการให้ธิดาของตนได้มีโอกาสพบปะกับชายหนุ่มทั้งหลาย แต่ท่านก็ได้แอบรักใคร่กับคนใช้หนุ่มในปราสาทนั้น ครั้นบิดามารดาเตรียมการแต่งงานระหว่างท่านกับชายหนุ่มที่ฐานะเท่าเทียมกัน ท่านจึงพาหนุ่มคนใช้ปลอมตัวหนีออกจากบ้านไปอยู่ในหมู่บ้านซึ่งไกลจากพระนครสาวัตถี เมืองสาวัตถีกับพระนครสาวัตถีเป็นอันเดียวกันนะแม่ชี จะเรียกว่าเมืองสาวัตถีหรือพระนครสาวัตถีก็ได้" พระมัคคุเทศก์พูดกับแม่ชีป่วนด้วยเกรงแม่ชีจะถาม

"จ้ะ เหมือนที่เมืองราชคฤห์เป็นอันเดียวกับพระนคร

ราชคฤห์ ฉันเข้าใจแล้วจ้ะ ท่านเล่าต่อได้ นิมนต์จ้ะ"

"เมื่อเปลี่ยนฐานะจากธิดาเศรษฐีเป็นหญิงชาวบ้าน ท่านก็ต้องทำงานหนักเพราะต้องทำงานบ้านเอง จากที่เคยเป็นนายก็ต้องกลายมาเป็นบ่าว"

"เหมือนฉันเปี๊ยบเลย ถ้าฉันไม่หนีตามพวกบ้าน พ่อฉันก็จะให้แต่งกับลูกชายเจ้าของโรงสี ฉันก็คงสบายไปแล้ว ไม่ลำบากอย่างที่เป็นอยู่นี่หรอก" แม่ชีอดแจมด้วยไม่ได้

"อยากสบายแล้วหนีตามเขาไปทำไมล่ะ" โยมผ่องใสถามยิ้มๆ

"ก็ความรักมันทำให้คนตาบอดน่ะคุณ เหมือนที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวท่านทรงพระราชนิพนธ์ไว้ในเรื่องมัทนพาธาว่า

ความรักเหมือนโรคา บันดาลตาให้มืดมน
ไม่ยินและไม่ยล อุปสรรคะใดใด
ความรักเหมือนโคถึก กำลังคึกผิว์ขังไว้
ก็โลดจากคอกไป บ่ยอมอยู่ ณ ที่ขัง

ฉันว่าคนที่กำลังมีความรักก็ตาบอดหูหนวกเหมือนอย่างฉันทุกคนนั่นแหละ"

"ไม่ทุกคนหรอกโยม อย่าไปเหมาว่าคนอื่นจะเหมือนเราไปหมดทุกคน คนที่ทำอย่างนั้นเขาเรียกว่าคนขาดสติ แต่คนที่มีสติเขาจะไม่ทำอย่างนั้น" หลวงพ่อวัดดอนเมืองอดรนทนไม่ได้ จึงพูดขัดขึ้น เพราะเรื่องนี้กระทบใจท่านอย่างแรง สมัยเมื่อเป็นหนุ่มท่านรักใคร่ชอบพออยู่กับลูกสาวเศรษฐี พ่อเขารู้เข้าก็กีดกัน ท่านชวนเขาหนีตาม แต่ผู้หญิงมีสติจึงไม่ทำตาม ในที่สุดก็ได้แต่งงานกับหนุ่มลูกเศรษฐี ท่านจึงต้องหนีมาบวช หากท่านขาดสติคงฆ่า

หนุ่มคู่แข่งให้ตายไป แล้วท่านก็คงต้องติดคุกติดตะรางไปตามระเบียบ บัดนี้ท่านนึกขอบคุณเขา เพราะการได้มาอยู่ใต้ร่มกาสาวพัสตร์ ทำให้ท่านได้รับความสุขที่ประณีตกว่า บริสุทธิ์กว่าความสุขทางโลกอย่างเทียบกันไม่ได้

"หลวงพ่อจำวัดต่อเถอะ เห็นนั่งจำวัดอยู่หยกๆ อะไรตื่นขึ้นมาว่าฉันแล้ว" แม่ชีป่วนนิมนต์หลวงพ่อวัดดอนเมืองให้จำวัด

"ถึงจำวัดก็ได้ยินนะ" ท่านมิได้พูดปด เพราะท่านได้ยินจริงๆ แต่ได้ยินว่าอย่างไรนั้นท่านก็จำไม่ได้แล้ว

"ตกลงวันนี้ผมจะได้ฟังเรื่องพระปฏาจาราเถรีไหมครับ" พระรสสุคนธ์พูดอย่างรู้สึกรำคาญแม่ชี

"ได้ฟังครับ เอาละ ผมจะเล่าต่อ แม่ชีอย่าเพิ่งซักถามอะไร สงสัยก็เก็บไว้ก่อน" ท่านบอกแม่ชีป่วนแล้วจึงบรรยายต่อ

"ต่อมาธิดาเศรษฐีที่หนีมากับคนใช้หนุ่มก็ตั้งครรภ์ และขอร้องให้สามีพากลับไปหาบิดามารดา เพื่อจะไปคลอดลูก สามีก็ปฏิเสธเพราะเกรงพ่อตาแม่ยายจะจับตนขัง หรือไม่ก็ทรมานด้วยวิธีการต่างๆ เมื่อสามีไม่พาไป ธิดาเศรษฐีจึงหนีไปตามลำพัง ครั้นสามีกลับจากนาไม่เห็นภรรยาอยู่บ้านเหมือนเช่นเคย จึงไปถามเพื่อนบ้าน ทราบจากเพื่อนบ้านว่าภรรยาหนี จึงติดตามไปและชักชวนให้กลับ เมื่อไม่กลับจึงต้องเดินทางรอนแรมไปด้วยกัน ก่อนที่สองสามีภรรยาจะถึงเมืองสาวัตถี ธิดาเศรษฐีก็เจ็บท้องและได้คลอดบุตรระหว่างทาง จึงไม่มีความจำเป็นที่จะไปคลอดยังบ้านบิดามารดา สองสามีภรรยาจึงพาลูกน้อยกลับมายังหมู่บ้านที่ตนอาศัยอยู่"

"ต่อมาธิดาเศรษฐีก็ตั้งท้องลูกคนที่สอง และได้ขอให้สามีพากลับไปบ้านบิดามารดาอีก เมื่อได้รับการปฏิเสธเหมือนครั้งที่แล้ว

จึงพาลูกน้อยหนีไปตามลำพัง สามีตามพบก็ขอให้กลับ เมื่อไม่กลับจึงพากันเดินทางต่อไป เย็นวันหนึ่งเกิดมีพายุจัด ภรรยาก็เจ็บท้องจะคลอดบุตร จึงบอกให้สามีไปตัดไม้มาสร้างที่กำบัง สามีออกไปตัดไม้ก็ถูกงูพิษกัด นอนตายอยู่ริมทางเดิน ขณะที่สามีขาดใจตายภรรยาก็คลอดบุตรคนที่สองพอดี ลูกชายคนโตก็แผดเสียงร้องระงม ญาติโยมลองคิดดูว่าพระปฏาจาราเถรีท่านจะทุกข์กายทุกข์ใจเพียงใด คืนนั้นท่านก็นอนกอดลูกทั้งสองอยู่ท่ามกลางความหนาวเหน็บ" ญาติโยมคิดตามและเกิดความรู้สึกร่วมในความทุกข์ที่พระเถรีได้รับครั้งยังเป็นคฤหัสถ์

"รุ่งเช้าท่านก็อุ้มลูกคนเล็ก จูงลูกคนโตเดินทางต่อไป"

"ลูกกับบุตรเหมือนกันใช่ไหมจ๊ะ" แม่ชีป่วนอดถามเสียมิได้

"จะว่าเหมือนก็ได้ หรือจะว่าไม่เหมือนก็ได้ เพราะลูกเป็นคำกลางๆ จะเป็นลูกสาวหรือลูกชายก็เรียกว่าลูก ส่วนบุตรหมายถึงลูกชาย ถ้าลูกสาวเรียกว่าบุตรี" พระมัคคุเทศก์อธิบาย

"แล้วลูกคนที่สองของท่านเป็นบุตรหรือบุตรีคะ" สตรีที่จ้างฆ่าสามีถาม

"อาตมาไม่ได้แต่งงาน ไม่มีทั้งลูกคนที่หนึ่งและที่สอง" พระเจริญตอบเสียงห้วนเพราะคิดว่า 'ท่าน' หมายถึงตัวท่าน

"ดิฉันหมายถึงพระปฏาจาราเถรีน่ะคะ ไม่ได้หมายถึงพระอาจารย์" หล่อนขยายความ

"ลูกชาย พอท่านพาลูกสองคนเดินทางไปได้หน่อยหนึ่งก็พบสามีนอนตายตัวแข็งทื่ออยู่ริมทาง ท่านก็เสียใจร้องไห้คร่ำครวญว่าสามีต้องมาตายเพราะท่าน เมื่อคลายโศกแล้วจึงพาลูกน้อยทั้งสองเดินทางต่อไป ครั้นถึงริมฝั่งแม่น้ำอจิรวดีซึ่งเคยตื้นเขินเดินลุยได้แต่ฝนคืนนั้นทำให้น้ำขึ้นมาถึงสะเอว ท่านจึงบอกลูกชายคนโตให้

คอยอยู่บนฝั่ง แล้วอุ้มลูกชายคนเล็กลุยข้ามแม่น้ำไปวางไว้อีกฝั่งหนึ่ง จากนั้นจึงเดินลุยน้ำจะข้ามมารับลูกคนโต ขณะที่ท่านอยู่กลางแม่น้ำ เหยี่ยวใหญ่ตัวหนึ่งบินผ่านมา เห็นเด็กเกิดใหม่นอนอยู่ก็คิดว่าเป็นก้อนเนื้อจึงโฉบเอาไป ท่านตกใจส่งเสียงร้องตะโกนไล่เหยี่ยว ลูกชายคนโตได้ยินก็คิดว่ามารดาร้องเรียกตน จึงเดินลงน้ำและถูกกระแสน้ำพัดจมหายไปต่อหน้าต่อตา ท่านต้องพบกับความโศกเศร้าอย่างแสนสาหัส แต่ก็ตัดสินใจเดินทางต่อไป”

“ถ้าเป็นฉัน ฉันจะกลั้นใจตายอยู่ตรงนั้นนั่นแหละ ไม่ปงไม่ไปมันแล้ว” สตรีคนเดิมพูดขึ้น พระเจริญจึงว่า

“ถ้าทำแบบนั้นเขาเรียกคนขาดสติ แต่พระปฏาจาราเถรีท่านยังมีสติ ท่านจึงเดินทางต่อไป ครั้นถึงเมืองสาวัตถีพบคนเดินทางผ่านมาจึงถามข่าวบิดามารดาและพี่ชาย คนเดินทางบ่ายเบี่ยงที่จะตอบคำถามของท่าน แต่เมื่อท่านขอร้องจึงบอกตามตรงว่าคืนที่พายุพัดจัด ปราสาทเจ็ดชั้นได้พังลงมาทับบิดามารดาและพี่ชายของท่านตายหมด เท่านั้นเองท่านก็ขาดสติ เปลื้องผ้าออก วิ่งร้องไห้ไปตามถนน ผู้คนที่พบเห็นก็พากันขว้างปาท่านด้วยก้อนดินและท่อนไม้ แล้วช่วยกันขับไล่ท่านออกไปจากทางเดิน ขณะนั้นพระบรมศาสดากำลังแสดงธรรมอยู่ที่พระเชตวัน เมื่อท่านวิ่งไปในที่นั้น พระบรมศาสดาทรงทราบอดีตชาติของท่าน ว่าท่านได้ตั้งความปรารถนาที่จะบวชเป็นภิกษุณีและมีความเชี่ยวชาญในพระวินัย ดังนั้นเมื่อท่านวิ่งตรงเข้ามา จึงตรัสบอกมิให้ผู้ใดขัดขวาง ท่านจึงเข้าไปใกล้พระพุทธองค์ได้ พระบรมศาสดาผู้ทรงพระมหากรุณาได้ตรัสแก่ท่านว่า ‘น้องหญิง ขอสติของเธอจงกลับคืนมา’ ด้วยพระวาจาที่ทรงอานุภาพ สติสัมปชัญญะของท่านก็กลับคืนมา เมื่อรู้ตัวว่ากายของท่านเปลือยเปล่า จึงหมอบลงกับพื้นดินด้วยความละอาย

สตรีผู้หนึ่งส่งผ้ามาให้ ท่านจึงนำมาห่มปกปิดร่างกาย แล้วกราบลงตรงพระบาทพระบรมศาสดา กราบทูลถึงความทุกข์อันหนักหนาสาหัสที่ท่านได้ประสบ พระพุทธองค์ทรงสดับโดยอาการสงบนิ่ง ครั้นแล้วจึงประทานคำปลอบประโลมใจว่า **'ความทุกข์ที่เธอได้รับอยู่นี้เป็นเพียงหยดน้ำเล็กๆในมหาสมุทรแห่งความไม่เที่ยงที่สัตว์โลกทั้งมวลพากันจมอยู่ น้ำตาที่เธอเคยหลั่งเมื่อต้องสูญเสียผู้เป็นที่รักในหลายภพชาติ รวมกันแล้วก็มากกว่าน้ำในมหาสมุทรทั้ง ๔ แล้วไยเธอจึงยังประมาทอยู่เล่า'** เมื่อท่านได้ฟังพระพุทธดำรัส ก็เข้าใจลึกซึ้งถึงความไม่เที่ยงของสรรพสิ่ง ธรรมจักษุได้บังเกิดแก่ท่าน จากนั้นจึงขอบวชเป็นภิกษุณีและได้บรรลุอรหัตตผล ท่านได้บรรยายประสบการณ์การบรรลุธรรมของท่านไว้เป็นคำร้อยกรองที่ไพเราะเพราะพริ้ง ผม/อาตมาจะลองว่าให้ฟังเป็นภาษาไทย ซึ่งคงจะไม่ไพเราะเท่าภาษาบาลีหรือภาษาอังกฤษ เพราะผม/อาตมาแปลไม่เก่ง" พระเจริญพูดออกตัวแล้วจึงถอดความในเถรีคาถาจากภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทย ความว่า

ด้วยไถ ผืนนาจึงถูกไถ
ด้วยเมล็ด ผืนดินจึงถูกหว่าน
และแล้วบุตรและภรรยาก็มีอาหารบริโภค
นี่คือชัยชนะแห่งการสร้างโภคทรัพย์ของชายหนุ่มทั้งหลาย

"พระอาจารย์ครับ ถ้าผมจะขอความกรุณาให้พระอาจารย์ช่วยอ่านเป็นภาษาอังกฤษจะได้หรือเปล่าครับ" ชายหนุ่มที่จบจากต่างประเทศ มีความเชี่ยวชาญในภาษาอังกฤษรู้สึกว่าจะฟังภาษาไทยไม่ค่อยเข้าใจนัก

"ได้โยม แต่ขอให้อาตมาแปลเป็นภาษาไทยให้จบก่อน"

"พระอาจารย์เก่งจังครับที่จำได้ทั้งภาษาไทยและภาษา

อังกฤษ” ชายหนุ่มชมจากใจจริง

“เปล่าหรอกโยม นี่หนังสืออยู่ในมืออาตมา ชื่อหนังสือ Buddhist Women at the Time of the Buddha เขียนโดยฝรั่งชื่อ Hellmuth Hecker เป็นชาวเยอรมันและเขียนเป็นภาษาเยอรมัน แปลเป็นภาษาอังกฤษโดยนักบวชสตรีชาวศรีลังกา ชื่อเขมา” ท่านชูหนังสือสีเหลืองเล่มเล็กๆในมือให้ผู้ฟังดู

“ถึงกระนั้นผมก็ว่าพระอาจารย์เก่งที่แปลสดๆได้ ถึงผมจะไม่ค่อยรู้เรื่องแต่ก็นับถือที่ท่านแปลโดยไม่ต้องใช้ Dictionary” เขาชมอีก

“ใครบอกโยมล่ะ นี่อาตมาแปลมาแล้ว ใช้เวลาแปลตั้งหลายวัน แปลแล้วก็รู้สึกว่ามันไม่ค่อยเข้าท่าสักเท่าไร” พระมัคคุเทศก์สารภาพอีก

“เอาละ ที่อาตมาอ่านเมื่อตะกี้อยู่ในเถรีคาถาข้อ ๑๑๒ ทีนี้ก็จะอ่านที่อาตมาแปลไว้ซึ่งมีทั้งหมด ๕ คาถา คาถาที่ ๑๑๒, ๑๑๓, ๑๑๕ และ ๑๑๖ มี ๔ บรรทัด ส่วนคาถาที่ ๑๑๔ มี ๖ บรรทัด” แล้วท่านจึงอ่านคำแปลภาษาไทยที่เตรียมมา

แล้วตัวฉัน ผู้มีธรรมหมดจด
ปฏิบัติตามคำทรงสอนของพระตถาคต
ไม่เกียจคร้านหรือหยิ่งผยอง
ไยจึงยังไม่บรรลุพระนิพพานเล่าหนอ

ขณะที่กำลังล้างเท้าอยู่
ฉันเพ่งมองน้ำนั้น
สังเกตปลายน้ำที่ไหลลง
จากเบื้องสูงสู่เบื้องต่ำ

ด้วยอาการเช่นนั้นจิตก็สงบ
เหมือนม้าพันธุ์ดีที่ถูกฝึกแล้ว

ฉันหยิบตะเกียงขึ้นมา
แล้วเดินเข้าไปในกุฏิ
สำรวจดูที่นอน
แล้วนั่งลงบนเตียง

หยิบไม้ดับไฟมาถือไว้
เลื่อนไส้ตะเกียงลง และ
เมื่อแสงตะเกียงดับลับไป
กิเลสตัณหาในใจก็ดับไม่มีเหลือ

"เอาละ ทีนี้อาตมาจะอ่านที่เป็นภาษาอังกฤษให้ฟัง" ท่านอ่านไปได้สองบรรทัด เห็นว่าสำเนียงออกไปทางแขก จึงบอกชายหนุ่มว่า

"โยมช่วยออกมาอ่านแทนอาตมาได้ไหม ท่าทางโยมจะอ่านได้ดีกว่าอาตมา นิมนต์ อ้อ ไม่ใช่ ขอเชิญ" ชายหนุ่มจึงเดินออกไปยืนในตำแหน่งที่ท่านยืน พระเจริญส่งหนังสือและไมโครโฟนให้ชายหนุ่ม แล้วจึงเดินไปนั่งยังที่ของท่าน หนุ่มนักเรียนนอกจึงอ่านด้วยสำเนียงออกฝรั่งว่า

With ploughs the fields are ploughed;
With seed the earth is sown;
Thus wives and children feed;
So young men win their wealth.

Then why do I, of virtue pure,
Doing the Master's Teaching,
Not lazy nor proud,
Nibbāna not attain?

Having washed my feet,
Then I watched that water,
Noticing the foot-water
Flowing from high to low.
With that the mind was calmed
Just as a noble, thoroughbred horse.

Having taken my lamp,
I went into my hut,
Inspected the sleeping-place
Then sat upon the couch.

Having taken a pin,
I pushed the wick right down, and
Just as the lamp went out,
So all delusion of the heart went too.

(Therīgāthā ๑๑๒-๑๑๖)

“สาธุ” ทั้งพระและคฤหัสถ์เปล่งเสียงสาธุขึ้นพร้อมกัน คฤหัสถ์นั้นยกมือขึ้นประนมด้วย ทันทีที่เสียงสาธุการหายไป โชเฟอร์ก็นำรถมาจอดที่หน้าประตูวัดไทยสาวัตถี ผู้โดยสารพากันมองไปที่นาฬิกาหน้ารถ ขณะนั้นเวลาสิบเก้านาฬิกาสามสิบนาทีพอดิบพอดี

กท 16 ยก 33

๔๙

วัดไทยสาวัตถี

เมื่อรถเข้ามาจอดยังลานวัดไทยสาวัตถี คณะผู้แสวงบุญพากันลงจากรถและรอรับสิ่งของสัมภาระของตน ที่โชเฟอร์และเด็กประจำรถช่วยกันลำเลียงลงมาจากหลังคา ได้ของกันครบแล้วผู้นำทัวร์ซึ่งรับกุญแจห้องมาจากเจ้าหน้าที่ของวัด ก็แจกลูกกุญแจเพื่อให้ทุกคนเข้าห้องพักไปเตรียมอาบน้ำอาบท่าให้สบายเนื้อสบายตัว จากนั้นจะได้ออกมารับประทานอาหารค่ำ ยกเว้นพระภิกษุและแม่ชีที่ต้องเปลี่ยนจากอาหารเป็นน้ำปานะ ระหว่างที่คณะผู้แสวงบุญสรงน้ำและอาบน้ำกันอยู่ หัวหน้าทัวร์กับแม่ครัวก็ช่วยกันหุงหาอาหารโดยมีเจ้าหน้าที่ของวัดซึ่งเป็นคนอินเดียเป็นลูกมือ

รับประทานอาหารกันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว พระมัคคุเทศก์ก็นำคณะผู้แสวงบุญเข้าไปในโบสถ์เพื่อทำวัตรสวดมนต์และทอด-ผ้าป่า เจ้าอาวาสวัดไทยสาวัตถีชื่อพระมหาประเสริฐ เป็นคนเชื้อสายเขมร มีความรู้เรื่องพุทธประวัติเป็นอย่างดี อายุอานามอยู่ระหว่างหลวงพ่อวัดดอนเมืองกับท่านพระครู คืออ่อนกว่าหลวงพ่อวัดดอนเมืองแต่แก่กว่าท่านพระครู เนื่องจากอยู่ในวัยใกล้เคียงกันภิกษุสามรูปจึงรู้สึกถูกอัธยาศัยกันเป็นพิเศษ พระมัคคุเทศก์แนะนำประวัติของพระภิกษุเชื้อสายเขมรอย่างไม่เป็นทางการว่า

"พระมหาประเสริฐ หรือที่คนเรียกกันติดปากว่าหลวงพ่อฤาษีเสริฐ ท่านเชี่ยวชาญเรื่องวัดพระเชตวันและเมืองสาวัตถีมาก เรียกว่าบรรยายได้เป็นฉาก ๆ จนคนฟังมองเห็นภาพ ท่านเก่งขนาดหลับตาบรรยายก็ยังได้ พรุ่งนี้พระคุณเจ้าและญาติโยมจะได้เห็นว่าท่านเก่งขนาดไหน"

"แล้วทำไมหลวงพ่อจึงชื่อฤาษีเสริฐ หลวงพ่อเคยบวชเป็นฤาษีมาก่อนหรือครับ" พระขุนทดถามอย่างเกรงใจหากก็อยากรู้

"ชื่อนี้มีที่มา เดี๋ยวผมจะเล่าให้ฟัง ตอนนี้เราทำวัตรสวดมนต์และทอดผ้าป่าก่อน หลังจากนั้นค่อยเล่า" พระเจริญเป็นผู้ตอบ

หลวงพ่อฤาษีเสริฐนำคณะผู้แสวงบุญทำวัตรสวดมนต์ ใช้เวลาประมาณครึ่งชั่วโมง จากนั้นจึงนั่งภาวนาอีกครึ่งชั่วโมงแล้วแผ่เมตตาอุทิศส่วนกุศล ไม่มีการเดินจงกรมเพราะสถานที่ไม่อำนวย ลำดับสุดท้ายคือการทอดผ้าป่าบริจาคปัจจัยบำรุงวัด สตรีที่จ้างฆ่าสามีรู้สึกใจคอไม่ปกติตั้งแต่เห็นหลวงพ่อฤาษีเสริฐครั้งแรก หล่อนเกิดความรู้สึกประหลาด อยากเข้าไปกอดท่านเหมือนว่าท่านเป็นพ่อบังเกิดเกล้า ทว่ามิอาจทำเช่นนั้นได้ด้วยว่าท่านเป็นบรรพชิต หล่อนพยายามทำวัตรสวดมนต์อย่างมีสติ ครั้นถึงตอนนั่งภาวนาหล่อนก็ระลึกนึกย้อนเหตุการณ์ในอดีตชาติได้ หล่อนไม่เคยปฏิบัติธรรม ไม่เคยสวดมนต์ไหว้พระอย่างจริงจัง สักแต่ว่าทำตาม ๆ กันไปอย่างงมงาย ครั้นได้มาปฏิบัติอย่างจริงจังก็ระลึกชาติได้ว่าหล่อนเคยเป็นลูกชายหลวงพ่อฤาษีเสริฐเมื่อสามร้อยปีมาแล้ว เวลานั้นหลวงพ่อฤาษีเสริฐเป็นกษัตริย์เขมร หล่อนเป็นโอรสองค์ใหญ่ ระลึกได้เพียงเท่านี้ก็หมดเวลาของการภาวนา หล่อนเชื่อสนิทว่าสิ่งที่หล่อนรู้และเห็นขณะนั่งภาวนานั้นเป็นความจริง หล่อนเคยเป็นโอรสของหลวงพ่อ!

ทันทีที่พิธีทอดผ้าป่าเสร็จสิ้นลง เสียงร้องไห้โฮๆ ก็ดังขึ้นมาจากทางด้านหลัง ญาติโยมที่นั่งด้านหน้าพากันหันหลังไปมอง ส่วนภิกษุทั้ง ๙ รูป ไม่จำเป็นต้องหันเพราะนั่งหันหน้ามาทางญาติโยมอยู่แล้ว

"โยม เป็นอะไรไป" พระมัคคุเทศก์ถามสตรีที่ร้องไห้ แทนการตอบ หล่อนยิ่งตะเบ็งเสียงร้องดังขึ้นจนญาติโยมยกเว้นเถ้าแก่เส็งคิดว่าหล่อนถูกผีเข้า ส่วนบุรุษวัยเจ็ดสิบคิดว่าหล่อนจะต้องมีอะไรมากระทบใจอย่างแรงจนต้องระเบิดเสียงร้องไห้ออกมา สตรีที่นั่งติดกันเอามือโอบไหล่หล่อนไว้ในลักษณะปลอบขวัญ ท่านพระครูวาน 'เห็นหนอ' ช่วยตรวจสอบโดยเร็วพลัน และรู้ถึงสาเหตุที่ทำให้หล่อนร้องไห้ รู้แล้วท่านก็ได้แต่นิ่งรอดูเหตุการณ์อยู่

"โยม ขยับเข้ามาข้างหน้าสิ ร้องไห้ทำไม ญาติโยมช่วยหลีกทางด้วย" พระเจริญสั่ง เมื่อญาติโยมเบี่ยงตัวหลบให้ หล่อนจึงคลานอย่างเร็วๆ ไปซบหน้าร้องไห้คร่ำครวญอยู่ตรงที่หลวงพ่อฤาษีเสริฐนั่ง ภิกษุวัยหกสิบสองรู้ตั้งแต่เมื่อตอนเช้ามืดว่าจะได้พบลูกชายในอดีตชาติ จึงพูดด้วยเสียงแผ่วเบาว่า

"เป็นอะไรโยม อย่าร้องไห้ มีอะไรก็พูดออกมา"

"ไม่ใช่โยม หนูเป็นลูกชายหลวงพ่อ" สตรีนั้นตอบด้วยเสียงปนสะอื้น

"โยมเขาถูกผีแขกเข้าหรือครับหลวงพ่อ" มีเสียงถามมาจากข้างหลัง

"ผีแขกเข้าก็ต้องพูดภาษาแขกสิ นี่พูดภาษาไทยต้องเป็นผีไทยเข้า" แม่ชีป่วนค้าน สตรีนั้นจึงหันหน้ามาบอกว่า

"ไม่ใช่ผีแขกหรือผีไทยอะไร ที่ฉันร้องไห้เพราะได้มาเจอพ่อฉัน หลวงพ่อฤาษีเสริฐเป็นพ่อฉัน" หล่อนหยุดร้องไห้เพื่อจะชี้แจง

สาเหตุที่ต้องร้อง เสร็จแล้วจึงร้องต่อ

"ยุ่งล่ะสิ หลวงพ่อไปแอบมีลูกไว้ตั้งแต่เมื่อไรครับ" พระมัคคุเทศก์ถามทีเล่นทีจริง

"ท่านอย่าพูดอย่างนั้น บาปกรรมเปล่าๆ ฉันไม่ได้เป็นลูกหลวงพ่อในชาตินี้ แต่เป็นในชาติก่อนเมื่อสามร้อยปีมาแล้ว" สตรีนั้นต่อว่าพระมัคคุเทศก์ เมื่อความโกรธเข้ามาแทนที่ความโศก หล่อนจึงหยุดร้องไห้

"โยมรู้ได้อย่างไร มีอะไรมาพิสูจน์" สตรีนั้นจึงเล่าเรื่องที่หล่อนรู้ตอนนั่งภาวนา ด้วยเสียงที่ได้ยินกันถ้วนทั่ว

"จริงหรือครับหลวงพ่อ" พระเจริญถามท่านพระครูด้วยความมั่นใจว่าท่านจะต้อง 'รู้'

"มันก็เป็นได้" ท่านพระครูตอบแบบบัวไม่ให้ช้ำน้ำไม่ให้ขุ่น เพราะถ้าท่านตอบว่าจริง ผู้ที่ไม่เชื่อเรื่องอย่างนี้จะคิดว่าท่านงมงาย แต่ถ้าตอบว่าไม่จริงก็จะกลายเป็นมุสาวาท

"แล้วหลวงพ่อยอมรับเขาเป็นลูกหรือเปล่าจ๊ะ" แม่ชีป่วนถามพลางคิดไกลออกไปว่าตนอาจจะเคยเป็นภรรยาท่านในอดีตชาติก็ได้ หลวงพ่อฤาษีเสริฐ 'รู้' ว่าแม่ชีคิดอย่างไร จึงพูดด้วยเสียงปกติว่า

"เมื่อตอนตีสี่วันนี้ อาตมานั่งภาวนา สติบอกว่าลูกชายในอดีตเมื่อสามร้อยปีก่อนจะมาที่วัด แล้วอาตมาก็เห็นหน้าโยมในนิมิต เห็นแม่ชีด้วย ชาตินั้นแม่ชีก็เป็นผู้ชายแล้วก็เป็นพี่เลี้ยงของลูกชายอาตมา" ท่านตั้งใจบอกแม่ชีทางอ้อมว่าแม่ชีไม่ได้เป็นภรรยาท่านไม่ว่าชาติก่อนหรือหรือชาติไหนๆ

"เรื่องการเวียนว่ายตายเกิดก็มีจริงน่ะสิครับ" พระรสสุคนธ์พูดขึ้น

"อ้าวท่าน ทำไมถึงพูดอย่างนั้นล่ะ นี่ถ้าเป็นโยมพูดผมจะไม่แปลกใจเลย แต่นี่เป็นพระพูดผมคิดไม่ถึงว่าจะเป็นไปได้" หลวงพ่อฤาษีเสริฐพูดเสียงตำหนิ

"ทำไมล่ะครับ พระกับโยมก็คิดเหมือนกันได้ ผมไม่เห็นว่าจะแปลกตรงไหน" พระหนุ่มยังไม่รู้ถึงความผิดของตน

"ผมเสียใจนะที่ท่านพูดอย่างนี้ ท่านมาบวชเพื่ออุทิศต่อพระศาสนาหรือบวชเพื่ออะไรกันแน่"

"ที่ผมมาบวชเพราะไม่ชอบทำนาครับ แถวบ้านผม ถ้าใครขี้เกียจทำนาก็จะพากันมาบวช" พระรสสุคนธ์ตอบตามจริง

"อ้อ เป็นอย่างนี้เอง ผมไม่แปลกใจแล้ว ท่านไม่รู้กระทั่งว่าการเวียนว่ายตายเกิดมีจริงหรือไม่ เพราะท่านไม่ได้ตั้งใจมาบวชนี่เอง" เจ้าอาวาสวัดไทยสาวัตถีตำหนิ หลวงพ่อวัดดอนเมืองรู้สึกร้อนตัว เพราะท่านเองก็ไม่ได้ตั้งใจมาบวช เพราะอกหักรักร้าวจึงมาพึ่งพระศาสนา

"ผมว่าไม่ได้ตั้งใจบวชก็ไม่เป็นไร แต่เมื่อบวชแล้วต้องตั้งใจทำหน้าที่ของนักบวช หน้าที่ของนักบวชในพระพุทธศาสนา คือศึกษาธรรม ปฏิบัติธรรม และสั่งสอนธรรม ผมเองแต่แรกก็ไม่ได้ตั้งใจมาบวช แต่เมื่อบวชแล้วผมก็ทำหน้าที่ของบรรพชิตได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง" ท่านพระครู 'รู้' ว่าพระรสสุคนธ์ยังไม่รู้สาเหตุที่ถูกหลวงพ่อฤาษีเสริฐตำหนิ จึงต้องพูดให้รู้ ท่านพูดกับพระหนุ่มว่า

"ท่านยังไม่รู้ใช่ไหม ว่าเหตุใดหลวงพ่อฤาษีเสริฐถึงตำหนิท่าน ผมจะบอกให้ก็ได้ การที่ท่านสงสัยเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดนั้นเท่ากับท่านไม่มีศรัทธาในคำทรงสอนของพระพุทธองค์ โดยเฉพาะ**ตถาคตโพธิสัทธา** ท่านจำไม่ได้หรือ เจ้าชายสิทธัตถะตรัสรู้

อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณเป็นพระพุทธเจ้าเพราะพระองค์ทรงบรรลุวิชชา ๓ ข้อแรกของวิชชา ๓ คือปุพเพนิวาสานุสสติญาณ แปลว่าความรู้ทำให้ระลึกชาติหนหลังได้ คือระลึกชาติถอยหลังเข้าไปได้ตั้งแต่ชาติหนึ่ง สองชาติ จนหลายๆกัป ว่าในชาติที่เท่านั้นได้มีชื่อ มีโคตร มีผิวพรรณ มีอาหารเป็นอย่างนั้น เสวยสุข เสวยทุกข์เป็นอย่างนั้น มีอายุเท่านั้น จุติจากชาตินั้นได้อุบัติในชาติโน้นเป็นอย่างนั้นๆ แล้วจึงมาเกิดในชาตินี้ ท่านไม่ทราบข้อนี้หรอกหรือตอนอยู่ที่พุทธคยาพระมัคคุเทศก์ก็ได้บรรยายแล้ว ท่านไปอยู่เสียที่ไหนถึงไม่รู้" ท่านพระครูพูดเสียงตำหนิ ท่านจะไม่ยอมให้พระรสสุคนธ์ต้องอยู่ในข่ายมิจฉาทิฏฐิอีกต่อไป เพราะพระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า "บุคคลผู้เป็นมิจฉาทิฏฐิย่อมมีนรกเป็นที่ไป เพราะผู้มีความเห็นผิดจักไม่ทำชั่วย่อมไม่มี" สมภารวัดป่ามะม่วงไม่อยากเห็นเพื่อนบรรพชิตหรือญาติโยมคนใด 'มีนรกเป็นที่ไป' จึงต้องสอนด้วยเมตตา พระรสสุคนธ์รู้สึกอับอายขายหน้า ท่านอายสตรีสาวสวยเสียงใสที่ชื่อสายใยรัก ท่าทางหล่อนจะเข้าใจและซาบซึ้งในพระธรรมคำสอนมากกว่าตัวท่านเสียอีก เวลาที่พระมัคคุเทศก์หรือท่านพระครูบรรยายหล่อนก็ฟังอย่างตั้งอกตั้งใจ ท่านเสียอีกที่หลับบ้าง มองออกไปนอกรถบ้าง ถึงจะได้ยินเพราะเสียงมากระทบหู หากก็ไม่เข้าไปถึงจิตถึงใจจึงจำไม่ได้และไม่เกิดศรัทธา ต่อแต่นี้ไปท่านเห็นจะต้องตั้งใจฟังจะได้ไม่ต้องอับอายขายหน้าอย่างนี้ พระรสสุคนธ์เป็นคนดีท่านจึงคิดที่จะแก้ไขปรับปรุงตัวเอง เพราะโบราณท่านสอนไว้ "คนดีชอบแก้ไข คนจัญไรชอบแก้ตัว" ท่านจะไม่ยอมแก้ตัวเป็นอันขาด สาเหตุที่ท่านเป็นเช่นนี้เพราะได้ตั้งความดำริไว้ในทางที่ผิด คือคิดว่าการมาครั้งนี้เป็นการมาเที่ยวมากกว่าที่จะมาแสวงบุญ เมื่อไม่แสวงบุญก็เลยไม่พบบุญเหมือนที่คนอื่นๆในคณะได้พบ ต่อ

แต่นี้ไปท่านจะตั้งความดำริไว้ในทางที่ชอบ จะไม่เป็นพระด้วยสักแต่ว่าห่มผ้าเหลืองอีกต่อไป

"พระคุณเจ้าที่เคารพ กระผมขออโหสิกรรม" ท่านคุกเข่าประนมมือแล้วกราบพระภิกษุทั้ง ๘ รูปสามครั้ง

"กระผมขอปฏิญาณว่า ต่อแต่นี้ไปกระผมจะทำหน้าที่ของพระให้บริบูรณ์ จะศึกษาธรรม ปฏิบัติธรรม และสั่งสอนธรรม เหมือนที่พระคุณเจ้าทั้งหลายทำอยู่" ท่านรู้ว่าพระธวัชกับพระขุนทดก็คิดอย่างเดียวกับท่าน หากทั้งสองมีบุญก็คงจะเปลี่ยนพฤติกรรมได้เช่นเดียวกัน

"หลวงพ่อขา หนูกลุ้มใจ หลวงพ่อช่วยหนูด้วย" เสียงสตรีคนเดิมคร่ำครวญ แล้วหล่อนก็เริ่มร้องไห้อีกครั้ง หลวงพ่อฤาษีเสริฐจึงปลอบใจหญิงสาวผู้เป็น 'โอรส' ในอดีตชาติว่า

"ไม่เป็นไรนะโยม ขอให้ตั้งใจปฏิบัติธรรมเจริญพระกรรมฐาน ไม่ต้องไปสนใจสามี เขาจะเป็นอย่างไรก็ช่าง อย่าเอามาเป็นอารมณ์ตัดไปเลย เดี๋ยวเขาก็ตาย ถ้าเขาไม่ตายเราก็ตาย ต้องพลัดพรากจากกันไปไม่วันใดก็วันหนึ่ง ฉะนั้นไม่ต้องไปสนใจ ให้สนใจมรรคผลดีกว่า จะได้หลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดนะโยมนะ ญาติโยมก็เหมือนกัน อย่าไปกังวลติดข้องอยู่กับเรื่องทางโลก ขอให้ตั้งใจปฏิบัติธรรมเจริญพระกรรมฐาน ใครยังไม่เคยปฏิบัติก็ให้ไปเรียนกับพระครูเจริญ ท่านสอนเก่ง" เจ้าอาวาสวัดไทยสาวัตถี'รู้'ว่าสมภารวัดป่ามะม่วงท่านเป็นวิปัสสนาจารย์ผู้ยิ่งใหญ่ และจะเป็นที่รู้จักไปทั่วโลกในอีกสามปีข้างหน้า ที่รู้เพราะท่านได้อบรมกายอบรมจิตมาเป็นเวลาหลายสิบปีนับแต่มาอยู่ในแดนพุทธภูมินี้

"พระอาจารย์ครับ ผมอยากทราบว่าทำไมหลวงพ่อวัดไทยสาวัตถีจึงชื่อฤาษีเสริฐ" พระขุนทดถามพระมัคคุเทศก์ด้วยคำถาม

เดิม

“หลวงพ่อจะเล่าเองหรือจะให้ผมเล่าดีครับ” พระเจริญถามหลวงพ่อฤาษีเสริฐ

“ท่านเล่าก็แล้วกัน ติดขัดตรงไหนค่อยถามผม” เมื่อเจ้าอาวาสวัดไทยสาวัตถีอนุญาต พระมัคคุเทศก์จึงเล่าว่า

“คือตอนท่านมาอินเดียใหม่ๆ ท่านก็อยากรู้ว่าพวกโยคีและพวกฤาษีในอินเดียเขาฝึกสมาธิกันอย่างไร ถึงได้ทนต่อความร้อนความหนาวของอากาศได้ เช่นพวกโยคีพวกฤาษีที่อยู่แถบเชิงเขาหิมาลัยเขาไม่นุ่งอะไรเลย แต่สามารถนั่งสมาธิอยู่บนกองหิมะได้ โดยไม่มีทีท่าว่าหนาวเหน็บเจ็บปวดหรือทรมานแต่ประการใด หลวงพ่อท่านก็อยากจะทำอย่างนั้นบ้าง จึงธุดงค์ไปตามป่าเชิงเขาหิมาลัย...”

“แล้วท่านทำได้อย่างพวกฤาษีหรือโยคีไหมครับ” พระขุนทดถาม

“ท่านใจเย็นๆ อย่าเพิ่งถาม ผมกำลังจะเล่า” พระมัคคุเทศก์ปราม แล้วจึงเล่าต่อ

“ท่านบอกว่าหนาวมาก หนาวจนทนไม่ไหวเลยต้องไปขอกอดฤาษีที่นั่งขัดสมาธิอยู่เพื่อจะได้ไออุ่นจากกายของฤาษี”

“แล้วฤาษีไม่ว่าหรือครับ” พระธวัชถามบ้าง

“ฤาษีเข้าฌานอยู่ ตัวแข็งไม่รับรู้อะไรแต่ตัวยังมีไออุ่นอยู่ท่านก็นั่งกอดฤาษีอยู่หลายวันทั้งหนาวทั้งหิวแทบจะเอาชีวิตไม่รอดพอค่อยชินกับอากาศหนาวท่านก็รีบเดินทางกลับวัด และมาเล่าให้ลูกวัดฟังคือพระสองรูปที่นั่งอยู่นี่” ท่านถือโอกาสแนะนำพระวัดไทยสาวัตถีสองรูป

“นี่รูปนี้มาจากเชียงใหม่ ส่วนอีกรูปมาจากอุดรฯ จะมาเรียนต่อปริญญาเอก หลวงพ่อขอให้ช่วยงานวัดก่อน ถ้ามีพระจาก

เมืองไทยมาเปลี่ยนค่อยไปเรียนได้” หลวงพ่อฤาษีเสริฐถือโอกาสสรุปว่า

“ตั้งแต่นั้นมา ทั้งพระทั้งญาติโยมที่รู้เรื่องนี้ก็เลยเรียกผม/อาตมาว่าฤาษีเสริฐ ผม/อาตมาก็เลิกคิดที่จะแข่งกับพวกฤาษีเรื่องฌานสมาบัติ เปลี่ยนมาเจริญกรรมฐานแทน”

“หลวงพ่อปฏิบัติแนวไหนครับ” พระรสสุคนธ์ถาม

“ผมเจริญสติปัฏฐาน ๔ ที่เลือกสติปัฏฐาน ๔ เพราะพระพุทธองค์ทรงชี้ให้เห็นความสำคัญของสติปัฏฐาน ๔ โดยนัยว่ามนุษย์ทั้งหลายสามารถก้าวล่วงไปจากทุกข์ทั้งปวงได้ด้วยทางสายเดียวเท่านั้น คือการเจริญสติปัฏฐาน ๔”

“พระองค์ตรัสเป็นภาษาบาลีว่าอย่างไรจ๊ะ” แม่ชีป่วนต้องการทดสอบเจ้าอาวาสวัดไทยสาวัตถีว่าจะเก่งเท่าเจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วงหรือไม่

“แม่ชีต้องการทดสอบอาตมาใช่ไหม เอาอย่างนี้ ให้แม่ชีว่ามาก่อน แล้วอาตมาจะบอกว่าถูกหรือผิด ถ้าถูกจะบอกว่าอยู่ในพระไตรปิฎกเล่มที่เท่าไร” ท่านทดสอบแม่ชีบ้าง

“ฉันจำไม่ได้หรอกจ้ะ เจ้าคุณโชดกท่านเคยว่าให้ฟังหลายครั้ง ฉันจำได้แต่คำแรกว่า เอกายโน นอกนั้นจำไม่ได้” แม่ชีสารภาพ

“ถ้าอย่างนั้นเกิดอาตมาว่าผิด แม่ชีจะรู้ได้อย่างไร”

“ถึงฉันไม่รู้หลวงพ่อเจริญท่านก็รู้” แม่ชีวัยหกสิบมั่นใจในภูมิรู้ของท่านพระครู

“ถ้าอย่างนั้นอาตมาจะว่าให้ฟัง” แล้วท่านจึงอัญเชิญพระพุทธพจน์มาดังนี้

เอกายโน อยํ ภิกฺขเว มคฺโค สตฺตานํ วิสุทฺธิยา โสกปริเทวานํ สมติกฺกมาย ทุกฺขโทมนสฺสานํ อตฺถงฺคมาย ญายสฺส อธิคมาย นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยาย ยทิทํ จตฺตาโร สติปฏฺฐานา...

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย หนทางนี้เป็นที่ไปอันเอกเพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสัตว์ เพื่อล่วงความโศกและความคร่ำครวญ เพื่อความดับสูญแห่งทุกข์กายและทุกข์ใจ เพื่อบรรลุธรรมที่ถูกต้อง เพื่อทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน หนทางนี้คือสติปัฏฐาน ๔ ...

"อยู่ในพระไตรปิฎกเล่มที่เท่าไร" แม่ชีถามอีก

"เล่มที่ ๑๐ ก็มี เล่มที่ ๑๒ ก็มี ส่วนข้อและหน้า อาตมาจำไม่ได้" ท่านรีบบอกเพราะรู้ว่าแม่ชีจะต้องถามต่อ

"หลวงพ่อครับ แบบนี้เราจะพูดได้ไหมครับว่าพวกฤาษีพวกโยคีเก่งกว่าพระสงฆ์ เพราะท่านเหล่านั้นก็สามารถทนต่อความร้อนความหนาวได้" พระมัคคุเทศก์ถามหลวงพ่อวัดดอนเมือง

"ถ้า**เก่ง** หมายถึงสามารถทนต่อความร้อนความหนาวได้ พวกฤาษีและโยคีก็เก่งกว่า แต่ผมคิดว่าในคำทรงสอนของพระพุทธองค์ **เก่ง** น่าจะหมายถึงความสามารถในการปฏิบัติธรรมจนสำเร็จเป็นพระอริยบุคคลตั้งแต่ระดับต้นไปจนถึงระดับสูงสุด ขยายความก็คือ ถึงพวกฤาษีและโยคีจะสำเร็จฌาน ได้ฤทธิ์อย่างไรก็ตาม แต่ในเมื่อยังตัดกิเลสทำลายสังโยชน์ไม่ได้ ก็ยังต้องเวียนว่ายตายเกิดอีก แต่การเจริญสติปัฏฐาน ๔ ทำให้บรรลุธรรม ถ้าถึงขั้นอรหัตตผล ก็สามารถตัดกิเลสทำลายสังโยชน์ได้ ไม่ต้องมาเวียนว่ายวกวนอยู่ในสังสารทุกข์อีกต่อไป แบบนี้พระสงฆ์ที่บรรลุธรรมก็เก่งกว่า" หลวงพ่อวัดดอนเมืองตอบค่อนข้างละเอียด

"หลวงพ่อครับ เมื่อกี้พระอาจารย์บอกว่าหลวงพ่อบรรยายเก่ง ผมอยากขอความกรุณาให้หลวงพ่อช่วยบรรยายพุทธประวัติที่เกี่ยวข้องกับการระลึกชาติของพระพุทธองค์ได้ไหมครับ" พระรสสุคนธ์พูดกับหลวงพ่อฤาษีเสริฐ

"ผมน่ะบรรยายได้ แต่เกรงว่าญาติโยมเขาจะง่วงน่ะสิ ไปพักผ่อนกันก่อนไม่ดีกว่าหรือ พรุ่งนี้ค่อยว่ากันใหม่ นี่ก็ห้าทุ่มแล้ว"

"ผมยังไม่ง่วงหรอกครับ หรือคนอื่นว่าอย่างไร ผมว่าไหนๆ มาแล้วก็กอบโกยความรู้ไปให้ได้มากที่สุด เอาอย่างนี้ ใครคิดว่าจะพักผ่อนขอให้ยกมือขึ้น ผมขอฟังเสียงข้างมาก" เถ้าแก่เส็งซาวเสียง เมื่อไม่มีผู้ใดยกมือจึงอาราธนาเจ้าอาวาสวัดไทยสาวัตถี ให้บรรยายต่อ

"ถ้าเช่นนั้นอาตมาจะขอเล่าในส่วนที่อาตมาประทับใจมากที่สุดก็แล้วกัน" หลวงพ่อฤาษีเสริฐกล่าวแล้วจึงบรรยายว่า

"หลังจากตรัสรู้แล้ว พระบรมศาสดาผู้เป็นบรมครูของพวกเราก็ได้บำเพ็ญพุทธกิจตลอด ๔๕ พรรษาจวบจนเสด็จดับขันธ-ปรินิพพานเมื่อพระชนมายุ ๘๐ พรรษา พระองค์ได้เสร็จจาริกไปประกาศพระศาสนายังแว่นแคว้นต่างๆทั่วดินแดนชมพูทวีป เมื่อถึงฤดูเข้าพรรษา พระองค์ก็ประทับจำพรรษาในดินแดนนั้นๆ แต่ที่ที่พระองค์ประทับจำพรรษามากที่สุดก็คือที่พระนครสาวัตถีแห่งนี้ โดยประทับที่พระเชตวัน อารามที่อนาถบิณฑิกเศรษฐีสร้างถวาย ๑๙ พรรษา ประทับที่วัดบุพพารามที่นางวิสาขามหาอุบาสิกาสร้างถวาย ๖ พรรษา รวมประทับที่พระนครสาวัตถี แคว้นโกศล เป็นเวลานานถึง ๒๕ พรรษา"

"ประทับติดต่อกันเลยหรือครับ" พระขุนทดถาม

"ผมหมายถึงเฉพาะในพรรษา แต่พอออกพรรษาพระองค์

จะจาริกไปประกาศพระศาสนา เมื่อถึงเวลาเข้าพรรษาจะเสด็จมาประทับจำพรรษาที่พระเชตวันสลับกับวัดบุพพาราม มิใช่ประทับอยู่ตลอดทั้งปี และถ้าประทับวัดใดวัดหนึ่งไม่ว่าจะเป็นพระเชตวัน หรือวัดบุพพาราม ก็จะประทับ ณ ที่แห่งนั้นจนถึงฤดูออกพรรษา”

เจ้าอาวาสวัดไทยสาวัตถีอธิบาย แล้วจึงบรรยายต่อ

๔๕

สมชีวิธรรม ๔

"ในพรรษาที่ ๘ เสด็จประทับจำพรรษาที่เภสกลาวัน ใกล้เมืองสุงสุมารคีรี แคว้นภัคคะ ที่พระองค์เสด็จมาจำพรรษา ณ ที่แห่งนี้เพราะมีพุทธประสงค์จะมาโปรดบิดาและมารดาสมัยที่พระองค์เป็นพระโพธิสัตว์ยังไม่ตรัสรู้ ในพระไตรปิฎกกล่าวว่าทรงพบนกุลบิดาและนกุลมารดา แต่ในอรรถกถาว่า พระองค์ประทับที่อัญชนาวัน คือป่าอัญชันและได้โปรดพราหมณ์และนางพราหมณีที่เคยเป็นบิดาและมารดาของพระองค์ถึงห้าร้อยชาติ พราหมณ์และนางพราหมณีก็คือนกุลบิดาและนกุลมารดานั่นเอง นกุลบิดาและนกุลมารดาเป็นคู่สามีภรรยาที่รักใคร่กลมเกลียวกันมาก วันหนึ่งได้พากันมากราบทูลถามพระพุทธองค์ว่าทำอย่างไรจึงจะได้เกิดมาเป็นสามีภรรยากันทุกภพทุกชาติ"

"แล้วพระพุทธองค์ตรัสตอบว่าอย่างไรคะ" โยมผ่องใสถาม เพราะเธอก็อยากเกิดมาเป็นภรรยาของโยมเส็งทุกชาติเช่นกัน

"พระพุทธองค์ตรัสตอบว่าจะต้องมี *สมชีวิธรรม ๔* คือ หลักธรรมของชีวิตคู่ที่จะทำให้คู่สมรสอยู่ครองกันยืดยาว สมชีวิธรรม ๔ ได้แก่ ๑. *สมสัทธา* - มีศรัทธาสมกัน ๒. *สมสีลา* - มีศีลสมกัน ๓. *สมจาคา* - มีจาคะสมกัน ..."

"จาคะ คืออะไรคะหลวงพ่อ" 'โอรส' ในอดีตชาติถาม 'พระบิดา'

"จาคะ ก็คือการบริจาคหรือการเสียสละ" หลวงพ่อฤๅษีเสริฐตอบ

"และข้อ ๔ *สมปัญญา* - มีปัญญาสมกัน หากสามีภรรยาคู่ใดมีธรรม ๔ ข้อนี้สมกัน จะอยู่ครองกันยืดยาวและจะพบกันอีกในชาติต่อๆไป ครั้งหนึ่งนกุลบิดาป่วยหนักและเกิดความกังวลใจว่าจะต้องจากโลกนี้ไป นกุลมารดาก็ได้พูดปลอบใจสามีว่าเขาไม่ต้องกังวลในการที่จะจากโลกนี้ไปเพราะได้สร้างความดีไว้พร้อมแล้ว เป็นสามีที่ดีของภรรยาและเป็นบิดาที่ดีของบุตร คำปลอบประโลมใจของภรรยาทำให้นกุลบิดาหายป่วยและตัดความกังวลใจไปได้ เมื่อได้มีโอกาสเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าก็ได้กราบทูลให้พระองค์ทรงทราบ พระพุทธองค์ตรัสแสดงความชื่นชมต่อนกุลบิดาที่มีภรรยาล้ำเลิศเช่นนกุลมารดา ส่วนอรรถกถามีกล่าวไว้ว่า ช่วงเวลาที่พระพุทธเจ้าประทับที่อัญชนาวัน วันหนึ่งเสด็จออกพร้อมหมู่ภิกษุสงฆ์ไปบิณฑบาตนอกเมือง ขณะทรงดำเนินออกประตูเมืองก็มีพราหมณ์ชราผู้หนึ่งเดินเข้าประตูเมืองมา ครั้นเห็นพระองค์พราหมณ์ผู้นั้นก็วิ่งมาซบลงที่พระบาทพลางกล่าวคำรำพันว่า 'ลูกพ่อ เจ้าหายไปไหนมาเสียนาน ธรรมดาพ่อแม่ที่แก่เฒ่า ลูกจะต้องอยู่ดูแลรับใช้มิใช่หรือ ทำไมไม่ไปเยี่ยมแม่ของเจ้าบ้าง' แล้วจึงทูลนิมนต์พระพุทธองค์ไปฉันที่บ้านของตน บรรดาภิกษุที่ติดตามพระพุทธองค์มา เมื่อได้เห็นและได้ยินการกระทำและคำพูดของพราหมณ์ชรา ต่างพากันคิดว่าพราหมณ์ผู้นี้คงจะแก่จนหลง จึงมากล่าวตู่พระพุทธองค์ว่าเป็นลูก" ท่านปรายตามอง 'โอรส' ในอดีตชาตินิดหนึ่งจึงเล่าต่อ

"ครั้นเสด็จถึงบ้านพราหมณ์ชรา นางพราหมณีก็วิ่งเข้ามา

ซบที่พระบาท ร้องไห้รำพันว่า 'ลูกแม่ เจ้าหายไปไหนมาเสียนาน ธรรมดาพ่อแม่ที่แก่เฒ่า ลูกจะต้องอยู่ดูแลรับใช้มิใช่หรือ เจ้าหายไปไหนมา' แล้วเรียกลูกๆของนางมา บอกว่า 'พวกเจ้าจงมาไหว้พระพี่ชาย สมณะนี้เป็นพี่ชายของพวกเจ้า' พวกภิกษุที่ตามเสด็จต่างพากันคิดว่า 'นึกว่าพราหมณ์แก่จนหลงคนเดียว ที่แท้พราหมณีก็หลงด้วย' แล้วต่างเก็บความสงสัยไว้ในใจ เมื่อพระพุทธองค์ฉันภัตแล้ว ทรงแสดงธรรมโปรดพราหมณ์และพราหมณีให้ได้ธรรมจักษุ จากนั้นจึงเสด็จกลับพร้อมเหล่าพระสงฆ์ผู้ติดตาม ภิกษุเหล่านั้นเมื่อมาถึงอัญชนาวันจึงได้สนทนากันอยู่ในธรรมสภา รูปหนึ่งกล่าวว่า 'พราหมณ์ชราและภรรยามากล่าวตู่พระพุทธองค์ว่าเป็นบุตรของตนได้อย่างไรกัน'

'นั่นซิ ใครๆก็รู้ว่าพระองค์เป็นโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะและพระนางสิริมหามายา' อีกรูปหนึ่งช่วยเสริม พระพุทธองค์เสด็จผ่านมา ตรัสถามว่า 'ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอกำลังสนทนากันด้วยเรื่องอะไร'

'ด้วยเรื่องชื่อนี้พระเจ้าข้า' ภิกษุกราบทูล พระบรมศาสดาตรัสว่า 'ภิกษุทั้งหลาย พราหมณ์และพราหมณีมิได้กล่าวตู่ตถาคต พราหมณ์ชราผู้นี้เคยเป็นบิดาของตถาคต ๕๐๐ ชาติ เป็นลุง ๕๐๐ ชาติ เป็นอา ๕๐๐ ชาติ ส่วนพราหมณีนั้นเล่าก็เคยเป็นมารดาของตถาคต ๕๐๐ ชาติ เป็นป้า ๕๐๐ ชาติ เป็นน้า ๕๐๐ ชาติ ตถาคตเติบโตอยู่ในอุ้งมือของพราหมณ์และพราหมณีถึง ๑,๕๐๐ ชาติ'" ผู้ที่นั่งฟังอยู่ไม่ว่าพระหรือคฤหัสถ์ต่างพากันคิดถึงบิดามารดาของตน คนที่บิดามารดาละโลกนี้ไปแล้วก็คิดว่าจะต้องอุทิศส่วนกุศลผลบุญไปให้ สมภารวัดป่ามะม่วงคิดถึงหลวงพ่อของท่านซึ่งมรณภาพไปหลายปีแล้ว และคิดถึงโยมมารดาผู้ชรามาเยือน ป่านฉะนี้แม่จวน

จะอยู่ดีมีสุขเป็นประการใดหนอ ให้เวลาแก่ผู้ฟังได้คิดคำนึงชั่วครู่แล้วเจ้าอาวาสวัดไทยสาวัตถีจึงเล่าต่อ

"พระพุทธเจ้าเสด็จไปโปรดพราหมณ์และพราหมณีอีกสองครั้ง ครั้งที่สองหลังจากทรงแสดงธรรมโปรด สองสามีภรรยาได้บรรลุสกทาคามิผล ครั้งที่สามบรรลุอนาคามิผล ครั้นเวลาใกล้จะออกพรรษา ทรงทราบว่าพราหมณ์และพราหมณีจะละโลกนี้ไปจึงเสด็จไปโปรดเป็นครั้งสุดท้าย หลังจากทรงแสดงธรรมจบลง สองสามีภรรยาได้บรรลุอรหัตตผลและปรินิพพานในวันนั้น เป็นอันว่าพระพุทธองค์ได้ตอบแทนบุญคุณของบิดามารดาในอดีตชาติให้พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด สิ้นความหลงในสงสาร ผม/อาตมาอ่านเรื่องนี้แล้วรู้สึกประทับใจมาก ทีนี้ท่านเชื่อหรือยังล่ะว่าการเวียนว่ายตายเกิดมีจริง" หลวงพ่อฤๅษีเสริฐถามพระรสสุคนธ์

"เชื่อแล้วครับหลวงพ่อ" พระหนุ่มตอบเสียงเครือ เพราะรู้สึกประทับใจและซาบซึ้งจนน้ำตาคลอหน่วยตาทั้งสอง

"เอาละ ทีนี้ก็นิมนต์พระภิกษุจำวัด แล้วก็เชิญญาติโยมพักผ่อนเอาแรงไว้ไปชมวัดพระเชตวันกัน" สมภารเจ้าวัดบอกกล่าว

"หลวงพ่อขา แล้วเมื่อไรหนูจะได้พบกับหลวงพ่ออีก" 'โอรส' ในอดีตชาติของหลวงพ่อฤๅษีเสริฐถามเสียงเครือเหมือนเตรียมพร้อมที่จะร้องไห้อีกวาระหนึ่ง หล่อนเกรงว่าเมื่อกลับเมืองไทยแล้วจะไม่มีโอกาสได้พบท่านอีก

"พรุ่งนี้เช้า" เจ้าอาวาสวัดไทยสาวัตถีตอบทันที ผู้ที่เกิดความเศร้าสร้อยเพราะคิดถึงบิดามารดาพากันยิ้มออกมาได้เพราะสตรีผู้นี้เป็นเหตุ หล่อนดูน่าสงสารและน่าขบขันในเวลาเดียวกัน

กราบพระรัตนตรัยอีกครั้งด้วย "อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ภควา..." แล้วพระและคฤหัสถ์ก็แยกย้ายกันไปพักผ่อน สมภารวัด

ป่ามะม่วงใคร่จะสนทนากับสมภารวัดไทยสาวัตถีต่อ จึงบอกความประสงค์

“ยินดีครับท่านพระครู ผมยังไม่ง่วง ตอนธุดงค์ไปเชิงเขาหิมาลัยผมไม่ได้กินไม่ได้นอนตั้งเจ็ดวันเพราะมันหนาวมาก” หลวงพ่อฤาษีเสริฐตอบรับด้วยความเต็มใจ และแล้วภิกษุสองรูปผู้มีวัยใกล้เคียงกันก็นั่งสนทนาธรรมอยู่ในโบสถ์จนถึงเวลาตีสอง

วันรุ่งขึ้นหลังจากฉันภัตตาหารและรับประทานอาหารเช้ากันแล้ว เจ้าอาวาสวัดไทยสาวัตถีก็นำคณะผู้แสวงบุญไปชมวัดพระเชตวันที่อนาถบิณฑิกเศรษฐีสร้างถวายพระพุทธเจ้า ทั้งพระและคฤหัสถ์ต่างประทับใจในความรอบรู้ของเจ้าอาวาสวัดไทยสาวัตถีที่สามารถอธิบายขยายความได้ทุกแง่มุม เมื่อชมบ้านของอนาถ-บิณฑิกเศรษฐีก็เล่าประวัติของท่านเศรษฐีอย่างละเอียดว่า เดิมท่านชื่อสุทัตตะ เป็นคฤหบดีแห่งนครสาวัตถี ได้เดินทางไปยังนครราชคฤห์และพักอยู่บ้านเพื่อนเศรษฐีด้วยกัน เห็นเพื่อนเศรษฐีกำลังสั่งการให้คนใช้จัดสถานที่ และเตรียมงานอยู่ก็ถามว่าจะมีงานมงคลอันใด เพื่อนเศรษฐีตอบว่าวันพรุ่งนี้ได้นิมนต์พระพุทธเจ้าและพระภิกษุสงฆ์มาฉันที่บ้าน พอได้ยินคำว่าพระพุทธเจ้า ท่านเศรษฐีก็รู้สึกปีติปราโมทย์จนขนลุกไปทั้งตัว คืนนั้นได้แอบไปเฝ้าพระพุทธองค์ ณ พระเวฬุวัน ได้ฟังธรรมจากพระโอษฐ์ทำให้บรรลุโสดาปัตติผล จึงนิมนต์พระพุทธเจ้าให้เสด็จนครสาวัตถีบ้าง ครั้นกลับจากพระนครราชคฤห์ได้สร้างวัดพระเชตวันถวายแด่พระพุทธองค์และพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ประทับจำพรรษารวมทั้งหมดถึง ๑๙ พรรษา นอกจากอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธเจ้าและพระภิกษุสงฆ์แล้ว ท่านเศรษฐียังได้สงเคราะห์คนยากไร้อนาถาจำนวนมากอยู่เป็นประจำ จึงได้ชื่อว่าอนาถบิณฑิกะ แปลว่าผู้มีก้อนข้าวเพื่อคน

กท 17 ยก 35

อนาถา ท่านได้รับยกย่องเป็นเอตทัคคะในหมู่ทายกฝ่ายอุบาสก คู่กับนางวิสาขามหาอุบาสิกา ซึ่งได้รับยกย่องเป็นเอตทัคคะในหมู่ทายิกาฝ่ายอุบาสิกา

"ท่านเศรษฐีมีลูกไหมคะหลวงพ่อ" 'โอรส' ในอดีตชาติของท่านถาม

"มีหลายคน ท่านฉลาดในการเลี้ยงดูบุตรธิดามาก"

"มาก นี่ขยายฉลาดหรือขยายบุตรธิดาครับหลวงพ่อ" พระมัคคุเทศก์ถาม ไหน ๆท่านก็ไม่ได้ทำหน้าที่มัคคุเทศก์ เพราะมาเจอมัคคุเทศก์ที่ยอดเยี่ยมกว่า จึงต้องแสดงภูมิรู้ด้วยการถาม

"แล้วแต่ท่านจะต้องการ ถ้าต้องการขยายทั้งสองคำเลยก็ได้ คือท่านเศรษฐีฉลาดมากด้วย มีบุตรธิดามากด้วย" เจ้าอาวาสวัดไทยสาวัตถีตอบแบบ'วิภัชชวาที'

"ท่านฉลาดในการเลี้ยงดูบุตรธิดาอย่างไรครับ" บุรุษที่มีลูกมากเรียนถาม เขาคิดว่าจะนำวิธีการของท่านเศรษฐีไปใช้บ้าง

"ท่านไม่ตามใจลูกเหมือนที่เศรษฐีเมืองไทยตามใจ ญาติโยมจำไว้นะ เลี้ยงลูกอย่าตามใจ ถ้าตามใจรับรองเอาดีไม่ได้" แล้วพูดกับท่านพระครูว่า

"ท่านพระครูจำคำพูดของผมไว้ด้วยนะ อีกยี่สิบปีข้างหน้าเยาวชนของชาติจะเสียหายกันมากเพราะถูกพ่อแม่เลี้ยงแบบตามใจ ลูกอยากได้อะไรก็ให้ สมบูรณ์ในด้านวัตถุแต่ขาดแคลนด้านจิตใจ เยาวชนทั้งหลายก็เลยไปติดยา ประพฤติตนเป็นปัญหาต่อสังคม"

"ครับหลวงพ่อ ผมก็กำลังคิดหาทางแก้อยู่" ท่านพระครูตอบ

"วิธีแก้ที่ดีที่สุดคือให้มาปฏิบัติธรรมเจริญพระกรรมฐาน แต่พวกลูกเศรษฐีเขาไม่ค่อยมาหรอก จะมาแต่คนชั้นกลางที่มีบุญแล้ว

ก็มีปัญญา **โลกกำลังจะเปลี่ยนมิติ คนที่เคยเป็นญาติกันในชาติก่อนๆจะเวียนมาพบกัน จะมาช่วยกันสร้างความดีหนีความชั่ว แต่ก็จะมีคนชั่วมาสร้างความเดือดร้อนให้คนดี เงินทองจะกลายเป็นสรณะของคนชั่ว ยิ่งรวยมากก็ยิ่งชั่วมาก** สร้างความเดือดร้อนให้คนอื่นมาก แต่ในที่สุดก็ต้องยอมจำนนต่อเวรที่ทำกรรมที่ก่อ ผมเป็นห่วงเมืองไทยมาก ถึงผมจะมีเชื้อสายเขมรแต่ก็มีสัญชาติไทยและรักเมืองไทยเท่ากับเมืองเขมร” ภิกษุวัยหกสิบสองพูดจากใจจริง

“หลวงพ่อครับ นิมนต์บอกญาติโยมถึงวิธีการเลี้ยงดูบุตรธิดาของท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีได้แล้วครับ” พระมัคคุเทศก์เกรงว่าญาติโยมจะเสียประโยชน์ จึงนิมนต์ท่านให้บรรยายต่อ

“ท่านเศรษฐีใช้อุบายในการสร้างความดีให้แก่ลูก โดยจ้างลูกชายคนที่ไม่ชอบฟังธรรมให้ไปฟังธรรมที่วัดพระเชตวัน ให้ค่าจ้างแพงถึงวันละหนึ่งพันกหาปณะหรือเท่ากับสี่พันบาท ในที่สุดลูกชายจอมเกเรก็ได้บรรลุโสดาปัตติผล ส่วนลูกสาวคนที่ชื่อนางสุมนานั้นบรรลุสกทาคามิผล คือสูงกว่าท่านเศรษฐีไปอีก เมื่อนางจะตายท่านเศรษฐีก็ไปเยี่ยมลูกสาว นางสุมนาก็เรียกบิดาว่า ‘น้องชาย’ ท่านเศรษฐีก็คิดว่าลูกสาวเพ้อ กลัวว่าลูกสาวจะหลงตาย ญาติโยมต้องหมั่นเจริญพระกรรมฐานนะจะได้ไม่หลงตาย คนที่หลงตายคือตายอย่างขาดสติ จะต้องไปเกิดในอบายภูมิ มีนรก เปรต อสุรกายและเดรัจฉาน แต่นางสุมนาไม่ได้หลงตายหรอกนะ เธอต้องการจะบอกปริศนาธรรมแก่บิดาทำนองว่าเธอได้บรรลุธรรมขั้นสูงกว่าเท่ากับเป็นพี่ เพื่อให้บิดาได้ขวนขวายปฏิบัติให้สูงขึ้นไปอีก”

“แล้วท่านเศรษฐีบรรลุสกทาคามิผลหรือเปล่าครับ” พระขุนทดถาม

“อันนี้ผมไม่ทราบเพราะคัมภีร์ไม่ได้บอกไว้ ผมไม่กล้า

บรรยายเกินคัมภีร์ ขอฝากพระคุณเจ้าทั้งหลายไว้ ณ ที่นี้ด้วยว่า อย่าได้สอนเกินคัมภีร์" ท่านรู้ว่าในอนาคตจะมีพระที่ไม่ได้อบรมกายอบรมจิต อวดอ้างว่าเป็นผู้รู้ผู้วิเศษกันมาก เพราะหวังลาภสักการะมากกว่าจะหวังนิพพาน

"หลวงพ่อคะ ดิฉันอยากฟังเรื่องนางวิสาขาค่ะ" โยมผ่องใสกราบเรียน

"ตกลง แต่ว่าตอนนี้เรากำลังอยู่ที่บ้านท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี ประเดี๋ยวอาตมาจะพาไปดูอุโมงค์ที่ไว้สมบัติของท่านเศรษฐี ใครอยากรวยก็ให้ลอดเข้าไป กลับเมืองไทยจะได้กลายเพศเป็นเศรษฐี" ญาติโยมและพระหนุ่มสามรูปพากันดีใจและกระวีกระวาดที่จะไปลอดอุโมงค์ ต่างพากันขึ้นรถเพื่อจะไปยังที่นั้น

ได้ลอดอุโมงค์ของท่านเศรษฐีกันแล้ว หลวงพ่อฤๅษีเสริฐจึงพาไปที่วัดพระเชตวัน บรรยายให้ความรู้จนผู้ฟังนึกเห็นภาพ พระเชตวันอันรุ่งเรืองยิ่งใหญ่ในครั้งอดีต แม้ปัจจุบันจะเหลือเพียงซากกองอิฐกองดินไว้ให้เป็นเครื่องเตือนจิตเตือนใจในความเป็นอนิจจังทุกขัง อนัตตา ของสรรพสิ่งทั้งหลาย

"เอาละ เดี๋ยวเราจะไปนมัสการต้นโพธิ์พระอานนท์ พระคุณเจ้าและญาติโยมจะได้นั่งฟังการบรรยาย ยืนฟังมานานแล้วคงจะเมื่อยขา นั่งฟังคงจะสบายกว่า" แล้วท่านผู้เชี่ยวชาญแห่งเมืองสาวัตถี จึงเดินนำไปยังต้นโพธิ์พระอานนท์ที่ยืนต้นสูงตระหง่านอยู่ด้านทิศบูรพา ครั้นไปถึงบรรดาสุภาพบุรุษก็ช่วยกันปูอาสนะถวายพระภิกษุ ผู้นำทัวร์ซื้ออาสนะแบบพับเก็บได้ถวายและแจกจ่ายแก่ผู้แสวงบุญทุกรูป/คน ในวันปฐมนิเทศ แม่ชีป่วนซึ่งไม่ได้มาจากเมืองไทยพร้อมคณะนี้จึงไม่มีอาสนะรองนั่ง แต่แม่ชีก็ไม่เดือดร้อนเพราะใช้หนังสือพิมพ์แทน นั่งกันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เจ้าอาวาส

วัดไทยสาวัตถีจึงบรรยายเรื่องนางวิสาขามหาอุบาสิกา ผู้เป็นเอตทัคคะคู่กับอนาถบิณฑิกเศรษฐี

"นางวิสาขาเป็นธิดาของธนัญชัยเศรษฐี มารดาชื่อสุมนา เกิดที่เมืองภัททิยะ แคว้นอังคะ..."

"งั้นก็เป็นหลานท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีน่ะซิ" แม่ชีป่วนลำดับความสัมพันธ์ระหว่างมหาอุบาสกกับมหาอุบาสิกา

"แม่ชีรู้ได้อย่างไร" หลวงพ่อฤาษีเสริฐถาม

"อ้าว หลวงพ่อไม่รู้หรอกหรือจ๊ะ" แม่ชีย้อนถาม

"อาตมาไม่รู้เพราะในคัมภีร์ไม่ได้บอกไว้" ท่านยึดคัมภีร์เป็นหลัก

"ฉันก็ไม่ได้รู้จากคัมภีร์"

"แล้วโยมรู้จากใครล่ะ"

"ก็จากท่านนี่แหละ"

"อาตมาบอกโยมตั้งแต่เมื่อไร"

"ก็เมื่อตะกี้นี้ไงล่ะ ที่ท่านบอกว่าลูกสาวท่านเศรษฐีที่ชื่อนางสุมนาได้บรรลุธรรมสูงกว่าพ่อ"

"อืม โยมเข้าใจคิดดีนี่นะ" แม่ชีป่วนยิ้มหน้าบานเมื่อได้รับคำชม

"แต่อาตมาจะบอกว่าโยมคิดผิด" ได้ยินดังนี้หน้าที่บานก็หุบลงทันที

"ผิดอย่างไร ก็หลวงพ่อพูดอยู่หยก ๆ ว่านางสุมนาเป็นลูกสาวอนาถบิณฑิกเศรษฐี งั้นหลวงพ่อก็พูดไม่ถูกน่ะซิ" พูดเสียงขุ่น ๆ

"อาตมาพูดถูก แต่ว่าโยมคิดผิด คือนางสุมนาคนที่เป็นลูกสาวท่านเศรษฐีเป็นคนละคนกับนางสุมนาที่เป็นแม่ของนางวิสาขา" ผู้ฟังยกเว้นหลวงพ่อวัดดอนเมืองกับท่านพระครูไม่รู้สึก

ว่าการถกเถียงกันระหว่างหลวงพ่อฤๅษีเสริฐกับแม่ชีป่วนทำให้เสียเวลา เพราะต่างก็คิดอย่างเดียวกับแม่ชีว่า มารดาของมหาอุบาสิกาเป็นธิดาของท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี ส่วนหลวงพ่อวัดดอนเมืองกับท่านพระครู 'รู้' ตั้งแต่แรกแล้วว่าไม่ใช่

"งั้นก็นิมนต์บรรยายต่อจ้ะ" แม่ชีป่วนนิมนต์หลังจากที่รู้แล้วว่าตนเข้าใจผิด

"นางวิสาขาบรรลุโสดาปัตติผลตั้งแต่อายุ ๗ ขวบ ต่อมาได้ย้ายตามบิดาไปอยู่ที่เมืองสาเกตในแคว้นโกศล ได้แต่งงานกับบุตรมิคารเศรษฐีชื่อปุณณวัฒน์แห่งเมืองสาวัตถี แล้วย้ายไปอยู่ในตระกูลฝ่ายสามีซึ่งนับถือนิครนถ์ นางวิสาขาสามารถทำให้พ่อผัวหันมานับถือพระพุทธศาสนา มิคารเศรษฐีนับถือนางมากถึงกับเรียกนางว่าแม่ และเพราะเหตุนี้จึงได้ชื่อใหม่อีกอย่างหนึ่งว่า มิคารมารดาซึ่งแปลว่ามารดาของมิคารเศรษฐี ตอนแต่งงาน ธนัญชัยเศรษฐีได้จ้างช่างทองให้ทำเครื่องประดับให้ธิดา เรียกชื่อว่ามหาลดาปสาธน์ซึ่งมีค่ามหาศาล นางวิสาขาเลื่อมใสศรัทธาในพระศาสนายิ่งนัก ได้อุปถัมภ์บำรุงพระภิกษุสงฆ์ทั้งหลายอย่างดี นางได้ขายเครื่องประดับชื่อมหาลดาปสาธน์ นำเงินมาสร้างวัดถวายแด่พระพุทธเจ้าและภิกษุสงฆ์ ชื่อวัดบุพพาราม สร้างมิคารมาตุปราสาท ซึ่งแปลว่าปราสาทของมารดามิคารเศรษฐี กล่าวกันว่านางมีบุตรหลานมากมาย และแต่ละคนล้วนมีสุขภาพดี นางวิสาขาเองแม้จะมีอายุถึง ๑๒๐ ปีก็ดูไม่แก่ เวลาที่นั่งอยู่กับลูกหลานจะดูไม่รู้ว่าคนไหนคือนางวิสาขาเพราะดูวัยงามเหมือนกันหมด โยมรู้ไหมว่าจะรู้ตอนไหนว่าใครคือวิสาขา" ท่านถามโยมผ่องใสภรรยาเถ้าแก่เส็ง เพราะเป็นสตรีที่อาวุโสที่สุดในคณะ

"ตอนลุกค่ะหลวงพ่อ ถึงตอนนั่งจะไม่รู้ว่าใครเป็นลูกใครเป็น

แม่ แต่ตอนลุกจะรู้ค่ะ เพราะคนแก่เวลาลุกจะเอาก้นขึ้นก่อน” โยมผ่องใสตอบ

“ไหนแม่ชีป่วนลองลุกให้อาตมาดูสิ” ท่านสั่งแม่ชี แม่ชีวัยหกสิบใช้มือทั้งสองเท้าพื้นแล้วค่อยๆลุกขึ้นในท่าเอาก้นขึ้นก่อนจริงๆ เป็นอันว่าคำตอบของโยมผ่องใสถูกต้องตรงกับความเป็นจริง

“นางวิสาขายังมีมิตรสหายที่ใจบุญใจกุศลเหมือนนางอีกหลายคน และได้ชักชวนมิตรสหายไปทำบุญที่วัดบุพพารามเสมอๆ สหายคนหนึ่งชื่อสุปปิยาเป็นผู้มีศรัทธาแรงกล้ามาก เย็นวันหนึ่งนางได้ไปวัดกับนางวิสาขา พบภิกษุอาพาธรูปหนึ่งนอนซมอยู่ในกุฏิ นางสุปปิยาจึงถามท่านว่าต้องการฉันอะไรเป็นพิเศษ จะนำมาถวาย ภิกษุอาพาธตอบว่าท่านอยากฉันน้ำต้มเนื้อ นางจึงกลับบ้านมาสั่งให้สาวใช้ไปหาซื้อเนื้อในตลาด บังเอิญวันนั้นเป็นวันพระไม่มีเนื้อขาย นางจึงใช้มีดตัดเนื้อขาอ่อนของตนให้สาวใช้ไปต้มจนเปื่อยแล้วกรองเอาแต่น้ำส่งไปถวายภิกษุอาพาธ เมื่อพระพุทธองค์ทรงทราบได้เสด็จมาเยี่ยมนางสุปปิยาผู้ซึ่งนอนป่วยเพราะพิษบาดแผล พระพุทธองค์ตรัสสรรเสริญความมีศรัทธาแรงกล้าของนาง ทำให้นางสดชื่นรื่นเริงใจจนหายป่วยราวปาฏิหาริย์ หลังจากนั้นได้เสด็จกลับมายังพระเชตวัน ตรัสถามถึงภิกษุอาพาธรูปนั้นแล้วเสด็จไปเยี่ยม มีพระดำรัสถามภิกษุรูปนั้นว่า ก่อนฉันน้ำต้มเนื้อได้พิจารณาก่อนหรือไม่ ว่าเป็นน้ำต้มเนื้อสัตว์หรือเนื้อมนุษย์ ภิกษุนั้นกราบทูลว่า ฉันโดยมิทันได้พิจารณา จึงบัญญัติเป็นพระวินัยว่า ภิกษุใดฉันน้ำต้มเนื้อโดยมิได้พิจารณา หากเนื้อนั้นเป็นเนื้อมนุษย์ ภิกษุนั้นต้องอาบัติถุลลัจจัยเพราะเหตุนั้น” สมภารวัดไทยสาวัตถีเล่าเรื่องสหายของนางวิสาขามหาอุบาสิกา

๙๖

สังกราจารย์

จากวัดไทยสาวัตถี คณะผู้แสวงบุญเดินทางไปชมทัชมาฮาล หนึ่งในสิ่งมหัศจรรย์ของโลก การไปชมทัชมาฮาลถือเป็น "ของแถม" เพราะมิได้เกี่ยวข้องกับพุทธประวัติ ทัชมาฮาลเป็นสุสานขนาดมหึมา สร้างด้วยหินอ่อนทั้งหลังที่กษัตริย์ชาห์ฮันโปรดให้สร้างขึ้น เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งความรักที่พระองค์ทรงมีต่อพระนางมุมตัส พระมเหสีที่สิ้นพระชนม์เนื่องจากการประสูติพระโอรส พระเจ้าชาห์ฮันทรงเสียพระทัยอย่างใหญ่หลวง จึงโปรดให้หาช่างฝีมือดีจำนวนนับพันมาสร้างสุสานแห่งความรักของพระองค์ การก่อสร้างเริ่มขึ้นในปี พ.ศ. ๒๑๘๘ ซึ่งนับถึงเวลานี้ก็ ๓๔๐ ปีมาแล้ว หลังจากการก่อสร้างสิ้นสุดลง ทรงมีรับสั่งให้ควักนัยน์ตาของช่างฝีมือเหล่านั้น เพื่อจะได้ไม่ไปสร้างให้ผู้ใดอีก แต่พระเจ้าชาห์ฮันคงจะมีพระดำริผิด เพราะการกระทำอันโหดร้ายต่อพวกช่างฝีมือเหล่านั้น มิอาจสกัดกั้นภูมิปัญญาของช่างฝีมือสมัยต่อมาได้ ด้วยว่าในปัจจุบันบรรดาเศรษฐีทั้งหลายได้จ้างช่างให้สร้างอาคารโดยลอกเลียนแบบจากทัชมาฮาลได้ไม่มีผิดเพี้ยน

การกระทำของพระราชาผู้ซึ่งโศกเศร้าคร่ำครวญอยู่กับการจากไปของพระมเหสีอันเป็นที่รัก จนทรงลืมนึกถึงธรรมดาของชีวิต

ที่ต้องเกิด แก่ เจ็บ ตาย ไม่มีผู้ใดรอดพ้นไปได้ ทำให้พระองค์ทรงต้องรับกรรมอย่างหนักในบั้นปลายแห่งพระชนม์ชีพ กล่าวคือทรงถูกพระโอรสจับขังไว้ในปราสาทหลังเล็ก ที่สร้างไว้ข้างๆสุสานทัชมาฮาล นัยว่าให้ประทับนั่ง ประทับยืน หรือแม้แต่ประทับนอนทอดพระเนตรสุสานแห่งความรักของพระองค์เสียให้พอพระทัยจนถึงวาระสุดท้ายของพระชนม์ชีพ

อย่างไรก็ตาม สุสานนามทัชมาฮาลก็ได้กลายเป็นอนุสรณ์สถานแห่งความรักในเวลาต่อมา และนับเนื่องอยู่ในสิ่งมหัศจรรย์อย่างหนึ่งของโลก ประชาชนทุกชาติชั้นวรรณะได้หลั่งไหลกันมาชมความงามของสุสาน ซึ่งตั้งตระหง่านอยู่ริมฝั่งแม่น้ำยมุนา สร้างรายได้ให้กับประเทศปีละนับพันล้านรูปี ทำให้พระนามและพระประวัติของพระเจ้าชาห์ฮัน ได้รับการจดจารึกลงในประวัติศาสตร์อินเดียจนตราบเท่าทุกวันนี้

"หลวงพ่อมีไฟฉายมาด้วยหรือเปล่าครับ" พระเจริญกระซิบถามพระครูเจริญ

"มี ผมนำไฟฉายกระบอกเล็กๆ ใส่ย่ามมาด้วย" ท่านพระครูตอบ

"ผมขอยืมได้ไหมครับ จะทำอะไรให้หลวงพ่อดู ของผมอยู่ในรถ ลืมหยิบลงมา"

เมื่อสมภารวัดป่ามะม่วงล้วงมือลงไปในย่าม หยิบไฟฉายส่งให้ พระมัคคุเทศก์วางไฟฉายตั้งบนแท่นโดยตั้งกระบอกขึ้นแล้วเปิดสวิตช์ เมื่อแสงไฟกระทบพื้นแท่นหินอ่อนก็ปรากฏเป็นสีต่างๆ ถึงเจ็ดสี ครั้นปิดไฟฉายก็เห็นเป็นแผ่นหินอ่อนสีขาวนวลเช่นเดิม เป็นสิ่งที่พระมัคคุเทศก์เห็นว่าประหลาดมหัศจรรย์มาก ท่านพระครู 'รู้' ตั้งแต่เดินเข้ามาเพราะท่านใช้ทั้งตานอกและตาในดู ตาในยัง

เผยให้เห็นภาพของพระเจ้าชาห์ฮัน ที่กำลังได้รับเคราะห์กรรมที่ทรงทำกับพวกช่างฝีมือ และยังเห็นพระโอรสรับกรรมที่ทำกับพระบิดา ท่านมิอาจช่วยพระราชาและพระโอรสได้ แต่สำหรับช่างฝีมือและผู้ร่วมการก่อสร้างทั้งหลาย พวกเขายังคงเวียนวนอยู่ ณ ที่นี้ แม้เวลาจะล่วงเลยมาถึง ๓๔๐ ปีแล้วก็ตาม จึงเป็นหน้าที่ของท่านที่จะต้องแผ่เมตตาให้พวกเขา เพื่อดับร้อนผ่อนทุกข์ให้เบาบางลง หรือถ้าใครมีอกุศลกรรมเบาบางลงมากแล้ว ท่านก็จะช่วยให้เขาได้ไปผุดไปเกิดยังสุคติภูมิ ท่านสามารถช่วยได้ร้อยละ ๒๐ เท่านั้น ส่วนอีก ๘๐ พวกเขาต้องสร้างเอง ท่านจะช่วยเต็มร้อยไม่ได้ เพราะ 'อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ' ดังที่พระพุทธองค์ทรงสอนไว้

"ท่านไปเรียกพระหนุ่มสามรูปมาดูดีกว่า ผมเห็นแล้ว" ท่านพระครูบอก จากนั้นจึงเดินหลีกไปทางด้านหลังเพื่อหาที่สงบนั่งภาวนา จะได้แผ่เมตตาและอุทิศส่วนกุศลไปยังเปตชนที่ยังวนเวียนอยู่ในสุสานแห่งนี้

ชมทัชมาฮาลและถ่ายรูปไว้เป็นที่ระลึกกันแล้ว คณะผู้แสวงบุญจึงเดินทางต่อไปยังนิวเดลฮี เมืองหลวงของประเทศอินเดีย ใช้เวลาเดินทางกว่าสองชั่วโมง เมื่อไปถึงผู้นำทัวร์ได้พาญาติโยมเข้าพักในโรงแรม ส่วนพระมัคคุเทศก์นำพระภิกษุทั้ง ๕ รูปไปพักยังวัดพระพุทธศาสนา ซึ่งตั้งอยู่ไม่ไกลจากโรงแรมมากนัก พระมัคคุเทศก์ให้เวลาญาติโยมอาบน้ำแต่งตัวสองชั่วโมง แล้วให้นั่งรถไปรับพระภิกษุที่วัดเพื่อจะไปทำวัตรเย็นร่วมกัน ณ สถานที่ที่พระพุทธองค์ทรงแสดงมหาสติปัฏฐานสูตรแก่ชาวกุรุรัฐ เมื่อกว่าสองพันห้าร้อยปีมาแล้ว สถานที่ดังกล่าวตั้งอยู่ชานเมืองนิวเดลฮี รัฐบาลอินเดียได้ล้อมรั้วไว้เพื่อให้เป็นสัดส่วนต่างหาก จะได้ไม่ปะปนกับสถานที่ราชการอื่นๆ

เสร็จจากทำวัตรเย็น ผู้นำทัวร์ให้คนขับรถพาชมเมืองหลวงของประเทศอินเดีย จากนั้นจึงมาส่งพระภิกษุที่วัด แล้วพาญาติโยมไปรับประทานอาหารยังโรงแรมที่พัก คณะผู้แสวงบุญจะพักที่เมืองนิวเดลฮีหนึ่งคืน วันรุ่งขึ้นจะบินไปดู 'ผู้วิเศษ' ที่อยู่เมืองบอมเบย์ ตามคำเรียกร้องของสมาชิก มีเรื่องเล่าขานกันมานานแล้วว่า ที่เมืองชายทะเลทางใต้ของประเทศอินเดีย มีผู้วิเศษมาช่วยเหลือมนุษย์ บางคนบอกว่าท่านเป็นพระศรีอาริย์มาอุบัติ แต่ท่านพระครูหาเชื่อไม่ เพราะตามคำสอนของพระพุทธศาสนา พระศรีอาริย์หรือพระเมตเตยยพุทธเจ้าจะเสด็จมาอุบัติในโลกมนุษย์ต่อเมื่อศาสนาของพระโคตมพุทธเจ้ามีอายุครบห้าพันปี หลังจากนั้นโลกจะว่างจากศาสนาอยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่ง แล้วพระเมตเตยยพุทธเจ้าซึ่งเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ที่ ๕ แห่งภัทรกัป จึงจะมาอุบัติ

วัดที่พระภิกษุพักอยู่ มีพระภิกษุชาวอินเดียรูปหนึ่งที่พูดภาษาไทยได้ เพราะมีพระไทยจากพุทธคยาบ้าง จากสาวัตถีบ้าง จากพาราณสีบ้าง และจากนิวเดลฮีบ้าง มาพักอยู่เนืองๆเมื่อต้องเดินทางมาเมืองหลวง

ท่านพระครูมีโอกาสได้สนทนากับท่านหลังจากที่พระภิกษุรูปอื่นๆจำวัดกันแล้ว

"พรุ่งนี้ภันเตจะไปไหนหรือครับ" ท่านถามเจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วง โดยเรียกท่านว่า 'ภันเต' อันเป็นคำที่พระภิกษุสงฆ์ใช้เรียกเพื่อนบรรพชิตที่อายุมากกว่าตน คำนี้ใช้คู่กับ 'อาวุโส' ซึ่งเป็นคำที่ใช้เรียกเพื่อนบรรพชิตที่อายุเท่ากันหรืออ่อนกว่าตน ภันเตแปลว่า ท่านผู้เจริญ ส่วนอาวุโสแปลว่าผู้มีอายุ สองคำนี้ใช้กันมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล

"ไปเมืองบอมเบย์ เขาจะพาไปดูผู้วิเศษที่เชื่อกันว่าเป็นพระศรีอาริย์มาอุบัติ" ท่านพระครูตอบ

"ภันเตเชื่ออย่างนั้นหรือครับ" แทนคำตอบ ท่านถามกลับว่า

"แล้วท่านเชื่อหรือเปล่า" พระอินเดียตอบว่า

"ผมเชื่อไม่ได้หรอกครับ เพราะขัดกับคำสอนในพระพุทธศาสนา ผมสังเวชใจที่มีผู้พยายามทำให้พระพุทธศาสนาออกนอกรีตนอกรอย จะว่าไปแล้วความพยายามที่จะอยู่รอดของศาสนาพราหมณ์ทำให้พระพุทธศาสนาถูกตีความให้ผิดเพี้ยนไปจากคัมภีร์ ท่านไปพุทธคยามาหรือยังครับ" ภิกษุอินเดียวัยสามสิบถาม

"ไปมาแล้ว" ท่านพระครูตอบ

"ท่านเห็นวังมหรรณพ์ซึ่งอยู่ด้านทิศเหนือของพระเจดีย์พุทธคยาหรือเปล่าครับ"

"ผมไม่ทันได้สังเกต มีอะไรหรือครับ"

"ที่นั่นแหละครับที่ทำให้พระพุทธศาสนาถูกเบียดเบียน วังมหรรณพ์เป็นที่อยู่ของศังกราจารย์ คนที่พยายามบิดเบือนคำทรงสอนของพระพุทธองค์ เพื่อให้เข้ากันได้กับศาสนาพราหมณ์ เพราะเป็นวิธีเดียวที่จะทำให้ศาสนาพราหมณ์มีอายุยืนยาวต่อไป เนื่องจากในเวลานั้นพระพุทธศาสนากำลังรุ่งเรืองข่มรัศมีของศาสนาพราหมณ์โดยสิ้นเชิง ศังกราจารย์จึงต้องรักษาศาสนาดั้งเดิมของตนไว้ ขณะเดียวกันก็พยายามบิดเบือนและทำลายพระพุทธศาสนา ผลงานชิ้นสำคัญของศังกราจารย์ที่เป็นมรดกตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน คือการเกิดขึ้นของพระพุทธศาสนานิกายมหายาน ซึ่งเขาเรียกพระพุทธศาสนาดั้งเดิมว่า หีนยาน แปลว่า ยานที่คับแคบ ยานที่ต่ำทราม แม้ในภายหลังจะบัญญัติเรียกนิกายดั้งเดิมว่าเถรวาท เพื่อ

ให้ฟังดูดีขึ้น แต่คนส่วนใหญ่ก็ยังเรียกว่าหีนยาน ซึ่งในความคิดของผม ผมถือว่าในครั้งพุทธกาลมีแต่คำสอนดั้งเดิม และพระพุทธศาสนาคือศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งไม่ว่าจะเป็นพระองค์ใดมาอุบัติ คำสอนก็จะเป็นแบบเดียวกัน ไม่มีการแยกเป็นนิกาย ผมอยากจะกราบเรียนภันเตว่า ผมไม่สบายใจเลยที่เห็นจำนวนชาวพุทธของฝ่ายมหายานเพิ่มขึ้น ขณะที่ฝ่ายเถรวาทลดจำนวนลง อาจเป็นไปได้ว่าในอนาคตคงเหลือแต่พวกมหายานเพราะเขาเผยแผ่ไปทั่วโลก ผมว่าศังกราจารย์บาปมหันต์เลยทีเดียว" ภิกษุวัยสามสิบระบายความอัดอั้นตันใจให้ท่านพระครูรับรู้

"ดูเหมือนท่านไม่ยอมรับและไม่ชอบนิกายมหายาน"

"ก็ไม่เชิงหรอกครับ ผมเพียงแต่เห็นว่าคำสอนดั้งเดิมของพระพุทธองค์ที่พวกมหายานยัดเยียดให้เป็นนิกายหีนยานนั้นเป็นคำสอนที่บริสุทธิ์ผุดผ่อง สามารถนำผู้ปฏิบัติให้พ้นจากความหลุดพ้นจากทุกข์ได้จริง แล้วก็มีลักษณะเป็นอเทวนิยม ส่วนมหายานเป็นนิกายที่ได้รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์ซึ่งเป็นศาสนาเทวนิยม ที่ร้ายกาจกว่านั้นคือ พระนิกายมหายานบางพวกถือว่ามีภรรยาได้ แล้วจะหลุดพ้นได้อย่างไรในเมื่อยังตัดเรื่องกามคุณไม่ได้ ผมว่าดูๆ ไปแล้วก็น่าสงสารพวกที่หลงผิด พวกเขาจะไม่มีโอกาสลองลิ้มชิมรสพระนิพพานได้เลย ถ้ายังหลงผิดอยู่อย่างนี้"

"คงจะไม่เป็นอย่างนั้นทั้งหมดหรอกนะครับ" ท่านพระครูพูดขึ้น ท่านเห็นว่าพระภิกษุฝ่ายมหายานที่มุ่งมั่นต่อพระนิพพานก็มีอยู่ไม่น้อย พระภิกษุฝ่ายเถรวาทบางพวกยังไม่เคร่งครัดเท่า ช่วงที่อยู่พุทธคยามีอยู่วันหนึ่งท่านและโยมเส็งพากันเดินไปยังพระเจดีย์ตามลำพัง เพราะท่าน 'รู้' ว่าจะได้พบองค์ดาไล ลามะ ประมุขแห่งพระพุทธศาสนามหายานแห่งทิเบต ท่านยังได้ถ่ายภาพ

ร่วมกับพระองค์ และได้'สนทนา'กับพระองค์ด้วยภาษาจิตโดยการสัมผัสทางมือ ท่านถามองค์ดาไล ลามะ ว่า รู้สึกอึดอัดหรือไม่ที่พระองค์มีทหารอินเดียคอยควบคุมอยู่ พระองค์ตอบว่า 'เขาควบคุมเราได้ก็แต่เฉพาะร่างกายของเราเท่านั้น แต่จิตของเราเขาควบคุมไม่ได้' การที่พระองค์สามารถสื่อสารกับท่านทางจิตได้ แสดงว่าพระองค์ได้ฝึกฝนอบรมกายอบรมจิตมาอย่างดีและเป็นชาวพุทธแท้

ภิกษุวัยสามสิบเห็นท่านพระครูเงียบไป คิดว่าท่านคงไม่พอใจจึงพูดแบบประนีประนอมว่า

"ผมอาจจะเข้าใจผิดก็ได้ ความจริงพระนิกายมหายานที่ดีๆ ก็มีอยู่ไม่น้อย ที่ผมรู้สึกศรัทธาคือองค์ดาไล ลามะ"

"ผมเองก็ศรัทธาพระองค์เช่นกัน ผมเชื่อว่าพระองค์เป็นสาวกที่ดีของพระพุทธองค์" สมภารวัดป่ามะม่วงพูดจากใจจริง ภิกษุวัยสามสิบอยากระบายความอัดอั้นตันใจให้มากกว่านี้ ท่านไม่แน่ใจว่าภิกษุอาคันตุกะจะรับฟังหรือไม่ จึงถามขึ้นว่า

"ภันเตจะจำวัดหรือยังครับ"

"ผมนอนดึก บางคืนก็ไม่ได้นอนเลย" ท่านพระครูตอบ

"ถ้าเช่นนั้นผมจะขออนุญาตสนทนากับภันเตต่อจะได้ไหมครับ"

"ด้วยความยินดี เพราะผมเองก็อยากได้ความรู้ที่เป็นประโยชน์จากท่าน" ท่านบอกเป็นนัยว่าต้องการเฉพาะสิ่งที่เป็นประโยชน์

"ครับ สิ่งที่ผมจะพูดก็น่าจะเป็นประโยชน์ อย่างน้อยผมก็คิดว่าเป็นประโยชน์" ท่านพูดแบบหยั่งเชิงผู้ฟัง

"งั้นก็พูดได้เลยครับ"

"ภันเตมีความเห็นอย่างไรเกี่ยวกับภิกษุณีในพระพุทธ

ศาสนาครับ"

"สถาบันภิกษุณีเกิดขึ้นในพรรษาที่ ๕ แห่งการตรัสรู้ และมีอายุยืนยาวต่อมาอีกประมาณพันปี แล้วก็สิ้นสุดลงตามหลักอนิจจัง"

"ครับ ที่ภันเตพูดมานั้นถูกต้องตามหลักการทุกอย่าง แต่ในปัจจุบันมีสถาบันภิกษุณีของฝ่ายมหายานเกิดขึ้นมากมาย แต่พวกเขาไม่รู้ไม่เข้าใจคำทรงสอนของพระพุทธองค์ ซ้ำร้ายไปกว่านั้นคือพวกเขาพยายามบิดเบือนคำสอนและกล่าวหาพระพุทธองค์ว่าทรงลำเอียง

"อย่างนี้ก็บาปแย่เลยน่ะสิ แล้วจะเข้าถึงมรรคผลได้อย่างไร แค่คิดว่าตัวเป็นภิกษุณีก็ไม่ถูกแล้ว เพราะภิกษุณีไม่มีแล้ว" ท่านพระครูพูดเสียงตำหนิ

"นั่นซิครับภันเต ภิกษุณีไม่มีแล้วเพราะขาดตอนไปกว่าพันปี จะเกิดขึ้นมาอีกได้อย่างไร" ภิกษุอินเดียวัยสามสิบรับรองถ้อยคำของท่านพระครูที่ท่านก็เห็นพ้องด้วยทุกประการ

"ภันเตเคยได้ยินคำว่า feminism ไหมครับ" ภิกษุผู้อ่อนวัยถาม

"คืออะไร ผมไม่สันทัดภาษาอังกฤษ เป็นคำภาษาอังกฤษใช่ไหม"

"ครับภันเต feminism เป็นคำภาษาอังกฤษ แปลว่าลัทธิให้ความเสมอภาคแก่ผู้หญิงเท่ากับผู้ชาย ผู้สนับสนุนลัทธินี้ จะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายก็ตาม เรียกว่า feminist พวก feminist นี่แหละครับที่ทำให้เกิดความเชื่อความเข้าใจผิดๆขึ้นในพระพุทธศาสนา"

"หมายความว่าอย่างไร" ท่านพระครูยังไม่ค่อยเข้าใจ

"หมายความว่าพวกที่ตั้งสถาบันภิกษุณีขึ้นมาใหม่ไม่มีความ

เข้าใจในพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง แต่ต้องการจะให้เท่าเทียมกับผู้ชาย ในเมื่อผู้ชายบวชได้ ผู้หญิงก็บวชได้ อะไรทำนองนี้”

“แต่ผมยังเชื่อว่าผู้ต้องการเป็นภิกษุณีเพราะต้องการปฏิบัติธรรมเพื่อให้เข้าถึงความหลุดพ้นจากทุกข์” ท่านพระครูพูดแบบเป็นกลาง มิได้เข้าข้างภิกษุณี

“อย่างที่ภันเตคิดก็ไม่ผิดหรอกครับ ผู้หญิงที่ต้องการเป็นภิกษุณีเพราะต้องการเข้าถึงความหลุดพ้นจากทุกข์ก็มีอยู่ ใช่ว่าเป็นพวกนิยมลัทธิ feminism ไปเสียหมด แต่ถึงกระนั้นผมก็ว่าพวกเขาไม่เข้าใจพระพุทธศาสนา อย่างเช่นภิกษุณีมหายานที่อุตสาห์เรียนจนจบปริญญาเอก มีความรู้ภาษาอังกฤษเป็นอย่างดีแต่กลับไม่มีความรู้ทางพระพุทธศาสนา อุตสาห์เล่าเรียนศึกษาพระไตรปิฎก แต่แทนที่จะเรียนด้วยความรู้ ความเข้าใจ และศรัทธาในพระปัญญาตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า กลับเรียนเพื่อจะมาปรักปรำพระพุทธเจ้า ผมรู้จักภิกษุณีรูปหนึ่งซึ่งถ้าพูดกันตามหลักพระพุทธศาสนาจริงๆแล้ว เธอก็ไม่ใช่ภิกษุณี เพราะสถาบันภิกษุณีหมดสิ้นไปกว่าพันปีแล้ว จริงอยู่ สมัยพุทธกาลเรามีพุทธบริษัท ๔ คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา แต่ปัจจุบันไม่มีภิกษุณีแล้ว จึงเหลือ ๓ บริษัท เพราะฉะนั้นภิกษุณีที่ผมพูดถึงนี้ก็ต้องสังกัดอยู่ในบริษัทของอุบาสิกา ผมจะเรียกว่าอุบาสิกาก็แล้วกันนะครับ อุบาสิกาคนนี้เธอศึกษาพระธรรมวินัยมาอย่างดี แต่ขอโทษเถอะครับ ผมอยากจะพูดว่าเธอเป็นคนมีความรู้ท่วมตัว แต่เอาหัวไม่รอด เธอมัวแต่ห่วงตัว ลืมห่วงหัวซึ่งเป็นที่ตั้งของสมองและความนึกคิด ที่ผมว่าเธอเอาหัวไม่รอดเพราะเธอคิดไม่เป็น” ท่านหยุดเล่าเพื่อจะหยั่งท่าทีของผู้ฟังว่าจะยังมีสมาธิในการฟังอยู่หรือไม่

“อะไรทำให้ท่านคิดว่าเธอคิดไม่เป็น” ผู้ฟังถาม แสดงว่า

ยังสมาธิดีอยู่

"เพราะแทนที่เธอจะภาคภูมิใจในพระปัญญาตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ซาบซึ้งในพระพุทธคุณที่พระองค์ตรัสธรรม บัญญัติวินัยไว้ด้วยดี แต่กลับมองพระองค์ว่าทรงลำเอียง มีอคติ บัญญัติสิกขาบทของพระภิกษุแค่ ๒๒๗ ข้อ แต่ของภิกษุณีตั้ง ๓๑๑ ข้อ แสดงว่าพระองค์เข้าข้างเพศเดียวกัน" ท่านพระครูสุดจะทานทนจึงพูดขึ้นว่า

"คิดอย่างนั้นได้อย่างไร พระพุทธเจ้าทรงเป็นพระอรหันต์หมดจดจากกิเลสาสวะทั้งปวง จะทรงมีอคติได้อย่างไร การที่ทรงบัญญัติเช่นนั้นเพราะธรรมชาติทางร่างกายของผู้ชายกับผู้หญิงแตกต่างกัน พระองค์ทรงบัญญัติให้เหมาะสมกับธรรมชาติของแต่ละเพศ ถ้าจะโทษก็ต้องโทษธรรมชาติ ไม่ใช่โทษพระพุทธเจ้า คนที่คิดแบบนี้ผมว่าไปไม่ถึงไหน" ท่านทำนายทายทัก

"นั่นสิครับภันเต คนพวกนี้ไม่มีทางเข้าถึงมรรคผลได้เพราะมีมิจฉาทิฏฐิเป็นตัวนำ เมื่อมีมิจฉาทิฏฐิเป็นตัวนำเสียแล้ว มิจฉาสังกัปปะ มิจฉาวาจา มิจฉากัมมันตะ มิจฉาอาชีวะ มิจฉาวายามะ มิจฉาสติ และ มิจฉาสมาธิ ก็ตามมา เรียกว่าปฏิบัติตรงข้ามกับอริยมรรคมีองค์แปด ไม่สามารถบรรลุมรรคผลได้เลย ผมมองว่าคนพวกนี้น่าสงสารนะครับ เพราะนอกจากเขาจะเข้าใจพระศาสนาอย่างผิดๆแล้ว ยังทำให้คนอื่นๆเข้าใจพระศาสนาผิดๆตามไปด้วย อาศัยที่ว่ารู้ภาษาอังกฤษดีจึงเผยแผ่พระศาสนาไปยังชาวตะวันตก คนตะวันตกไม่เคยรู้จักพระพุทธศาสนาจากพระไตรปิฎก ก็จะเชื่อคนพวกนี้ เลยพากันเป็นมิจฉาทิฏฐิกันไปใหญ่"

"แล้วพระเถรวาทของเราไม่สอนในสิ่งที่ถูกต้องให้ชาวตะวันตกหรือ" ท่านพระครูถาม

"จะสอนได้อย่างไรล่ะครับภันเต พระเถรวาทบางรูปถึงแม้จะมีความรู้ในพระไตรปิฎกเป็นอย่างดี แต่ในเมื่อท่านไม่รู้ภาษาอังกฤษ ท่านก็ไม่สามารถสอนได้ แต่บางรูปถึงจะรู้ภาษาอังกฤษก็ไม่สอน มีพระธรรมทูตของฝ่ายเถรวาทมากมายที่มีความรู้ภาษาอังกฤษพอสื่อสารได้ แต่ท่านกลับทำตัวเหลวไหล แทนที่จะสอนในสิ่งที่ถูกต้อง ท่านกลับไปสอนนอกพระไตรปิฎก เช่นไปทำพิธีสะเดาะเคราะห์ รดน้ำมนต์ ปลุกเสก เป็นหมอดู ซึ่งล้วนแต่ไม่มีในพระไตรปิฎก พระประเภทนี้ผมว่าอันตรายพอๆกับพวกผู้หญิงที่แอบอ้างว่าเป็นภิกษุณี หรือภันเตจะว่าอย่างไรครับ"

"ผมก็ว่าอันตรายพอๆกัน น่าสงสารนะ อุตสาห์เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา ยังพาตัวเองไปลงอบาย คนพวกนี้มีอบายเป็นเบื้องหน้า" ท่านถอนหายใจ รู้สึกสงสารและสมเพชบรรดาผู้มีความเห็นผิดเหล่านั้น

"ผมตั้งใจว่าจะศึกษาภาษาอังกฤษให้เชี่ยวชาญ ผมอยากไปเรียนภาษาอังกฤษและเรียนพระพุทธศาสนาที่มหาวิทยาลัย Oxford หรือมหาวิทยาลัย Cambridge ประเทศอังกฤษ เพื่อจะได้นำความรู้มาสอนพระพุทธศาสนาให้กับชาวตะวันตก"

"ผมขออนุโมทนา ขอให้ท่านสำเร็จผลตามที่มุ่งมาดปรารถนานะครับ" สมภารวัดป่ามะม่วงอวยชัยให้พร

๔๗

ภารตภิกษุ

"ขอบพระคุณภันเต คำอวยพรของภันเตจะสัมฤทธิ์ผลหากภันเตจะ..." ท่านไม่กล้าพอที่จะพูดออกมา

"จะให้ผมช่วยอะไรก็บอกมาได้เลย ผมยินดีช่วยท่านอย่างเต็มความสามารถ" สมภารวัดป่ามะม่วงเอื้อเฟื้อ ท่านพอจะรู้ว่าภิกษุผู้อ่อนวัยกว่าจะพูดเรื่องอะไร

"หากผมพูดออกมาแล้วทำให้ภันเตไม่พอใจ ผมก็ต้องขออภัย แต่สิ่งที่ผมกำลังจะพูดเป็นความสัตย์จริงทุกประการ ว่าถ้าหากภันเตจะช่วยสงเคราะห์ พรที่ภันเตเมตตาให้ผมเมื่อสักครู่นี้ก็จะสัมฤทธิ์ผล ภันเตก็จะได้ชื่อว่าเป็นผู้ช่วยจรรโลงพระพุทธศาสนาอันเป็นคำสอนดั้งเดิมของพระพุทธเจ้าให้บริสุทธิ์ผุดผ่อง" ภิกษุอินเดียวัยสามสิบพยายามใช้วาทศิลป์

"ผมพร้อมที่จะช่วยจรรโลงพระพุทธศาสนา ขอให้ท่านบอกมาเถิดว่าจะให้ช่วยสงเคราะห์อย่างไรบ้าง"

"ขอบพระคุณภันเตเหลือเกิน ขอบพระคุณจริงๆ ภันเตเป็นศากยบุตรพุทธโอรสที่ดำเนินตามรอยบาทพระศาสดาผู้เป็นพระราชบิดาของพวกเรา ภันเต..."

"พอแล้วครับพอ" ท่านพระครูรีบโบกมือห้าม

"ท่านไม่ต้องยกแม่น้ำทั้งห้าก็ได้ ผมยังไม่ทราบเลยว่าท่านจะให้ช่วยเรื่องอะไร แล้วผมจะมีความสามารถพอที่จะช่วยได้หรือไม่" แสงสลัวจากหลอดไฟดวงเล็กทำให้ท่านพระครูสังเกตเห็นใบหน้าของคู่สนทนาว่าสลดลงนิดหนึ่ง แต่แล้วก็กลับมีความหวังขึ้นมาอีกเมื่อได้รวบรวมความกล้าแล้วบอกสิ่งที่ตนต้องการ

"ถ้าภันเตจะสงเคราะห์เรื่องค่าใช้จ่ายในการเล่าเรียนให้ผม ผมค่อนข้างโชคร้ายที่เกิดมาในวรรณะศูทร พ่อแม่ยากจน ถ้าผมได้เกิดในวรรณะพราหมณ์หรือวรรณะกษัตริย์ ก็คงจะไม่รบกวนภันเต แต่ก็ยังดีที่ผมไม่ได้เกิดเป็นจัณฑาล ซึ่งเป็นพวกนอกวรรณะ"

"พระพุทธศาสนาเป็นสังคมที่ปราศจากวรรณะ ไหน ๆ ท่านก็ได้เข้ามาสู่ร่มกาสาวพัสตร์แล้ว ไม่ควรคิดคำนึงถึงเรื่องวรรณะให้เกิดความรู้สึกต่ำต้อยน้อยใจ" ท่านพระครูปรามกลาย ๆ

"ครับภันเต ผมก็คิดว่าที่ภันเตพูดมานั้นถูกต้อง ผมจะไม่คิดเรื่องชาติชั้นวรรณะอีก ว่าแต่ว่าภันเตจะเมตตาช่วยสงเคราะห์ค่าเล่าเรียนให้ผมได้ไหมครับ" ท่านต้องการคำตอบ

"ค่าใช้จ่ายทั้งหมดเป็นเงินเท่าไร"

"ผมคิดว่าจะใช้จ่ายอย่างประหยัดที่สุด จะเดินทางโดยเรือแทนเครื่องบิน คิดว่าห้าหมื่นรูปีคงพอครับ"

"ถ้าเช่นนั้นท่านรอสักประเดี๋ยว ผมมีเงินดอลลาร์อยู่ในย่ามจำนวนหนึ่ง คิดเป็นเงินไทยประมาณแปดหมื่นบาท ผมไม่ทราบว่าจะเป็นเงินรูปีเท่าไร" ท่านไม่อยากคิดเพราะไม่ชอบคำนวณ

"ตอนนี้อัตราแลกเปลี่ยนหนึ่งรูปีเท่ากับหนึ่งบาทห้าสิบสตางค์" ท่านคำนวณในใจอยู่ประเดี๋ยวหนึ่งจึงตอบว่า

"พอครับ รู้สึกจะเกินด้วยซ้ำ"

"ไม่เป็นไร เกินดีกว่าขาด ถ้าเช่นนั้นรอสักประเดี๋ยวผมจะ

ไปหยิบมาให้" สมภารวัดป่ามะม่วงเข้าไปในห้องโถงที่มีพระภิกษุทั้งไทยและอินเดียจำวัดอยู่ หยิบย่ามของท่านออกมาโดยไม่ทำให้เกิดเสียงรบกวนแก่ภิกษุผู้อยู่ในห้วงนิทรารมณ์ เรื่องอย่างนี้ท่านชำนาญมาตั้งแต่สมัยที่อยู่กับโยมยาย ท่านสามารถขโมยเงินขณะที่โยมยายกำลังหลับโดยที่ไม่ทำให้บุพการีตื่นแม้แต่ครั้งเดียว

ได้เงินแล้วท่านจึงมอบให้พระภิกษุอินเดียรูปนั้นทั้งหมด ภิกษุวัยสามสิบแววตาเป็นประกายด้วยความยินดี ท่านตั้งใจว่าจะใช้จ่ายอย่างระมัดระวังและจะศึกษาเล่าเรียนอย่างตั้งอกตั้งใจ เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังโลกตะวันตก

"ผมไม่ทราบจะขอบคุณภันเตอย่างไรดี" ท่านคุกเข่ากราบท่านพระครูสามครั้งด้วยสำนึกในบุญคุณ

"ภันเตจะไม่แบ่งไว้ใช้บ้างหรือครับ เก็บไว้สักร้อยดอลจะดีไหม" ท่านรู้สึกตะขิดตะขวงใจที่รับเงินของภิกษุอาคันตุกะมาทั้งหมด

"ไม่เป็นไร ผมมากันหลายคน โยมที่เขาปวารณาเป็นอุปัฏฐากผมก็มาด้วย อย่างไรเสียเขาคงไม่ปล่อยให้ผมอดตาย" ท่านพูดยิ้มๆ เพราะเชื่อว่าโยมเส็งกับโยมผ่องใส ใจบุญ จะไม่ปล่อยให้ท่านเป็นเช่นนั้นให้เสียชื่อสกุล 'ใจบุญ' ของตน

"ภันเตช่างดีกับผมเหลือเกิน ขนาดเพิ่งรู้จักกันก็ยังให้เงินผมมากมายถึงเพียงนี้ ผมจะไม่ลืมพระคุณภันเตไปจนตลอดชีวิต" ท่านยกมือไหว้อย่างนอบน้อมอีกหนึ่งครั้ง นิ่งไปประเดี๋ยวหนึ่งจึงถามเพื่อลองใจภิกษุผู้สูงวัยกว่าตน

"ภันเตเพิ่งรู้จักผม ทำไมถึงไว้วางใจผมขนาดนี้ เกิดผมเป็นนักฉวยโอกาส นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ ภันเตจะเสียใจและเสียดายเงินไหมครับ"

"ไม่ทั้งสองอย่าง" ท่านพระครูตอบเพราะ 'รู้' ว่าผู้อ่อนวัย

กว่าจะไม่ทำเช่นนั้นแน่นอน

"ทำไมล่ะครับ"

"ผมจะเสียใจไปทำไมในเมื่อผมให้ด้วยเจตนาบริสุทธิ์ แล้วท่านก็เป็นผู้บริสุทธิ์ในสายตาของผม แต่ถ้าท่านไม่ทำตามที่พูดไว้ท่านก็เสียสัจจะ บาปก็จะตกอยู่กับท่านแต่ผู้เดียว ถ้าเป็นอย่างนั้นผมกลับต้องสงสารท่าน นึกเสียใจแทนท่านที่เป็นถึงศากยบุตรพุทธโอรส แต่ยังละบาปไม่ได้" คำพูดของท่านพระครูทำให้ภิกษุอินเดียถึงกับขนลุก ท่านตั้งปณิธานในใจว่าจะไม่ยอมเสียสัจจะเป็นอันขาด

"ภันเตวางใจได้ครับ ผมจะไม่ทำให้ภันเตต้องเสียใจและเสียดาย ผมเพียงแต่ต้องการจะลองใจภันเต บัดนี้ผมรู้แล้วว่าภันเตมีหัวใจเป็นทองคำ ภันเตได้สร้างบารมีอย่างสูงสุดไว้กับพระพุทธศาสนา หากยังไม่เข้าถึงมรรคผล ก็จะได้เข้าถึงในชาตินี้ แต่ผมรู้สึกว่าภันเตเข้าถึงมรรคผลสูงสุดแล้ว" ท่านพระครู 'รู้' ว่าภิกษุที่นั่งอยู่เบื้องหน้าท่านยังมิได้สำเร็จมรรคผล จึงไม่สามารถหยั่งรู้ภูมิธรรมของท่าน แต่ที่พูดเช่นนั้นเพราะต้องการเอาใจมากกว่าอย่างน้อยก็ทำให้ความเป็นผู้ขอของตนดูดีขึ้น

สมภารวัดป่ามะม่วงนึกถึงคำพูดของพระมัคคุเทศก์ที่กล่าวถึงคนอินเดียว่า ทุกคนไม่ว่าจะเป็นขอทาน กรรมกร ข้าราชการ พ่อค้า หรือนายกรัฐมนตรี ล้วนแต่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการขอด้วยกันทั้งสิ้น จะต่างกันก็แต่เทคนิคและลีลา พระมัคคุเทศก์เล่าว่าครั้งหนึ่งพระมหาวิจิตร เจ้าอาวาสวัดภาวนาภิรตาราม เล่าให้ฟังว่า นางอินทิรา คานธี นายกรัฐมนตรีอินเดียได้นิมนต์ท่านไปฉันเพลที่ทำเนียบ นางอินทิราเป็นผู้นำที่มีวาทศิลป์ยอดเยี่ยม ได้สนทนากับพระมหาวิจิตรและพระสงฆ์ไทยที่เธอนิมนต์ไปฉันเพลว่าในฐานะที่เป็นผู้นำของประเทศซึ่งคนส่วนใหญ่นับถือศาสนา

พราหมณ์-ฮินดู เธอจำเป็นต้องนับถือศาสนาเดียวกับพวกเขา แต่ในชีวิตจริงเธอนับถือพระพุทธศาสนา ที่บ้านมีพระพุทธรูป และเธอสวดมนต์ทุกคืน พระมหาวิจิตรบอกพระมัคคุเทศก์ว่า ท่านไม่รู้ว่าสิ่งที่นายกรัฐมนตรีอินเดียพูดมานั้นจริงหรือไม่ รู้แต่ว่าเธอมีเทคนิคในการใช้วาทศิลป์ขอบริจาคเงินเพื่อช่วยคนยากจน และท่านก็ได้บริจาคไปถึงสองร้อยดอลลาร์ พระสงฆ์ไทยที่ได้รับนิมนต์ก็พากันบริจาครูปละหลายดอลล่าร์ หากการนิมนต์พระภิกษุไปฉันเป็นการลงทุน นายกรัฐมนตรีผู้นี้ก็ได้กำไรหลายเท่าตัวทีเดียวจากการอ้าง 'ความเป็นพวกเดียวกัน' ซึ่งเป็นข้อบกพร่องของการใช้เหตุผลในวิชาตรรกวิทยา

"ตกลงพรุ่งนี้ภันเตจะไปดูพระศรีอาริย์จริงๆหรือครับ" พระภิกษุชาวภารตะถามขึ้นเมื่อเห็นท่านพระครูนิ่งอยู่

"เมื่อกี้ท่านบอกว่าท่านไม่เชื่อว่าผู้วิเศษที่ผมจะไปดูเป็นพระศรีอาริย์มาอุบัติ ท่านมีเหตุผลอะไรจึงไม่เชื่อ" ท่านพระครูตั้งใจจะทดสอบบุคคลที่ท่าน 'ลงทุน' ส่งเรียนเพื่อจะให้เป็นผู้จรรโลงพระศาสนาต่อไปในอนาคต

"เหตุผลอยู่ในพระไตรปิฎกครับ ผมศึกษาพระไตรปิฎกมาดีพอสมควร ยังไม่ถึงเวลาที่พระศรีอาริย์จะมาอุบัติในโลกมนุษย์ครับ"

"ถ้าผมจะบอกว่าผมเชื่อแล้วจะขอให้ท่านเชื่อตาม หากไม่เชื่อผมจะขอให้ท่านคืนเงินทั้งหมดให้ผม ท่านจะว่าอย่างไร" สมภารวัดป่ามะม่วงทดสอบพระภิกษุชาวภารตะอีก

"ถึงแม้ผมจะเสียดายใจแทบขาด ผมก็จะคืนให้กับท่าน ผมไม่ต้องการทรยศต่อเสด็จพ่อ" ภิกษุวัยสามสิบพูดเสียงเครือ รู้สึกเหมือนตกจากสวรรค์ ท่านพระครูเห็นเช่นนั้นเกือบจะใจอ่อน หาก

ก็ต้องการจะทดสอบต่อ จึงถามว่า

"ผมอยากทราบเหตุผลที่ท่านไม่เชื่อว่าผู้วิเศษคนนั้นเป็นพระศรีอาริย์ ท่านบอกว่าอยู่ในพระไตรปิฎก กรุณาอธิบายให้ผมฟังได้หรือไม่"

"ด้วยความยินดีครับ และเมื่อผมอธิบายแล้วท่านคงจะเปลี่ยนใจไม่เอาเงินคืน" ภิกษุวัยสามสิบยังคงห่วงเรื่องเงิน ท่านพระครูยิ้ม พูดให้อีกฝ่ายสบายใจว่า

"ผมเพียงแต่ลองใจท่าน ผมไม่เอาคืนหรอกครับ ภาษิตไทยสอนว่า 'ให้แล้วเอาคืนมะรืนนี้ตาย' ผมยังไม่อยากตาย"

"หมายความว่าอย่างไรครับ 'มะรืน' แปลว่าอะไร" ภิกษุวัยสามสิบไม่รู้จักคำว่า "มะรืน"

"มะรืนหมายถึงวันถัดจากวันพรุ่งนี้ครับ"

"คนไทยเชื่อว่าถ้าให้ของใครแล้วเอาคืน คนให้จะต้องตายในวันถัดจากวันรุ่งขึ้น เป็นอย่างนั้นจริงหรือครับ" ถามด้วยสีหน้าแช่มชื่นเมื่อคู่สนทนาบอกว่าจะไม่เอาเงินคืน

"เป็นความเชื่อครับ อาจจริงหรือไม่จริงก็ได้ แล้วก็ไม่ได้หมายความว่าคนไทยจะเชื่อตามนี้หมดทุกคน ผมเองก็ไม่ได้เชื่อสักเท่าไร แต่ที่พูดก็เพื่อต้องการให้ท่านสบายใจได้ว่าผมไม่เอาเงินคืน เรื่องก็มีเท่านี้แหละครับ ทีนี้ท่านจะอธิบายให้ผมฟังได้หรือยัง" ท่านทวง

"ครับ ผมจะอธิบายเดี๋ยวนี้ เรื่องพระศรีอาริย์หรือพระเมตเตยยพุทธเจ้านั้นมีกล่าวไว้ในจักกวัตติสูตร ทีฆนิกาย ปาฏิกวัคค์ พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๑ ว่า เมื่อมนุษย์มีอายุยืน ๘๐,๐๐๐ ปี พระผู้มีพระภาคพระนามว่าเมตไตรยจะมาอุบัติ ณ เมือง *เกตุมตี* ซึ่งปัจจุบันคือ เมืองพาราณสี แต่ในอนาคตจะชื่อ

เมืองเกตุมตี และพระเมตไตรยก็คือพระเมตเตยยพุทธเจ้าที่คนทั่วไปรู้จักในนามพระศรีอาริย์ เมืองเกตุมตีมีพระเจ้าจักรพรรดิทรงพระนามว่า *สังขะ* พระเมตไตรยจะมาอุบัติในตระกูลพราหมณ์ มีนามว่า *อชิต* ส่วนเมตไตรยเป็นชื่อโคตรของท่าน อชิตครองฆราวาสอยู่ ๘,๐๐๐ ปี มีภรรยาชื่อ *จันทมุขี* บุตรชายชื่อ *พรหมวัทธนะ* บิดาชื่อ *สุพรหมา* มาดาชื่อ *พรหมวดี* เห็นนิมิต ๔ ประการขณะเดินทางไปชมสวน ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในฆราวาสวิสัย จึงออกบวชและตรัสรู้พระสัมโพธิญาณภายใต้*ต้นนาค* หลังจากนั้นจะประกาศพระศาสนาที่เมือง*นาควัน* พระเจ้าสังขะจะสละราชสมบัติออกบรรพชาตามพระองค์ *พระอโสก*และ*พระพรหมเทวะ*จะเป็นอัครสาวก *พระปทุมมา*และ*พระสุมนา*จะเป็นอัครสาวิกา พุทธอุปัฏฐากมีชื่อว่า *สีหะ* อุบาสกผู้เป็นอัครอุปัฏฐากได้แก่ *สุมนะ* *สังฆะ* *ยสวดี* และ*สังฆา* หลังจากพระเมตไตรยพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว ศาสนาของพระองค์จะยืนยาวต่อไปอีก ๑๘๐,๐๐๐ ปี นี่คือเรื่องราวของพระพุทธเจ้าพระองค์ที่ ๕ แห่งภัทรกัปครับภันเต ด้วยเหตุนี้ผมจึงไม่เชื่อว่าผู้วิเศษที่ภันเตจะบินไปดูในวันพรุ่งนี้เป็นพระศรีอาริย์มาอุบัติ” ภิกษุวัยสามสิบยังคงยืนยันความคิดเดิม

“ผมเองก็ไม่เชื่อ แต่ผมต้องการลองใจท่าน บัดนี้ผมรู้แล้วว่า ท่านเป็นศากยบุตรพุทธโอรสอย่างแท้จริง ผมดีใจที่ได้สนทนากับท่าน” ท่านพระครูพูดจากใจจริง

“ขอบคุณภันเตมากครับ ในเมื่อภันเตไม่เชื่อแล้วจะไปทำไมครับ ผมว่าไม่น่าเสียเวลาไปดู เสียทั้งเวลาทั้งค่าใช้จ่าย”

“ผมเพียงแต่จะไปพิสูจน์อะไรบางอย่าง คนไทยจำนวนไม่น้อยที่พากันหลงใหลแล้วก็แห่กันไปดู ผมก็เลยจะไปพิสูจน์ว่าเขามีดีอะไรจึงทำให้คนไทยถึงกับต้องข้ามน้ำข้ามทะเลไปกราบไหว้”

"สำหรับผม ผมเห็นว่าเป็นคนประหลาดธรรมดาๆ เท่านั้นเอง"

"หมายความว่าอย่างไรครับ" สมภารวัดป่ามะม่วงไม่เข้าใจ

"หมายความว่าคนที่ผิดปกติ ผิดแผกจากเผ่าพันธุ์ของตน คือคนคนนี้เป็นคนแคระ ปกติคนแคระก็ต้องตัวเล็กๆใช่ไหมครับ แต่นี่เขาตัวโตผิดเผ่าพันธุ์ ผมจึงเรียกว่าเขาเป็นคนประหลาดธรรมดาๆ ไม่ได้วิเศษวิโสแต่อย่างใด"

"แต่เท่าที่ผมได้ยินมาจากปากคนไทยซึ่งพากันไปขอพร พวกเขาพูดเป็นเสียงเดียวกันว่าเขาเป็นผู้วิเศษจริง สามารถดลบันดาลอะไรๆได้สารพัด" ท่านพระครูพูดตามที่ได้รับฟังมาจากคนไทยกลุ่มหนึ่งที่หลงใหลในผู้วิเศษคนนี้มาก พวกเขามาเล่าให้ท่านฟังด้วยความชื่นชม ท่าน'รู้'ว่ามิได้เป็นดังที่พวกเขาเข้าใจ การเดินทางไปดูผู้วิเศษจะเป็นประโยชน์ในการสอนญาติโยมในอนาคต

"ภันเตคิดว่าพรเป็นสิ่งที่เราขอได้จากผู้อื่นหรือครับ ในมงคลสูตร พระพุทธองค์ตรัสมงคลไว้ถึง ๓๘ ประการ ตั้งแต่ไม่คบพาลไปจนถึงจิตเกษม ซึ่งล้วนเป็นเรื่องที่เราต้องสร้างต้องทำของเราเอง มงคลกับพรมีความหมายเหมือนกันในแง่นี้ คือเป็นสิ่งที่ต้องสร้างต้องทำขึ้นมาเอง ไม่ใช่ไปขอจากผู้วิเศษที่ไหน"

"คนอินเดียไม่ยอมรับนับถือผู้วิเศษกันทั้งหมดหรือ ผมคิดว่าในเมื่อคนไทยยังข้ามน้ำข้ามทะเลมาขอพร คนอินเดียก็น่าจะนับถือ" ภิกษุวัยสามสิบตอบว่า

"ไม่ว่าคนอินเดียหรือคนไทย หรือไม่ว่าคนเชื้อชาติไหนๆ ในโลก ก็ต้องมีทั้งพวกที่โง่และฉลาด คนฉลาดก็เอาตัวรอดได้ คนโง่ก็ต้องเป็นเหยื่อของคนฉลาด แม้คนฉลาดเองก็ยังมีสอง

ประเภทคือประเภทที่ฉลาดจริงกับฉลาดปลอม”

“ท่านกรุณาขยายความได้ไหมครับ คือผมต้องการทราบว่าความคิดของท่านตรงกับของผมหรือไม่” ท่านพระครูบอกอีกฝ่าย

“ถ้าภันเตคิดตรงกับความจริงผมก็คิดตรงกับความจริง ความคิดของเราก็ตรงกัน เพราะความจริงเป็นอันเดียวกัน ที่ผมพูดว่าคนฉลาดมีสองประเภทนั้น คนฉลาดจริงก็คือคนที่คิดตรงกับความจริง ส่วนคนฉลาดปลอมคิดสวนทางกับความจริง ความจริงแล้วคนพวกนี้โง่เสียยิ่งกว่าคนโง่ธรรมดาๆเสียอีก พวกคนฉลาดปลอมนี่แหละที่สร้างปัญหาให้กับโลก ให้กับสังคมมนุษย์ และที่เขาไม่รู้ตัวคือเขาสร้างปัญหาให้กับตัวเองอย่างร้ายกาจที่สุด เมื่อกรรมมาให้ผลนั่นแหละเขาจึงจะรู้ว่าตัวเองโง่บัดซบที่หลงปล่อยชีวิตให้ไหลไปตามอำนาจกิเลสตัณหา เอารัดเอาเปรียบเพื่อนมนุษย์ ทำลายล้างผู้ที่ขัดผลประโยชน์กับตน พวกเขาไม่รู้จักทางที่จะนำไปสู่ความบริสุทธิ์หลุดพ้น จึงดำเนินทางแห่งกิเลสตัณหาที่จะชักพาไปสู่อบายต้องเวียนว่ายตายเกิดในวัฏจักรชีวิตอย่างมิรู้จบสิ้นด้วยอำนาจแห่งกรรมอันเกิดจากความหลงในสงสาร”

“ขอบคุณมากครับ ท่านอธิบายขยายความได้ชัดเจนแจ่มแจ้งมาก ผมโชคดีที่ได้มาพบกัลยาณมิตร” ท่านพระครูพูดจากใจจริง

“สรุปว่าภันเตไม่เปลี่ยนใจที่จะไปดูผู้วิเศษใช่ไหมครับ” ภิกษุผู้อ่อนวัยกว่าถาม

“ผมจะต้องไปเพื่อประโยชน์ต่อการสอนของผม จะไปดูให้เห็นกับตาว่าเขาผู้นี้เป็นผู้วิเศษจริงหรือไม่ ผมไม่ได้ไปเพราะเลื่อมใสศรัทธา แต่ไปเพื่อทัศนศึกษา” ท่านพระครูตอบ

“ถ้าการเป็นผู้วิเศษคือการที่สามารถทำอะไรๆที่คนธรรมดา

ไม่สามารถทำได้ เขาก็เป็นผู้วิเศษ ผมเองก็เป็นผู้วิเศษ เพราะผมก็ทำได้อย่างที่เขาทำ"

"หมายความว่าอย่างไร" สมภารวัดป่ามะม่วงไม่เข้าใจ

"ผมเพียงแต่จะบอกว่าสิ่งที่เขาทำได้ผมก็ทำได้ ถ้าการเล่นกลได้ทำให้คนเล่นกลายเป็นผู้วิเศษ ผมก็เป็นผู้วิเศษในความหมายนี้ เพราะผมก็เล่นกลได้ ภันเตรอเดี๋ยวนะครับ ผมจะแสดงให้ภันเตดู แล้วภันเตจะคิดว่าผมเป็นผู้วิเศษหรือไม่" ท่านลุกออกไปข้างนอก ประเดี๋ยวหนึ่งก็กลับเข้ามา หิ้วกระป๋องเหล็กบรรจุหินก้อนเท่าไข่ไก่เข้ามาด้วย ภิกษุวัยสามสิบวางกระป๋องลง แล้วพูดกับท่านพระครูว่า

"ภันเตดูนะครับ ผมจะแสดงบทผู้วิเศษให้ภันเตดู ผมจะกินก้อนหินเหล่านี้ให้หมดกระป๋องภายในพริบตา" ท่านนั่งในท่าขัดสมาธิ หลับตาบริกรรมคาถา และแล้วภายในพริบตานั้น ท่านจับหินทีละก้อนใส่ปากอย่างรวดเร็ว หินทั้งกระป๋องหายเข้าไปในปากท่านจนเหลือแต่กระป๋องเปล่า

"ท่านทำได้อย่างไร ท่านกลืนก้อนหินลงไปตั้งกระป๋องแล้วไม่หนักท้องแย่หรือ" สมภารวัดป่ามะม่วงถามยิ้มๆ ท่าน'รู้'ว่าภิกษุชาวภารตะมิได้กลืนก้อนหินลงไปจริงๆ เพียงอาศัยความเร็วของการเคลื่อนไหววัตถุ จึงทำให้เห็นอย่างนั้น ภิกษุผู้อ่อนวัยกว่ายิ้มบ้างแล้วพูดว่า

"ภันเตจับตาดูให้ดีๆนะครับ ผมจะคายออกมาใส่กระป๋องดังเดิม" แล้วท่านก็คายออกอย่างรวดเร็ว โดยเอากระป๋องวางบนตักเพื่อรับก้อนหินที่คายออกมา ชั่วพริบตาเดียว ก้อนหินก็เต็มกระป๋องเหมือนเดิม

"แบบนี้ผมเป็นผู้วิเศษได้ไหมครับ" ท่านพระครูถูกถาม

“ได้ครับ ผู้วิเศษในความคิดของคนที่เชื่อง่าย แต่ไม่ใช่ในความคิดของผม เพราะผมเป็นคนเชื่อยาก”

“ครับ ผมเองก็คิดอย่างเดียวกับภันเต เพราะฉะนั้นผมไม่ใช่ผู้วิเศษ เป็นนักเล่นกลธรรมดาๆคนหนึ่งเท่านั้น” ท่านยกมือข้างขวาขึ้นดูนาฬิกา ท่านพระครูได้ความรู้ใหม่ในการมาแสวงบุญครั้งนี้ว่า พระอินเดีย พระพม่า พระศรีลังกา และพระประเทศอื่นๆ ท่านใส่นาฬิกาข้อมือกัน มีแต่พระไทยเท่านั้นที่ไม่ใส่

“ตีสองแล้ว ภันเตควรจะพักผ่อนเพราะพรุ่งนี้จะต้องเดินทางต่อ ผมจะไปส่งภันเตที่สนามบิน”

“ได้เวลาจำวัดของผมพอดี ผมเห็นจะต้องขอตัว ขอบคุณท่านมากที่ให้ความรู้ผมมากมาย”

“ผมก็ต้องขอบคุณภันเต ที่เมตตาสงเคราะห์เรื่องค่าใช้จ่ายในการเรียน ผมจะไม่ลืมพระคุณเลย”

“อย่าคิดว่าเป็นบุญคุณอะไร คิดเสียว่าเรามาช่วยกันสร้างความดีให้กับเสด็จพ่อของเรา จะช่วยกันรักษาอริยสมบัติอันเป็นมรดกล้ำค่าที่พระองค์ประทานให้ และจะสืบทอดต่อไปยังอนุชนรุ่นหลัง พรุ่งนี้พบกันนะครับ”

๔๘

ภควันต์

วันรุ่งขึ้นคณะผู้แสวงบุญได้บินไปยังเมืองที่ 'ผู้วิเศษ' อยู่ โยมผู้หญิงพากันตื่นเต้นยินดี เพราะมีคนมาเล่าให้ฟังอยู่เนืองๆว่าได้ไปกราบขอพรท่านมาแล้ว สตรีที่ในอดีตชาติเป็น 'โอรส' ของหลวงพ่อฤาษีเสริฐพูดขึ้นขณะนั่งรถจากสนามบินไปยังโรงแรมว่า

"ทีนี้ละฉันจะได้มีเรื่องไปเล่าให้เพื่อนๆฟังบ้าง ฟังพวกเขาคุยถึงพระองค์ท่านมานานแล้ว"

"พระองค์ท่าน... พระองค์ท่านไหนละโยม" ท่านพระครูถาม

"ก็องค์ภควันต์ที่เรากำลังจะไปกราบชมพระบารมีไงล่ะคะหลวงพ่อ เพื่อนหนูเล่าให้ฟังว่าพระองค์ทรงเปี่ยมด้วยพระบารมี ทรงเป็นเทพแห่งเทพทั้งหลาย ทรงดลบันดาลอะไรได้ทุกอย่างตามพระทัยปรารถนา ที่หนูมาครั้งนี้ก็ตั้งใจจะมาชมพระบารมีของพระองค์ท่าน พระองค์ท่านคือพระศรีอริยเมตไตรยที่เสด็จลงมาอุบัติในโลกมนุษย์" หล่อนพูดด้วยความชื่นชม ใช้ราชาศัพท์อย่างถูกต้องเพราะท่องมาล่วงหน้าแล้ว ท่านพระครูออกแปลกใจที่หญิงสาวช่างมีศรัทธาปสาทะในผู้วิเศษมากมายนัก

"แม่ชีล่ะ เคยได้ยินใครมาเล่าเรื่องนี้ให้ฟังบ้างหรือเปล่า" ท่านถามแม่ชีป่วนผู้เป็นศิษย์ร่วมสำนักเดียวกันกับท่าน

"เคยจ้ะ แต่ฉันไม่ศรัทธา เพราะคิดว่าไม่มีใครจะล้ำเลิศประเสริฐศรีเท่าพระพุทธเจ้าอีกแล้ว และฉันก็ไม่เชื่อว่าคนที่พวกเรากำลังจะไปดูเป็นพระศรีอาริย์มาอุบัติ เพราะยังไม่ถึงคิว ท่านเจ้าคุณอาจารย์บอกว่ายังอีกนาน ต้องรอให้พระศาสนาของพระโคตมพุทธเจ้าอายุห้าพันปีก่อน นี่เพิ่งจะสองพันห้าร้อยยี่สิบแปดปีเท่านั้นเอง ยังเหลืออีกตั้งสองพันกว่าปี" แม่ชีตอบฉะฉาน

"ในเมื่อแม่ชีไม่ศรัทธาแล้วมาทำไมล่ะ" สาวใหญ่เริ่มไม่พอใจแม่ชีที่ไม่ศรัทธาในองค์ภควันต์เหมือนที่หล่อนศรัทธา

"ก็จะมาดูน่ะสิ แล้วที่มาได้ก็เพราะคุณพี่ผ่องใสช่วยออกค่าใช้จ่ายให้" แม่ชีลงทุนเรียกโยมผ่องใสว่า 'คุณพี่' เพราะถึงอย่างไรโยมผ่องใสก็อายุมากกว่า

"แล้วท่านเจริญว่าอย่างไร ท่านเชื่อฝ่ายไหน" ท่านถามพระมัคคุเทศก์

"ก็ต้องเชื่อฝ่ายแม่ชีสิครับหลวงพ่อ แต่ผมทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ เมื่อญาติโยมเขาอยากจะมาก็ต้องพามา จะว่าไปแล้วก็เป็นประโยชน์เหมือนกันนะครับหลวงพ่อ ผมเคยพาญาติโยมมาหลายครั้งแล้วก็ได้เห็นว่าคนไทยจำนวนไม่น้อยที่เป็นชาวพุทธ แต่ไม่เข้าใจศรัทธาในความหมายที่พระพุทธองค์ทรงสอน พอมาพบเห็นอะไรที่ดูน่าเชื่อถือ ก็ศรัทธาหลงใหลจนลืมหูลืมตาไม่ขึ้น ชาวพุทธที่เป็นคฤหัสถ์ยังไม่น่าเกลียดเท่าไร ที่น่าเกลียดคือพวกพระเรานี่แหละครับหลวงพ่อ พวกพระเราทั้งแก่ทั้งหนุ่มพากันไปกราบแทบเท้าของภควันต์ ผมงื้ออยากจะจับสึกเสียให้สิ้นเรื่องสิ้นราว ไม่รู้บวชมาได้อย่างไร" พระมัคคุเทศก์เล่าประสบการณ์ที่ท่านได้พบเห็น

รถบัสแล่นมาถึงโรงแรมที่พักเมื่อเวลาสิบเอ็ดนาฬิกาสิบนาที ผู้นำทัวร์นิมนต์พระสงฆ์ทั้งหกรูปไปยังห้องอาหารของโรงแรมเพื่อ

ฉันภัตตาหาร ส่วนญาติโยมพากันนำสัมภาระมากองรวมไว้ที่ห้องพักแขก แล้วจึงไปรับประทานอาหาร จากนั้นผู้นำทัวร์จึงจะรับกุญแจห้องจากพนักงานโรงแรมมาแจกให้ เพื่อจะได้นำของไปเก็บในห้องของตนๆ

เสร็จจากฉันภัตตาหาร ท่านพระครูและหลวงพ่อวัดดอนเมืองเข้าห้องพักเพื่อเจริญภาวนา พระมัคคุเทศก์และพระหนุ่มอีกสามรูปไปช้อปปิ้งกับญาติโยม และจะกลับมารับท่านพระครูและหลวงพ่อวัดดอนเมืองตอนสี่โมงเย็นเพื่อไปดู'ผู้วิเศษ'ซึ่งจะออกมาให้ประชาชน'เข้าเฝ้า'ในเวลาสิบเจ็ดนาฬิกาตรง

สมภารวัดป่ามะม่วงกับสมภารวัดดอนเมืองแบ่งเขตกันคนละมุมห้องเพื่อเดินจงกรม ตกลงกันว่าจะเดินหนึ่งชั่วโมง นั่งหนึ่งชั่วโมงแล้วจึงสรงน้ำ ถึงเวลานั้นรถที่พาคณะผู้แสวงบุญไปช้อปปิ้งก็คงมารับพอดี ตกลงกันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ภิกษุสองรูปจึงเริ่มต้นเดินจงกรม ท่านพระครูไม่ต้องตั้งนาฬิกา เพราะท่านสามารถกำหนดจิตได้ว่าจะเดินหนึ่งชั่วโมง นั่งหนึ่งชั่วโมง เมื่อถึงเวลาที่กำหนดจิตไว้ก็จะรู้เอง

ก่อนออกจากกรรมฐาน ท่านพระครูแผ่เมตตาไปยังคนไทยที่กำลังนั่งรอชมบารมีของผู้วิเศษ ขอให้พวกเขาเป็นสุขทุกทั่วหน้า และหากใครได้สร้างปัญญาบารมีมาแต่ครั้งอดีตชาติ ก็ขอให้เกิดปัญญารู้ว่าอะไรจริง อะไรปลอม อะไรเป็นประโยชน์ อะไรเป็นโทษ อะไรควรรับมาปฏิบัติ อะไรควรละ เป็นต้น จากนั้นจึงอุทิศส่วนกุศลให้บิดามารดา ญาติ ครูอาจารย์ เทพเทวดา เปรต เจ้ากรรมนายเวร และสรรพสัตว์ทั้งหลาย แล้วจึงลืมตา หลวงพ่อวัดดอนเมืองกำลังจะสรงน้ำ เห็นท่านพระครูลืมตาจึงถามว่า

"ท่านจะสรงน้ำก่อนไหม"

"นิมนต์หลวงพ่อสรงก่อนดีกว่าครับ" สมภารวัดป่ามะม่วงตอบ

หลวงพ่อวัดดอนเมืองจึงหายเข้าไปในห้องน้ำประมาณยี่สิบนาที ออกมาแล้วท่านพระครูจึงสรงน้ำบ้าง

ภิกษุสองรูปสรงน้ำและนุ่งห่มจีวรอย่างเรียบร้อย นั่งสนทนากันขณะรอรถมารับ

"หลวงพ่อคิดอย่างไรกับผู้วิเศษที่พวกเรากำลังจะไปดูครับ" ท่านพระครูถามหลวงพ่อวัดดอนเมือง

"ผมไม่คิดว่าจะมีผู้วิเศษเกิดขึ้นในยุคนี้ หากมีก็คงจะเหมือนผู้วิเศษในสมัยพุทธกาลกระมัง แต่ผมก็ไม่เข้าใจว่าพระเราไปกราบได้อย่างไรกัน ฟังที่พระมัคคุเทศก์เล่าแล้วผมไม่สบายใจเลย พระสงฆ์เป็นสาวกของพระพุทธเจ้า ทำไมไปกราบนักบวชของศาสนาอื่นที่สมัยพุทธกาลเรียกว่าพวกเดียรถีย์ เดี๋ยวเราคงจะได้เห็นกับตา ดีไม่ดีพระหนุ่มสามรูปที่มากับเราอาจจะเป็นไปกับเขาด้วยก็ได้ หากเป็นเช่นนั้นท่านจะว่าอย่างไร" หลวงพ่อวัดดอนเมืองถามท่านพระครู

"ผมก็คงจะนึกสงสารที่พวกเขาขาดปัญญา อุตส่าห์มาบวชในร่มเงาพระพุทธศาสนาแต่ขาดปัญญา สักแต่ว่ามีศรัทธา แต่เป็นศรัทธานอกพระพุทธศาสนา เดี๋ยวนี้พวกพระเราออกนอกลู่นอกทางกันมากมายเหลือเกิน หลวงพ่อเคยคิดไหมครับว่าพระในประเทศไทยสามแสนกว่ารูป จะมีที่เข้าใจเรื่องศรัทธาตามที่พระพุทธเจ้าทรงสอนสักกี่รูป ผมว่าคงมีไม่กี่รูป"

"ผมก็คิดอย่างท่าน น่าเป็นห่วงพระพุทธศาสนานะ คนที่มาบวชเพราะรักและศรัทธาในพระพุทธเจ้าอย่างแท้จริงจะมีสักกี่คนกัน" เงียบกันไปครู่หนึ่ง หลวงพ่อวัดดอนเมืองก็ถามท่านพระครูว่า

กท 18 ยก 37

"แล้วท่านล่ะคิดอย่างไร เรื่องผู้วิเศษน่ะ" สมภารวัดป่ามะม่วงมิได้พูดว่าท่านคิดอย่างไร แต่เล่าเรื่องที่ท่านได้สนทนากับพระอินเดียเมื่อคืนนี้ให้เจ้าอาวาสวัดดอนเมืองฟัง

"นี่ขนาดเป็นคนอินเดียด้วยกันเขายังไม่ศรัทธา แล้วคนไทยเราไปศรัทธาได้อย่างไรกัน" หลวงพ่อวัดดอนเมืองพูดเสียงตำหนิ

"แต่ผมดูแล้วว่าต่อไปจะเกิดวิกฤตศรัทธาขึ้นกับคนทั้งโลก คือไม่เฉพาะแต่คนไทย คนตะวันตกเองก็จะเกิดวิกฤตศรัทธา หันเหออกจากศาสนาที่พวกเขานับถือมาแต่ครั้งปู่ย่าตายาย แล้วก็มานับถือศาสนาใหม่ มีศาสดาองค์ใหม่ ผู้วิเศษที่พวกเรากำลังจะไปดูนี้ต่อไปจะประกาศตนเป็นศาสดาองค์ใหม่ และคนจากทั่วโลกจะพากันมานับถือ หลวงพ่อคอยดูต่อไปก็แล้วกันว่าที่ผมพูดจะจริงหรือไม่จริง"

"หมายความว่าคนจะพากันละทิ้งศาสนาดั้งเดิมของตนอย่างนั้นหรือ"

"ครับหลวงพ่อ แต่ศาสดาองค์นี้เขาฉลาด เขาจะรวมทุกศาสนาเข้าไว้ด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม หรือศาสนาซิกข์ เพราะฉะนั้นใครจะนับถือศาสนาอะไรมาก่อนก็สามารถมาเข้าเป็นศาสนิกของเขาได้ เพราะเขาคือศาสดาของศาสดาทั้งหลาย ที่จริงก็น่าสงสารชาวโลกนะครับ ชาวโลกกำลังขาดที่พึ่ง ไม่ใช่เพราะไม่มีที่พึ่ง แต่เขาละทิ้งที่พึ่งเดิมเพื่อจะหาที่พึ่งใหม่ คิดว่าที่พึ่งใหม่จะดีกว่าที่พึ่งเดิม แต่ในที่สุดพวกเราก็จะหลงทาง เพราะเขาลืมไปว่าที่พึ่งที่แท้จริงก็คือตัวของตัวเอง พวกเขาต้องพึ่งตัวเอง ไม่ใช่ไปหวังพึ่งสิ่งภายนอก สมัยพุทธกาล พระพุทธองค์ทรงนำมนุษย์ออกจากเทพมาสู่ธรรม แต่ปัจจุบันมนุษย์กลับพากันทิ้งธรรมกลับไปหาเทพอีก ผมก็ไม่รู้จะว่า

อย่างไรเหมือนกัน แล้วหลวงพ่อล่ะครับ จะว่าอย่างไร” ท่านพระครูถามหลวงพ่อวัดดอนเมืองบ้าง

“ผมจะว่าอะไรได้ อีกอย่างเดี๋ยวนี้คนเขาก็ไม่ค่อยจะเชื่อพระกันแล้ว เพราะพระที่ทำให้คนเสื่อมศรัทธาก็มีอยู่ไม่น้อย ผมว่าเราก็ทำหน้าที่ของเราไป ใครมีบุญเขาก็จะเชื่อในสิ่งที่เราสอน ใครไม่มีบุญก็ต้องปล่อยเขาไป” เจ้าอาวาสวัดดอนเมืองพูดแบบปลงๆ

“คนเดี๋ยวนี้ก็แปลกน่ะครับ **อะไรที่จริงเขาไม่เชื่อ ไปเชื่อที่ไม่จริง**” ท่านพระครูพูดแบบ‘บ่น’กลายๆ

“เพราะคนเราสติปัญญาไม่เท่ากัน ที่สติปัญญาไม่เท่ากันเพราะทำกรรมมาไม่เหมือนกัน” หลวงพ่อวัดดอนเมือง ‘บ่น’ บ้าง

เสียงเคาะประตูดังขึ้น ท่านพระครูเดินไปเปิดประตูก็พบชายหนุ่มที่อายุน้อยที่สุดในคณะ เขาเรียนท่านว่า

“พระมัคคุเทศก์ให้ผมมานิมนต์หลวงพ่อไปขึ้นรถครับ”

“ขอบใจที่มาตามหลวงพ่อ” ท่านขอบใจชายหนุ่ม แล้วจึงหันไปบอกหลวงพ่อวัดดอนเมืองว่า

“รถมาแล้วครับหลวงพ่อ” แล้วภิกษุสองรูปจึงพากันไปขึ้นรถ

ก่อนออกเดินทาง พระมัคคุเทศก์ประกาศว่า “เดี๋ยวเราจะใช้เวลาเดินทางประมาณ ๓๐ นาที ภควันต์จะออกมาให้ประชาชนเข้าเฝ้าเวลาห้าโมงตรง ระหว่างทางหากใครมีอะไรสงสัยก็ขอให้ถามได้ ญาติโยมจะกลับมาทานอาหารที่โรงแรมเวลาหนึ่งทุ่ม จากนั้นเราจะพร้อมกันที่ห้องประชุมของโรงแรมเพื่อทำวัตรเย็น และถ้าใครไม่ง่วงจะขอให้หลวงพ่อวัดป่ามะม่วงสอนกรรมฐานให้ก็ได้ หวังว่าหลวงพ่อคงไม่ขัดข้องนะครับ” ท่านประกาศไปแล้วจึงถามท่านพระครู

"ผมก็ต้องตอบว่าไม่ขัดข้อง เพราะถ้าตอบว่าขัดข้องท่านก็จะเสียหน้า จริงไหม" ท่านพระครูเย้าค่อนข้างแรง

"ผมยอมเสียหน้าเพื่อแลกกับความรู้ครับ ผมได้ความรู้จากหลวงพ่อมาก แต่เสียหน้าแค่นิดเดียว เกินคุ้มครับหลวงพ่อ" พระเจริญตอบแบบไม่ซีเรียส โยมผ่องใสพูดขึ้นว่า

"นิมนต์หลวงพ่อวัดดอนเมืองเล่าเรื่องพระเจ้าสุทโธทนะต่อได้ไหมคะ ที่หลวงพ่อเล่าค้างไว้ตอนอยู่พุทธคยา"

"อาตมาเล่าถึงตอนไหนล่ะโยม" หลวงพ่อวัดดอนเมืองถาม

"ถึงตอนที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนามหาธรรมปาลชาดกโปรดพระพุทธบิดาให้สำเร็จพระอนาคามิผลค่ะ" โยมผ่องใสตอบ

"โอ้โฮ. โยมความจำดีเหลือเกิน ดีกว่าอาตมาเสียอีก" ท่านออกปากชม แล้วจึงเล่าเรื่องพระเจ้าสุทโธทนะ

พระบรมศาสดาประทับอยู่ในพระนครกบิลพัสดุ์เป็นเวลา ๗ วัน ในวันที่สามหลังจากเทศนาโปรดพระพุทธบิดาให้สำเร็จพระอนาคามิผลแล้ว ได้เสด็จไปโปรดพระนางพิมพาเทวีตามคำกราบทูลของพระเจ้าสุทโธทนะ โดยมีพระอัครสาวกตามเสด็จ ทรงมีรับสั่งแก่อัครสาวกทั้งสองว่า

"มารดาราหุลนี้มีคุณแก่ตถาคตเป็นอันมาก ผิว่านางจะจับบาทตถาคต ลูบคลำสัมผัส และโศกเศร้าอาดูรพิลาปร่ำให้ด้วยกำลังเสน่หา ท่านทั้งสองก็อย่าได้ห้ามปราม ปล่อยตามอัธยาศัย ให้พระนางพิไรรำพันปริเทวนาจนกว่าจะสิ้นโศก ผิว่าไปห้ามเข้านางก็จะยิ่งเพิ่มความเศร้าเสียพระทัยถึงชีวิต ไม่ทันได้สดับพระธรรมเทศนา ตถาคตยังเป็นหนี้พิมพามิได้เปลื้องปลด จะได้แทนทดใช้หนี้แก่พิมพาในกาลบัดนี้" ครั้นตรัสแก่อัครสาวกทั้งสองแล้ว จึงเสด็จเข้าไปในห้องแห่งปราสาท ขึ้นสถิตเหนือรัตนบัลลังก์อาสน์อัน

วิจิตร

ฝ่ายนางสนมทั้งหลายจึงรีบไปทูลความแก่พระนางพิมพาว่า พระสิทธัตถะราชสวามีของพระนางได้เสด็จมาประทับยังห้องแห่งปราสาทของพระนางแล้ว พระนางพิมพาเทวีทรงสดับก็ลุกจากที่ประทับ จูงหัตถ์พระราหุลราชโอรส กลั้นความกำสรดโศก เสด็จคลานออกจากพระทวารสถานที่ไสยาสน์ ตรงเข้ากอดบาทพระบรมศาสดา แล้วซบพระเศียรลงถวายนมัสการพลางทรงพิลาปกราบทูลสารว่า

"โทษหม่อมฉันนี้มีมากเพราะเป็นหญิงกาลกิณี พระองค์จึงเสด็จหนีให้อาดูรด้วยเสน่หาแต่เวลายังดรุณภาพ พระองค์มิได้ตรัสบอกให้ทราบ แสร้งทรงสละข้าพระบาทไว้ไม่มีอาลัย ดุจก้อนเขฬะบนปลายพระชิวหา อันถ่มออกจากพระโอษฐ์มิได้โปรดปราน เสด็จบำราศร้างจากนิวาสสถานไปบรรพชา ถึงมาตรว่าข้าพระบาทพิมพานี้มีโทษแล้ว ส่วนพระลูกแก้วราหุลกุมาร เพิ่งประสูติจากพระครรภ์ในวันนั้น ยังมิทันได้รู้ผิดชอบประการใด นั่นมีโทษสิ่งไรด้วยเล่า พระผ่านเกล้าจึงแกล้งทอดทิ้งไว้ให้ร้างพระปิตุรงค์..."

เมื่อพระนางพิมพาเทวีปริเทวนามาฉะนี้แล้วก็กลิ้งเกลือกพระอุตมางคโมลีเหนือหลังพระบาทพระศาสดาดูเป็นที่เวทนา ส่วนสมเด็จพระพุทธบิดาซึ่งเสด็จมาด้วย ก็ได้กราบทูลพรรณนาถึงความดีของพระนางพิมพาเทวีศรีสะใภ้ว่า

"จะหาสตรีใดเสมอได้ยากยิ่ง มีความจงรักภักดีต่อพระองค์จริงประจักษ์ตา ทราบว่าพระองค์ทรงผทมเหนือพื้นพสุธาพระนางก็ประพฤติตามเสด็จ โดยผทมยังภาคพื้นเมทนีดล ครั้นทราบว่าพระองค์เว้นเครื่องสุคนธ์ลูบไล้ ตลอดดอกไม้บุปผชาติ พระนางก็เว้นขาดจากเครื่องประดับทุกประการ ทั้งเครื่องลูบไล้สุคนธมาลย์

ก็เลิกหมด เฝ้าแต่รันทดถึงพระองค์อยู่ไม่ขาด แม้บรรดาพระประยูรญาติของพระนางในเทวทหนครส่งข่าวสาส์นมาทูลถวาย ว่าจะรับกลับไปบำรุงเลี้ยงรักษาปฏิบัติ พระนางก็บอกปัดมิได้เล็งแลหมู่กษัตริย์ศากยวงศ์พระองค์ใด ตั้งพระทัยภักดีมีสัตย์ซื่อเสน่หาเฉพาะพระองค์ดำรงมา ดังพรรณนามาฉะนี้"

เมื่อพระชินศรีได้ทรงเสาวนาการ จึงมีพระพุทธบรรหารดำรัสว่า

"ดูกรบรมบพิตร พระนางพิมพาเทวีจะได้มีจิตจงรักภักดีซื่อสัตย์ต่อสวามีแต่ในชาตินี้เท่านั้นก็หาไม่ มารดาราหุลนี้นั้นน้ำใจเป็นหนึ่งแน่ไม่แปรผันในสวามีแม้ในอดีตกาล ครั้งเสวยชาติเป็นเดรัจฉานกินนรี ก็มีจิตจงรักภักดีเลิศคุณดิลก" แล้วพระองค์ก็ทรงแสดงจันทกินนรชาดกโดยพิสดาร บรรเทาความโศกเศร้าปริเทวนาการของพระนางพิมพาให้เสื่อมคลายกำสรด เสมือนหนึ่งหลั่งน้ำอมตรสลงตรงดวงจิตของพระนาง ซึ่งเร่าร้อนด้วยเพลิงพิษคือกิเลสแห่งความหลงในสงสาร ให้พลันดับกลับให้ความสดชื่นเกษมศานต์

ส่วนพระนางพิมพาราชกัญญา ครั้นสร่างโศกสิ้นทุกข์ มีใจผ่องแผ้วเบิกบาน ตั้งพระทัยสดับพระธรรมที่พระศาสดาทรงพระกรุณาประทานสืบไป ก็ได้บรรลุโสดาปัตติผล แล้วถวายอภิวาทแทบพระยุคลบาทพระศาสดาด้วยความซาบซึ้งในพระมหากรุณา ที่ทรงอุตส่าห์เสด็จมาประทานชีวิตให้สดชื่นรื่นรมย์ ทั้งประทานอมตธรรมให้ชื่นสมกับที่พระนางได้จงรักภักดีตั้งแต่ต้นมา แล้วสมเด็จพระบรมศาสดาก็เสด็จพระพุทธลีลาพร้อมด้วยพระอัครสาวก คืนสู่พระนิโครธารามมหาวิหาร...

บรรดาผู้ฟังทั้งพระและคฤหัสถ์นั่งนิ่งสนิทเหมือนถูกมนต์สะกด ครั้นเสียงบรรยายขาดหายไปก็ได้สติ โยมผ่องใสพูดขึ้นว่า

"ทำไมหลวงพ่อหยุดบรรยายเสียล่ะคะ ดิฉันกำลังฟังเพลินๆ"

"อาตมาเห็นเงียบกันไป นึกว่าหลับกันหมดแล้ว เลยหยุดไม่อยากพูดอยู่คนเดียว" หลวงพ่อวัดดอนเมืองบอกเหตุผล

"หลวงพ่อบรรยายเก่งเหลือเกิน ผมซาบซึ้งจนน้ำตาแทบไหล นี่ถ้าเป็นผู้หญิงผมร้องไห้แล้ว" ท่านพระครูกระซิบเพราะนั่งติดกันกับเจ้าอาวาสวัดดอนเมือง

"ต้องยกความดีถวายท่านเจ้าคุณพระธรรมโกศาจารย์ ท่านพระครูรู้จักท่านหรือเปล่า เจ้าคุณชอบ อนุจารีเถร ท่านเป็นราชบัณฑิตด้วยนะ ท่านเขียนไว้ในหนังสือพุทธประวัติทัศนศึกษา ผมอ่านหลายรอบจนจำได้ แต่บางตอนที่จำได้ไม่หมดก็ถือโอกาสเพิ่มเติมเสริมแต่งขึ้นมาบ้าง คงไม่เป็นไรหรอกนะ"

"ครับ ผมว่าตำรวจคงไม่จับ" ท่านพระครูตอบแบบยวนนิดๆ

"หลวงพ่อบรรยายต่อซิคะ ดิฉันจะขอเปิดเผยความลับของโยมผู้หญิงว่า แอบร้องไห้หลายคน ดิฉันเองก็พยายามกลั้นน้ำตา" โยมผ่องใสพูดอีก แม่ชีป่วนกำลังเช็ดน้ำหูน้ำตา จึงไม่ยอมออกความเห็นใดๆ

"บรรยายต่อก็ได้ เป็นอันว่าพระพุทธเจ้าประทับ ณ พระนิโครธารามมหาวิหาร ในพระนครกบิลพัสดุ์เป็นเวลาเจ็ดวัน ทรงแสดงพระธรรมเทศนาโปรดพระพุทธบิดาทั้งสามวัน วันแรกพระเจ้าสุทโธทนะทรงบรรลุโสดาปัตติผล วันที่สองทรงบรรลุสกทาคามิผล วันที่สามทรงบรรลุอนาคามิผล และวันที่สามยังโปรดพระนางพิมพาให้บรรลุโสดาปัตติผลด้วย วันที่สี่เสด็จไปรับบิณฑบาตในนิเวศน์ของเจ้าชายนันทะ ในงานวิวาหมงคลของเจ้าชายนันทะกับนางชนบทกัลยาณี แล้วเจ้าชายนันทะก็อุปสมบทในวันนั้น วันที่เจ็ด..."

"แล้ววันที่ห้ากับวันที่หก พระองค์โปรดผู้ใดคะ" นางสาวสายใยรักถาม

"หลวงพ่อก็ไม่ทราบเหมือนกัน เพราะในหนังสือไม่ได้บอกไว้"

"หนังสืออะไรคะ"

"หนังสือ**พุทธประวัติทัศนศึกษา** ผู้เขียนคือพระธรรมโกศาจารย์ หรือท่านเจ้าคุณชอบ อนุจารีเถร อีกเล่มหนึ่งที่ชาวพุทธควรอ่านคือเรื่อง **๔๕ พรรษาของพระพุทธเจ้า** เขียนโดยสมเด็จพระญาณสังวร วัดบวรนิเวศ"

"หลวงพ่อครับ ผมเกิดความรู้สึกมั่นใจขึ้นมาอย่างประหลาดว่าอีกสี่ปีข้างหน้า สมเด็จพระญาณสังวรจะได้เป็นสมเด็จพระสังฆราช และพระธรรมโกศาจารย์จะได้เลื่อนสมณศักดิ์เป็นที่พระพิมลธรรม" ท่านพระครูกระซิบกับหลวงพ่อวัดดอนเมือง

"ถึงผมไม่เกิดความรู้สึกอย่างท่าน แต่ผมก็เชื่อตามที่ท่านรู้สึก เพราะพระที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเช่นท่าน พูดอะไรไม่เคยพลาด แล้วอีกอย่างหนึ่งพระคุณเจ้าทั้งสองรูปท่านมีคุณูปการต่อพระศาสนาอย่างหาผู้ใดเปรียบได้ยาก"

"หลวงพ่อบรรยายต่อเถิดค่ะ" ครั้งนี้ 'โอรส' ของหลวงพ่อฤาษีเสริฐเป็นคนขอร้อง หลวงพ่อวัดดอนเมืองจึงบรรยายต่อ

"วันที่เจ็ดพระนางพิมพาเทวีประดับองค์ราหุลกุมารด้วยอาภรณ์อันวิจิตร ให้ราชบุรุษพาเข้าเฝ้าพระบรมศาสดาเพื่อทูลขอขุมทอง มีใครจำได้บ้างว่าขุมทองมีกี่ขุม แต่ละขุมชื่ออะไร" ท่านถามผู้ฟัง นางสาวสายใยรักรอให้พระตอบก่อน เมื่อไม่มีพระรูปใดตอบจึงตอบว่า

"มีสี่ขุมค่ะ ชื่อขุมทองสังขนิธี ขุมทองเอลนิธี ขุมทองอุบล

นิธี และขุมทองปุณฑริกนิธีค่ะ”

“เก่งมาก หลวงพ่อรู้สึกอายแทนพระที่โยมตอบได้ คิดว่าคนตอบจะเป็นพระเสียอีก” หลวงพ่อวัดดอนเมืองตั้งใจตำหนิพระหนุ่มสามรูป

“ก็หลวงพ่อพระครูพูดว่ายุคนี้โยมเก่งกว่าพระ ถ้าอยากรู้เรื่องทางโลกให้ถามพระ อยากรู้ธรรมะให้ถามโยม ก็เป็นไปตามสูตรแล้วนี่ครับหลวงพ่อ” พระรสสุคนธ์หาข้อแก้ตัวจนได้

รถแล่นมาจอดที่ลานจอดรถของสำนักผู้วิเศษ หลวงพ่อวัดดอนเมืองจึงพูดขึ้นว่า

“อาตมาจะหยุดการบรรยาย เพราะถึงแล้ว ไว้ขากลับค่อยบรรยายต่อ”

๔๙

คาถาหายตัว

ลานจอดรถมีรถยนต์และรถบัสจอดอยู่นับร้อยคัน ที่กำลังแล่นทยอยกันเข้ามาจอดก็หลายสิบคัน หลวงพ่อวัดดอนเมืองพูดกับท่านพระครูว่า

"ในอนาคตคงต้องขยายลานจอดรถนะ"

"ครับ ต้องขยายอีกสองถึงสามเท่าตัว ก็อย่างที่ผมพูดไปเมื่อตะกี้ ว่าผู้วิเศษคนนี้เขาจะประกาศตนเป็นศาสดาองค์ใหม่ หลังจากนั้นคนก็จะแห่กันมาจากทั่วโลก ไม่เฉพาะแต่คนเอเชียเท่านั้น คนทางยุโรปและอเมริกาก็จะพากันมาจนลานจอดรถไม่พอให้จอด" เจ้าอาวาสวัดป่ามะม่วงพูดเพราะ'รู้'อนาคต

"แสดงว่าต่อไปคนจะขาดที่พึ่งกันมากขึ้น ผมอยากรู้ว่าเขามีดีอะไร ผู้คนถึงได้ศรัทธานับถือมากมายอย่างนี้" ท่านพระครูติงว่า

"แต่คนที่มาก็ไม่ได้แปลว่าจะศรัทธาหมดทุกคนหรอกนะครับ ที่มาเพราะต้องการจะมาดูก็มีไม่น้อย เหมือนอย่างผมกับหลวงพ่อ"

พระมัคคุเทศก์ประกาศให้ผู้แสวงบุญลงมาตั้งแถวเพื่อจะเดินไปยังที่ที่คนนับหมื่นกำลังนั่งรอ'ภควันต์'ออกมาให้เข้าเฝ้า

หลวงพ่อวัดดอนเมืองกับท่านพระครูเดินไปพลางสนทนาไปพลาง โดยพูดให้ได้ยินกันสององค์

"แล้วท่านพระครูคิดว่าคนที่มาในคณะของเรา จะมีกี่คนที่ศรัทธาผู้วิเศษคนนี้ เท่าที่ผมเห็นมีอยู่คนหนึ่งละ คือโยมที่บอกว่าเคยเป็นลูกชายของหลวงพ่อฤาษีเสริฐในอดีตชาติ"

"มีสามคนครับ แต่ไม่เป็นไร กลับไปโรงแรมผมจะบรรยายสรุปสักสามสิบนาทีหลังจากทำวัตรเย็นแล้ว ผมจะแผ่เมตตาช่วยพวกเขาให้เปลี่ยนจากมิจฉาทิฏฐิมาเป็นสัมมาทิฏฐิ ผมคิดว่าพวกเขามีบุญพอ เพราะได้มาแสวงบุญในแดนพุทธภูมิกับคณะของเรา" ท่านพระครูพูดอย่างมั่นใจ

"ดีนะครับที่พระมัคคุเทศก์ท่านไม่เลื่อมใสในผู้วิเศษ เกิดท่านเลื่อมใสคงสนุกกันใหญ่ เรียกว่าพากันเข้ารกเข้าพงไปเลย"

"ถ้าเป็นอย่างนั้นผมคงต้องพลอยเสียชื่อไปด้วย"

"ทำไมล่ะครับ" หลวงพ่อวัดดอนเมืองไม่เข้าใจ

"ก็ท่านชื่อเจริญ จิตธมฺโม เหมือนผม คนที่ไม่รู้ก็จะคิดว่าเป็นผม" สมภารวัดป่ามะม่วงเฉลย

พระมัคคุเทศก์พาคณะผู้แสวงบุญเดินไปประมาณสามร้อยเมตร จึงบรรจบกับปลายแถวที่คนนั่งกันอยู่ ส่วนหัวแถวนั้นห่างออกไปประมาณหนึ่งกิโลเมตร จากนั้นจึงปูอาสนะแล้วนั่ง เมื่อนั่งเรียบร้อยแล้ว ท่านพระครูจึงกระซิบกับหลวงพ่อวัดดอนเมืองว่า

"หลวงพ่อครับ เวลาที่ผู้วิเศษเดินมาถึงตรงนี้ ผมจะบริกรรมคาถาไม่ให้เขาเห็นผม เพราะถ้าเห็นแล้วผมไม่ไหว้ เขาก็จะโกรธผม"

"คาถาอะไร ช่วยบอกผมด้วยเพราะผมก็ไม่อยากให้เขาเห็นเช่นกัน"

"คาถาพุทธคุณถอยหลังครับ ผมจะว่าให้ฟัง" แล้วท่านจึงว่าพุทธคุณถอยหลังให้หลวงพ่อวัดดอนเมืองฟัง โดยว่าเป็นเจ็ดวรรค วรรคละ ๘ คำ ดังนี้

ติ วา คะ ภะ โธ พุท นัง สา
นุส มะ วะ เท ถา สัต ถิ ระ
สา มะ ทัม สะ ริ ปุ โร ตะ
นุต อะ ทู วิ กะ โล โต คะ
สุ โน ปัน สัม ณะ ระ จะ ชา
วิช โธ พุท สัม มา สัม หัง ระ
อะ วา คะ ภะ โส ปิ ติ อิ

"ผมคงจำไม่ได้ เอาแบบย่อกว่านี้ไม่มีหรือ" หลวงพ่อวัดดอนเมืองต่อรอง

"ไม่ยากหรอกครับหลวงพ่อ ก็เหมือนเราสวดอิติปิ โส เพียงแต่เริ่มจากคำสุดท้ายไปหาคำแรกอย่างที่ผมว่าไปเมื่อกี้ ถ้าเราอ่านคำสุดท้ายก่อน ก็จะกลายเป็นบทสวดพระพุทธคุณ ๙ นั่นเอง"

"แต่ผมคงจำไม่ได้ภายในเวลาจำกัดเช่นนี้ ขอคาถาที่สั้นๆ ไม่ได้หรือครับ" หลวงพ่อวัดดอนเมืองยังอยากได้แบบสั้น

"แต่หลวงพ่อต้องสัญญากับผมก่อนว่าจะท่องคาถานี้ให้ได้ในภายหลัง เพราะมีประโยชน์มาก มีข้อแม้ว่าเวลาขับรถห้ามท่อง"

"ผมคงไม่ขับรถหรอกครับ" หลวงพ่อวัดดอนเมืองพูดยิ้มๆ

"ถึงคนอื่นขับ หลวงพ่อก็ต้องไม่ว่าคาถานี้ เพราะถ้าว่าอาจจะถูกรถคันอื่นชนเพราะเขามองไม่เห็น"

"ครับ ผมสัญญาว่าจะกลับไปท่องให้ได้ และจะไม่ท่องขณะขับรถ" หลวงพ่อวัดดอนเมืองรับคำอย่างง่ายดาย เพราะอยากได้คาถาแบบสั้น

"คาถาแบบสั้นก็คือหัวใจพุทธคุณ ๙ หรือที่เรียกว่า **นวรหคุณ** อันนี้จำง่ายเพราะเอาเฉพาะคำแรกของพุทธคุณ ๙ แต่ละข้อ คือ **อะ สัง วิ สุ โล ปุ สะ พุ ภะ** แต่ต้องว่าถอยหลังด้วยคือ **ภะ พุ สะ ปุ โล สุ วิ สัง อะ**"

"ถ้าเช่นนั้นผมจะนั่งบริกรรมนวรหคุณ ท่านช่วยเขียนใส่กระดาษให้ผมได้ไหมครับ เพราะตอนถอยหลังผมคงต้องฝึก" ท่านพระครูหยิบกระดาษและดินสอออกมาจากย่าม แล้วเขียนส่งให้หลวงพ่อวัดดอนเมือง

"ขอบคุณครับ" เจ้าอาวาสวัดดอนเมืองกล่าวขอบคุณ แล้วจึงท่องอย่างตั้งอกตั้งใจ

เวลาสิบเจ็ดนาฬิกาตรงเสียงเป่าสังข์ก็ดังขึ้น มีเสียงประกาศก้องเป็นภาษาฮินดีกับภาษาอังกฤษ ซึ่งพระมัคคุเทศก์ฟังรู้เรื่องทั้งสองภาษา ท่านบอกคณะผู้แสวงบุญว่า

"ภควันต์กำลังออกมาให้ผู้ศรัทธาเข้าเฝ้า" ทุกคนยกเว้นพระภิกษุที่มากับคณะผู้แสวงบุญจึงพากันชะเง้อชะแง้ไปทางหัวแถวซึ่งยาวเป็นกิโลเมตร และเห็น 'ภควันต์' เดินมาแต่ไกล ท่านพระครูอยากรู้ว่าภควันต์จะพูดจาปราศรัยกับผู้ที่มาเข้าเฝ้าอย่างไร จึงต้องดูด้วย'ตาใน' ก็เห็นภควันต์หยุดทักทายกับผู้ศรัทธาทั้งหลายซึ่งบ้างก็ถวายเงิน บ้างก็ถวายผลไม้ พวกที่ร่ำรวยระดับเศรษฐีมหาเศรษฐีก็ถวายของมีค่าต่างๆ เช่นทองคำและเพชรนิลจินดา ส่วนคนยากจนที่ไม่มีอะไรจะถวายก็จะซบหน้าลงที่'พระบาท' ซึ่งภควันต์จะใช้ 'พระหัตถ์' ลูบศีรษะเขาเสมือนปลอบโยนก่อนจะเดินเลยไปประมาณหนึ่งชั่วโมง 'ภควันต์' จึง 'เสด็จ' มาถึงตรงที่ท่านกับคณะผู้แสวงบุญนั่งรออยู่ซึ่งเกือบจะเป็นปลายแถว ท่านไม่จำเป็นต้องบริกรรมคาถาหายตัว เพราะผู้คนเบียดเสียดยัดเยียดยื้อแย่งกัน

มานั่งบังท่านจนมิด ยังดีที่มีแต่พวกผู้ชาย เพราะเจ้าหน้าที่ให้ผู้ชายกับผู้หญิงนั่งคนละฝั่งมิให้ปะปนกัน ไม่เช่นนั้นท่านคงจะต้องอาบัติเพราะถูกผู้หญิงเบียด ข้อดีอีกประการหนึ่งที่ถูกเบียดคือ ทำให้หลวงพ่อวัดดอนเมืองซึ่งท่าน'รู้'ว่ายังหายตัวไม่ได้ก็ถูกบังมิดเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องใช้'ตาใน'ดูภควันต์

เมื่อ'เสด็จ'จนถึงปลายแถวก็'เสด็จกลับ'ตอนเสด็จมาท่านผ่านแถวผู้ชาย ส่วนขากลับผ่านแถวผู้หญิง ปรากฏว่าพวกผู้หญิงพากัน'ถวายซอง'มากกว่าพวกผู้ชาย จึงทำให้ภควันต์ต้องเสียเวลารับซองและ'เสก'ของขวัญให้กับผู้หญิงที่ถวายซองทั้งหลาย วิธีเสกของภควันต์นั้นไม่ต้องหลับตาว่าคาถา เพียงแต่เอามือคว้าไปในอากาศก็ได้ของขวัญมาแล้ว คนที่ถวายมากก็จะได้ของขวัญมีค่ามาก คนที่ถวายน้อยก็ได้ของขวัญราคาน้อยลดหลั่นกันลงไป ท่านพระครูยัง'เห็น'อีกด้วยว่าบรรดาเศรษฐีมหาเศรษฐีที่มาถวายซองนั้นมีทั้งเศรษฐีตัวจริงและตัวปลอม เศรษฐีตัวปลอมทำหน้าที่เป็นหน้าม้า และซองที่ถวายนั้นก็มิได้บรรจุธนบัตร แต่เป็นกระดาษที่ตัดให้เท่ากับขนาดธนบัตรจริง ที่ต้องทำเช่นนั้นเพราะรู้กันกับภควันต์ว่าจะต้องเล่นละครสร้างสถานการณ์ เพื่อจะให้ได้มาซึ่งทรัพย์ของบรรดาผู้ศรัทธาที่ขาดปัญญาทั้งหลายเหล่านั้น

สตรีผู้หนึ่งเดินมาหาท่านพระครูแล้วคุกเข่ากราบท่านสามครั้ง พูดว่า "หลวงพ่อก็มาด้วยหรือคะ ดีใจจริงๆที่มาเจอหลวงพ่อที่นี่"

"โยมรู้จักอาตมาด้วยหรือ" ท่านถาม สตรีวัยห้าสิบเศษตอบว่า

"ฉันเคยไปวัดหลวงพ่อมาครั้งหนึ่งค่ะ ไปกับเพื่อน"

"อย่างนั้นหรือ แล้วเข้ากรรมฐานด้วยหรือเปล่า"

"กรรมฐานอะไรคะ" ถามอย่างนี้แสดงว่าไม่ได้เข้า ท่านจึงต้องเปลี่ยนเรื่องถาม

"โยมมาอย่างไร ได้ไปนมัสการสังเวชนียสถานหรือเปล่า"

"ไม่ได้ไปค่ะ ฉันบินตรงจากกรุงเทพฯ มาบอมเบย์เลย หลวงพ่อไปมาหรือคะ" ท่านพระครูพยักหน้าแทนคำตอบ

"หลวงพ่อดูอะไรนี่" หล่อนพูดพร้อมกับแบมือให้ดู ในมือหล่อนมีแหวนเพชรวงหนึ่ง

"จะถวายอาตมาหรือ" ท่านพระครูพูดยิ้มๆ

"ถวายไม่ได้ค่ะ เพราะเพิ่งได้มาจากองค์ภควันต์ พระองค์ทรงเสกให้เมื่อตะกี้ พระองค์ศักดิ์สิทธิ์มากนะคะ แค่แกว่งพระหัตถ์ไปในอากาศก็ได้แหวนเพชรวงนี้มา" พูดอย่างศรัทธาเหลือหลาย ท่านพระครูคิดในใจว่า 'ถ้าทำอย่างนั้นได้จริงก็คงไม่เสด็จออกมารับซอง นั่งคว้าจากอากาศสบายกว่า' ท่านรู้ว่าสตรีผู้นี้กำลังมีศรัทธา ยังไม่ถึงเวลาที่จะบอกความจริงแก่หล่อน จึงพูดว่า

"วันหลังไปคุยกับอาตมาที่วัดป่ามะม่วงนะ เอาแหวนวงนี้ไปด้วย" แล้วท่านจึงเดินไปขึ้นรถ พระมัคคุเทศก์นัดหมายให้ทุกรูป/คนไปพร้อมกันที่รถหลังจากเฝ้าภควันต์แล้ว เมื่อขึ้นมาบนรถก็พบหลวงพ่อวัดดอนเมืองกับโยมเส็งนั่งอยู่แล้ว

"เป็นอย่างไรบ้างโยม" ท่านทักโยมเส็ง

"ดีครับหลวงพ่อ ผมได้มาเห็นทั้งของจริงและของปลอม" บุรุษวัยเจ็ดสิบตอบ

"อะไรคือของจริง อะไรคือของปลอมล่ะ" ท่านพระครูถามอีก

"แดนพุทธภูมิคือของจริง ส่วนภควันต์คือของปลอมครับ"

"หลวงพ่อล่ะครับ ได้ของเสกจากภควันต์หรือเปล่า" ท่านถามยิ้มๆ

"ท่านได้หรือครับ" หลวงพ่อวัดดอนเมืองถามกลับ

"ผมไม่ได้หรอกครับ เพราะผมไม่ได้ถวายซอง" ท่านพระครูตอบ

คณะผู้แสวงบุญเดินทยอยกันมาขึ้นรถ ที่มาล้าหลังคือสตรีสามคนที่ตั้งใจมาเพื่อเข้าเฝ้าภควันต์โดยเฉพาะ ขึ้นมาในรถแล้วก็พร่ำรำพันถึงองค์ภควันต์กันอยู่สามคนโดยไม่สนใจผู้ใด เมื่อทุกรูป/คนมากันครบแล้ว คนขับก็ออกรถ

"นิมนต์หลวงพ่อวัดดอนเมืองบรรยายเรื่องพระเจ้าสุทโธทนะต่อค่ะ" โยมผ่องใสกล่าวนิมนต์หลวงพ่อวัดดอนเมือง เพราะไม่อยากฟังเรื่องภควันต์ที่สตรีสามคนกำลังคลั่งไคล้ใหลหลง

"ตกลง เอาละ ถึงตอนที่พระนางพิมพาเทวีให้ราชบุรุษพาราหุลกุมารเข้าเฝ้าพระบรมศาสดาเพื่อทูลขอขุมทอง พระบรมศาสดาทรงพาราหุลกุมารไปพระวิหาร แล้วโปรดให้พระสารีบุตรจัดการบรรพชาราหุลกุมารเป็นสามเณร พระเจ้าสุทโธทนะทรงทราบจึงรีบเสด็จไปเฝ้าพระบรมศาสดา แล้วทูลขอพระพุทธานุญาตว่า แต่นี้ต่อไปเมื่อกุลบุตรผู้ใดแม้ประสงค์จะบวช หากมารดาบิดายังไม่ยินยอมพร้อมใจอนุญาตให้บวชแล้ว ขอให้ทรงงดไว้ก่อน อย่าเพิ่งให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรนั้น พระบรมศาสดาก็ประทานพรแก่พระพุทธบิดา แล้วถวายพระพรอำลา พาพระนันทะและราหุลสามเณรพร้อมด้วยภิกษุสงฆ์สองหมื่นเสด็จนิวัตกลับพระนครราชคฤห์"

"เป็นอันว่าพระเจ้าสุทโธทนะไม่มีทั้งลูกและหลานสืบ

กท 18 มก 37

ราชสมบัติแทน เพราะบวชกันหมด น่าสงสารพระองค์นะจ๊ะ" แม่ชีป่วนพูดด้วยความรู้สึกแบบชาวโลกทั่วไปที่ต้องการมีลูกหลานไว้สืบเผ่าพันธุ์ ท่านพระครูจึงอรรถาธิบายว่า

"ที่แม่ชีพูดมาก็ถูก แต่ถูกในแง่โลกิยะ ทว่าพระพุทธองค์ทรงมองในแง่โลกุตตระ"

"หมายความว่าอย่างไรจ๊ะ"

"หมายความว่าทรงมองคนละแง่ คือ พระเจ้าสุทโธทนะทรงมองแบบทางโลก แต่พระพุทธองค์ทรงมองแบบเหนือโลก พูดให้เข้าใจง่ายขึ้นก็คือ มองทางโลกกับมองทางธรรม การที่พระพุทธเจ้าทรงให้พระอนุชาผนวชและพระโอรสบรรพชา เพราะทรงต้องการให้หลุดพ้นจากทุกข์เหมือนพระองค์ เอาละถ้ายังไม่เข้าใจค่อยไปถามต่อหลังทำวัตรเย็น นิมนต์หลวงพ่อบรรยายต่อครับ" ท่านพระครูนิมนต์หลวงพ่อวัดดอนเมือง

"สรุปว่าในพรรษาที่สองที่พระบรมศาสดาเสด็จกรุงกบิลพัสดุ์เกิดผลสำเร็จทางธรรมคือพระพุทธบิดาสำเร็จเป็นพระอนาคามี พระนางมหาปชาบดีและพระนางพิมพาเทวีสำเร็จเป็นพระโสดาบัน คำว่า 'พระ' ในที่นี้แปลว่าผู้ประเสริฐ แปลมาจากคำว่าอริยะ ส่วนพระนันทะและพระราหุลได้เป็นพระภิกษุและสามเณร ต่อมาเศรษฐีชื่อสุทัตตะได้สร้างพระเชตวันถวาย และนิมนต์พระองค์ไปประทับที่พระเชตวัน นครสาวัตถี ซึ่งพระองค์ประทับจำพรรษาอยู่ในเมืองนี้รวม ๒๕ พรรษา ดังที่พระมัคคุเทศก์และท่านพระครูได้บรรยายมาแล้ว" หลวงพ่อวัดดอนเมืองสรุปเหตุการณ์ก่อนที่จะบรรยายต่อ

"ในพรรษาที่ ๕ แห่งการบำเพ็ญพุทธกิจ พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ กูฏาคารศาลา ป่ามหาวัน ใกล้พระนครเวสาลี ทรงทราบว่าพระพุทธบิดาทรงประชวรหนัก ด้วยพระกตัญญูกตเวทิตา

ธรรมของพระองค์ จึงเสด็จไปทรงเยี่ยมพระพุทธบิดา ณ นครกบิลพัสดุ์ พระสาวกเป็นอันมากตามเสด็จ รวมทั้งพระอานนทเถระ พระนันทเถระ และสามเณรราหุล เมื่อเสด็จถึงทรงถวายการพยาบาลพระพุทธบิดา ซึ่งกำลังได้รับการบีบคั้นด้วยอาพาธกล้า เกิดทุกขเวทนารุนแรง มีพระอาการทุรนทุรายหมดสติ พระผู้มีพระภาคทรงยกพระหัตถ์ตั้งพระทัยอธิษฐานจิตบำบัดโรคาพาธ แล้วทรงลูบลงที่พระเศียรพระเจ้าสุทโธทนะ อาพาธกล้าก็ทุเลาลงด้วยพระบารมี พระนันทเถระยกพระหัตถ์ลูบที่พระหัตถ์เบื้องขวาของพระราชบิดา อาพาธกล้าข้างขวาก็ทุเลาลง พระอานนทเถระยกพระหัตถ์ลูบที่พระหัตถ์เบื้องซ้ายของพระปิตุลา อาพาธกล้าข้างซ้ายก็คลายลง สามเณรราหุลยกพระหัตถ์ลูบที่พระปฤษฎางค์ของพระอัยกา อาพาธกล้าที่กายก็คลายลง พระเจ้าสุทโธทนะทรงพระสำราญพระกายคลายจากทุกขเวทนาอันสาหัส ทรงลุกขึ้นประทับนั่งถวายบังคมพระบรมศาสดาด้วยความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณที่เสด็จมาทรงอนุเคราะห์ พระพุทธองค์ทรงแสดงพระธรรมเทศนาโปรดพระพุทธบิดาให้บรรลุอรหัต พระเจ้าสุทโธทนะทรงพิจารณาเห็นชนมายุของพระองค์ถึงอวสานกาลเพียงนั้น จึงทูลลาพระบรมศาสดาและลาพระบรมวงศานุวงศ์ทั้งสิ้นทั้งมวล แล้วปรินิพพานด้วย**อนุปาทิ-เสสนิพพาน** คือนิพพานไม่มีอุปาทิเหลือ เป็นนิพพานที่สิ้นทั้งกิเลสและชีวิต ถ้าบรรลุนิพพานแล้วแต่ยังมีชีวิตอยู่เรียกว่า**สอุปาทิเสสนิพพาน** ข้อควรสังเกตคือ ที่ผม/อาตมาบรรยายนี้นำมาจากหนังสือของท่านเจ้าคุณชอบ อนุจารีเถร ซึ่งท่านเป็นราชบัณฑิต ท่านเขียนโดยอ้างอิงจากพระไตรปิฎก แต่ในอรรถกถาซึ่งแต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎกอีกชั้นหนึ่ง แสดงไว้ว่าพระเจ้าสุทโธทนะเสวยวิมุติสุขอยู่ ๗ วันจึงปรินิพพาน อันนี้ก็ขอให้ผู้ฟังพิจารณาเองว่าจะเชื่อหลักฐาน

ใด”

“แล้วหลวงพ่อเชื่อพระไตรปิฎกหรืออรรถกถาครับ” โยมเส็งถาม

“อาตมาเชื่อคัมภีร์ปฐมภูมิ ส่วนอรรถกถาเป็นคัมภีร์ทุติยภูมิที่แต่งขึ้นมาอธิบายคัมภีร์ปฐมภูมิ อีกประการหนึ่งในพระไตรปิฎกก็แสดงไว้ว่า ผู้ที่เป็นคฤหัสถ์หากบรรลุอรหัตตผล จักต้องบวชในวันนั้น หากไม่บวชจักต้องปรินิพพาน เช่นท่านพาหิยทารุจีริยเถระ และสันตติอำมาตย์ เป็นต้น พระเจ้าสุทโธทนะก็เช่นกัน ในเมื่อพระองค์ไม่ได้บวชก็ต้องปรินิพพานในวันนั้น”

“อาจจะยกเว้นเพราะทรงเป็นพระพุทธบิดาก็ได้ครับ” พระขุนทดแสดงความเห็น เจ้าอาวาสวัดดอนเมืองจึงอธิบายว่า

“พระพุทธศาสนาสอนความจริงที่เป็นธรรมชาติ ทุกอย่างเป็นไปตามกฎธรรมชาติไม่มียกเว้น กฎธรรมชาติมีอยู่ก่อนการอุบัติของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย แม้พระพุทธองค์ก็ทรงอยู่ภายใต้กฎธรรมชาติเช่นเดียวกับพระพุทธบิดา จึงไม่มีข้อยกเว้น”

รถแล่นมาถึงโรงแรมที่พัก พระมัคคุเทศก์ประกาศให้ญาติโยมไปรับประทานอาหารที่ห้องอาหารของโรงแรม จากนั้นจึงมาพร้อมกันที่ห้องประชุมของโรงแรมเพื่อทำวัตรเย็น และฟังธรรมบรรยายเป็นวันสุดท้าย วันรุ่งขึ้นคณะผู้แสวงบุญจะเดินทางกลับประเทศไทย โดยบินตรงจากบอมเบย์ไปกรุงเทพฯ ส่วนพระมัคคุเทศก์กับแม่ชีป่วนจะกลับพุทธคยาโดยรถไฟ

เมื่อพระและคฤหัสถ์มาพร้อมกันที่ห้องประชุม ท่านพระครูจึงนำทำวัตรสวดมนต์ เสร็จแล้วจึงให้นั่งภาวนาคนละ ๒๐ นาที แล้วจึงแผ่เมตตา ท่านตั้งใจแผ่เมตตาให้สตรีสามคนที่ติดใจใหลหลงองค์ภควันต์ถึงกับนัดกันว่าจะมาอีก แผ่เมตตาเสร็จท่านพระครูจึงพูด

ขึ้นว่า

"เอาละ พรุ่งนี้เราจะกลับบ้านกันแล้ว ใครมีอะไรสงสัยอยากจะถามอาตมา หรือถามหลวงพ่อวัดดอนเมืองก็ถามได้ หรือถ้าใครง่วงจะไปนอนก็เชิญตามสบาย แม่ชีง่วงหรือยัง" ท่านถามแม่ชีป่วน

"ไม่ง่วงจ้ะ ฉันอยากฟังหลวงพ่อเล่า นานๆจะได้มาพบพระที่เก่งเกือบๆเท่าเจ้าคุณอาจารย์" แม่ชีตอบอย่างศรัทธาในท่านพระครู

"ฉันก็ไม่ง่วงจ้ะ จะอยู่ฟังเป็นเพื่อนแม่ชี" โยมผ่องใสพูดขึ้น สตรีสามคนคิดจะลุกออกไปในตอนแรก เมื่อเห็นผู้สูงวัยกว่าทนง่วงได้จึงต้องฝืนใจอยู่ต่อ เป็นอันว่าไม่มีผู้ใดลุกออกไปนอน

"เป็นอย่างไรบ้าง ใครอยากจะกลับมานมัสการสังเวชนีย-สถานอีก" ท่านพระครูถาม ทุกคนยกมือยกเว้นสตรีสามคน

"ใครอยากจะมาเฝ้าภควันต์อีก" ทุกคนไม่ยกมือยกเว้นสตรีสามคน

"ทำไมถึงอยากมาล่ะโยม" ท่านถาม

"เพราะพระองค์ทรงมีพระมหากรุณาต่อมนุษย์ทุกชาติทุกภาษา แล้วพระองค์ก็ทรงมีอิทธิปาฏิหาริย์ พระองค์ทรงยื่นพระหัตถ์ไปในอากาศ และทรงคว้าแหวนเพชรมาให้ผู้หญิงคนที่นั่งติดกับฉัน"

"แล้วโยมไม่ได้บ้างหรือ"

"ไม่ได้ค่ะเพราะฉันไม่ได้ถวายซอง คราวหน้าจะนำซองมาถวายเผื่อจะได้แหวนที่พระองค์เสกให้เหมือนผู้หญิงคนนั้นบ้าง" หล่อนตอบ

"ก็ไหนโยมบอกว่าท่านกรุณามนุษย์ทุกชาติทุกภาษา โยมก็น่าจะได้แหวนเพชรจากท่าน ถึงแม้ไม่ได้ถวายซองก็ตาม จริง

ไหม" หล่อนไม่ตอบ สตรีอีกสองคนก็เพิ่งมองเห็นความจริงข้อนี้ ศรัทธาที่มีต่อภควันต์จึงเสื่อมถอยไปโดยง่าย ท่านพระครูเล่าเรื่องที่ท่านคุยกับพระอินเดีย แต่ไม่ได้บอกเรื่องที่ท่านให้ทุนการศึกษาแก่พระรูปนั้น แล้วสรุปว่า

"พระพุทธเจ้าทรงสอนให้เราพึ่งตนเอง ไม่หวังพึ่งสิ่งภายนอก ถ้าโยมเป็นชาวพุทธแท้ก็ต้องปฏิบัติตามที่พระองค์ทรงสอน **ถ้าอยากรู้ว่าพึ่งตนเองทำอย่างไร ก็ให้ไปเข้ากรรมฐานที่วัดป่ามะม่วง** อาตมายินดีต้อนรับ แล้วก็ไม่ต้องเสียเงินด้วย ทุกอย่างฟรีหมด เพราะอาตมารู้ว่าคนไทยชอบของฟรี" ท่านเน้นคำว่า "ฟรี"

"แล้วหลวงพ่อแจกแหวนเพชรด้วยหรือเปล่าคะ" นางสาวสายใยรักถามยิ้มๆ

"แจกสิ อาตมาจะแจกเพชรให้คนละหนึ่งกิโล แต่เป็นเพชรที่ยังไม่ได้เจียระไน ให้โยมนำกลับไปเจียระไนเองที่บ้าน" ท่านพระครูตอบยิ้มๆเช่นกัน ท่าน'รู้'ว่าขณะนี้ที่วัดป่ามะม่วงมีคนนับร้อยมารอรับแจกเพชร หนึ่งในจำนวนนั้นคือแม่เชิญศรี มารดาในอดีตชาติของท่าน หล่อนกำลังประสบกับความทุกข์อย่างหนักหนาสาหัส นอกจากท่านไม่มีผู้ใดช่วยหล่อนได้ ท่านจำเป็นจะต้องช่วยเพราะเป็นเรื่องของความหลังในสังสาร แม้ท่านจะตัดความหลงในสงสารได้แล้ว แต่ความหลังในสังสารท่านตัดไม่ได้ ยังมีลมหายใจอยู่ตราบใด ก็ถือว่ายังตัดไม่ได้ตราบนั้น

โปรดติดตามอ่านตอนต่อไปใน

ความหลังในสังสาร

ธรรมนิยาย ชุด

สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม

มักกะลีผล

เป็นเรื่องราวสมัยเยาว์วัย ตั้งแต่เป็นเด็กชายเจริญ อายุ ๖ ขวบ จนถึงบวชเป็นพระภิกษุ และมาอยู่วัดป่ามะม่วง

นารีผล

เล่าเรื่องตั้งแต่รักษาการเจ้าอาวาสที่วัดป่ามะม่วง การเก็บเกี่ยวประสบการณ์ทางจิตวิญญาณ การชดใช้กรรมที่ก่อไว้สมัยเป็นเด็ก ซึ่งต้องเสี่ยงกับการเสียชีวิตมาหลายต่อหลายครั้ง

สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม

เล่าถึงจริยาวัตรของพระเจริญ และเรื่องราวของบุคคลต่างๆที่มาพบ จนได้เลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระครู ถึงการประสบอุบัติเหตุรถคว่ำ เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๒๑ เวลา ๑๒.๔๕ น.

วัฏจักรชีวิต

เป็นเหตุการณ์ต่อจากรถคว่ำจนถึงพบกับพระเถระ ซึ่งเคยเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์เดียวของกรุงธนบุรี

ความหลงในสงสาร

ตอนต้นจะเป็นบทสนทนาซึ่งเปิดเผยความจริงเกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าตากสินแห่งกรุงธนบุรีที่ไม่มีในประวัติศาสตร์ ต่อจากนั้นเป็นเรื่องที่พระครูเจริญเดินทางไปอินเดียเพื่อนมัสการสังเวชนียสถาน

ผลงานชิ้นแรกของ **รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา อ่อนค้อม** แห่งคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี เป็นเรื่องสั้น พิมพ์ในนิตยสาร *"ศรีสัปดาห์"* เมื่อปี ๒๕๑๕ ต่อมาอีก ๑๐ ปี จึงมีผลงานในนิตยสารต่างๆ เช่น *สกุลไทย กุลสตรี เดลิเมล์ วรา ดิฉัน รักลูก คัทลียา* และ*ลลนา* ตามลำดับ กระทั่งมาเป็นนักเขียนนวนิยายอิงธรรมะประจำที่นิตยสาร **กุลสตรี** ตั้งแต่ปี ๒๕๓๑ ถึงปัจจุบัน

ผลงานที่พิมพ์เผยแพร่อยู่ขณะนี้ที่เป็นนวนิยายได้แก่ **คนเหมือนกัน ไฟไหนเล่าร้อนเท่าไฟนรก สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม มักกะลีผล นารีผล วัฏจักรชีวิต ความหลงในสงสาร** สามเรื่องแรกได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษ โดยใช้ชื่อเรื่องว่า **The Price of a life** (แปลโดย *Bruce Evans*), **The Story of Old Man Tiow** และ **Fruit of Karma** (แปลโดย *สุจิตรา อ่อนค้อม*)

ผลงานที่เป็นการตอบคำถามเรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนาและการแก้ปัญหาชีวิตด้วยวิธีทางพุทธศาสนา ในนิตยสารกุลสตรี ได้พิมพ์เป็นเล่มแล้ว ๓ เล่ม คือ **ศาลาธรรมโอสถ / ๑๐๘ ปัญหาชีวิต เหนื่อยนักพักใต้ร่มมณฑารพ** และ**ร่มพระศรีชินบัญชร** ที่กำลังลงพิมพ์อยู่ในนิตยสารกุลสตรีขณะนี้ คือ **สักขิสาวิกา**

ผลงานทางวิชาการมีทั้งตำราและงานวิจัย อาทิ **ศาสนาเปรียบเทียบ การฝึกสมาธิ ปรัชญาเบื้องต้น พระมหากษัตริย์ไทยกับศาสนาประจำชาติ ทรรศนะเรื่องความสุขในพุทธปรัชญา Buddhist Chanting** และ **The Concept of Man in Buddhism and Existentialism** นอกจากตำราและงานวิจัยแล้ว ยังมีบทความทางวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษอีกหลายเรื่อง ที่มีชื่อเสียงและได้รับการคัดเลือกให้อ่านในการประชุมเกี่ยวกับสันติภาพครั้งที่ ๒๗ ขององค์การสหประชาชาติ คือ **Building Peace in the New Millennium**

ปี ๒๕๔๖ ความเรียงเรื่อง **Creating Sustainable World Peace** ได้รับรางวัลชนะเลิศระดับนานาชาติ จากองค์กรนักคิดใหม่ (Rethinkers' Organization) เมือง Toronto ประเทศ Canada ขณะนี้ความเรียงดังกล่าวได้รับการแปลเป็นภาษาไทย ชื่อ **การสร้างสันติภาพโลกแบบยั่งยืน**

ธรรมนิยายชุด สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม

ฉบับมุทิตาสักการะ

๘๔ ปี พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตธมฺโม)

วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี

รายได้หลังจากหักค่าใช้จ่ายและภาษีแล้ว จัดสรรดังนี้

๑. ถวายแด่พระธรรมสิงหบุราจารย์ ในโอกาสเจริญอายุครบ ๗ รอบ (๘๔ ปี) ในวันพุธที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

๒. เป็นทุนจัดพิมพ์หนังสือสวดมนต์พร้อมคำแปล และ MP 3 เสียงอ่าน เพื่อเป็นธรรมบรรณาการแด่เจ้าภาพที่ร่วมจัดพิมพ์หนังสือชุดนี้ (รายชื่อเจ้าภาพอยู่ภาคผนวกของหนังสือสวดมนต์)

๓. พระธรรมสิงหบุราจารย์มอบหนังสือชุดสัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม และหนังสือสวดมนต์พร้อมคำแปล และ MP 3 เสียงอ่าน เป็นธรรมทานแก่ทัณฑสถานทั่วประเทศ

สพฺพทานํ ธมฺมทานํ ชินาติ

การให้ธรรมชำนะการให้ทั้งปวง

ธรรมนิยายชุด
สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม กรรมหลงในสงสาร สุทัสสา อ่อนค้อม
เรื่องที่ ๕